BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
17 M
20

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

73 73 12
b b 15
51 32 a
5

FELICIS PLATERI

ARCHIATRI ET PROFES. BASIL.

Praxeos

Seu de cognoſcendis, prædicendis, præcauendis, curandiſq; affectibus homini incommodantibus

TRACTATVS.

De Functionum læſionibus, Libris duobus agens: quorum primus Senſuum; ſecundus Motuum læſiones continet:

Singula illarum Symptomata, in generibus: Morbos eorumq; Cauſas, in cauſis: & Curam in curatione proponens.

Omnia methodo nouâ, ſed facili & perſpicuâ, hactenusq; diu deſideratâ, deſcripta: nec ſolùm veterum neotericorumque, ſed & proprijs obſeruationibus, ac remedijs innumeris referta.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EM.

BASILEAE,

Typis CONRADI WALDKIRCHII

M. DC. IX.

A D

Illuſtriſſimum Potentiſſimumq́;
S.Rom.Imp.Principem,
FRIDERICHVM
Ducem Wirtembergenſem &
Teccenſem,Comitem Montiſ-
beligard. Dominum in Heiden-
heim,Equitem ordinis Regij
Francorum & An-
glorum,

Principem Dominumq́; meum clementiſſ.

FELIX PLATERVS
Archiatros Baſil.

CVM ſanitatem hominis conſeruandi, amiſſamq́; recuperandi ſcientia, Illuſtriſſime Princeps, primis mundi ætatibus, quibus ob innatum corporibus vigorem, firma valetudine, longo annorum ſpacio homines fruebantur, non adeò eſſet neceſſaria, inculta ferè remanſit. Seculorum verò ſucceſſu,declinantibus numero annorum & robore virium, corporibus,atque ſenſim propter intemperantiam,

morbis inualeſcẽtibus, neceſſitate vrgente, quæ omnium rerũ vſum introduxit, paulatim excoli cœpit. Vnde non mirum, primùm à Græcis, qui quòd voluptatib. & luxuriæ perquam dediti eſſent, omnigenos morbos ſibi conciliarunt, fuiſſe luculentiùs traditam; poſt ab Arabibus multorum remediorum acceſſione locupletiorem factam; ſicq́; ſubinde à ſequentibus, anteceſſorum veſtigijs inſiſtentibus, nouarum obſeruationum, variorumq́; medicamẽtorum cumulo adiecto, eoúq́; auctam, vt quantum miſeriæ noſtris temporibus per morbos acceſſit, tantum felicitatis per multifariam rerum naturalium cognitionẽ, ex altera parte, hoc modo Dei prouidentiâ, pulcherrimâ quadam veluti contemperatione factá, ſit additum. Quod cùm ex Anatomica corporis humani deſcriptione, omnibus numeris abſolutiſſimè à noſtris traditâ: tùm ex ſimplicium & compoſitorũ medicamentorum, antiquis incognitorum, inuentione, cognitione & accuratá præparatione abundè liquet. Cùm enim Medicina ab experientia, duce & comite ratione, originem traxerit; ab eademq́; incrementum ſumpſerit, & perfici oporteat indies, nec eam certitudinem habeat, quâ aliæ ſcientiæ, quæ legum diuinarum humanarumq́; autoritate, omni exceptione maiore nituntur; nunquam ita abſoluta omnib. ſuis partibus futura eſt, quin Magiſtra experientia, ſemper ei aliquid addere, aut quod ante ignorabatur.

rabatur, aut etiam quod tanquam certum exploratumq́ diu fuit habitum, detrahere mutaréve iure ſuo quædam poſſit. Idq́; quia non vnius aut plurium hominum, imò ne quidem integrarum ætatum eſt, omnia ſingularia euenta & caſus, ita perfectè obſeruare, vt alijs quod notent nouum, atq; à receptis diuerſum, non ſit reliquum: maximè cùm multi, ambiguas potius coniecturas quàm rationem & experientiam certam ſecuti, pleniorem in quibuſdam rerum notitiam aſſequi nequiuerint, aliosq́; ſecum in opinionum ſuarum patrocinium, quæ vim ſæpiuſculè veritati facere ſolent, pertraxerint. Vnde non modo non vitio verti, ſed potius ſummæ laudi dari debet illis, qui quod longo vſu, multâ lectione, diligenti & aſſiduâ rerum perſcrutatione comperêrunt, in commune hominum cõmodum, publicæ magis quàm priuatæ vtilitati ſtudentes, animo prompto & fido conferunt. Quod ego, Princeps Illuſtriſſime, apud me perpendens, veritatis ſtudio iam inde à prima adoleſcentia flagrans, totis annis quadraginta, quibus arti Medicæ operam nauo; annis quadraginta quatuor, quibus Medicinam facio; triginta & eo amplius, quibus eam publicè in Academia Baſileenſi doceo, atque Archiatri officio inſuper fungor, longo hoc temporis defluxu, dies noctesq́; id egi, atq; in eo totus fui, vt veram aliquam & ſolidam huius artis cognitionem adipiſci poſſem. Atq; ideò in

ſcrutandis conquirendis & conſeruandis rebus naturalibus, etiam ex remotiſsimis quibusq́; orbis partibus petitis, nullis laboribus, nec ſumptuum impēſis peperci, vt ſupellectilem meam medicam, multis rerum millibus conſtantem, in immenſum vſq; augerem. Corporis quinetiam humani ſtructuram & vſum, tanquam totius artis baſim, aſsidua lectione, & crebrò facta ſectione, vt probè cognoſcerem, operam dedi; atque ante annos aliquot tabulis ſuccinctè comprehenſa, publici iuris feci. Denique vt ad vſum non tàm proprium meum ipſius ſolùm, quàm publicum multorum omnia referrem, cùm vitam longam, quæ in arte longa, penitiùs cognoſcenda, requiritur, eamq́; ſatis firmam Deus mihi hucuſque, ſuâ gratiâ conceſſiſſet, quippe ſexagenario iam maior quinquennio, vt quid indefatigato ſtudio, diuturnáq́; experientiâ congeſſerim, obſeruauerim, & in multos annos preſſerim, publicè conſtaret, ſpecimine de Febribus nuperpræmiſſo, abſolutam praxin medicam edere decreui, hortantibus ad id, non ſolùm coram, ſed etiam literis, precibus, precio, flagitantibus, vrgentibus, & prouectam ætatem meam, ne fortè mors conatus meos præueniret, conſiderare iubentibus, clariſsimis quibusq́; Medicis, qui me in ſcholis docentem, diſputantem, multaq́; noua proponentem, vel audiuerunt ipſi, aut etiam ex aliјs, vel ſcriptorum meorum lectione cognouerunt.

Quorum

Quorum monitis crebris & indeſinentibus tandem morigerandum, tractatumq́; hunc practi-ctum in lucem dandum, cenſui; in quo vnicè mihi fuit propoſitum, veritatem quantum poſſem ſectari, nulliusq́; in verba magiſtri iurare; quæ rationibus firmis, experientiâq́; certâ vera eſſe comperi, pro veris aſſeuerare: quæ veriſimilia, vel incerta & dubia, etſi ab alijs tanquam certa venditarentur, quid de illis mihi videatur, ingenuè profiteri; quæ incognita, ex effectibus potius quàm cauſis dijudicare, neque obſcura, vt vulgò fit, quia ſibi turpe fore arbitrantur, ignorantiam quorundam fateri, rationibus longè obſcurioribus, magis obſcurare. Quod quàm laborioſum mihi fuerit, qui totius meæ ætatis curriculo in eo ſudauerim, conſenuerimq́;, ac labores intollerabiles praxin medicam comitari ſolitos, nihilominus ſuſtinuerim, æquus & candidus lector facilè eſt iudicaturus. Cæterùm, cùm aliorum potius quàm mei ipſius iudicio, rem non leuis momenti ſuſcepiſſe, & in ea magnum operæ pretium feciſſe, iudicer, magno quoque Patrono ac defenſore, ad ſplendorem meo operi adferendum, ſuoq́; patrocinio illud defendendum, opus eſſe cogitaui. Occurrit verò inter potentiſſimos Principes, quorum Illuſtriſſimæ familiæ, conſilio & operâ medicâ aliquando inſeruiui, maior nullus, Celſit. T. Dux Illuſtriſſime, cuius potentiſſimæ defenſioni, opus hoc meum conſecrarem, cuiusq́; ſub

nominis toto Chriſtiano orbe celeberrimi protectione, in apertam lucem, & literatorum conſpectum, producerem. Ad quod faciendum, plures me cauſæ impulerunt; quòd praxeos medicæ meæ initium quaſi, apud principes Illuſtriſſimæ ſtirpis Wirtembergicæ, ante triginta & aliquot annos fecerim, medendoq́; primùm innotuerim, inclaruerimq́; poſt magis magisq́; & quòd ſuperſtite adhuc Illuſtriſſimo principe Georgio, feliciſſimæ memoriæ, T. Celſ. parente, in aulam illius, conſilij communicandi causâ, fuerim vocatus; & paulò poſt mortem Illuſtriſſimi Principis Chriſtophori, Ducis Wirtembergici, T. Celſit. patruelis, laudatiſſimæ memoriæ, ad relictam viduam, generoſiſſimam matronam, ſimiliter ſæpius accerſitus, ipſi & filio Illuſtriſſimo, Duci Ludouico, ſanctæ recordationis, per multos annos, ſæpius conſulendo, medendoq́; ſubſidiariam præſtiterim operam. Cuius rei memoriam T. Celſ. retinuiſſe, amplo mihi documento fuit, quòd cùm Celſit. T. ad rerum gubernaculum veniſſet, ſæpè fuerim ab eâdem benignè inuitatus; cumq́; ante ſexennium Principem Illuſtriſſimum, Georgium Fridericum, Marchionem Badēſem comitatus Stutgardiam veniſſem, adeò clementer a T. Celſ. fuerim exceptus, vt verbis ſatis deprædicare inſignē illam clementiam, quâ T. Celſ. me hoſpitem prolixiſſimè complexa eſt, non poſſim. Præterquam enim quòd Celſ. T. colloquio multo longoq́; me eſt dignata

gnata

gnata priuato, aureo quoq; geſtamine, Celſit.T. effigiem & inſignia oſtetante, tanquam vnum ex ſenioribus Illuſtriſſimæ domus Vvirtembergicæ medicis, quibus verbis memini T. Celſit. vſam fuiſſe, donauit, vt hoc tanquam auctoramento veterum officiorum, ad alia præſtanda, ſicubi res & neceſſitas poſtularet, T. Celſ. magis obſtringerer. Quinetiam magnificentiſſimum illud Theatrũ ſuum, iure optimo Microcoſmon appellandum, rebus omnibus, quæ aut natura produxit, aut ars fingere potuit, repletum, commonſtrare, mecumq; de plurimorum nominibus, naturâ, proprietate, atq; virtute, clementer conferre haud eſt dedignata, adiunctâ gratioſa ſuæ beneuolentiæ & clementiæ in poſterum etiam mihi pro re nata oſtendendæ, promiſſione, in cuius ſpe adhuc ſuauiter conquieſco. Quæ ſanè vti mihi ſtimulum addiderunt, ad dedicandum T. Celſ hoc opus meum, tot ſudoribus, vigilijs laboribusq;, vt effari ſatis nequeam, concinnatum; ſic & arcta illa coniunctio atque neceſſitas, quæ inter Tubingenſem & Baſileenſem, peruetuſtas & inclytas Academias hactenus fuit, non exiguum attulit momentum. Calcar etiam admouit; præſtantiſſimorum & clariſſimorum in omni genere diſciplinarum virorum, quos T. Celſit. non ſolùm in illa Academia, ſed etiam in aula ſua, & alibi fouet, fauoreq; proſequitur ſuo, cum noſtratibus amicitia, vt Principi bonarum literarum, literatorum,

& omnium in quibus aliqua virtutis ſignificatio elucet, fautori, hunc meum partum medicum deuouerem, defenſioniq́ ipſius, quãtâ poſſem animi ſubiectione & obſeruantiâ nuncuparem. Quem vt T. Celſ. ſolitâ vultus ſerenitate, & æquanimitate, quâ inter grauia & ſeria, leuiora etiam, ſed cum vtilitate coniuncta, non aſpernatur, quæ virtus in T. Celſit. inter cæteras heroicas virtutes, tanto Principe dignas, quibus T. Celſit. ad miraculum vſq; excellit, inprimis multorum ſermone prædicatur, accipere dignetur, & porrò me vt hactenus, gratiâ fauoreq́ ſuo, complecti pergat, ſuppliciter oro atque rogo. Deum Opt. Max. qui imperia pro ſuo bene placito conſtituit & transfert, illisq́ bonos principes præponit, toto pectore precor, vt T. Celſit. clauum Reipublicæ, ſumma cum prudentia moderantem, ad eandem proſperè feliciterq́ deinceps quoque adminiſtrandam, legibus pijs & iuſtis gubernandam ac regendam, necnon ſtudia optimarum literarum conſeruanda propagandaq́. incolumem & ſoſpitem, vnà cum Illuſtriſſima ſobole, diutiſſimè conſeruet atq; tueatur.

In no-

In nouum & rarum opus medicum, Clariſſi-
mi & Celeberrimi Viri

D. D. FELICIS PLATERI,
Archiatri Baſileenſis, Carmen
hendecaſyllabum.

QVantò eſt nobilior rubente carne
Theſaurus precioſus ille vitæ
Sanguis, ſpiritus, optimusq; ſuccus:
Tantò eſt vtilior Liber PLATERI
Libris omnibus omnium medentum.
Multùm hîc ſanguinis, vtilisq; ſucci,
Multùm eſt in reliquis videre carnis.

Martinus Prætorius, Sil.
M. D.

Clariſſimo Viro
D. FELICI PLATERO
Medicinæ Doctori celeberrimo.

FELICIS nomen tibi quod pater indidit olim,
In fatis certè credo fuiſſe tuis.
Artifici varios noſti medicamine morbos
Tollere, felices ritè adhibendo manus.
Non hoc Rauriacus tantùm teſtatur Horizon
Aut ſi qua eſt illi terra propinqua ſolo,
Adde peregrinas etiam veniſſe ſub oras
Nominis & famam percrebuiſſe tui,
Vt tibi diuorum prognati ſtemmate regum
Concredant vitæ triſtia fata ſuæ.
Hæc tibi contribuit flammantis rector olympi
Dona, ad Caſtalias feruor & ardor aquas.

Theobaldus Myllerus,
Marpurg.

Ad Lectorem,

DE ORDINE TOTIVS OPERIS.

AFFECTVS homini noxam adferentes, quos contra & præter naturam vocãt, cùm tres ſint, Morbus, Cauſa & Symptoma, nos ab illis qui ſub ſenſus cadunt, vel qui ſenſibus ægrotantium aut aſtantium percipiuntur, de quibus & primum ægri apud Medicos conqueruntur, eosq; illis enarrant, tanquam à notioribus exordimur, atque ſecundùm hoſce affectus manifeſtos, ſumma genera, ſeu capita prima, in toto noſtro opere practico diuidimus.

Hi autem affectus Symptomata plerunque ſunt, cùm ea omnia ſenſibus ſint expoſita, & ſigna reliquorum affectuum, à quibus prodeunt; Morborum ſcilicet, ipſorumq; Cauſarum: quę duo in cauſis horum ſymptomatum proin proponuntur & explicantur: ideoq; nulla peculiaria morborum latentium, ſenſusque fugientium (vt exempli gratia, Intemperiei ventriculi & hepatis, illorumque Obſtructionum) proponimus capita, quemadmodum veró alias facere ſolent, & in praxi ſcribenda, nunc morborum, nunc ſymptomatum nomina capitibus præfigere: cùm nos in ſymptomatum nomina capitibus præfigere: cùm nos in ſymptomatibus enarrandis, eorundem morbos in cauſis horum ſymptomatum (vti modo dictorum morborum Hepatis & Ventriculi, in Cardialgiæ, Nauſeæ, Vomitus, Cachexiæ & Hydropis cauſis) deſcribamus. Qui verò ſenſibus expoſiti ſunt morbi, vt illi qui extrinſecùs plerunque occurrunt, tumores, vlcera, &c. ſimiliter, quemadmodum ſymptomata, capitibus certis explicantur. Cæterùm cùm eiuſmodi affectus, ſenſibus obiecti, raró ſimplices, ſed ferè plures ſimul, diuerſorumq; generum concurrant, nos, etſi illorum in omnibus eiuſmodi generibus meminerimus, ibi tamen potiſſimùm, vbi magis ſe produnt, illorum genera, cauſas curationemq, ex profeſſo tractamus; vt licet Suffuſionem quæ tunica eſt in oculo, viſum illius obliterans, in Viſionis læſione præcipuè explicemus, nihilominus tamen rurſum in Macularum oculi deſcriptione, illius mentionem ſumus facturi.

Summa autem & præcipua omnium affectuum genera, qui ſenſibus percipi poſſunt: Vel in hominis functionum læſionibus: Aut alijs illius accidentibus, moleſtijs nimirum & doloribus, deformationibus & turpitudinibus: Vel in reiectis, obſeruantur.

De functionum autem læſionibus primùm hoc in opere agimus, quo pacto illæ peccent: vel quantitate, cùm deficiunt, idq; vel omnino, vel ex parte: vel qualitate, quando deprauantur, hoc eſt, aliàs non recte fiunt. Quod quomodo in ſenſuum læſionibus eueniat, Primus liber; in motuum verò læſionibus, Secundus declarabit: ſub quibus omnes functionum læſiones comprehenduntur. De Accidentibus reliquis, uti & Reiectis, quæ commentati ſumus, propediem quoque, Deo dante, edituri.

DE
FVNCTIONVM
LAESIONIBVS,
LIBER I.

SENSVVM LAESIONES continens.

SENSVS cùm alij ſint interni, alij externi. De internis primo loco agendum, cùm illis læſis, externi ſenſus ſimul & motus quoque interdum labeactentur.

Interni ſenſus tres ſunt: Imaginatio, Ratio & Memoria, quos ſimul comprehenſos Mentis nomine appellabimus. Hi cùm læduntur, vel ſimul omnes, vel ſigillatim aliqui deficiunt vel deprauantur.

Deficiunt mentis functiones, cùm per ſe imminuuntur, vel abolentur; nã ex accidenti, vitali quoque motu læſo, etiam hæ functiones, ſicuti & reliquæ omnes totius corporis ceſſant: ſed tunc ad vitalis motus læſiones referuntur, illicq́ue explicantur.

Mentis imbecillitas. Imminuuntur autem mentis functiones, cùm non ſufficienter obeuntur, in varijs illius generibus: vt ſunt *Hebetudo mentis, Tarditas ingenij, Imprudentia, Obliuio*; quæ ſimul explicabimus in MENTIS IMBECILLITATE, CAP. I.

Abolen-

Abolentur cùm omnino non fiunt: vti fit in diuerſis ſoporis & ſtuporis generibus; cuiuſmodi ſunt prçcipuè *Somnus immodicus, Somnus profundus, Carus, Lethargus, Typhomania, Sopor dæmoniacus, Sopor cum ſtupore, Ecplixis, Apoplexia, Epilepſia, Conuulſio, Catalepſis, Ecſtaſis*, de quibus agemus ſub titulo MENTIS CONSTERNATIONIS, CAP. II. *Mentis conſternatio.*

Deprauātur mentis actiones, quando fiunt quidem, verùm non decenter, ſed ſiniſtrè, vel magis quàm decebat,

Siniſtrè ſeu præpoſterè ſenſus interni exercentur, in varijs quoque generibus; qualia ſunt præſertim *Stultitia, Temulentia, Animi commotio, Amor, Melancholia, Hypochōdriaca melancholia, Mania, Obſeſſio dæmoniaca, Hydrophobia, Phrenitis, Paraphrenitis, Saltus viti*; quæ tractabimus in MENTIS ALIENATIONE, CAP. III. *Mentis alienatio.*

Nimiùm quàm par erat, fiunt vel obeuntur, in *Vigilijs & per Inſomnia*; de quib. agemus in MENTIS DEFATIGATIONE, CAP. IV. *Mentis defatigatio.*

Externi ſenſus quinq; ſunt, Tactus, Guſtus, Viſus, Auditus, Olfactus: qui cùm læduntur, in defectu vel deprauatione peccant.

Tactus defectus & deprauationis genera ſunt, *Stupor, Formicatio, Senſus falſus caloris & frigoris, Hæmodia*; quæ proponemus in TACTVS LÆSIONE, CAP. V. *Tactus læſio.*

Guſtus quoque aboletur, imminuitur, deprauatur in *Defectu guſtandi. Deprauato vel falſo guſtu*; quæ tractabuntur ſub titulo GVSTVS LÆSIONIS, CAP. VI. *Guſtus læſio.*

Viſus præſertim multa incōmoda patitur: quando vel non fit, vel diminutè, vel malè, in diuerſis illius generibus; quarum præcipua ſunt *Cæcitas, Amauroſis, Scotoma, Amblyopia, Caligo, Viſus imminu-* *Viſus læſio.*

bus vel ſenibus incommodans, Myopia, Nyctalopia, Veſpertina acies, Hallucinatio, Imaginatio, Nubecula, Colores, Splendores falſi, Vertigo, Scotodinos; quæ ſimul explicabuntur in VISVS LÆSIONE, CAP. VII.

Auditus læſio. Auditus eadem quoq; patitur, in *Surditate, Graui auditu, Obauditione, Tinnitu Sibilo*; vti deſcribetur in AVDITVS LÆSIONE, CAP. VIII.

Olfactus læſio. Olfactus itidem aboletur, minuitur, vel deprauatur; in *Olfactus defectu, & Olfactus deprauatione*; quæ explicabuntur in OLFACTVS LÆSIONE, CAP. IX.

DE MEN-

DE MENTIS IMBECILLITATE.

CAPVT I.

Genera.

MENTIS imbecillitas dici poteſt, cùm aliquis apprehenſione ſeu ingenio, iudicio vel ratione, memoriaq; minus quã homo ingenioſus & induſtrius valet. Quòd aliquando in morbis accidit; aliàs verò non ægrotantibus, ſed alioquin ſanis euenit, de quo hîc agemus.

Quandoque autem hi ſenſus interni omnes ſimul hebetantur, & tàm ingenium, quàm iudicium & memoria deficiunt; diciq; tunc poteſt Hebetudo mentis. *Hebetudo mentis.*

Aliàs verò ingenio carent, cùm ægrè loqui diſcunt, & literas aliasq; artes difficulter apprehendunt; Tarditasq; ingenij dici poteſt. *Tarditas ingenij.*

Interdum iudicio deſtituuntur, in rebus quas apprehenderunt dijudicandis, atque Imprudentia vocari poterit. *Imprudentia, Iudicij defectus.*

Plerunq; memoria labefactata eſt, cùm ea quæ apprehenderunt & didicerũt difficulter retinent, Obliuioq; dicitur. De quo vitio multi, ſeneſcentes præſertim conquerũtur: & proin illius duntaxat ferè Medici in curationibus ſub titulo Memoriæ imminutæ meminerunt, cùm & reliquorum ſenſuum internorum defectus, eaſdẽ cauſas, ean- *Obliuio, Memoria imminuta.*

demq; curationem obtineant; quæ & nos omnibus ſimul accommodabimus.

Cauſæ.

Pars affecta. CErebrum autem hîc, quod ſenſuum horum eſt organum, afficitur: quod tamē non adeô vehementer eſt læſum, vt hi ſenſus interni penitus, vel vnà cum illis externi quoque ſenſus & motus aboleátur, ſicuti hoc in grauioribus cerebri læſionibus accidit. Quòd verò plures paucioréſve ſenſus, illique plus minúſve labefactentur; id prout ſubſtantia cerebri vniuerſa, vel ex parte tantùm affecta eſt, non prout ventriculi anteriores, medij, poſterioréſve, vti voluerunt, afficiuntur, accidit: dein & pro ratione morbi, quo cerebrum impetitur, ſicuti dicetur, hæc variant.

Imbecillitas cauſa Mentis imbecillitatis. A parentibus, hæreditariam hanc ſibi nonnulli contraxerunt & hauſerūt imbecillitatem, per cauſas inſitas: vnde ſæpè fit, vt ſicuti ingenioſi & induſtrij ſibi ſimiles, ita ignaui torpidos gignant. Quod hiſce ſignis, quia à teneris tales ſunt, parentesq; tales habuerunt, facilè colligitur.

Ætatis cauſâ alijs hoc accidit: vnde ſenes obliuioſi ferè fiunt, interdum & hebetes, ob caloris natiui defectum: niſi hoc ab intemperie aliqua cerebri, vti mox dicetur, accidat.

Concuſſio vel ictus capitis, poſt ſe imbecillitatem aliquam relinquens cerebro, id quoque poteſt efficere.

Sanguinis quoq; nimia profuſio, à quacunque corporis parte; vel alia nimia euacuatio, ſpiritus exhauriens. Quo nomine & venus nimia, ſenſus plurimùm, memoriam præſertim, labefactat.

Morbus item diuturnus, calorem natiuum deſtruens, capitis præſertim, vti poſt carum, item poſt melancholiam, poſt conuulſiones: obliuioſos homines

mines admodum factos vidimus: vel malignus, aut à veneno aliquo prodiens; quale fortè illud fuit, quòd à Circe ſocijs Vlyſſis exhibitum, memoriam illis rerum omnium præteritarum ademit: quod & philtra amatoria nonnunquam effecerunt: & narcoticorum vſus ſiniſter poteſt efficere.

Ob vulnus in oculi ſede profundè adactũ, adeò memoriam fuiſſe in quodam deperditam, quidam ſcribit, vt de nouo elemẽta literarũ cogeretur addiſcere, cum priùs & Græcè & Latinè doctus fuiſſet.

Verùm & cùm mentis functiones remiſſiùs exercentur, tunc calore natiuo otio torpente, nec in actum deducto, ſegniùs procedunt.

Quod & contraria ratione, ſi nimirum nimium animus ſtudijs, cogitationibus, vigilijs, curis exagitetur, poteſt accidere. Vnde tamen memoria primùm ferè læditur, ſeneſcentibus potiſſimùm, iudicio nihilominus acri adhuc perſeuerante. Quod ipſis non tantùm ob imbecillitatem; quam etiam hoc pacto accidere ex eo, eleganter colligi poteſt; quòd animus illorum, qui toto vitæ ſpatio, tot rerum ſpecies, imagines & concepta ſuſcepit, illis adeò obruitur, vt nouas quas haurit, ac ſi nullus amplius illis eſſet locus, diutiùs retinere nequeat: vnde & euenit, quòd ſenes ea quæ iuuenes apprehenderunt, firmiter ad extremum vſque retinent: quæ verò iam ſenio confecti tractant & cogitant, facilè quidem concipiunt, rectéq; & arduè dijudicant, ſed illorum mox iterum obliuiſcuntur: conſimili modo aliquo pacto, quo videmus ſenes pleroſque, res procul diſſitas rectiùs quã propinquas cernere, atq; dijudicare: quod tamen aliam ob cauſam euenire, in viſus imbecillitate explicabimus.

Dein, etſi animus diuerſis ſtudijs diſtrahatur, pluribuſque ſimul rebus obruatur, fit, vt non tantùm pluribus intentus minor ſit ad ſingula ſenſus,

ſed & vt dum ſe hæc inuicem confundunt, atque vnum ab alio impeditur,& obfuſcatur (ſicuti duobus doloribus vnum locum infeſtantibus, vehementior alterum obſcurare ſolet) memoria illius quod debilius eſt,mox quoq; euaneſcat.

Inſtrumenti vitium, cauſa Mẽtis imbecillitatis.

Inſtrumenti quoque imperfectio ſenſus internos languidiores facit. In infantibus tenerioribus, quibus cerebrum mollius adhuc & fluidum, nec dum creſcẽdo abſolutum, ſegnes edit functiones. In adultis itidem, ſi cerebrum molem iuſtam non ſit ademptum: tuncq; ferè caput paruum habent.

Figura indecens cerebri, illiusq; ſitus peruerſio, à natura vel violenter facta, idem efficit. Quod ægrè cognoſcitur, niſi caput cerebri formæ correſpondeat.

Temperies cerebri mutata, cauſa Mentis imbecillitatis.

Temperamentum cerebri à naturali immutatũ, nõdum tamen cerebri grauiores morbos pariens, ſenſuum internorum ignauiam illam quoq; facit.

Idq; maximè, cùm humidius quàm naturaliter eſſe debebat, exiſtit; quam præcipuam memoriæ diminutæ cauſam Medici ſtatuunt: idque quòd in cerebro humidiore, & proin molliore, minùs diu rerum impreſſæ maneant imagines. Nos verò, quia ſic languidius ad operationes edẽdas ſit, illud fieri credimus. Huius autem humiditatis cauſa, aliquando à morbo aliquo cerebri prægreſſo, frigido & humido dependet: à quo, licet maiori ex parte ſublato, hæc tamen humida illi impreſſa remanſit cõſtitutio: quod & à cauſis externis, aëre & medicamẽtis fieri poteſt. Cognoſcitur autem hic defectus, ab humiditate proficiſci, quòd & tunc ſomnolenti ſunt, alijsq; humidioris cerebri indicijs.

Siccior quoque cerebri conſtitutio, quòd res ægrè apprehendant, cauſa ſtatuitur, idque quòd in ſicco corpore difficiliùs res imprimantur. Verùm & obliuionis ſiccitatem hanc cauſam eſſe quoque

poſſe,

poſſe, pleriq; docent,& memoriæ imminutæ à ſiccitate curationem explicant, quando poſt febres ardentes, poſt vigilias nimias & ſtudia, memoria labilis fit: quod nos ex imbecillitate potiùs inde contracta, accidere ſuprà docuimus.

Curatio.

INcurabilis eſt hic ſenſuum internorum defectus, ſi ab imbecillitate contracta à parentibus, vel ætatis ratione: aut inſigni aliqua cerebri læſione accidat: aut à conformatione peruerſa cerebri naſcatur. Ægrè quoque impreſſa illa cerebri præternaturalis conſtitutio, ſiue hùmida ſiue ſicca ſit, emendatur; cui tamen potiſſimum corrigendæ, ſuas curationes Medici, in memoria læſa ſananda, accommodant. Nos quomodo ea vitia ſaltem corrigi, ſi non penitùs tolli poſſint, per operandi modos docebimus. *Prædictio.*

Exercitium, cùm omnes functiones ignauas acuat, & veluti in actum deducat, hîc quoq; in animi operationibus, iuuare poterit, ſi ex remiſſiore illorum vſu, & veluti torpore hebeteſcant. In imbecillitate quoque, licet illa vix emendari queat, cùm calor natiuus exercitio reſtauretur, & conſuetudo ſit altera natura, aliquid ſaltem præſtare poterit, mentis exercitatio. Sed & in humidiore illius intemperie, cùm mentis hæc agitatio excrementa abſumat, proderit. *Mentis imbecillitatis ab imbecillitate, & temperamento cerebri humidiore, curatio.*

Hoc fiet exercendo ſæpè has animi functiones, ijs maximè quæ cum voluptate fiunt, (cùm nihil inuita fiat Minerua) eaſque vel omnes ſimul; vel priuatim ingenium: ſi addiſcant loqui, literas, linguas, artes, quibus apprehenſio acuitur & ingenium, quod aliàs otio torpet. Iudicium, ſi res diſcernant iudicentque, ſcrupuloſa præſertim, idque frequenter: vti videmus multos legum ignaros,

ſibi vſu naturalem comparaſſe legum ſcientiam, prudentiamque. Memoriam acuent, multa memoriter ſtudendo, retinendoque, aliarumque rerum artes memoriæ mandando; in quo hoc ſingulare obſeruatur, quod quæ ante ſomnum poſt cœnam veſperi concipiuntur, vel repetuntur, matutino tempore melius impreſſa manent.

Quies quoq; animi functionum, eas nimio vſu & vigilijs defatigatas, tandemque ſic debilitatas, reficit.

Quod fit, ſi à nimio ſtudio res cognoſcendi tractandive, animiq; affectibus immodicis, ſibi temperent: ſi decenti tempore, & quantum neceſſe eſt, dormiant: cùm ſomnus ſit animi quies, & per illum, eius actiones internæ ſentiendi tantiſper quieſcant, niſi quatenus per inſomnia nonnihil ſe aliquo modo exerunt.

Euacuationes quod attinet, ſi à cerebri humidiore conſtitutione ignauia oriatur, adſitque excrementorum cerebri prouentus, illa ſucceſſiuè euacuanda erunt: ſicuti in cerebri morbis, à pituitoſis & ſeroſis humoribus natis, fieri ſolet: quod hac methodo fiet.

Communia excrementa primùm eluenda ſunt, ſequenti clyſmate, vel ſimili: quod ℞. herbarum Maluæ, Altheæ cum toto, Parietariæ, Betæ, Mercurialis, Betonicæ, Saluiæ, Hyſopi ana, M. j. florum Chamomillæ, Meliloti, Sambuci, Lauandulæ ana P. j. Furfuris ℞. j. ſeminum Fœniculi, Carui ana ʒ. iij. fiat decoctio; diſſolue ſucci Mercurialis ℥. j. Mellis ℥. j. ß. olei Rutacei ℥. i. Benedictæ laxatiuæ, vel Hieræ alicuius fortis ℥. ß. ſalis ʒ. j. fiat clyſter.

Præparãdi deinde humores hoc decocto; quod ℞. radicum Ireos, Acori veri, Enulæ campanæ ana ℥. ß. Pyrethri (memoriam valde iuuat) Galangæ, Zingiberis ana ʒ. ij. herbarum Betonicæ, Maiora-

næ,

næ,Thymi ana ℥.ß. Meliſſæ ʒ.ij,florum Lauandulæ,vel Spicæ, Saluiæ, Stœchados ana ʒ.ij. Anthos ʒ.iij. radicis Liquiritiæ ʒ.vj.ſeminum Aniſi, Fœniculi ana ʒ.i.ß.Carui ʒ.i.Cubebarum ʒ.ß.fiat decoctio in Aqua & Vino, & in colaturæ ℔.i.ß.diſſolue Mellis vel Sacchari q.ſ. aromatiſetur Cinamomo & Nuce moſchata; Pro quinq; vel ſex matutinis.

Vinum per infuſionē horum fieri poterit,relicto melle & ſaccharo,ſi dulcibus delectetur:ſin minùs illorū loco Abſinthio ſubſtituto: cuius odore plurimùm delectantur,nec amarorem abhorreſcunt.

Syrupis idem fieri poterit,ſi minor labor, maior gratia requiratur: ℞. ſyrupor. de Betonica & Stœchade, Mellis roſacei ana ℥.ß.aquarum Betonicæ, Maioranæ, ad duplum; aromatiſetur Cinamomo: Bibat totidem,vti de decocto dictum eſt,vicibus.

Hiſce factis, corpus purgabitur pilulis hiſce: ℞. pilularum Cocciarum ℈.ij. Caſtorei (peculiariter confert) ℈.ß.cum Vino odorato:fiant pilulæ.

Vel hac potione: ℞. electuarij Diacarthami tui ʒ.ij.vel alterius phlegmagogi doſim vnà, Agarici infuſi in Oxymellite ʒ.j. ſyrupi de Liquiritia ℥.j.aquarum Meliſſæ & Betonicæ q.ſ.fiat potio.

Hiſce factis & corroborato cerebro, vti poſt purgationem fieri debet, ſi caput adhuc excrementitium ſit, repeti hæc poſſunt ſtatim, vel tempore idoneo,aut per interualla.

Quod ſyrupo fieri poteſt;qui ex decocto præcedenti parabitur, additis Sena,Carthamo,Agarico, Turbith: quibus & Fœnic. marinum, cùm pituitā, ſi recens ſit, educat, permiſcere poſſumus, & Saccharo & Melle additis, ad conſiſtentiā decoquere.

Pilulæ quoque vſuales phlegmagogæ vſurpari poterunt.

Vina minus apta ſunt ſi diutiùs aſſeruari debēt cum facilè corrumpantur:ſi verò continuis diebus

quinq; vel ſex vſurpanda purgatio, ex iiſdem quibus decoctum infuſis in vino, parari poterunt.

Particularibus quoq; euacuationibus, Caputpurgijs dictis, per maſticatoria, gargariſmata, errhina, ſi humor aqueus redundet, caput per vices purgabitur: vti ſuo loco dictum eſt.

Alterantia quod concernit, omnia ea quę caput roborant, illiusq; calorem innatum excitant, intus foriſque adminiſtrata, iuuare poſſunt: inter quæ, quæ potentia agunt, calidiſſima in humida hac cerebri conſtitutione eſſe debent, cùm ea adeò impreſſa, & temperamentum cerebri adeò mutatum, ægrè reducantur, validioraque eo nomine requirant, & vt ſic quoq; illorum operatio meliùs ad cerebrum poſſit pertingere: nec poſſint aſſumpta, procul diſſitam hanc partem, aut admota, ob capitis craſſitiem, nimiùm cerebrum inflammare. Reliqua vſu inuenta, proprietate quadam memoriam reſtaurare creduntur.

Quæ aſſumuntur itaq; ad memoriam potiſſimũ reſtaurandam, in cauſa humida, vti dictum, ſequentia ſunt:

In forma pulueris, hic ſingularis ad memoriam conſeruandam prædicatur, qui ℞. Thuris maſculi ſeu olibani ℈. ß. fiat puluis: Capiat per ſe vel cum Vino aut Aqua conuenienti frequenter.

Si Piper addatur, tàm rotundum quàm lõgum, laudatiſſimum erit remediũ, hoc modo paratum: ℞. Thuris maſculi ʒ. xv. Piperis ʒ. v. fiat puluis: Detur omni manè ʒ. j. per dies 40.

Zingiber conditũ in ſyrupo vel ſiccum, vti præparari ſolet, manè ſumptum, probatur. Acori item veri, id eſt, calami aromat. conditura.

Pyrethri item radix, dum recens eſt cõdita, zinziberis inſtar comeſta, magni fit: cuius decoctum contra oblidionem Paracelſus probat.

Confe-

Confectio anacardina, ad memoriam reparandam præcipuè inuenta fuit, præſertim ſi ſine caſtoreo, ob ingratiá paretur, vti docet Gordonius. Cuius ʒ.ß. vel ʒ.j. aut plus etiá, cum aqua aliqua conuenienti, vel fœnic. & Apij, ſecundũ Gord. exhibetur: quæ ſi nimium corpus accendat, ſic parabitur.

℞. confect. Anacardinæ ʒ.j. conſeruarũ Maioranæ, Roſmar, ana ℥.ß. Capiat ſemel vel bis in hebdomada, ʒ.j. pro vice.

Compoſita ex enarratis, & alijs capiti conuenientibus & appropriatis, memoriæ labefactatæ, vt myrobalanis, rad. cyperi, cranio hominis, & conſimilibus, ad cerebri corroborationem, ſic fiunt:

℞. Confect. Anacardinæ ʒ.j. Thuris ʒ.ij. Piperis, Zingib. ana ʒ.ß. Sacchari diſſoluti in aquis Cinamomi, & Maioranæ ℥.xij. fiant tabulæ: Detur vna, quolibet mane, vel alternatim.

Aliæ efficaciſſimè parabuntur hoc modo: ℞. Thuris maſculi ʒ.iij. Piperis, Zingib. ana ʒ.ß. Cinnamomi. ℈.ij. Coralli ʒ.j. raſuræ Cranij humani ʒ.ij. Cornu cerui, Eboris ana ʒ.ß. adde Sacchari ℥.vj. vel duplum, fiat puluis: vel diſſoluto ſaccharo in aqua Maioranæ fiant tabulæ; vel minuatur ſacchari quantitas, & cum inf. gummi Tragach. in aqua Roſ. fiant formulæ: Vtatur.

Poſſunt & electuaria ad eundem vſum parari ex capitalibus, hoc modo: ℞. conditurarum Zingiberis, Acori veri, Pyrethri, vt dictum, ana ℥.ß. Myrobalanorum chebularum, emblicarum ana numero ij. Maioranæ, Anthos, Lauandulæ vel Stœchados, Saluiæ ana ʒ.vj. conſeruarum Roſarum, Bugloſ. ana ʒ.iij. adde Cyperi, Galágæ, Gariophyllorum ana ʒ.ß. Piperis ℈.ij. Cubebarum ℈.j. Olibani ʒ.j.ß. pulueris Diambræ, Diamoſci ana ʒ.ß. (Moſcum vel ambram addere poſſumus) Cranij hominis ſi voles, ʒ.ij. Mellis anacardini q.ſ. fiat ele-

ctuarium: Capiat à ʒ.j.ß.ad ʒ.ij.cubitum iturus.

Theriacam & Mithridatum commendant quoque: quæ nos propter opium, quod omnes ſenſus ſtupidos vel languidiores facit, etſi vetus ſit compoſitio,malumus omittere;cùm alia non deſint, & nullus dolor hîc, aut neceſſitas requirat, nec humoris adſit malignitas.

Si ingratis vti neceſſe eſt, ſatiùs erit in forma pilularum: ℞.Thuris ʒ.ij.Piperis,Zingiberis, Cubebarum ana ʒ.j. Caſtorei ʒ. ß. Moſci, Ambræ anà gr.vj.cum cõfectione vel melle Anacardi; fiant pilulæ:Da in introitu lecti duas,per multos dies.

Vinum ad hoc conueniens ſic fiet: ℞. radicum Acori veri, Galãgæ ana ℥.ß. Zingiberis ʒ.j. ß. herbarum Maioranæ, Saluiæ, florum Lauandulæ, Stœchados, Anthos, Roſarum ana ʒ. iij. Piperis, Gariophyllorum,Cubebarum ana ʒ.ß. infundantur conquaſſata in Vino. Bibat interdum manè, cùm ſumit iuſculum, hauſtulum.

Aquæ ſtillaticiæ probantur ſimplices, Anthos vel ſimiles. Vel compoſitæ ex varijs, affuſa aqua vini, quam Vitæ vocant: quam & ſimplicem, ſi manè cochlearis vnius menſura ſumatur,prodeſſe ſcribunt.

Compoſita talis fieri poterit: ℞.Materiarum ſupradictarum pro vino, conquaſſatarum; affunde Spiritus vini, vel vini maluatici, vt ſupereminеat digito vnó, confectionis Anacardinæ ʒ.vj. deſtillentur in balneo Mariæ,& vtatur.

In cibis multa eiuſmodi, gratiora præſertim adhibita, pro cõdimentis vſurpari poſſunt: vti arom. prædicta,Piper,Zingiber; pro infarctu,Maiorana, Saluia,& ſimilia.

Sinapis item bellarium cum Melle: vti menſis adhiberi ſolet. Vel idem Saccharo obductũ: cùm proprietate hoc ſemen memoriam acuat.

In vino

In vino quoq; herbæ ſimiles infundi poſſunt, & macerari.

Externa remedia ſimilia vſurpari poſſunt, quæ calorem excitent, & humiditates abſumant: qualia ſunt hæc:

Fricare manè caput pectine, & pannis, ordinariè poſt ſomnum.

Lixiuio caput nonnunquam abluere, ſed mox iterum ſiccare, pannis calidis Thure ſuffumigatis: cùm thus, vt dictũ, peculiari vi memoriam iuuet; Lixiuium autem tale erit: ℞. Agarici ʒ.ij. herbarũ Saluiæ, Betonicæ, Maioranæ, Spicæ celticæ, Pulegij, Lauri; florum Roſmarini, Spicæ, Lauandulæ, Roſarum rubrarum, Chamomillæ ana p.j. baccarum Lauri, Iuniperi ana ℥.ß. Piperis ʒ.j. conquaſſentur & coquantur in lixiuio tóſoris, factum cum aqua extinctionis ferri.

Inungitur non modò poſterior cerebri regio, in memoria læſa, ſed & tota capitis ſuperficies ad eadem; vt: ℞. Olei ſeminis Sinapis per expreſſionem: vngatur.

Efficacius ſic erit: ℞. olei de Been, Sambucini ana ℥.j. ſeminis Sinapis, Piperis longi ana ʒ.ß. Euphorbij, Caſtorei ana ℈.j. Ceræ parum: fiat linimentum.

Sunt qui confectione Anacardina, diſſoluta in Spiritu vini, caput inungunt.

Cucuphæ & pileoli, ex roborantibus caput, noctu & interdiu quoq; geſtátur: de quibus ſuo loco.

Amuleta ſi non viribus, ſaltem apprehenſione iuuant, vt Lingua vpupæ ſuſpenſa, obliuionem tollere creditur, Rhazi: Ametiſtus lapis geſtatus ſenſus omnes acuit, vt quidam ſcribit; ſicuti & lapidem Berillum geſtatum bonum facere intellectum.

In ſicca cerebri conſtitutione, vnde memoriam *Memoriã*

[illegible] à ſiccitate cerebri curatio.

minui dicunt, ſi impurum corpus fuerit, purgetur, vt in melancholia dictum fuit, cùm in puris corporibus rectiùs medicamenta adhibita operentur.

Humectetur cibis euchymis & ſucculẽtis; qualia in hecticis & melancholicis explicata fuêre.

A ſiccantibus omnibus & immodicis euacuationibus, Veneris imprimis, qua nihil nocentius, abſtineat.

Electuario hoc per vices vti poterit: ℞. conſeruarum fl. vel rad. Cichoreæ, Buglosſi, Borraginis: item Violarum, Capillorum Veneris & Betonicæ ana ℥.ß ſpecierum Diatragach. frig. Triaſantali an. ʒ.ß. cum ſyrupo Violarum fiat electuarium: Capiat inſtar caſtaneæ, vel ʒ.j.ß.

Vel tabulis eiuſmodi vtantur: ℞. florum Buglosſi, Borraginis, Violarum, an. ℈.j. foliorũ Maioranæ ʒ.ß. Thuris maſculi ʒ.j. Cranij hominis vſti ʒ.ß. Sacchari diſſoluti in aquis Violarum & Roſarum, fiant tabulæ.

Topica capiti in melancholia dicta, applicabuntur. Imprimis lotio hæc capitis & pedum quoque vtilis, quæ ℞. decoctum capitis & pedum Veruecis q. ſ. addendo herb. Buglosſ. Borrag. Violarum, cum floribus, ſi haberi poſſunt, florum Roſarum, Betonicæ, (nam calida frigidis permiſcenda, cùm humectandum, vt in melancholia dictum eſt) ana M.j. decoquantur.

Vtile & ſequens: ℞. radicum Altheæ ℔. ß. herbarum Betonicæ, Maioranæ ana M.j. florum Violarum, Roſarum, Chamomil. Meliloti, Lauandulæ an. P.j. coquantur in Lacte, pro ablutione capitis.

Inunctio quoque talis laudatur, præſertim poſt ablutionem: ℞. oleorum Amygdalarum dulcium, Roſacei ana ℥.j pinguedinis Anatis ℥.ß. album, Oui numero j. Lactis ℥.ß. agitentur, pro illinitione.

DE

DE MENTIS CONSTERNATIONE.

CAPVT II.

Genera.

MENTIS conſternationẽ vocamus, cùm ſenſibus, vel ſaltẽ aggrauatis, vel omnino ferè ſublatis; vel dormiunt non naturali modo, vel ſtupent. Idq́; vel cum corporis languore ſeu reſolutione: vel agitatione ſeu conuulſione: vel rigiditate: quæ quatuor præcipua, & ſumma mentis conſternationis ſunt genera, ſigillatim explicanda.

Somnus præternaturalis is eſt, qui ſecùs ac naturalis longiùs durat, diciturq́; tunc Immodicus: & qui ſenſus magis conſopit, vocaturq́; ideo Profundus. Nonnunquam ſanis adhuc accidens, nimia in ſomnum propenſio: vel profundus admodum ſomnus. Aliàs in morbis eueniens: & nunc ſine, interdum cum febre, aliquando etiam cum delirio inuadens, vel cum ſtupore.

Inclinatio nimia ad ſomnum, in ſanis alioquin, quibuſdam hominibus frequens eſt vitium: non quando hoc certis naturis, ætatis cauſa, vt infantibus & ſenibus: vel regionis (in quibus aliquibus noctu & interdiu dormire naturale exiſtit) cõſuetum & vtile eſt, ſed cùm à cauſa non decenti proficiſcitur: vnde non tantùm noctu ſomno longiùs indulgentes, manè tardiùs ſurgunt: ſed & interdiu, præſertim mox à cibo ſumpto, maximeq́; tempore vel loco calido, ad dormiẽdum adeò impelluntur, vt omninò eos dormire neceſſe ſit: ad quem aliqui tam procliues ſunt, vt licet ſe ad illum minimè accommodarent, ſed ad eum excutiẽdum ali- *Somnus immodicus.*

quid agerent, nihilominus in ipſo opere obdormirent: & quendam ex illis etiá cum biberet in menſa, poculumq́; ori adhiberet, hoc ſitu ſomno correptum, vel aliud quid agentem, corporis ea forma dormire ſolitum, vidi.

Somnus profundus. Profundus nonnunquam ſomnus, ſanis interdum obrepit, poſt vini potum in ebrijs, vel ſumptum aliud narcoticum: qui diuturnus non eſt, ſi mitior horum fuerit vſus: ſi vehementior, in ſtuporem, vt illic dicetur, conuertitur.

Sopor grauis, Caros. In morbo ſopor grauis, Caros, Coma, Cataphora, Lethargus, Veternus, Subeth dicitur; in quo vt & in naturali, oculis clauſis, corporeque proſtrato dormiunt: Sed in illo ſenſus interni & per conſequens externi, non tantùm, vt in naturali ſomno quieſcũt, ſed veluti obruti, plus minúsve torpent, adeò vt vix vel nunquam excitari poſſint, atq; expergefacti, de nullo dolore, niſi quatenus caput graue & ponderoſum eſſe ſentiunt, conquerantur, moxq́; iterum obdormiũt. Motus quoq; corporis languidior, non tamen vt in apoplecticis, reſolutis mẽbris, abolitus. Neque, vt illis, reſpiratio eſt impedita, ſed libera & facilis, niſi quatenus in aliquib. oſcitatione & ſtertore deprauata eſt. Pulſus quoq; etſi imbecillior, non tamen vt in ſyncope ceſſat.

Sopor cũ febre Lethargus. Interdum ſopori febris comes eſt: quæ ſi mox vnà cum illo incipit, Lethargi nomen, quod tamen & reliquis commune eſt, obtinuit. In quo præter ſoporis inditia, calor prętenaturalis corporis, pulſus citus, vrina tincta, febrem adeſſe denotant. Sed & caros febrem nonnunquam ſequitur, illiusq́; eſt ſymptoma.

Sopor cum delirio. Præter haſce ſoporis ſpecies, vna quoq; inuenitur, in qua licet maxima ſit ad ſomnum propenſio, & decubitu oculisq́ue clauſis eundem exprimant, nihilominus vigilant, illisq́; varię rerum obuerſantur

tur imagines & ſpectra: Vel ſi dormiunt, inſomnijs varijs, vel horrendis diuexantur, quæ poſtea vigilantes enarrant: qui impulſi ægrè oculos attollunt, tangentemq; aſpiciunt atq; deſipiunt: & licet ſentiant moueanturq;, tamen è lecto ſurgere, & vigilantiũ opera exercere nequeunt. Hanc Cataphorã ſeu Coma agripnion, id eſt inſomne vocant: aliqui Typhomanian appellant, tanquã attonitã inſaniã: nec ineptè Sopor delirans appellari poſſet, atq; ad delirium referri: vel Sopor grauis, cum inſomnijs horrendis, altera illius ſpecies deſcribitur: vulgus eos ac ſi ecſtaſi correpti eſſent, Ecſtaticos vocat.

Huc & dæmoniacus ſopor ſagarum referri poſſet, in quo ſe per aërem ferri, ſuauiter victitare, choreas ducere, & cum dæmone congredi, putant, & vigilantes in eodem errore permanent. *Sopor dæmoniacus.*

Vidimus & alium in Barone quodam, hiſce nõnihil conſimilem, qui longo tempore attonitus & ſomnolentus, nihil ſecundùm rationem agebat, cibum nec petebat, nec niſi per vim intruſum capiebat, nec lectum niſi coactus accedebat, ſed ad menſam tota die brachio innixus, oculiſq; clauſis veluti dormiens ſedebat, nec niſi interrogatus ſæpiuſq; admonitus, quicquam, ſed tunc quoq; quæ ad rem minimè pertinebant, reſpondebat. *Sopor cum ſtupore.*

Stupor, Stupiditas, cum corporis languore ſeu reſolutione, Obſtupeſcentia, Ecplixis, Apoplexia dicitur. Eſtque affectus in quo non dormiunt, ſed attoniti ſtipitum inſtar iacentes, ſtupent: ſenſibus omnibus ex æquo, & motu quoque ſimul abolitis. Quæ accidentia mitiora nonnunquam ſunt, aliàs verò grauiora: In quibus ſenſus & interni & externi ſimul tolluntur: vnde nullius rei habent intelligentiam: nec vidẽt, etſi ex illis quidam oculis fixis aliquem intueri videantur: nec clamores audiunt: nec puncti aut vſti ſenſus ſignũ dant, Motu quoq; *Stupor cum reſolutione, Apoplexia.*

corporis omni in momento priuati corruunt, omniaq; ipſis mēbra reſoluta languent: nec loquūtur, nec deglutiunt, ſola reſpiratione ſed perquam obſcura remanente, cuius efflatio ex ore vel naribus, xylino admoto, aut thoracis motus, ad illam perficiēdam poculo aquæ pectori impoſito, interdum vix ex motu illorū poteſt dijudicari, vel quæ cùm magna difficultate & ſtertore in iam moribundis ducitur: pulſu interim pleno & valido in hac diſpnœa, ſed admodum inæquali ſeſe declarante: idque tam diu donec redeūtibus ſenſibus, iterum ad ſe redeant, quod in leuiori illius ſpecie accidit: vel ſi grauior ſit, reſoluti maneant: vel ſi peſsima ſit, mox reſpiratione penitus ſublata, ſuffocentur; ſpuma tunc ex ore ipſorum emanante.

Stupor cum conuulſione, Epilepſia. Stupor cū corporis conuulſione ſeu vehementi agitatione, Conuulſio, Epilepſia dicitur: eſtque affectus, in quo ſenſus omnes ex improuiſo tollūtur: corpusq; vniuerſum motu inordinato aliquādiu concutitur, ſeu cōuellitur; per vices ſeu paroxyſmos hominem exercens. Qui ab eo quòd ſubitò apprehendat, epilepſiæ; quòd cōuellat, conuulſionis nomē obtinuit. Cuius duo primùm occurrunt genera, quatenus alia diuturna, alia breuis exiſtit, variantia.

Diuturna ea eſt, quæ diu durat: atque ſiue ante pubertatem eueniat, eaq; ſuperueniente non deſinat, ſiue poſt pubertatem primùm incipiat, toto plerumque vitæ tempore, nunc certis, nunc incertis temporibus, horis, diebus, menſibus, annis, aut lunę mutationibus (vnde Lunaticus morbus quoque appellatur) ægrotantes inuadit: quorum & functiones cùm non ſubitò peſſundet, ſed ſenſim duntaxat labefactet, ideò accidit, vt quando à paroxyſmo liberi ſunt, ſua munia nihilominus obire queant, & quòd, ſi dum hiſce operam dant, hoc

malo

malo corripiantur, cadant: vnde & Caducus morbus, Germ. Fallentſtechtag dicitur. Et cùm repentinus illorum caſus, horrendaq; ſymptomata, maximum terrorem ſoleant incutere, adeò vt aliqui ex apprehenſione ſola mox in eundem affectum inciderint, eoque nomine plerique conſpectum horum ſubterfugiant, & ſi in congregatione hominum accidat (vt noſtro ſeculo in concionibus) cœtus ſoluatur, atq; apud veteres comitia eadem de cauſa diſſoluebantur, Comitialis morbus ab illis dictus, nomen retinuit: qui ob pertinaciam, Magnus quoque, Sonticus & Herculeus vocabatur. Eſtq; hoc genus, cui Epilepſiæ nomen potiùs quàm cæteris, cùm tamen omnibus conueniat, accommodarunt.

Breuis, nec ita diuturna conuulſio eſt, quæ vel mox ceſſat, vel ſaltē tamdiu, vt prior, minimè protrahitur: quæ rurſum quod vel mitior, vel deterior ſit, in ſpecies duas diuiditur.

Mitior, & ſi periculo non vacet, ea habetur, cuius cauſa, nec magna, nec perſeuerans exiſtit: Vt quæ modò natis, cùm dentes primùm erumpunt, vel vermes incommodant, eueniens, mox ceſſat, Et quæ virginibus, antequam menſes erumpunt, adueniens, ijs ſuperuenientibus remittit. Et quæ grauidis mulieribus primis ferè menſibus accidens, medio vteri geſtationis tempore, vel poſt partum ſtatim deſinit. Hanc ne metuendo morbi caduci nomine, horrorem adferant, quod in pueritia frequenter eueniat, Puerilem morbum, ſicuti & German. Kindlinwee appellant, affectus atrocitatem, nomine blando mitigantes.

Deterior ſummeque perniciosa ſpecies exiſtit, quę morbos graues, vti vulnera, febres, colicos dolores, aliosq; ſequuta: quacunque ætate: nunc vno, nunc altero paroxyſmo, nunc pluribus ijsq; conti-

nuis, vel aliquandiu intermittentib. acceſſionibus, ægrum terribili aſpectu exagitat, & plerumq; iugulat: vel ſi ſanetur, peſſima tamen interdum accidentia, vti membrorum cõtractiones, vocis ſenſuumq; læſiones, aliáve poſt ſe relinquit incõmoda. Quam ſpeciem Conuulſionem ſeu ſpaſmum tãtùm, non epilepſiam, cùm tamen hac ſpecie affecti, non minus quàm epileptici ſubitò hoc caſu corripiantur appellant, eamq; generalem, ad differentiam particularis conuulſionis ſeu ſpaſmi: qualem quoque inueniri, in qua ſenſibus illæſis partes dũtaxat quędam conuelluntur, in motuum læſionibus oſtẽdemus. Hanc autem ſpeciẽ Germani peculiari nomine Gicht vocant: vel ſi pueris contingat, vti frequẽter illos, tũ modò natos, tũ prouectioris ætatis interimere ſolet. Puerilẽ morbum quoq; vocant.

Accidentia in omnibus epilepſiæ tàm diuturnæ, quàm breuis ſpeciebus, eadem ferè concurrunt, & in omnibus æquè variare poſſunt, tàm quæ in ſenſuum, quàm motus obſeruantur læſionibus.

Senſus enim interni omnes, & per conſequens externi ſimul, in omnibus, toto, quo paroxyſmo tenentur tempore, ſunt aboliti: nihil quicquam intelligentes, iudicantes aut ſentientes: quare neque à motibus violentis, etiamſi ſeipſos ijs lædant, ſibi temperant: & poſtquam ad ſe redierint, nullam eorum quæ paſſi ſunt, retinent memoriam: nec hoc malum ſe perpeſſos eſſe, niſi de eo fuerint admoniti, aut ex læſionis aliquo veſtigio relicto, vt vulnere aut contuſione, ſignum capientes, in ſuſpitionem veniant, cognoſcunt.

Motus quoq; omnis, tum qui ex arbitrio noſtro totus dependet voluntarius: tum qui natura adiuuante obitur, reſpirationis & euacuationum; tum is quem natura ſolùm molitur, pulſuũ, in omnibus hiſce ſpeciebus perſeuerás, epilepticos ab apople-

ctieis

cticis & animo deficientibus, quibus motus hi (ſolo pulſu remanente in apoplecticis) deficiunt; diſtinguit. Qui tamen cùm deprauatè in conuulſis fiat, facit vt cadant, & motus inordinatos obeant.

Cadunt autem non ob ſenſuum priuationem, ſed quia totum ipſorum corpus ſimul, idque derepente cõuellitur: ita vt niſi vertigine, quæ nonnunquam ſolet præcedere, præmoniti, vel conſuetudine de die vel hora acceſſionis, ſi ſtatis temporibus inuadere ſoleat, edocti, ſibi caueât, ea perculſi dum erecti ſunt, apoplecticorum, & eorum qui in ſyncopen labuntur more, ſubitò corruant, & vt vulgò fertur, neq; ab aqua aut igne tuti, in ſummo, ob caſus periculum, verſentur diſcrimine. Quod & ſi eo nomine minus impendeat ijs, qui in lecto ægritudinis cauſa decumbentes, conuulſionibus ſuperuenientibus, cadere nequeunt, magis tamen ob morbi ſæuitiam periclitantur. Adeò vt omnis horrenda & abominanda ſit epilepſia: quam ob id Sacrum morbum, tanquam à Dijs pœnæ loco immiſſum, veteres appellauerunt: alij verò diuorum nomina ſuperſtitioſè ipſi impoſuerunt.

Exagitant quoq; motibus inordinatis adeò corpus, vt & totũ ſæpè æſtuet, pulſusq; fiat velocior, & ſudores nonnunquã prorumpant. Dorſum, ceruicem, caput, brachia, pedes, in varias figuras torquentes & curuãtes, ijsq; obuia quæq;, vt ſtratum, parietes, terram pulſantes & quatientes; propria membra contundentes ac vulnerantes, dentibus conſtrictis ſtridentes, linguamq; ſi exerta ſit, mordicùs ſcindẽtes, Oculos hinc inde voluentes, quibus apertis diductisq; admodum, vti & faciei verſus poſteriora reflexione, primum ferè incipientis paroxyſmi præbẽt indicium: quos tandem, in fine illius, veluti defeſſi & attoniti iacentes, fixos toruosque, donec ad ſe rurſum redeant, retinent.

Reſpiratio ipſorum inæqualis quoq; admodum exiſtit, cùm eam aliquandiu interdum retineant, adeò vt ex retentione illa ſpiritus, conatuq; vehementi, ſtercus & vrinam, aliquando & genituram ſimul, præſertim ſi redundet, profundant: Aliàs verò cum difficultate & ſtertore, tùm quando epilepſia vteri dictam ſtrãgulationem comitem & cauſam habet, tùm quando pituita in fauces nareſque defluens, eam impedit, ſpiritũ ducant; Spumamq; in ore & naribus, ex pituita cum aëre illic confuſa agitataque natam (quod apoplecticis & ſtrangulatis, non niſi moriantur, teſte Hippoc. accidit) proferant: Sæpeq; vociferãdo clamorem edant: quam ſpeciem ſchreiende Geycht Germ. vocant.

Hæc autem quæ enarrata ſunt accidentia, vti ſubitò ingruunt, ita ceſſante paroxyſmo, mox iterum remittunt. Interdum tamen reliquiæ quædam illorum remanent, ſenſibusq; debilitatis adhuc, nihil rectè intelligere, ratiocinari, vel reminiſci queunt: Vel mentis alienatione ſuperueniẽte, ſiniſtrè omnia agunt & blaſphemant: vel in profundum riſum & cachinnum, Sardonium fortè illum, de quo Cicero, ſoluũtur: idq; donec nouus paroxyſmus, qui hæc ſigna prænuntia mox comitari ſolet, redeat. Sed & ante & poſt acceſſiones haſce, particulares aliquæ conuulſiones, interdum vel præceſſerunt, vel remanent: vt tortura oris, tranſglutiendi difficultas, vel partium aliarum ſpaſmus, ſicuti ſuo loco explicabitur: vel ſpaſmus ille, quem flatulẽtum vocant, qui conuulſiones quoq;, ſi neruorum cauſa, vti dicetur, fiat, interdum minatur: vti & conuulſiua illa palpitatio, quam Zuyſen Germ. appellant, quæ etiã à neruorũ affectu facta, epilepſiã diu antè ſæpe præcedit, & poſt eã in mẽbris adhuc remanet, ſeq; exercet. Aliãve, quæ geſticulando, interdũ ſaltando, vel inquietudine alia mẽbrorum, & tremo-

re nonnunquam exercent motuum ſymptomata.

Stupor cum corporis rigiditate, affectus eſt rarus & admirandus, qui Catoche ſeu Catalepſis, id eſt Prehenſio dicitur, quem & Congelationẽ, cùm ac ſi congelati eſſent, rigeant, vocant. In qua ſenſus interni omnes & externi ſtatim abolentur. Motus verò corporis tãtùm deprauatur; cùm eam formã, quam corpus antequam hoc malo corriperetur, recumbens, ſedens aut incedens, habebat, prehenſi quoque, ſtatuæ alicuius inſtar, retineant, nec ſponte, nec impulſi mutent. Oculis quoq; apertis, vnde Stuporem vigilantem vocarunt: cæci tamen vti & muti omninò; Non ſublata interim aut vehementiùs impedita reſpiratione, aut pulſu. *Stupor cum rigiditate, Catalepſis.*

Sed & accidit in quibuſdam, vt licet trunci inſtar rigidi ſine motu & loquela iacerent, nihilominus tamen ea quæ aſtantes loquebantur, perciperent, & poſtea referrent: quos Ecſtaticos vocarunt. *Stupor remanente auditu.*

Alij verò in eodem ſtatu manentes, mortuorum inſtar, etſi nihil audirent, nec cernerent, neq; punc̃ti quicquam ſentirent, tamen ſi quid ori inſerebatur, deglutiebant, & ſublati conſiſtebant, impulſi incedebant, & membra prout illis flectebantur, eo ſitu fixa retinebant. *Stupor remanente motu.*

In quadã ſic prehenſa, vẽter tãtùm & thorax admodũ mouebantur, toto reliquo corpore ſtupida.

Cauſa.

IN omnibus enarratis ſoporis & ſtupiditatis cũ languore, cõuulſione, aut rigore, generibus, cerebrũ affici neceſſe eſt, cùm ab eo omnis motus & ſenſus proficiſcatur. Neq. hîc vti voluerũt prout ventriculi illius anteriores, medij, poſterioreſve læduntur, diuerſimodè functiones labefactantur: neque quatenus ante vel ponè cerebrum afficitur, cùm cerebri ſubſtantia vndique ſuas functiones obeat; ſed prout plus minúsve læſum eſt, plures

pauciorésve functiones amittit. Nam ſi magna ſit læſio, cerebrum adeò afficiens, vt ſenſus omnes aboleantur, tunc & motum ſimul ceſſare neceſſe eſt: remanentibus interim alijs functionibus, quas cerebrum minimè efficit: vt pulſu, quem cor ſubminiſtrat: & cùm reſpirationis motus partim ſit naturalis, partim voluntarius, & proin ab vtriuſque motus organis, & ſepto tranſuerſo, & pulmone prodeat, non mirum, eam quoque, ſi cerebrum admodum offenſum ſit, adeò vt omnis motus voluntarius ceſſet, ſicuti in apoplecticis fit, nihil tūc conferente ad motum ſepto, aut muſculis thoracis, ſed ſolis pulmonibus, adhuc aliquo modo ſe mouentibus, & dū dilatantur, aëreq; implentur, quod motu proprio naturali perficiūt, thoracem nonnihil eleuantibus, reſpirationem tantiſper perſeuerare; ſed valdè impeditā & difficilem eſſe, adeò vt niſi mox noxa illa cerebri ceſſet, reſpiratione penitùs ſublata, ægrum ſuffocari neceſſe ſit: ſicuti verò cum motus voluntarius non penitùs cum ſenſibus tollitur, reſpirationem tunc liberiorem adhuc permanere. Quòd ſi verò cerebrū minori affectu, ſi cum priori conferatur, afficiatur, per quem ſenſus aggrauātur ſaltem, vt in ſopore vel ſtupore leuiore, tūc motus, etſi propter ſoporem & cōſternationem quieſcat, nihilominus perſeuerat: Vel ſi ſpirituum duntaxat cerebri extrauagantium cauſa hoc fiat, vt in conuulſione & catalepſi dicetur, motum quoque perſeuerare, citiuſque rurſum ad ſe redire; ſicuti quomodo hoc fiat in ſingulis cauſis, à quibus hæc prodeunt, explicabitur.

Cauſæ autem omnium mentis cōſternationum accidentium ſunt: vel affectus aliquis, cerebrum, quod ſenſum & motum confert, per ſe vel per conſenſum ita lædens, ut hæ illius functiones plùs minùſve deficiant: vt ſunt intemperies; repletio ab

humore

humore pituitoſo vel ſanguineo: læſio inſignis: tumor: à vapore vel qualitate maligna profecta cerebri intemperies: vel eſt ſpirituum animalium cerebri defectus. De quibus omnibus cauſis, ipſorumque effectibus, nunc ſigillatim agemus.

Intemperiẽ frigida, cauſa Stuporis, humida, Somni immodici.

Intemperies frigida ſola ſine materia, cerebrum alterans, quia functiones lædere ſolet, ſtupidum illud poteſt reddere. Et ſi humida ſimul exiſtat, quod rarò ſine materia fit; ſoporem immodicum quoq; inducet. Qualis aliquando ætatis cauſa, aut ob morbi diuturnitatem, relicta cerebri intemperies, ad ſomnum perpetuò propẽſos, vel, vt dictum in mentis imbecillitate, ignauiores reddit: quam potius imbecillitatis, quàm frigiditatis cauſa accidere docuimus.

Sed & alijs de cauſis inducta, maximè ab externo aẽre frigido, flante Borea, extrinſecus caput refrigerante, aut per meatus ad cerebrum penetrante, ſtuporem grauiorem poteſt accerſere.

A frigida & ſicca quoque intemperie, ſpiritus congelante, ſtuporem vigilantem, ſeu catalepſim naſci poſſe, ſcribunt. Verùm cùm ſpiritus congelari non poſſint, aut ſi fieri poſſet, maior tunc ſtupor ſequeretur, minimè hoc probare poſſumus.

A ſiccitate, quam inanitionem vocant, conuulſiones fieri interdum, communis eſt opinio: quod non in hac conuulſione, ſed particulari accidere, illic explicabimus.

Pituita, cauſa Cari & Apoplexia.

Pituita ſoporis & ſtuporis, perfrequens cauſa eſt (quo nomine nos omnia cerebri excrementa aquea, frigida & humida, comprehendimus) quæ intra caluariam, immoderatiùs congeſta (vti cerebrum ex ſanguine pituitoſo ad ipſum delato, & partis imbecillitate, talia ſubinde congerit) niſi per vias deſtinatas effluat ſed ſupprimatur, tunc ſi ſubſtantiam cerebri largo humore perfundat,

& refrigeret, carum efficit. Vel ſi eandem longo impulſu adeò irriges, vt magna illa cerebri moles mollior laxiórque facta, ſubitò diffluat & ſubſidat, neruorumque principium in baſi caluariæ, à cerebro prodiens, premat, & ſpiritui animali tranſitum præcludat, apoplexiam grauem parit. Vti quando ventriculos ſeu cauitates cerebri pituita ſubitò adimplet, non obſtruẽdo, cùm ſpiritus animalis non in ipſis, ſed in cerebri ſubſtantia vndique & neruis ſedem ſuam habeat, nec per ventriculos tranſeat, ſed eodem modo cerebri baſim grauando, apoplexiam quoque inducere poteſt: quæ tamen, ſi humor ex illis deſcendens, neruorum ductum ſequatur, in paralyſim poteſt deſinere. Hæc omnia ſic ſe habere, in caro & apoplexia mortuis, ex eo quòd copioſus hic humor, per os tunc illis aliquando effluxerit, deprehendimus: & ſectione quoque diligenti aperta craſſa cerebri meninge, in quibuſdam copioſum humorem mox proſilientem, per capitis regionem ad thoracem vſque deſcẽdiſſe: ipſamque adeò cerebri ſubſtantiam, in quadam anu, quã apoplexia è medio ſuſtulerat, lactis cremoris inſtar diſſolutam, ſimili modo per faciem defluxiſſe, obſeruauimus. Cognoſcitur autem ab hac cauſa prodijſſe hoſce affectus, ex præcedenti corporis conſtitutione, in ætate potiſſimùm ſenili, quæ huic malo eſt obnoxia: Et ex temporis cœlique conſtitutione frigida: quodq; prius de capitis grauedine, ac pondere, pigritia, oculorum obtenebratione, nec non pituitæ per nares ac fauces conſuetæ excretionis ſuppreſſione, fuerant conqueſti: & quod mortuis, apoplexia maximè, magna ſæpè pituitæ copia, per dictas vias emaneat.

Ab eodem humore pituitoſo, meatus cerebri obſtruente, vti apoplexiam, ita & epilepſiam fieri, plerique ſcripſerunt: proin & vt in illa, ſic in hæc

ſenſus

ſenſus omnes aboleri, ſed mox iterũ redire, quòd cerebrum concuſſione eam ſtatim excutiat: dein & motum vnà cum ſenſibus, vti in apoplexia, hîc minimè ceſſare, quod non omninò, ſed ex parte duntaxat, ventriculi, vel vt alij volunt, anteriores tantùm, poſterioribus illæſis obſtruantur, portioque ſpirituum ad neruos nihilominus poſſit præterfluere. Quæ tamen, vt multis poſſent redargui, ſic hoc præſertim ad tollendam hanc opinionem attuliſſe, ſatis erit; quòd nimirum, ſi non ſufficiens ſpiritus animalis deſcenderet quantitas, imminutæ potiùs cerebri functiones, in ſenſu & motu, quàm abolitæ ex parte, ex parte deprauatæ ſequerentur: & quòd, ſi pituita in cauſa eſſet, eaque mox à cerebro excuſſa deflueret, paralyſim eam, qualis poſt apoplexiam, eandem ob cauſam ſequi ſolet, induceret.

Putreſcentem in cerebro pituitam, lethargum efficere docent, febremq; comitem inde accendi. Verùm nos cùm ex pituitæ putredine, præſertim in capite, febrem accendi minimè poſſe, in febribus oſtenderimus: & quomodo idem humor pituitoſus putridus, ſua frigiditate carum, & calore febrem accendere, atque vnum idemque & frigidum & calidum eſſe, queat, cùm contraria in eodem ſubiecto non poſſint conſiſtere, nullam rationem inueniamus, longè aliã lethargi cauſam, eamque à cari illius qui febres ſequitur, non adeò diuerſam, mox in caro per conſenſum facto, adſignabimus.

Pituitam quoq; non ſimplicem ſed bile permixtam, ſtuporem vigilantem ſeu catalepſim ea ratione efficere docent, quòd pituita ſoporem, bilis vigilias excitet, ſicq; ex contrariarum cauſarum permixtione, contrarios effectus produci. Quod quidem, ſi in diuerſis locis conſiſterent, fieri poſſet,

verùm in eodem ſubiecto duo contraria permixta confuſaque, medium quendam, vel compoſitum ex vtriſq; effectum potiùs, quàm contrarios producunt: ob quam cauſam, cauſæ hæ ex effectu potiùs, quàm ſignis horum certis excogitatæ fuerunt, vt, quo pacto eodem tempore, ſtupere (non dormire, cùm dormire & vigilare ſimul, ſit impoſſibile) & vigilare quis poſſit, aliquid oſtenderent, ac ſingulis ſuos humores proprios attribuerent.

Sãguis cauſa Cari & Apoplexia.

Sanguis quoque, in finibus cerebri adhuc contentus, ſicuti magna alioquin illius adeſt copia, ita amplius adhuc redundans, ſi crudior, ſeroſior, frigidior ſit, cerebrum grauando, ſtupidius; vel refrigerando, ſoporoſum reddere poteſt. Quæ, capitis dolor ſine dubio præceſſit, & nonnunquam comes adhuc remanet: & ex plethora ruboreque faciei id cognoſcitur.

A ſanguine multo, cerebri ſubſtantiam affatim ſubitoq; irrigante, eam ſpeciem catalepſeos à qua adoleſcens per hæmorrhagiam narium liberatus fuit, generari, docet Aëtius. Qui effluxus ſanguinis, motu naturæ, in ſolutionibus morborum ſæpè conſuetus, non propterea hunc affectum, cuius aliam cauſam proponemus, à ſanguine procreatum, arguere potuit: vti neque leuiorem illius ſpeciem, cùm vox tantùm intercipitur, aphoniam dictam à plenitudine ſanguinis, vias ſpiritus animalis intercipiente, prodire, ſicuti ſcribit Hollerius, cuius nos mox aliam cauſam adferemus concedere poſſumus. Neque epilepſiam, quam à ſanguinis copia, ventriculos cerebri occupante, ſpirituumq; meatus obſtruente, quoque prouenire aliqui prodiderunt, ab hoc humore & hoc modo naſci, approbare licet. Sicut neq; à ſanguine vel ſucco melancholico, aut belioſo, à quo catalepſeos eam ſpeciem, quæ melancholicis accidere ſolet, gigni, ali-

qui docent, & propter frigiditatem ac ſiccitatem illius humoris, ſpiritus ſic congelari, vt in intemperie ſimili dictum fuit; quod nos ea ratione fieri negauimus, & à melancholia, melancholica potius accidentia, quàm catalepſeos, niſi alia accedat cauſa, vti dicetur, fieri exiſtimamus. Vel ab eodẽ ventriculos obturante, epilepſiam quoque naſci, ſicuti has opiniones aliqui ſparſerunt, vllo modo admittere poſſumus. Cùm iam enarrati affectus, vtpote non diutiùs permanentes, ſed per vices inuadentes, & ceſſantes, non fixam in cerebro cauſam habeant, ſed per conſenſum tantùm eo affecto, vti poſtea declarabitur, accidant.

Extra vaſa ſanguis delatus, ſi non in cerebri ſubſtantiam infuſus, inflammationem pariat, tunc enim phrenitis fieret, ſed anfractus & ventriculos ſubitò opplendo obſtruat, neruorumque initium premat, ſtuporem & apoplexiam cauſat. Vt frequenter rupta vena accidit: idq; nonnunquam ob plethoram ad vaſa: ijs præſertim, quibus conſuetæ hæmorrhagiæ per menſes, hæmorrhoides, & nares ſubſtiterant. Quibus & viuentibus adhuc, & poſt mortem, magnam ſanguinis copiam, per os, nares, erumpere toties obſeruaui: vt hanc potiſſimam apoplexiæ cauſam eſſe aliquoties mihi perſuaſerim. Idem à cauſa externa violenta, vt cerebri contuſione, ex ictu vel caſu poteſt accidere, etſi cerebri ſubſtantia vulnerata minimè ſit, vt ſanguis quoque cerebri cauitates, ipſiusq; ſubſtantiam, ijs locis præſertim, vbi contuſa eſt, oppleat: ſicuti in taurorum ſecuri percuſſorum cerebro fieri, quotidie vident mulieres, quando cerebrum antequam coquatur à ſanguine grumoſo prius repurgant: vnde apoplexiam fieri ſubitò neceſſe eſt, niſi is per nares, aures aliáſve partes ſeu vias vicinas, vt quoque interdum fit, ſtatim erumpat: aut leuior fuerit

caſus, vnde leuior obſtupeſcentia potiùs accidit. Licet & ſæpè in grumos conuerſus ſanguinis affluxus, retentusque diutiùs, ſi putreſcat, phrenitidem conuulſiones, quæ ante obitum lethargos & apoplexias ſequuntur, ægrumq; iugulant, pariat.

Læſio cerebri, cauſa Stuporis & Apoplexiæ.

Sed & ab eadem cauſa violenta externa, ſi cerebri ſubſtantia contuſim, vel cæſim, punctimve lædatur, cùm pars ſit princeps, cuius actio tunc deſtruitur, apoplexiam ſubitò ſequi neceſſe eſt. Vel ſi fracta duntaxat inde caluaria depreſſave ſit, adeò vt cerebrum ſubſtratum premat, ſtuporem quoq; accidere contingit. Vel ſi ex validiore impetu cerebri moles corruat, neruorumq; initium premat, apoplexia ſimiliter ſequitur. Quæ omnia ex cauſis prægreſſis manifeſta fiunt.

Tumor cerebri, Stuporis ſoporoſi cauſa.

Tumor præter naturam, durus, pondere ſuo potiùs, quàm intemperie afficiens, ſtuporem ſenſim cum tumore genitum, ſed diuturnum facit. Qui ægrè niſi poſt mortem aperta caluaria deprehenditur. Qualis in nobili Bonecourtio, qui aliquot annis veluti attonitus, vti ſuprà dictum ſtupebat, inuentus fuit: glandula nimirum magna, dura, ſupra calloſum corpus genita, cum humoris copia; qui cerebrum irrigās, ſoporem ſtupori copulatum, vti ſuprà hoc genus expoſuimus, efficiebat. Cuius cauſa, ictus, quo in vertice percuſſus fuerat, licet diu, antequam in morbum tunc incideret, id factum fuerit, eſſe potuit. Sed & catalepſim, cùm veras illius cauſas ignorarent, plures alias excogitantes, præter ſupradictas, etiam à cerebri tumore proficiſci poſſe, putarunt. Et lethargum quoque ab apoſtemate phlegmatico prodire, aliqui ſcripſerunt: quod, cùm à cauſa in cerebro latente febrem fieri non poſſe, ſuperiùs oſtenderimus, neque hîc accidere aſſerimus. Cuius & abſceſſum aliqui cauſam ſtatuerunt, qui tamen in cerebro genitus, à calidis

lidis potiùs tumoribus, phrenitim & conuulſiones potiùs quàm lethargum efficit.

Vapor ſurſum ad cerebrum delatus, vel in cerebro congeſtus, ſoporis immoderati per conſenſum facti, cauſa eſſe poteſt: ſi copioſus & halituoſus eò feratur, ſpiritusque aggrauet, vel vdus cerebrum adeò humectet, vt languidum ad actiones obeundas fiat. Talis à cibo vel potu pleniore, vel vaporoſo, vel humidiore eleuatur: quæ ſi moderatiora ſint, ſomnum qui poſt prandium vel cœnam mox ſolet eſſe moleſtus, conciliat: præſertim ſi vinum, quod narcoticam quãdam vim habere, mox dicemus, vti ferè conſuetum eſt, bibant: & cerebri conſtitutio accedat humidior, qualis eſt in ſenibus. Quam ad ſomnum propenſionem, à cibo fieri ſolitam, quies corporis, quæ poſt labores interim dum cibum capiunt, perficitur ſedendo, eoq; magis, quò longiorem moram in prandio vel cœna trahunt, animum quoque vt per ſomnum quieſcat inuitans, plurimùm etiam concitat: & calor ſi accedat ſolis meridionalis, vel regionis, vel loci, vt hypocauſti, non nihil adiuuat: tùm quia vapores calor ſurſum euocat, tùm quia corpora feſſa recreans, & ad quietem rectiùs diſponens, vt animus ſimul ad requiem inclinet, efficit. Sed & ab immoderato cibi & potus, vel certorum alimentorum vſu, non qualitate ſtupefaciendi cerebrum, obtundente, ſed vapore multo opplente, ſopor immodicus fieri poteſt. Quod inde cognoſcitur, ſi poſt crapulam, etiam citra ebrietatem, de qua poſtea, aut certorum ciborum vſum hunc patiantur, & poſtea ad ſe redeant.

Ab humoribus & excrementis vaporoſis ac humidis, vapores hinc inde in corpore ſuſcitati, ſoporem gignere interdum ſolent. Si in ventriculo vel vtero colligantur: vnde multi alij cerebri mor- *Vapor cauſa Soporis profundi.*

bi, per conſenſum facti prodeunt, ſic & interdum ſoporem immodicum, ſi vaporibus illis cerebrum infeſtetur, inducunt. Qui ex partium iſtarum affectibus quòd inde prodierit, facilè cognoſcitur. In inteſtinis à vermibus putreſcentibus, tales euaporationes capiti demandatæ, ſoporem, in infantibus præcipuè, frequenter cauſant. Et vermium indicijs, vnde prodierit indicatur. Licet hic ſopor frequentiùs febris comitis cauſa promoueatur.

Vapor cauſa Lethargi in febribus. In venis meſeraicis febrium intermittentium materia putreſcens, calore attenuata, copioſeque ſurſum, in prima preſertim inuaſione, ad caput delata, ſoporis hoc ſymptoma, in tertianis & quartanis, nonnullis in principio acceſſionis, dum frigus adhuc vrget, nec dum corpus penitùs incaluit, accidens, & interdum ad ſolutionem vſque paroxyſmi perſeuerans, parit. Sed & in febribus continuis, cerebrum dolore præcedente diuturno & graui labefactatum, in vigore vel poſt ipſum, caro ſubſequente, perculſum, ægrum in ſummum diſcrimen adducere, ſæpè obſeruaui. Quod & in principijs continuarum febrium ſi accidat, & mox propter nimiam euaporationem, princeps hæc pars cerebrum, aliquo pacto præſertim diſpoſitum ad carum, ita labefactetur, vt ſopor grauis ſequatur, lethargus is erit, qui cum febre continua copulatus eſt, & mox cum illa inuadit: ab alio caro qui in declinatione febrium accidit, periculoſo quoque, non aliter, niſi quòd ſtatim cum febre incipiat, differens.

Ab euaporationibus à ventriculo, ab vtero, reliquoque corporis habitu, cerebrum petentibus, epilepſiam per conſenſum fieri plerique aſſerunt: vti & catalepſeos aliquam ſpeciem, à melancholicis vaporibus prodire aliqui ſcripſerunt, & quomodo illud fiat, diuerſimodè aſſignant: cùm alij opplendo

opplendo quoque ventriculos cerebri, vel alia ratione illud afficiendo, vel irritatione id fieri exiſtimarint: quod tamen quomodo neruoſi generis affecti cauſa id fiat, mox explicabimus.

Occulta nonnunquam qualitas, proprietate incognita, ſoporis & ſtuporis cauſa eſſe ſolet. Qualis vis eſt narcotica, quæ non frigiditate, vti hactenus creditum eſt, ſed proprietate ea, qua ſenſus conſopit, per aſſumpta eiuſmodi medicamenta, corpus ſubeuntia (licet odore quoq; aliquid efficere poſſint, admota autem vix adeò operantur, vt ſtuporem inducant) ſoporem non naturalem, ſi leuiora ſint, ſed veluti artificialem conciliant. Quòd ſi fortioribus exhibitis potentiùs agat, adeò ſtupidos reddit, vt apoplecticorum inſtar, ſine ſenſu & motu iaceant, & niſi ad ſe redeant, ſublata reſpiratione, ſuffocentur: ſicuti à papaueris ſucco, alijſque ſæpè euenire comperimus, quo nomine illorum vſus adeò eſt periculoſus. Sed & ex vini immoderato vſu, non propter euaporationem, vti putarũt, ſed ob narcoticam illius vim, ſopor immodicus & ſtupor quoque, qui non minus ac ſi opium ſumpſiſſent, eos attonitos reddit, ſæpeque interficit, in ebrioſis ſequuntur. Quemadmodum ex vini elicito liquore, quem ſpiritum vini vocant, id quoque accidit, eoque potentiùs, cùm vis ipſius ſit magis in anguſtum redacta & collecta: cuius ingurgitatione infantes aliquot ſimul, qui caſu biberant, nec non adultos quoſdam obſtupefactos, extinctos vidimus. *Narcotica vis, cauſa Soporis & Stuporis.*

Venenata quædam, idem abſcondita vi efficiunt, extrinſecùs illata, per ictum beſtiarum quarundam, ſicuti ex morſu aſpidis ſoporem lethalem ſuccedere, Plutarchus in morte Cleopatræ ſcribit. Qualis vis maligna, in corpore quoque, ex humoribus in venenatam qualitatem degenerantibus, *Venenata qualitas, cauſa Soporis & Stuporis.*

ſuſcitari poteſt: in febribus malignis, peſtilentialibus, quarum euaporatione cerebrum inficiatum, ſopore graui & lethargo grauari poteſt. Quod & in epilepſia inde profecta, in fine paroxyſmi accidit, diu illos tunc ſopore vel ſtupore premi: non tàm ob defatigatum nimia agitatione cerebrum, quàm quod vapores hi maligni, qui prius neruoſum genus afficiendo, vti mox dicetur, motus illos epilepticos cauſabât, cerebrum poſteà labefactantes, ſoporem vel ſtuporem aliquàmdiu, donec vapores hi diſcuſſi ſint, & paroxyſmus ſolutus ſit, inducunt. Quod & in catalepſi ſimili ratione, cùm conuulſionis quædam ſit ſpecies, accidere poteſt.

Dæmõ cauſa Soporis dæmoniaci.

A dæmone, ſi cauſa ſoporis illius delirantis, quo dæmon ſagas ludificatur procedat, non noſtrum eſt, cauſas illas abditas exquirere, quas veneficæ, vnguentis quibus res inungunt, iuſſu diaboli, aut decoctis quibus grandines concitare ſe poſſe, & cœlo deducere nubes, ſomniant, attribuunt: qualia & Fotis apud Apuleium, & Circe Homeri, allia, ſerpillumque & herbas contundendo olentes, parabant: quæ relinquimus.

Ob ſpirituum animalium in cerebro defectum, ſtuporem, ſublatis cerebri functionibus, accidere quoq; neceſſe eſt: Quod duplici nomine euenire poteſt; vel abſumptis illis; aut effuſis ſaltem & extrauagantibus.

Spiritus animalis conſumptio, cauſa Apoplexia.

Abſumptis ſpiritibus animalibus in cerebro: ſi ſaltem imminuti ſint pauciorésve exiſtant, vnde cerebri ſequitur imbecillitas, illius quoq; functiones labefactari, in mentis imbecillitate dictum fuit. Quod ſi verò penitus vel eouſque conſumantur, vt non tantùm functionum debilitas, ſed omnimoda illarum ſequatur abolitio, grauis & ſubitò hominem iugulans erit apoplexia: qua ſenes aliquando interire, & vulgus quoque ab humore pituitoſo

tuitoſo factam fuiſſe, credit, ſæpè vidimus: ſicuti ſpiritu vitali imminuto, virium defectum, abſumpto verò omninò, mortem ſubſequi videmus.

Effuſis ſeu profuſis à cerebro ſpiritibus animalibus, in neruos cerebro continuatos (aliò enim extrauagari nequeunt, cùm nullibi niſi in cerebro neruisq́; poſſint conſiſtere) tunc ſenſus internos, vel omnes, vel aliquos, prout maior minórve illorum cerebrum dereliquit copia, ceſſare contingi: mouendi verò vim minimè aboleri; cùm ſpiritus illi in neruis adhuc perſiſtant, neque nerui illis, ſicuti verò in reſolutione fit, tranſitu illorum tunc è cerebro ad illos impedito, deſtituantur. Deni & cùm in neruis ſpiritus animalis quoque contineatur, æquè ac in cerebro, cuius portiones ſunt, etſi cerebri functiones tantiſper deſiſtant, illi nihilominus vim mouendi, quàm in ſe continent, aliquandiu adhuc poſſunt exercere. Quam & à neruis potius, quàm cerebro in quibuſdam animalibus, quæ motu magis quàm ſenſibus præualent, prodire, ex eo, quòd illa cerebrum nullum vel exiguum tãtùm poſſideant, dorſalem verò medullam amplam & copioſam, cuius etiam portio, à reliqua parte amputata, nihilominus adhuc aliquãdiu mouetur, ſatis poſſumus conijcere. Eſtq́; hæc vera & legitima cauſa, quòd ſenſibus abolitis, motus nihilominus poſſit aliquãdiu perſiſtere: in qua inuenienda, tantopere ſe & veteres, & neoterici Medici excruciarunt, inuicemq́; diſſentaneas opiniones prodiderunt: ſpirituum nimirum hæc in neruos effuſio. Quæ à duabus potiſſimùm cauſis proueniens, diuerſa nonnihil, ſicuti iam explicabitur, accidentia profert.

Spiritus animalis è cerebro in neruos nimia profuſio, cauſa Stuporis diuerſorum generum, Catalepſeos & Epilepſiæ.

Quarum prima eſt, nimia & vehemens perſeuiranſque ſenſuum internorum operatio: per quam, vti in cordis magnis paſſionibus, ideò ſpiritus vi-

tales efferri videmus, vt animi inde defectus ſequatur: ita & ſi per vehementiorem cogitationem, & intentionem in rem aliquam, ſpirituum animalium fiat in externorum ſenſuum organa diſſipatio, accidere poteſt, vt veluti attoniti, leuiter ſtupeant, & vel mox iterum remeantibus illis, ad ſe redeant: vel ſi diutiùs perſeuerent, diuerſæ illæ catalepſeos ſpecies, quas ex nimio ſtudio, vel amore, vel animi aliquo graui affectu alio melancholiâ pręſertim (vnde factum vt cauſam catalepſeos plerique melancholicum ſuccum ſtatuerint) accidiſſe aliquando, in generum ſuperiorum explicatione demonſtrauimus, prodeant. In quibus ſi nos penitùs ſpiritibus effuſis portiones aliquæ illorum in cerebro remanſerint, ſenſus quoque aliquos perſiſtere, alijs ceſſantibus, & prout in neruos effunditur, motus quoque vel ſaltem permanere, aut cum rigiditate ſeſe citra concuſſionem exerere poſſe, ſi nulla neruorum, vti in epilepſia dicetur, fiat contractio, hancq; diuerſitatis catalepſeos ſpecierum, ſicuti in diuerſis illius hiſtorijs ſuperiùs oſtendimus, cauſam eſſe, veriſimile videtur. Vti tamen quoque, ſi per animi violentum affectum, adeò ſpiritus efferantur, vt aliquamdiu ſe recolligere nequeant, epilepticorum inſtar illos quoque corruiſſe, remanente pulſu, quo ab animo deficientibus diſtinguebantur, vidimus in quibuſdam, qui cùm in magnis conuentibus perorabant aut diſputabāt, ob nimiam animi & ſenſuum contentionem, accedente interdum vel metu, vel pudore, ſpiritibus agitatis, hoc paſſi ſunt. Vnde fortè quòd idem ob eam cauſam in comitijs aliquibus contingere ſolebat, epilepſia comitialis morbus dictus fuit. In quibus animi vehementibus motibus, vti fieri poteſt, ita ab ira quoq; conuulſiones facilimè euenire poſſe vulgò creditur: cui opinioni fortè anſam præ-

buit

buit quòd in diſpoſitis, paroxyſmus hac ratione promouetur:niſi forſan hoc ob bilis per iram concitationem,ſicuti mox declarabimus,accidat.

Altera verò & frequentior ſpirituum profuſionis in neruos cauſa, vnde grauiora epilepſiæ & catalepſeos ſequuntur ſymptomata, cerebri irritatio exiſtit: talis, per quam facultas illius expultrix excitata, ad excutiendum illud, quod illi moleſtiam parit,inſurgens,ſpiritus ſimul propellit: vti natura, vbique dolorem & moleſtiam ſentiens,eò ſpiritus, & vnà cum illis ſanguinem quoque adeò potenter ſæpè, vt inflammatio partis illius, quæ recipit, ſequatur,ſolet protrudere.

Quam certè cerebri moleſtiam, ſeu irritationẽ; per conſenſum potiùs & compaſſionem cum aliqua parte,quàm proprio illius affectu,accidere demonſtrant: quòd ab alterius partis, procul etiam interdum à cerebro diſſitæ, affectu & morbo potiùs, quàm cerebri, & neruo puncto, vel violento ſumpto pharmaco, conuulſiones euenire videamus: cùm ſi ex cerebri morbo aliquo graui (ſicuti reuera grauem morbum, qui tam vehemens ſymptoma induceret, eſſe oportet) accideret, non tam citò conuulſionum accidentia quæ infert remitterent: quemadmodum & in alijs huius partis principis læſionibus, diuturna & perſeuerantia, vt in apoplexia videre licet; ſuccedere ſymptomata, videmus: eoſque affectus, qui neruis contingentes conuulſiones excitant, veluti puncturam, inflammationem,ſi in cerebro fiant,non illas,ſed apoplexiam & phrenitidem inuehere. Licet & per conſenſum hac ratione cerebrum moleſtatum,ſi cauſa offenſionis magna ſit,continuoq́; repetat; cerebrũ ipſum non ſolum irritans, ſed & vehementia, & frequentia adeò lædens,vt proprium quóque affectum cõtrahat, tunc ferè lucta conuulſionum cone

tinua permanet, nec ad ſe exactè amplius ægri redeunt, aut paroxyſmus integrè ceſſat, donec penitus extinguatur æger. Fieri tamen quoq; poteſt, vt ab eadem cauſa, ſicuti de venenata mox dicemus, & neruoſum genus & cerebrum ſimul læſa, conuulſiones vnà cum alijs mentis læſionibus copulatæ, accidant.

Hanc autem partem quæ primùm afficiatur & cui cerebrum condolet, vt inueniamus, ſi ſymptomata conſideremus, motum ſcilicet inordinatum, & ſenſuum priuationes; eam eſſe oportebit; quæ cum muſculis motum voluntarium edentibus, & cum cerebro, ſenſus communicante, tantum habeat conſenſum, vt ea laboráte; muſculi impellantur, & cerebrum à functione tátiſper ceſſet. Quam nos neruoſum genus, quod à cerebro prodit; & in muſculos deſinit; eſſe dicimus: quo nomine neruos omnes totius corporis, tum intra; tum extra caluariam, ſenſu tactus præſertim præditos, & partes neruoſas, quæ ex illis componuntur, exquiſitiſſimè quoq; ſentientes intelligimus. Quibus adeò læſis, vt per compaſſionem cerebri aboleantur, muſculorumque intendantur functiones; conuulſiones ſubſequi neceſſe eſt: quod qua ratione fiat, explicabimus.

Offenſio neruoſi generis, nõ ea, quæ ipſius functiones labefactat, ſed quæ moleſtiam illi adferendo, facultatem illius potiùs excitat, ſi fiat, ſiue vno loco pluribúſve neruus aut neruoſa pars afficiatur, dummodo offenſa magna ſit, tunc vniuerſum neruoſum genus inſurgens, dum illud quo offenditur, nititur excutere, cerebrum à quo prodit, ſimul exagitat, & in conſenſum trahit, ita vt & illud neruorum hoſce affectus perſentiens, dum ſuppetias illis ad expellendam moleſtiam adferre nititur, ſpiritus animales, à ſe in neruorũ initium propellens,

lens, tantiſper ſuis deſtituatur functionibus: non aliter quàm nonnũquam in ſyncope, cor citra quoque illius affectum proprium, alterius cauſa, ſpiritibus extrauagantibus, à functione ſua ceſſare, donec rurſum illi remeant, obſeruamus. In qua ſpirituum effuſione in neruos, vim mouendi non tantùm, ſicuti ſuperiùs declaratum fuit, in ijs perſiſtere contingit, ſed & ob ſpirituum in neruis copiam, muſculos ad motum edendum quoque concitari. Inprimis verò inordinatum & violentum motum, in epilepticorum paroxyſmorũ principio, ob hanc cauſam edi, quòd dum neruoſum genus hâc offenſam expellere conatur, in ſeſe contrahitur, rurſumque deducitur, totius corporis muſculos, quorum principijs nerui inſeruntur, conſecutione ad eos motus inordinatos perpetrandos, cõuellendo ſeu trahendo remittendoq; impellit: idq; tam diu, donec materia noxia ab illis expulſa fuerit: aut propter virium proſtrationem, & veluti laſſitudinem, cùm motum ampliùs edere nequeant, membra nihilominus conuulſa ſeu attracta, rigida, donec integrè ad ſe denuò redeant, aliquamdiu fixa, retineant. Quod in catalepſi ſtatim ab initio, nulla prægreſſa corporis agitatione euenit, quia fortè nec tanta ſpirituum in ea, cùm & in illa ſenſus aliqui adhuc interdum conſtent, fiat in neruos profuſio: minorq; neruorum irritatio, vnde leuior quædam epilepſia cenſeri poteſt: rariùs tamen eueniens: à cauſa alioquin eadem quæ & epilepſiam parit proueniens, ſed quæ vel minùs neruoſum genus irritando afficit, vel proprietatem eam habet, vt ſtuporem illum cum rigiditate membrorum potiùs, quàm conuulſiones producat.

Has autem offenſionis neruoſi generis, vnde epilepſia frequenter, rariùs catalepſis prouenit, cauſas non mirũ diuerſas frequentesq; eſſe: cùm nerui

propter exquiſitiſſimum ſenſum, non tantùm graues moleſtias, doloresve perferre nequeant, ſed & à leuiſſimis tam facilè offendantur, vt neque contactum durioris corporis (quo nomine, dum in corpore feruntur, ne oſſa quoque tangerent, aut alijs præterquam quibus inſeruntur partibus necterentur, ipſis à natura proſpectum fuit) pati queant: à quibus tamen incurſionibus varijs, non niſi magnę & violentæ fuerint, adeò vt conuellantur, exacerbantur. Quales ſunt quæ à vulnere, irritatione aut infectione, vel ſeparatim, vel pluribus ſimul agentibus, illis poſſunt accidere.

Ex vulnere, tàm in neruo, quàm neruoſa partę facto, fieri conuulſionem, caſus eiuſmodi frequenter contingentes, ſatis declarant: non tamen ex quouis nerui vulnere, ſed ab eo tantum ferè, quo neruus punctim læditur, conuulſiones ſuperuenire ſolent: excitata tunc, ob offenſam, illius functione: quæ, ſi penitùs abſectus ſit neruus, potiùs abolletur: quam & ob cauſam, neruum conuulſum, ſi amputemus, conuulſionem in eo factam, ſanamus. Cæterùm hanc nerui moleſtationem, à continui illius ſolutione profectam, magis adhuc adauget inflammatio, vel putredo, ex retenta ſanie in anguſto punctura nerui foramine: ſummusq; inde dolor; quæ plerunq; huic affectui ſuperuenire ſolent: aut ſi vulnus à ferro, ſuapte natura neruis, propter æruginem ferè, aut quia infectum fuit, infeſto, vel morſu aut ictu venenatæ beſtiæ, accidat.

Sed & neruoſa parte, eo præſertim in loco, vbi nerui eam ſubeunt, maioremque ipſius portionem conſtituunt, vulnerata: vt veſica in collo, muſculis circa initia, vel caſu vel dum chirurgi & lithotomi ſectiones in corpore moliuntur, læſis, conuulſiones periculoſæ frequenter ſuperueniunt: quas tranſglutiendi difficultas, (quam ſpaſmum ad ſtomachum,

machum, vti ſupra dictum, vocantes, chirurgi tantopere metuunt) præcedens, præſagire ferè ſolet.

Irritatio neruoſi generis, ſi vehemẽs fuerit, conuulſiones excitare quoque poteſt: qualis procedit vel à cauſa, quæ, quia dolore graui neruos excruciat, ex accidenti conuulſiones facit: vel quæ per ſe, qualitate manifeſta neruos exſtimulans, doloremque vel vnà, vel nullum inferens, eos cõuellit. Quæ cauſa, vel à medicamentis: vel humoribus internis, vt ſanguine, bile & pituita, ſubſtantia propria, vel vapore ſolo neruos moleſtantibus procedit.

Doloris autem occaſione præcipuè conuulſiones fiunt: ſi vel enormes & diuturni ſint cruciatus: quales in colicis, conuulſiones ſæpè promouent: vel ſi corpora ſenſu exquiſitiſſimo prædita, & quæ ob teneritatem eiuſmodi tormenta difficulter perferunt, infeſtent: quo nomine & infantes, non tantùm in varijs ipſorum ægritudinibus, ſed & cùm dentire incipiunt, doloribus exacerbati, frequenter conuelluntur. Sed & titillationem immoderatè factam in eiuſmodi corporibus, quia moleſtiam triſtemque ſenſum quoque exhibet, conuulſiones in quibuſdam peperiſſe, teſtatur experientia: imò leuem quoq; titillationem à vermibus, inteſtina ventriculumque perreptantibus, oſculiſq; ſuis illa ſugentibus, inductam, in infantibus, non tãtùm horrores, morſusque narium, ſed & leues epilepticas conuulſiones mouere, omnibus in confeſſo eſt.

Aſſumpta medicamenta, quæ facultatem expultricem ventriculi & inteſtinorum ſtimulant, ſi nimium eas partes excitẽt, vti conuulſiuum motum, qui per ſingultum fit, concitant: ita ſi vehementer acria ſint & adurentia, quemadmodum naribus indita, ſternutationem mouent, ſic accedente præſertim cathartica vi, qua naturam ſimul admodum ad vomitionem & deiectionem ſollicitant, ob inſi-

gnem efficaciam, conuulſiones, quales ab hellebori aliorumque vſu contingunt, frequenter procreant: eaſq; lethales, ſi nimium ſe hiſce partibus inſinuando eas exagitare non deſinant: nondum verò lethales, ſi, vbi primùm naturam ſollicitare incipiunt, ab ea repulſa, ſupra infraque deijciantur: ſicuti ex antimonij aſarique vſu, aliquos præludia duntaxat ſpaſmi, in cruribus præſentientes; alios verò conuulſos quoque, ad ſe rediiſſe, obſeruaui.

Sanguis corruptus putreſcenſque, ſi in neruoſum genus feratur, illud quoq; afficiendo, conuulſiones excitare poteſt. Sicuti ex ictu capitis, caluariam penetrante, nondum tamen cerebri ſubſtantiam diuidente (vnde apoplexia potiùs ſequeretur) ſed cerebri meninges duntaxat vulnerante, quandoq; accidit: effuſo tunc ſanguine, retentoq; ſub caluaria: qui putreſcens, maligna qualitate cerebri membranas inficit: quorum conſenſu, tum quod ſubſidens, neruorum principium è cerebri baſi productum occupet afficiatque, cõuulſiones, quæ capitis vulnera ſequuntur, parit. Quales quoque in abſceſſu meningum, poſt illarum inflammationes, phrenitidem prægreſſam, conuulſiones nonnunquam ſolent ſubſequi.

Bilis ex humorũ claſſe, præcipua eſſe ſolet, tàm flaua, quàm viridis & atra, quæ acrimonia ſua neruos, neruoſaſq; partes, quas & facilè tenuitate ſua ſubit, ſtimulare, irritareque ſolet. Quæ in colicis doloribus, non tantùm quòd cruciatus hoſce pariat, ſed & quod ventriculo atque inteſtinis ſeſe inſinuans, vi quadam cauſtica eas nimiùm ſollicitat, conuulſiones illas, quæ quamdiu acris hic humor irritare non deſinit perſeuerant, excitat: vt non alia ratione eam ad neruos procul rapi, ſi conuulſiones excitare debet, excogitare neceſſe ſit. Quod & ſi ab ira conuulſio fiat, ob bilis efferueſcentiam, atq;

effu-

effuſionem accidere poſſe,putant: licet hoc potiùs à nimio animi motu, ſpiritus concitante, vti ſupra dictum fuit,prodeat.

A pituita quoq; tenui,ſalſa acriq́ue,à cerebro in ſpatia per quę nerui feruntur defluente,neruosq́ue vellicante, epilepſia fieri poteſt: qualis in paralyſi nonnũquam neruos irrigans, primò reſolutiones, mox acrimonia ſua,quam vel prius obtinuit,vel ex putredine de nouo adepta eſt, neruos ſollicitans, conuulſiones eas, quæ paralyſes quandoque ſequuntur, excitat. Quas ſternutatio, ab eadem pituita in nares à cerebro quoque deſtillante oborta, præuenire & præſagire ſolet: vnde fortè hæc bene precandi poſt ſternutationem conſuetudo, cùm ſternutationem epilepſiæ prænuntiam interdum eſſe obſeruaſſent,primam ſuam ſumpſit originem.

Vapores quoquè tetri & acres, maximè ſi malignitas quædam,vti dicetur, ſimul adſit, in corpore ſuſcitati,neruorum principium præcipuè vellicantes,aut alibi quoq; eos, maiores præſertim ſollicitantes, epilepſiá quam per conſenſum fieri dicunt, gignunt. Quales ex vitioſis, corruptis & putridis cibis, humoribus,excrementis, vermibus: in ventriculo,inteſtinis,vtero,venoſo genere,alibiq; collectis, in varijs morbis harum partium: vel totius corporis,vt in febribus, eleuati, conuulſiones quæ hoſcę morbos ſequi ſolent,procreant.

Cæterùm quæ venenata & pernitioſa qualitate conuulſiones excitant, varia ſunt: quæ pro venenorum diuerſa natura, & prout vel neruoſo generi tantùm infeſta, illud tantùm, vel vnà cum illo cerebrum quoque inficiunt, vel conuulſiones: vel cerebro ſimul læſo, alia quoque pariunt accidentia, quæ interdum etiam ſoluto paroxyſmo epileptico, in ſenſuum læſionibus, mentis præſertim alienatione, & motu deprauato, vti dictum, per-

manent. Inter quas cauſas venenatas, ea quoque nonnunquam ſe offert, quæ proprietate ſua & priuata noxa, catalepſeos potiùs quàm veræ conuulſionis accidentia parit: quod tamen, cùm rara ſit affectio, raró talem venenatam qualitatem, quæ talem effectum in corpore proferat, in corpore ſuſcitari, vti veró illam, quæ veras conuulſiones facit ſæpiſſimè, euidenter oſtendit. Qualiſcunque autem ea ſit, illius fons & origo, nunc intrinſecùs in cerebro; vel viſceribus; aut venoſo genere; vel corporis habitu delitеſcit; nunc veró extrinſecùs corpori accedit.

In cerebro, à corruptione vel abſceſſu meningũ cerebri epilepſiam diuturnam factam, ſe ſectione deprehendiſſe teſtatur Fernel. ab ijsque tetrum vaporem eleuatum, ſtatoq; tempore ventriculos ſubeuntem, paroxyſmos procreaſſe, ratiocinatur. Verùm quòd hæc, non quia tetrum vaporem ventriculis demãdent, ſed aliam ob cauſam, & quòd breues potiùs & lethales, quàm diuturnas epilepſias excitent, ſupra demonſtratum fuit: cùm, ſi cerebri ſubſtantiam illiúsve ventriculos occuparẽt, & tantoperè læderent, apoplexiam potiùs quam conuulſiones inducerent.

Interea tamen epilepſiæ cauſam, in capite ſæpenumeró latere, minimè negamus: multaque intra caluariam, tum in membranis cerebri, tum ipſius quoq, ſubſtantia, vel humoribus illius occurrere vitia, fatemur, quæ venenata & aduerſa qualitate, certis temporibus, prout veneni natura eſt, ſæuientia, meninges neruoſumque genus ſollicitando, epilepſiam illam diuturnam fereq; incurabilem cauſant. Cuius tamen cauſæ naturam, vti & aliorum venenorum, aliter cognoſcere nõ poſſumus, quàm quòd ſectione facta, nunc macula: nunc humor aliquis ater vel ſpumoſus, in interna caluariæ ſede

aliqua,

aliqua, vel oſſis, vel membranæ, vel cerebri, interdum verò nihil penitùs, deprehendatur: venenatam autem eam vim fuiſſe, ex eo, quòd cùm cauſa manifeſta, aut tanti momenti non ſit, tam horrenda nihilominus adferat ſymptomata, & interea tamen hominem minimè iugulet, nec vllis remedijs cedat, colligimus.

Sed & in viſceribus venenata hęc cauſa latitans, diuturnas eiuſmodi & pertinaces epilepſias efficit. Veluti in ventriculo & inteſtinis aſſumpta venena, quæ proprietatem aliquam epilepſiam gignēdi habent; vel cibus in veneni naturam conuerſus, vel excrementa venenatam qualitatem induentia, illis in locis, vel etiam in vtero, vti voluerunt, contenta. Quorum omnium cauſas haſce eſſe, & in venis latere, ex affectibus quoque ſimul ferè concurrentibus, vti dictum, aliiſve circa præcordia & venoſum genus ſeſe offerentia, & ex vteri ventriculique vitijs cognoſcitur, & dijudicatur.

Venoſum quoque genus, ſi malignis & venenatis eiuſmodi humoribus refertum ſit: vti in morbis pernitioſis, præſertim peſtiferis, epidemijs & contagioſis frequenter accidit, eaque vis maligna non ſolum cordi, ſed neruoſo inprimis inſidietur generi, tunc conuulſiones, quales in febribus, non ob nimiam neruorum à calore vehementi exiccationem, ſed humoris malignam vim lethales euenire ſolent, ſequuntur. Vel ſi etiam extra hoſce morbos, in venis coaceruatus humor, in malignam qualitatem verſus, eam naturam cerebro & neruis aduerſam induat, vt epileptica potiùs accidentia, quàm alia inducat (ſicuti in melancholia, venenatam talem illic quoque vim melancholiam veram & maniam excitare ſolere, in mentis alienatione oſtendemus) tunc epilepſiam illam diuturnam & incurabilem ab hac potiſſimùm cauſa

prodire exiſtimauerim: vti ab eodem loco excitata venenata quoq; cauſa, maniam illam tam diu durantem excitat. Quod & conſimili ratione in venis meſeraicis, tali materia collecta, quæ potiùs epilepſiam, quàm hypochondriacam melâcholiam procreat, accidere, veriſimile eſt: vbi & catalepſeos cauſam contineri, melâcholicum nimirum humorem, quem nos malignum inſuper ſtatuimus, à quo vapores eleuati eam inducunt, plerique ſcribunt, & curandi catalapſeos rationem, huic loco & humori, vti mox oſtendemus, accommodant.

Sed & in mulieribus, circa vteri venas, talis materia frequentiùs coaceruari ſolet. Vbi & retentus corruptusq; ſanguis potiùs quam ſemen (quod vix ad eam pernitiem peruenire poſſe credimus) conuulſiones, quales in virginibus hyſtericis & mulieribus, ſuppreſſis menſtruis, ante & poſtquam grauidæ ſunt, frequenter euenire ſolent, excitat, & catalepſi quoq, occaſionem præbere poteſt.

In habitu corporis, qualitatem ſimilem exſurgere poſſe, epilepſiamque cauſare, teſtis eſt experientia: qua inſtructi Galenus & Fernelius, ille auram in puero epileptico à pede aſcendentem: hic vaporem à vertice per exteriora capitis excurrentem, quotieſcunque epileptici paroxyſmi inuadebant, hiſce occaſionem præbuiſſe, ſe obſeruaſſe ſcribũt: nosque à manu vbi poſtea abſceſſus natus fuit, vti & à pedibus aliisve è locis auram diſcurrentem, idem feciſſe, aliquoties notauimus.

Extrinſecùs eiuſmodi venenũ corpus ſubiens, epilepſijs ſimili ratione occaſionem præbere, vti in alijs regionibus beſtiarum virulentarum, præſertim viperæ morſus, ictus ſcorpij, oſtendunt: ſic in noſtris, ex canis rabidi morſu id contingere, & præter maniæ aliaque ſæua ſymptomata, conuulſionibus periclitari, tandemque multis acceſsionibus

nibus

nibus è medio tolli ægros, manifeſtum eſt.

Odore ſolo maligno, quæ epilepſiam de nouo gignere poſſint, an aliqua inueniantur, nondum ſatis conſtat: paroxyſmos tamen epilepticos odore quorundam promoueri certum eſt. Quæ vel proprietate quadam id faciunt: qualia ſcribuntur eſſe: vngulæ aſini, cornu capræ, pedis verUecis, crematorum cinis: item bituminis, myrrhæ, apij odor: vti & carnium caprarum, iecoris caprini vel hircini nidor: eoq; magis ſi hæc quoq; edantur. Vel quia caput neruoſumque genus, diuturnitate huius affectus imbecilliora reddita, vapore vehementi, vel ſubtili tentant (vt & vinum, quod præter hoc, neruos quoq; ſuapte natura facilè ſollicitat) acceſſionibus epilepticis, occaſionem præbent.

Curatio.

IN eiuſmodi caſibus à cerebro profectis, tota operatio Medici, quæ in prædictione & curatione conſiſtit, cauſæ erit accommodanda: non neglecto interim ſymptomate, quod maximè vrget.

Si itaq; ab intemperie ſimplici frigidiore & humidiore, cerebro impreſſa: vtì ætatis ratione in ſenibus, vel ex morbo diuturno accidere poſſe diximus, ſoporoſi aut ſtupidiores fiant, nondum tamē omnino ægrotent, cùm illa ægrè corrigatur, hoc quoq; vitium ægrè tollitur. Emendari tamen nonnihil hæc intemperies, ſicuti in mentis imbecillitate à ſimilibus cauſis genita dictum fuit, iiſdem quoque alterantibus medicamentis & alimentis, tàm ſumptis quàm admotis, poteſt. *Soporis & Stuporis ab Intemperie frigida curatio.*

Vti quoq; ſi à frigida & ſicca intemperie ſtupor accidat, ea competent, quæ illic in eadem intemperie emendanda dicta ſunt. Si verò ab externo aëre aut vento, cerebrum actu refrigeratum, ſtupor ſequatur: admotis pellibus & plumis, aliiſque

actu calidis; item ſuffitibus, emẽdabitur: quæ cum in pituitoſa cauſa quoq; competant, illic copioſiùs explicabuntur.

Cari & Apoplexiæ à pituita curatio.

Si verò à pituita vel affluxu humoris frigidi, aut cerebri excrementis, vt dictum, ſopor grauis fiat, etſi vulgus de illis, quos non ſopore oppreſſos, ſed apoplexia tactos iudicat, deſperet, & reuera periculo non vacent, non tamen ſpes ſanationis abijcienda; cùm multi ex illis, niſi grauius aliquod accidens ſuperueniat, vt conuulſio, humore putreſcente, & febris, vt dicetur, acuta comes ſit, vti in lethargo, qui in ſenibus lethalis eſt, ſanentur: licet & viderim poſt aliquot conuulſionum paroxyſmos, à caro nihilominus conualuiſſe, relicto tamen in viſione & memoria, hallucinatione quadam, quę poſtea ob ſenium emendari minimé potuit.

Quòd ſi verò apoplexiam pituita inducat, tunc niſi illa deorſum in dorſalis medullæ initium delapſa, paralyſim, vti dictum, cauſet, reſpiratione ſublata, ægrum mox iugulat.

Curatio, ſiue ſoporem aut ſtuporem pituita cauſet, ferè erit eadem, niſi quòd fortiora in apoplexia, cùm cauſa ſit maior, erunt vſurpanda, magiſque in cura, propter periculum feſtinandum: quæ in paralyſim deſinit, vt paralyſis erit ſananda. Sed & lethargo, non aliam curam quàm caro, paucis quibuſdam, vti dicetur, ratione febris mutatis, accommodant.

Reuellemus itaque in hiſce omnibus, pituitam à capite, per generales, particulareſque euacuationes: Et per loca vicina quoque, pituitæ vacuandæ deſtinata, os, nares, illam deriuabimus. Et ad ſuperficiem capitis eam attrahentibus reſoluere conabimur. Atque alterantibus intus foriſque admotis, eam diſſoluere, abſumere, caput calefacere & roborare,

borare, ſtudebimus; ſequenti modo procedendo.

Sanguinis detractionem, per venæ brachij, cephalicæ dictæ, apertionem, in ſopore, ſi magna adſit plethora, ſuadent: & in apoplexia, iiſdem ſignis apparentibus, eam quoque aliquando reuulſionis cauſa, concedunt: ſed parcè factam: eamque ſi aliquid emolumenti attuliſſe videatur, reiterant. Nonnunquam & venam frontis aperiunt. Alij in hiſce affectibus venam pedis malunt tundere: quæ omnia conſideratè in apoplecticis præſertim, ne mortem ſic acceleraſſe videamur, erunt facienda.

Aluus ſollicitanda, in vtraque ſpecie, & vt deijciant, ſtimulanda, cùm ad reuulſionem, tum ad ſopitas facultates excitandas. Idq; immiſſis in podicem acribus ſuppoſitorijs & clyſteribus, cùm ægrè aliàs deijciant.

Suppoſitoria cùm egregiè irritent, & citò parari poſſint, ac clyſmata ob torporem non retineāt, valde conueniunt: ſæpeque reiteranda, præſertim in apoplecticis: in quibus adurentia etiam, cùm ſine ſenſu ſint ægri, nocere minimè poterunt.

Itaq; leuioribus priùs tentatis, ſi nihil proficiant, ſequentia fortia vſurpabuntur: ℞. Mellis ℥ ij. ſucci Mercurialis ℥. ß. Fellis tauri ℥. ß. coquantur: adde in fine radicis Hellebori albi & Pyrethri ana ʒ. ß. Colocynth. ℈. ß. Salis gemmæ ʒ. ß. fiat ſuppoſitorium. Vel vt citiùs paretur: excipiantur hi pulueres Melle crudo; fiant ſuppoſitoria.

Clyſmata non tantùm ante venę ſectionem, ſi ea fiat, ad inteſtina eluenda; ſed & poſt eam; primùm ex emollientibus, & ſtimulantibus calidis, capitiq; appropriatis, parata cōueniunt: mox etiam ex fortiter irritantibus; quæ quoque cùm non retineant diutiùs, repetenda, eoq; frequentiùs, quo morbus magis vrget, vt in apoplecticis.

Leuior itaq; talis ab initio exhibeatur: ℞. Maluæ, Mercurialis ſeu Betæ, Saluiæ, Rutæ, Pulegij ana M.j. rad. Ireos recent. ℥.iij. Furfuris, florum Chamomillæ, Anthos ana P.j. ſeminis Carui ʒ. i.: fiat decoctio; diſſolue in decenti quantitate, Mellis ℥.j. Benedict. lax. ʒ.ij. olei Laurini, Rutacei ana ℥.j. Salis ʒ.j. fiat clyſter.

Fortior ſic fiet; qui poſt primum exhiberi poterit, vel ſtatim in principio, ſi vrgeat malum: ℞. rad. Ireos rec. Sigilli Salom. Cyclamin. ana ℥.j. Imperatoriæ ʒ.vj. herb. Rutæ, Thymi, Saluiæ, Lauri, Pulegij, Origani, Calamenthi, Hyſopi, ana M.i. florum Stœchados, Anthos ana P.j. ſeminum Carui, Cimini ana ʒ.ij. ſeminis Carthami, baccarum Lauri, Iuniperi an. ℥.ß. Agarici in panno ligati ʒ.ij. fiat decoctio; diſſolue in decenti quantitate, Hieræ colocynth. ʒ.iij. Mellis anthoſati ℥.j. ſucci Mercurialis vel Betæ ℥.j. Fellis tauri ℥.ß. olei Rutacei ℥.ij. de Caſtoreo ℥.ß. Salis foſſilis ʒ.j. fiat clyſter.

Fortiſſimus in apoplexia admodum irritans: ℞. radicum Ireos, Pyrethri ana ℥.j. Ari vel Serpentariæ ℥.ß. rad. Hellebori ʒ.j. herb. Rutæ, Saluiæ, Thymi, ſummit. Centaurij, Naſturtij ana M.j. ſeminum Carui ℥.ß. Vrticæ & Rutæ ana ʒ.j. Sinapis ʒ.ij. Colocynthidis pulpæ in petia ligatæ ʒ.ß. Anthos P.ij. fiat decoctio, diſſolue Hieræ colocynth. ℥.ß. Mellis ℥ j.ß. olei Rutacei ℥.iij. Caſtorei, Euphorbij ana ℈.j. Salis foſſilis ʒ.j. fiat clyſter.

Vomitum mouere etſi vtile eſſet, tum quia conatus ille eos excitat & ſimul reuellit, tamen in apoplecticis, ob periculum ſuffocationis, non erit tentandum, cùm ſi ſponte conatus vomendi illos vrgeat, vel tuſſis, vti vidi, motu illo violento coacti, citiùs ſuffocentur. In ſopore tamē, ſi vires conſtent, concitatus ob dictas cauſas, plurimùm iuuat. Quod actu fieri poterit, gulā irritādo: vel exhibito

vomito-

vomitorio, pituitæ ſimul prouocandæ deſtinato.

Purgantia per os apoplecticis infuſa, cùm nihil deglutiant, vel rurſum ſine fructu effluunt: vel ſi, vt ſæpè fit, ipſis in aſperam arteriam incidant, in ſuffocationis inducunt periculum: vbi verò ad ſe redierint, tunc vt reſoluti, ſicuti in paralyſi dicetur, purgandi erunt. In caro verò vel ſtupore leuiore, vbi primùm aliquid aſſumere poſſunt, ſtatim illis cathartica erunt exhibenda, ſed quæ parua quantitate citò ab ipſis, dum excitantur, veluti vno hauſtu, minori labore, cùm vix obtemperent, deglutiri poſſunt.

Et proin ſi pilulas exhibere velimus, cùm arduũ ſit eas aſſumere, illas potiùs diſſoluimus, inſuauitatem hîc nihil metuentes, cùm paulò ſtupidiores id minus obſeruent, vt: ℞. pilul. Cocciarum, Fœtidarum ana ʒ.ß. Caſtorij ℈. ß. cum aqua Saluiæ vel Roſmarini, vel Cinamomi: diſſoluantur: & exhibeantur in potu.

Sed rectiùs tabulas diſſolutas exhibebimus, vt Diacarthami, Diaturbith, de Citro ſolut. Vel electuaria ſimilia: vt Diaphænicon, Induin maius, & alia phlegmagoga. Hieras colocynthideas infundere poſſumus, niſi ſumma amaritudo impediat.

In progreſſu quoq; iteranda ſunt purgãtia, priùs præparato humore: præſertim ſi craſſus ſit: rurſumque repetenda, ſi malum non cedat prioribus, idq; donec conualeſcat æger.

Præparabitur itaq; hac ratione: ℞. ſyrupi de Betonica, de Hyſopo ana ℥.ij. Oxymell. ſcyll. ℥.j. ſyrupi de Stœchade ℥.ß. aquarum Roriſmar. Saluiæ, Meliſſæ ana ℥.ij. fiat iulep: pro quatuor vicibus: Cinamomo vel alio aromatiſetur.

Vel: ℞. radicum Aperitiuarum in Vino macer. ana ℥.j. Ireos ℥.ß. Angelicæ ℥.ij. Liquiritiæ ʒ. vj. herb. Saluiæ, Maiorana, Thymi, Iuæ arthet. Bet.

nicæ ana ℥. ß. ſeminum Aniſi, Fœniculi ana ʒ.j. Nigellæ, Petroſel. ana ʒ. ß. florum Roſmarini, Lauandulæ vel Stœchados, Sambuci, Primulæ veris ana ʒ.ij. fiat decoctio, & in ℔. j. ß. adde Sacchari vel Mellis vel ſyrupi de ſupradictis, ad dulcorandum: clarif. & arom. Cinamomo: pro quatuor doſibus.

Vel infundantur hęc Simplicia in Vino albo, addendo ſummit. Centaurij min. quia pituitam admodum incidit, ʒ.ij. Abſynthij ʒ. iij. odoris grati cauſa: Et vtatur.

Si ſyrupum vſualem facere vis, adde ſupradicto decocto, Carthami, Senæ ana ℥.j. ß. Agarici ʒ.iij. Turbith ʒ.ij. Zingib ʒ.j. addito Melle vel Saccharo; decoquatur: Capiat ℥.j. pro vice.

Vinum purgans eadem ratione, hæc purgantia alijs permiſcendo, facies ſecundùm artem.

Poteſt & potio purgans ſic parari: ℞. Agarici infuſi in Oxymell. & aquis Saluiæ & Roriſmarini ℥.j. ß. Zingib. ſimiliter infuſi ℈.j. fiat expreſſio: diſſolue poſtea, Diaphœnici, Diacarthami ana ʒ.ij. ß. fiat potio.

Per deſtinatas pituitæ expurgandæ vias, vt os, nares, & oculos, pituitam à capite deriuabimus: illis medicamentis, quæ ſummè ſenſilem oris nariumq; tunicam irritando, hoc faciunt, vt per has ſedes & vicinos oculos, pituitam lachrymasq;, facultas expultrix hiſce excitata, propellat. Cæterùm cùm gargarizare aut maſticare nequeant, hac forma caputpurgiorum non vtimur, donec ad ſe redeant.

Sed palatum fricamus pituitam elicientibus: ea tamen quãtitate, & forma, ne apoplecticis in aſperam arteriam ſi incidant, eos ſuffocent.

Sinapis ſemen, quod valde potens eſt, adeò pituitam prouocat, vt lachrymas ſtatim moueat. Decoquitur in Aqua vitę, vel Vino forti, & palatum eo decocto fricatur: vel in puluerem redactum, & cum

Melle

Melle exceptum, illinitur. Cuius vices compoſitio vulgaris, quæ ex ſinapi parata, condimenti loco menſæ exhibetur & Senf vocata, ſupplebit: quam & ſtatim ad manus habere poſſumus.

Pyrethri radicis decoctum, in Oxymellite, idem præſtat; eodem modo vſurpatum.

Euphorbium quoque in Aqua vitæ diſſolutum: aliaq; fauces accendentia.

Vti & caſtoreum ſimili ratione permixtum & adhibitum.

Hieras aliaque electuaria purgantia, palato aliqui, ſed ſine fructu, & incommodè affricant: quorum loco ſatiùs eſt confectione Anacardina, quæ nonnihil inflammat, vti.

Vel talis fiat compoſitio: ℞. ſeminis ſinapis, Piperis longi, rad. Pyrethri: puluerſata excipiantur Melle & ſucco Rutæ & Raphani: Fiat illinitio. Acetum quod addunt, omittimus, quia acrium vires retundit: vt videmus in cæpis & raphanis fieri, ſi cum aceto edantur.

Narium tunicæ ſummè ſenſilis vellicatiò, pituitam egregiè elicit: vel ſine impetu ex naribus ſtillantem, & per oculorum lachrymas emanātem: vel impetu quodam per ſternutationem: Quæ ſi in apoplecticis ſuperueniat, bonum eſt ſignum. Non tamen violenta hæc cōcitatio in ſopore, priuſquam iam parùm materia euacuata ſit, erit tentanda, ne humor cerebrum adhuc replens, concuſſus, illud opprimat: aut in neruorum principium ſubitô delapſus, cōuulſionem aut reſolutionem pariat: quòd in apoplecticis, cùm non aliter ſanentur, niſi paralyſis ſubſequatur, haud metuitur. Hæc autem varijs modis fieri poſſunt: inter quæ errhina minùs, cùm ea non attrahant ægri, conueniunt. Itaque alio modo, hoc ſic præſtari poterit.

Illinantur nares eadem illinitione, quam palato

affricari debere diximus. Vel ne craſſiora nares obſerât, quas liberas reſpirationis cauſa, in apoplecticis eſſe oportet, tenuioribus hiſce erit vtendum: ℞. ſuccorũ Raphani, Cœparũ, Ireos ana partes æquales: In hiſce penna intincta, naribus ſæpè indatur.

Hellebori, Pyrethri, Piperis, Euphorbij, pulueres inſufflentur, ſed pauca quantitate.

Narium irritatio per fibram Hellebori, vel Setam porcinam, vel Pilum aliquem craſſiorem; actu potenter operatur, pituitamq; elicit.

Cæparum odor mirè lachrymas prouocat: quo nomine ſi detracto tenuiore cortice naribus adhibeantur, plurimùm iuuat. Sinapis item, & Raphani odor idem faciunt, & Flammulæ folia contrita, olfactaq; potentiſſimè efficiunt.

Hiſce peractis, ſi ita ad ſe redeât, vt errhinis, maſticatorijs, gargariſmatibus vti poſſint, neque hæc erunt negligenda: qualia ſuo loco explicabuntur.

Attrahentibus ad ſuperficiem corporis, ſtudebimus quoque humorem à parte affecta reuellere, ijs quæ calore vel dolore id faciunt: quæ & potentiùs agent, ſi ſimul ſoluẽdo continuum attracto humori, vt euacuetur, viam aperiant.

Frictiones eo nomine faciendæ validæ, manibus vel panno aſpero: Incipiendo à capite & deorſum per dorſum deſcendendo. Item brachiorum, crurum & in illis locis quæ potiſſimùm frigent; quas donec incaleſcant, & rubeant, fricare oportet; adhibito interdum & Oleo calido: vel etiam Sale.

Qua de cauſa & Ligaturæ in extremitatibus faciẽdæ, quæ dolorem inferre poſſint: quæ interdum ſoluendæ, rurſumq, ſtringendæ ſunt.

Lotiones pedum quoq; ex Saluiæ, Rutæ, Betonicæ, Pulegij, Calamẽti, Anethi, Chamomillæ, Roſarum decocto, proderunt.

Cucurbitulæ cum multa flamma item, occipitio

primùm

primùm adhibendæ, ſi fortè per magnum illius foramẽ humor deriuari poſſit: ob quam cauſam mox ceruicis poſteriori regioni, dein ſcapulis & humeris ſunt applicandæ.

Scarificatio etiam ante cucurbitularum applicationes, interdum illis in locis facienda; plagæq́; factæ Muria erunt perfricandæ.

Pilorum euulſiones, circa pudenda, ſub axillis, barbæ, capillorum, item Vellicationes, hinc inde in corpore factæ; Punctiones quoq; & Vſtulationes plurimum proderunt.

Sartago vel pala, aut alia lamina ferrea candens, capitis regioni eouſq; adhibita, donec illam valde calefaciat, & veluti pilos incuruet, nondum tamen caput vrat, egregiè extrorſum eliciendo, apoplecticos ſæpè vt ad ſe redirent, effecit: cuius vſum Arabes introduxerunt.

Dropax ſeu picatio capitis regioni, priùs raſæ, adhibitus, ſæpeq́; dum adhuc calet detractus & repetitus, ad ſuperficiem quoq; humores euocando, iuuat. Tum ſi ſimplex: tum ſi compoſitus fiat. Qui & efficacior additis calidiſſimis ſic parabitur, & veſicas excitabit: ℞. Picis ℔.ß. olei Rutacei q.ſ. vt liqueſcat, forte ad ℥.j.ß. adde rad. Pyrethri, ſeminum Sinapis, Piperis ana ʒ.j. Euphorbij ʒ.ß. miſce.

Sinapiſmi idem præſtabunt, ſupra caput appoſiti: illiq́; tum ſimplices: vel ſic compoſiti: ℞. pulpæ Ficuum ex leui illorum decoctione extractæ, ſeminis Sinapis an. ℥.j.ß. Stercoris columbini vel hirundinum (quod paſſim in cubiculis inuenitur) ʒ.iij. Piperis, Euphorbij ana ʒ.ß. Caſtorij ʒ.j. olei Spicæ guttas vj. miſce cum Aceto acerrimo.

Vrticæ folia, veluti actu veſicas excitant: quę nuchæ & ad reuulſionem cruribus affricantur.

Flammula contuſa, potentiſſimè quoque id efficit, ſi ceruicis poſteriori regioni apponatur.

Cauterium item potentiale, capitis regioni vel dictæ ceruicis ſedi adhibitum: licet cum neceſſitas exigit, vt in apoplexia, actuale, cùm citiùs operetur, & non ſentiant, rectiùs adhibeatur: quo pili vri poſſunt capitis, & cutis quoq; nonnihil.

Alterantia quæ humorem diſſoluere, diſcutere, cerebrumque roborare debent, per os in ſoporoſis potiùs, quàm apoplecticis, qui ferè nihil deglutiũt, exhibentur: quæ tamen ſi minima quantitate & nihilominus efficacia parentur, guttatim etiam apoplecticorum ori infundi poſſunt, cùm & in ore cõtenta vires ſuas exerant: quæ tamen in aſperam arteriam illapſa, ne tuſſim moueant, aut eos ſuffocẽt, liquida potiùs eſſe debent.

Aquæ elicitæ ſic præcipuè commendantur: quales præſertim ſunt Roſmarini, Saluiæ, Rutę, Lauandulæ: quæ arida in vino infuſa, ſi deſtillentur, efficaciorem aquam reddunt. Cinamomi aqua ſtillatitia, vti grata & odorata, ita ſummè eſt efficax. Lilij conuallij florum & Tiliæ, dum recẽtes adhuc ſunt, extracta aqua, magni in hoc caſu apud vulgum æſtimatur. Calendulæ florum aquam, & Chelidoniæ, Meliſſæ, herbarum aquam, aliqui quoq; commendant.

Compoſitæ efficaciores ſunt, quales innumeræ deſcribuntur. Nos ex ſelectioribus appropriatis talem parare poſſumus; quæ ℞. Saluiæ, Roſmarini, Thymi, Maioranæ ana ℥. ß. Rutæ ʒ.ij. florum Lauandulæ ʒ.iij. Stœchados ʒ.j. ſeminum Erucæ ʒ.j. Cinamomi ℥.ß. Nucis moſc. ʒ.ij. Gariophyl. ʒ.j.ß. Cubebarum ʒ.j. pulueriſentur: infundantur in Vino præſtantiſſimo, vt excedat ſpacio duorum digitorum; deſtillentur: Detur cochleare vnum, duo vel tria, prout deglutire poterit. Cum dicta aqua miſceri poteſt Caſtorium & aliquoties percolari, & ſic exhiberi; neque vt ſolent, toti compoſitioni permiſcen-

miſcendum: ſatiùs enim gratam adhuc ad vſum aſſeruare, & cùm neceſſe eſt portioni illius alicui, ingrata hæc permiſcere, atq; exhibere. Maſticem hiſce ſtillatitijs aquis vel infuſionibus permixtá, vim ipſorum valde augere autumant.

Si quoque prædictas herbas, in ſpiritu vel liquore Vini ſtillatitio præſtantiſſimo infundas, diuque in ſole vel alio calore maceraueris, aut iteratis etiam infuſionibus validiorem reddideris, liquorem efficies, in hoſce vſus præſtantiſſimum. Vel ſi ex ſingulis herbis ſeparatim infuſionem talem facias, quælibet ad hæc erit efficax. Vti & ſi plures ſic ſimul commiſceas, compoſitam quoque validam ſic exhibere poteris aquam. Inter quas, quæ ex infuſione ſeu exſtillatione Roſmarini fit aqua, præ cæteris extollitur. Licet autem ſpiritus Vini, vim aliquam ſtupefaciendi habeat, quia tamen eximia ſubtilitate, qua pollet, & calore, reliquorum vim validè ad cerebrum deducit, & pituitam exturbat, caloremque natiuum & facultates excitat ſopitas, propter illas commoditates, commodè prædicta ſimplicia illi infuſa, vires in illum deponunt, illiusque narcoticam vim retundentia, aptum medicamentum ad prædictos affectus ſanandos faciunt: Quem tamen ſpiritum Vini ſolum exhibere, vti aliqui ſuadent, non conſultum ob vim illius ſtupefaciendi eſſe putamus. Quemadmodum neque aquas Theriacales, aut alias ex Opiatis paratas, ſicuti neque ipſa electuaria, vllo modo propter opium, quod continent, probare poſſumus, quæ licet inueterata, narcoticam vim tamen minimè deponunt, quam in ſtupore & ſopore toto cœlo fugere debemus.

Olea arte chymica ex ſupradictis elicita, præ cæteris omnibus ſummam vim vel minima guttula exhibita, exerunt: & proin in omnibus ſtupi-

dis vtiliſſima, ſi gutta vna aut altera ori infundatur: vel liquore conuenienti diſſoluta, illis qui deglutire poſſunt exhibeatur: quale eſt oleum Maioranæ, Saluiæ, Lauendulæ, & ſuaue illud oleum Cinamomi: item Gariophyllorum: Vitreoli ſpiritum potiùs, quàm oleum nominatum extollit Hollerius, quod quia acetoſum eſt vigilias excitare poterit. Succini oleo multùm quoq; tribuunt.

Solidiora medicamenta ſimili ratione infuſa & diluta exhiberi poſſunt, quamdiu ægrè medicamenta admittunt: & cùm ita ad ſe redierint, vt craſſiora quoque ſumere poſſint, tunc, vt & toto deinceps morbi proceſſu, hæc alijs quoque formis exhiberi poſſunt.

Confectio Anacardina, vt in omnibus cerebri frigidis morbis, ſic & hic ſummopere probatur: qua potiùs quàm theriaca, aut aliis opiatis vtemur: per ſe eam exhibendo: vel cum aqua Vitæ diſſoluendo, in qua ſupradicta priùs infuſa ſint.

Caſtorium, pondere granorũ quatuor vel quinque cum Oximellite exhibet Galenus in lethargo: quo & in aliis ſpeciebus vti licebit: cui grana aliquot Euphorbij addere poſſumus: quæ & cum ſpiritu Vini per infuſionem facto, dari poſſunt.

Sinapis ſemen contuſum, & pondere ʒ. ß. ſimiliter exhibitum, mirè eſt conueniens, quia ſurſum illius vis ad caput fertur: vel detur conditum illius, & condimenti loco cibis addatur.

Succus Cæparum, cum aqua Rutæ vel Saluiæ, vel infuſione dicta ad ʒ. ij. vel cum Vino vt gratior ſit, exhiberi poteſt.

Naſturtium quoque probatur comeſtum: cuius ſuccus acris cochlearis vnius menſura conſimili ratione, vti reliqui, dari poteſt.

Electuarium quod ſequitur, valde conueniens

eſt,

eſt, quo & per morbi progreſſum, vti licebit: ℞. conſeruarum Ireos, Acori veri, id eſt, calami off. ana ℥.j. Saluiæ, Roſmarini, Maioranæ, Stœchados vel Lauendulæ ana ℥.ß. confect. Anacardinæ ʒ.ij. pulu. Diambræ. Diamoſci ana ʒ.ß. ſeminum Erucæ, Rutæ añ. ʒ.j. cum Oxymell. ſquill. vel Melle Anacardino: fiat electuarium: Capiat inſtar caſtaneæ, alternis diebus.

Poteſt ſumi huius confectionis ʒ.j. illiq; permiſceri gr. aliquot, Caſtorei vel Euphorbij, cùm neceſſitas vrget, ſicq; propinari.

Extractum Saluiæ, pro magno ſecreto in apoplexia exhibent chymici.

Ex ijs quæ foris adhibentur, alterationis cauſa, ea quoq; quæ naribus admouentur, id præſtant efficaciſſimè, cùm ipſorum vis rectà ad cerebrum penetret: quocirca nares hiſce ſuccis illinuntur: ℞. ſuccorum Rutæ, Maioranæ, Aceti fortiſſimi (quod præcipuè in ſopore, vt vigilias excitet vſurpatur) ana æquas partes: Et penicillo vel penna, in hiſce intinctis, nares intrinſecus vngat.

Vel ſic: ℞. Caſtorei, Aſſæ fœtid. ana portionem aliquam: Quam diſſolutam in Aceto fortiſſimo eodem modo adhibeto.

Item: ℞. olei Rutacei ʒ.ij. Aceti ſcyllit. ʒ.j. ſucci Scyllæ ʒ.ß. Caſtorei ℈.j. miſceantur: Pro narium illinitione.

Olea arte chymica elicita, potentiſſima ſunt: ſi guttula narib. indatur: qualia priùs exhiberi quoq; poſſe diximus: imprimis oleum Spicæ, quod ſubtili ſua euaporatione, mirè calefacit, atq; oculos mordicando, lachrymas ſimul elicit.

Odoramenta penetrando ad ſuperiora, plurimùm quoque iuuant: qualis eſt Aceti fortiſſimus odor, naribus exceptus, qui ſiccando, vigilias inducit.

Suffitus quoque ab eo ſi ſupra laminam ignitam effundatur, naribus exceptus, conuenit.

Fumi craſſiores, ita tamen ne ſuffocent, naribus admiſſi proderunt: vt fumus qui à Capillis humanis vſtis excitatur, maximè ſi, antequam vrâtur, Aceto prius madefiant: & qui à Pennis accenſis, quarum eadem cũ pilis eſt materia, fit: inter quas Perdicum & Pauonis pennas meliores eſſe vulgus iudicat.

Sic quoque factus plurimum iuuabit: ℞. Capillorum hominis minutim inciſorum & Aceto fortiſſimo madefactorum ℥.ß. raſuræ cornu Cerui ʒ.ß. gummi Galbani, Ammon. Oppopanacis, Gagatis ana ʒ.j. Caſtorij ʒ.ß. ſeminis Nigellæ ʒ.j. miſce: Proijciatur portio illius ſuper carbones & fumum excipiat.

Sulphuris accenſi fumus, mirè eſt efficax: quod & ex eo quòd roſas rubras dealbet, ſatis patet.

Auribus quoque indita, ſi efficacia admodum ſint, aliquid præſtare poterunt: vt ſi oleum Spicæ illis immittatur: vel ſpiritus Vini cum infuſionibus, vti ſuperiùs dictum fuit: oleum quoque Rutæ, ſed per deſtillationem potiùs, quàm macerationem elicitum.

Capitis ſuperficiei, priùs raſæ, ſequentia quoque alterationis cauſa adhibentur. Vt fotus ſeu embrocationes ſequenti modo: ℞. radicum Ireos, Cyperi, Acori veri, añ.℥.j. herbarum Samſuci, Lauri, Saluiæ, Serpilli, Pulegij, Satureiæ, Meliſſæ ana M.j. florum Lauendulæ, Stœchados, Chamomillæ ana P.j. ſeminis Viticis ʒ. j. decoquantur in Lixiuio, addito pauco Vino: Foueatur vel irrigetur caput.

Vel ſic: ℞. olei Nucum quar.j. aquæ Vitæ ℥.j. ß. ſuccorum Rutæ ℥.j. Pulegij, Serpylli, Saluiæ ana ℥. ij. inciſa; decoquantur: Pro fotu capitis.

Poſtea

Poſtea inungatur caput ſequentibus: ℞. oleorum Rutacei, Laurini ana ℥.ij.ſucci Rutæ ℥.j.ß. Aceti ℥.j.aquæ Vitæ ℥.ß. coquantur ad conſumptionem,addendo Caſtorei ʒ.j. Euphorbij ℥.ß. Inungatur caput.

Efficaciùs ſic fiet: ℞. oleorum Rutacei ℥.ij. de Piperibus, ex ſemine Sinapis ana ℥.j. olei deſtill. Spicæ, ol. Roſmarini vel Thymi per deſtillationem facti ana ℈.ß.gummi Oppopan.Bdellij, diſſolutorum in Aqua vitæ ana ℥.ß. ſeminum Rutæ, Sinapis ana ʒ j. Caſtorei, Euphorbij ana ʒ.ß. Capillorum hominis vſtorum ʒ. ß. Ceræ q. ſ. fiat linimentum.

Emplaſtrum ex ijſdem parabitur,addita Pice vel Reſina:vel ceratum,aucta Ceræ quantitate: in quibus parandis gummorum pondus augetur, addito quoque Ammoniaco,& Aſſa fœtida: Quæ ſic parata,capiti pilei inſtar imponuntur.

Cataplaſmata ex herbis & radicibus contuſis ſimili modo fieri poſſunt: Vt: ℞. fol. Rutæ, Pulegij, Saluiæ ana M.j. rad.Ireos recent.℥.ij.coquantur in Vino forti: cui permiſcebis Aceti, Aquæ vitæ ana ℥.j.addendo dein Scyllæ ſub cineribus aſſæ ℥.j.Pomorum putridorum ℥.j. ß. contundantur, & poſtea adde oleorum Irini,Rutacei ana ℥.j. ol.Spicæ ʒ. ß. rad. Pyrethri ʒ. j. Fimi Columbini vel Hirundinum ʒ.ij. Caſtorei,Euphorbij ana ʒ.ß.miſceantur, fiat cataplaſma.

Pulmonem porci in lethargo applicant aliqui.

Sanguine teſtudinis perungunt caput alij.

Præter hæc quæ capiti applicantur remedia, ſpinæ quoque remedia adhibentur in apoplecticis, vt materia deorſum feratur: cuius principio hoc emplaſtrum applicatur attractiuum: ℞. gummorum Oppopanacis, Sagapeni ana ℥. j. diſſoluantur in Aqua vitæ: poſtea miſce ſeminis Sinapis ʒ.ij. Ca-

ſtorei, Euphorbij ana ℥.j. fiat emplaſtrum: Applicetur nuchæ; & poſtea inungatur tota ſpina, deorſum ducendo manus, oleis calidis: quale eſt Rutaceum.

Volas manuum in apoplecticis quoque Sulphure & Vitriolo in oleo calido diſſolutis, & commixtis, fricare non erit inutile.

Inter amuleta, Smaragdum collo appenſum maximè conferre, ſi nudam carnem tangat, aſſerunt. Philomela puluinari ſubſtrata, Caput veſpertilionis, intra lateres tecti poſitũ, à ſomno excitare proprietate creditur.

Cari & Apoplexia à ſanguine curatio.

A ſanguine ſi ſopor fiat, quia tunc ſanguis in vaſis adhuc remanet, facilè curatur, niſi grauior aliquis morbus ſubſit. Quod ſi verò rupta vena, in cerebrum ſanguis effuſus, apoplexiam pariat, ſiue hoc à plethora vel cauſa violenta accidat, niſi è caluaria ſubitò per nares, aures, vti ſæpè fit, erumpat, ſtatim in grumum conuerſus, mortem adfert: eoq; citiùs, ſi cerebri ſubſtantia ſimul læſa ſit: præcedente tunc conuulſione, ſi ſanguis prius putreſcat, antequam æger extinguitur.

Statim tamen in eiuſmodi caſibus, & quàm citiſſimè dum materia adhuc fluit, ſanguinem reuellere, deriuare & propellere debemus: ſequenti ordine.

Vena primùm aperiẽda, niſi quid impediat. Humeraria nimirum in brachio; & ſi magnà ſit plethora, in vtroque: dein etiam in pede Poplitis vel Malleoli vena, quam humerariæ nonnulli præmittunt, vt maior fiat reuulſio, quæ tamen rectiùs fit in brachio, ſecãda erit: dein & Frontis vena & Naſi: quam ſetis pungendo aperit Rondel. vel ſub Lingua, deriuationis cauſa, præmiſſis reuulſionibus tundi poteſt: quæ & ſi non magna ſit plethora ſufficiẽt: nam iugularem aperire, vti aliqui docent, valde eſt periculoſum.

culoſum. Atq; ſic ſopor à ſanguinis copia procedens facilè emendatur. Et in contuſione capitis magnum adfert adiumentum.

Scarificatio adhibitis cucurbitulis illic præſertim, vbi iugulares per collum aſcendunt, plurimùm deriuat. Quam & in Mento factam approbant. Quod & Sanguiſugis ſi tempus det, continuari poterit, præſertim ſi podici adhibeatur, ſuppreſſis hæmorrhoidibus. Quas & ſi conſuetæ fuerint priùs, & nunc ſuppreſſæ ſint, vel aliàs tumeant, aperire debemus.

Cucurbitulæ ſolæ quoq; illis in locis, & humeris, & ſcapulis, adhibitæ, cùm non tanta adeſt plethora, ſufficiunt.

Quod & ligaturæ extremitatum, & Frictiones præſtare poſſunt.

Alui irritatio in hac cauſa, æquè ac ſi à pituita fieret, reuellit: idque per ſuppoſitoria; vel clyſmata egregiè ſtimulantia, minus tamen quàm in alia cauſa inflammantia: idq; mox poſt venam ſectam, quæ hîc tanquam potior præire debet.

Tale erit enema ſequens: quod vt mox prꝫſtò ſit ad manum paratu ſic fit facilè: ℞. Mercurialis vel Betæ, hyemis tempore, M.ij. Violariæ M.j. affunde Lixiuij q. ſ. fiat decoctio, & in ℔. j. diſſolue Mellis ℥.ij. Salis foſſilis ʒ.j. Butyri vel Olei ℥.j. (ne maiori copia reliquorum vim infringat) fiat clyſter.

Sternutationem ciere, poſt aliquot exhibita clyſmata, in apoplecticis, non tamen nimiùm violenter licet.

Repellemus Oxyrhodinis, ſi caput admodum æſtuare appareat, ſed talibus quæ ſiccando potiùs, quàm frigiditate aſtringant: cautè tamen ijs, ne materiam ſi in ſuperficie ſit, intrò pellamus, vtendo: proin & Rondel. ſiccante tantùm, in caro inunctione, & ſinapiſmo vtitur: cùm tamen neceſſitas

exigit tale fieri poterit: ℞. aquæ Roſar. ℥. iij. ſucci Plantag. ℥. j. vel aquę eiuſdem ℥. ij. quia huius vis in ſanguinis influxu inhibendo mira eſt. Aceti roſ. ℥. j. Albuminum ouorum agitat. num. ij. miſce: olea ob laxitatem omittuntur.

Pullus columbinus, vel gallinaceus, vel catulus, per medium ſecta, capitique admota, miram vim in ſanguine diſcutiendo habent: vt & alia in phreniti-de expoſita.

Naſturtium comeſtum, in iuſculis vel acetarijs, earum à ſanguinis copia profectum, ſanare ſcribit Rondel.

Contuſio ſi in capite appareat, & ſanguinis grumi in cerebro ſuſpitio ſit, ea quæ in contuſionibus dicentur, extrinſecus adhibenda erunt.

Quale hoc eſt cataplaſma: ℞. Abſynthij M. j. florum Roſ. rubr. & Chamomill. ana P j fiat puluis: decoquatur in oleo Roſaceo: contundatur, addendo farinæ Fabarum ℥. j. ſanguinis Draconis ʒ. ij. Mumiæ ʒ. iij. Applicetur.

Per os, quando aliquid ſumere poſſunt, eodem nomine, ſanguinis grumos diſſoluentia, dantur: de quibus ſuo loco agetur.

Apoplexia à læſione cerebri curatio. Quòd ſi verò læſa cerebri ſubſtantia, Apoplexiam cauſet, cùm ſit lethalis, tùm quia partis principis ſoluta eſt continuitas, tùm quia ab extrinſecus illata iniuria, meningum ſinus ſimul lædi neceſſe eſt, vnde maxima ſequitur hæmorrhagia, prognoſticis ſunt relinquendi: interim tamen quamdiu viuunt, nihilominus prout vulnus vel ſectum, vel punctum, vel contuſum eſt, illud tractari debet.

Si autem fractæ caluariæ pars depreſſa, cerebrū comprimendo, ſtuporem cauſet, Terebello, alijsque artibus eleuanda retrahendaq; erit. Oſſicula ſi quæ adſunt, quæ & ſæpè pungunt, eximenda.

Sanguis

Sanguis eluendus; & ſicuti fracturæ, vulneraque ſanari debent, hîc quoq; procedendum: ſic enim ſi modo pars ſubiecta minimè læſa fuerit, ad ſe redeunt, atq; ſanitati reſtituuntur.

Stuporis ſoporoſi, à tumore cerebri, curatio.

Tumor in cerebro, ſi ſtuporem inducat, vel vti putarunt, lethargum, quia ægrè viuente homine cognoſci poteſt, vix illi alia cura accommodatur, quàm quæ frigidis humoribus debetur, cùm frigidum humorem hunc, qui id efficere poſſit, eſſe oporteat: calidus enim phrenitidem potiùs faceret. Diuturnus autem tūc erit ſtupor, & mortalis. cùm tumor hic abditus in cerebro, emolliri nequeat, nec reſolui.

Vapores ſoli, niſi occulta, vt dicetur, adſit vis, ſtuporem vix pariunt: licet aliqui apoplexiam inde fieri poſſe, ſcribant, quæ ſola corporis agitatione concuſſioneque, diſcuſſis vaporibus ſanetur: ſoporem verò frequenter cauſant; in quo partis mandantis, ventriculi ſcilicet, vteri, inteſtinorum & venoſi generis, in febribus, & recipientis, capitis nimirum, rationem habere oportet.

Somni immodici à vapore curatio.

Ventriculi cauſa ſi accidat, à cibo & potu, ſomni illa inclinatio, quæ à prandio & cœna, multos diuexare ſolet: in conſuetis & quibuſdam naturis, potiùs corpus defatigatum reficiendo prodeſt, quàm obeſt, propterea & poſtea alacriores ad munia obeunda euadunt. Quòd ſi verò caput grauat & excrementorum prouentum in eo faciat, cauebitur cibi parſimonia & temperantia; Vini moderato & debilioris vſu. Si item prandium non longiùs protrahant, aut menſæ diutiùs aſſideant, ſed poſt breue prandium, mox ſurgant, deambulent, vel iucunda peragant, quæ mentem aliò inuitando, quieſcere minimè ſinant. Quod in alijs facit muſica, in alijs luſus, vel aliæ cuiuſq; ingenio gratæ actiones. Et cùm calor ſomnum inuitet, ſi in

loco temperato vel frigidiuſculo potiùs, tunc temporis cibum capiant, verſenturque, & ſenſim deſueſcendo, conſuetudinem hanc prauam, emendare ſtudeant.

Soporis profundi à vapore curatio.

Quòd ſi verò ſopor, cibi & potus aſſumpti, vaporoſi nimiùm cauſa, aut copia profundus fiat; Vomitus iuuabit: repetitus, ſi prima vice non profuerit. Et ventriculi euacuatio, per pilulas vtilis erit.

Si verò ab humoribus, in ventriculo exiſtentibus, vapores eleuati carum inducant; Euacuandi erunt: & ventriculus roborandus: vti & ſi vteri cauſa fiat, huic potiſſimùm remedia erunt accommodanda. Et ſi à vermibus, illis necandis expurgandisque, ſcopus curandi adhibebitur.

Cari ſeu Lethargi in febribus curatio.

Quòd ſi verò à venoſo genere, in febribus vapor eleuatus; ſoporem, febris comitem efficiat, febris quoque in curatione illius habenda erit ratio; quæ ſi mox in lethargo dicto incipiat, cùm ſit periculoſus admodum, & ſæpes plerunque interficiat, eoque nomine ad ſe potiùs, quàm ad febrem curam trahat, ſic erit inſtituenda: vt cùm calida remedia illi quoque, vt in alio caro competant, ratione febris comitis ita temperentur, ne corpus priùs accenſum, nimiùm inflammantia, periculum, quod ratione cari iam priùs adeſt, aucta febre conduplicent. Cuius tamen cauſa etiam venæ ſectio, quæ in caro ſimplici vix conceditur, hîc propter febrem comitem, in plethoricis tamen, admittitur. In reliquis febribus, ſi caros in declinatione ſuperueniat, quia iam febris ceſſauit, tota cura ad ſymptoma hoc graue auertendum, dirigetur. In intermittentibus febribus, in principijs paroxyſmorum inuadens ſopor, cùm non adeò ſit periculoſus, curam priuatam aliam, quàm quæ febri conuenit non requirit: niſi quòd obiter, vt dicetur, capitis ratio eſt habenda.

Cerebri

Cerebri verò, quòd vapores qui ſoporem procreant recipit, occaſione, ea quæ illorum aſcenſum impedire poſſunt, adminiſtrabuntur.

Exhibitis illis, quæ illos in parte ſuſcitatos, veluti deprimant & retundant: quod fiet, ſi à ventriculo aſcendant, remedijs aſtringentibus. Et quæ ipſos vti & flatus diſcutiant. Et in febribus ſi alterantia, quę ipſorum euaporationem reprimant, exhibeantur, ſicuti illis in locis dictum fuit.

Dein vapores, iam ad cerebrum delatos, reuellentibus, atque eoſdem deriuantibus, à parte affecta retrahemus: præſertim ſi lethargus ille grauis cum febre inuadat, non alia ratione, quàm in ſimplici caro, ijſdem quæ pituitam à capite reuellere diximus, eoque hîc magis, cùm vapores ſimul caput petant; idcirco & in lethargo, Venæ ſectione, Scarificatione, Cucurbitulis, Clyſteribus, alijsque, hoc eſt moliendum. Quod & cùm caros febrem ſequitur, locum habebit.

Extrinſecùs ea quæ vapores reprimunt, in omnibus ſpeciebus per conſenſum factis, præſertim in febribus, & lethargo, quoque in principio, capiti erunt applicanda.

Qualia ſunt oxyrhodina ſequentia: ℞. aquæ Roſaceæ ℥.iiij. Aceti Roſac. ℥.ij. olei Roſacei ℥.j. miſce: Applicetur capiti, vt decet: vel eo caput inungatur.

In progreſſu ſic parabitur, ſi morbus perſeueret: ℞. aceti Roſacei ℥.ij. olei Roſ ℥.j. Chamomellini ℥.ß. Oxymell. ſcyllitici ℥.j.ß. ſecundùm Rond, fiat oxyrhodinum.

Poſtea ad fortiora calidiora ſenſim, ſi lethargus nondum ceſſet, progrediẽdum, qualia in caro iam explicata ſunt: cùm in progreſſu morbi, lethargi cura à cari cura nihil, aut parùm differre debeat, & proin in eodẽ capite, à practicis ferè deſcribuntur.

Qualitas quædam abſcondita, ſi ſopôrem grauem & ſtuporem cauſet, curatio diſtinguenda primùm erit, quatenus à narcotica vel maligna vi hæc prodeunt, vel à dæmone procedunt.

Soporis & ſtuporis à vi narcotica, curatio.

Narcotica dicta aſſumpta, ſi ſoporem aut ſtuporem inducant, tunc Vomitus quàm citiſſimè erit prouocandus: actu fauces irritando, vel exhibitis quoque, ſi deglutire poſſint, vomitoriis.

Propinanda quoque ea, quę narcoticorum vim poſſunt infringere, qualia calida eſſe hactenus creditum fuit, quæ frigiditatem narcoticorum ſic retundendo, proſint, & proin calidiſſima, qualia ſunt ſuccus cæparum, allij, piper, caſtoreum, euphorbium, exhibent. Nos verò qui narcotica calida quoque eſſe alibi ſufficienter declarauimus, hęc ſi quid iuuant, quia ſopitam facultatem caloremque natiuum excitant potiùs, quàm quod narcoticorũ vires infringant, prodeſſe putamus. Theriacam verò, quam plerique in hoc caſu probant, propter opium quod recipit, quocirca & narcoticorum vires potiùs auget, quàm inhibet, minimè concedimus. Vnde neq; vinum fortiſſimum, vti quoque docent, lõgè minus ſpiritum illius, eo nomine exhibemus, cùm & hæc narcotica ſint: vnde rectè Dioſc. cicutam ſi cum vino detur citiùs interficere ſcribit, licet hîc aliã cauſam quare hoc faciat, quod nimirùm citiùs ad cerebrum vim medicamẽti deducat, fingant.

Quæ verò reuera narcoticorum vires debilitãt, ea ſunt, quæ leniendo, temperie quadam, ipſorum caliditatem potius, quàm frigiditatem emendant: quibus & tunc præcipuè vtimur, cùm à narcotico vehementer corpus accenditur: ſicuti à ſpiritu vini, ſtuporem mortalem, & ſummum ſimul æſtum excitari diximus: in quo caſu, vt & in alijs à ſimili cauſa excitatis, Lac exhibemus naturale, & factitium

tium ex Amygdalis,& ſeminibus Cucurbitæ paratum. Butyrum item, Oleum commune & amygdalinum, aliaque pinguia & mucilaginoſa: qualia & in erodenti veneno competere diximus.

Sed & acida exhibita, vti acrium humorum & bilis efferueſcentiã,ſic & narcoticorum efficaciam retundunt:quæ ego potiùs exhibere ſoleo; vt ſuccos acidos vel ſyrupos,vel ipſum Acetum, quod & proin ebrietatis remedium eſſe certiſſimum, alibi diximus. Reliqua quæ proprietate id quadam agunt,in remedijs explicabuntur.

Soporis & Stuporis à maligna qualitate, curatio.

Maligna qualitas, quam rectè explicare nõ poſſumus,ſi extrinſecùs adueniat,ab ictu beſtiæ,vnde ſopor vel ſtupor, tunc Antipharmaca hiſce veneris reſiſtentia,erunt exhibenda:qualia ſuo loco deſcribuntur. Quòd ſi verò talis in corpore ſuſcitetur, vt in febribus malignis, ſoporem & ſtuporem quoque accidere diximus, tunc exhibitis quæ malignitati reſiſtunt, eadem quæ in lethargo dicta fuit curandi methodus,obſeruatur.

Soporis dæmoniaci à ſpiritu maligno, curatio.

Dæmoniacus ſopor,ſi ſagis,vti diximus illudat, cùm cauſa præternaturalis ſit; non naturalibus remedijs, ſed precibus & vitæ emendatione curabitur: quòd ſi ea facere recuſent, dignę quæ igne adhibito purgentur.

Apoplexia à ſpiritus animalis conſumptione, curatio.

Abſumptis in cerebro ſpiritibus animalibus, ſi homo apoplecticus fiat, mors ipſa, quam iam iam inſtare prædicere oportet, omnem curandi rationem anteuertit.

Epilepſiæ, Catalepſeos, & Stuporis à ſpiritus animalis è cerebro nimiâ profuſione, curatio.

Profuſis verò à cerebro ſpiritibus, meditatione graui, ſi aliquamdiu ſtupeant, facilè iterum remeantibus ſpiritibus ad ſe redeunt. Quòd ſi verò affectu animi vehementiore adeò ſpiritus efferantur, vt ſtupore grauiore prehenſi, cum rigore, catalepticí fiant: tunc pertinax admodum eſt malum, idque præſertim ſi à melancholia hic affectus ori-

ginem traxerit: ſic enim affecti difficulter curantur, & licet eo liberentur, ſtupidi tamen & melancholici manent. Quòd ſi ab ira quoque in epilepſiam cadant, periculo non carent. In quibus ſpeciebus dum paroxyſmo laborant, eadem præſidia, quæ in reliquis epilepticis, ad illorum paroxyſmum citiùs ſoluendum, vſurpantur, ſimiliter adhibentur: quo ceſſante, cauſa erit auertenda: hoc facto, ſi nihilominus redeat malum, cùm cauſam internam ſubeſſe ex eo cognoſcamus, quam externa primum commouit, huic tollendæ, cura erit accommodanda: quam in catalepſi melancholiæ, in epilepſia pituitæ expurgandæ, ſicuti dicetur, accommodant.

Quod ſi verò à neruoſi generis affectu, cerebrum in conſenſum trahente, atque interdum ſimul afficiente, conuulſio, vel quod rariùs fit, catalepſis ſequatur, cauſa ipſa diligenter erit conſideranda, & pro ratione illius & prædicendum, & curatio inſtituenda: quam diximus eſſe in epilepſia illa diuturna, vti & catalepſeos aliquando, ſed rariùs accidentis, malignum aliquem, melancholicum & venenatum humorem: in abditis corporis locis, in venoſo genere, circa corporis interiora, vel exteriora quoque, alicubi in corporis habitu latentem; vel etiam intra caluariam à vitio aliquo, nondum tamen cerebrum peſſundante, ſed neruoſum genus per vices afficiente, profectum, conſiſtentem. Mitioris verò epilepſiæ & breuioris, euaporationes aliquas, hinc inde ab internis viſceribus à cauſa minus perſeuerante, profectas: & nonnunquam etiam dolores vel tantùm moleſtias; quæ etſi cauſam non adeò magnam habent, in pueris debilioribus, adhuc paroxyſmos epilepticos progignere poſſunt. Conuulſionum verò reliquarum, quæ breues ſunt, cauſas internas, venenatum

venatum in venoſo quoque genere humorem, in febribus quas hæ conuulſiones ſequuntur, eſſe diximus: vel alioquin acrem, pernicioſum, bilioſum, vel ſeroſum humorem, aut ſanguinem corruptũ: vel ab aſſumptis deleterijs aut venenatis dependere; aut dolore graui: vel ex vulnere: aut ictu beſtiarum proficiſci.

In quibus omnibus ſpeciebus, cùm omnes arduę ſint, nihil boni temerè, etſi cura idonea, vel naturæ beneficium, prognoſticum nonnũquam mitigat, erit prædicendum: Nimirum diuturnam dictam epilepſiam, ſi ante pubertatis tẽpus incipiat, & non eo aduentante, tunc nimirum cùm maſculi ſemen emittere poſſunt, vel fœminis menſes erumpunt, ceſſet, vti & eam quæ poſt pubertatem primùm incipit, incurabilem & deſperatam, ad extremum vſq; vitæ tempus, longo tempore, niſi ſæuitia ſymptomatum mortem acceleręt. homines afflicturam. E breuiore verò conuulſionem dictam, deteriorem, lethalem exiſtere. Mitiorem quoque illius ſpeciem appellatam, periculo non vacare.

Quæ cùm ita ſe habeát, prognoſticis hiſce præmiſſis, curatio nihilominus tentanda erit, quam non ſecundùm cauſas, cùm tam variæ & abſtruſæ ſint, primùm diſtribuemus, ſed per modos operandi procedentes, quomodo euacuantibus & alterantibus medicamentis, partim vſu inuentis, partim ratione aliqua, cauſæ accommodatis, epilepſias & conuulſiones ſanare, vel ſaltem illarum acceſſiones, protrahere aut mitigare debeamus, explicabimus.

Euacuantia remedia ſunt, quæ cauſas conuulſiones procreantes aut fouentes, ſiue vapores humoreſve ſint, vel à parte affecta reuellendo, deriuandoque, aliò deducunt: aut repellendo, impediendoque, ad eam peruenire non ſinunt. Idque

vel per aperturas, ſectione, ſuctione, vſtione factas: aut expurgationes per varias corporis vias inſtitutas: aut operationes alias extrinſecùs adhibitas.

In ſectionū genere, phlebotomia occurrit, ſanguinem minuẽs: quæ in epilepſia diuturna locum habebit, ſi plethoricus ſit æger, vel hæmorrhoides priùs conſuetæ ſuppreſſæ ſint: generali vena aliqua inſigni, & patente ad hanc rem ſelecta. Plerique tamen humerariam, cephalicam nominatam, capitis cauſa aperire ſuadent. E poplitis quoque, & malleoli venis ſanguinis emiſſio facta, valde conuenit, eoque magis, ſi menſtrua in fœminis retenta ſint. Quam & in frontis & linguæ venis factam, aliqui laudant. Et ſi à ſanguine maligno, cauſam illius dependere conijciamus, ſæpè hæ ſanguinis detractiones erunt repetendæ, cùm & in mania, in non admodum diſſimili cauſa, hoc potiſſimum eſſe remedium oſtenderimus: vnde & hîc, ſi à ſanguine vitiato procedat, hoc remedij genus ſæpe vſurpatum valde proderit: ſicuti & in catalepſi, ſi ſimili ratione oriatur: cùm & ſponte nonnunquam narium hæmorrhagia ſequente, ſanetur. In alijs verò cauſis extra ſanguinem poſitis, corporibus præſertim epilepſia lõga attenuatis, vti & conuulſionibus, morbos ſequentibus, in quibus vires, morbi conuulſionem patientis ſæuitia, deiectæ ſunt, ſanguinem detrahere minimè conſultum foret. Scarificatio verò, loco venæ ſectionis, in pueris & adultis, quando ſanguinem aliò auertere potiùs, quàm exhaurire volumus, ijs locis, quo eum ducere animus eſt, non inutiliter inſtituitur. Sed & paracenteſis; & per ſetas factæ aperturæ; & trepanatio exempta caluariæ oſſis parte, in morbis hiſce deſperatis tentari poſſunt.

Suctio ſanguinem eliciens, ſanguiſugarum fit

opera:

opera. quas in fronte & reliquo ambitu capitis applicatas, in epilepſia ſananda prodeſſe ſcribunt: præſertim vero tunc, quando hæmorrhoides ſuppreſſæ ſunt, podici affixæ, ſanguinem hunc, quem alia arte prouocare aliàs vix poſſumus, exſugendo, valde in hoc caſu conueniunt.

Vſtio, cauterio tam actuali, quàm potentiali facta, ſicuti in extremis morbis, extremum eſt remedium: ita & hîc in perſeuerante malo, ſi præcipuè cauſa in capite lateat, an fortè hoc pacto cauſa à neruoſo genere ad partes ignobiliores deriuari poſſit, non ſine ratione tandem adhiberi poteſt. Quo pacto, modò natis, Florentiæ, vt fertur, verticem perurentes, epilepſiam, quæ ijs in locis infantibus conſueta eſt, ſolent auertere. Quibus de cauſis & experientia moti, ferro candenti vſtionem moliri (quam dum paroxyſmo tenentur, ſtupidique ſunt, etiam ſine ſenſu doloris, in ipſis perficere poſſumus) vel cauſtico adhibito, idem experiri, in diuturna epilepſia, ſi alia omnia reſpuat remedia, non inconſultum eſſe putamus. Quam & aliqui non tantùm in ea capitis ſede, vbi ſuturarum in capite fit congreſſus, ſed & in ceruice & pedib. quoque adhibent. Vel ſi certo aliquo in loco aura eleuata epilepſiam cauſet, cauſticum huic ſedi appoſitum, eam admodum reuellit.

Expurgationes per corporis loca deſtinata, aluum, os, nares, vterumq; in fœminis, diuerſis modis inſtituuntur. Inter quas deiectio quæ per aluum fit, varia excrementa educens, purgantium vſu fieri ſolita, diuerſimodè pro diuerſis conuulſionum generibus, perficitur.

In diuturna enim caducaque epilepſia, cùm ſicuti in omnibus diuturnis morbis, excrementorum ſit prouētus, vt corpus purum fiat, iterum iterumque per vices, & quotieſcunq; illa de nouo recolli-

guntur, temporibus conuenientibus erit purgendum: Primùm aluum eluẽdo: poſtmodum humores qui huic affectui anſam præbent, præparando, atq; educendo. In quibus cùm tãtopere authores, vti dictum, varient, non mirum eſt, diuerſa quoq; ab ipſis cathartica ſtatui purgantia: phlegmagoga enim & quæ à capite pituitam educunt, plerique, quib. ab humore iſto epilepſiam naſci perſuaſum eſt, præ cæteris vſurpant: alij cholagoga potiùs, vel melanagoga, qui bilem flauã vel atram cauſam ſtatuunt, reliquis præualére in purgantibus medicamentis contendunt. Nos verò, prout corpus humoribus vel refertum vel contaminatũ deprehenditur, huic illíve humori educendo, remedia accõmodamus: eorumq; delectum ex eo præſertim, an leuioribus fortioribúsve catharticis, vt humor expellatur, opus habeat, (omiſſa illa nimiùm ſcrupuloſa, & obſcura catharticorum cum humoribus ſimilitudine & proprietate) deſumentes, ea quæ vel mitiora, vel efficaciora, prout humoris natura, corporisq; robur & conſtitutio efflagitant, eligimus: illaque quæ à veteribus & neotericis probata ſunt, præſertim Dioſcor. authoritate, in hoc caſu commendata: qualia ex leuioribus Serum lactis, Agaricus, Sena, & è fortioribus Veratrum exiſtunt, additis reliquis quoque idoneis, approbamus, & ſecundùm prædictam intentionem adminiſtrata, in epilepſia conducibilia eſſe exiſtimamus. Imprimis verò cauentes, cùm epilepſiam acris malignáve materia ſuſcitat, ne nimiùm calidis acribúsve, & fortiorib. purgantibus, corpus ſupra modum exagitemus: & ſi cauſa in dubio ſit, vel abſtruſa, ne nimis ſollicitè, vni alicui humori euacuãdo, ex communi opinione incũbentes, corpora magis debilitemus, quàm iuuemus. Verùm & catharticis idoneis eiuſmodi medicamẽtis, ea quæ neruoſo generi appropriata

priata ſunt: & quæ peculiari vi epilepſiæ reſiſtunt, inter quæ Pæoniæ ſuccus, affatim ſumptus aluum quoque ſubducit: & quæ materiam, ſi præparatione opus habeat, ſimul præparant (quæ omnia in alterantibus explicabuntur) erunt permiſcenda. Sed & quæ menſes, hæmorrhoideſque aperiant, ſi hæc retenta fuerint, iiſdem commixta, quia facultas expultrix tūc varijs modis impellitur, vt faciliùs prouocentur, procurant.

Cæterum, vt ea exemplis quoq; demōſtremus: obſeruata hac methodo, in epilepſia diuturna vti & in catalepſi, ſic erit procedendum.

Aluus ſollicitanda primùm, vt à primis vijs fæces, ipſiſq; permixta eluuies educatur: idque tum ante purgantium vſum: tum etiam in paroxyſmo nonnunquam, vt citiùs ad ſe redeant: vel per vices quoque, ſi aluus non ſufficienter reſpondeat.

Quod glandibus quibuſuis fieri poterit: vel ſequentibus inditis: ℞. Mellis, ſucci Rutæ ana æquales partes: coquantur: adde in fine Salis q. ſ. & parùm pulueris radicis Pæoniæ.

Vel clyſmata inijciuntur: ab initio laxantia, mox ſtimulantia, tandem & fortiora, cerebro neruiſque ſimul accommodata.

Quale hoc in pituitoſis potiſſimùm eſſe poterit: ℞. rad. Liliorum, Pæoniæ recentis ana ℥.j. ß. Ariſtol. rotundæ vel vulgaris ℥. ß. herbarum Maluæ, Betæ, Saluiæ, Rutę, Centaurij minoris ana M j. florum Lauandulæ vel Stœchados, Anthos, Primulæ, Chamomil. ana P.j. Furfuris P.j. ſeminis Pæoniæ ʒ.j.ß. Carui ʒ j. fiat decoctio; diſſolue ſucci Mercurialis vel Betæ, Mellis vel ſacchari rubr. ana ℥.j. Hieræ picræ & logodij ana ʒ.ij. olei Rutacei ℥. j.ß. Salis parum: fiat clyſter.

In melancholica conſtitutione, præſertim ſi circa hypochondria, & venas meſeraicas epilepſiæ

vel catalepſeos cauſa lateat, tale exhiberi poterit: ℞. herb. Maluæ, Betæ vel Mercurialis, Betonicæ ana M.j. ſummitatum Thymi, Fumariæ ana M. ß. fl. Chamomil. P.j. Polypodij, Senæ ana ℥.ß. ſeminis Fœniculi ʒ.ij. fiat decoctio; diſſolue in ſufficienti quantitate confect. Hamech ʒ.ij. Catholici ℥.ß. Mellis ℥.j. olei Chamomil. Anethini ana ℥.j.ß. Salis parum: fiat clyſter.

Præparatur humor redundans, ante purgationem, prout vel pituitoſus, vel bilioſus, vel melancholicus: exhibitis ſequentibus per triduum vel quadriduum.

Pituitoſus hoc pacto: ℞. Syrupi de Hyſopo (in hoc caſu valde commendatur) ℥. ij. de Stœchade, Oxymell. ſquil. ana ℥.j. aquarum Betonicæ, Pæoniæ, Hyſopi, Meliſſæ ana ℥.ij. miſce; aromatiſetur: Vel tabulá conuenientem mox eo ſumpto, ſumat.

Vel fiat melicratum: ℞ Hyſopi, Calamenthi ana M.j. florum Stœchados, Cicerum rub. ana P.j. addito Melle coquatur parum.

Vel decoctum: ℞. rad. Pæoniæ, Galangæ craſſæ ana ℥.j. Viſci quercini, radicum Enulæ, Ariſtolo. rot. ana ℥.ß. radic. Graminis, Aſparagi, Liquiritiæ ana ℥.j. herbarum Hyſopi, Betonicæ, Meliſſæ, Calamenti ana M.j. fl. Stœch. Anthos, Saluiæ ana P.j. ſeminum Aniſi, Fœniculi ana ʒ.j. Ocimi, Pæoniæ ana ʒ.ß. Paſſul. ℥.j. fiat decoctio: diſſolue in ℔. j. col. ſyrupi de Hyſopo, Acetoſi ana ℥.ij. miſce: Fiat apozema.

Vel vinum: ℞. herb Abſynthij, Chamæpitheos, Chamedreos, Calamenthi, Hyſopi. fl. Stœchados, ana: infunde in Vino.

Melancholicus humor ſic præparabitur: ℞. ſyrupi de Fumaria, ℥.ij. de Stœchade, de Hyſopo ana ℥.j. cum aquis Betonicæ, Bugloſſi, Fumariæ, Hyſopi, quantum ſufficit.

Vel

Vel hoc decoctum, quod & in catalepſi accommodum erit: ℞.rad. Aperitiuarum in Vino maceratarum añ.℥.ß.rad.Bugloſſi recentis ℥.j.rad.Pæoniæ ℥.ß. cort. Tamaricis ʒ.vj. herbarum Meliſſæ, Fumariæ,Hyſopi,ſummit. Thymi ana M.j. fl.Cordialium ana P.j.ſeminum Petroſ.Fœniculi,ſeminis Carui ana ʒ.j.& in ℔.j.diſſolue: Sacchari q.ſ. fiat Iulep.clarificatum & aromatiſatum Cinamomo.

Si biliofus humor exuperet ſic fiet: ℞. ſyrupi de Endiuia,Acetoſi ſimplicis añ.℥.iij.aquarum Endiuiæ,Acetoſæ,Pæoniæ ana quantum ſufficit.

Vel hoc decoctum: ℞. rad.Graminis,Aſparagi, Cichoreæ añ.℥ j.rad Pæoniæ,Viſci querc.ana ℥.ß. herbarum Endiuiæ,Capillarium,Bugloſſi vtriuſq; cum toto añ.M.j. Betonicę M.ß.florum Violarum P.j.ſeminum Aniſi ʒ.j.ß. ſeminis Pæoniæ ʒ.j. Paſſul.℥.j. Prunorum num. vj. fiat decoctio; diſſolue ſyrupi Viol.& Endiuiæ ana ℥.ij.miſce.

Purgantia, præparato humore, talia adhiberi poſſunt. In pituitoſo corpore primùm.

Potio ſequens ex electuarijs vſitatis parata, efficax,ſed amara: ℞. elect, Diaphœni. ʒ.iij. Hieræ Colocynthidis & Rufi ʒ. j. ß. ſyrupi de Fumaria compoſiti ℥.j.aquarum Hyſopi & Pæoniæ q.ſ.fiat potio: in robuſtioribus etiam hiera Logadij officin.dari poteſt.

Alia cum decocto conuenienti: ℞. rad. Acori veri, Pæoniæ ana ℥.ß.Liquiritiæ ʒ.vj. Viſci querc. ʒ. ij. herb.Hyſopi,Meliſſæ, Betonicæ ana ʒ. ij. florum Stœchados ʒ.j.ß. fl. Bugloſſi vtriuſq; ana ʒ.j. ſeminis Pæoniæ ʒ. ij. ſeminis Fœniculi ʒ. j. Polypod. Senæ, ana ʒ.vj. Epithymi ʒ.ij. Paſſul. ℥ j. fiat decoctio:infunde Agarici ʒ.j.ß.Zingib.ʒ ß.fiat expreſſio: diſſolue electuarij Hieræ colocynth. ʒ. j. vel ſi amara reſpuunt Diaphœn. ʒ. ij. ſyrupi Roſ. ſol.℥.j.fiat potio.

Vel in forma pilularũ hoc modo: ℞. pilul. Cocciarum ʒ.ß. Sine quibus, de Sarcocolla ana ℈.j.cũ ſyrupo de Stœchade, vel aqua Hyſopi: fiant pilulæ.

In bilioſis & melancholicis ſequentia potiùs conueniunt: ℞. Polipodij ʒ.vj. Senæ ʒiij. Epithymi ʒ.ij. ſeminis Fœniculi ß.j. rad. Pæoniæ ℥. ß. infundantur in Sero caprino: decoquantur: diſſolue Cathol. ℥.ß. conf. Hamech ʒ.ij. Syrup. de Fumaria ℥.j. fiat potio.

Vel ſic: ℞. rad. Pæoniæ recentis ℥ j. herb. Betonicæ, Callitrichi, Cichorij, Endiuiæ, Lupulorũ ana M.ß. fl. Cordialium, Geniſtę ana P.j. ſeminũ Aniſi, Fœniculi añ. ʒ.j. Paſſul. par. x. Prunorum Sebeſten ana par. v. Polipodij ʒ.vj Senę ℥.ß. Tamarind. ℥.ß. Myrobal. citrin confricatarum ſucco Roſ. ʒ.j.ß. fiat decoctio, infunde Rhabarbari el. ʒ.j. Spicæ ℈.j. fiat expreſſio; diſſolue Syrup. roſ. ſol. vel de Fumaria, vel de Pomis redolentibus, ℥.ß. fiat potio.

Quę pluribus vicibus vſurpantur, vel continuis, vel interpollatis, hiſce formis præſcribuntur.

Syrupus talis fieri poterit: ℞. rad. Pæoniæ recentis ℥.ij. rad. Acori veri, Viſci quercini ana ℥.j. Ariſtol. rot. ℥.ß. Scyllæ præparatæ, rad. Pyrethri ana ʒ.ij. rad. Fœniculi, Liquiritiæ ana ℥.j. herbarũ Hyſopi, Betonicæ, Saluiæ, Maioranę, Meliſſæ ana M.j. Rutæ, Thymi, Primulæ veris, Chamæpitheos, Endiuiæ, Lupul. Fumariæ ana M. ß. florum Stœchados, Anthos, Borrag. Bugloſſi, Geniſtæ ana P.j. ſeminum Pæoniæ ʒ.ij. ſeminum Rutæ Fœniculi, Aniſi, Seſebeos montani ana ʒ.j. Paſſul. par. xx. Ficuum, Prunorum ana num. x. Polypodij ℥. iiij. Epithymi ʒ.vj. Senæ, Carthami añ. ℥.iij. Agarici ʒ.v. Rhabarbari ʒ.iij. vel ℥.ß. Turbith ʒ. iij. Hellebori nigri, Galangæ craſſæ, Nucis moſch. ana ʒ.ij. Zingib. Spicæ Cardamom. añ. ʒ.j. fiat decoctio ſecundùm artem, in Aqua & tertia parte Vini, & colaturæ adde

ræ adde ſucci rad. Pæoniæ, Pomorum redolentium añ. ℥.ij. ſucci Mercurialis ℥.j. ſucci Hyſopi ℥.ß. Sacchari ℔.ß. coquatur ad conſiſtentiam: De quo capiat ab ℥.j. ad ℥.ij. cum aqua Pæoniæ.

Vinum per dies aliquot aſſumendum, ex ijſdem vel paucioribus ſic fiet: ℞. Senæ ℥.j. Agarici troch. ℥.ß. Turbith ʒ.ij. pulpæ Colocynthidis ʒ.ß. Tartari ℥.iij. rad. Pæoniæ, Acori ana ℥.ß. herb. Abſynthij, Hyſopi, Betonicæ ana ʒ.iij. fol. Rutæ ʒ.j. fl. Stœchados vel Lauandulæ ʒ.ij. ſeminis Fœniculi ʒ.j.ß. Galangæ craſſæ ʒ.ij. Zingib. ʒ.j. Cardamomi ʒ.ß. conquaſſentur: adde Vini, vt bene diluatur: Experiatur quantitatē vnius hauſtus, & diebus aliquot bibat.

Electuarium vſuale ſic fiet: ℞. hieræ Colocynth. ℥.j. Diaphœn. ℥.ß. Diacarthami, Diaſenæ ana ʒ.ij. cum ſyrupo de Stœchade & de Hyſopo: fiat electuarium ad vſum: A ʒ.ij. incipiendo.

Vel in forma pilularum: ℞. ſpec. Hieræ ſimplicis ℥.ß. Agarici ʒ. ij. Rhabarbari ʒ.j. ß. Hellebori nigri ʒ.j. troch. Alhandal ℈.i. lap. Lazuli præparati ʒ.j. medullæ ſeminis Pæoniæ, Stœchad. Arab. ana ʒ.j. Caſtorij gr. vj. Salis gemmæ ℈.j. cum ſyrupo de Hyſopo fiat maſſa: Incipiat à ʒ.ß.

In initiori puerili dicta epilepſia, purgātibus ſed leuioribus quoque vtendum erit, cùm infantes vel grauidas mulieres, fortioribus purgare tutum non ſit: quæ cùm vehementer calida exiſtāt, in illis corpus nimium accenderent, in hiſce verò fœtum propellerent.

Ex prædictis itaq; leuiora vſurpari poſſunt. Vel ſi infantes adhuc ſint, quia reſpuūt ingrata & amara, dentur dulcia, vt Manna, vel Caſſia cum ſaccharo. Vel detur Lac in quo Roſæ, Violæ, Sena, ſimiliaque ebullierint. Quòd ſi adhuc lactentur, nutrix quoque leuibus purgetur, vt lac quod ſugit minus ſit excrementitium.

Aliјs detur de confectione hac Paſſularum, quæ ſic ad hunc caſum conueniens paratur: ℞. fol. Senæ ℥. j. Agarici, rad. Pæoniæ ana ℥. ß. fol. Hyſopi ʒ. ij. infundantur in Aqua & parum coquantur: colentur: dein impone Paſſularum quartar. j. ß. iterum coquantur, & exprimantur, & ad Mellis conſiſtentiam coquantur: Detur primum ʒ. j. pro ratione ætatis experiundo.

Puluis quoque exhiberi poteſt, qui ℞. Tartari ℥. ij. Diacrydij ℈. ß. Aniſi ℈. j rad. Pæoniæ ʒ. ß. Sacchari ʒ. vj. Detur ʒ. j. ß.

Præſertim verò ſi à vermibus epilepſia exorta ſit, ea quæ præterquam quod purgant ſimul vermes enecant: qualia ſunt, aloë, rhabarbarum, ſeliguntur: ijsq; quæ putredini reſiſtunt, vt ſunt citriorum, limonum, ſucci & ſemen, cornu ceruinũ, coralliaque: & quæ epilepſiæ reſiſtunt, vt rad. pæonię & ſemen, viſcum quercinum & ſimilia permiſcentur: atque in forma pilularum, vel puluerum aut tabularum exhibentur.

Pilulæ valde conueniunt, propter aloëm, ſi eas deglutire poſſint: quales hæ ſunt: ℞. Aloës, Rhabarbari ana ʒ. j. ſeminis Contra vermes, Corallinę, medullæ ſeminis Pæoniæ ana ʒ. ß Diacrydij gr. vj. excipiantur ſyrupo de Limonibus: fiant paruæ pilulæ: Deglutiat aliquas.

Tabulis ferè magis delectantur: quæ ſic parari poſſunt: ℞. Rhabarbari ʒ j. ß. ſeminis Contra vermes ʒ. ß. medullæ ſeminis Citri & Pæoniæ, raſuræ Cornu cerui, Eboris añ. ℈. j. Coralli ℈. j. Viſci quercini ℈. j. Diacrydij ℈. ß. Sacchari diſſoluti in aqua Portulacæ addito, ſucco Limonum, vel pauco Aceto ad ℥. j. ß. fiant tabulæ: Capiat ʒ j.

In deteriori verò cõuulſione, quæ vires, iã prius morbi quem ſequitur ſæuitia labefactatas, proſternit, vel cuius cauſa ab externis ſubitò progreſſa eſt; purgan-

purgátibus corpus eneruare, vel ſuperuacaneum, vel periculoſum quoq; exiſtit. Si tamē poſt colicos cruciatus, ab eodem humore, nondū vel non ſuffiiētcr expurgato acciderit, purgantib. vna eademq́ue opera, & colicis cruciatibus, & cōuulſionibus inde natis, proſpiciemus Inter quę clyſmata vtrūq; ferè præſtantia (etſi vulgus, eorū vſu conuulſiones & paralyſes, quæ colicos hos affectus ſequi ſolent, accidere ſiniſtrè opinetur) præ cæteris cōmendantur: quæ & in reliquis cōuulſionibus prauis, in quibus purgantibus alioquin vti non licet, vſurpata, quia reuellunt, atq; interim naturam non nimiùm offendunt cæteris purgantium formis præferūtur.

In euacuationū, quæ per os naresq́; fiūt, genere, vomitus, tunc quādo ab aſſumptis, aut alijs ventriculi repletionibus, epilepſia vel exortū aut incrementum capit, iuuabit: qui & in ipſo paroxyſmo, immiſſa in fauces penna, aliiſve artibus excitatus, paroxyſmū breuiorem, ſi vomitio ſequatur, efficit.

Quod & ſternutatio eodem tempore facta (quę vt caſum epilepticum interdum præcedit, ita nonnunquam eundem finit) pręſtare poterit. Quæ Pyrethro in nares inſufflato, in hoc caſu cōmodè mouetur: vel ſequenti puluere: ℞. rad. Hellebori albi ℈.ß. Pyrethri, Piperis ana ℈.j. rad. Pæoniæ, fl. Stœchados ana ℈.ß. fiat puluis ſternutatorius.

Idem præſtabunt errhina naribus indita, quale hoc eſſe poterit: quod ℞. ſuccorum Rutæ, Cyclaminis ana ʒ.ij. ſucci Pæoniæ ʒ.j. Caſtorei, Fellis, ana ʒ.ß. Mellis ʒ.j. fiat inſtar linimenti: Pro naribus. Sed & errhina extra paroxyſmum exiſtente ægro, per vices vſurpata, ſi caput pituita refertum ſit, vtilitatem aliquam præſtabunt.

Vti & excreatio, eodē nomine manè ſæpè facta, competet. Quæ Pipere māſo, vt docet Dioſc. hîc vtiliter promouetur. Vel alijs apophlegmatiſmis, vt

maſticãdo ſequẽtes formulas: ℞. Maſticis ℥.ß.rad. Pyrethri ʒ.iij. Cubebarum, ſeminis Sinapis añ. ʒ.j. rad. Pæoniæ, Nucis moſchatæ ana ʒ.ß. fiat puluis; excipiatur Cera, formentur maſticatoria. Acori radicẽ conditã, diu maſticatã, plurimùm cõmendãt.

Per vterũ in muliebri ſexu mẽſes promoti, tũ ijs quæ ꝑ os exhibentur, tũ quæ vteri orificio indũtur, regioniq; illius adhibẽtur, ſi in ſanguine illic retento cauſa mali lateat, epilepſiã ſæpenumerò ſanant.

Inter ea quæ id præſtãt, pilulæ hæ valde ſunt vtiles: ℞. Agarici troch. Aloës ana ʒ j. Rhabarbari ʒ.j. ß. Myrrhæ ʒ.ß. Caſtorij ℈.j. medullæ ſeminis Pæoniæ ℈.ß. cum ſucco Porri, fiant pilulæ: Capiat à ʒ. ß. ad ʒ.j. media nocte.

Peſſarium item inditum tale menſes potenter mouet, quod ℞. rad. Ireos, ſeminis Nigellæ añ. ʒ.j. Elaterij ℈.ß. vel Colocynthidis ℈. j. Caſtorij ℈. ß. excipiantur Melle, quòd cum ſucci Panis porcini, vel Mercurialis portione aliqua, ad ſpiſſitudinem decentem coctum ſit: fiant peſſaria.

Hæmorrhoides mouere, exhibitis admotiſque, ſingulare præſidium eſt, ſi epilepſiæ cauſa, in venis meſeraicis, vti dictũ eſt, potiſſimùm lateat. Quod & ſanguiſugis, alijsq; ſuo loco explicatis remedijs, præſtari poterit.

In operationũ reliquarũ, quę euacuationis cauſa, tũ in paroxyſmo, tũ extra hũc extrinſecus fiunt, Cucurbitularũ applicationes recẽſentur: quæ nũc occipitio, nunc ſcapulis, nunc hypochõdrijs, nunc inguinibus ad diuerſionẽ adhibẽtur. Vti & frictiones extremitatũ: quibus omnibus vapores & humores à neruoſo genere reuellẽtes, acceſſiones & pauciores & breuiores reddimus. Sed & ligaturis auram quãdam epilepſię cauſam præbentẽ, à parte aliqua, quæ vinciri poteſt, ſi ſupra illius exortũ fiat, impediri poſſe, quo minus excurrẽs, paroxyſmum

inducat

inducat epilepticum, Galenus in puero epileptico expertus memoriæ prodidit. Sicuti & repellentibus capiti exteriùs applicatis, idem nonnunquam ſucceſſiſſe, aliqui teſtantur.

Alterantia remedia, quæ in conuulſionem curatione adhibentur, ab ijs petũtur, quæ cauſa illarum malignitati, contrarietate quadam reſiſtunt: idque occulta potiùs, quàm manifeſta proprietate, nimirum, qua epilepſiæ in genere, à quacunq; cauſa excitata fuerit, aduerſantur: vel alexiteria, qua, ſi à venenata aliqua vi prodeat, vel epilepſia vel catalepſis, eiuſmodi venenis contraria ſunt. Vel quę neruoſo generi opitulantia, vt à cauſa minus promptè afficiatur, efficiunt: idq; quia roborando illud firmum reddunt: vel leniendo demulcent: aut ſtupefaciẽndo impatibile efficiunt. Vel quæ corpus vniuerſum alterantia, conſtitutionem illius, quæ ad epilepſiam procliuis erat, immutant.

Epilepſiam proprietate quadam depellere vſus multa inuenit & cõprobauit remedia: vt ſunt pæonila, viſcum quercinum, cranium hominis, vngula aſini, hirundo, aliaque multa eiuſmodi in remedijs explicata præſidia: quæ licet in omnibus illius cauſis vſurpari poſſint, cùm tamen pręter hanc vim ſimul vel calida, vel frigida, vel temperata exiſtant, etſi confusè citra horum reſpectum iis vtantur, nos pro ratione conſtitutionis ęgri vel morbi ſeligi debere, & hæc illáve cæteris præferri, conſultum magis eſſe putamus.

Venenatam qualitatem, epilepſiam vel catalepſim inducẽtem, quæ nam, pręter ea, quæ iam proprietate epilepſiæ reſiſtere diximus, retundunt, & quæ priuatim huic veneno (ſicuti in alijs venenis, quę illis reſiſtant reperiuntur) aduerſentur antidota, hactenus nulla, quæ id promptè & citò faciant, inuenit experientia: Quapropter ſi à venenato hu-

more vaporéve epilepſia fiat, communia remedia ea, quę in genere venenis omnibus aduerſantur alexipharmaca, vt theriaca, ſimileſque compoſitiones: quemadmodum in omnibus morbis venenatis, & peſtiferis, vſurpantur: ſic quoque in hiſce caſibus ijs quę proprietate epilepſiæ reſiſtunt permiſta, ad cauſam illius profligandam, emendandamque adhibentur. Et ſi ab ictu beſtiæ, morſúve canis rabidi, extrinſecùs venenum corpus ſubiens, epilepſiam procrearit, alexiterijs eandem, vt reliqua inde nata ſymptomata, curamus.

Robur addētia neruoſo generi appropriata ſunt remedia, quæ ex capitalibus & artheticis ſimplicibus, ſaluia, roſmarino, maiorana, betonica, ſtœchade, primula & iua parata, in paralyſi, alijsque frigidis & humidis cerebri morbis, quoq; competunt: quæ &, cùm neruoſum genus, vt validiùs ijs quæ ipſum moleſtant, reſiſtere poſſit, nouis quaſi viribus inſtruant, non incommodè cæteris, quibus in epilepſia vtimur medicamētis, addi conſueuerunt. Verùm non ea mente aut intentione, ſed quia à pituita cerebrum obturāte, epilepſiam fieri crediderunt, non tātùm hæc appropriata neruis calida, ſed & quæ, vt pituita craſſa incidi attenuarique poſſet, calidiſſima ſunt, vt caſtoreum, euphorbium, pyrethrum, ſcyllam, variaq; aromata, in curatione epilepſiæ plerumq; remedia adhibuerunt: quæ tamen nos, ſi ab irritatione neruoſi generis epilepſia fiat, quia magis corpus accēdunt, vti eam hiſce minimè ſanari videmus, ſic magis irritare illiusq; acceſſiones promouere & exacerbare, experti cognouimus: proin & hæc, niſi in frigida & humida cōſtitutione corporis, vel quādo alia inſuper proprietate, qua venenis aut huic affectui reſiſtunt, inſtructa, plus illa prodeſſe quàm calore obeſſe poſſe, vel cōperimus, vel à fide dignis, & probatis authoribus

acce-

accepimus, non temerè aliàs adhibēda arbitramur.

Qualia exempli gratia, ex veterū neotericorumque, propriſq; obſeruationibus, ſelectiora remedia, tàm quæ occulta contrarietate prædita, quàm quæ neruoſo generi appropriata ſunt, aut ex vtriſque ſimul componuntur: formis diuerſis: quibus vel exhibentur, vel olfacienda proponuntur: aut alioquin corpori adhibentur, deſcribemus.

Inter ea quæ ſumuntur, multa inter alimenta, ex appropriatis vſurpari poſſunt: qualia ſunt, Hirundinum, Milui, Picæ, Cuculi, pulli, Cerebrum leporis, comeſta: reliqua à quibus natura abhorret, & quæ non conſueta, omittimus: vti & ſanguinem à necato homine calētem adhuc, potum, quod adeò vulgus approbat. Laudantur & Ficus ſiccę, Plantago cum lenticula, Vitis nigræ teneritates, vti hæc docet Dioſc quæ & cum Aceto, & Oleo ſumi poſſunt: vt & Cappares, quas adeò laudat Fōtanonus: & ſi cibi Hyſopo, Saluia, Maiorana, aliſque neruis appropriatis, condiantur ſimplicibus.

Inter medicamentoſa potus hic exhiberi poterit; qui ℞ rad. Pæonię ℥.j. Viſci quercini ℥.ß. rad. Azari. Ariſtolochiæ ana ʒ. ij. ſeminis Pæoniæ ʒ.j. Aniſi ʒ.ß. Schœnanthi ℈.j. fiat decoctio in Iuſculo, vel Vino & Aqua, vel Aqua appropriata; diſſoluendo Mellis ſcyllitici ℥.ß. fiat hauſtus: Detur cùm paroxyſmus timetur.

Decoctum in corporibus plethoricis hoc parari poterit: quod ℞. ligni Guaiaci raſi ℔.ß. Viſci quercini quart. j. rad. Pæonię ℥.j. decoquantur in Aquę ℔. xij. ad conſumptionem tertiæ partis: Bibat loco vini, vel vinum eo diluat.

Succum Sedi maioris vel Rutæ, in paroxyſmo, mox expreſſos, oriindunt, Caſtorei pauxillum interdum addentes.

Vel ſic ad vſum vt ſemper præſtò ſint eiuſmodi

medicamenta parari poſſunt. ℞. ſuccorum Millefolij, Rutę, Sedi mai. Cardui bened ana ℥. ij. Saluię, Calendulæ ana ℥. j. Sacchari ℥. iiij. decoquantur ad conſiſtentiam ſyrupi: Sumat frequenter cochleare j. vel ij.

Syrupus Pęonię parari poteſt ad vſum, hoc modo: Ex ſucci Pæoniæ ℥. vj. Mellis ſcyllitici ℥. j. ß. Aceti ſcyll. ℥. ß. Sacchari ℥. ij. decoquantur ad ſyrupi conſiſtentiam. Laxat quoque, & quia acidulus, eò erit gratior. Syrupus de Cichorea plurimùm in pueris laudatur.

Compoſitus ſic fieri poterit: ℞. rad. Pæonię ℥. j. ß. rad. Eryngij, Filipendulæ, Dictamni albi, Ariſtolochię ana ℥. j. rad. Imperatorię, Pyrethri, Scyllę præparatę ana ℥. ß. Viſci quercini ʒ. vj. herb. Hyſopi, Saluię Maioranę, Rutę, Betonicæ, Cardui bened. Chamępitheos Chamędreos, Millefolij, Pentaphyli, Hyperici, Plantaginis, Vitis albæ ana M. j. florum Stœchados, Lauandulę, Violarum, Garyophyl. hortenſium ana P. j. ſeminum Pæonię ʒ. iij. ſeminum Rutæ, Trifolij ana ℥. j. ß. Aniſi, Fœniculi añ. ʒ ij. fiat decoctio, & in colatura adde ſuccorum rad. Pęonię & Hyſopi ana ℥. ij. Mellis ſcyllitici ℥. iij. Sacchari ℥. v. aromatiſetur Cinamomi ʒ. ij. fiat ſyrupus: decenter, vt aſſeruari poſſit, coctus: De quo ſumat frequenter ab ℥. ß. ad ℥ j. per ſe, vel cum liquore conuenienti diſſoluendo.

Vinum ex ijſdem aridis in vini mēſuris quatuor vel ſex infuſis, in doliò parari poteſt ad vſum: quod & ex paucioribus fieri poterit. Vel ſi Guaiacum, Viſcum quercinum, raſa, addita radic. Pæonię, vt priùs de decocto dictum eſt, Vino indas. Vel ſcylliticum vinum vt docet Dioſc. exhibeas.

Aquę conſuetę ſunt, in hoſce vſus paratę, atque aſſeruatæ, quę ſeparatim, vel commiſtę hac ratione parari poſſunt: ℞. aquarum florum Pæonię, Lilij

conuallij, Tiliç, Ceraſorum nigrorum maturorum ana ℥.ß. Detur ab ℥.ß. ad ℥.j. In cuius aquæ ℥.ij. ſi Caſtorij ℈.i. infundas, erit efficacior; longeq́; magis, ſi Aſſæ fœtidę tantundem addas: quę tamen ob fœtorem vix, niſi in paroxyſmo, ab ægro ſtupido tunc admittitur.

Ex varijs concinnata efficaciſſima ſic parabitur: ℞. Hirundinum pullorum numero xv. Picæ, Cuculi pullorum numero quatuor, vel ſi haberi non poſſunt, hirundinum xxv. Sanguinis humani vel hirci ℥. iv. Cranij hominis ℥ j. Caſtorij ℥. ß. rad. Pæonię quart. j & ſeminis ℥. j. Scyllæ prępar. ʒ. ij. Viſci querc. ℥. ß. herb. Rutę, Hyſopi ana M. ij. Betonicę, Maioranę, Saluię, florum Roſarum, Lauandulę ana M. ſ. Cinnamomi, ʒ. ij Gariophyl. Nucis moſc. Cubeb. Piperis ana ʒ. j. Vini pręſtantiſſimi vel maluatici ℔. iij aquarum Lilij conuallij, & florum Tilię ana ℥. ij. aquę Vitæ ℥. j. macerentur per horas tantùm aliquot, ne corrumpantur: deſtillentur. Detur ab ℥. ß. ad ℥. j. ad præcautionem: quę & aqua in paroxyſmo infuſa, excitat, citiusq́; ſi in portione illius Aſſam fœtidam, vt priùs dictum, infundas.

Alia ex ſanguine hoc modo parabitur: ℞. Sanguinis humani, è recenter iugulato, vel vena aperta hominis ſani collecti ℔. ß. rad. Pæonię recentis inciſæ ℥. ij. ſeminis Pæonię ℥. ß. Hyſopi, Rutæ ana M. j. Cranij hominis ℥. j. eliciatur aqua mox dum calet: Cuius datur ℥. j. ad præcautionem.

Pulueres ſic fiunt: ℞. rad. Pæonię & ſeminis illius, Viſci quercini ana ʒ j. Maioranæ, Nucis moſc. ſeminis Aniſi ana ʒ. ß. fiat puluis: poteſt addi Cranij hominis puluerif. ℥. j. Et ſi vermes adſint, in pueris, rad. Dictamni, raſuræ Cerui cornu ana ʒ. ß. ſeminum Santonici, & Portulacæ ana ℈. j. Coralli ℈. ß. fiat puluis: Detur per ſe, vel cum Saccharo ad-

dito,fiat tragema: vel tabulæ, diſſoluto ſaccharo in aquis Pæoniæ vel alijs.

Vel ſic: ℞. Cranij humani ʒ.j. Vngulæ aſini, cineris Hirundinum ana ʒ.ß. raſuræ Eboris ℈.j. Coralli rubr. ʒ.j. Margarit. præparatarum ʒ.ß. Auri limati ℈.j. ſeminis Pæoniæ ʒ.ß. Diamoſci (qui puluis epilepſiæ ſanandæ accommodatus cenſetur) ℈.j. fiat puluis: poteſt addi Sacchari quantum ſufficit & manere puluis, vel in tabulas redigi cum aqua conuenienti.

Electuaria & conſeruæ ſic parantur: ℞. conſeruarum Pæoniæ florum, & Stœchados, Roſmarini, Saluiæ, Betonicæ ana ℥.j. conſ. fl. Cichorij & Violarum ana ℥.ß. rad Pæoniæ & ſeminis eiuſdem ʒ.j. ß. rad. Pyrethri, Hyſopi ana ʒ.j. ſeminis Ocimi ʒ.ß. Cranij hominis ʒ.j. cum Melle Scyllitico quantum ſufficit fiat electuarium.

Vel ſic: ℞. rad. Pæoniæ, Pyrethri ana ʒ.j.ß. Hyſopi, ſeminis Pæoniæ ana ʒ.ij. Mellis ſcyllitici quantum ſufficit, fiat electuarium.

Ex ſcylla remedium paratum Galenus valde commendat, quod magis appropriatum ſic fiet: ℞. Scyllæ recentis inciſæ, Mellis ſelectiſſimi ana ℔.ß. adde pulueris rad. Pæoniæ ℥.j. & ſeminis ℥.ß. rad. Pyrethri ʒ.j. Viſci quercini, fol. Hyſopi, Rutæ, Agarici ana ʒ. ij. Cranij hominis ʒ. iij. hæc vitro clauſo excepta, macerari ſinantur in calore fimi, aut arenæ ad ſolem, per dies quindecim; poſtea expreſſus ſuccus per ſe, vel leuiter priùs coctus, vt ad vſum aſſeruari poſſit, exhibeatur: Capiat æger cochleare vnum vel duo plena; bis terve in ſeptimana.

Vel ſic ex varijs concinnatum remedium, & veluti contra epilepſiam antidotus: ℞. rad. Pæoniæ, Viſci quercini ana ʒ.ij radic. Tormentillæ, Ariſtolochiæ rot. Filipendulæ, Pentaphyli, Dictamni

ana

ana ʒ.j. Scyllæ præpar. ʒ.j.ß. Agarici, fol.Hyſopi, Maioranę ana ʒ.ij.ß.Stœchados & Lauandulæ añ. ʒ.j ſeminum Pæonię ʒ.j.ß. ſeminis Callitrichi ʒ.j. ſeminis Seſeleos, Ocimi, Naſturtij ana ʒ.ß. Cinamomi, Cubebarum, Cardamomi, Nucis moſc. ana ʒ.j. Piperis longi, Zingiberis ana ʒ.ß. pulu. Diamoſci dulcis ℈.ij. Pliris arcoticon, Diamargaritonis frig. ana ℈.j. Cranij hominis puluerifati ʒ.ß. Vngulæ aſini ʒ.ij. cinerum Hirundinum & Cuculi ana ʒ.j.ß. raſuræ Eboris & Cornu Cerui ana ʒ.ß. Coaguli leporis ʒ.ij. Benzoini, Maſticis, Ammoniaci, diſſol. in Aceto ſcyllitico ana ʒ.j. cum Melle ſcillitico: fiat electuarium.

Ex illis quæ venenis in genere reſiſtunt & priuatim epilepſiæ, ſenſumque nonnihil obtundunt, opiata ſic fit: ℞. Theriacæ veteris ʒ.iij. rad. & ſeminis Pæoniæ, Viſci quercini ana ʒ.j. ſeminis Callitrichi, Ocimi ana ʒ.ß. Cranij hominis ʒ.ij. cum Melle ſcyllitico vel ſyrupo de Papauere, ſi ſtupefaciendum magis ſit; fiat opiata: Detur ʒ.j. noctu cubitum ituro.

In forma pilularum ingrata, ad præcautionem exhibentur, hoc modo: ℞. Caſtorij, Aſſæ fœtidæ ana ʒ.ß. gummi Ammoniaci, Sagapeni, diſſolutorum in Aceto ſcyllitico ana ℈.j. Fellis vrſi ℈.ß. olei Succini, (quod valde probatur chymicis) guttas quat. cum ſucco rad. Pæoniæ: fiat maſſa: Exhibeatur ℈.ß. cubitum eunti.

Eadem diſſoluta in ſucco Rutæ, ori dum paroxyſmo tenentur indita, illum abbreuiant: vti & Caſtoreum ſolum Oxymelliti permiſtum eoque oris interiora illinita. Quod & cum Felle factum, plurimùm iuuat: cum hęc ingrata ſenſum guſtus potenter mouendo, vt citiùs ad ſe redeant, efficiant.

Olfaciendo eodem nomine, odores ſuffitusque ægro adhibētur: quæ etſi acceſſiones ſæpe promo-

ueant, & prodant epilepticas, eas tamen diſcutiendo, vti aiunt, præſertim in paroxyſmo naribus indita, breuiores reddunt, ægrumque excitant.

Imprimis id præſtant Caſtoreum, Aſſa fœtida, Galbanum, Ruta, naribus adhibita, quæ fœtida & graui odore prædita ſunt.

Vel ſuffitus fiat ex ſequentibus: ℞. Ladani ʒ.ij. Benzoini, Styracis calam. Mumiæ, (propter bitumen) Maſticis ana ʒ.j. ſeminis Nigellæ, Pæonię añ. ʒ.ß. fiat puluis: Vratur ſupra carbones.

Sed & extra paroxyſmum cubiculum ſuffumigari poterit, non tamen nimiùm fœtidis.

Et pomum geſtare, & ſępe olfacere: quod ſic paratur: ℞. rad. & ſeminis Pæonię ana ʒ.ij. fol. Hyſopi, Rutæ, ſeminum Nigellæ, Coriandri ana ʒ.j. Ladani ℥.ß. Storacis cal. ʒ.ij. gummi Ammoniaci in Acęto diſſoluti q.ſ. fiat pomum.

Ex admotis capiți, pulueres, cucuphę quam noctu geſtent inſui, aut in ſacculis apponi, vel puluinis capiti ſubijci conſuetis, imponi, aut pilis capitis inunctis priùs inſpergi debent.

Qualis hic eſt: ℞. radic. Pæonię ʒ.ij. Cyperi, Ireos, Viſci quercini ana ʒ.j.ß. Rutæ, Hyſopi, Maioranæ, ſeminis Coriandri præpar. ſeminis Pæoniæ ana ʒ.j. ſem. Ocimi, Nigellæ ana ℈.ij. Gariophyl. Roſ. rubr. fl. Lauandulæ ana ʒ.ß. Galliæ moſch. ʒ.j. fiat puluis.

Vel ſic: ℞. rad. Ireos ʒ.ij. Galangæ, Cyperi ana ʒ.j. Nucis moſch. Garyophyl. ana ʒ.ß. fol. Maioranæ, Meliſſæ ana ʒ.j. flor. Lauandulę, Roriſmar. Roſarum ana ʒ.j. Granorum tinctorum ʒ.ß. fiat puluis.

Inungitur caput, raſum prius, ſequentibus: ℞. oleorum Chamomil. Liliorum, Sambucini ana ℥.j. Aquæ vitæ ℥.j. agitentur.

Caput

Caput itidem moderatè calidis fouendum; vti hoc fotu: ℞. radic. Altheæ, Liliorum alborum ana ℥.j. herb. Maluæ M.ij. Betonicæ, Saluiæ, Maioranæ, Meliſſæ ana M.j. flor. Chamom. Sambuci, Anthos ana P.j. ſeminum Lini, Fœnogr. ana ℥.ß. Carui ʒ.j. fiat decoctio in Aqua & Vino, vel Lixiuio debiliore: Pro fotu vel lotione capitis.

Repellentia capiti, ſi à vaporibus fiat, applicantur oxyrhodina. Vel Puluis hic tenuiſſimus capillis inſpergitur; qui ℞. ſeminis Coriandri præpar. ʒ.ij. granorum Myrthi, flor. Roſ. rubrarum, Maſticis, Santali rubr. radic. Cyperi, & Pæoniæ ana ʒ.j. Gariophyll. Anthos ana ʒ.ß. fiat puluis.

Spina dorſi oleo Lacertarum ſi inungatur, prodeſt: vel alijs neruos roborantibus, vt in remedijs dictum.

Cordis regioni & pulſibus ſequens quoque emplaſtrum admoueatur, quod ℞. Theriacæ vel Mitridati ℥.ß. rad Pæoniȩ, Rutæ fol. contuſorum ana ʒ.ij. ſubigantur cum Aceto.

Hoc & ceruicis regioni, ſimul applicatum proderit.

Extremitatum lotiones vel balnea, ex epilepſiæ & capiti & neruis appropriatis plantis, parata, vt ex Pæonia, Ruta, Hyſſopo, alijsque vt in remedijs dictum, proderunt.

Appenſa geſtataque amuleta, vſitata plerunque ſunt, Pæonia, Viſcum quercinum, Alcis vngula: reliqua in remedijs explicata fuerunt.

Cæterùm quæ leniendo neruoſum genus demulcent præſidia, vt in omnibus cõuulſionum generibus, ſic præſertim cùm magnum imminet neruis tantopere affectis periculum, ob cauſæ vehemẽtiam, in deterioribus ſcilicet appellatis conuulſionum ſpeciebus, vtiliter adhibentur: quæ moderato calore, humore & temperie neruos cõſtrictos

conuulſosque humectando, emolliendoque, relaxent, & refocillent. Qualia multa eiuſmodi in conuulſione particulari, in qua muſculi cum neruis reuera aſtricti ſunt, explicantur.

Quæ extrinſecùs plerunq; ſpinæ dorſi, vbi neruorum occurrit copia & exortus, per illinitiones olei Amygdal. dulc. Violacei, Butyri, Mucilaginũ & ſimilium adhibentur. Et cataplaſmatum applicationes: quale ex Malua, Althæa, ol. Violaceo, & farina ſeminis Lini, paratur.

Vel in forma balnei humidi, pinguis & tepidi: in quo moram aliquam trahat, adminiſtrantur: cui Malua, Pæonia, Chamomilla aliaque poſſunt incoqui.

Vel capiti quoque accommodant: illud Lacte embrocando, in infantibus præſertim, quibus matres eam ob cauſam lac ex vberibus ſupra caput tepidum emulgent: vel oleo Violaceo inungendo.

Idem quoq; clyſterum emollientium & humectantium beneficio perficitur.

Et exhibitis in cibo vel medicamentis, pinguibus vt Butyro recenti, & oleo Amygdal. dulcium, affatim bibito, quod ſingulare conuulſionum habetur remedium, præſtatur. Quo nomine & ſerum lactis potum commendat Dioſcor. & Violarum decoctum; ſyrupus item in pueris probatur: atq; lac Amygdalinum, cui commodè emulſio ſeminum Pæoniæ permiſceri poteſt, vtiliter propinatur: è quo cum Saccharo permixto eclegma paratum, infanti antequam lactetur inditum, præſeruatiuum contra epilepſiam vtile fieri, aliqui ſcripſerunt.

Stupefacientia neruos, quia ſenſum ipſorum obtundendo faciunt, vt cùm irritantur, minùs moleſtia afficiantur, eamque ob cauſam non tam facilè conuellantur, ſi leuiora ex ijs, in conuulſionibus

bus grauibus & periculoſis, quæ ab acri & maligna procedunt materia, exhibeantur, plurimùm profuiſſe ſæpiſſimè ſum expertus. Quo nomine Theriacam aliasque Opiatas, (quas vt neruoſum genus roborarent & calefacerent, in hoc caſu practici approbarunt) non ſolùm quia venenatam epilepſiæ cauſam infringunt, ſed & quia neruorum exquiſitum ſenſum aliquo modo conſopiunt, in conuulſionibus conuenire exiſtimo.

Corporis totius conſtitutionem quæ immutant alterantque, & nouum veluti illius temperamentum efficiunt, ſicuti in multis diuturnis morbis deſperatis, ita & in epilepſia diuturna & immedicabili alias, interdum aliquid ſingulare præſtare poſſe, experientia comprobauit. Quæ mutationibus magnis, & euacuationibus nouis in corpore factis, perficiuntur.

Mutatione ætatis, cùm & temperamentum immutetur corporis, nonnunquam accidit, vt & epilepſia quæ in pueritia inuaſit, pubertate superueniente ſanetur: eaque quæ adultis primùm euenit, in ſenectute, ſi non ceſſet, mutationem tamen aliquam ſubeat. Sic & regionis mutatio, præſertim ſi de loco, in quo affectus hic popularis exiſtit, aut aliàs de inſalubri in ſalubrem fiat trāſitus, magnum in curatione huius mali adfert adiumentum. Et ſexus veluti permutatio, quæ per eunuchiſmum corpus aliàs maſculum & virile effœminatum reddit, à veteribus per caſtrationem facta, in epilepſia tanquam extremum remedium fuit commendatum.

Euacuationibus nouis nondumque conſuetis, naturalibus præſertim ſeminis & ſanguinis, ſuo tempore ſuperueniētibus, cùm corpus vehementer etiam alterent, non mirum, ſi pubertatis annis incipientibus, non tantùm ob ætatis mutationem,

ſed & quia ſemen tunc eijcere incipiunt, puellisq́; ſanguis fluit menſtruus, epilepſia frequenter deſinat. Et hæmorrhoidibus in quibuſdam naturis erumpentibus, eadem interdum ceſſet: & mulieres grauidas, poſtquam partum enixæ ſunt, beneq́ue purgatæ, epilepſia derelinquat. Quod cùm per eiuſmodi, quas natura molitur, expurgationes ſuccedere intelligant Medici, varias quoque euacuationes, caſu frequentiùs quàm methodo inſtitutas, in epilepſia deſperata tentant.

Symptomatum occaſione, cuiuſmodi in diuerſis mentis conſternationis generibus varia occurrunt, præter legitimam curam quæ cauſæ ſummouendæ debetur; qua & ablata, ipſa quoque ceſſant, ſtatim cum ea vrgent, quædam adminiſtranda erunt. E quibus præcipua quorum rationem habere oportet ſunt; ſuffocatio, caſus, motus violentus, ſopor & ſtupor, delirium, imbecillitas.

Ex caſu inopinato & repentino, periculum magnum imminet apoplecticis & epilepticis, quo ſæpe caput impingentes extinguuntur: aut aliàs grauiter læduntur, niſi ex conſuetudine aut vertigine præcedente, epileptici admoniti de tempore, tunc ſedendo vel cubando, caſum præcaueant.

Suffocationis periculum apoplexia graui laborantibus, quia non tantùm ob reſpirationem impeditam anguntur; ſed & ob impedimētum, quod dentibus mordicùs conſtrictis, ore clauſo, aëris liberior tranſitus interclusus ſit, imminet. Idcirco dentes ſubitò erunt diducendi; & ſi non facilè cedant, inſtrumento per vim intruſo diuellendi; eóque interpoſito ne rurſum recludantur, cauēdum, quod & ne illud mordendo abſcindát, durum eſſe oportet: cui rei vel os vel lignum durū, quodcunque primùm occurret (ſicuti cochlearia in hunc vſum ferè ſemper præ cæteris præſtò inueniuntur,

quorum

quorum manubrium interponitur) inſeruiet. Quæ ſi dentibus iam conſtrictis intrudi nequeant, diremptorio inſtrumento ad id parato, dentes dirimendi & interpoſito, vt iam dictum, ne iungantur, continendi: vel ſi neque ſic diſiungi queant, dens vnus altérve euellendus erit. Corpus dein ſic collocandum, vt thorax minùs compreſſus, liberiùs moueri queat: non tamen illud vehementius dum mouetur erit agitandum, vnde ſpiratio cita ſequitur, quam cùm non poſſint perficere citiùs, vt ſæpe incuria fit, ſuffocentur.

Ex commotione corporis & agitatione illa vehementi, ne ſeipſos vulnerent, vel alioquin lædant epileptici, præcauebitur: ſi interpoſitis mollioribus puluinaribus, veſtibus, ne membra rebus durioribus allidant, ipſis proſpiciatur. Nam ipſos vel retinere aut vinculis coercere, cùm per motum materia epilepſiæ excutiatur diſcutiaturque, tutum minimè exiſtit. Et quia in eiuſmodi corporis conuulſione etiam mordent, linguamque vehementer interdum vulnerant, interponendum ſubitò dentibus ipſorum, antequam conſtringantur, non digitus, quod cum periculo ſæpe temerè adſtantes faciunt, ſed inſtrumentum, ſicuti hoc in apoplecticis ob ſuffocationis metum, quod in epilepticis vt linguæ ſubueniatur, cùm de ſuffocatione minimè periclitentur, intrudi debet: & ſi lingua apprehenſa iam ſit dentibus, diremptorio inſtrumento ſubueniendum.

Sopor & ſtupor in hiſce affectibus, ſi diu perſeuerent, aut ſæpè redeant, calorem natiuum opprimunt. Sopore itaque nimio vel profundo, & ſtupore vehementi apoplectici vel etiam epileptici, correpti, ſubinde erunt excitandi, & ne relabantur, impediẽdi: quod fiet, ſenſus externos obiectis fortioribus mouendo, vt internos impellant, & in

actum prouocent. Sic mouetur auditus, clamore in aures, ſono alto ſtrepituq́; facto: viſus ſplendore multo lucis & ignis: Guſtus amaris & acutis: Olfactus fœtidis ſupra enumeratis: Imprimis verò tactus, cùm ſenſum admodum moueat, ſi cum dolore fiat, in partibus ſenſu exquiſito præditis; vt in cute, pilos euellendo, vrendo, pungendo, admodum excitat. Quod & fiet nares, quæ eximium ſenſum habent, irritádo odoribus & aliis quæ ſternutationem ſimul mouent, per quam magis adhuc corpus concuſſum excitatur. Vt & ſi oculos ſplendore ſubitaneo, alijsque lachrymas mouentibus vellicando, excitemus. Item aluum ſuppoſitoriis ad excretionem: Gulam digito, penna, ad vomitionem ſollicitemus. De quibus omnibus, cùm ſimul quoq; cauſam reuellant & deriuent iam ſuperiùs dictum eſt.

Imbecillitas non adeò vrget, vt huic alia à reliquis morbis debeatur virium reſtauratio, per victus rationem aut medicamenta cordialia; inter quæ tamen, externa, cùm antequam ad ſe redeant, ægrè aliquid aſſumant, quæ cordis regioni & pulſibus applicari ſolent, locum maximè habebunt, & ſi morbus ſit diuturnus, victus ratione efficaci, alijsq́; erunt refocillandi.

DE MENTIS ALIENATIONE.

CAPVT III.

Genera.

MENTIS alienatio ſeu hallucinatio Paraphroſyne appellata eſt; quando ea quæ non ſunt, ac ſi eſſent: vel quæ ſunt, ſiniſtrè & præter rationem fingunt,

gunt,iudicant & memorant: Idq; vel ſimul vel ſeparatim:Siue hoc cogitatione ſola fiat,vel idem dictis factisque exprimant.

Hæc à cauſis inſitis plerunq; adueniens, innata quædam eſt Stultitia: Aliàs ab externis cauſis proueniens,ſi ab aſſumptis, Temulentia vocatur; ſi ab affectu aliquo vehementi naſcatur, Animi dicetur commotio : nonnunquam verò à cauſis internis dependens, Deſipientia eſt; quæ vel ſine febre comite, Melancholia; vel cum furore accidens, Mania aut inſania exiſtit: vel cũ febre copulata, Phrenitis dicitur: quorum ſingulorum accidentia explicabimus.

Stultitia,Moria, Fatuitas, Infantia, etſi non pueris tantùm, cùm iudicio adhuc deſtituantur, & ſenibus, qui repueraſcere dicuntur (quæ tamen potiùs mentis in illis eſt debilitas quàm deprauatio) ſed & omni ætati, omnibusque hominibus eo nomine adſcribatur, quòd ipſorum actiones omnes humanæ ſtultæ eſſe videantur: vti Eraſmus in moria, Brandus in naui ſtultorum, in cunctis hominum ſtatibus eleganter oſtenderunt: Propriè tamen de illis dicitur qui verè ſtulti & inſipientes nati, mox etiam in ipſa infantia ſtultitiæ indicia, geſticulando, præter reliquorum infantium conſuetudinem edunt, neque facilè obtemperant, aut dociles ſunt,ita vt ſæpe neque loqui diſcant,longè minùs alia munia obire,in quibus induſtria aliqua requiritur. Quod in quibuſdam regionibus frequens eſt malum,vti de Ægypto ſcribunt,& in Valeſiæ pago Bremis, ſicut ipſe vidi, & in Carinthiæ valle Bintzgerthal dicto, multis infantibus ſolet accidere: qui præter innatam ſtultitiam, capite interdum informi, lingua immenſa & tumida, muti, ſtrumoſo ſæpe gutture, aſpectum deformem præbent:& ſedentes in vijs ſolemque intuentes,ac ba- *Stultitia.*

cillos digitorum interſtitijs interponẽtes, corpusque variè torquentes, oreque diducto, cachinnum & admirationem prætereuntibus mouent.

Alij verò, quibus aliqua nota ſtultitiæ ab ortu, vel poſtea primùm impreſſa eſt, etſi omnes actiones reliquas vitę, rectè obeant, & in quibuſdam prę cæteris ſingulare quid præſtare poſſint, ingenioq; valeant, atque arte aliqua, vt pingendi, ſculpendi, architectura, muſica, alijsq; excellant, tamen ſtultitiam hiſce produnt, quòd ſe laudari libenter audiunt, quòd res ludicras narrant & agunt: quorum conſuetudine magnates maximè ob id delectantur, quos & ob phantaſmata diuerſa illis occurrentia, Phantaſticos vocant.

Alij verò magis adhuc fatui, nugis varijs, geſtibus, & iocis ſtultitiæ aures, vt dicitur exerunt: è quibus aliqui vitia non omnibus accepta eaq; ſæpe grauia in ſe habent: quæ pro naturarum varietate nunc ira, nunc furore, nunc mœrore, nunc alijs, quæ omnia explicare ſuperuacaneum eſſet, proferunt.

Temulentia. Temulentia vel ebrietas à vino alijsque quibuſdam, vt in cauſis dicetur, procedens, nec dum eousque progreſſa, vt ſoporem & ſtuporem cauſet, de qua iam dictum eſt, ſed hilaritatis, qua vinum moderatè ſumptum cor hominis lætificat, terminos prætergreſſa, dementans, pro naturarum diuerſitate, vti prius de ſtultis quoque prolatum fuit, diuerſos temulentiæ & ebrietatis effectus prodit. Cùm ex ebrijs alij ſtultis potiùs, profuſo & immodico gaudio ſimiles ſint, fatuitatem riſu & cachinnis (vnde prouerbium per riſum multum debes cognoſcere ſtultum) item garriendo, cantando, ridendo, oſculando, amando patefaciant: Alij verò inſanorum mores potiùs, clamore, ira, verberibus, morſu, exprimant: Alij melancholicorum inſtar triſten-

triſtentur, lachrymas profundăt, de religione multa & de morte loquantur, quam ſpeciem German. Daß drunckgen ellendt vocant Quam illorum deſipientiam plerunque ſopor vel ſtupor, ſicuti illic explicatum fuit, excipiens, eouſq; compeſcit, donec excitati rurſum ad ſe redeant, immemores ſæpè prægreſſæ dementiæ: capitiſquè dolore & grauitate aliquamdiu poſtea diuexati, deſipientię pœnas dant.

Animi commotio vehemens vel perſeuerans, ab affectu aliquo illius, vti in cauſis dicetur, exorta, ſimiliter mentis alienationis ſpecies eſt: illam adeò vt multa à ratione aliena vel agat vel cogitet deprauans: Sicuti eſt fatuum illud gaudium nimium, quo elati, pueriliter multa & inſolita dicunt & geſtiendo obeunt, & ridendo præ gaudio, vt inquit Comicus lachrumentur: Item furor ille breuis, quo ira perciti, iurant, & præcipites, nulla pericula, vt ſe vlciſci queant, metuentes, feruntur: Dein & ex mœrore & terrore concepta melancholia, quæ ſæpe in veram & perſeuerantem degenerare, vt in cauſis patebit, ſolet. Huc & phantaſia pertinax illorum, qui amore graui premuntur, ex corrupto iudicio & imaginatione nata, referri debet, adeò homines immutans, vt ſicuti ille ait, non eundem eſſe noſcas: quæ non tantùm viros ſed & mulieres, iuuenes & ſenes dementat: quam ſpeciem dementiæ Hereos nomine, quod heroibus ſeu diuitibus accidere ſoleat, ſatis inconſideratè, cùm nec pauperrimi tela cupidinis deuitare poſſint, appellant. Hæc mentis conturbatio, compoſita quædam ex omnib. reliquis animi paſſionibus eſt affectio, cùm nunc gaudij, nunc triſtitiæ, nunc iræ in ea effectus eluceant. nihilque ſit amantibus inconſtantius: qui vt amore perfrui queant, adeò cogitabūdi fiunt, vt & neceſſaria corpori,

Animi commotio.

Amor, Animi commotionis ſpecies.

qualia ſunt, cibum capere, dormire, aliáve munia negligant: qui omiſſis grauibus & ſerijs negotijs, vel ſegniter ea tractantes, munditiei, muſicæ alijsque, quibus amicæ placere poſſint, potiùs operam dant. Et cùm ſe aliquid in amore obtinere poſſe ſibi perſuadent, in gaudium profuſum erumpentes, ſtulta multa & obſcœna ſæpè loquuntur, atq; peragunt, & pudore ſoluto turpia interdum perpetram facinora, periculisque grauibus ſe exponere non verentur. Vel ſi de mutuo amore & voluntate deſperant, mœrentes lugentesque continuò ſeipſos affligunt, & conſolationes nullo modo admittunt: conſilia vtilia reſpuunt, doloremque lachrymarum profuſione, ſuſpirijs frequētibus, pallore (pallet eī īm omnis amans) & cordis dolore, quo ſe angi præſertim conqueruntur, exprimunt: Quorum & pulſus, prout animus illorum vel erigitur, vel deprimitur, inſtabilis, & ex amicæ intuitu, vel recordatione concitatus & commotus (quo ſigno amorem deprehendit Eraſiſtratus) vel deſperatione, lāguidus & ſedatus exiſtit. Quibus accidentibus oppreſſi, tandem in morbos graues incidunt, mortemque ſibi ipſis accerſunt, vel ſæpe deſperabundi violentas inferant manus.

Melancholia. Melancholia ab atra bile denominata, mentis alienationis eſt ſpecies, in qua imaginatio & iudicium ita peruertuntur, vt ſine aliqua cauſa, admodum triſtentur & metuant: neq; enim mœroris aut timoris cauſam vllam certam adferre poſſunt, niſi eam quæ nullius eſt momenti, vel quam ex deprauata apprehēſione, conceperūt falſam opinionem.

Vt, cùm ſe dánatos, Deo minimè curæ, nec prædeſtinatos eſſe, etſi religioſi & pij interim ſint, ſibi perſuadent, & extremum iudicium, æternumque ſupplicium metuunt: quæ horrenda & ad deſperationem ſæpe hominem adigens melancholia, frequen-

quentiſſima eſt eius ſpecies: in qua curanda, ſæpiſſimè multùm fui impeditus. Qua correpti, ſe ad blaſphemiam erga Deum, ad multa horrenda perpetranda, ad manus violentas ſibi inferendas, maritum, vxorem, liberos, vicinos, principem interficiendos, nulla zelotypia, nulla inuidia erga illos, quos potiùs intimè ament, commotos, contra voluntatem veluti cogi, talesq́ue cogitationes inuitis etiam ſibi obrepere; cùm interea Deũ, vt ſe ab impiis illis cogitationibus liberare dignetur, inſtanter rogare non ceſſent, ſæpe mihi multis cum lachrymis, altè ductis ſuſpiriis, ſummo cordis angore, totiusq; corporis tremore faſſi ſunt.

Alij verò terrore mortis illiusq́ue metu potiſſimùm diuexantur, dum ſe in mala gratia eſſe principum & magiſtratus, aliquidq; commiſiſſe, & ad ſupplicium requiri, ſibi falsò imaginantur: vel qui alioquin mortem quam ſibi iam iam impendere fingunt, ſummè expaueſcunt.

Alij alijs nugis animo cõceptis & impreſſis falſi, ſeipſos decipiunt: Vt ille qui ſe teſtam factam exiſtimans, ne cõtactu collideretur, obuiis quibúsvis cedebat. Vti aliqui ſe in bruta animalia conuerſos eſſe crediderunt. Item alius, qui naſum longiſſimũ ſe habere putans, hác opinionem non priùs depoſuit, donec chirurgus, ſe partem illius amputaſſe, ſimulato ictu & oſtenſa carne illum fefellit. Et ſicuti illa, quæ quòd indies veſtes induere, rurſumq́ue exuere cogeretur, mirè angebatur. Aliaq; mulier, quæ quoties maritum ſe mortua aliam vxorem ductur ũ cogitabat, in hæc ferebatur accidentia. Nonnulli qui ſe ſerpentes ranásve deuoraſſe, eaq; viua adhuc in corpore geſtare, vel alijs præſtigijs deludi; eiuſmodiq; multa & mira ſomniãt: quę aliquando narrantes magno affectu & dolore, non ſine riſu ſæpe, aliàs ſumma cum admiratione & commi-

ſeratione,audiui. In quibus omnibus caſibus,triſtitiæ & pauoris notas, multis & continuis lachrymis, dum conqueruntur, clamant, corpus & animum miris modis exagitant,præbent.

Aliàs verò deſides ſunt & taciturni, interrogati nil reſpondent, impulſi ægrè procedunt, ſolitudines amant, hominumq; conſortium fugiunt, quæ ſpecies Miſanthropia ab hominum odio, ob id dicitur: & ſi lucem exoſi tenebras expetant, ſyluas petant, & in latebras antraq; ſe abſcondant, vti de Nebucadnezare ſacræ teſtantur literæ, Lycanthropiam à luporum conſuetudine, alij, Lupinam melancholiam appellant.

Quibus animi peruerſis imaginationibus, doloribus & diris cruciatibus, multis ſæpe non tantùm menſibus, ſed & annis afflicti, & tandem euicti, niſi ad ſe redeant, & conſilio & arte iuuentur, vel contabeſcentes moriuntur, vel mortem ſibi, quam tamen priùs metuebant, ſuſpendio vel ſubmerſione, vel alia vi, ſicuti multa triſtia eiuſmodi exempla nouimus,conſciſcunt.

Quæ enarrata mœroris & timoris pathemata, vti in omnibus non æquales effectus producunt, ſed in alijs magis in alijs minus animum peruertunt: ſic licet continuò illos quos ſemel inuaſerunt detineant, habent tamen & ſuas per vices exacerbationes & remiſſiones,vt & in febribus continuis alioquin accidere, ob cauſam in venis ſimili modo contentam,oſtendimus:aliquos tamen certis temporibus duntaxat vt aliqua anni tempeſtate,vel lunæ mutatione & præſertim mulieres dum vterum geſtant,vel pepererunt, vel per menſes purgantur, ſic diuexari obſeruauimus.

Hypochondriaca, Melancholiæ ſpecies.

Eſt & ſpecies illius alia quam Hypochondriacam melancholiam à loco affecto denominant: in qua accidentia enarrata ſæpius, ſæpeque eodem die

die intermittunt, rurſumque repetunt, & qui ea laborant, quoties ad ſe redeunt, ſecus atq; alij (qui niſi aliud quid accedat, de capitis tantùm dolore, vel grauedine aliquando conqueruntur) ſe verè ęgrotare agnoſcunt: & licet vix vel rariùs decumbant, muniaq; alia nihilominus obire queant, perpetuò tamen de hypochondriorum in latere præſertim ſiniſtro, dolore (quem cordis dolorem vocant) æſtuatione, pulſu, murmure, ructibus, vomitu, exſpuitione, capitis dolore, vertigine, aurium tinnitu, arteriarum pulſatione, alijsque innumeris affectibus, quos ſentiunt, & ſibi aliquando imaginantur, conqueruntur: & medicos obtundunt, curationes expetunt, variaq; remedia tentant, & niſi mox leuentur, medicos pharmacaq; mutant.

Mania, Inſania; mentis omnium functionũ tanta eſt deprauatio, vt pleraq; falsô fingant, iudicent & memorent: non tantùm vt melancholici mœrentes & metuentes, ſed omnia præter rationem agentes: idque interdum citra furorem, modeſtiùs quę dicunt faciuntque perpetrant: frequentiùs verò in rabiem conuerſi, truci aſpectu, & dictis factiſque animi impetum exprimunt, cùm falſa, obſcœna & horrenda narrant, vociferãtur, iurant; & brutali quodam appetitu, diuerſa, & ex his quædam etiam hominibus aliàs inuſitata, beſtiarum inſtar, obeunt; & præſertim quidam ex ijs venenum potiſſimûm appetunt: ſicuti nobili matronæ, honeſtiſſimæ alioquin, quæ & homines & canes ad cõgreſſum verbis geſtibusque turpiſſimis inuitabat, accidiſſe vidi. Adhæc cùm ſibi ipſis tum alijs vim inferre conantur: quare & capillos euellunt, veſtes dilacerant, corpusque proprium, morſu alioque modo interdum lædunt: & niſi ſedulò vinculis & catenis cohibeantur, quæ tamen omni conatu diſrumpere ſtudent, & cuſtodiæ incluſi arceantur, *Mania.*

quorum portas effringere, & fodendo carceres, exitum parare ſibi certa ſæpè induſtria tentant, & in aſtantes impetum faciendo, belluarum inſtar illos vnguibus petere, mordere, ſtrangulare, cædere nituntur.

Obſeſſio à dæmone, Maniæ ſpecies.

Verùm & inter hos aliqui maniacorum vel melancholicorum, nunc vehementiora, nunc mitiora hæc accidentia edentes, præternaturalia ſimul quoq. & monſtroſa agentes, & dicentes, à dæmone ſe obſeſſos eſſe, manifeſtè declarant: quos ob id Obſeſſos & Dæmoniacos vocát. Qui præter mentis deprauatas actiones, vt dictum, diuerſimodè, ſicuti dæmon mirabiliter hominib. illudere eosq; faſcinare ſolet: muti ſæpè quàm diutiſſimè manēt. Item à cibo interdum longiùs quàm natura aliàs perferre poſſet, citra tamen aliquam læſionem abſtinent: Atque corpus aliquando adeò torquent, inflectunt & curuant, vt, ſicuti oculis meis vidi, citra articulorum luxationem id naturaliter nullo pacto fieri potuiſſet. Vel hariolando, vaticinando, res abſtruſas alioquin, diuinant & prædicant: vel linguis quas non didicerant, nec cùm ſani eſſent intelligebant, loquuntur, dæmone veluti per ipſorum os effante: quorum varias hiſtorias quas adferre poſſemus, ſtudio omittimus

Hydrophobia Maniæ ſpecies.

Eſt & aliqua peculiaris Maniæ ſpecies, in qua ab animali rabido demorſi, in eandem rabiem qua animal vexabatur, conuertuntur: Vt ſi à cane hoc fiat, canum more latrent: vel ſi à lupo accidat, vlulent, & obuiam factos morſu adoriantur: lucem & quæ clara & ſplendida ſunt, cùm in illis imago canis à quo læſi ſunt, propriæ figuræ humanæ loco, vti volunt, appareat, fugientes. Imprimiſq; aquam metuentes, & ad ipſius intuitum trementes: vnde hæc ſpecies inſaniæ, Hydrophobia priuatim nominata fuit; cum neruorum diſtentióne, & totius cor-

corporis, inprimis faciei rubore, & ſudore hominem diu exercens, & tandem niſi ſuccurratur, interimens.

Huc quoque horrendus ille & admirandus ſed rarus affectus referendus, in quo furore quodam inſano ſaliendi perciti, choreas ducere continuò appetunt: quem proin affectum Viti ſaltum, à ſancto cuius inuocatione ſe ab eo liberari credunt, vocant. Quem licet aliqui, vt eleemoſynam maiorem extorqueant, vel ideo ſubornati, vt vulgi falſam opinionem hominum mentibus magis imprimant, ſimulant. Inueniuntur tamen aliqui vtriuſque ſexus homines, qui reuerà hoc malo detenti, appetitu adeò inordinato ad ſaltationem feruntur, vt nullo interpoſito ſpacio, ſine quiete, dies noctesque, non ſolùm per dies, ſed & ſeptimanas aliquot, cum alijs tripudiare geſtiant, atque interim vix dum defatigentur, ſed mirè recreentur & reficiantur, & niſi id faciant, ſummoperè lædantur. Vnde & cùm cibum coacti capiunt, aut ſomno oppreſſi tantiſper à ſaltu ceſſare coguntur, à corporis tamen agitatione minimè abſtinent, ſtatimque rurſum quoslibet arripientes, ad ſaltum ſollicitant: idque tam diu, donec viribus tandem omninò proſtratis, & attritis pedibus, ad ſe iterum redeuntes, ſummam imbecillitatem ſentiant: à qua ægrè rurſum refici & reſtaurari poſſunt. Quale exemplum ego in muliere, hîc Baſileæ, integro menſis ſpatio in publico loco ſic tripudiante, cui magiſtratus certas perſonas, viros fortes, qui cum ea alternis vicibus, cùm vnus minimè ſufficeret, choreas ducerent, ſubornarat, cùm iuuenis eſſem, vidi. Multique ſcriptores id aliquando accidiſſe teſtantur, vulgusque tandem cognitum hoc malum quoque imprecari ſolet. Atque Arabes aliqui Saltuoſam membrorum diſpoſitionem voca-

Saltus Viti.

runt, & conuulſionis ſpeciem eſſe voluerunt: cùm tamen hic nulla membrorum fiat conuulſio, ſed mens alienata in hanc inſaniam & peruerſum appetitum feratur, & impellatur: vt & in alijs melancholiæ & maniæ ſpeciebus, aliarum rerum, quæ alio modo horrendæ quoque eſſe apparent, deſiderio tenentur: vti modò eos qui à cane rabido demorſi ſunt, pauore aquæ potiùs excruciari diximus, ſicuti pro ratione venenatæ cauſæ, vti in cauſis dicemus, diuerſa hæc accidentia prodeunt. Si modò non à dæmone hic ſaltus inordinatus quoque proficiſcatur, & pœnæ cauſa hominibus, quod ſaltando deliquerint, Deo concedente, accidat.

Delirium. Phrenitis, Delirium eſt, in quo æquè ac in mœnia, mẽs omninò, plus tamen minúsve, prout grauis eſt affectus abalienatur: quod & eodem quoque modo verbis factisque patefaciunt: nunc placidiores cum riſu, iocis & nugis laſciuientes: nunc irati, cum iurgijs, clamore, blaſphemijs furentes, & lædere quoque vti maniaci cupientes. Quibus & peculiare hoc accidit, quòd cùm muſcas, floccos, feſtucas oculis oberrare & ſpectra varia apparere, ex falſa imaginatione exiſtiment, ea venari, carpere, colligere, propellere conentur.

Cæterùm præter eiuſmodi mentis, quæ illis cum maniacis communia ſunt vitia, accedit comes & alius grauis morbus callidus, febris præſertim, cui ſi mox in prima inuaſione delirium copuletur, hic affectus Phrenitis appellatur. Quòd ſi verò illud poſtquam febris iam aliquamdiu perſeuerauerit, & capitis quoque dolor præceſſerit, circa ſtatum præſertim, ſi continua ſit: vel in paroxyſmi principio, aut vigore, ſi intermittens exiſtat, primùm ſuperueniet, tũc Paraphrenitidis nomine deſignatur.

Phrenitis, Delirij ſpecies.

Paraphrenitis, Delirij altera ſpecies.

Proin

Proin vnà cum delirio, quod nũc graue admodum, nunc mitius, vt dictum, exiſtit, febris etiam continuæ concurrunt ſymptomata: vehementiora vel leuiora quoque, prout calor febrilis maior, placidiórve ſe offert: vt ſunt cordis caloris cauſa, pulſus celer, reſpiratio cita, & aliquãdo cum ſuſpiriis, longis interuallis ducta, animi defectus: Et partium naturalium accenſorum cauſa, ſitis linguæ ariditas: Imprimis verò cerebri ſupercalefacti cauſa, præter delirium, inſomnia, vigiliæ, ſuffuſiones, vertigines; quæ, ſi cerebrum, vt in cauſis dicetur, vehemẽtiùs inflammatum ſit, grauiora pluraque ſeſe offerunt.

Cauſa.

Cauſa omnis mẽtis alienationis; Alia eſt præternaturalis, à ſpiritu maligno profecta: Alia naturalis, affectus quibus cerebrum rationis ſedem, per ſe, ſi in eo cauſa lateat, ſiue per conſenſum, ſi alibi conſiſtat, ita afficiens, vt mentis functiones potiùs deprauentur quàm imminuantur. Eſt autem nonnunquam occulta proprietate agens qualitas, quæ id efficit, quam cùm explicare non poſſimus, ab effectu vnam temulentam vim, alteram venenatã appellabimus. Aliàs verò morbus aliquis fuerit, intemperies nimirùm quædam cerebri: qualis eſt abſtruſa & incognita illa, cuius ſumma efficacia ex eo, quòd vehementer mentem exagitet, ſatis cognoſcitur, ſed cùm ea diuturnum malum efficiat, & tamen interim ægri minimé decumbant, cùm tamen aliæ intemperies cerebri manifeſtè, ſi diutiùs perſeuerent, cerebrum lædendo periculoſæ ſint, explicatu certè perdifficilis exiſtit: quam nos cum ſpirituum illius cauſa, qui cerebro vndique inſiti & illius ſubſtantiæ connati colligatiq; ſint, id accidere certò compe-

riamus, ſpirituum cerebri nimiam agitationem & confuſionem: alteramq́; ſpeciem perturbationem illorum, ſeu cum aliena materia permiſtionem appellare malumus, quàm intemperiem talem, quæ id efficere nequit, vt de frigida ſcribunt, confingere. Sed & intemperies manifeſta cerebri, morbum periculoſum inducens, id quoque poteſt cauſare. Qualis eſt calida vehementer, maximè ſi cum tumore iungatur: Nec non conformationis vitium: Item macula aliqua aut putredo in cerebro inuenta: quæ omnia quomodo mentem abalienent, ordine explicabimus.

Spiritus malignus cauſa Obſeſſorum.

Spiritus malignus, dæmon, cùm ſit humani generis hoſtis, mentem præſtantiſſimam ac veluti diuinam hominis functionem, non tantùm continuò infeſtat, adeoq́; perturbat, vt contra legem diuinam multa ſiniſtrè agentes, in peccatum deducat: ſed & ſuis artibus exagitans, faſcinans, Melancholiam grauem ſæpè, vel Maniam diabolicam inducit: Vel omninò corpus ſubiens, Obſeſſos & Dæmoniacos dictos reddit: quod qua ratione fiat (etſi Matthiolus, vt eiuſmodi inſanias omnes atræ bili acceptas referret, cacodæmones per humores illius, in quo eos ſedem habere dicit, medium hoc agere, aſſerat) diſputare aut inquirere noſtri non eſt inſtituti. Hoc ſaltem certum eſt, tales olim quoque fuiſſe, vti hiſtoriæ variæ, ſacræ & prophanæ teſtantur, ſicuti & noſtro ſeculo quoq; illos inueniri negare minimè poſſumus.

Vis Temulenta, cauſa Ebrietatis.

Vis temulenta, quia caput tentat ſic dicta, à proprietate quorundam exſurgens, mentis alienationem, quam Ebrietatem ſiue Temulentiam vocant, procreat: Hæc ab illis procedit, quæ pro naturarum diuerſitate, & prout vſurpantur ſoporem & narcoſim, id eſt ſtuporem inducere poſſunt, narcotica ob id quoq; dicta.

E quibus aliqua aſſumpta id faciunt: Vt vinum præ cæteris frequentiùs, quia potus eſt ordinarius, quod temulentiæ huius ſpeciem Ebrietatem dictam facit, ſi immoderatiùs vel potentiùs, nondum tamẽ eouſque, vt perfectum ſtuporem faciat, bibatur. Idq; ob eam cauſam, quòd proprietate ſua ſenſus leuiter obfuſcās (vnde principium ſtuporis eſt) inter quos memoria plerumque primum deficere ſolet, obliuionem quandam dolorum & laborum pariendo, læticiam ſtultam & effuſionem adferat, eam quæ cum ratione adhuc à vino moderatè ſumpto euenit: adiuuante inſuper calore illius, quo calefaciens ſimul, & ſpiritus accendens, actiones nimiùm exagitat: quod & à vino deſtillato potentiùs quia coacta ipſius vis, & calor maior eſt, accidit: quo nomine ruſtici illud manè, vt poſtea ad munia obeunda alacriores ſint, bibere ſolent. Hoc & aliarū plantarū quarundā ſucci poſſunt efficere, ſi plantæ illæ edantur, aut ſuccus ipſorū expreſſus vel decoctione elicitus, detur: Vti ſunt lupulus, à quo cereuiſia vim inebriādi quoq; ſumit, & muſcæ ſi hauriant, ſtupore correptæ moriūtur. Cannabis item, cuius puluis ſi cū vino detur, citiùs inebriat. Lolij ſemen & nigellæ fortè pſeudomelanthij in pane: quæ vitia frugum ſi luxurient, panis ex hiſce confectus, ſoporoſos reddit, & continuo vſu multos paſſim, quod tamen non obſeruant, lædit. Talis & planta illa, ex qua potum Caouin dictum, inebriantem Indi parant, eſt. Sed & alia narcotica id poſſunt efficere, præſertim ſi calidiſſimis permixta vſurpentur, vtraque vi tunc, vti modò de vino dictum eſt, agente: Vt ſi ſemen hyoſquiami in cereuiſia decoquatur, quod aliqui facere ſolent, citiùs & vehementer inebriat: Si cortex mandragoræ in vino donec rubeat, decoquatur: Si opium cum vino fortiſſimo bibatur: vti Turcas cùm in aciem pro-

deunt, vt audaciores & furibundi, pericula minus metuant, opij ad ʒ. ß. cum vino, innoxiè bibere narrat Bellonius: Sicuti & cicutam cum vino ſumptam, efficaciùs operari, citiusque interimere ſcribit Dioſc. Quæ tamen omnia, vti priùs de vino diximus, pro temperamenti varietate, plus minúsve dementant. Vti & cerebri imbecillitatem vt citiùs afficiantur, cauſam eſſe poſſe, in illo cui propter caſum pars caluariæ exempta fuit, & ideò citò inebriebatur obſeruaui.

Admota quædam capiti idem prҿſtare poſſe, teſtatur Rondel. exemplum adferens illius, qui cùm vt ſomnum conciliaret, hyoſquiami folia capiti applicuiſſet, ad inſaniam redactus eſt.

Inſpiratione, attracto etiam fumo hyoſcyami Peruuiani, quem petum vel tabacum vocant, per os nareſq; haurientes, ſed vt Angli dicunt, bibentes, qui ad pituitam excreandam, & hilaritatem ſimul inducendam, illius vſum conſuetum & in delitijs habent, ebrijs ſimiles fieri, omnemque appetitum & edendi & bibendi amittere, famemque ſic diu tollerare poſſe, qui de eo ſcripſerunt, & idem experti ſunt, teſtantur: Quod etiam, ſi radix ſolani maioris, quod lethale vocant, in vino infundatur, illiſque dilutum detur, accidere, & famem & ſitim ceſſare, oſtendit Matthiolus: donec aceto ſumpto vitium illud corrigatur; ſed & vtrumque ſomnum ſuperueniens, vt in alijs, ſanat.

Venenata qualitas cauſa Maniæ. Venenata qualitas extrinſecùs corpus ſubiens, vel ab aſſumptis profecta (nam de ea quæ intrinſecùs in humoribus ſuſcitatur, in humore melancholico dicetur) à quibuſdam venenis, quæ potiùs mentem alienando, quàm alia ratione lædunt, vti venenorum varij ſunt effectus & noxæ, mentem quoq. perturbare poteſt: Cuiuſmodi multa Dioſc. quæ venenata potiùs quàm narcotica vi id præſtare poſ-

re poſſunt,proponit: & nos ſtudio cùm nobis ſint rara, omittimus. Inter quæ & Plinius ſanguinem menſtruum deuoratum, & homines & canes ad rabiem adigere poſſe,cenſuit.

Morſus canis rabidi, ex Venenatis cauſis Mania.

Sicuti & à morſu animalium in rabiem conuerſorum,per ſaliuam veneno corpus humanum ſubeunte,ſimilem rabiē illis accidere, in canibus præſertim ſæpenumerò experimur: qui faciliùs quàm cætera animalia rabioſi, circa caniculariū dierum, ob hanc cauſam ſic appellatorum, æſtum nempe, vel etiam circa ſumma frigora, vt vult Dioſc. fiunt: Et ex eo quòd cibum auerſantur, ſpumam emittunt,caudam demittunt, & in eos quoque,quos tamen priùs amabant,inuehuntur, illosq; mordent, cognoſcūtur. Quorum morſus licet ab initio præter vulnus & dolorem, nulla grauiora adferat incommoda; ſi tamen negligatur, interdum quadrageſimo primùm die,aliquando citiùs, nonnunquā poſt ſemeſtre, vel annum etiam, Hydrophobiam dictam & rabiem, hominis mentem, vti ſuperiùs dictum eſt, mirè immutantem, & in caninos mores conuertentem inducit. In qua tantam vim veneni eſſe, vt & catulos vel carnes aliquas illis ſimiles aliquos minxiſſe, nonnulli, inter quos & Auicenna eſt, pro vero teſtari auſi fuerint: ſed & malū ad ſeptennium vſque occultatum,tunc primùm erupiſſe teſtimonio cuiuſdam probat Dioſc. Occaſionemq; vt citiùs prodeat hæc mania, contactum lignorum quorundam,præſertim corni arboris, & virgæ ſanguineæ præbere,ſcribit Matthiolus. Sed & ex ſola conuerſatione cum infecto, quendam ſimilem cōtraxiſſe affectum, Dioſc. prodidit: & Galenus rabidorum ſaliuam, ſi nuda corporis membra contingat, non aliter quàm ſi demorſi fuiſſent, homines rabidos reddere poſſe,docet.

Quæ vti à canibus, cùm magna copia & fami-

liarius cæteris animantibus cum homine viuant, rabidis frequentiùs eueniunt: Sic & à lupis in rabiem actis, accidere teſtantur, egoque bis rabiem horrendam & lethalem inde profectam, obſeruaui. Nec dubium, quemadmodum idem ex aliorum animalium rabidorũ morſu, vt de camelo & equo ſcripſit Ariſtoteles, & de mulo Auicenna; ita quoque à vulpis, muſtelæ, martis, viuerræ, quorum alioquin morſus aliquid venenati in ſe habent; imò ſimiæ etiam & ipſius hominis iam rabie hac laborantis, morſibus, quorum ſaliua veneni naturam induit, poſſe contingere.

Quemadmodum ab ictu beſtiarum quarundam venenatarum, Inſaniam quoque, vti ab aliis venenis alia accidentia excitari eſt veriſimile. Quibus cùm noſtris in regionibus deſtituamur, nec ob id periculum ab illis immineat, non neceſſe eſt hîc plura dicere.

Agitatio ſpirituum, cauſa Animi commotionis.

Agitatio nimia ſpirituum cerebri, vel confuſio, non tantum affectionem leuem aut breuem, quæ & ſtatim ceſſet, ſed impreſſum & permanentem aliquamdiu affectũm inducens, Commotionis animi cauſa exiſtit; in illis maximè qui diſpoſiti ſunt, vel ob puſillanimitatem, aut rationis imbecillitatem, affectibus non poſſunt reſiſtere. Id autem facit commotio quæ ſubitò cum impetu quodam fit: vti per gaudium, iram, terrorem: vel quæ vehemens & diuturna in mœrore ſolet accidere: vel quæ diuturna & deprauata in ſtultitia ſimulata euenit.

Gaudium magnum ob conſequutam rem aliquam, præſertim ſi inopinatò accidat, idque ferè imbecillioribus, vt ſenibus & fœminis, ſtultam illam cum fatuo gaudio Animi perturbationis ſpeciem, vti dictum, gignit: ſpiritibus cum ſanguine adeò profuſis, vt non tantùm rubore ſuffundatur facies,

facies, ſed & ex oculis exſtillent lachrymæ, omniaque membra excalfacta inquieta ſint.

Ira, excandeſcentia, ob offenſam, Furibundam illam animi commotionis ſpeciem excitat: ſpiritibus & ſanguine vehementer accenſis, & vindictæ ſtudio profuſis, mox tamen ob animi dolorem, rurſum recurrentibus, vnde adeò rubent ab initio, mox pallent & flaueſcunt. Quod & calidioribus & bilioſis naturis faciliùs accidit, atque iis qui ex vino prius incaluerũt & dementati ſunt: hinc pluribus tunc cauſis concurrentibus, veluti inſaniunt.

Terror vel metus grauis, maximé ex improuiſo accidens, non tantùm animum percellit, ſed & ſi adeò animo imprimatur, totumq; corpus & ſpiritus commoueat, immutet & confundat, in diſpoſitis maximè, vt ex eo vel nunquam, vel difficulter poſſit eximi. Melancholiam veram, eamque grauiſſimam, deterioremq; ferè quàm illa quæ ab interna cauſa, vti mox dicetur, euenit, ſæpenumerò inducit: impreſſione adeò facta in ſpiritibus & humoribus, & cerebro ipſo, vt ægrè niſi tota maſſa ſanguinis exhauriatur, ſicuti explicabitur, poſſit eximi. Eſtq; illa melancholiæ ſpecies, in qua, veluti oſtenſum fuit, horrendis atq; impijs tentationibus diuexantur: quâ ſpecie alia frequentiùs mihi non fuit oblata, tàm mulieres quàm viros exercens, nec ipſis etiam iunioribus parcens.

Hæc autem vel à viſione aliqua horrẽda vel per inſomnia, vel reuera apparente, vt ſpectri alicuius, vel cadaueris hominis ſuſpenſi proficiſcitur: vt in illa puella, quæ pendentem in cruce extra vrbem intuita, in melancholiam talem incidit, quæ in conuulſiones deſinens, mortem illi intulit: & muliere, quæ patibulum ſero prætergrediens, metuensque ne vrbe excluſa illic pernoctare cogere-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

tur, in diuturnam melancholiam incidit: alia item quæ cadauera furis, qui in carcere laqueo ſibi gulá fregerat, dum dolio intrudebatur, vt in profluentem proijceretur, caſu conſpecto, animo perculſa, miſerè multis annis melancholica permanens, vix ad ſe redire ampliùs potuit. Quæ & ſæpè ex imaginatione tantùm & metu periculi alicuius, vt latronum, dum ſoli in ſylua, vel noctu in tenebris, in quibus omnia metum magis incutiunt verſantur, proficiſcuntur: Vel ex timore æterni ſupplicij, ob graue peccatum commiſſum; quale concubina illa ſacerdotis, quòd tot liberos illegitimo thoro procreaſſet, in graui ſua melancholia prætendebat, prodeunt. Quam imaginationem & conceptam ex ea perſuaſionem, etiam affectum hunc iam patientes retinent, atque eiuſmodi res quæ illis occaſionem præbuerunt, vt in melancholiæ accidentibus dictum fuit verbis reque ipſa exprimunt.

Triſtitia vel mœror vehemens diutiùs perſeuerans Animi perturbationem melancholicam quoque gignit, quæ etiam in veram ſi altiùs radices agat, ſpiritusq; perturbet, & corporis temperamentum immutet, degenerare poteſt: vel Phantaſiam quandam nunc ſtultam, nunc inſanam, & deſperationem nonnunquam, vti in generibus explicandis deſcripſimus, inducit.

Proficiſcitur autem hæc animi mœſtitia ex dolore ſeu luctu, ob rem aliquam amiſſam frequentius, vt iacturam pecuniæ, honorum, vel alterius rei, vti mortem liberorum, parentum, amicorum: quibus animus mire longo ſæpè tempore torquetur & affligitur. Vel ex pudore & verecundia: quibus generoſi præſertim animi, ob commiſſum errorem adeò perturbantur, vt ad deſperationem aliquos adactos inde eſſe, ſicuti Homero, quod

piſcato-

piſcatoribus ænigma ſoluere nequiuerit, accidiſſe ſcribunt, conſtet. Inuidia quoque adeò hominem affligit, & cor, vt conſuetum eſt dicere, rodit, vt & hi melancholici penitùs fiant, formaque & geſtibus inuidiam, ſicuti eam Ouidius depingit, omnibus modis exprimant. Imprimis verò ex appetitu ſeu concupiſcentia nimia rei alicuius honeſtæ, vel inhoneſtæ, quam vtilem vel honeſtam fore ſibi perſuaderit, diuerſi quoque animi affectus prodeunt. Vt cùm ſtudio ſcientiæ vel artis alicuius immodico, homines ſæpe nimiùm intenti, phantaſiam quandam, vnde prouerbium Ye gelehrter / ye verkehrter / ſibi conciliant. Et quos ambitio inaniſque vexat gloria; ac qui amore ſui ipſius (philautia) capti, ſtulta multa & ludicra iactabundi dicunt, & faciunt: quæ eleganter in milite glorioſo, ſub perſona Thraſonis & Pyrgopolinicis, in Comœdiis ſuis oſtenderunt Comici. Vel cùm vindictæ ſtudio, non ceſſante poſt iram, in odium permanens, & inimicitiam, quæ deleri vix amplius poteſt, deducti, vltionem continuo appetentes, huicq; intenti, nihil rectè ſed pleraque ſiniſtrè, mente commoti, peragunt: vel auaritia, diuitiarum amore, impulſi, adeò dementantur, vt in multa vitia, peccata, & facta enormia præcipites ruant: quò & delirium illud alchymiſtarum referri debet, qui lapidem illum philoſophorum tanto ardore quærentes, etſi laborum & impenſarum iacturam ſe facere videant, nihilque efficere, vel alios effeciſſe cognoſcant, tamen indefeſſo labore non remittunt, & ſpe continua ſeducti, à labore minimè remittentes, omnem ſubſtantiam dilapidant. Dein & potiſſimum ex amore cum vtroque ſexu ardor ille vehemens & concupiſcentia prodiens, cum frui amato vel non ſemper licet, mœroris illius, quo in mœret omnibus amans, cauſa exi-

ſtit: quo tandem euicti, tot animi pathematibus diuerſis anguntur, cruciantur, & deſperabūdi res ludicras vel graues & periculoſas, vti in accidentibus dictum fuit. cogitant, tentant & peragunt: cui amori nunc forma elegās, nunc mores amabiles. prout ſuum cuiq; pulchrum videtur cęco pleramq; iudicio, nunc ſympathia quędam & morum conformitas, principium, occaſionem & fomētum præbent.

Stultitia ſimulata & diu continuata, ſpiritus indeſinenter deprauatè exagitans, facit, vt per conſuetudinem hanc, naturam immutantem, moriones aliqui, qui gulę, ventris & lucri cauſa apud magnates, quibus ſtultorum conuerſatio iucunda eſt, ſtultitiam quæſtus cauſa exercent, à teneris huic cùm ſe accommodauerint & aſſueuerint in eā habitum eum acquirant, qui cùm poſtea deleri ampliùs minimè poſſit, verè ſtulti permanent.

Perturbatio ſpirituum, cauſa Melancholiæ & Maniæ.

Perturbatio ſpirituum cerebri, non illa quæ ab affectibus animi ſuſcitata, illos nimiùm exagitat, & confundit, aut qualitate occulta afficit, de quibus iam dictum eſt. ſed quæ intrinſecùs à materia aliqua ſpiritibus permixta excitata, ſpiritus animales, quos claros, ſerenos, lucidos & puriſſimos eſſe oportet, obfuſcat, obſcurat, obtenebrat, Melancholiam dictam, & Maniam quoque, ſi vehementiùs hæc agat, inducere poteſt.

Quam materiam, melancholicam, quia atram eam eſſe cenſent appellant: eamque non tantùm ſpiritus perturbando, ſed & cùm frigidum & ſiccum hunc humorem ſtatuant, cerebrum quoque refrigerando, mentem alterare, contendunt. Verùm nos, cum à frigiditate cerebri, ſiue cum humiditate ſiue cum ſiccitate iungatur, functiones ipſius imminui vel aboleri potius, quàm intendi, in ſopore & ſtupore demonſtrauerimus; materiam hanc melancholicam, quam turbulentam, impuram

impuram & tetram quoq; eſſe dicimus, non refrigerando, ſed quòd ſpiritibus permiſta eos perturbet, & cerebro, cuius ſubſtantiæ ſpiritus vndique connatos eſſe, in Anatome probauimus, malignitate quadam, quam ſimul quoque adepta eſt, noxam tandem illam ex qua tam enormia ſequuntur accidentia, quæ tamen propterea mortem mox inferre non poſſit, cùm diuturnum ſit malum, imprimat: Quæ materia, vel vapor vel humor eſt melancholicus.

Vapor melancholicus, teter, conturbans ſpiritus, caputq; afficiens, melancholiæ ſpeciem parit, quam Hypochondriacam, cùm de eo loco affecto maximè cóquerantur, appellant. In partibus enim abdominis, quod mirach Arabes vocant, hancque ſpeciem melancholiæ Mirachalem ab eo denominant, ſub coſtis ſeu hypochódrijs cauſa huius mali latet: ab eaq; ſede vapor ſurſum certo tempore ad caput delatus, melancholiam hanc, tunc quando illud petit, ſe exerentem, efficit. *Vapor, cauſa Perturbationis ſpiritus in Melancholia hypochondriaca.*

Huius fomitem plerique in liene, quòd melancholiæ naturalis ſedes exiſtat, & quia in ſiniſtro latere magis moleſtantur, eſſe ſcribunt: alij verò in ventriculo quoque, ſiniſtrum etiam hypochondrium magis occupante, partibusque vicinis, materiam hanc contineri aſſerunt: alij etiam in iecinore & meſenterio, illiusque venis meſeraicis dictis eam collocant. Quam & nos in meſeraicis venis, non tantùm meſenterium & omentum, ſed & alia viſcera naturalia perreptantibus, congeri & latère aſſerimus: illis præſertim in locis, vbi plures maioresque hi venæ portæ rami verſus lienem & ventriculum, in ſiniſtro latere tendunt: licet & in alijs quoq; poſſit hæc materia coaceruari ſedibus: quo nomine frequentiùs in ſiniſtra, nonnunquam tamen & in dextra hypochondriorum & dorſi ſe-

de,vbi lien,præcipuaq; viſcera abſtruſa latent,moleſtias ſentiunt.

Cæterùm materiam illic latentem, à qua euaporatio hæc exſurgens mentem afficit, ſanguinem melancholicum eſſe pleriq; perhibent: quod & nos negare minimè poſſumus, ſed frigidum eſſe negamus, cùm æſtuatio quam in eo loco vbi humor latet, ſentit æger, acrimoniam & caliditatem humoris illius ſatis declaret. Quemadmodum enim in febribus dictum eſt, ſanguinem in venæ cauæ ramis febres continuas, illum verò qui in venæ portæ propaginibus bilioſior & ex-[illegible]mentitior continuò ex cibo & potu coacerua-[illegible]m putreſcit, euaporatione ſua febres cauſa-[illegible]mittentes; ſic & in hoc caſu accidit, quòd [illegible] ſanguine melancholico, in venæ cauæ ramis [illegible]to, veram melancholiam fieri mox oſtende-[illegible]a & ex illo qui in venæ portę ramis accumu-[illegible]s,venaſque illic certis in locis implet,nondum tamen putreſcit, ſed aduſtus, fæculentus & malignitatem quoque aliquam adeptus eſt,ſi vapore eius eleuati,conditionem humoris à quo prodeunt ſeruantes,cerebrum petant, melancholiam per vices repetentem cauſabunt:quę eouſque durat,donec ruiſum diſcuſſi, leuamen aliquod ægro, tamdiu donec noui exſurgant, quod plerumq; indies fit,concedant.

Hincq; fit, quòd hæc melancholia ſecus ac vera ſuas habeat intermiſſiones; tunc maximè quando excretio aliqua, flatuum præſertim, quibus hæc euaporatio ventriculum & inteſtina quoque implet, per ructum fit: qui ardorem ratione humoris à quo prodit,& aciditatem cauſa ventriculi, in quo aciditatem quandam ſemper contineri ſuo loco declarabimus, præ ſe fert; vel quando per vomitum,aliàs quoq; per crepitus & deiectiones,vapores

res hi qui ſurſum tendunt, partim euacuantur, partim reuelluntur. Aut quando cibo frigidiore, moderatè tamen ſumpto, ardores illi mitigati & vapores repreſſi, malum nonnihil alleuiant: ſicuti verò calidiore & copioſiore ſumpto, affectus ille ob æſtuationem partium illarum & flatuum copiam, exacerbatur. Nam quòd his ventriculus compreſſionem ſentit & dolet, inflatur, atq; vnà cum inteſtinis murmur, rugitum fluctuationemq; edit; flatus iam dicti, in hoc affectu adeò frequentes, vt flatuoſa quoq; melancholia hęc dicatur, atque excrementa varia à venis meſeraicis eò propulſa, in cauſa exiſtunt: quorum & cauſa ardores illis in locis, tum vbi materia hæc præcipuè latet, vti dictũ, ſentiunt. Sed & vaporibus hiſce tetris ſurſum aſcendentibus, quia cor quoq; obiter, ſæpe etiam grauatim afficitur, de palpitatione cordis & pulſu arteriarum, & ſepto nonnihil impedito, de ſuffocatione aliqua conquerũtur. Ita vt vix malum aliud tam diu hominẽ, alioquin non decumbentem ex morbo, tot accidentibus, in partium naturalium, vitalium, animaliũ læſionibus, de quibus infinitis continuò conqueruntur, diuexet, quàm hic affectus.

Cauſa autem & origo melancholici huius ſanguinis, in venis meſeraicis collecti, à mala victus ratione, ſuccum illum melácholicum ſeu bilioſum craſſum gignente, diu cõtinuata, vnde magna ſenſim illius illuuies tandem coaceruatur, procedit: ſicuti in febribus intermittentibus, ſimili ratione ſanguinem illum bilioſum naſci diximus. Quod ab omnibus cibis praui ſucci, difficilis concoctionis, corruptis & calidioribus potiùs quàm frigidioribus & ſiccis (niſi quatenus hæc ægrè digeſta quoque corrumpuntur) quibus maximè gulæ & voluptatis cauſa, cùm dulcia, ſalſa, pinguia, acria ſint, peccatur, euenire poteſt. Licet plerique car-

nem, quæ à feris & ſolitariis ſeu melancholicis deſumitur animantibus, vti leporinam, ferinam, melancholico ſucco gignendo aptiorem eſſe credant, vti & ex plantarum genere braſſicam & létes. Magnam quoque occaſionem & præcipuam huic malo præbet, ſi excretiones per quas natura, hæc in ventriculo aut inteſtinis primùm collecta, euacuare ſolita, vt deiectiones alui vel vomitus, quibuſdam certis tēporibus conſuetæ, non amplius fiant: aut ſi iam in venis meſeraicis illuuies hæc collecta ſit, hæmorrhoides ſupprimantur, præſertim ſi aliquando fluxerint, quæ præcipua interdum eſt huius mali origo.

Humor melancholicus, cauſa Perturbationis ſpirituum in Melancholia & Mania.

Humor Melancholiam verùm procreans, ſæpe & Maniam, ſanguis eſt melancholicus dictus, qualem ſi fæculentus, craſſus, vel ipſa bilis atra ſit, eſſe putant. Nos verò hanc materiam malignitate aliqua minimè carere, ſuperius iam diximus, eamque venenatam, cùm aliter rectè explicari non poſſit, ſicuti Galenus ex corrupto ſemine & ſanguine venenatam materiam generari, lib. 6 loc. aff. oſtendit, iure dicere quoque poſſumus: quod enormia illius accidentia ſatis declarant, quæ ſe, ac ſi veneno perciti eſſent, in illis proferunt, furor præſertim; cùm tamen nulla alia ſit læſio, nullus morbus manifeſtus, nec mortis periculū, & cùm per multos annos ſæpe ſine alio detrimento hæc patiantur. Quæ certè à frigido humore, qualem eſſe fæcem ſanguinis putant, neq; atra bile, quæ ſi ſanguini confundatur, icterum nigrum aliaque cutis grauia vitia adferre ſolet, fieri minimè poſſent. Idcirco nos ad malignam venenatā & occultam vim, qualem in multis morbis eiuſmodi pertinacibus & horrendis, quos ab atrabiliariis humoribus, vti dictum, naſci crediderunt, & in quibus ob malignitatem cacodæmones etiam ſedem habere aſſeruit Matthio-

Matthiolus, inueniri ſæpe declarabimus, malumus recurrere: quàm vt ea, quæ ita ex cõſuetudine quadam, & in ſanguine emiſſo atro videri creduntur, cùm tamen ex natura ſua ſanguis cõgelatus etiam in ſanis nigricare, diuque retentus, picis inſtar ater apparere ſoleat, pro veris doceamus & comprobemus: veritatemq; potiús quàm opiniones amplectemur: vel apertè nos veram cauſam rectè explicare minime poſſe, fatebimur.

Verùm in venæ cauæ ramis ſanguis iam enarratus, vt ille qui hypochondriacam melãcholiam excitabat, in venæ portis ramis, continetur: & proin Melancholiam vel Maniam perſeuerantẽ, niſi quatenus exacerbationes ſuas habere & remiſſiones, ſicuti in febribus continuis quoq; eandem ob cauſam id fieri diximus, nõ per vices vti verô facit hypochondriaca, inuadẽtem, excitat: ſicuti & harum venarum diſcriminis cauſa, in quibus materia febrium continetur, eadem ratione cõtinuas vel intermittentes fieri, explicatum fuit.

Cæterùm aliàs in capitis tantûm, alias verò in vniuerſi corporis venis, maioribus præſertim, eam materiam cõtineri certum eſt: eoq; nomine quoq; grauiora mitioráve cauſare accidentia. Sicuti enim in febribus cõtinuis declaratum eſt, ſi materia circa cor putreſcat, ardẽtiſſimam febrem, cauſum dictam, fieri, ſic & hîc euenit, vt nimirum ſi talis materia in finibus cerebri, vbi alioquin ſanguis venarum & arteriarum inuicem confuſus calidior eſt, contineatur, mania, vel grauis melancholia excitetur. Vel ſi circa nobiliorẽ partem vt vterum ſanguis qui illic abundare ſolet, & ſemen quoq; retentum corruptum in venenatam illam materiam, vt ſuprà Galeni teſtimonio adductum fuit, conuertatur. Furorem illum vterinum, in quo cõcubitum enormem & brutalem tantopere efflagitant, vt exem-

plo mulieris, quæ ex diuturno mariti morbo propter ſeminis retentionem, in hunc affectum inciderat, & canum cõgreſſum appetebat, demonſtratum fuit, excitat. Et quo remotiorem à parte principe in inferioribus habet ſitum, eò mitior quoque melancholia exſurgit.

Quæ omnia quo pacto ſe habeant, ex accidentium natura, & ex eo, quod cauſæ aliæ externæ, vt de terrore dictum fuit, à quibus melãcholiam grauem quoque & frequentiùs fieri, nullæ prægreſſæ fuerint, potiùs quàm conſtitutione: quam melancholicam ex pilis, corporis cutis colore & habitu, item excretis depingunt, ſunt diiudicanda; cùm hi morbi non tantùm fuſcis, macilentis, & natura triſtioribus, ſed omnibus naturis, omni ætati, vti toties obſeruaui, poſſint accidere.

Cæterùm cauſam illius, à conſtitutione melancholica, quam à natura, vel mala viuendi ratione, ſicuti in hypochondriaca oſtenſum fuit, ſibi compararunt, dependere poſſe minimè negamus, cùm & ſanguis melãcholicus, turbidus & impurus, malignitatem faciliùs acquirat. Quemadmodum & hypochondriacam melancholiam, ſanguine in venis diutina illius euaporatione tandem infecto, in veram tranſire interdum quoque deprehendimus. Sed & illa quę ab animi affectibus procedit melancholia, ſi in conſtitutionem aptam, melãcholicam dictam, cadat, geminam cauſam concurrẽtem, veram melancholiam excitantem habebit. Dein ex ſuppreſſione excrementorum talium, quę facilè in venenatam hanc materiam abeunt, vti ob retẽtionem præſertim ſanguinis mẽſtrui vel ſeminis, ſicuti interdum vteri ſuffocatio, ita aliàs furor vterinus, quemadmodum explicatum fuit, prodeunt.

Intemperies calida cauſa Del. ru. Calida intemperies, cerebrum illiusque meninges afficiens, capitis dolorem ferè primum. & ſi intenſior

tenſior ſit, delirium, mentis functiones nimiùm exagitando, facit. Incaleſcit autem à vapore calido nonnunquam: qui eleuatur vel à cibo & potu calido; ſed niſi tunc accedat vis narcotica vel dementans, vt de vino dictum eſt, ſolus calor vix delirium ſed capitis tantùm adferet dolorem. Ab humoribus verò calidis, ſanguine nimirùm euaporãte hoc citiùs fit, præſertim ſi malignitatem ſimul aliquam contrahat, quæ cerebrum mox dementare ſolet, vt in melancholiæ cauſis oſtenſum fuit: quod in ſanguine alterato vel putreſcente, ſiue in venis, ſiue extra has, facilè accidit, vt corruptione malignitatem aliquam acquirat: ab eo igitur vapor ſimilis ſurſum ad cerebrum delatus, Paraphrenitidem dictam, in multis morbis ab eiuſmodi humoribus genitis, quorum ſymptoma eſt, parit.

Vapor calidus, cauſa Intemperiei calidæ delirij in Paraphrenitide.

Sic à ſanguine, calidam eleuatam exſpirationẽ, in morbis ex accenſo ſanguine genitis, vt febribus diarijs, ſynochis & internis inflammationibus, delirium interdum ſubſequi ſolet. Quod inde prouenisse ex morbo comite cognoſcitur. A putreſcentibus quoque humoribus caliditatemq; ſic præternaturalem adipiſcentibus, in febribus omnibus putridis, quo tempore potiſſimùm exſpiratio calida caput admodum ferit, ſicuti in intermittentibus ſæpe in principio, aliàs circa ſtatum, vt & tunc maximè in continuis, delirium nonnunquam inuadit. Adiuuante cerebri calore, quod ratione febris vnà cum omnibus corporis partibus ſimul quoque incaleſcit. Eadem ratione & propter vermes, cùm putreſcunt, accedente plerunq; febre, pueri ſæpenumerò delirant. Bilis in ventriculum effuſa, calidam etiam euaporationem cerebro demandans, quia acris & ſubtilis eſt, dolorem potiùs & vertiginem, vti ſuo loco dicetur, quàm delirium efficit.

Humor calidus, cauſa Intemperiei calidæ delirij in Paraphrenitide.

Sanguis itidem calidior, præſertim & tenuior factus, in finibus & vaſis cerebri contentus, non vapore ſolùm, ſed propria etiam ſubſtantia cerebrum accedens, Paraphrenitidem inducit. Vti interdum fit, cùm ab ictu vel caſu, vel in febribus eò affluit.

Inflammatio, cauſa Intemperiei calidæ delirij in Phrenitide.

Quòd ſi verò extra vaſa delatus in cerebrum, illiusq; meninges effuſus, inflammationem vel eryſipelas, pro vt ſanguis exiſtit, pariat, veram tunc Phrenitidem excitat, quæ & Syriaſis, maximè ſi pueris accidat, dicitur. Cuius cauſa externa & violenta, caput concutiens vel lædens eſſe poteſt: vel interna, ſanguinis plethora, illiusque inflammatio: vnde febris ſynochos exorta, effundens portionem ſui ſanguinis calidioris in hanc partē principem, ſanguine iam priùs admodum redundantem, morbum hunc grauem, cui febris continua comes eſt, ſicuti in febribus declaratum fuit, facit. A paraphrenitide proin, quòd febris in illa delirium præcedat: in phrenitide verò ſimul ambo inuadant, differens. Quo etiam ſigno potiſſimùm agnoſcitur.

Conformatio praua, cauſa Stultitiæ.

Conformatio praua cerebri, vt ſi nimis magnū aut paruum, vel aliàs non rectè formatum exiſtat, Stultitiam dictam, ab ortu quibuſdā innatam, cùm ab inſitis cauſis, à ſemine parentum, qui vel ipſi ſtulti fuerunt, vel ſemen ipſorum vitium aliquod contraxit, hoc proueniat, plerunq; procreat: Facileq; ex eo, quod ſtulti ab ortu fuerint cognoſcuntur; & quòd caput cerebro informi, magnitudine vel exilitate aut deformatione reſpondeat. Quod vitium ſi ad neruos quoq; aliasque partes pertingat, non mirum hos interdum, ſicuti deſcripſimus, vel ſurdos, vel mutos, vel incuruos, aut ſtrumoſos, aliòve modo vitiatos naſci. Quam certè potiſſimam ſtultitiæ originalis cauſam eſſe vti hæc ipſorum

rum deformatio interdum apparens, interdum non niſi ſectione poſt mortem deprehenſa, oſtendit. Ita & hoc à mala cerebri intemperatura accidere poſſe, non negamus: quæ tamen cùm rectè explicari non poſſit, nec emendari, vlteriùs inueſtiganda non erit.

Intemperies, cauſa Stultitiæ.

Maculam quandam nigram in cerebro vel meningibus deprehenſam ſectione, Maniæ cauſam fuiſſe aliquando inuentum fuit: ſicuti & nonnunquam putredinem in cerebri meningum aliqua ſede natam. A quibus vapores tetros continuò ſuſcitatos ſpiritus conturbaſſe veriſimile eſt. Quod & à vermibus in cerebro genitis accidere poſſe aliqui prodiderũt. Quæ vitia occulta, cùm poſt mortem aperta caluaria primum manifeſtentur, vix viuẽte homine qualia ſint, niſi in genere, ex eo quòd alia ſigna quæ alias demonſtrabant cauſas, hîc deſint, conijcere licet.

Macula in cerebro, cauſa Maniæ.

Putredo in cerebro, cauſa Maniæ.

Vermes in cerebro, cauſa Maniæ.

Curatio.

IN curatione, cauſæ erunt diſtinguendæ, illisque remedia accommodãda: quas diximus eſſe, vel ſpirituum malignum: vel qualitatem temulentam aut venenatam: ſpirituum agitationẽ, vel perturbationem: calidam intemperiem: & vitia quædam cerebri.

Præternaturalis cauſa à dæmone profecta, vti ad Medicũ minimè pertinet, ſic nec curatio. Nam dæmon coactus expellitur theologorum & piorum precibus in nomine IESV: ſicuti & Chriſtus dæmones eiecit, & diſcipulis ſuis hanc poteſtatem dedit. Sed & ſponte nonnunquam dæmon certis hominum vocibus ceremonijsque ſe fugari ſimulans, mortalibus illudit.

Obſeſſorum à dæmone curatio.

A vino aliisque, vti dictum, inebriantibus ſi temulentia naſcatur, ſponte poſt horas aliquot diſ-

Ebrietatis à vi temulenta curatio.

cuſſis vaporibus, maximè verò interuentu ſomni ad ſe redeunt: & ſi vomitus ſequatur, bonum: quo nomine ſemel in menſe inebriari bonum eſſe cenſuit Auicenna.

Si verò hanc viuendi rationem continuent, neruoſo genere ob frequentem illorum ſtuporem debilitato, quod iam tum fieri ex eo ſi ſtatim poſtquã etiam non immoderatiûs adhuc biberint, balbutire & titubare incipiant, deprehenditur, tremuli, paralytici, podagrici, hydropici, ſicuti in illis locis dicetur, fiunt.

Itaque vt ab ebrietate ſibi caueant, præmonendi, periculaq́; enarrando deterrendi. Et ſi ſibi temperare nequeant, vt vinũm penitus faſtidiant, ſuffocata in vino anguilla, vel rana, vel mullo piſce; vel etiam putrefacto in eo rubellione piſce, vel vua marina, eoq́; vino poſtea propinato effici id poſſe, aliqui prodiderunt.

Cętèrùm ſi neceſſitas aliquando bibendi, & poculis certandi, vti hoc tanquam ciuile in conuiuijs magno mortalium malo, in vſum introductũ eſt, vrgeat, ad præcautionem ſequentia præſumpta ebrietatem cauere, vel ſaltem mitiorem reddere, obſeruatum eſt.

Amygdalæ amaræ quinque vel ſex ante paſtum comeſtæ.

Abſynthium item: cuius tamen vino helluones potiùs ſequenti die poſt crapulam, vt ſtomachum bile offenſum corrigant (cùm vt illam contemperent rurſum ſe potu implent) vtuntur: vnde verſus:

Si nocturna tibi noceat potatio vini,
Hoc mane rebibas & erit tibi medicina.

Ruta quod pocula tuta, vt carmen ſonat, faciat, in hunc vſum laudatur; quod ego quia à veneno præſeruat, potiùs dici exiſtimo.

Braſſica

Braſſica in cibo ſumpta ebrietatem impedit: vti & ſemen ipſius.

Lac ſi ieiunus bibat, ea die tutus erit.

Pulmones animalium aſſos comeſtos, ebrietatem arcere, docet Plinius: alij Ouis pulmonem nominatim denotant.

Hirundinum cõbuſtorum puluerem ſumptum, in æternum non ſinere inebriari, quidam ſcripſit.

Puluis ebrietatem tardans, ſic parabitur. Cuius cochleare vnum cum vino auſtero exhibetur.

℞. ſeminum Caulium ʒ.j. Coriandri ʒ.ß. Camphoræ gr.ij. fiat puluis.

Compoſitus magis ſic fiet. Cuius cochlear vnũ vel ʒ.ij. cum Vino granatorum vel alio acido, ſtiptico, vel cum Aqua frigida detur: vel cum Saccharo in formam tabularum redigatur: ℞. ſemin. Caulium ʒ.j. Plantag. Portulacæ, Berberis añ. ʒ.ß. Coriandri præpar. ʒ.ij. florum Roſar. rubr. Nenupharis, Santali rubri ana ʒ.ß. Maſticis, Succini añ. ℈.j. Spodij ℈.j. Salis ℈.ß. Camph. gr.vj. fiat puluis.

Electuarij forma vſurpari poterit. Illudque ante potum propinari. ℞. Conſeruæ Roſarum, rob de Ribes, & de Berberis ana ℥.ß. Amygdal. amararum excort. contuſarum num. xij. ſeminum Caulium ʒ.j. Roſ. rubrarum ʒ.j. ſyrupi de Agreſta q.ſ. fiat electuarium.

Syrupus elegans, Cuius ℥.j. ſumi debet antequã vinum bibatur: ℞. ſucci Caulium alborum Granatorum acidorum, Ribes ana ℥.ij. Aceti ℥.j. bulliant ſimul ad vſum.

Minùs inebriantur qui non niſi bene ventriculo cibis repleto tardiſſimè bibunt: citiùs verò qui ieiuni vel ſtatim in principio menſę potum vini accelerant.

Extrinſecùs, Hedera coronæ inſtar capiti appoſita: vel ſuccus capiti admotus, ebrietatẽ prohibet.

Geſtatus item lapis Amethyſtus, idem facere poſſe creditur.

Cæterùm iam ebrios, quo minùs vinũ noceat, vt cures. Vomitus maximè iuuat. Et ſi dentur acida mox in fine menſæ, aut quò citiùs eò meliùs: eaque affatim ſumenda: quia, ſicuti in narcoticis dictum fuit, vini efficaciam refringunt: qualia ſunt ſequentia.

Puls ex Lacte & farina Hordei cum Aceto.

Lac item acetoſum vti concreſcere ſolet.

Poma acida, comeſta. Punica item mala acida illorumq; ſuccus. Vti & Cytonia.

Caulium capita condita, & Rapæ, donec aceſcant, vti noſtri parare ſolent, valde iuuant.

Acetum cum aqua dilutum bibitum: vel per ſe bona quantitate ſumptum, ebrietatis eſt antidotus: quo inſignis quidam potator, iam longo tempore indies ebrius, ſe ne inde labem cõtrahat, præmunire ſolet.

Præter hæc, Lactuca, Mentha, Abſynthiũ, Myrthi baccæ, comeſta: vel ſucci ipſorum aſſumpti ebrietatem arcent.

Croci florum ſtillatitia aqua pota, idem facit.

Odor Cãphoræ & Santalorũ ſimiliter proſunt.

Oxyrhodina item capiti applicata.

Et ſi teſtes Aceto vel Aqua frigida madefiant.

Quæ omnia non tantùm in ea temulentia, quæ à vino contracta eſt, ſed & in ea, quæ à ſimilibus inebriantibus, vti dictum, proficiſcitur, ſine dubio proderunt: vti & narcotica ea ratione acidis emendari diximus. Et ſolano furioſo ſumpto, Acetum remedium eſſe oſtendimus.

Verùm quæ præter enarrata, proprietate quadam, quibuſdam, tàm narcoticis quàm alijs reſiſtunt, ſuo loco explicabuntur.

Hydrophobia à Morſu

A Veneno, vel aſſumpto vel morſu aut ictu corpus

pus ſubeunte, exorta melãcholia vel mania, ea tan tũm quæ à Canis rabidi morſu facta eſt rabies, curanda hîc proponitur: cùm aliæ ſpecies raræ ob raram cauſam exiſtant: nec illis alia quàm quæ cæteris quoq; venenis debetur, cura accommodetur. *Canis rabidi curatio.*

In morſu itaque canis vel etiam lupi, rabidorum (neque enim cura differunt) etſi periculoſus omnino ſit affectus, auxiliis tamen ſubitò adhibitis, permulti ſanantur. Poſtquam verò malum inualuerit eò vſque, vt iam aquam metuant, ægerrimè, vt & Dioſcor. recenſet, reſtituuntur, & pleriq; moriuntur: in quibus tamen ſalutis ſpes aliqua hoc ſigno concipitur, ſi ſpeculum aut aquam intuentes, in quibus canis imago, vt dictum, illis repræſentatur, hallucinationem eſſe, ſeq; falli animaduertant: vel ea minimè apparente, ſuam ipſius figuram, ſe offerentem, agnoſcant.

Statim itaque vulnus morſu inflictum dilatandum: & labia vulneris, vt ſanguis optimè fluat ſcarificanda. Cucurbitulisq; cum multa flamma admotis; vel Hirudinibus ſi ad manum ſint, veneni vis extrahenda. Quod, etſi magna & ampla plaga, quæ ob copiam ſanguinis fluentis, cum quo & virulentæ ſaliuæ portio exhauritur, melior quàm ſi parua & anguſta ſit, exiſtat; nihilominus erit faciendum: & laniata ſciſſaque ſcapello per ambitum caro erit amputanda.

Vſtio quoque cauterio actuali facta, cùm ignis virus domet & vlteriùs progredi non patiatur, expeditiſſimum eſt auxilium. Et ne cruſta decidente vlcus cicatrice obducatur, ante quadrageſimum diem, vel etiam vltra hoc tempus cauendum erit. Idque vel ſeptico vel erodẽte, quale præcipitatum eſt, medicamento: quo etiam ſi vſtionem ferre nolit, illius loco ab initio quoque vti poſſumus: vel vſtio repetenda erit. Et vt ſordidum vlcus malèque

diſpoſitum potiùs quàm mundum exiſtat, neque conſolidetur, adhibitis iјs, quæ præter quod venenum attrahunt, carnem quoque ſuppurant, procurandum erit.

Quod fiet, ſi Tritici grana manſa, vel piſta vulneri applicentur: quia ſuppurant & vulnus dilatant: & propter ſaliuam dum maſticantur proprietate quoque iuuant.

Cæpa, Allium ſylueſtre & Ruta, ſimul contuſa, & cum Melle & Sale ſubacta, egregie venenum alliciunt: magisq; ſi Theriaca quoque permiſceatur: quibus & ſuccum Cyrenaicum addit Dioſcor.

Pici Brutiæ, cuius loco & vulgaris ſumi poteſt, ſi Oppopanacis quarta pars & Aceti [illegible] ium addatur, emplaſtrum fiet attractiuum, ad hæc efficaciſſimum, vt Gal. docet.

Caro ſalita piſcis Smaridis & Omotarichi, applicata, aliaque Salſamenta proſunt. Garum item omnium piſcium, fomento adhibitum.

Rumex, Potamogeton, Ballote, Fœniculi radices, Ruta, radices Angelicæ, Laſer, Panax Herculeum, cum Sale & Melle contuſa, idem præſtant.

Propinanda quoq; confeſtim, quæ proprietate huius veneni vim euincere poſſunt remedia. Qualia ex cancro fluuiatili vero, carcino dicto parata, Dioſc. & Galen. plurimùm probarunt. Cuius loco cancrum marinum & in ſtagno iuxta mare Monſpeſſuli repertum, accipit Rondel. Et nos forté noſtrum aſtacum fluuiatilem, cùm & ille venenis reſiſtat, non minori ſucceſſu ſumere poſſumus.

Parabuntur autem hæc antidota hoc modo: ℞. cineris Cancri fluuiatilis veri, in ſarmentis Vitis albæ cremati & pulueriſati part. ij. rad. Gentianæ ſubtiliſſimè contuſæ part. j. miſceantur. Dentur cochlearia ij. cum Vino meraco, quadriduo: poſt quos dies triplicetur pōdus. Hoc vnum mul-

tis

tis profuiſſe teſtatur Dioſcorides: hancque antidotum Damocrates ante Dioſc. carmine deſcripſit: adeoque eam Gal. commendat, vt neminem mortuum fuiſſe, qui ea vſus fuerit, teſtetur.

Ex ſimplici cinere, vſtis cancris viuis in patella æris rubri, puluerem Gal. quoq; parat & exhibet.

Vel ſic compoſitum, quem à præceptore ſuo Æſchione empirico ſe habuiſſe narrat, propinat, admodumq; commendat: ℞. cineris Cancrorum fluuiatilium vſtorum, part. x. rad. Gentianæ part. v. Thuris part. j. Cuius vice reſinam Terebinthi veteres addiderunt; fiat puluis: Detur quotidie menſura magni cochlearis, Aquę inſperſus, ad dies quadraginta: vel ſi tardiùs Medicus adueniat, cochlear. ij. pro vice exhibeat.

Sunt qui hoc medicamentum ſic parant: ℞. cinerum Cancrorum part. ij. rad. Gentianæ part. j. ß. Myrrhæ. par. j. fiat puluis.

Præter hæc antidota, Hepar à cane rabido toſtũ exhibitum, Dioſc. & Galenus magni faciunt.

Caninum item ſanguinem & vrinam: vti & leporis, vulpis capreolique Coagulum.

Alyſſon Galeni ſiccum, quadraginta dieb. continuò ex Hydromellite datum, efficax Archigenis eſſe remedium teſtatur.

Bituminis Iudaici ʒ. j. cum aqua bibita, affectum hunc ſanare docet Aetius.

Vincetoxici radices, ʒ. j. ß. pondere, cum aqua Cardui benedicti, quadraginta diebus potæ, Matthioli eſt remedium: Licium quoq; confert & Caprifici cortex cum aqua propinatus. Scorzoneræ item radix vel eius ſuccus: vti & Angelicæ radix cum Nitro.

Mel item cum roſaceo bibitum. Dioſcor.

Mithridatum & Theriaca, vti omnibus venenis aduerſantur, ſic & huic.

Sed & quæ aſſumpta admotaq; proſunt,ſequentia exiſtunt.

Hippocampus marinus, ex Aceto & Melle ſubactus.

Meliſſophyllon,Arthemiſia,Abſynthium, Centaurium, Ariſtolochia, Chamedrys, Pulegiū, Hippolapathi radix,Oxylapathum & Bryonia.

In cibādi ratione, veneno aduerſatur, ſi Allium, Porros,Cæpas edant: Cancros item fluuiatiles veros. Cibos aromatibus condiant. Vinum meracum & paſſum bibant. Aquam bibere ferratam aut chalybeatam iubet Auicenna. Lac item ſchiſtum, quod deiectionem mouet & venenum domat.

Imprimis Aquæ potus, quam adeò metuunt, hydrophobos ſanat: quare omnibus modis fallendi, vt eam non intuentes per longum canalem vel alia induſtria bibant: quam ob cauſam Cicer nigrum, quod ſimul veneno reſiſtit in eo decoquere iubent, vt ſic obſcurior facta intuenti, imaginem nullam, quæ pauorem illis incutiat, repreſentet. Sed & vt ſitibundi admodum fiant, Catuli coagulum ex Aceto propinatur, tunc enim aquæ deſiderium eos capere ſcribit, hocque vehementer laudat Aetius.

Vrinarum prouocatio,eouſq; & tam validis medicamentis, vt & ſanguinem mingant, valde iuuare Auicenna docet:qui vt dictum,catulos vel quid ſimile per vrinas excerni exiſtimauit.

Eamque ob cauſam cantharidum vſum admodum commendat: quæ ſic rectiùs exhibebuntur: ℞. Cantharidum, abruptis alis tenuioribus, ʒ. j. Lentium mundat. ʒ. ß. Spicæ, Gariophyll. Croci ana ℈. ß. Detur ℈.ß. cum Vino ieiunis,tribus vel quatuor diebus,donec ſanguinem excernant.

Rumex acutus ſi potandus exhibeatur, copioſam & turbulētam mictionem facit;qua ſola planta exhibita

exhibita, ſi ſimul decocto illius foueatur plaga & ſucco ipſius illinatur, quidam morſos à cane rabido integre ſanabat, vt docet Auicenna.

Sudorum ante & poſt cibum prouocationem iuuare docet Dioſcor.

Deiectionem per aluum, magnum etiam adferre adiumentum, ſi Hiera colocynthidis vel Helleboro id fiat, idem ſcribit: cuius tantam vim eſſe, vt & fere deſperatos ſanet, idem cenſet. Quod & aliis purgantibus, melancholicis maximè humoribus deſtinatis, poteſt fieri.

Dropaciſmis, Sinapiſmis in toto corpore, quoque vtitur Dioſcor. vti & aliqua Cauteria occipiti & poſt aures admota, probant.

Inter amuleta, Dens caninus à cane qui momordit euulſus, & brachio alligatus: item Pili ab eodem cane euulſi, & vulneri impoſiti, multùm præſtare creduntur.

Exorciſmis hoc malum ſacerdotes quibuſdam in locis ſanare ſcribunt: quæ præternaturalia cùm ſint, ea relinquimus.

Animi cõmotionis à Spirituum agitatione curatio.

Ab affectu animi vehementi vel diuturno concepta mẽtis perturbatio, vel commotio, interdum ſponte ceſſat: aliquãdo difficulter cedit, ſæpe nunquam poteſt corrigi. Gaudium enim profuſum facilè euaneſcit. Ira quoque furor breuis eſt, in illis præſertim, qui quidem mox excandeſcunt & rubent, ſed ſubitò iterum remittunt: quos & tunc ferè ſe iratos fuiſſe pœnitere ſolet. Triſtitia ex dolore animi, cum tempore ceſſat, cùm nullus ſit dolor, vt inquit Cicero, quem non longinquitas temporis aut mutet aut minuat. Inuidia concepta ægrè deletur. Ambitio, in quibuſdam. & auaritia in ſeneſcentibus præſertim, animis impreſſa, vix dum eradicari poſſunt. Quæ omnia tamen non adeò homines dementant ſicuti amor: in quo etſi leuis

ab initio mentis alienatio tantùm eſſe videatur, ſi tamen altiùs radices agat, adeo eam perturbat, vt ad veram inſaniam & deſperationem nonnũquam homines adigat. A terrore melancholia vera & perſeuerans profecta, præ cæteris omnibus eſt pertinax, & curatu difficilis: ad multos annos hominem ſæpe excrucians, conſumens, & deſperabundos tandem reddens. Sed & ex conſuetudine contractam ſtultitiam corrigere ampliùs non licet.

Curatio tamen non negligẽda, ſi perſeueret malum, & offenſa adſit vel periculum: quod fiet;

Cauſæ ablatione primum, & occaſiones auferendo, à quibus hæc prodeunt, ſi illa adhuc præſentia, affectum foueant vel augeant: vt in ira id quod offendit: in triſtitia illud quod moleſtat: & ſic de alijs. illa auertendo: Imprimis verò amoris præcipuum remedium eſt, illius obiectum & ſtimulum mox & procul diuq; remouere, quod vulgus hoc prouerbio: ab oculis à corde, innuit: & quod in peſte iuuare dici ſolet, citò, longè, tardè, hîc quoque potiſſima curationis eſt regula.

Conſolando, admonendo, perſuadendo, ſæpe affectus animi mitigantur vel arcentur. Proponendo, prout animus afficitur, rem nullam vel nullius momenti eſſe: dein incommoda quæ inde ſequuntur: nunc offenſam Dei exponendo: & ſpe præſentis vitæ commutationis cum futura meliori mox ſucceſſura eos conſolando. Quæ ſi non iuuent, ſeuerè quoque iram Dei, & gehennę ſupplicium minando: coarguendo, & verberibus quoque, donec quæ amant, illis fœteant, vt Gordonius ſcribit, ſi non pareant, eos caſtigando.

Imprimis verò affectus animi huic affectui qui afficit contrarios mouere, & ſic in contrariam paſſionem deducere, cùm ad moderationem, ſicuti

contraria

contraria contrarijs curari ſolent, rurſum adigant. magnum in quibuſdam animi pathematibus adiumentum adfert, ſicque ea quæ aliàs cedere nollent tolluntur: Sic gaudio nimio elati, ſi aduerſa audiant, mox remittunt. Et qui triſtantur, lætitia inopinata & vehemẽti refocillantur. Ita irati ſi perterrefiant, mitigantur. Si perterrefacti ad iram incitentur, liberantur. Qui vehementer oderunt, miſericordia moti, reconciliantur. Et qui amore graui premuntur, ſi in odium perſonæ quam amát adigi queant, certiſſimè liberantur: quò nonnunquam ſi inhoneſta & turpia de ipſa audiant, quæ vel excogitantur, vel vera ſunt, ſed amantes cæci non vident, adduci poſſunt. Præſertim verò in generoſis animis, ſi ſe ab amaſia contemni putent, & repulſam pati (nihil enim amorem æquè ac reciprocus amor fouet, nihilque chariùs Antiphila) mox indignatio ſequitur: quæ perſeuerans, niſi falſa aliqua & vi expreſſa extinguatur lachrymula, odium parit. Huc & animi vehemens in aliam rem intentio refertur, quæ priorem conceptam ſolet reſtinguere, vel ſaltem imminuere: vnde Poëta ait: Otia ſi tollas periêre Cupidinis arcus. Et ſi in binos vel plures licet eoſdem affectus, diuiſa ſit apprehenſio, fit, vt partita vel diſperſa miniùs quàm vnita ſit fortis: Nam pluribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus: vnde & Ouidius inter remedia amoris, vnum binas quoque amicas habere, poſuit.

Cæterùm quod pręſertim Medici operationem attinet, in ſubitancis & vehementibus animi paſſionibus: ſpirituum & humorum commotionem, qui in quibuſdam affectibus à centro ad ſuperficiem, in alijs è contrà mouentur, diligenter obſeruare oportet, eoſque contrario motu ad ſedem ipſis deſtinatam reducere. Euocamus autem eos

qui cor veluti opprimunt in terrore, mœrore: frictionibus, & exercitijs, iucundis præſertim illiſque idoneis; & balneo. Et viciſſim eos, qui ira, gaudio effuſi ſunt: non tantum contrario animi affectu, vti dictum, ſed & Aquæ frigidæ perfuſione, & Venæ ſectione: quæ tamen non in ipſo furore, ſed paulò poſt fieri debent, ad interiora rurſum repellimus.

In perſeuerantibus autem corpusque iam immutantibus animi pathematis, pro conſtitutione corporis & humorum redundantia, plethoræ nimirum vel cacochymiæ, euacuationes & alterationes, tum ad curationem, tum ad præſeruationem, ſi ad hos illósve affectus diſpoſiti ſint, inſtituemus. Et ſi melancholia vera vel mania inde ſequantur, vti à terrore præſertim accidere dictum fuit, eadem ratione, ſicuti illic explicabitur, curatio peragenda.

Hypochondriacæ melancholiæ à vapore ſpiritus perturbante, curatio.

Si in venis meſeraicis ſanguis melancholicus craſſus adurés & malignus, ſicuti explicatum fuit, contentus, vapore ſuo Melancholiam hypochondriacam dictam procreet, etſi illa mitior, quia nonnunquam mitigatur vel ceſſat, quam vera eſſe videatur, grauis tamen quoque exiſtit; tum quòd non tantùm mentem perturbat, ſed & tam multos alios affectus circa partes naturales præſertim, vti expoſitum fuit, ſeſe offerentes, inducat: & quod adeò pertinax & diuturnum, curationemque tam difficulter admittens ſit malum: idque ideò, quia materia illius in venis meſeraicis abſtruſa, & ſubinde noua ab aſſumptorum excremẽtis continuò congeſtis aucta, nec ſanguinis detractione educi, niſi hoc per venas hæmorrhoidales [illegible]

[illegible]

uimus: in quam & ſæpe, ſi putredo ſanguinem illum inuadat, hic affectus commutatur: vel alioquin viſcerum vicinorum, lienis, hepatis, & venarum illarum obſtructiones & tumores parit. Nonnunquam & vapore ſuo maſſam ſanguinis in reliquo corpore inficiens, in veram & perſeuerantem melancholiam conuertitur.

Scopus curandi in eo conſiſtit, vt materia illa melancholia in venis meſeraicis contenta, euacuetur: vel per ſanguinis detractionē: vel illam ad ventriculum & inteſtina euocando, per vomitum ſeceſſumque; illis quæ obſtructiones ſoluant naturamque ad excretionem ſollicitent. Dein ne rurſum noua generetur, bona concoctione inſtituta, præcauendo. Et ne vapores ſurſum ferantur cerebrumque imprimis perturbent, & cordi quoque moleſtiam adferant, eos diuertendo. Hasq; partes principes roborando, & ventriculo, hepati, lieni ne lædantur, proſpiciendo.

Sanguinis detractio valde conueniret, ſi ex venæ portæ ramis fieri poſſet: quæ cùm nullibi niſi circa podicem, vel oſcula ad ventriculum & inteſtina pertinentia, aperiri poſſint, hocq; niſi ſponte natura faciat, medicamentis, quæ ſummè acria eſſe oporteret, vt colocynthis (niſi vehementer amara, vt aloes quæ venas aperire ſolet, & hîc quoque vt dicetur competit) id facerent) aliàs tentare periculoſum ſit: nihil præſtantiùs erit, quàm hæmorrhoides, niſi ſponte fluant, ſanguiſugarum appoſitione, aut alijs applicationibus; etſi tumeant & appareant, ſectione quoq; aperire. Quibus vel per ſe, vel vi reſeratis & fluentibus, hic affectus qui curari priùs non potuit, ſæpè curatus eſt. Sed & per menſtrua, cùm naturalis ſit euacuatio, ſi ſuppreſſa ſint, & prouocentur, plurimùm mulieres iuuabuntur: cùm & per hæc fortè venæ meſeraicæ ſe exo-

nerare poſſint. Cutaneas autem reliquas venas incidere quæ venæ cauæ rami ſunt, niſi plethora id ſuadeat, aut iam ille ſanguis quoq; infectus ſit, aliàs ſuperuacaneum.

Vomitus in aſſuetis præſertim, & malo iam procul vſque protracto, plurimùm conuenit, cùm ſic excrementa quæ in illis locis continuò ferè in prima concoctione colliguntur, ſubitò, & nonnunquam in venis meſeraicis retenta materia, per hanc viam quoque, vt in febribus intermittentibus dictum, & aliqua portio, biliofa maximè, eijciatur. Quod tamen leuioribus primùm, mox ſi non iuuant, fortioribus in robuſtis inſtitui poteſt.

Alui irritatio & laxatio, vapores ſurſum petentes reuellit, & flatibus ex ijs vti & ex cruditate genitis, viam ad eruptionem facit: tantoque magis ſi ventris adſit conſtipatio, proderit. Fit hoc Suppoſitoriis; & maiori adhuc vtilitate Clyſteribus; quæ cùm inteſtina penitiùs ſubeant, à venis meſeraicis quoque illuuiei partem euacuant. Quæ ſi alternis dieb. inijciantur, vel indies, longè tutius erit, quàm nimiùm purgantia, quæ tandem faſtidiunt, & ob morbi diuturnitatem ęgrè ferunt, exhibere, ſic ſucceſſiuè materiam e partib. vicinis ad inteſtina deducere: quare ſæpe reiteranda. Quæ ex humidis, lenientibus, flatus diſcutientibus, ſtimulantibus & purgantibus parantur hoc modo: ℞. fol. Maluæ, Braſſicæ, Mercurialis vel Betæ ana M. j. rad. Polypodij ℥. j. Epithymi vel Cuſcutæ, Thymi ana ʒ. ij. flor. Chamomillæ, Matricariæ, Aneti, Violarum (propter ardorem) ana P. j. Furfuris P. j. fiat decoctio & in colaturæ decenti quantitate, diſſolue. Mellis roſacei ℥. j. Sacchari rubri ℥. ß. Hieræ picræ ʒ. ij. oleorum Liliorum, Chamomil. ana ℥. j. ß. Salis parùm: fiat clyſter. Si fortiùs euacuandum erit, in decocto adde Fumariá (lupulos quia caput tentant

tant omittimus) & Senam: & diſſolue confect. Hamech vel ſuccum Mercurialis, &c. ſicuti in clyſteribus in melancholia explicabitur.

Purgatio quæ materiam è venis meſeraicis propellat, facienda erit: ſæpiusq; per vices reiteranda. Prius reſeratis vijs, quæ obſtructæ eſſe ſolent: & humore ad euacuationem præparato. Cauendum tamen à validè calefaciētibus, ſiccantibus, quia morbum augent: eodem modo ferè ea adminiſtrando, vti in quartanis febribus vſurpari debent.

Pręparabitur igitur hoc Iulepo: Per dies aliquot ante purgationem eum ſumendo: ℞. ſyrupi de Bizantijs, Endiuiæ ſimplicis ana ℥.ij. de Pomis redolentibus, Epithymi ana ℥.ß. aquarum Bug[illegible]i, Cichorij, Fumariæ ana ℥ iij. fiat iulep: aromatiſetur puluere Dyarrh. vel illius tabulam poſtea ſumat.

Decoctum, illius loco, tale eodem modo exhibebitur: ℞. radicum Graminis, Aſparagi, Borrag. ana ℥.j. Liquiritiæ ℥.ß. Endiuiæ, Cichorij, Politrici, Ceterach, Betonicæ ana M.j. florum Borrag. Bugloſſi, Scabioſæ, Tamaricis ana P.j. Anthos P.ß. ſeminum quat. Frig. mai. Aniſi ana ʒ. ij. Fœniculi ʒ.j. fiat decoctio & in ℔. j. adde, ſucci Pomorum ſapæ inſtar cocti ℥.iij. arom. pauco Cinamomi.

Vel cum Vino, ſi vehementiùs aperiendũ, vtantur hoc modo: meliori ferè ſucceſſu, cùm nõ adeò calefaciat noſtrum vinum, vt alibi dictum: ℞. radicum Cichoreæ, Graminis ana ℥.j. Enulæ (quia lætitiam adfert) ʒ. ij. Ceterach, Aſparagi, Chamædreos, Fumeriæ ana ʒ. ij. florum Cordialium ana ʒ.j. ß. ſeminum Fœniculi ʒ. j. conquaſſata, infundantur in Vino albo vulgari, vel diluto, ſi forte ſit: Vtatur diebus quatuor vel quinq; manè.

Purgetur dein decocto leuiore, nam fortiſſimis medicamentis exaſperatur malum: quale ex multis hoc conuenire poterit: ℞. Senæ mund. Poly-

podij, Carthami ana ℥.ß. Epithymi ʒ.ij. Paſſul. par. x. Prunorum par v. rad. Borrag. rec. ℥.j. Liquiritiæ ℥.ß. florum Cordialium ana P.j. ſeminis Aniſi ℥,ß. fiat decoctio in aqua & pauco vino albo: in col. ℥. iiij. diſſolue Catholici ℥.ß. vel Syr. roſ. ſol. ℥.j.

Vel vtatur ſequenti: ℞. Catholici ℥. j. confect. Hamech ℥.j.ß. ſyrupi de Roſis ſol. cum inf. rhabarbari ℥.j. cum aquis Bugloſſi, Fumariæ q.ſ. & Cinamom. parum: aromatiſationis gratia.

Per vices purgantia repetenda erunt in morbi diuturnitate, præſertim ſi clyſteribus vti nolit; vel hæc ſucceſſiuè vſurpanda, vt reſolutis obſtructionibus, & natura indeſinenter ſollicitata, ad inteſtina excrementa potius è venis meſeraicis deponat. Idque varijs formis ſyruporum, vini, pilularum: ſic præparatarum, vt diutiùs ad vſum aſſeruari poſſint. Quibus ſemper præparantia, ad dies aliquot præmitti debent: vel vnà cum ipſis in compoſitionibus ſunt permiſcenda: quorum exempla pauca hæc adferemus.

Syrupus itaq; inſpiſſatus ſic parabitur: De quo alternis diebus, vel per tres dies continuò vtatur, & poſt dies aliquot repetat: ℞. radicum Graminis, Cichoreæ ana ℥,j. Fœniculi, Petroſel. ana ℥.ß. Ireos ʒ.ij. Borrag. rec. ℥.j.ß. Azari ʒ. ij. corticum Capparum, Tamaricis ana ℥.ß. herb. Fumariæ, Lupul. Chamædreos, Chamæpith. Ceterach, Betonicæ ana M. j. florum Cordialium quat. Tamaricis ana P.j. ſeminum Aniſi ℥. ß. Fœniculi ʒ.ij. Paſſul. ℥.j. Senæ ℥.ij.ß. Polypodij, Carthami ana ℥. j. ß. Epithymi ℥.ß. fiat decoctio; & in col. infunde Rhabarbari ℥.ij. Agarici ʒ.iij. Cinamomi ʒ.j. Zingib ʒ.ß. ſucci Pomorum inſpiſſati ℥.ij. Borrag. ℥.j. Sacchari ℥.iij. fiat decoctio ad ſpiſſitudinem ſyrupi. Dentur ℥.ij. plus minúsve, prout operabitur: diſſolue cum a[illegible]ua [illegible]re aut Vino.

Syru-

Syrupum de Polypodio Matth. ad hác affectionem plurimùm commendat.

Vinum ex iiſdem aridis infuſis parabitur addendo Abſynthi: ʒ.iij. Maioranæ ʒ.j. ſed quia diutiùs retentum corrumpitur, media illius pars duntaxat infundatur, & per biduum ſumat: dein cùm rurſum opus erit, ex alia parte noua fiat infuſio.

Pilulæ in hoc caſu, vti in omnibus eiuſmodi obſtructionibus vtiliſſimæ: quæ & hęmorrhoides & menſes prouocant: ℞. Aloës ʒ.ij. Myrrhæ ʒ.ß. (ad putridos humores) Epithymi ʒ.j. rad. Gentianæ, Azari ana ʒ.ß. gummi Ammoniaci diſſoluti in Aceto ℈.i. (ſi durities adſit circa glandulas omenti & meſenterij, vti ſæpe fit.) ſeminis Petroſel. ʒ.ß. Rhabarb. el. ʒ.j ſ. Spicæ ℈.j. cum ſucco Abſynthij fiat maſſa: Capiat ℈.ij. alternis vel tertio die.

Tryphera de Epithymo Meſuei, ſi alternis diebus exhibeatur, ſingulare eſt in hypochondriaca melancholia remedium.

Poſt vſum purgantiũ, corroboretur ęger ſequẽti die: vtendo cõſerua rad Bugloſſę: vel ſimilia alia.

Interea vt obſtructiones ſoluantur, & materia è venis meſeraicis ad inteſtina cuocetur, ventri vniuerſo, cùm per ipſum venæ meſeraicæ omẽtum & meſenterium implicent, remedia adhibebuntur.

Fotusq; primùm fiat. Quo ſemel in die ante cibi aſſumptionem, vel bis quoque manè & veſperi, ab initio, cum ſpongia venter fomentetur tepidè hoc modò: ℞. herb. Abſynthij, Abrotani, Matricariæ, Thymi ana M.j. florum Chamomil. Meliloti, Sambuci, Geniſtæ ana P.j. baccarum Lauri ℥ß. ſ. ſeminis Aniſi ʒ.ij. cort Ebuli, rad. Polypodij, Serç, Epithymi ana ʒ.iij. fiat decoctio in Aquæ & Vini æqui partibus: addendo parum Aceti vel ſcylliticı: Pro fotu.

Balneum [illegible] ex aqua dulci, aliisq; tem-

peratis & humectantibus conueniet.

Vngatur poſt fotum vel balneum ventriculi regio, & hypochondria venterque, vnguento tali: ℞. oleorum Amygd. dulc. Chamomill. Anethini ana ℥.j. Amygd. am. Sambucini, de Capparibus ana ʒ.vj. Irini, Nardini ana ℥.ß. ſucci Abſynthij ℥.j. Aceti albi ſcyll. ℥.j. decoquantur ad ſuccorum conſumptionem: adde gummi Ammoniaci diſſoluti in Aceto ℥.j. rad. Azari ʒ.j. ſeminum Nigellæ, Braſſicæ ana ʒ.ß. Croci ℈.j. Ceræ q.ſ. fiat linimentum.

Cucurbitulæ ſupra ventrem ſine ſcarificatione, cum flamma interdum admotæ, flatus egregiè diſcutiunt, materiamq; euocant.

Rubificantia quoq; eo nomine quandoq; adhibétur: inter quæ emplaſtrum ex Sinapi valdè laudatur. Sunt qui etiam Veſicatoria adhibeant.

Picatio ſupra ventrem, priùs oleo inunctum facta, valde in quibuſdam probatur.

Ne autem de nouo materia continuò congeratur, Bona victus ratione cauere oportet: euchyma, temperata, ſed minimè flatulenta. Quo nomine quæ flatus diſcutiunt, vt ſemen Aniſi, Fœniculi, Carui, Piper, Zingiber, cibis adduntur: ea tamen quantitate, ne nimiùm accendant, quod ſummoperè cauere oportet Ob quã cauſam & vini vſum ſi intermittere poſſint, non indigere alio medicamento inquit Rhazis, potens nimirum intelligens: cùm quod tenue & mite eſt, aſſuetis præſertim, nocere minimè poſſit.

Demum vapores & flatus quoque diſcutiantur; Puluerem alternis diebus poſt paſtum, vel ante, cochleari vnius pondere exhibendo: qui ſic parabitur: ℞. ſeminum Aniſi ℥.ß. Fœniculi ʒ.ij. Carui ʒ.j. florum Cordialium ana ʒ.ß. fiat puluis: adde Sacchari roſ. tab. ℥.ij.

Frictionibus, Ligaturis & Lotionibus extremitatum,

tatum, rectè ſuo tempore adhibitis, vaporũ aſcenſum diuertere oportebit.

Partium principum capitis, cordis ventriculi, lienis, hepatis: quæ diuturnitate & malitia morbi tandem læduntur, rationem quoq; habere oportet. Caput, quod potiſſimùm afficitur, irrigando, vngendo, vt in vera melancholia dicetur. Cor quoq; quod vaporibus hiſce læditur & palpitat, epithematibus, ſacculis roborando. Ventriculum qui flatibus moleſtatus eructat, externis internisque, confectionibus concoctionem promouẽtibus non tamen nimis calidis, roborando. Hepar lienemque, ne indurentur, externis & internis, vt in illorum vitijs eiuſmodi proponetur, cauendo.

Melãcholiæ & Maniæ, ab Humore melancholico, ſpiritus perturbante, curatio.

In vena caua ſanguis melancholicus talis qualem deſcripſimus malignus: vel in capite, aut circa maiores trunci corporis venas, aut circa vterum, in ſanguine illic, qui menſtrui ſanguinis & ſeminis eſt materia, abundans, melancholiam vel maniam, ſi deterior ſit, procreans, cùm ægrè totus exhauriri queat, quamdiu adhuc ſanguinis aliqua remanet portio, tam diu pertinax & diuturnum illud malum durat. Quo ſæpe non tantùm menſibus aliquot, ſed & annis ad vitæ finem interdum vſque miſerè affliguntur: & ſi ferociunt, carceribus incluſi detinentur: nihilominus reliquas vitales naturalesque actiones obeuntes: niſi hæ, quia cùm mente capti ſunt, multa delinquunt, & quòd, ſi mente aliquo modo adhuc conſtent, mœrore ſeipſos conficiũt, labefactentur. Idcirco nullam ſpem ſalutis temerè polliceri debemus. Licet multos, vti dicetur, larga præſertim ſanguinis emiſſione curatos nouerimus. Et inſanos furentesque aliquos ab adoleſcentia ad extremum ſenium vſque, in eo ita ad ſe rediјſſe, vt poſtea è cuſtodia vinculisq. liberati, circumeuntes, neminem ampliùs læderent,

autverbis laceſſerent. Sed & tunc meliùs ſperandum erit, ſi moderatè adhuc omnia perpetrent, & cum riſu potius quàm aſpectu truci res peragant, atq; aliquando monentibus obtemperent, medicamentaq; admittant.

Methodus & indicatio curandi talis erit. Vt materiam illam è venis euacuemus. Et à partibus nobilioribus ab ipſa læſis, cerebro imprimis & corde diuertamus. Nam quâ ratione alios quoq; morbos à maligna quadã materia genitos, multis euacuationibus interdum ſanari, experientia (vt in lue venerea patet) docuit; ita & in melancholia & mania à maligna hac materia prodeuntibus, maximis & frequentibus euacuationibus empiricos multos ſanaſſe, à reliquis medicis, qui his vti metuebant, relictos, ſæpenumero vidimus, noſque ipſi felici cum ſucceſſu multoties experti ſumus. Quod varijs formis modiſque fieri poteſt: vt per ſanguinis è corpore extractiones: vel ad alia loca deriuationem: per aluum factas purgationes: & per vomitiones. Dein alterantibus ſeu immutantibus illam intemperiem, ſeu conſtitutionem melãcholicam, in ſanguine totius ferè corporis & pręcipuis viſceribus, cerebro & corde imprimis emendabimus: Exhibitis medicamentis; Externiſque præſidi;s, capiti, cordi, hepati, lieni, corporiſque alijs quibuſdam partibus adhibitis: Actuali quoq; operatione per caſtrationem: Et appẽſis amuletis: Viribus interim quoque proſpiciendo, idonea viuendi ratione: quæ & vitia hęc corrigere poteſt. Demum ſymptomatum quorundam aliorum, quæ interdum illis ſuperueniunt rationem habebimus; quæ omnia quomodo paranda adminiſtrandaque ſint, ordinè ſumus explicaturi.

Sanguinis itaque emiſſio facta, in vena aliqua cutanea maiori & apparente, cùm non tãtùm ſanguinem,

guinem, ſed vnà cum ipſo morbi huius materiam, in venis latentem euacuare poſſit, primum & præcipuum ad curationem horum affectuũ, ſi ab hac cauſa proficiſcátur, remedium erit. Quod etſi pleroſq; nõ docuiſſe, aliquos etiam improbaſſe ſciam, longa tamé obſeruatione, innumeros hac ratione ſanatos fuiſſe, à chirurgis quibuſdam, vel aliis qui ex profeſſo hiſce morbis ſanandis operam dabant, cognoui: qui vigeſies, ſexageſies quoq; venas tundendo, inſanos penitùs, vel melancholicos ita reſtituerunt, vt poſtea incolumes adhuc longam vitam vixerint. Qui in vena certa aliqua eligenda nihil laborabant, ſed nunc brachii, mox pedis, hanc illámve, nunc alibi ſine diſcrimine aperiebant. Quod idcirco remedii genus, nos quoque ſed maiori cura & prouidentia, quàm illi, qui non niſi tanquam deploratos curandos ſuſcipiunt, methodicè, præmiſſis ſemper alui elutionibus, & intermixtis purgationibus, vti dicetur, vſurpare minimeq́; negligere debemus.

Brachij itaq; vena aliqua magis patens primùm aperienda, reiterandaque. Dein & in manu, ſaluatellam præſertim ſiniſtræ manus venam, quæ priuatim lienis cauſa, cum quo conſentire cenſetur, ſecanda erit. Et in pedibus quoq; malleoli venam ſaphænam dictam: eoq; citiùs, ſi menſes non rectè fluant; vel quæ ad pollicem pedis excurrit, & cum capite communicare cẽſetur. Frontis enim vena, ſi perſeueret malum, & cauſa præcipuè circa caput latere deprehendatur, tundenda erit. Et è naribus ſanguis, ſetis intruſis, ſanguiſugis adhibitis, alijsq́; aſperis immiſſis erit prouocandus. Varices etiam ſi in cruribus aut alibi appareant, cùm magnam eiuſmodi melancholicæ materiei, à natura eò detruſæ illicq́ue coaceruatę copiam contineant, aperiendæ, illuuiesq́; per hanc viam emittenda, quod

non niſi plurimùm prodeſſe poterit. Mẽſium prouocatio ſi non decenter purgẽtur, aut ſubſtiterint, cùm cauſam, vti dictum, huic malo præbere poſſint, multùm iuuabit. Hæmorrhoidum quoque apertio, etſi venæ portæ rami ſint, in conſuetis magnum adiumentum adferet.

Huc & Scarificationes referri poſſunt: illis maximè locis factæ, ſæpeq; repetitæ, vbi venam aliâs tundere deberemus, vt brachi s & pedibus: Vel vbi venam alioquin ſecare non ſolemus, vt ſcapulis & humeris. Quæ certè non tantùm ſanguinem euacuant; ſed ſi cucurbitulæ adhibeantur, etiam egregiè materiam à capite reuellunt, & ſępe, vt obſeruaui, multùm proſunt.

Quo nomine & Frictiones, Dropaces, Veſicatoria, Cauteria, Sectionesq; in capite factæ, & Trepanationes in deſperatis, oſſis parte ablata, & per menſem foramine aperto relicto, adhibentur.

Inteſtina ab excrementis eluere frequenter conuenit ſuppoſitorijs, rectiusque clyſteribus; quæ etſi non adeò materiam melancholicam in venis diſtantioribus latentem, vt in hypochondriaca, in qua vicina eſt inteſtinis, euacuent, tamen ante venæ ſectionem, & reliquas purgationes, vt meliùs ſuccedant, ſatiùs erit per clyſmata craſſiora excrementa priùs educere: quibus interdum ea quæ melancholiæ euacuandæ dicata ſunt, permiſcenda erunt: quæ continuata, in diſtantiore cauſa quoq; aliquid efficient.

Simplicius igitur quod præſtantiſſimum eſt, egregiè ſtimulans, ſic parabitur: ℞. ſuccorum Mercurialis vel Betæ ℥.ij. Maluæ ℥.ſ. Mellis communis ℥. ij. diſſoluantur cum Iure carnium pingui & ſalſo: Detur.

Compoſitum magis ſic fiet: Quo per vices vtetur: emolliens, purgans & ſtimulans: ℞. herbarum

rum Maluæ, Atriplicis, Bliti, Betæ vel Mercurialis, Bugloſſi vtriuſque, Fumariæ ana M. j florum Chamomil. Meliloti, Sambuci ana P. j. Ficuum num. xij. Furfuris P. j. ſeminum Lini ℥. ß. Maluæ, Fœniculi ana ʒ. ij. fiat decoctio: diſſolue, Mellis violacei vel roſacei ℥. ij. ſucci Mercurialis vel Betæ ℥. j. Benedict. laxat ʒ. ij. olei Chamomill. Butyri ana ℥. j. ß. Salis parum: fiat clyſter.

Ex purgantibus validiùs; in maniacis præſertim, ſic parabitur: ℞. radicum Altheæ ℥. j herbarum Maluæ, Bugloſſi vtriuſque, Mercurialis, Lupuli, Fumariæ, Thymi ana M. j. florum Chamomil. Sambuci, Bugloſſi vtriuſque, Violarum ana P j. ſeminum Lini, Cucurb. ana ℥. ß. ſeminis Maluæ, Fœniculi ana ʒ. ij. ſeminis Rutæ, Viticis ana ʒ. j. Ficuū part. vj. Tamarind ℥. ß. Furfuris, Hordei ан. P. j. Polypodij, Senæ, Carthami ana ʒ. vj. Hellébori albi ʒ. ß. vel nigri ʒ. ∴. fiat decoctio; diſſolue Mellis viol. Sacchari rubri ana ℥. j. Hieræ colocynth. Diaſenæ ſol. confect. Hamech ana ʒ ij. ſucci Mercurialis ℥. j. ß olei Violarum, Chamomil. Liliorum ana ℥. j. Salis q. ſ. fiat clyſter.

Purgare materiam hanc è venoſo genere conuenit: Incipiendo à leuioribus & ad fortiora progrediendo. Eaq; diu multumq; continuando: nam & facilè hoc plerumque ferre poſſunt: & quamuis debilitentur nonnihil; cùm ea ratione magis ſedati & quietiores fiant, nihilominus cōfert, nec adeò ipſis nocere poteſt; cùm cōtinuò etiam refocillari poſſint. Itaq; præparatò priùs humore, euacuatiò mox ſequi debet: ſemel, bis terve, continuis vicibus adminiſtranda. Eaque hebdomadatim ſemel vel bis iterum repetenda erit: intermiſcendo ſanguinis vti dictum, detractionem. Et ſemel in menſe, vt quoq; docet Auicen. fortè admodum ſolutiuum exhibendo. Præcipua enim curandi ratio in

magnis illis euacuationibus, ſanguinis excrementorumque, vnde ſucceſſiuè morbi materia tollitur, vti dictum, conſiſtit.

Præparatur humor ante purgationē; obſeruando an bilioſi ſint admodum qui hoc malo affecti ſunt, tunc enim frigidioribus & acidis magis vtendum: hoc pacto: ℞. ſyrupi Viol. Borrag. ana ℥.ij. Acetoſ. ſimpl. ℥. .aquarū Bugloſſi vtriuſq;, Lactucæ, Nympheæ ana q.ſ. fiat iulep. Pro quatuor vel quinq; vicibus: aromatiſando puluere Triaſantali, vel exhibendo tabulā illius poſt quamlibet doſim.

Vel ſic ex ſuccis parabitur: ℞. ſuccorum Bugloſſi vtriuſque, de Pomis redolentibus ana ℥. ij. ß. aquarum Bugloſſi vtriuſque, Fumarię ana ℥.iij. Sacchari ℥.ij. decoquantur, & depurentur: aromatiſetur Cinamomo: Pro aliquot vicibus.

Decocto vel infuſione ſic præparetur: ℞. radicum Bugloſſæ vtriuſq;, Liquiritiæ ana ℥.j. cort. Tamaricis ℥.ß. Fumariæ M.j. Ceterach M.ß. florum Cordialium ana P.j. Nympheæ P.ß. Thymi P j. decoquantur in aqua communi, & poculo Vini, addatur Sacchari, & ſucci Pomorum añ. ℥ ij. aromat. Pro aliquot doſibus.

Vel infundantur in Vino tenui: addendo odoris cauſa parum Abſynthij: Et bibat.

Purgetur dein humor, vti dictum, exhibitis varijs melancholico humori dicatis formis. Quæ, ſi ægri non obtemperent, ſic parandæ erunt, vt ſub forma vini, vel alterius medicamēti quod illis magis familiare erit, eos fallere queamus. Qualia multa in remedijs catharticis melanagogis dicta fuerunt. Hic ſelectoria quædam proponemus.

Ab initio igitur mox, præparato humore, hoc exhibeatur: ℞. Catholi ℥.j. confect. Hamech ʒ.ij. Syrupi roſ. ſol. ℥.i. Cum ſero Lactis vel aqua Bugloſſæ diſſolue: Et exhibeatur.

Vel:

Vel: ℞.Senæ,Polyp.ana ℥.ß.Epithymi ʒ.ij.infundātur in Sero caprino: adde Mercurialis recentis ℥.j.ſem.Aniſi ʒ.ij.fl.Cord.p.j.fiat decoctio:diff. Catholici ℥.ß.confect. Hamech ʒ.ij. ſyrupi de Fumaria cōpoſ.vel de Pomis redolent.℥.ß.fiat potio.

Vel: ℞. Pilular.de quinque generibus myrobal. Indarum, de Lapide lazuli ana ℈.j. Cum Vino albo:formentur pilulæ.

Succeſſiuè & multis vicibus vt corpus purgetur,ſequentia conuenient.

Apozema primùm,compoſitum:quod ſic parabitur:℞.rad.Polypod. ℥.iij. fol.Senæ ℥.i;. ſeminis Carthami ℥.j. Epithymi ℥.ß.Turbith. ʒ.ij. Myrobal.ind. citrin.chebul. confricatarum oleo Amygdal.dulc ana ʒ.j.Hellebori nigri ʒ.i.albi ʒ.ß. (ſi leuiùs purgare velimus helleborū omittimus, ſi fortiùs,augemus) radicum Graminis,Pentaphyli, Liquiritiæ ana ℥.j. Enulæ ℥.ß. corticum Fraxini Tamaricis,Ebuli ana ℥.ß. herb.Mercurialis,Fumariæ, Lupulorum, Hemionitidis, Bugloſſi vtriuſq. cum toto, Ceterach,Polytrici,Thymi, Meliſſæ ana M j. florum Cordialium,Tamaricis,Scabioſæ, Geniſtæ ana p.j.ſem.Aniſi,Melonum ana ℥.ß. ſeminis Cucurbitæ ʒ.vj.ſeminis Portulacæ ʒ ij. ſeminis Ocimi,Viticis ana ʒ.j.Tamarind.Paſſul.ana ℥.j.ß.Prunorū par.vj.Iuiub. Sebeſtē ana par.v. fiat decoctio ſ.artē:& in col. ℔.ij. infunde, Rhabarb.el.℥.ß. Cinamom.ʒ.ij.Spicę ℈.j.fiat expreſſio;adde ſucci Pomorū dulc.℔.j. decoquantur adhuc parū: Vtatur hoc ſyrupo per dies quatuor vel quinq;,diluculo.

Poteſt ex eodem decocto fieri ſyrupus ad vſum conſeruandus duplicatis omnibus : ſi decoctionī Sacchari iuſta quātitas, vel illius loco defrutum ex Pomis addatur,& ad ſpiſſitudinem coquatur. Cuius cochlearia duo vel tria, prout operatur, cùm purgare volumus,exhibentur.

magnis illis euacuationibus, ſanguinis excrementorumque, vnde ſucceſſiuè morbi materia tollitur, vti dictum, conſiſtit.

Præparatur humor ante purgationē; obſeruando an bilioſi ſint admodum qui hoc malo affecti ſunt, tunc enim frigidioribus & acidis magis vtendum: hoc pacto: ℞. ſyrupi Viol. Borrag. ana ℥.ij. Acetoſ. ſimpl. ℥.i. aquarū Bugloſſi vtriuſq;, Lactucæ, Nymphea ana q.ſ. fiat iulep. Pro quatuor vel quinq; vicibus: aromatiſando puluere Triaſantali, vel exhibendo tabulā illius poſt quamlibet doſim.

Vel ſic ex ſuccis parabitur: ℞. ſuccorum Bugloſſi vtriuſque, de Pomis redolentibus ana ℥. ij. ß. aquarum Bugloſſi vtriuſque, Fumariæ ana ℥.iij. Sacchari ℥.ij. decoquantur, & depurentur: aromatiſetur Cinamomo: Pro aliquot vicibus.

Decocto vel infuſione ſic præparetur: ℞. radicum Bugloſſæ vtriuſq;, Liquiritiæ ana ℥.j. cort. Tamaricis ℥.ß. Fumariæ M.j. Ceterach M. ß. florum Cordialium ana P.j. Nympheæ P.ß. Thymi P j. decoquantur in aqua communi, & poculo Vini, addatur Sacchari, & ſucci Pomorum aā. ℥ ij. aromat. Pro aliquot doſibus.

Vel infundantur in Vino tenui: addendo odoris cauſa parum Abſynthij: Et bibat.

Purgetur dein humor, vti dictum, exhibitis varijs melancholico humori dicatis formis. Quæ, ſi ægri non obtemperent, ſic parandæ erunt, vt ſub forma vini, vel alterius medicamēti quod illis magis familiare erit, eos fallere queamus. Qualia multa in remedijs catharticis melanagogis dicta fuerunt. Hic ſelectoria quædam proponemus.

Ab initio igitur mox, præparato humore, hoc exhibeatur: ℞. Catholi ℥.j. confect. Hamech ʒ.ij. Syrupi roſ. ſol. ℥.j. Cum ſero Lactis vel aqua Bugloſſæ diſſolue: Et exhibeatur.

Vel:

Vel: ℞.Senæ,Polyp.ana ℥.ß.Epithymi ʒ.ij.infundátur in Sero caprino: adde Mercurialis recentis ℥.j.ſem.Aniſi ʒ.ij.fl.Cord.P.j.fiat decoctio:diſſ. Catholici ℥.ß.confect. Hamech ʒ.ij. ſyrupi de Fumaria cõpoſ.vel de Pomis redolent.℥.ß.fiat potio.

Vel: ℞. Pilular.de quinque generibus myrobal. Indarum, de Lapide lazuli ana ℈.j. Cum Vino albo:formentur pilulæ.

Succeſſiuè & multis vicibus vt corpus purgetur,ſequentia conuenient.

Apozema primùm,compoſitum:quod ſic parabitur: ℞.rad.Polypod. ℥.iij. fol.Senæ ℥.i. ſeminis Carthami ℥.j. Epithymi ℥.ß.Turbith. ʒ.ij. Myrobal.ind. citrin.chebul. confricatarum oleo Amygdal.dulc ana ʒ.j.Hellebori nigri ʒ.j.albi ʒ.ß. (ſi leuiùs purgare velimus hellebor͂u omittimus, ſi fortiùs,augemus) radicum Graminis,Pentaphyli, Liquiritiæ ana ℥.j. Enulæ ℥.ß. corticum Fraxini Tamaricis,Ebuli ana ℥.ß. herb.Mercurialis,Fumariæ, Lupulorum, Hemionitidis, Bugloſſi vtriuſq, cum toto, Ceterach,Polytrici,Thymi, Meliſſæ ana M j. florum Cordialium,Tamaricis,Scabioſæ, Geniſtæ ana P.j.ſem. Aniſi,Melonum ana ℥.ß. ſeminis Cucurbitæ ʒ.vj. ſeminis Portulacæ ʒ.ij. ſeminis Ocimi,Viticis ana ʒ.j.Tamarind. Paſſul.ana ℥.j.ß.Prunorũ par.vj. Iuiub. Sebeſtẽ ana par.v. fiat decoctio ſ.artẽ: & in col. ℔.ij. infunde, Rhabarb.el.℥.ß. Cinamom.ʒ.ij.Spicę ℈.j.fiat expreſſio;adde ſucci Pomorũ dulc.℔.j. decoquantur adhuc parũ: Vtatur hoc ſyrupo per dies quatuor vel quinq;,diluculo.

Poteſt ex eodem decocto fieri ſyrupus ad vſum conſeruandus duplicatis omnibus : ſi decoctionĩ Sacchari iuſta quãtitas, vel illius loco defrutum ex Pomis addatur,& ad ſpiſſitudinem coquatur. Cuius cochlearia duo vel tria, prout operatur, cùm purgare volumus,exhibentur.

Alter leuior ex ſuccis ſic parari poterit: ℞. rad. Polypodij ℥.i'.Senę mūdt ℥.iiij.Epithymi ℥.ß.florum Borrag.Violarum ana P.j.ſeminum Aniſi ℥.ß. Cinamomi ʒ. i'. conquaſſentur parùm: affunde ſucci Pomorum redolētium ℔.iij.ſucci borraginis depurati ℥.iij. ſtent in infuſione calida per xxiiij. horas:dein parùm bulliant:colentur: bulliant rurſum ad mediam ſpiſſitudinem defruti, vel ſyrupi: Capiat ℥.ij.plus minúsve,per ſe vel cum Vino.

In ſero caprino infuſa quoq; proderunt,vel iure galli decrepiti.Et decoctum exhibendum.

Vinum ad hunc vſum valde vtile ſic parabitur. Quod tribus vel quatuor vicibus exhibēdum erit, cùm diutiùs aſſeruari nequeat: niſi in dolio maiori quātitate, duplicatis omnibus vel triplicatis, prout maior minórve vini erit quantitas,vel muſti, paretur, & quæ induntur valde prius exiccentur: ℞.Senæ ℥.i'.Turbith ʒ.iij.Agarici ʒ.ij. Myrob indarum citrin. chebul. ana ʒ.j Epithymi, Thymi ana ℥.iij. florum Cordial.ana P.i .herb.Abſynthi ,Fumariæ ana ʒ.iij.ſeminis Fœniculi ʒ.iij. Zingib.ʒ.ß.infundantur cōquaſſata in ℔ iii'.Vini albi:decoquantur parū in duplici vaſe: Bibat trib.vel quatuor vicib.

Et quia remedia mutari debent, aliæ quoq; formæ excogitari poſſunt: vt electuarij ſequētis; Cuius ad probam, prima vice ad ℥.iij. per ſe vel diſſolutum ſumere poteſt, & pro ſucceſſu doſim augere vel minuere: ℞. pulpæ Tamarind & Caſſiæ extractæ cum vino albo (ad gratiam) ana ℥.j. Mannæ electæ ʒ.v;. Catholici,Trypheræ de epithymo Meſuæi,vel perſicæ, vel magnæ ℥.ij.cort. Myrobalan. ind.chebul.confricatarum oleo Amygdalarū dulcium ana ʒ. . Rhabar. ʒ.j. ß. in vino parum emolliti,Senæ prius vino lotæ,Epithymi ana ʒ ij.ſeium Aniſi ʒ.ij.Cinamom ʒ.iij;. fiat puluis ſubtiliſſimus: & cum ſyrup.Eoſ.ſol. fiat electuarium.Si vis vt mino-

nori quantitate potentiùs operetur, ſume ʒ. ij. & adde confect. Hamech. ʒ. j. Exhibe.

Puluis talis parari poterit, ad ægros fallendos. Qui vna vice per ſe vel cum vino, brodio, lacte hydromellite, exhibebitur: ℞. lap. Lazuli multoties loti Hydromellite ℈. i'. Epithymi ℈. j. Sacchari ʒ. j. puluerizentur. Vel ſic: ℞. lap. Lazuli præpar. ℈. j. Diacrydij ℈. ß, Turbith ʒ. j. Sacchari ʒ. j. Detur.

Vel cōpoſitus vſualis ſic parabitur. Cuius prima vice ʒ. j. ß. probæ loco propinabitur: poſtea procedendo ea quantitate quæ rectior deprehēſa fuerit: ℞. lap. Lazuli multoties loti vino & aqua ʒ. ij. Diacrydij ʒ. ß. Turbith ʒ. ij. Senæ ℥. ß. Epithymi ʒ. ij. Tartari ʒ. j. Aniſi, Cinamom. ana ʒ. ij. Croci ℈. ß. Sacchari candi ad pondus omniū: pulueriſentur.

Tabulæ ex ijſdem parari poſſunt. Vel dentur aliæ, quales ſunt tabulæ electuarij de Citro, &c.

Vomitus interdum factus conferet plurimùm, cùm naturam ad excretionem egregiè ſollicitet. Præſertim ſi exhibitis illis prouocetur, quæ ſupra infraq; ſimul euacuāt: cùm robuſtiores hæc quoq; vt in purgantibus dictū, facilè ferant. Inter reliqua verò Helleborus præſertim tātoperè commendatus in mania eſt, vt hos qui inſani dicuntur, helleboro opus habere in prouerbiū venerit. Exhibetur autem varijs modis: vt cùm per inferiora magis purgare volumus, nigrum potiùs eligimus, vti in purgantibus dictum fuit: ſi verò vomitum potiſſimùm ciere volumus, albū ſumimus: cuius puluerem, vel infuſionem in vino potiùs, vbi multū comederint & iuſcula biberint, vt minùs lædātur, exhibere conuenit. Vel ramentis aut fibris illius, raphani taleolis confixis & per noctem relictis, poſteaq; diligenter rurſum exemptis & taleolis in oxymellite maceratis; ſicq; vnam propinabimus.

Helleboriſmus ſequens à multis admodū com-

mendatur: Si de illo cochleare vnum cum pingui iuſculo exhibeatur: ℞. ramentorum Hellebori ℥.j. infundantur per triduum in aquæ pluuialis ℥.iiij. Decoquantur lento igne ad tertias: colaturæ adde Mellis optimè deſpumati ℥.ij ſeruetur ad vſum.

Quòd ſi deorſum ſimul quoq; euacuare animus eſt, cochleare vnum ſequentis detur: ℞. pulueris Hieræ colocynth.℈.iiij. Epithymi, Senæ ana ʒ.ij. fiat puluis: excipiatur Melle hellehorato.

Stibij vſti donec pellucidum fiat, vel leuiter ſaltem calcinati, vt expertus ſum, puluerem ad grana aliquot: vel infuſionē illius in vino, nunc frequenter in hunc vſum exhibent: vnde biliofam, luteam vel viridem materiam copiosè ſolent euomere, & deijcere: quod & Matthiolus laudat, egoque in robuſtis ſine noxa ſæpe probaui.

Medicamenta quæ alterationis cauſa aſſumere debēt, ex ijs parantur quę tēperata humiditate vim tetri & acris huius humoris, & proprietate malignitatē illius corrigunt. Atq; intemperiē cerebri quod potiſſimū afficitur, & cordis, cuius cōplexionem in hiſce caſibus primùm corrūpi cēſet Auicēna einen dát. Lienis quoq; vbi melācholiæ ſedē eſſe putant, & hepatis, quod illius cauſa etiam affici exiſtimāt, habentes rationē. Ex quibus hęc medicamēta concinnātur, quæ ferè, ſi cōpoſitiones cōſuetas cōſideremus, cordialia penitùs ſunt: quæ cū nō tātùm reficiāt, ſed & malignę & venenatę, qualis hęc eſt, materiæ reſiſtūt, nos quoq;, ſed vitatis nimiū calidis & ſiccis, probamus & ſequenti modo præſcribimus.

Pro infuſione in vino, vel decoctione: qua vel ſimplici vtimur, addito ſaccharo & aromatibus; vel ſyrupum paramus, hæc ſumi poſſunt: Per vices vtenda: ℞. florum Bugloſſi vtriuſquè (cordi & lieni appropriata) q. ſ. macerentur in Vino ordinario: vel decoquantur in iuſculis.

Eadem

Eadē ratione & alia in vino infūdi poſsūt, vt folia Linguę ceruinę: quod in hac re vulgus facere ſolet.

Compoſita magis infuſio vel decoctio ſic fiet: ℞. florum Roſarum, Violarum, Bugloſſæ vtriuſque, Scabioſæ, Tamaricis ana P.j. fol. Betonicę, Meliſſæ, Linguæ ceruinæ vel Ceterach ana M.j. rad. Enulæ ʒ.i.. ſeminis Ocimi ʒ.j. conquaſſentur ad vſum.

Syrupus ex hoc decocto fieri poteſt vt dictum. Vel ſequēs ex ſuccis paratus: ℞. ſuccorum Pomorum redolentium ℔.j. Borraginis ℥.iij. Maluæ (qui valde vtilis cenſetur) ℥.ij. depurētur & addita Sacchari ℔.ß. decoquantur ad conſiſtentiam.

Iulepos potiùs quoque vſurpamus quàm aquas illas cordiales compoſitas, quas aliqui docent; cùm nimis corpus inflamment. ℞. aquarum Roſarum ℥.ij. Bugloſſæ ℥.ij. Meliſſæ ℥.j. Cinamom. ℥.ß. flor. Aranti (quam aquam Naffe vocant) ʒ.ij. Vini albi ℥.j. Sacchari albiſſimi q.ſ. fiat Iulep.

Electuaria per vices alternis diebus ſumēda: ſuperbibēdo parū de dicto iulepo, vel aqua illius, cū pauco vino, ſic parantur: ex pauciorib. pluribúsve: ℞. cōſeru. Roſarum, Violarū, fl. Bugloſſi vtriuſque, Nenuph. conditur. rad. Bugloſſi, cort. Citri ana ʒ. ß. rad. Enulæ ʒ.j. ſem. Ocimi ʒ.j. pulueris Diamar. frig. ʒ.ı. cum ſyr. de Pomis redolentibus: miſce.

Aliud ex multis & rarioribus & precioſiorib. confectū ſic parabitur: ℞. conſeruarum quat. flor. Cordialium ana ℥.j conſ. Nympheæ, Scabioſæ, Caryophyll. hortenſiū, Tamaricis, Cichoreæ, Cirſij, Iryngorum, Satyrionis, Anthos, Betonicæ ana ℥.ß. conditur. rad. Bugloſſę, Lactucæ, Caulium, Cucurbitarum & carniū Citri, cort. Citri ana ℥.j. Myrobalan. emblicarum num.ij. ſeminum Cucurb. & Melonū mund. ana ℥.ß. ſeminis Citri mund. ʒ.j. ſem. Ocimi ʒ.j.ß. ſem. Lactucæ ʒ.j. Granorum tinctorum ʒ.ij. Santali moſc. ʒ.ß. Cinam. ʒ.j. raſuræ Eboris, cornu

cerui ana ʒ.j.Vnicornu (pro diuitibus) ℈.j.Coralli rubr. ʒ.i. pulueris Diamar. frig. vel electuar. de Gemmis ʒ.ß. Roſ.nouellæ, Diamoſci,Dyarrhod. Aromat.roſ.Triaſantali ana ℈.j. trochiſ. de Camphora ℈ ij.confect. Alkermes & de Hyacintho ana ʒ j. Lætificantis Rhazis ʒ.ij.cum ſyrup. de Pomis redolentibus ſpiſsè cocti,ne confectio quę diu ſeruari debet,corrumpatur:fiat electuarium.

Abrotanũ cum Melle & Aceto Theophr. commendat aſſumptum.

Pulueres quoque vſurpare poſſumus. Et ad ʒ.j. illorum addendo ſacchari ℥.j.ß.formare tragema. Vel diſſoluere ſaccharum in aquis in julepo explicatis,ad parandas tabulas.

Primus talis erit: ℞.radicũ Vincetoxici ʒ.i.cort. Citri,ſeminis Ocimi ana ʒ.ß. Margaritarũ ℈.ß.fiat puluis:Ad vſum,vt dictum eſt.

Vel ſic:℞.florum Cordialium, fol. Meliſſæ Maioranæ ana ℈.j.cort. Citri, ſeminis Ocimi ana ʒ.ß. Santali moſch.℈.i.raſuræ Eboris ℈.j. Coralli ʒ. ß. Margaritarum ℈.ß.Cinamom.ʒ.ß.fiat puluis.

Vel ex pulueribus vſualibus, vt Diamargaritone,vel el.de Gemmis,alijsq; in electuarijs dictis,& pulueres & tabulæ parantur.

Tabulæ hac ratione paratæ admodum cordiales ſunt, & capiti approbriatæ: ℞. confect. Alkermes vel de Hyacintho ʒ.i. pulueris Diamarg. frig. el.de Gemmis ana ʒ.ß.Diamoſci,Aromat.roſ.ana ʒ.ß. ſeminis Ocimi ℈.j. Sacchari diſſoluti in ſucco Pomorum redolentium q.ſ.fiant tabulæ.

Capiti, in quo cerebrum reſidens ſemper in hiſce affectibus, ſiue per ſe, ſiue per conſenſum, afficitur, interdum & cauſa mali latet,remedia extrinſecùs adhibentur.

Et primùm repellentia in principio tantùm: ſi à vapore ſurſum eleuato hypochõdriaca melancho-

lia

lia fiat: vel furor magnus in mania exiſtat; Tunc in principio Oxyrrhodino vtimur: cui tamẽ oleũ Violarum & Chamomelinũ ne nimis ſiccet, addimus.

Vel oleo Roſaceo, Myrtillorum, Cytonior. Violar. & Chamomelino caput inungimus.

Poſtea verò humectãtibus admodum vtemur, quæ & ſimul aliquid reſoluant, & caput roborent, & ſomnum quoque, cùm vigilijs admodum vexentur, inducant.

Irrigationes ſeu embrochæ, vel capitis ablutiones & madefactiones, noſtris magis cõſuetæ, fiant. Idque ſemel in die, vel bis manè & veſperi, multis diebus, prout ex vigilijs & inquietudine plus minúsve opus eſſe coniicimus. Quibus & ſi cum balneo ſimul vtemur, ante & poſt illius vſum, vt dicetur, eodem balneo caput irrigabimus.

Hîc autem lixiuijs, cùm nimis ſiccent, minimè vtimur: ſed decoctis ſequentibus: ℞. rad. Altheæ ℥.j. herbar. Violariæ, Lactucæ, Maluæ ana M.j. florum Violarum, Nenupharis, Borrag. Chamomil. Meliloti, Hordei ana P.j. ſeminum Lini ℥.j. (fœnogræcum propter grauem odorem omittimus) Papaueris ℥.ß. fiat decoctio in Iure capitis & inteſtinorum vituli; addatur parum vini: Pro irrigatione.

Alia, vbi ſomnum quoque ſimul conciliare volumus, quod plerunque neceſſe eſt: ℞. fol. Salicis, Lactucæ. Violariæ, Iuncorum teneriorum, florum Violarum, Nenuph. Chamomillæ, Parthenij, Thymi (maximè circa finem) ana P.j. ſeminum Cucurbitæ conquaſſ. ℥.j. Coriandri ʒ.ij. ſeminis Lactucæ Altheæ, Anethi ana ʒ.j. cort. vel capitum Papaueris vel radic. Mandragoræ ℥.j. fol. Hyoſquiami M.j. fiat decoctio in Iure capitis & pedum veruecis, vel vituli, vel pipionum, vel hirundinum, vel pulmonis arietis: addito pauco vino

Vel ſic: ℞. emulſionis ſeminis Papau. albi, & ſe-

min. Cucurbitæ, factæ in aqua Violarũ ℥ iij. Lactis ℥.ij. mucilag. ſem. Pſilij ℥.j. agitetur: Et applicetur:

Ex vnctuoſus, ablutio vel embroca vtilis ſic erit paranda: ℞. oleorum Violacei, Lactucæ ana ℥.ij. Chamomil. ℥.j. Album. ouorum bene agitatorum num. ij. Lactis mulieris vel alterius ℥.iiij. vel plus: miſce diligenter.

Vnctuoſa illitio vel applicatio in capite circa tẽpora, frontem, & ſi raſum fuerit, in piloſa quoq; illius parte, eadem intentione, poſt irrigationem, vbi exiccatum rurſum fuerit, vel etiam ſine ea per ſe ſæpe quoq; facienda, hoc modo: ℞. oleorum Violarum, Nympheæ, Amygdal. dulc. ana ℥.j. Chamomel. ℥.ß. axungiæ Porci recentis ℥.j. mucilag. ſem. Lini ℥.j. Ceræ albæ q.ſ. fiat linimentum.

Simplex magis ſed nihilominus efficax, ſic fiet: ℞. mucilag. ſeminis Lini, Fœnogræci, Maluæ, Butyri ana ℥.ij. axungiæ Porci ℥.iiij. Medullæ bouis vel porci ℥.j. Applicetur.

Compoſitum verò & efficacius, hoc erit: ℞. oleorum Viol. ſ. Cucurbitarum ana ℥.ij. Chamom. ℥.j. de ſemine Papau. ℥.ß. mucilag. ſ. Pſilij ℥.j. ſeminum Lactucæ, Hyoſcyami an̄. ʒ.j. Coriandri, Myrtillorum ana ʒ.ß. Croci ℈.j. miſce.

Vel ſi vigiliæ admodum vrgeant: ℞. ſem. Hyoſcyam. ſemin. Papau. albi ana ʒ.ij. rad. Mandragoræ ʒ.j. Opij ℈.ß. Croci gr vj. excipiantur olei Violacei ℥.j. Chamomel. ℥ ß. Applicentur capitis regioni.

Circa declinationem magis calida addenda, in irrigationibus & vnguentis: ex Thymo, floribus Roſmarini, Stœchados, Lauandulæ, parata.

Et vt caput roboretur, pulueres ſequentes capillis inſpergemus noctu, & manè pectinando blandè rurſum capillos purgabimus: ℞. ſeminum Coriandri ℥.ß. Myrtill. ʒ ij. Lactucæ, Papau. albi ana ʒ.j. granorum Alkermes ʒ.ij. florum Viol. Roſar.
ana

ana ʒ.j.ß. Anthos Chamom.añ.ʒ.j.cort. Citri ʒ.j. Maceris,Gariophyll.ana ℈.j.fiat puluis.

Plurimûm conueniet in ſummo furore & deſipientia: ſi Pulmonem arietis recenter extractum, tepentem adhuc, vel ſi refrixerit, calefactum, capitis vertici applicemus: vel Agnum per dorſum ſectnm & exenteratum ſic adhibeamus: vel Pullum columbinũ per mediũ diſſectum & puluere Hyoſquiami conſperſum,capiti imponamus:aliaq́; quæ mox in phrenisi dicentur, pari ratione vſurpemus.

Cor quod in hiſce affectibus quoq; affici & angi docuimus, vti aſſumptis corroborari debere demonſtratum fuit,ita & externis iiſdem viribus præditis, vt venenato huic humori reſiſtere poſſit erit inſtruendum.

Epithemata, ſyndone vti decet excepta, in ieiunis adhuc, talia cordis regioni erunt adhibenda. Vel pulſibus applicanda: ℞. aquarum Roſar.℥ iij. Violarum, Nympheæ, Bugloſſi ana ℥.ij. Meliſſæ ℥.j. ſucci Pomorum redolentium, Vini odoriferi ana ℥.j.Aceti roſacei ℥.ß.ſeminum Ocimi ʒ.ij. Acetoſæ ʒ.j. ligni Aloes & Santali moſch. ana ʒ.ß. trochiſ.de Camphora, pulu.Diamarg.frig.añ.ʒ.ß. fiat epithema. Crocus adderetur, ſi flauities illius qua res commaculat,non impediret:vti & Ambra, ſi non nimis cara eſſet.

Sacculi cordiales duo parari poterunt, in forma quadrata, interbaſſati vt decet. Quorum vnus Vino & Aqua roſacea irrorari, & ſi nimium madeat exprimi,ſicq́; applicari indies debet: & cùm remouetur,alter ſiccus apponi.continuoq́; geſtari.

Qui ſic parabitur: ℞. florum quatuor Cordialium,Nympheæ ana ʒ.ij.Anthos ʒ.j. fol. Meliſſæ, Maioranæ, Balſamitæ ana ʒ.j.ß. ſem. Ocimi, Citri ana ʒ.ij. Acetoſæ, Lactucæ,Portulacæ ana ʒ.j.granorum Alkermes ʒ. j. Santali moſcatellini ʒ. j. li-

gni Aloës ℥.ß. Gariophyll. ʒ.j. Been albi & rubri ana ʒ.ß. puluerizentur, ad vſum: poſſunt & pulueres cordiales conſueti Diamargar. de Gemmis, alijque addi.

Hepar & lien non ſunt negligẽda, tanquam partes quoque principes, ſi à tetro hoc humore calorem præternaturalem, aut labem aliquam patiantur: tunc epithematibus & inunctionibus quoque reficienda erunt.

Corporis etiam quibuſdam reliquis partibus remedia adhibita, illius intemperiem peruerſam emendare poſſunt, illudque reficere. Vt ſi præcipua illius pars balneo immergatur; Pedes lauentur; Spina pectusq; inungantur.

Balneum aquę fluuiatilis, in eo natãdo aliquandiu, dum æſtatis ratione licet: vel inſeſſione domi in eo tepefacto, in iunioribus & robuſtis aliquoties repetitum, proderit. Vel ſi additis humectantibus artificiale paretur, & in eo tepido æger ante cibum parùm inſideat: & poſtea in lecto quieſcat & ſponte, nulla vi adhibita, ſudet.

Quale hoc eſt: ℞. herbarum Maluæ, Bugloſſi vtriuſque, Salicis, Vitis, Lactucæ, Nympheæ, Violariæ ana M. j. florum Camomil. Meliloti ana P. j. radicum Altheæ ℥. ij. ſeminum Lini ℥. j. decoquantur in aqua fluuiatili vel pluuiatili: cui decoctũ pingue aliquod vel glutinoſum, ab animantium partibus factum, addi poteſt: vel Lac in diuitibus.

Eodem balneo & caput irrigari; & pedes lauari poterunt.

Spinæ longitudo, ſub qua trunci venæ cauæ & arteriæ magnæ latent, in quibus præcipua morbi cauſa ineſt, poſt balneum inungitur.

Hac ratione: ℞. oleorum Amygdal. dulc. ℥. ij. Violarum ℥. j. axungiæ Gallinæ ℥. j. ß. Ceræ albæ parum: miſce.

Pectus

Pectus iiſdem inunctum, illis partibus adferet commodum.

Caſtratio à veteribus in morbis deſperatis quibuſdam, vt in epilepſia dictum, vſurpari ſolita, quia temperamentum hominis immutat, virilitatem & vehementiam compeſcit, corpusque laxius & humidius reddit, in maniacis præſertim, iam diu incarceratis & deſperatis, cùm alioquin inutiles ſint, meo videre, aliquid emolumenti adferre poſſet: quam circumſtantijs omnibus diligenter examinatis, ſi alia non iuuent, tentare liceret.

Amuleta non negligenda: inter quæ de vno ſic ſcribunt. Lapis Chelidonius, ille qui rufus eſt, dextro brachio alligatus, valet contra phantaſticas illuſiones ex melancholia, ſanat lunaticos & inſanos, facitq; amabiles & iucundos.

Viuendi ratio, ſeu diætice, ſic inſtituatur, vt & humores laudati gignantur, & maligna aliorum intemperies, corporisque praua conſtitutio, emendentur & contemperentur: viresque reficiantur: quod ſic præſtabitur.

Aër, locusque temperata & pura conueniunt. Sed & horum mutatio, præſertim ſi illis loca quædam ſuſpecta vel aduerſa ſint, aut occaſionem aliquam triſtitiæ præbeant, plurimùm conferent: qua ſola diuturni alioquin & graues morbi ſæpenumerò ſanantur.

Cibus alimẽtoſus ex ſua natura humiditate temperatus prodeſt: qui euchymus, concoctu facilis, humidiorq; eſſe debet. Qualis eſt caro tam animalium quàm piſcium: non antiqua, dura, diúve aſſeruata, aut ſuffumigata, nimiúmve ſalſa aut aromatibus aliisve calidioribus admodum condita: ſed iuuenis, recens: ſimpliciterque elixa vel aſſa. Inter quam accipitris & noctuæ pullorum caro comeſta proprietate valere, vsi verò è contra, capri-

na,ferina, leporina, ob cauſas ſupradictas, nocere, creduntur. Lac, caſeus laudatus, non ſalitus nimium,nec putris, butyrum,in conſuetis, & oleum commune & amygdalarum,concedi poſſunt. Oua quoque niſi corrumpantur, vt in bilioſis ventriculis faciliimè fit,conueniunt. Panis ex farina pura, non vitijs frugum inquinata: vnde lolij cauſa multi in ſtuporem vel inſaniam redacti ſunt: fermentatus; parum ſalitus; recteque coctus conuenit. Et ex cerealibus, leguminibusque hordeum, & piſorum genera, ita cocta & præparata, vt facilè digeri poſſint, nec inflent: lentes verò & fabæ, quia ſuccum melancholicum gignere putantur, improbantur. Ex fructibus, poma præſertim omnibus modis tanquam appropriata conueniunt, reliquique fugaces: & qui ſuſpenſi vel exiccati aſſeruantur, vt pruna,vuæ,paſſulæ,ceraſa & ſimilia: & ex durioribus,nuces recentes & amygdalæ. Ex oleribus,temperata: vt ſpinachia, lactuca, endiuia, beta, conceduntur: imprimis bugloſſum vtrumque tanquam appropriata extolluntur: ſola braſſica quòd melancholiam procreare exiſtimetur,damnata: quam tamen ego ex guſtu iudicans, rectè præparatum bonum ſanguinem præ cæteris plantis cùm tenera ſit & ſuauis,potiùs efficere cenſerem.

Potus imprimis habenda eſt ratio. Et conſuetudini aliquid concedendum, in illis qui aquam vel vinum bibunt: cùm vinum debilius, vel ſi fortè ſit, dilutum, moderatè ſumptum nocere minimè poſſit,ſed cùm exhilaret, potiùs proſit: quod tamen ſi triſtiores vel ferociores ipſius vſu fieri videantus, magis adhuc erit diluendum, vel omnino ſubtrahendum. Idem de ceruiſia iudicium eſto. Sed & ſeri potus quia laxat, in hiſce affectibus admodum commendatur. Vt & lac amygdalinum: quod adeò caput, vti putarunt, tentare minimè poteſt.

Somnus

Somnus non tam quia humectat, vt volunt, ſed quia corpus mentemq; reficit, valde commendatur: & proin ſi minùs inuitet, exhibitis ſoporiferis vel externis, vti explicabitur, admotis, erit conciliandus.

Motus inordinati, in maniacis præſertim, iiſdem ſoporiferis compeſcendi erunt. Atque iurgiis, verberibus, vinculis, cuſtodijs, carceribus erunt coercendi: nam & hoc ad curationem maniacorum, quos virgis & flagellis empirici cædunt, facere, experientia docet.

Excretiones naturales vt decenter fiant, procurandum. Et ſi ob retentionem ſeminis, turgente materia ſæuiant moniales, aut virgines, ſi nubant, ſanantur.

Animi affectus imprimis, præſertim cùm à nulla cauſa manifeſta prodeant, illis, vt in mentis perturbatione dictum eſt argumentis ſunt eximendi. Et ſi falſas cauſas prætendant, vt ille naſi magnitudinem, vel alter ſerpentum in corpore copiam, vt illis ſatisfaciendo opinio concepta eximatur, ingeniosè hæc amputari, vel expurgari, oſtendendo tale quid, & clanculum proferendo aliíſve artibus fallendi ſunt. Iucundis quoque, quæ ſenſibus ipſorum offerenda ſunt, & quibus maximè delectari videmus, recreandi erunt: quibus tamen plerunq; non mouentur: vel ſi omnino inſaniant ea minimè intelligentes nec apprehendentes, negligunt nec curant, magiſq; illis potiùs offenduntur.

Symptomata alia quæ melancholicis & maniacis adueniunt ſi nimiùm vrgeant, corrigenda erunt, vt in ſingulis ipſorum capitibus explicabitur: Inter quæ vigiliæ corriguntur ijs quoque, quæ capiti applicari diximus: & lotionibus pedum: & ſi admodum infeſtent, exhibitis ſoporiferis: in vigilijs & hoc libro paſſim explicatis. Dolor veni-

triculi, ventris, vteri: tenſio hypochondriorum, vnctionibus, fotibus ventris aliisque emendantur, vt ſuis locis docebitur: & ſi quid per os eo nomine exhibetur, ijs ſemper ea quæ melancholiæ reſiſtunt, ſunt permiſcenda.

Vt ſi in flatibus copioſis prauaque concoctione talis puluis poſt paſtum vſurpandus præſcribatur: ℞. pulueris Diacyton. ſine ſpeciebus ʒ.ij. ſeminum Aniſi, ʒ.iij. Coriandri præparat. ʒ.ij. Cinamom. ʒ.iij. Schœnanthi ʒ.ß. Foli, Indi, Maioranæ ana ℈.j. florum Roſarum, Bugloſſi ana ʒ.ß. Margarit. ʒ.j. fiat puluis: addatur Sacchari ad pondus omnium.

Phrenitidis & Paraphrenitidis, ab Intemperie calida, & inflammatione cerebri, curatio.

Calida intemperies cerebri, ſi delirium cauſet, & ſit Phrenitis vera, quæ ab inflammatione cerebri & meningum oritur, & mox cum febre inuadit, morbus eſt periculoſiſſimus & acutiſſimus, qui tertio die quandoque terminatur. Si vero minus ferociant, & cum riſu delirent, ſpem maiorem conualeſceetiæ, hæc nobis adferunt. Quod ſi vero Paraphrenitis ſit, cerebrumq; nondum inflammetur, ſed tantùm ab humore vel vapore, vti frequentiùs fit, accendatur, morbumque calidum, febrem potiſſimùm ſequatur, ex morbi conditione prædicendum erit. Nam ſi in paroxyſmis febrium intermittentium, ſiue in principio aut ſtatu, hoc fiat, ſicuti pueris hoc frequens eſſe ſolet, vnà cum paroxyſmo febris rurſum remittit. Si vero in continuis hoc accidat circa ſtatum, periculo carere minimè poteſt: cerebro tunc cordi laboranti conſentiente; vbi tamen ſi natura morbum vincat, febre declinante, delirium quoq; ceſſat. In peſtilentialibus febribus etiam pro ratione morbi qui ſanatur vel interficit, delirium lethale vel minime tale exiſtit: nihil tamen boni ſi ſupetueniat, denotat: & ſi tunc ſimul pulſus remittat, maculæque erumpant mors

mors vicina eſt. In vermibus infantium etiam pro ratione febris iudicatur: & ſæpe conuulſiones ſuperuenturas prædicit: aliàs ſine noxa cum febre tollitur.

Intentio curandi in vera phrenitide hæc eſt. Vt euacuantibus primùm humorem ſanguineum cerebrum accendentem, vel inflammationem, à capite reuellamus, & deriuemus: idq; imprimis ſanguinis detractionibus: nec non & aluum laxantibus medicamentis. Dein & alterantibus intus foriſque vſurpatis: & viuendi ratione, calorem in capite potiſſimùm, nec non hepate, corde, quæ quoque vti & totum corpus ratione febris incaluerũt, emendemus. Et circa finem materiam reſiduam diſcutiamus. Symptomatum interim quoque, ſi quæ præter hæc adſunt, rationem habentes. Quæ & in paraphrenitide, ſed pro ratione morbi comitis, à quo prodit directa, adminiſtrantur: in qua & vaporum aſcenſum hac ratione impedire, reuellereq; ſurſum delatos intentio ſit.

Sanguinis detractio reuulſionis cauſa in vera phrenitide ſubitò fieri debet. Eaque larga vel repetita. In brachij vena magis patente, præſertim humeraria. Sed non nimis amplo foramine, vt Galli ſolent ſuis lanceolis ſcindere, vena erit aperienda, ne dum inquieti ſunt, ſanguinis fluxus minus compeſci poſſit. In paraphrenitide ſimiliter, ſi magnum affluxum humoris ad caput ferri ex delirij magnitudine, & oculorum venis turgentibus, videamus, niſi febris cauſa, quia in ſtatu eſt, vel quia diutiùs perſeuerans, aut malignitate ſua vires proſtrauit, cogamur eam intermittere, neque aliud impediat: vena quoque erit aperienda: etſi priùs febris cauſa iam ſecta fuerit.

Deriuationis quoque cauſa in phrenitide ſemper, & paraphrenitide nonnunquam, ſi vehemens

ſit delirium, vnde calorem vehementem, humoris affluxum cõcitare ſuſpicamur; etiam eo tempore, quo venam generalem aliquam incidere prohibemur, particularem, per quam non tanta ſanguinis ſit profuſio, etſi in ſtatu ſit, metu, ne falſa in veram phrenitidem commutetur, impulſi, interdum tundere oportet. Qualis imprimis vena ſub lingua eſt: quæ aperta plurimùm ſæpè in delirio iuuat. Quo nomine & frõtis venam, ſi manifeſta ſit, neq; ſtringendo collum faſcia, quo ſanguis nimiùm ſurſum impellitur, eam dilatare cogamur, ſcindere, cùm neceſſitas ſumma vrget, conuenit: Nariumq; venas ſetis vel alijs aſperis pungendo fricandoque aperire: Vel adhibitis, poſt aures, fronti, naribus, podici, ſanguiſugis ſanguinem exſugere.

Scarificatio admotis ſimul cucurbitulis ad reuulſionem in vtraq, deliri ſpecie prodeſt: & cùm ſecare venam non licet in paraphrenitide, tũc quoque illius loco adhibebitur, reuulſionis cauſa in ſcapulis, humeris, brachi s: quam ego deriuationis vice in colli lateribus circa iugulares, cum ſucceſſu facere ſoleo: alij etiam in auriũ pinnis factam probant. Pro qua ſcarificatione, ſi eam nolint ferre, cucurbitulæ ſolæ vſurpantur.

Frictionibus extremitatum, reuellere, & ligaturis, illis in locis quoq; factis, nimium motum ad ſuperiora, cohibere debemus. Quod & lotionibus pedum, quas ad ſomnum inducendum mox præſcribemus, præſtari poterit.

Clyſmata, ſi non admittant, per vim ipſis ſunt inijcienda, & vt retineant, podex panno premendus: nam plurimùm ſtimulando reuellunt, & calorem corporis alterando, & excrementa bilioſa excernendo, emendant. Quo nomine & deliri & febris comitis cauſa, in vtraq; phrenitidis ſpecie conueniunt. Quæ ante venę ſectionem inijci: & poſtea

ſæpè

ſæpè iterum repeti debent. Qualia in febribus multa præſcripta fuerunt.

Exempli cauſa hæc ſaltem propoſuimus: ℞. Caſſiæ rec. ext. ℥. vj. Sacchari rubri ſeu impuri ℥. j. olei Violacei ℥. iij. ſucci Betæ vel Mercurialis ℥. j. Salis ʒ. j. cum decocto herb. Emollitiuarum: fiat clyſter.

Compoſitus magis ſic paratur: ℞. herb. Maluæ, Altheæ cum radicibus, Parietariæ, Betæ, Mercurialis, Lactucæ, Violariæ ana M. j. Hordei integri P. j. ſeminum Cucurb. ℥. ß. Prunorum num. vj. fiat decoctio, in decenti quant. diſſolue Mellis viol. Sacchari rubr. ana ℥. j. Catholici, Caſſiæ ana ℥. ß. ſucci Betæ, vel Mercurialis ℥. j. olei Violacei ℥. iij. Salis parum: fiat clyſter.

Laxantia exhibita & nonnihil ſtimulantia, in conſtipatis præſertim, aluum leniendo exhiberi poſſunt: præſertim cùm clyſmata nolunt admittere, vel ea non retinent. Sed à catharticis quæ corpus accendunt, cauendum: In quo empirici, nil aliud quàm purgare ſcientes, grauiter ſæpe delinquunt.

Itaque poſtridie quàm vena ſecta fuerit, tale exhiberi poterit ſolutiuum: ℞. ſyrupi Roſ. ſol ſimpl. ℥. ij. aquarum Violarum, Lactucæ, Bugloſſæ q. ſ. ad diluendum: Detur.

Vel hoc: ℞. ſucci Roſ. ℥. j. ß. Sacchari ʒ. vj. diſſoluti in aqua Roſ. bulliat leuiter: coletur: Et detur.

Aliter hoc pacto: ℞. ſyrupi Roſar. ſol. Violarum ana ℥. j. cum decoctione Fructuum Meſuæi: Exhibeatur.

Si quandoque ad fortiora tranſeundum erit, ſic fiat: ℞. Rhabarbari ℈. iiij. infundatur in aqua Roſarum & Violarum; exprimatur; adde, ſyrupi Roſ. ſol ℥. j. vel plus: Detur.

Vel: ℞. Senæ (cuius ſuccus rhabarbari ſucco non abſimilis) ʒ. ij. vel iij. Polypodij ℥. ß. Prunorũ

acidulorum num.vj. decoquantur, colaturæ adde, ſyrupi Roſ.ſol.Viol.ana ℥.ß.fiat potio.

Alterantia exhibentur, tùm febris comitis cauſa, tùm ob intemperiem calidam capitis; In forma potiſſimùm illis grata, potus præcipuè, cùm valde ſitiant, nã medicamentoſa non libenter aſſumunt: quibus & humorẽ bilioſum, ſi quis adſit, ante purgationem præparare oportet. Horum compoſitiones variæ in febribus occurrunt, proin pauca hîc tantùm exempla proponuntur.

Iuſculis, Acetoſa, Lactuca, Bugloſſum, incoquũtur: & harum aqua illis permiſcetur; vti & ſuccus Citri & Acetum roſaceum.

Potus loco, Aquæ coctæ quam bibit, ſyrupum de Ribes, de Granatis, de Limonibus, Granatorũ vinum, vel alios ſuccos acidos, permiſcebimus.

Vel Iulepos per vices quantitate decenti per ſe exhibebis, vel potui adi cies.

Hoc pacto: ℞. ſyrupi vel vini Granat. de Berberis ana ℥ ij. Viol.℥.j. de Papauer. (propter vigilias) ℥.ß. aquarum Lactucæ, Acetoſæ, Roſar. Bugloſſi, ana ad quadruplum: Bibat. Syruporum loco ſucci vſurpari poſſunt.

Conſerua in eundem vſum paratur, frequenter ſumenda: Vt: ℞. conſer.iiij. Cordialium ana ℥.j. condit. Cauliuṁ Lactucar. carnium Citri ana ʒ.vj. ſeminum Acetoſæ, Endiuiæ, Portulacæ ana ʒ.ß. pulu. Diamarg.frig. ℈.j. ſyrupi de Granatis vel Ribes: fiat electuarium.

Capiti ab initio mox dum humor fluit, vel vapores aſcendunt, quæ eos repellunt, ſunt adhibenda, frigida & aſtringentia nonnihil.

Oxyrhodina in hunc vſum conueniunt, ſic parata. ℞. aquæ Roſ. Plantag. ana ℥.ij. olei Roſ.℥.ij. Aceti roſ.℥.j. miſce.

Vel ſic: ℞. olei Roſacei omphacini ℥. j. ß. vnguenti

guenti Popul. Aceti ana ℥.ß. Album.oui num.j. agitentur: Applicentur fronti.

Decoctum verò repellens ſic fiet: ℞. fol. Salicis, Lactucæ, Plantag. ana M.j. florum Roſarum P. ij. Violarum P.j. ſeminum Plantag. Myrthi ana ʒ. ij. decoquantur in Aqua ferrata.

Refrigerantia & humectantia poſtea adhibentur: quibus ſoporifera permiſcemus.

Hac forma: ℞. ſuccorum Lactucæ, Solani ana ℥.ij. Plantag. ℥ j. Panni intincti applicentur.

Æſtatis tempore ex aquis potiùs paramus: ℞. aquarum Roſarum, Solani, Lactucæ, Nenuph. ana ℥.ij. Plantag. ℥.j. Intincti panni adhibeantur.

Decoctum pro irrigatione tale fiat: ℞. fol. Violariæ, Lactucæ, Solani, Nenuph. Semperuiui, Portulacæ ana M.j. florum Viol. Nenuph. Borrag. ana P.j. ſeminum Lactucæ, Papau. ana ʒ.ij. Hioſcyami ʒ.j. fiat decoctio: Pro irrigatione.

Inungatur poſtea caput ſequenti vnguento: ℞. oleorum Violarum, Nenupharis ana ℥. j. Roſacei ʒ.vj. de Papau. de Mandragora ana ℥. ß. vnguenti Popul. ℥.j. (camphoram non addimus, quia vigilias facit) miſce cum pauca Cera alba: Pro inunctione.

Pulueres tunc loco inuncto inſpergere poſſumus, hoc modo: ℞. flor. Roſarum, Violarum, Nenuph. ſemin. Lactucæ ana ʒ.ij. Papau. albi & nigri ana ʒ.j. Santali rubri, Coriandri ana ʒ.ß. miſce.

Cùm iam remittere incipit delirium, addimus diſcutientia quædam cum enarratis formis: qualia in humore melancholico, melancholiam & maniam cauſante, præſcripta fuerunt, temperatiora nonnihil. Et præſertim tunc inunctionibus contenti ſumus, addendo oleum in quo Serpillum incoctum fuerit, & Chamomill. Et poſtea ſinapizando, vt vocant, caput.

Vt ſequenti puluere, qui & cerebrum confortat: ℞. ſeminum Coriandri ʒ.ij. florum Roſarum, Chamomil. Lauandulæ, Anthos ana ʒ.j. rad. Ireos ʒ.ß. Santal. omnium ʒ.j. fiat puluis.

Præter hæc cùm delirium in ſummo eſt, remedium ſingulare & probatum exiſtit, ex carnibus & ſanguine animalium, tepētibus adhuc, capitis vertici applicitis, paratum: quæ tanquam aſſa ex ſummo capitis æſtu cùm deponuntur vaporem aliquem emittere videntur, & ſola ferè iuuiſſe, ſæpius obſeruaui. Quod an diſcutiendo, vti voluerunt, id faciat, vel impetum ſanguinis ſiſtendo, longiùs hîc diſputare nolo: hoc ſcio, vt in hæmorrhagijs dicetur, mirabiliter hæc ſanguinem è vulnere fluentem ſiſtere. In hunc vſum autem ſequentia ferè eliguntur.

Animalia quædam integra per dorſum ſecta, moxque exenterata: vt agnus, catellus, pullus columbinus vel gallinaceus: vel partes illorum ſanguineæ: vt pulmo arietis, caſtrati, agni: vel hepata: aut aliæ quoque carnes à recenter mactato animali tepida, vti & alia omnia, vel ſi refrigerata ſint, calefacta, adhibita.

Cordis cauſa, illius regioni, tùm febris, tùm imbecillitatis, ob geminum morbum, ratione, roborantia applicantur epithemata. Quæ & pulſibus alligari in panno poſſunt. Qualia in febribus & prius in melancholia propoſita fuerunt.

Fietque ſimplicius hoc modo: ℞. aquarum Roſarum ℥.iiij. Violarum, Bugloſſi ana ℥.ij. Aceti ℥.ß. Santal. omnium ana ʒ.j. Croci ℈.ß. Camphoræ gr.vj. miſce.

Hepatis habetur quoque eandem ob cauſam ratio: illiq; epithemata apponuntur.

Pectus etiam oleis relaxantibus frigidis, vt Violaceo inungitur.

Teſtes.

Teſteſque actu & potentia agentibus refrigerantur.

Crura & brachia totius corporis refrigerij cauſa, & vt dormiant faciliùs, abluuntur: herbarum Vitis, Violariæ, Lactucæ, Papaueris & ſimilium decocto.

Viuendi ratio non tàm virium conſeruandarum cauſa, quàm vt alterando nonnihil iuuet, inſtituenda.

Aër ad frigidum inclinet. Cæterùm an in tenebris vel luce, vt minùs delirent contineri debeant, admodum ſe torquent aliqui, cùm illis falſa ſpectra tàm in luce, quàm in tenebris appareant: ſatiùs tamen illos loco paulò obſcuriore contineri.

Cibus refrigerans & humectans, ſicuti febricitantibus conuenit eſſe debet. Herbis & alijs frigidis, cõditus, vt Lactuca, Endiuia & ſimilibus: Omphacio quoque & Aceto, ſuccisque alijs acidis frigidis. Et cùm delirantes quid faciunt, neſciant, cibumque ſæpè non ſolùm, ſed & alia abominabilia deuorent, non eſt mos ipſis gerendus, ſed cùm tenuis victus eſſe debeat, ſubtrahendus: & Hordeo, Prunis; alijsq; leuioribus cibandi.

Potus, dum ſæuiunt, ſit Aqua, per ſe vel coctione prius præparata, bibita. Cui ſyrupos, vti ſupra dictum, præparationis & alterationis cauſa, permiſcemus.

Quę ad ſomnum, motum, animiq; affectus concernunt, in ſymptomatis iam explicabuntur.

Symptomata enim quæ præter delirium accidunt, alia quoque tùm cauſa capitis morbi, tùm febris comitis illis ſuperueniunt: quorum rationem habere oportet.

Vigiliæ ob cerebri ſummum calorem, illis communes & noxiæ ſunt. Quæ & in genere ijſdem remedijs morbo reſiſtentibus, vt dictum, cùm refri-

gerent & humectent: præſertim externis, quibus ſoporifera eo nomine adduntur, corriguntur: & priuatim illorum cauſa medicamenta ſoporifera cordialibus permixtis, vt ſuo loco dicetur, exhibentur.

Motus inordinati, ob deprauatam imaginationem, illos adeò exagitant vt e lecto ſurgere omni vi, & ſe induere, & niſi coerceantur, effugere conentur: vnde ſæpè mentis impotentes ex alto cadunt, mortemque ſibi inferunt. Quæ inquietudo, ſoporiferis ſimiliter exhibitis, cùm animo quieſcente, corpus quoque quieſcere neceſſe ſit, caſtigatur. Atq; vt cohibeantur, quod cùm rabies illos robuſtos faciat, perdifficile eſt, vinculis interdum conſtringuntur: quę tamen nonnunquam, cùm eo nomine iraſcantur, magisque ferociant, relaxare illisque aliquid concedere, cautione tamen magna adhibita, ne ſe ipſos aut alios lædant, oportet.

Vrinæ ſuppreſſio illis peculiare ſymptoma eſt, cùm adeò intenti in ſuas imaginationes, vrinæ ſtimulum non ſentiant, proin eam reddere non curent: ex cuius retentione veſica nimiùm impleta diſtentaque, poſtea magna difficultate lotium reddit. Quibus nos illos admonendo mature, matulamque oſtendendo, & remedijs externis admotis, de quibus in vrina retenta agemus, medebimur.

Linguæ ariditas, nigredo, quæ ſummum febris incendium denotant, vt ſuo loco explicabitur, corrigitur.

Sitis quæ illos valde ob calorem excruciat, alterantibus frigidis & humidis, præſertim in potu exhibitis, vt iam dictum eſt, & in ſiti generatim dicetur, emendatur.

Imbecillitas viriū & proſtratio ex pulſu cognita, cùm inquietudo illos alioquin exagitans, eis, vt dictum, robur addere videatur; victus ratione; & medica-

medicamentis cordialibus, intro foriſq; vſurpatis, vt & iam dictis reparatur.

Stultitiæ à Conformatione praua & intemperie, curatio.

A praua conformatione, ab ortu homini innatam ſtultitiam, cùm partes ſemel formatas aliter formare impoſſibile ſit, curare velle; Æthiopem lauare, & dealbare, eſſet conari. Sicuti & impoſſibile, ſi à temperamento peruerſo hoc accidit, aliquid velle immutare: quod tamen interdum ætatis mutatione, caſtratione, vti in mania dictum, emendatur. Vbi & conſuetudo multùm facere poteſt: qua factum, vt Cimon ille amore Iphigeniæ, cùm ſtultos ſuos mores ei diſplicere cognoſceret, illis ſenſim commutatis, ex ſtulto ſapiens factus ſit: ſicuti hoc ſiue verum ſiue fabuloſum, rationi conſentaneum eſt.

Maniæ à Putredine, Macula, Vermibus, in cerebro, curatio.

A putredine vel macula, aut vermibus, vti voluerunt, ſi exorta ſit mania ob vapores inde cerebro demandatos, ægrè curam hiſce quæ ferè nos latent accommodare poſſumus. Si tamen ea cura, quæ in mania ab humore melancholico orta, deſcripta fuit, hîc quoq; adhibeatur, minimè peccabitur. Sed ſi vitium graue eſt, incurabile eſt.

DE MENTIS DEFATIGATIONE.

CAPVT IIII.

Genera.

MENTIS defatigationem appellamus, cùm ſenſus interni plus vel longiùs quàm conueniat, exercentur: vel non tempore ipſis præſcripto, per ſomnum, qui animi quies eſt, aut non ſufficienter quieſcunt. Vti fit cùm non dormiunt in vigilijs nimijs. Vel cùm dormiunt, ſed inquieté per inſomnia grauio-

ra. Quæ & in ſanis & ægris nonnunquam debilitant, moleſtiamq́; pariunt, morboſq́; augent.

Vigiliæ. Vigiliæ nimiæ & præternaturales ſunt, quando omninò non dormiunt, per aliquot dies, menſes. Vel non ſufficienter, & terminum ſeptem vel octo horarum vel plurium, pro naturarum conſuetudine, cùm infantes plus dormiant quàm vigilent, adimplent. Hæ ſiue morborum ſint ſymptomata, ſiue extra hos contingãt, noxam tandem inferunt: cùm ſpiritus propter nimium illorum vſum & exagitationem accendant, vnde humores quoque, calidos præſertim accendi contingit; & eoſdem tandem abſumi.

Hincque corporis functionum aliquarum imbecillitatem, tandem ſequi neceſſe eſt: Vti etiam animalibus ſpiritibus conſumptis, ſenſuum internorum defectum aliquem, & per conſequens externorum quoque: viſionis imprimis, cùm ad illam edendam tanta ſpirituum copia opus ſit. Dein & conſecutione quadam vitalium quoque ſpirituum diſſipatione facta, languor totius ſequitur corporis. Et naturalibus ſimul offenſis, naturales læduntur actiones: concoctioque imprimis, non quòd ſomnus vti putant concoquat, ſed quòd concoctio, cùm ſpiritu & calore, vt rectè obeatur, copioſioribus indigeat, horum penuria citius quàm aliæ ferè offendatur.

Sed & moleſtias doloresq́; certis partibus vigiliæ immodicæ adferunt: idq́; quia ſpiritus non tantùm, ſed & humores ipſorum contagio accenduntur. Vnde ſpiritibus ſanguineque per vigilias nimias in capite primùm incaleſcentibus, dolor capitis, oculorum rubedo, lachrymiſq́; calidis eò affluentibus, pruritus vt oculos perfricare ſæpè cogantur, vigilantibus accidunt. Et ſi hæ diutiùs perſeuerent, ſanguiniſque maſſa inflammetur, febres fiunt

ſunt diariæ. Et ſi in alijs febribus ſymptoma hoc vrgeat, calore adaucto, febrium inualeſcunt ſymptomata. Bilis quoque in bilioſis hac ratione efferueſcens, per vigilias nimias, & in ventriculum effuſa ac ebulliens, ventriculi roſiones, aliaq; illius accidentia, & per illius conſenſum capitis dolorem, vertigineſq; parit.

Inſomnia præternaturalia ſunt, quãdo per ſomnum ſenſus externi tantùm quieſcere videntur, interni autem, non leuiter duntaxat, vt per inſomnia naturalia fit, ſeſe exerunt, ſed immodicè & cum vehementia & labore, ac ſi vigilarent, licet deprauatè ſe exercent, ſpiritusque etiam exagitant & diſſipant: ita vt excitati potiùs defatigati, quàm refecti videantur. *Inſomnia.*

Immoderata inſomnia, corpus laſſum & debile reddentia, ſunt, quæ præter conſuetudinem longiùs & totam ferè noctem durant. Hoc autem alijs naturaliter accidit, vt inſomnia tunc primùm, cùm vapores, qui ſomnum perfectum efficiebant, diſcuſſi iam ſunt, poſt primum, vt vocant ſomnum incipiant; Alijs verò, vti operarijs, labore defatigatis & poſt cibum mox dormientibus, ob vaporum copiam, ſomnus adeò obrepit, vt inſomnia nulla penitùs habeant, vel ſi quę ipſis oberrent, eorum minimè recordentur. Quod ipſum licet naturale quoque ſit, ruſticus tamen ille non conueniens eſſe, nulla poſſe ſe inter pocula ſuis combibonibus inſomnia recitare, exiſtimãs, ob eam cauſam Medicum conſuluit, acceptoque ab illo purgante forti pharmaco, ſuperdormiens lectum concacaſſe ſomniauit, poſt expergefactus, & inſomniũ ſe habuiſſe, illudque verum & fatidicum fuiſſe, re ipſa deprehendit.

Grauia inſomnia ſunt, quæ non leuiter tantùm animum exercent, vti naturalia (quæ & proin cùm

non admodùm cerebro imprimantur, facilè vel omninò vel ex parte è memoria elabuntur, vt expergefacti pauca referre queant) ſed admodùm exagitant, & ſenſus non minùs ac ſi verè illa acciderent, quæ illis per ſomnum apparent, afficiunt: adeò ſæpe, vt terrore perculſi ſubitò excitentur: vel ſi in ſomno nihilominus perſeuerent, omninò inquieti ſint, & corpus variè per ſomnum iactent, ſudent, nonnunquam & loquantur, multa garriant, plorent, rideant, vociferentur: Imò & dormientes adhuc, nihilominus è lecto ſurgant, & quod Galenus ſibi accidiſſe ſcribit, ambulent, vel varia loca peruadant: in quo vulgus, quomodo ſine periculo, ſi non impediantur, vel proprio nomine vocati excitentur, aliàs vigilantibus impoſſibilia ardua loca ſcandere poſſint, multa ſuperſtitioſa & anilia ſibi perſuadet. Cuiuſmodi quamplurima, & ægrotantibus & ſanis alioquin, grauia inſomnia, indies offerri, omnibus notum exiſtit.

Talia autem ſunt, ſi horrendæ res inter dormiendum illorum animis obuerſentur; quibus vel vehementer terrentur: vt cùm ſe periclitari ob vim illatam, caſum ex alto, ignem, aquam, ſomniant. Vel propter offenſam magnam, aut ob amiſſionem rei gratæ, illis repræſentatam, iraſcuntur, triſtantur & dolent.

Portentoſa quoque inſomnia prognoſtica, præſertim mali aliquid portendentia, admodum percellunt: & licet boni quid præſagiant, nihilominus aliquomodo commouent. Quæ à ſpiritu bono & malo hominibus immitti, tot hiſtoriæ ſacræ & prophanæ teſtantur.

Cauſa.

CAuſa tàm vigiliarum, quàm inſomniorũ, alia eſt ſupra naturalis, à Deo, vel dæmone dependens

pendens. Alia naturalis: ex conſuetudine, quæ altera eſt natura: vel in cerebro latet, eſtq́; ſpirituum animalium nimia commotio vel perturbatio; vt cerebri intemperies calida.

Præternaturalis cauſa Inſomniorum.

Deus Opt. Max. vt vigilantibus nobis voluntatem ſuam patefacit, animisque noſtris inſerit: ſic & per inſomnia, de futuris, vel etiam præſentibus aut præteritis, nos quandoque admonere vult: Viſionibus interdum per ſe incognitis immiſſis, quarum tamen interpretationem nonullis, vt Ioſepho, Danieli, conceſſit: Aliàs verò rem ipſam qualis eſt, per inſomnia veluti ob oculos poſuit: ſicuti futuram annonæ caritatem Pharaoni: monarchias ſecuturas Danieli: præſens periculum Iulij Cæſaris, vxori eius: præteritam mortem Cæycis mariti, vxori Alcyoniæ.

Sed & dæmon, Deo concedente, vt falſis rerum ſpectris & ſimulachris dormientibus ſæpè illudit: ſic & veris interdum, aliquid certi ſignificantibus, ſi modò illis nocere poſſit, cùm alioquin mendax ſit, in inſomnijs homines perturbat.

Conſuetudo, cauſa Vigiliarum & Inſomniorũ.

Conſuetudo ſępe facit homines certa noctis hora excitari, diuq́; vigilare. Quemadmodũ naturam aſſuetam, ſua tempora obſeruare, in excretionibus quoq́; ; alijsq́; illius operationibus naturalibus, ſæpè iam docuimus. Quod ſenibus in vigilijs familiare admodum eſt: qui licet ad ſomnum procliues ſint, citoque ſe lecto dent, tamen vel circa medium noctis, aut citiùs aut tardiùs excitati, dormire ampliùs nequeunt: hocq́; illis poſtea conſuetum fieri ſolet: accedẽte interim cura & cogitatione quibus dum varia ſcrutantur & diſponunt, magis expergeſiunt. Sed & inſomnia quædam, ex conſuetudine quadam in habitum veniunt, vt poſtea diu eiuſdem generis inſomnia ſomnient, nec ſolùm mente concipiant, ſed dictis factisq́; in ſomno exprimant,

Spirituum animalium commotio, cauſa Vigiliarum.

Spirituum animalium nimia commotio vel perturbatio, vigilijs & inſomnijs præternaturalibus cauſam præbent. Quod fit internis ſenſib. nimiùm affectis: tunc enim ſpiritibus agitatis, cùm non quieſcant, dormire minimè poſſunt, ſed vigilant: vel ſi dormiant, inſomnijs nihilominus vel nimi s vel grauioribus diuexantur. Quæ internorum ſenſuum impulſio, vel ex accidenti ratione externorum ſenſuum: vel per ſe illis accidit.

Externi enim ſenſus admodum à proprijs obiectis commoti, internos quoque mouent & quieſcere nõ ſinunt, vel ſi quieſcant, nihilominus commouent & impellunt. Vti viſus luce nimia: auditus ſtrepitu magno, ſomnum auertit, & dormientes inquietos reddit vel excitat, cùm ad ſomnum ſilentium potiùs & tenebræ requirantur, Tactus imprimis dolore & moleſtia affectus, vigilare facit: quo nomine in morbis qui dolore excruciant, vigilijs ſimul moleſtantur: & dormientibus dolorem per inſomnia repræſentant. Et qui cardialgia, ſtomacho nimis pleno laborant, inquietè dormiunt. Quod & illis qui aliam aliquam moleſtiam in morbis patiũtur accidit, vti ſitientibus admodum, qui ſitis cauſa vigilant: vel ſi dormiant eiuſmodi appetitu bibendi per inſomnia quoq; excruciantur. Vt & illis qui diſpnœa in morbis varijs pectoris & hydrope anguntur, euenit, vt dormire nequeant: vel ſi obdormiant, ſuffocationis periculo anguſtati, talia quoq; habeant inſomnia.

Per ſe etiam ſenſibus nimiùm commotis intentione vehementi animi in rem aliquam, ſpiritibus agitatis, vt fit in animi affectibus vehementibus & perſeuerantibus, ſcilicet gaudio, ira, timore, mœrore, amore, vigili s nimi s affliguntur: vel ſi dormiant, ſuis affectibus nihilominùs per inſomnia exagitantur. Sed & tot re-

rum ſpecies & imagines, & variarum ſcientiarum, artium ſtudiis, & humanis actionibus profectæ, apprehenſæ & cerebro impreſſæ, memoriam vigilantium non tantùm exercent adeò, vt minus dormiant; ſed & dormientibus adhuc obſeruantia, ſpiritusq́; commouentia, per inſomnia repullulant: & vel quæ eodem die, vel præcedentibus, vel diu ante occurrerunt, vel eadem forma qua erant, ſe repræſentant: vel ex commiſtione eorum variis formis enatis, mira, quæ vel non acciderunt, neque in rerum natura inueniuntur ſpectra, ſe nobis offerunt. Hincq; fit vt ſæpè talia inſomnia ob enormitatem, quorum tamen quoq; cauſa naturalis eſt, commixtio ſcilicet hæc formarum (vt ſi quis equum elegantem interdiu viderit & hominem, centaurum ſe videre ſomniet) portentoſa eſſe exiſtiment: vulgusque propter inſomniorum diuerſitatem, quę non mirum ob tot mentis concepta variare, ſingula aliquid portendere magno errore ſibi perſuadeat.

Sed & decubitus forma, per quā ſpiritus animales commoti, minus in ſua ſede quieſcunt, ſed faciliùs locum mutant (vti hoc fieri poſſe in membris diu non naturali ſitu retentis, ob ſpiritus impeditos ſtuporem patientibus, & corporis circumactu propter diſcurrētes ſpiritus in vertigine videmus) ad inſomnia turbulentiora facienda multum facit. Vti per decubitum ſupinum capite præſertim decliui accidere cernimus: ſpiritibus tunc à capite ſpinalem medullam magis penetrantibus, motumque & ſenſum adeò mouentibus, vt licet minimè excitentur, nihilominus tamen per inſomnia magis exagitentur.

Perturbatio quoque ſpirituum cerebri à vaporibus impuris, tetris, melancholicis, vel humoribus, inſomnia grauia & turbulenta, ſpectraque ſimilia

Spirituum animalium perturbatio, cauſa Inſomniorum.

per ſomnum apparẽtia, efficit. Et quemadmodum iucunda & læta ſomnia, ſalubrem conſtitutionem, ſic hæc triſtia & horrenda inſomnia, melancholicam plerunque conſtitutionem, morboſq́ue ſæpè futuros prænunciant. Vehementerq́ue in morbis eiuſmodi, à melancholia malignaq́; materia genitis, vnà cum alijs cerebri accidentibus & deſipienti s, hominem exagitant, vigiliasq́; quoq; cauſant. Sed & à certis quibuſdam aſſumptis inſomnia terribilia fieri, ſcribit Dioſc. vt ſi fabæ, lentes, phaſæoli edantur: & ſmilacis ſemina & picnocomi, doricniũ item aſſumantur: ſpiritibus ſine dubio ab horum viribus perturbari conſuetis.

Calida intemperies cerebri, cauſa Vigiliarum & Inſomniorum. Calida cerebri intemperies, ſpiritus ſimul accendens, quia inquietos facit, & vigiliarum & inſomniorum præternaturalium cauſa eſſe poteſt. Quod à vaporibus nonnũquam calidis, ab aſſumptis profectis euenit: vt cibis calidioribus & præſertim vino: quod etſi ſomnum narcoſi ſua conciliet, tamen inſomnia inquieta parit. Ab humoribus vel excrementis calida euaporatio: vel ipſe humor ſanguineus cerebrum inflammans, vti dolorem capitis, delirium, ſic & vigilias & inſomnia grauia, turbulenta, & quæ naturam humoris referunt, ſæpè in febribus, in phrenitide, alijsq́; morbis calidis procreant.

Curatio.

IN Curatione cauſæ & ſymptomatis habetur ratio. Cauſam autem vigiliarum & inſomniorum diximus à Deo; dæmone; conſuetudine; ſpirituum agitatione. & perturbatione; cerebriq́ue caliditate proficiſci.

Inſomniorũ à cauſa preter naturali curatio. A Deo immiſſa inſomnia, cùm bona ſint, nihilq́; à Deo niſi quod bonũ eſt, vel in bonũ finem tẽdit, proficiſcatur, mutare nec poſſumus, nec debemus. dæmonis

dæmonis artes, precibus, ieiunio, vitæq́; emendatione & fide indubitata auertuntur.

Conſuetudo tanquam altera natura non facilè, niſi contraria conſuetudine mutatur. Quare qui certa noctis hora excitari ſolēt, tardiùs dormitum ſe conferant, vel alio modo conſuetudinem hanc immutent: & à profundis cogitationibus, ſomni tempore, quoad fieri poteſt, abſtineant. Inſomnia quoque ſi ex conſuetudine hominem ita angant, vt inquietus ſit, geſtiat, loquatur vel ambulet, tunc aliquoties perterrefaciendo ſunt excitandi: hinc enim fit, vt terror ille repetitus, per inſomnia tandem ſe illis offerens, ſponte eos excitet, & a mala hac conſuetudine ſenſim auertat. Vti quidam cùm noctu ambulare ſoleret, virgis aliquoties cæſus, tandem hanc conſuetudinem reliquit. Et ſutor ille, qui cùm ſe ſuere per inſomnia exiſtimaret, diductisque brachijs, vti filum trahendo facere ſolent, vicinum ſocium percuteret, ab eodem ſimulante ſe, quod equitaret, ſomniare, pedibus egregiè ſæpius iterum percuſſus, ab hoc errore tandem fuit liberatus.

Si verò ex ſpirituum nimia copia vigilare cogantur, vel inſomnijs grauentur, cauſæ quæ illos exagitant, primùm auertendæ erunt. Vt ſi luce nimia aut ſtrepitu ſomnus impediatur, aut inquietiùs dormiant, tenebris inductis, & quiete, hæc erunt declinanda. Si animi affectus id faciant, ſicuti in mētis alienationis illa ſpecie dictum fuit, corrigantur, eaq́; quæ lætitiam adferre poſſunt, & ſoporem ſimul conciliant, vt vinum, exhibenda. Præſertim verò ſi in rem aliquam nimia intentio, & de ea diſcurſus factus, ſomnum impediat, nec animus ab eo poſſit ad quietem capiēdam abſtrahi; meditatione alterius rei, à priore animo auocato, ſomnus hac ratione conciliatur faciliùs, ſicuti noctu vigilantes,

Vigiliarum à Spirituum commotione curatio.

ſi precibus deuotè ad Deum admodùm intéti ſint, obliti aliarum curarum, citiùs obdormire obſeruamus. Quòd ſi verò moleſtia quædam inſomnes faciat, aut in ſomno perturbet; vt ſitis, tunc quæ eam excitant, ſalſa, in cœna præſertim erunt omittenda: ſomnusque, qui ſuperueniens ſitim ſedare ſolet, erit expectandus: ſi perſeueret, vt ſuo loco dicetur, emendanda. Ita quoq; ſi ex repletione inquietius dormiant, cœna parca & ſobria vitium hoc emendare ſolet, idq; præſertim ſi non ſtatim à cibo ſumpto dormiant. Si diſpnœa propter decubitum contracta, ita angat, vt dormire non poſſint, erecti ſic collocandi, vt liberiùs ſpirare, & corpus nihilominus quieſcere poſſit, vt in diſpnœa explicabitur. Sicuti & ſi decubitu ſupino inſomni s diuexentur grauioribus, ſi in latere, capite magis elato, dormiant, minus grauabuntur. Si quoq; dolor grauis in morbo aliquo, ſomnum, vti hoc eſt frequentiſſimum, impediat, isq; alia ratione mitigari non poſſit, ſoporiferis medicamentis, cùm & ſtuporem inducant, eadem opera & ſomnum cōciliabimus, & dolorem mitigabimus: exhibitis, ſi maior vrgeat neceſſitas, potius, cùm ſic potentius operentur: vt vino: vel ſi fortioribus vtendum ſit ſyr. de papauere: aliisque opiatis. Aut vnguentis temporibus & fronti adhibitis: quale Populeon eſt; Et pedum lotionibus, quæ ad ſomnum inducēdum plurimùm quoq; poſſunt; ſicuti in hypnoticis varia eiuſmodi explicabuntur, vtemur.

Inſomniorū à Spirituum perturbatione curatio. A perturbatione ſpirituum, ſi vigiliæ vel inſomnia prodeant, cauſa etiam auferenda erit. Quæ ſi à cibo vel medicamēto proueniat; à leguminum vſu aliorumque ſurſum euaporantium, erit cauēdum. Si à vaporibus vel humoribus hoc accidat, quodnam excrementum vapores ſurſum emittat, qui humor peccet, diligenter indagādo, hiſce euacuandis

dis intenti:ſi plethora ſit,per venæ ſectionem,ſi cacochymia per purgationes:exhibitis quoq; ijs quæ vapores reprimāt: poſt cœnam maximè & diæta in cœna præſertim moderata, ne tales gignantur, aut aſcendāt cauendo,medendi ſcopū adimplebimus.

Si cerebri calida intemperies vigilias & inſomnia cauſet; ſitq; calida quædam euaporatio à cibo, vel vino potiſſimum, vt diximus, frigida in fine menſæ,vti de aceto dictum fuit, aliaq; ſumpta quæ & actu refrigerant; eam corrigunt. Quo nomine aliqui ſi aquam frigidam cùm dormitum eunt bibant,ſuauius dormiunt. Si verò in morbis hoc accidat,tunc ea quæ morbo ſanando competūt,cùm frigida ſint, hîc quoque iuuabunt. Præſertim ſi ſoporifera & narcotica illis quæ intus foriſque adhibentur,permiſceantur:ſicuti in delirijs & cephalalgijs calidis explicatum fuit. *Vigiliarum & inſomniorum à Calida intemperie curatio.*

DE TACTVS LAESIONE.

CAPVT V.

Genera.

SENSVS tactus primùm læditur,quādo aboletur, diciturq; Stupor, Narcé, non ea ratione, ſicuti cum mētis functiones abolentur, ſtuporem quoque vel ſtupiditatem mentis vocamus: vel cùm ex affectu animi immoderato, eos ſtupere dicimus, adeò ſæpè, vt etiamſi vulnerentur, illud tamen non ſentiant,donec ad ſe redierint: Sed hîc ſtupor propriè appellatur,cum pars adeò ſenſu tactus quo prædita erat, priuata eſt,vt non amplius obiectæ rei qualitates ſentiat. Idque vel omnino non,ac ſi mortua eſſet: vel aliàs diminutè admodum, ac ſi vt vulgò dicitur,obdormiuiſſet. *Stupor.*

Generalis aliàs ſtupor eſt, corporis multis partibus ſimul eueniens. Qui frequentiùs motu ſimul cum ſenſu abolito, accidit in paralyſi, in qua pars reſoluta vel omninô, vel ex parte ſaltem ſtupet. Interdum antequam motus aboletur, ſtupor priùs inuadit, paralyſimque præcedit, in eamq; tandem deſinit. Rariùs ſtupor ille generalis ſolitarius inuehitur: qualem tamen, in quo corpus vndiq; ſtupebat, ex vinolentia accidiſſe, ſe vidiſſe teſtatur Fernelius.

Particularis ſtupor certis duntaxat partibus euenit, non tantùm paralyſi particulari affectis: ſed & nō reſolutis partibus, interdùm in manibus, pedibus, facie; vti mihi poſt epidemium morbum in coxæ parte ſtupor iam multis annis relictus eſt, id nonnunquam ſolet contingere. Forteq; intrinſecùs in veſica & podice non tantûm, quandó reſoluuntur, ſed & cùm ſenſu ſaltem tactus abolito, ſtimulum amittunt nec ad excretionem vt eam rectè obeant ſollicitantur, id euenire, cauſaq; quare aliqui ad deiectionem & mictionem adeò tardi ſint quandoq;, vt illic dicetur, eſſe poteſt: Sed & in partibus ſenſu tactus præditis, quæ motù voluntario minimè mouentur, proin nec reſolùi pòſſunt, vt cute, membranis, internis viſceribus, ventriculo, inteſtinis, ſolitarius hic ſtupor, vt in alijs quæ mouentur, poteſt accidere.

Deprauatur ſenſus tactus, non quando ex obiecto ſuo ita afficitur, vt triſtis fiat ſenſatio, quem dolorem vocant, & ad deprauatum ſenſum tactus referunt; nos verò, quia tunc obiectū ſuum tale quale ėſt, & ſe offert, ſentit, non ad deprauatum ſenſum, dolorem, ſed accidentia ſimplicia inter ſymptomata, vt ſuo loco dicemus, potiùs referendum arbitramur: ſed cùm falsò ſentit, & veluti hallucinatur, vt alij ſenſus, quando putant ſe videre, audire, gu-

re,guſtare, quæ talia qualia repræſentantur minimè ſunt; tactum, ſi ſic afficiatur, deprauatè ſentire dicimus.

Talis eſt ſenſus ille, qui ex contactu rei alicuius, illud non rectè, ſed in ſe ipſa pars aliud quid ſentit: vt cùm diſcurſum aliquem veluti formicarum per partem fieri ſentiunt; vnde Formicationem hunc affectum recentiores appellauerunt. *Formicatio.*

Item alter ſenſus: quádo aëre vel aqua, ac ſi ſummé frigida vel calida & vrentia eſſent, membrum cùm tangitur, affici & perfundi deprauatè ſentiũt. *Senſus falſus caloris & frigoris foris intusq́.*

Quibus & noua ſpecies rarior, à me primùm obſeruata aliquoties, accedit: ſenſus quoq; moleſtus, auræ vel aquæ ardentis vel frigidę, circa œſophagũ & ventriculum, in deglutitione maximè ſe manifeſtans: Symptoma paralyticis vel cõuulſis, cum difficultate deglutiendi, loquendi, ridendi, tuſſiendi, vti in illis demonſtrabitur, interdum adueniens. Vel etiam ſine reſolutione partiũ iſtarum, tantùm ſenſu hoc moleſto, admodum homines diuexans.

Huc & refertur ſenſus ardoris vehementis & intollerabilis, quo virum in malis & buccis: item mulierem in linguæ lateribus citra apparentiam aliquam, ad extremum vſq; quàm diutiſſimè multis annis excruciatos vidimus.

Quos ſenſus ad deprauatum ſenſum tactus, vel ſi hoc ſemiſtupente membro accidat, & nihilominus moleſtiam hanc ſentiente (vnde ſtupidum dolorem Archigenes non adeò inconcinnè, vt à Gal. redarguitur, vocauit) ad diminutũ ſaltem ſenſum tactus referre, vel compoſitum ex hiſce affectum ſtatuere poſſemus.

Quo & ſenſum illum moleſtum, qui dentibus inter maſticandum aliquando euenire ſolet, quem Hæmodiam vocant, & ſtuporem eſſe dentium putant, referimus. *Hæmodia.*

Quibus quoque etſi ſenſus ille ſummi doloris qui refrigeratis ad ſtuporem vſq; digitis, & repentè iterum calefactis, ad radices vſq; vnguium pertingens, à Germanis Kün vel Kalt potiùs Diegten / ab vnguibus vocatus, propter præcedentem ſtuporem, adſcribi debere videatur: quia tamen hic dolor ſummus & perſeuerans, ob repentinam mutationem, & alterationem accidit, ad dolores relegandus, illicq; explicandus erit.

Cauſæ.

Nerui motorij affectus, cauſa Stuporis cum reſolutione, vel ſine ea, accidens.

IN neruo omnis ferè ſtuporis veri, cauſa latet, Quæ in omni neruo eſſe poteſt, cùm omnis neruus ſenſu tactus prẹditus ſit, eundemq; parti, cui inſeritur, cum influxu ſpiritus animalis propriæq; ſubſtantiæ communicatione, vt in noſtro opere Anatomico docuimus, communicet. Quo ita affecto, vt illa communicatio intercepta, vel omnino vel ex parte impedita ſit, ſi hoc fiat in neruo, qui in muſculū inſertus, ſimul cum ſenſu tactus illi motum cōfert, & reſolutionem & ſtuporē, vt in paralyſi dicetur, ſimul accidere neceſſe eſt. Quod quādo in generali pluribusq; partibus communicato neruo affecto fit, generaliorem quoq; læſionē multis muſculis, nec dum ſolùm illis, ſed & cuti & mēbranis, cum à muſculorum neruis, ad has quoq; partes propagines delatæ, illis ſenſum tactus conferant, cōmunem ſequi oportet. Si verò in priuato aliquo neruo ad vnā tantum partē delato accidat, eā tunc ſaltē lædi neceſſe eſt. Sicuti vberiùs hoc in motus volūtarij reſolutione, ſeu paralyſi, cùm præſtantior hæc ſit functio quæ aboletur, explicabitur.

Sed & ex eiuſdē nerui, ſiue generalis ſiue particularis exiſtat enarrato affectu, accidere poteſt, vt motus langueat vel ceſſet, remanente nihilominus ſenſu tactus vel integro vel obtuſo ſaltem, cùm ad

motum

motum edendum maior vis ſpirituũ, quàm ad ſenſum, ſicuti etiã in paralyſi explicabitur, requiratur.

Nerui ſenſorij affectus, cauſa Stuporis ſine reſolutione.

Fieri tamẽ quoq; poteſt, vt & neruo affecto ſtupor tãtum remanẽte motu in parte fiat: ſi nimirùm neruus ſenſorius ſolùm, hoc eſt, qui non in muſculos ſed cutem aut membranam, aut alia viſcera immobilia tantùm deſinit, afficiatur. Quales inſignes cutaneos neruos in neruorũ magnorũ diuiſionib. duntaxat cutem membranasque implicare, atq; ad partes naturales deductos, neruos ſextę & ſeptimę coniugationis, multis illis quæ non mouentur partibus, ſenſum tactus ſaltẽ cõmunicare oſtendimus. Aliosq; neruos ſenſorios à neruis motorijs muſculis inſertis, ad illas quoq; quę non mouentur partes ferri. Quibus ſenſorijs neruis vel etiam motorijs, ſed extra muſculũ ductis, læſis, partem tunc duntaxat eam, quibus inſeruntur, vel omnino, vel ex parte, prout læſio magna eſt, ſtupere contingit. Quorum tamen omnium cauſa eadem quæ reſolutionis, diuerſa ſede tantùm differens, eſſe poteſt.

Nerui tàm motorij quã ſenſorij affectus, cauſans Formicationem.

Nerui etiã cuiuſcũq; tàm ſenſorij quàm motorij cauſa, deprauatus ille ſenſus formicationis dictæ, cũ moleſtia in partibus euenire poteſt. Tũc nimirum, quãdo ſpiritus animalis aliquandiu retentus, in ſtupẽte vel reſoluto membro, rurſum vi quadam & impetu, ſublato impedimento, in illud recurrit. Tunc enim circa extremitatẽ membri maximè, vt digitos, quô ſpiritus primo impetu vſq; perfertur, vel alibi quoq; quò peruadit, pruritus & pũctionis hinc inde ſenſus, ſpiritu vndique membrum veluti pungente & titillante, moleſtat: tamdiu, donec ſufficienter eo affluxo, pars ad priſtinũ ſenſum tactus abſolutũ redeat. Quod & nonnunquã validè percuſſo aut icto neruo ſenſorio accidit; vti eo qui in cubiti gibbo circũflexus, ad annularẽ & minimum digitum excurrit: quo violenter caſu impulſo, duo

hi digiti formicationis illum ſenſum aliquádiu donec neruus compreſſus ab ictu rurſum dilatetur, ſpiritusq́; ſufficienter trãſmittatur, patiuntur: quod & in alijs locis in neruis cutaneis poteſt accidere.

Nerui tam motoru quã ſenſoru affectus. Sẽ um d. praua um caloris vel frigoris inducens.

Sicuti quoq; neruo frigido humore affluẽte imbuto, ſenſum auræ illius vel aquæ frigidę (quemadmodum ſimilẽ auram frigidam è dente cauo, defluxionę frigida moleſtato exire, lingua experimur) membra quæ afficiuntur, percipiunt. Quæ etiam calida vel aura vel aqua, à ſpiritus calidi copia & impetu, qui neruum impeditum tranſire non poteſt, illic copiosè collecto, ſuo calore talem ſenſum præbens, ſimili modo, vti de frigida dictum, membrum quod afficit, moleſtat. Quod vti in omnibus neruis reſolutionem quoque vel ſtuporem adferentibus euenire poteſt, ſic & illis qui à 6. & 7. coniugatione, partibus vitalibus, & naturalibus motum & ſenſum præbent, ſi accidat, circa ventriculum & œſophagum occurrentem illum ardorem, vti dictum, producit. Quorum cauſas rectiùs in paralyſi, cùm hoſce affectus illa vel præcedat, vel comitetur, vel ſequatur, explicabimus.

Membranaru & cutis affectus, Stuporẽ ſine reſolutione procreans.

In inſtrumẽto ſenſu tactus, cute ſcilicet & membranis, cauſam ſtuporis eſſe poſſe, cùm illarũ ſubſtantia ex neruo dilatato conflata ſit, veriſimile videtur: non quando calore natiuo extincto penitùs, hæ partes per gangrænam emoriũtur, ſed cùm tantùm ſtupent, adeò vt vel nihil, vel obtusè hæc ſenſus inſtrumenta ſentiant. Quod aliquando accidiſſe in cute totius corporis, vt iam dictum, ex vinolẽtia, ſcripſit Fernelius: in quo caſu, ſi vinum ſua narcoſi, nõ hoc fecit quia generalem ſtuporem excitauit, vt in mentis conſternatione dictum, certè vis illius narcotica tantùm in cutis ſenſu abolendo ſe manifeſtauit: quod tamen quin & cerebri & neruorum quoq; vis obtundatur ſimul, à vino vel alijs nar-

narcoticis fieri, vix poteſt: idcirco poſt ſolutam ebrietatem, fortè ob frigiditatem aëris externam, in quo attoniti ſæpè ebri iacent, huic quoque ebrio, cute ſic obſtupefacta, accidere potuit: cùm frigus extrinſecùs diu perceptum, talem ſtuporem in cutis aliqua ſede, quæ frigus hoc ſuſtinuit, fortè aliquando excitare poſſit. Vix enim aliàs à cauſa interna hoc poteſt euenire: quomodo verò elephanticorum cutem inſenſilem & ſtupidã, adeò vt puncta quoque non ſentiat, ab interna aliqua cauſa & morbo cutis reddi, hactenus creditum ſit: qua ratione id verum, in elephantiaſi ſumus declaraturi.

Sed neque ab externo narcotico cuti applicato, eam ſtupidam aut indolentem reddi poſſe, licet, vt certi aliquid cognoſcerem, maſſam opij emollitam parti podagricę dolenti, ſed ſine fructu applicarim, vnquam deprehendere potui. Quod autem hoc ex contactu torpedinis fieri poſſe, non ſolùm manu apprehenſa, ſed & ſi remo piſcatoris tangatur, manum illius obſtupeſcere, pro vero ſcribunt, ego cùm tale quid Monſpeſſuli, vbi torpedines tractant & comedunt, nihil obſeruarim, pro vero affirmare non audeo. Quapropter rarum hunc affectum eſſe, & qui vix accidere poſſit, vt cutis ſola, membro cui obducitur non ſimul ob nerui affectum ſtupente. inſenſilis fiat, dicimus. Niſi fortè, quando ob impedimentum, quòd cuticula craſſior & calloſior, quàm vt ſenſum verum alicuius rei exactè percipere poſſit, occaſio præbetur, cauſam ſtuporis illius, qui tamen verè ſtupor minimè eſt, dicere velimus.

Membranis quoque intrinſecùs affectis, neruis non ſimul læſis, vix ſtupor, illarum tantùm cauſa, poteſt accidere.

Sed neque qui dentibus accidit ſtupor, vel potiùs moleſtia in Hæmodia, à dentibus ſolùm, cùm Neruorum circa dentes

affectus, cauſans Hamodiam. ſenſu tactus vti reliqua oſſa deſtituantur, exiſtit: ſed quòd dentibus; eſu acidorum & frigidorum, quæ & tenuitate ſua & frigiditate dentibus & neruis inimica ſunt, nimiùm exaſperatis & refrigeratis, & membranæ ſenſilis cum radicibus ipſorum continuatione, qua fit vt dens ipſe ſentire videatur, ſimilis intemperies per contactum, ei ſedi qua dentes tangunt, imprimatur, & ſic ſenſu ipſorum immutato, accidit, vt cùm dentes inter maſticandum preſſi, illa veluti tumeſcentia premunt, inde ſenſus ille moleſtus exurgat, quem Hæmodiam vocant.

Curatio.

Stuporis à quacunque cauſa curatio. STuporis curatio. cùm alia ſecum & plerunq; grauiora ſymptomata coniuncta habeat, quæ ab eadem cauſa proficiſcuntur, in illis, ne bis eandem curam repetere neceſſe ſit, potiùs explicabitur. Vt ſi fiat neruorum vitio, vti omnem ſtuporem illorum cauſa accidere diximus, & reſolutio quoque adſit, eadem vtriſque, vt in paralyſi explicabitur, cura debetur. Vel licet ea nondum adſit, ſed ſolus ſtupor partem tentet, quia tamen ab eadem cauſa vt & paralyſis proficiſcitur, vnde ſtuporem, diminutam vel imperfectam paralyſim vocant, eadẽ opera illic quoq; cura illius deſcribetur.

Cuius curationis ſumma hæc eſt. Vt ſi ab humore fiat, euacuetur: Si à ſanguine, ſanguinis detractione reuellendo & deriuando: Si à pituita vel alijs excrementiti s humoribus, purgantibus generalibus & particularibus eam expurgando: Si ab alia aliqua cauſa externa, illam ante omnia remouendo: Alterantibus item neruoſum genus reficiendo & roborando.

Dein vt ſpiritum animalem ad partem ſtupentem, quæ eo deſtituitur alliciamus, atque attrahamus,

mus, actu & potentia id agentibus. Qualia in paralyſi & atrophia quoque cùm ſanguinem ſimul alliciant, explicabuntur: inter quæ præcipua hęc in membro ſtupido ſanando vſurpantur.

Frictione partis ſtupentis, manu, adhibitis quoque pannis calidis: Cucurbitularum applicatione, cum multa flamma: Picatione item ſæpiùs iterata: Alijsq; dolorem inferentibus, ſpiritus allicimus.

Vſurpantur quoq; Sinapiſmi rubificantes, parti affectæ admoti; Illinitiones oleis calidis varijs; inter quæ præſertim illud in quo ſemen Vrticæ coxerit, item Thymus, Ruta, aliaq; neruis appropriata commendantur, alijsque vnguentis quibus in atrophia vti ſolemus, hîc quoque vtimur.

Fotus & balnea ex Aqua calida, tepidiore primùm, mox calidiore, ſenſim calorem augēdo, conueniunt: quibus Vinum & Lixiuium interdum addimus: ſæpeque in eo Thymum, Rutam, Saluiam, Chamomil. Seminaq; calida decoquimus.

Cataplaſma ex Stercore columbino, anſerino, additis baccis Lauri: item oleis & axungijs calidis herbisque, probatur.

Calcatio racemorum, ſi pedes ſtupeant: Aut ſi in aceruum vinaciorum recentium feruentium membrum ſtupidum intrudatur: aut in muſto immergatur, pro ſingularibus in ſtupore auertendo remedi s habentur.

Quæ quoque iam enarrata topica remedia, ſi à nimia refrigeratione cutis ſubiectorumque neruorum ſtupor fieret, vniuerſo corpori adhibita prodeſſe poſſent.

Formicationis & Senſus falſi caloris & frigoris curatio.

Quòd ſi deprauatus vel diminutus ſenſus tactus in formicatione dicta; aut ſenſu auræ illius vel aquæ oriatur, cùm & hic ſtupor aliquis ſit, eadem ratione curabitur.

Si verò in deprauato eodem ſenſu, dolor ſtupo-

Hæmodiæ curatio in dentium dolore explicāda. Vti & Doloris circa vngues,

rem exſuperet, vt in dentium ſtupore quem hæmodiam vocant: vel in digitorū dolore ad vngues pertinente, vti dictum, in dolorib. earúm partium, quæ affliguntur rectiùs curatio explicabitur.

DE GVSTVS LAESIONE.

CAPVT VI.

Genera.

Defectus guſtandi.

GVSTVS deficit, cùm rerum ſapores vel omninò non, vel diminutè, inſtrumentum guſtatorium ſentit. Quod cùm ſenſu tactus ſimul præditum ſit, eundem vel ſimul amittit cum guſtu: vel guſtus tantùm, remanente ſenſu tactus labefactatur.

Deprauatus vel falſus guſtus.

Deprauatio ſenſus guſtus fit, cùm rerum ſapores non tales quales ſunt ſentit, ſed ac ſi alterius eſſent ſaporis, quàm reuera ſunt, ea percipit. Vt cùm ea quæ guſtat, ſiue inſipida, aut alimentoſa, aut medicamentoſa ſint: dulcia, ſalſa, amara, acida, acerba, cùm tamen talis illorum ſapor reuera minimè ſit, eſſe putat.

Cauſæ.

CAuſa guſtus læſionis rariùs in neruo, niſi cerebrum vnà læſum, vt in apoplexia dictum eſt, omnium ſenſuum abolitionem gignat, de qua iam actum, latet: ſed frequentius in inſtrumento ſenſus guſtus: tunica nimirùm communi os ſuccingente; maximè illic vbi linguam inueſtit, palatumq; ſuccingit: Si illa vel nimiùm exiccetur; vel limo obducatur; aut humore vel vapore alieno imbuatur.

Exiccatio tunicæ os

Si exiccetur & induretur nimiùm, in aſperitate & ſcabritie dicta, tunc guſtus impeditur, vel deperditur,

ditur, vel imminuitur: adeò vt res omnes illis inſipidæ & ligneæ, vti conqueri ſolent, eſſe videantur: cùm ad ſenſum rectè percipiendum mollities decens & humiditas requirantur. *ſuccingentis, cauſa Defectus guſtus.*

Proficiſcitur autem hæc, ab inſpiratione ſeu attractione aëris, non per nares (cùm ſic naturaliter per narium amplitudinem mox aſperam arteriam ſubiens aër, internaq; oris non attingens, ea minimè exiccare poſſit) ſed quando ore aperto hauritur. Tunc humiditatem linguæ & faucium abſorbens, eoque magis ſi calidus ſimul & ſiccus exiſtat, partes illas exiccat, duriores & aſperas & ad rectè guſtandum ineptas inutilesque reddit. Quod vt vigilantibus, ſic præſertim dormientibus, ore aperto, & ſanis & ægris ſolet accidere. Vel ex conſuetudine mala: Vel quòd naribus obſtructis, cùm via reſpirationis naturalis, vel omninò vel ex parte interclufa ſit, per os aërem, vel omnem vel pleniorem, ſi per nares non ſufficienter ſubeat, attrahere cogũtur. Quod & accidit, ſi corpore nimiùm accenſo, maiori quoque, quàm ſolæ nares admittere poſſint, aëris inſpiratione opus habeant, vt eam tunc & naribus plenis, quæ ad inſpirationem eo nomine ſe tunc pandere ſolent, & ore diducto dilatatoq; hauriant. Vti illis qui ſe calidioribus cibis impleruntinter dormiẽdum euenit. Et in morbis calidis, internis inflammationibus & febribus, linguæ ariditas, frequens ſymptoma exiſtit. In quibus non tàm inſpirationis neceſſitas quàm etiam expiratio calida à morbis illis calidis accenſa, nec tantùm nares, ſed & fauces peruadens, partes illas vehementer exiccat, nigroque vel viridi aut flauo colore inficit. *Exiccatio tunicæ os ſuccingentis cum nigredine, cauſa guſtandi Defectus.*

Quæ linguæ, faucium nariumque ariditas, ab ægris ipſis cùm de iјs admodum quoq; conquerantur, perſentitur: & chirurgus contactu & viſu facilè

poteſt cognoſcere. Quæ & adeò ſæpè inualeſcit, vt lingua fiſſa non ſolùm in longum, ſed & tranſuerſim ſciſſa appareat. Et cùm haſce ob cauſas malè verba proloqui poſſint ęgri ſępè balbutiant: Vnde Medicus hoſce linguæ affectus, antequam eam inſpiciat, coniectura nonnunquam aſſequitur.

Limus tunicæ os ſuccingentis, cauſa Defectus guſtus.

Limo appellato ſi obducantur lingua vel fauces, quominus ex contactu rerum ſapores exactè percipiant, interpoſita hac materia inſenſili, impediunt; adeò vt nullius ſaporis ea quæ guſtant illis eſſe videantur.

Generatur autem hic limus ex ſaliua naturaliter alioquin fauces irrigante; ſed tunc, illis præſertim in locis vbi faucibus adhæret, vel ob permixtionem alterius rei craſſitiem adipiſcente. Exiccatur enim iiſdem de cauſis, à quibus & tunicam ſuccingentem areſcere diximus: vnde & faucium ariditas & limi huius copia, maximè in lingua ſæpè iiſdem cauſis & morbis concurrunt, & guſtui tunc magis quoque duplicata cauſa incommodat. Permiſtione autem ſaliua craſceſſit illic, ob vaporem à prima concoctione ſurſum continuò euaporantem, linguæ, faucibus & dentibus (quibus limoſa hæc & tandem in tophum cõuerſa adnaſcitur materia) adhærentem, ſaliuæq; permixtum, coloreq; vario nonnũquam & fœtore partes illas defœdantem. Quod in ſanis etiam, præſertim ſi noctu ore clauſo penitùs, ita vt euaporare nequeat, vapor aſcendens, dormiant, & os manè non eluant, accidere ſolet; vnde limo hoc albo plerumque partes enarratæ ſucceſſiuè inficiuntur: & in ægris conditionem putridorum & malignorum humorum referens, nunc albus pultis inſtar, nunc ſubflauus, nunc niger, linguam fauces dẽteſq; afficit & commaculat. Sed & ex pituitæ commiſtione ſaliua tenacior facta, hiſce partibus veluti adglutinata, hæret:

ret: quod & ſanis ex defluxionibus frequenter accidit: aut ægris, interdum illius cauſa tantam viſcoſitatem acquirit, vt ægrè elui, vel abradi poſſit. Et ab alimentis tenacibus, viſcoſis, viſcoſitatem aliquam, qua partib. dictis accreſcit, quoq; deſumit.

Facileq; ex colore illius & ſubſtantia hic limus, & ex hoc affectus, vnde procedit, cognoſcitur.

Imbuitur quoque tunica os ſuccingens guſtui deſtinata, humore vel vapore, alieno ſapore præditis: quem quamdiu perſentit, alia quę illi offeruntur guſtanda, rectè ſentire & qualia ſunt diiudicare nequit, ſed illa quoq; illius ſaporis quo iam affecta eſſe putat. *Imbuitio linguæ, cauſa Deprauati guſtus.*

Fit hoc nonnunquam ab aſſumptis quibuſdam, quorum ſapor adeò guſtui imprimitur, vt non tam citò cedere alijsque ſaporibus locum dare poſſit, vel illis commixtus, falſum quoq; rei ſaporem guſtui offerat. Quod ingrata, ſæpè ſi aſſumantur, faciunt: vel quæ ſapore vehementi guſtum admodum afficiunt: Vt cùm ægris, alimentoſo ſapore præditi cibi, quos faſtidire plerumque ſolent, offeruntur, & per vim quaſi intruduntur, tunc quicquid etiam alterius ſaporis poſtea capiunt, alimentoſum hunc ſaporem habere, vel redolere ſibi perſuadent: & cum dulcia febricitantibus plerumque ingrata, illis exhibentur, omnia poſtea dulcia eſſe iudicant. Sed & in ſanis, vehementer amara, ſalſa, auſtera, guſtata, diutiusq; inhærentia, reliquorum quæ ſequuntur ſaporem immutant. Hincque fit, quòd poſt caſeum putrem, poſt acetum in acetarijs, aſſumpta, ſi ſuperbibant, vinum non quale eſt, ſed vel amarum, vel alijs magis dulce, pro naturarum diuerſitate, eſſe videatur.

Ab interna cauſa proueniens alienus ſapor, guſtum etiam deprauat, ſi vapor vel humor talis tunicæ quæ guſtum percipit, ſe inſinuet. Hincque fit

vt interdum dulcia omnia quæ guſtantur, eſſe exiſtiment, ſi pituita dulcis, vel ab alimento è ventriculo aſcendens vapor dulcis & alimentoſus tunicam dictam imbuat. Et ſi à chylo, quem ſemper acidum eſſe alibi docuimus, vel cibo ſemicocto, aut aſſumpto vino acido, eructans acidus vapor, vel vomitu ad os vſque ſurſum eleuatus, acido ſapore os inficiat. Vel à ſero aut pituita ſalſa eò defluente, ſalſus ſapor dictis partibus quoque imprimatur. Aut cùm os amareſcit adeò, vt & omnia quæ guſtat amara quoque eſſe iudicet: quod bilis cauſa, ſi in ventriculo collecta ſit, cōmunione quadam cum os ſuccingente tunica, quæ ventriculum quoq; inueſtit, ſæpenumerò euenit. Tum in ſanis pycrocholis, ſi ieiunio longiore eò rapiatur, aut ira concitata eò effundatur: vel alijs in morbis bilioſis & febribus, vel copia redundans, aut calore efferueſcens, in ventriculum ſe exoneret: vel illic ex aſſumptis bilem generantibus, aut in bilem corruptionē deſinentibus, generentur.

Curatio.

AFfectus hic ſi per conſenſum à neruis aut cerebro proficiſcatur, communis illi cura cum apoplexia alijsq́, neruorum reſolutionibus, quæ tunc ſimul adſunt, erit. Si vero per idiopathian inſtrumentum guſtatorium, linguæ & faucium tunica, afficiatur, illudq; vel areſcat, vel limo obducatur, vel ſapore alieno imbuatur, hiſce indicatio curandi accommodabitur.

Defectus guſtus ab Ariditate tunicæ oris, curatio.

In ariditate cauſa primùm erit auertenda. Quæ ſi ex conſuetudine praua, quòd ore aperto dormiant, naſcatur, deſueſcendo erit immutanda. Imprimis ſi naribus obſtructis ſic reſpirare cogantur: tunc capite altiùs collocato, & ſubiecto puluino eleuato, ſi dormiant, quod narium amplitudo tunc magis

magis dilatata ſit, liberiùs aërem ſic attrahere poſſe experientia docet. Et ſi mucus aut pituita nares obſtruat, per errhina erunt expurganda. Quòd ſi viuendi ratio calidior ſiccitatem hanc adferat, ſalſis & calidioribus cibis abſtineant: vinum benè diluant: acetarijs in cœna præſertim, ex Lactuca, Cichorea & ſimilibus vtantur: nec alia ratione corpus nimiùm accendant. Dein ne aër os frequenter ſubeat illudque ſiccet, parùm loqui debent, rariusque expuant: cùm ſaliua diu retenta, quia glutinoſa eſt, linguam potiſſimùm humectet, & ſi exiccata ſit, rurſum leniat. In interno aliquò morbo calido præſertim, vt febribus ardentibus & continuis, ſi hoc accidat, ad febris incendium reſtinguendum, curatio potiſſimùm dirigetur: & imprimis tunc cordi, hepati, partibusq; vnde calor maximè exſurgit, epithemata frigidiora frequentiùs erunt adhibenda.

Oris tunicæ poſtea remedia accommodabuntur: aſperitatem hanc mollibus, glutinoſis & pinguibus leniendo & humectando. Quæ vel in ore contineant, maſticent, lambant; vel ijs os colluant; aut ſi non poſſint, lingua ipſorum, digito vel bacillo adhibito illis illinatur.

Pruna, Tamarindi, Sebeſtena, qualia ſiccata aſſeruantur, ſi rurſum emollita leui calore, ore retineantur, grato ſapore leniendo, hoc vitiū corrigūt.

Poma recentia inciſa, maſticata parùm oreque retenta, idem præſtant: vti & Melonum, Cucurbitarum, & imprimis Anguriarum caro & ſuccus.

Portulaca recens, quemadmodum dentium aſperitatem, comeſta, ſtatim corrigit, ſic & fauces plurimùm lenit: quod & Lactuca ore retenta, maſticataque facit.

Quæ actu refrigerant, ſi ore contineantur, calorem extinguendo ſiccitatem corrigunt: vt Aquam

frigidam, & Lapides; inter quos Cryſtallum peculiare quid adferre credunt.

Lambenda quoque, vel ori ipſorum indenda ſequentia remedia, linguæ & faucium ſiccitatem ſua mucilaginoſitate emendantia.

Vt: ℞. Albumen oui num. j. probè agitetur cum Saccharo donec albeſcat. Vtatur.

Vel ſic: ℞. mucilag. ſemin. Cytoniorum & Pſyllij, extractæ cum Aqua roſ. ana ℥. ß. ſyrupi Violacei ℥. j. miſceantur probè.

Aut: ℞. prædictæ Compoſitionis ℥. j. cui quoq; mucilaginis ſem. Pomorum addere potes, & ſem. Maluæ ℥. ß. infuſ. gummi Tragach. in aqua Roſar. ℥. ß. Sacchari candi (præſertim ſi impura quoque ſit lingua) Mellis roſ. ana ʒ. ij. miſce.

Has compoſitiones pauló ſpiſſiores factas in ſacculis latis exceptas & ſæpè aqua Roſarum madefactas, linguæ imponere, ſicq; retinere aliquamdiu poterit. Vel in hiſce liquoribus panni madefiant, & ſimili modo applicentur.

Quod & in hoc decocto fieri poterit: ℞. Prunorum dulc. num. vj. flor. Viol. p. j. (quia glutinoſitatem habent) Hordei mundi ℥. j. ſem. Cyton. ʒ. ij. Pſyllij ʒ. j. gummi Tragach. ʒ. ß. decoquantur in Aqua: ad vſum dictum: addendo parùm Mellis vel Sacchari.

Vnctuoſa nonnihil, ſed ex gratioribus parata, ſiccitatem hanc egregiè cõtemperant, eodem modo adminiſtrata.

Quale hoc eſt: ℞. Butyri recentis vel illius loco, olei Amygdal. dulc. recenter expreſſi q. ſ. Sacchari albi vel candi vel roſ. tab. agitentur: Et lambat.

Vel ſic: ℞. Album. oui num. j. Amyli ʒ, j. Lactis q. ſ. agitẽtur probè: bulliant parùm donec puls fiat: adde Butyri recentis, æquas partes, Sacchari albiſſ. q. ſ. fiat Dreyeymůs Germ. dictum: Quo vtatur.

Axungia

Axungia Gallinæ vel Capi parum cocta vt gratior ſit, idem præſtare poteſt.

Syrupi, vt Violaceus, Iuiubinus aliíve, ſic lambi oréve retineri poſſunt.

Collutiones oris ad hunc vſum, ex ijſdem diſſolutis fieri poſſunt.

Vel hac ratione: ℞. ſyrupi Violacei, Iuiubini ana ℥.j.ß. decoctionis Hordei mundi ℥.iiij. Vtatur.

Vel ſic: ℞. foliorum Portulacæ & Lactucæ recent. ana M.j. florum Maluæ autumnalis, Cynocephali, Hordei mundi ana P.j. rad. Liquiritiæ ℥.j. ſeminum Pſyllij integri ʒ.ij. ſem. Papau. albi ʒ.j. decoquantur in Aqua: & in ℔.j. diſſolue, Albumen oui agitat. num.j. ſyrupi Viol. vel Mellis roſar. col. ana ℥.j. Vtatur.

Lacte frigido frequenter os abluere, butyroſo præſertim, admodum conuenit.

Defectus guſtus, ab Ariditate linguæ cum nigredine copulata, curatio.

Quòd ſi verò ſiccitati nigredo, viriditas, flauities copulata, à vaporibus malignis linguam quoq; infectam eſſe ſignificet, malum eſt indicium, eoque magis, ſi calor inſuper accedat. Tunc primùm illis, quæ febri ardenti malignæ aut peſtiferæ debentur, adminiſtratis: frigidioribus malignitatemq; reprimentibus, præſertim acidis erit vtendum: additis ſemper quibuſdam, ne nimiùm exaſperent, lenientibus. De quibus in faucium inflammationib. quoque agemus: Quibus & ſequentia adijcimus.

Acidos fructus ore contineant maſticentque: vt ex Malis medicis, arantia, limonia, citria: vel Punica, Pomáve alia: Pruna, Ceraſa, Ribes & Berberis racemos. Et ex herbis Acetoſam, Lactucam, Portulacam: ſed in Aceto vel Succis acidis priùs macerata: vel in Acetarijs, vti & flores Cichoreæ, Violarum, cum Aceto: & ſimilia.

Abluant dein os frequenter Aceto roſaceo in Aqua diluto. Vel aqua Acetoſæ.

Item brodio acido, Condituræ illius braſſicæ, & raparum, quam noſtri tanquã compoſitum Gumpiſt vocant, illiusq́ue liquore acido, vel crudo vel priùs deſtillato vtuntur: quod ad hæc præſtantiſſimum vſu comprobatum, noſtrorum Chirurgorum eſt remedium.

Aquæ puræ ſi tantillum Camphorę addatur, accommodum quoq; erit remedium.

Vel paretur hoc modo: ℞. aquæ Roſ. ℥.iij. aquæ Solani ℥.ij. Album. oui agitati num. j. Camphoræ diſſolutæ in Aceto ℈.ß. miſce.

Vel talis Iulepus: ℞. ſyrupi Acetoſi ſimpl. ℥. ij. Oxymel. ſim pl. ℥.j. aquarum Roſar. Viol. Nenuph. ana ℥.iij. miſce.

Aliqui hoc valde laudant: ℞. aquæ Sedi maioris: cui adde Salis ammoniaci, tantillum.

Poſt horum tamen vſum ad ea quæ leniunt ſimul, ſemper erit accedendũ: qualia iam dicta ſunt.

Inter quæ & hoc præ cæteris commendatur: ℞. medullæ ſeminis Cucurbitæ, Mannæ ſelectæ, Sacchari candi ana ʒ.j. cum Oxymell. ſimpl. fiant formulæ: Quas ore contineat.

Reliqua remedia, præſertim ſi calor accedat magnus & veluti inflammatio, in faucium inflammationibus explicantur.

Defectus guſtus a Limo tenaci os ſtringentis, curatio.

Limus ſi linguæ & faucibus adnatus guſtui incommodet, & tenacitate ſua & fœtore moleſtiam quöq; adferat, cauſa primùm tollenda erit.

Quæ ſi ab aſſumptis glutinoſis tantùm proueniat, os poſt cibum ſumptum ſemper abluẽdo, donec ciborum horum reliquiæ, vel ſuccus craſſus, quæ adhæſerunt eluantur, facilè cauebitur.

Idem quoque manè ſemper poſtquam ſurrexerunt, faciendum: ſi vel hanc ob cauſam, vel ob vapores à cibis noctu eleuatos talis ſordities collecta ſit, dentesq; diligenter abſtergendi, & fricandi

erunt:

erunt: ſicuti in illorum vitijs quoq; explicabitur.

Et vt pauciores minuſque craſſi vapores exurgant, cœna vt ſobria ſit, procurandum erit.

Et ne in ore retentæ hæ exhalationes, ſucceſſu temporis dictis partibus accreſcant, ore parùm aperto dormire conſueſcere oportet: quod cùm aliqui non ſint aſſueti facere, interpoſito panno, vel cannula in ore retenta, vapori exitum præbere debent.

Pituita ſi hanc tenacitatem in ſaliua pariat; illius affluxus diuertendus erit; illaque ſcreatu propulſanda expuendaque: præmiſſis ſi ægrè cedat, collutionibus mox dicendis, eam incidentibus & abſtergentibus.

Si verò cauſa morbúsve calidus, febris acuta, maligna, ſiccando vel vapores tetros ſurſum emittendo ſaliuamq; ſic incraſſando limum hunc craſſum tetrum gignant: morbi primùm habita ratione & cauſæ, vti iam ſupra dictum fuit, topica tùm in hac tùm alia cauſa perſeuerante, parti affectæ, vt ſequitur, adhibenda.

Ex ore itaq; à lingua potiſſimùm, dentibus, gingiuis & faucibus limum hunc, ſi admodum abundet, auferimus: ijs quæ vim abſtergendi, & ſi tenax ſit admodùm, incidendi quoque habent: quibus & lenientia, ne linguam exaſperent, præſertim ſi ſicca quoque ſit, permiſcentur: actu ſimul agentibus adhibitis: eam ſubinde interim abluendo, & ſi non facilè cedat, abradendo.

Colluitur os, abſtergentibus: vt Hordei integri decocto.

Item Sero lactis cum Melle & Saccharo.

Vel ſequẽti: ℞. Hordei integri, Piſorum rubrorum, vel Cicerum an̄. p. j. rad. Liquirit. ℥. j. Ficuum par. x. flor. Maluæ autumnalis p. j. fiat decoctio: & in ℔. j. diſſolue Mellis vel Sacchari ℥. ij.

Poſt collutionem, Saccharum candum ore continea, vel Saccharum roſ. tab. vel Manus Chriſti: vel parùm Mellis roſacei lambat.

Si maiori abſterſione & inciſione opus eſt, calidiora quædam & acida quoque ſi pituita ſummè tenax ſit, adduntur.

Vt: ℞. Hordei, Cicerum añ. p.j. Liquiritiæ ℥.j.ß. fol. Saluiæ, Maioranæ, Hyſopi ana ʒ.ij. ſemin. Cytoniorum ʒ.j. fiat decoctio in Aqua & Vino albo: adde Mellis roſ. ℥.ij. Sacchari candi ℥.j. Vini granatorum vel Aceti parùm: miſce, Fiat oris collutio. Si addas tantundem Aluminis, vel etiam bona quantitate, quando admodum tenax eſt, potentiſſimè abſterget.

Vel: ℞. aquarum Roſ. Plantag. Solani ana ℥.ij. aquar. Saluiæ, Maioranæ ana ℥.j. Oxymel. ſimpl. ℥.ij. Aceti albi parùm.

Capiat frequenter cochleare vnum Oxyſacchari vel Hydromellitis, vel Oxymellitis ſimpl. aut ſquillitici, ſi ſumma adſit tenacitas: & poſt tempus aliquod os colluat, rurſumq; ſyrupos repetat: quibus niſi cedat, Aluminis portio hiſce permiſcenda erit.

Vel etiam Acetum ſquilliticum dilutum, ore cõtinendum: quo tenaciſſimam materiam quæ nullo pacto auferri priùs poterat ex ore tandem ceſſiſſe, nonnunquam obſeruaui.

Abradenda quoque materia hæc, ſi pertinaciter adhæreat: ita tamen ne nimiùm linguam exaſperemus, ſi præſertim ſicca admodum & fiſſa ſit, in quo ſæpe chirurgi delinquunt.

Fit autem hoc fricando linguam, vti & dentes, palatum, digito vel inſtrumento ad hoc apto, linteo panno obuoluto, & in collutionibus ſupradictis intincto. Quod & folijs Saluiæ, Menthæ ſimili modo madefactis commodè quoque fit. Inſtrumento

mento item rotundo vſitato ex ſalicibus parato, vel argenteo, cuiuſmodi Chirurgi habent, ſenſim per linguam ducto ſpurtities illa abraditur: ſæpè interim os abluẽdo, rurſumq; mox linguam inunctione leniendo. Sed & ſæpè adeò tenax eſt pituita, & craſſus pultis inſtar limus, vt & manibus apprehendi queat, ſicq; eximi poſſit, vel trahi, eoque pacto cedere cogatur.

Vapor humórve ſi linguam ſapore alieno imbuat, & oppleat, vt alia vel minimè vel ſiniſtrè ſentiat; cauſa quoq; declinanda primùm erit.

Deprauati guſtus à linguæ Imbuitione curatio.

Quæ ſi ab aſſumptis procedat, cùm affectũ longiùs perſeuerantem minimè inducat, & ſpõte ceſſet, negligitur: vel contrarijs, vt iam dicetũr, facilè emendabitur.

Si verò ab interno affectu hoc naſcatur: vapore tetro vel humore bilioſo, alimentario, illic congeſtis: ad hoſce humores euacuandos, & morbos ſanandos, curandi intentio dirigitur.

Quòd ſi verò ſapor ille aduerſus, cauſa ſublata minimè ceſſet, ſed diutiùs perſeuerans, & ſanis alioquin vel ægris moleſtus ſit: contrario ſapore, per exhibita, conciliato, priorem qui moleſtabat, vel tollimus vel emendamus.

Sic dulcis ſapor, tàm alimentoſus quàm qui reuera dulcis eſt, febricitantibus & alijs ęgris plerumque valde aduerſus, qui tamen ſanis alioquin gratiſſimus eſt, corrigitur acidis primùm, quæ illum non tantùm emendant, ſed & appetitum ſimul, quem dulcia tollunt, adferunt, & ſitim quam dulcia augent, tollunt: Quæ acida in ore contineant, lambantque, inter quæ Ceraſa acida, qualia ſiccata aſſeruari ſolent, rurſumque emollita; aliaque multa eiuſmodi, quæ in ſiti explicabuntur, oris hanc in ſuauitatem nauſeoſam admodùm emendant.

Quam & amara, quibuſdam naturis magis ae-

cepta, præſertim ſi odore ſuaui quoque conſtent. vt Abſynthium præcipuè in vino, quod maiorem adhuc illi addit gratiam, ſimiliter corrigunt.

Sicuti & amarus rurſum ſapor diutiùs guſtui inhærẽs, dulcibus vel acidis quoque, quæ & illorum quæ fauces aliàs inflammant vires retundunt. & inſipidis etiam, emendatur.

Quibus & ſalſus ſapor contemperatur. Vti viciſſim ſalſus ſapor inſipidis retunditur.

DE VISVS LAESIONE.

CAPVT VII.

Genera.

Cæcitas.

ABOLETVR penitùs viſio quibuſdam, adeò vt omni tempore & ſemper nihil videant: diciturque Cæcitas. In qua ſpecie ſi nullum vitium in oculis appareat, quod viſionẽ impedire poſſit, & oculis apertis & ſerenis cæci ſint, Amauroſis appellatur. Nam ſi macula, vel tunica, vel humor, circa nigrum oculi apparens cæcos reddat, priuatum nomen à cauſa, vt in cauſis dicetur, obtinet.

Amauroſis, Cæcitatis ſpecies.

Aliàs verò certo tantum tempore viſum amittunt, qui tamen mox iterum redit: nullo impedimento tunc quoq; in oculis conſpicuo. Vt cùm à cauſa externa ob ſplendorem vel tenebras, nimia, vel ſubitanea oculis oblata, aliquandiu excæcantur. Et cùm ab interna euaporatione oculi ambo ita obtenebrantur, vt viſio impedita, primum veluti nubecula vel fumo obſtante, per quæ minuta quędam corpora, interdum colore rubro, flauo vel atro tincta diſcurrere videntur, mox omninò aliquamdiu tollatur, in affectu, qui Scotoma dicitur.

Scotoma, Obtenebratio, Cæcitatis ſpecies.

Immi-

Imminuitur nonnũquam ſaltem viſus in aliquibus, quando rerum ſpecies quas naturaliter viſus alioquin aſſequi deberet, vbicunq; & quandocunque, non benè vel obſcurè vident; idq; plerumque nulla quoq; cauſa in oculis ſe offerente: atque Amblyopiam: id eſt, Viſus obſcuritatem, hebetudinem vel caliginem vocant. Licet aliqui, ſi oculi vitio manifeſto diminutè veluti tenebris offuſis videant, Hebetudinem, propriè magis dici exiſtiment: & in ſenibus hoc vitium Caliginem vocent.

Amblyopia viſus imbecillitas.

Caligo, viſus imbecillitatis ſpecies.

Huc & refertur viſionis ea imbecillitas, cùm viſus res propinquas non meliùs quàm diſſitas, vt naturaliter fieri deberet; ſed vicinas oculis minùs, quàm diſtantes aſſequitur: & proin cùm res minutas cernere volunt, aut legere, procul ab oculis ea remouere coguntur. Vitium ſeneſcentibus familiare; quod cùm perſpicillo idoneo emendari poſſit, eo in rebus minutioribus apprehendendis continuò vtuntur: ob quam cauſam Senum viſionem appellare ſoleo.

Viſus res diſtantes rectius quàm propinquas percipiens.

Accidit verò & contrario modo, vt aliqui res diſſitas, nondum tamen adeò, vt eas ſani quoque ob nimiam diſtantiam ſufficienter videre nequeant, ſed exiguo tantùm ſpatio, licet magnæ quoque ſint, rectè dijudicare minimè poſſint: vnde ſæpè vicinos non cognoſcentes, inſalutatos prætereunt: picturas, ſcripta, niſi oculis appropinquent, nec cernere decenter, aut legere poſſint: niſi perſpicillo huic vitio corrigendo accommodo, vtantur. Iuuenibus ab ortu plerumque innatum, & ad extremam ſenectam vſq; permanens; qua appropinquante, interdum fit, vt res diſtantiores quas minùs in iuuenta videbant, tunc meliùs cernant, & quantùm huic accedit, tantùm propinquæ tunc viſioni decedat: quam ſpeciem ego proin Iuuenũ viſum dicere ſoleo.

Viſus res paulo diſtantiores non rectè diſcernens.

Viſus res niſi oculis omnino propinqua ſint, non rectè dijudicans, Myopia.

Verùm & ex his, qui res nonnihil remotas minùs vident, alioqui inueniuntur, qui niſi res paulò minores aut ſcripta oculis omnino adhibeant, & naſo, vt vulgus loquitur, attingant, rectè diſcernere aut legere nequeant: nonnihil limis & clauſis oculis ea intuentes. Qui ab incunabilis ad ſenium vſque plerumq; hac ratione videntes, Myopes appellantur. Ex quibus alij perſpicilli opera quoque, alij minimè iuuantur.

Nyctalopia.

Occurrit & alia videndi debilitas, quando noctu ad accenſæ flammæ lumen parùm aut ferè nihil vident; interdiu verò in diei luce nullum impedimentum viſionis ſentiunt: quos Nyctalopes, Latini Luſcioſos nominant.

Veſpertina acies.

Sed & in quibuſdam accidit, vt noctu in tenebris ſine lumine acutiùs quàm interdiu videant: vti noctuæ. Rara affectio: quam Veſpertinam aciem vocant: malumus enim nomina ea quę vſitata ſunt, resque rectè deſignant retinere, quàm ea inter ſe, vti ferè faciunt. vno nomine plura ſignificantes, confundere.

Hallucinatio.

Deprauatur viſio primùm, cùm res aliter quàm reuera ſunt, illi repræſentantur. Vt ſi ea quæ ſimplicia ſunt, pro geminis cernũt, vti ebrijs aliquando accidit, qui recta pro curuis, alióve modo res formatas falsò intuentur: quod vitium Hallucinatio dicitur.

Imaginatio.

Secundò ſi res quæ non ſunt ſe videre exiſtiment, & ſibi imaginentur: vnde hunc affectum Imaginationem vocant. Veluti accidit cùm in mentis alienatione & delirijs, vti illic dictum eſt, varia ſpectra, qualia per inſomnia aliàs occurrere ſolent, vigilantes cernere: aut muſcas, culices, volitare, feſtucas, floccos rebus adhærere, ſe videre exiſtimant. Quod & minimè mente captis, neque aliàs ægrotantibus, interdum euenire ſo-

let, vt vni oculo vel ambobus quoq; ſimul, eadem inſecta, aut flocci & filamenta lanarum, telæ aranearum, ac ſimiles res minutæ & atomi, obuerſari videantur. In quibus quia plerumque nubeculam quoque ſe videre putant, hoc vitium Nubecula appellatur.

Nubecula, Imaginationis ſpecies,

Tertiò, hue falſa viſio pertinet: quando, citra mentis quoque læſionem, colores alij quàm ſunt, viſioni occurrunt: nunc rubri, nunc flaui, nunc virides, alióve modo, ſe plena luce repræſentantes: vel ijdem in ambitu & veluti circulo flammæ candelæ aut alterius rei accenſæ, iridis inſtar, coloratæ apparent. Aut ſplendor fulguris modo, aliàve lucentia corpuſcula viſionem obfuſcant.

Colores, Imaginationis ſpecies.

Splendores imaginationis ſpecies.

Quartò ad viſionis deprauationem, hæ quoque referendæ erunt: quando res quas intuentur, etſi firmæ & ſtabiles ſint, eas tamen circumagi, in gyrum agi aut rotari, vel aliter inclinare & ſubuerti exiſtimant: ita vt licet falſam hanc eſſe imaginationem cognoſcant, tamen cùm ex illa rerum circumuerſione, viſus firmam qua corpus ſubſiſtere poſſit ſedem non amplius cernat, illud quoq; titubat & vacillat. Nonnunquam etiamſi pauimentum cui inſiſtit inuerti illi videatur, ac ſi quoque ſimul inuerteretur, niſi ſuſtineatur aut retineatur, cadit, ſubitoq; corruit, & pedibus dum ſe retinere cupit, terram pulſat. Integris omnibus nihilominus ſenſibus: quo ſigno hoc vitium quod Dinos, Vertigo dicitur, ab epilepſia, apoplexia, ſyncope, quibus perculſi, ſtatim quoque proſternuntur, facilè diſtinguitur.

Vertigo, Dinos.

Sed & præter hanc in vertigine laborantibus inquietam viſionem, accedit nonnunquam & alia illius deprauatio, quam imaginationem & nubeculam vocauimus (eoque nomine imaginationes haſce, incipientem vel paruam vertiginem, nomi-

Vertigo cum Imaginationibus.

narunt) nube vel alijs corporibus vel coloribus ſimul quoq; viſioni occurrentibus. Quod tamen ſi eueniat, plerumq; vertiginem ſolet præcedere.

Vertigo cum obtenebratione Scotodinos.

Nonnunquam quoq; obtenebratio viſus, quam ſcotoma ſuperiùs vocauimus, vertiginem comitatur: cùm clauſis etiam oculis nihilominus omnia ac ſi circumuerterentur ſenſui interno offeruntur, & tunc affectus ex vtriſq; compoſitus Scotodinos appellatur.

Quæ omnes viſionum deprauationes, nullo vitio in oculis conſpicuo plerunque (niſi in ea, quando color alienus, quo oculos reuera extrinſecus coloratus eſt, interdum apparet, offertur) ſiue in ſanis ſiue ægris hoc fiat, eueniunt.

Cauſæ.

Sedes affecta.

OMnium viſionis enarratorum accidentium cauſa, vel in parte vim videndi deferente, cerebro ſcilicet, exiſtit. Vel conſiſtit in inſtrumento recipiente vim illam & rerum ſimul externarum ſpecies, oculo: qui cùm ex longè pluribus quàm reliqua ſenſuum organa conſtet partibus, & humoribus ſimul, in ſingulis aliquæ cauſæ viſioni incommodantes ſuboriri poſſunt.

Primùm in neruo viſorio, ſeu retiformi, oculo implantato, & præcipuo viſionis inſtruméto. Dein in humoribus tribus, oculum adimplentibus, neruoq́ue viſorio inſeruientibus. Poſtremò in ipſis membranis oculi globum conſtituentibus, atque intrinſecùs humores diſcernentibus: ſi illis in locis vbi viſioni peruiæ ſunt, vt circa nigrum oculi, cauſa lateat: Vbi & tantùm ſi viſionis impedimentum conſiſtat, illud videri & cognoſci poteſt: nam ſi alibi exiſtant, ita abditæ ſunt vt minimè intuentibus oculum, pateant.

In cerebro

Cerebri occaſione vti omnes ſenſus lædi poſſunt,

ſunt, ſic & viſio quoq; labefactatur. Tum ſi aut generatim, aut ſpeciatim, & præſertim ea ſede, vbi nerui optici prodeunt, affectum patiatur; vel illi ipſi nerui è cerebro producti & ad oculum vſque delati, afficiatur. Qui varij eſſe poſſunt.

cauſa viſus læſionis.

Intemperies frigida cæcitatem nonnunquam parit illæſis interdum reliquis ſenſibus. Si ex vento frigido diu multumq; fronte & oculis, quæ minûs tecta iniurijs magis expoſita ſunt, refrigeratis, frigoreq; ad eam ſedem vſque, vbi nerui optici originem trahunt, penetrante, dictæ partes adeò lædantur, vt cæci fiant; vel viſionis poſtea quædam remaneat imbecillitas: quod ex oxyrhodinorum actu frigidiſſimorum nimia applicatione, in cephalalgia nobili matronæ, accidiſſe vidi, quæ ad dies vitæ viſum recuperare ampliùs minimè potuit. Hoc quoque, ſi ab eadem intemperie cerebrum vniuerſum lædatur, accidere, ſed tunc reliquos quoque ſenſus ſimul aboleri, in ſtupore oſtenſum fuit, facileq; ex eo, vnde cauſa prodit; vti & ſi ab externis fiat, per ſe cognoſcitur.

Intemperies frigida cerebri, cauſa Cæcitatis vel Imbecillitatis viſus.

Calidam intemperiem cerebri vnà cum mentis deprauatione, viſus quoque hallucinationem & imaginationem dictam, in qua variæ viſioni offeruntur falſæ rerum imagines, adferre in phrenitide dictum fuit.

Intemperies calida cerebri, cauſa viſus Hallucinationis & Imaginationis.

Vti & eam intemperiem, quæ ex ſpirituum perturbatione in cerebro ab humoribus malignis naſcitur, vnà cum inſania & melancholia, viſioni ſimiliter falſa ſpectra offerre, illic quoque explicatum fuit.

Intemperies maligna in cerebro cauſa Hallucinationis viſionis & Imaginationis.

Siccitas nimia nerui optici, in febribus ardentibus, faciliùs in illo neruo, cùm craſſus ſit, inducta, cæcitatem poſt has febres remanentem procreat.

Intemperies ſicca cerebri, cauſa Cæcitatis.

Compreſſo vel irrigato neruorum principio,

Ab excre-

mētis cerebri nata Cæcitas vel Amblyopia. vti apoplexiam fieri oſtēdimus, in qua omnes ſenſus ſimul auferuntur; ſic &, ſi hoc tantùm circa neruorum opticorum exortum, vel congreſſum, aut reliquo extra oculum ductu fiat; quod tunc ab humoris aut ſanguinei aut pituitoſi affluxu fieri neceſſe eſt; cæcitatem ſubitò, ſi ſtatim eo humor delabatur, ſequi, aliquando ſolet contingere.

Frequentiùs tamen ab excrementis aqueis pituitoſis cerebri, quæ in media hac cerebri baſis ſede, vbi nerui optici prorumpunt, ad infundibulum quod proximum hiſce neruis eſt, ſemper defluunt, & vnà cum neruis, & propè illos, in oculi cameram & narium amplitudinem erumpũt, irrigatis vel nimiùm humectatis neruis opticis, Amblyopia in ſenibus & pituitoſis, ſolet accidere. Aut ſi ab eodem humore vel refrigerētur, vel in anguſtiis illis comprimātur, potiùs quàm, vt illi voluerunt, obſtruantur, cæcitas quoque ſequi conſueuit. Quæ viſionis abolitio vel imbecillitas, vnà cum reliquorum ſenſuum læſione, ſi vitium hoc ad illorum exortũ vel progreſſum in baſi cerebri vſque producatur, accidit: vel viſus tantùm, ſi ea potiſſimùm ſedes afficiatur, aboletur. idq; in vtroq; ferè oculo, ob neruorum opticorum cōgreſſum, & breuem ad oculum ductum, vt rariùs tantùm vnus neruus ſic poſſit affici. Quod à pituita ſeu aqueo humore prodijſſe, illius humoris in cerebro redundantis indicia, ſatis patefaciēt. Neruumq; affici, cùm nihil in oculo appareat, quod talē viſus amiſſionem vel obſcuritatē adferre poſſit, facilè quoq; cognoſcitur: neq; enim hoc ſignum, quod certiſſimum exiſtimarunt, nimirum ſi compreſſo oculo ægro pupilla nō dilatetur, nerui vitio hoc fieri, quod influxus ſpiritus in oculum impeditus ſit, verum cōperimus; cùm ſpiritus animalis non flatus inſtar oculum diſtendat, neq; oculũ adimpleat, ſed in retiformi neruo perſiſtat.

Huc

Hoc quoq; non infrequens, ſed à nemine quod ſciã rectè deſcripta cauſa illius cæcitatis, quæ poſt conuulſiones graues, & frequentes aliquando relinquitur, referenda erit. Quam non ab humoris affluxu, vti voluerunt, ſed quia in magnis illis per paroxyſmos cóuulſionum, partium omnium atq; oculorum ſimul contorſionibus, in quibus ſæpè quoq; conuulſi, admodumque exerti & inflexi apparent, attracto ſic nimium & tenſo neruo optico, illis adnato, illoq; ſimul contorto & læſo, ſpiritusq; viſorij tranſitu impedito, oculis viſione priuari cõtingit: atque inde prouenire, diligenti examine & conſideratione inuenimus.

Cõtorſio neruì viſorij in cerebro, cauſa Cæcitatis.

Læſa cerebri ſubſtantia, vti per apoplexiam omnium ſenſuum fit priuatio; ſic neruo illic contuſo vel vulnerato, quod aliquando ex punctura iuxta frontem facta accidiſſe, quidam teſtantur, cæcitas, ob ſolutam cõtinuitatem vel callum relictum, ſubitò quoq;, & ob ictum, manifeſta, euenit.

Solutio continui, in neruo viſorio cerebri, cauſa Cæcitatis.

Imbecilla cerebri cõſtitutio, diſſipatis & abſumptis ſpiritibus propter ſeniũ, vel ob morbũ grauem & diuturnũ, euacuationes nimias, ſanguinis potiſſimũ & ſeminis, vnde magna ſpirituũ fit profuſio, venusq; immodica, ob id viſioni admodùm incõmodat: item ob nimias vigilias, vt illic dictum fuit, Amblyopiam ſeu viſionis imbecillitatẽ. & reliquorum quoq; ſenſuum, maximè eorum qui ſubtilius obiectum habent, vt eſt auditus, frequenter, vt in cauſis illorum hiſce externis patet, ſenibus familiarem, in conualeſcentibus remanentem, in intemperanterq; viuentibus conſuetam, inducit.

Imbecillitas cerebri, cauſa Amblyopia.

Præter hanc quæ à ſpirituum defectu procedit, cauſam, de qua dubitari minimè poteſt, aliam hîc in ſpirituum craſſitie aut tenuitate & ſubtilitate affingere, vti plerique ſubtiliùs ſanè quàm veriùs hæc proponunt, nulla ratione induci poſſumus,

ſed plurib. vt ab illis diſſentiamus, mouemur. Cùm ſpiritus animalis æthereus penè, tales mutationes minimè patiatur: facilimè verò diſſipetur: ſicuti nec vitales ſpiritus, craſſeſcere aut attenuari nemo vnquam, ne fingere quidem fuit auſus. Vti & videmus, niſi iam à ſpiritibus defectus viſionis accidat, alia illius incommoda, vnde res procul diſſitæ vel propinquæ minùs rectè diſcernuntur, inſtrumenti vitio potiùs accidere, vti mox explicabitur; non ob ſpirituum quandam craſſitiem vel ſubtilitatem, quemadmodum exiſtimarunt, cum adeo ſint ſubtiles, vt ſubtiliores eſſe non poſſint.

Spirituum cerebri à vaporibus perturbatio, cauſa Hallucinationis & Imaginationis, cum mentis alienatione.

Spirituum cerebri perturbationis vel agitationis cauſa, & ipſorum conſenſu cerebro quoque affecto, viſionis læſionis variæ ſpecies, prodire ſolent. Vt ſi vapore calido ſubtili vel turbido aut maligno permixti, non tantùm mentem peruertant, ſed & viſionem quoque, ita vt multa ſe videre exiſtiment, quæ non ſunt, corrumpant: ſicuti ſi ab eiuſmodi vaporibus ſpiritus cerebrumque incaleſcant, tunc vnà cum delirio ſpectra falſa oculis quoque obuerſari, in paraphrenitide dictum fuit. Vti & ſi narcotica quædam cum calore accedat vis, vt ex euaporatione vini fieri oſtenſum fuit, tunc vnà cum temulentia mentis, viſionis quoque fieri hallucinationem, in qua varia quæ non ſunt, ſe videre putant, vel quæ ſunt falsò diiudicant (ſicuti hiſtoria de illo qui res geminas ebrius ſemper eſſe putans, eluſus ab vxore manus combuſſit, huic rei fidem præbet) in temulentia declaratum fuit. Dein cùm alij tetri vapores & maligni, ab hypochondriorum regione cerebrum petant, illudque & illius ſpiritus perturbent, non ſolùm mentem peruertunt, ſed & viſioni nonnunquam falſas rerum imagines proponunt; ſicuti in melancholia hypochondriaca explicatum fuit.

Qui

Qui omnes viſionis per conſenſum facti affectus, cùm mentem ſimul perturbēt, ad mentis alienationem pertinent, vbi & de illis prolixè tractatū fuit.

Verùm & ex ſpirituum nimia agitatione, viſionem lædi, ſæpenumerò contingit: non illa, quæ in animi affectibus, ſpiritibus non tantùm agitatis, ſed potiùs inuicem confuſis, ſimul cum humoribus in capite, corde, & toto corpore contentis, animum tantùm perturbat, & viſioni vix officit. Sed ea, qua ſpiritibus in cerebro, vel per ſe, vel vaporis permixtione commixtis, ſine animi perturbatione, Vertigo, Imaginatio & Scotomia appellata, excitari ſolent. *Spirituum cerebri nimia agitatio, cauſa Vertiginis.*

Spiritus enim in cerebro illiusq́; arterijs & ſinibus contentus, etiam citra vaporis permixtionem commotus agitatusque vehementiùs, ſimilem in externis commotionem imaginationi repræſentans, vertiginem dictam parit, cuius commotionis variæ cauſæ eſſe poſſunt. Motus enim capitis vehemens, eadem forma diutiùs factus, efficit vt ſpiritus eadem ratione ſecuti, agitatique, poſtea quieſcente capite, nihilominus adhuc aliquandiu, donec iterum conquieſcant, eodem modo, quo motus capitis factus eſt, diſcurrant: Vt fit, ſi caput vnà cum corpore in gyrum diutiùs circumducatur; tunc enim vertigo ſequitur: adeò quòque, ſi hoc longiùs agatur, valida, vt pedibus minimè conſiſtere liceat, ſed vacillādum & cadendum nonnunquam neceſſariò ſit: ſicuti hæc in hominibus & animantibus videre ſæpè contingit. Ita capite deorſum diu inclinato, ſpiritibus tunc ab eo ſurſum ad neruorum principium vergentibus, cùm illud rurſum erigitur, iiſdem ſpiritibus impetu rurſum ad ſedem propriam remeantibus, ex motu illo, vertigo aliquando ſentitur.

Non autem ex motu hoc corporis ſaltem, ſed &

animi perſeuerante vel vehementi commotione, ſpiritibus ſæpè & validè in cogitationibus profundis & aſſiduis, alijsq; animi pathematibus, vti & vigilijs, exagitatis, accidit, vt ſic aſſueti, ex leui cauſa aliqua interna commoti, in vertiginem incidant. Sicuti ſtudijs vehementiùs inuigilantibus, cùm ieiuni ſunt, ob cauſas mox dicendas vertigines nonnunquam moleſtias exhibere, obſeruamus.

Sed & ex intuitu longiore, rei quæ circumagitur, vel aliàs celeriter mouetur, ſiue hoc ita fiat, aut fieri illis videatur, vti nauigantibus terram moueri & currere, quod quibuſdam etiam clauſis oculis ex imaginatione accidit, vertigine aliqui corripiuntur: ſpiritibus quoque ex viſionis illa agitatione, quæ ad obiecti ſubitam commotionem ſequitur, ſimili modo concitatis, & viſionis celeritatem veluti ſequentibus. Quod vt illis quibus ſpiritus faciliuş agitantur accidit, ſic in diſpoſitis ad vertiginem, paroxyſmo vt inuadat, occaſio, vel ſi leuis tantùm cauſa ſit, præbetur. Ex alto quoque præcipiti periculoſoque loco, deorſum proſpectus, vertiginem in non conſuetis, ſpiritibus nimiùm diffuſis, rurſumque terrore retractis, ſicque inæqualiter commotis parit. Proin & ijs qui ſibi non metuunt, hoc minimè, niſi aliàs diſpoſiti ſint, aut alia accedat cauſa, vt ſi ex eminentiore tali loco, res quæ rotantur, aut vortices aquarum inſpiciant, euenit.

Cæterùm quemadmodum ab externis cauſis, vertigo hæc ob ſpirituum impulſum nimium accidit; Ita & per ſe ſpiritus in arteriis cerebri, potiſſimùm feruidiores copioſioresq; collecti, quia tunc inquieti ſunt, facileque per ſe, vel etiam leui accedente occaſione, agitantur, vertiginem cauſant. Quæ diu multumq; & facili ex cauſa homines vel ſola, vel comite quoque capitis dolore diuexat.

Quibus

Quibus & arteriæ vehemẽter in capite & auribus; cum illarum tinnitu, interdum & reliquo ſæpè corpore pulſant; & vixdum niſi illarum apertione, vti dicetur, ſanantur. Hoc autem per ſe, ſanguine adeò calefacto & attenuato in arterijs poteſt accidere: vel vaporis tenuioris, vti mox dicetur, permixtione.

Verùm & aliam vertiginis cauſam à ſpiritibus procedentem in arterijs, & vaſis capitis, ſectione in quodam mercatore noſtrate, qui multis annis vertigine, laborans, nec ambulare, nec è lecto amplius ſurgere, quin corrueret, poterat, deprehendimus: vas venoſum nimirùm cerebri, omnesq; illius arterias ab exortu & ingreſſu ipſarum in caluariam, vniuerſo per cerebrum ductu, coalitas induratasque, glandulisq; paruis duris toto proceſſu diſtinctas. A qua ipſarum obſtructione ſpiritus impediti retentique in cerebro, ex leui corporis motu circumducti, incurabilem vertiginem pepererunt.

Vaporum verò ſpiritibus iam enarratis cerebri permixtorum cauſa, non tantùm Vertigo; ſed & Imaginatio dicta & Scotoma, vel ſimul, vel ſeparatim occurrentia, procreari ſolent: Eaque pro vaporum naturæ & loci, à quo exurgunt, & in quem in cerebro feruntur, diuerſitate. Si enim illi copiosè cerebri ſpiritibus in illius vaſis confuſi, loca illa adimplentes exitumque quærentes, vnà cum illis in latera circumducantur, talem ſenſum, vti ſuperius dictum, & motum; in externis quoque viſioni offerendo, vertiginem pariunt: leuiorem vel grauiorem, prout maior minórve illorum eſt copia, atque agitatio.

Vapores cerebrum petentes, cauſæ Vertiginis, Imaginationis & Scotomatis.

Quæ & ſola hominem, ſi ſubtilis nec aliter inquinatus ſit vapor, afficit. Vel ſi calidior ſimul exiſtat, dolor quoq; accedit capitis. Si turbidus aliáve modo inquinatus, coloratus, ſplendeſcens: vti

â variis humoribus & bile, ſicuti mox dicetur, diuerſimodè exhalare poteſt, imaginationes ſimul cum vertigine, per quas viſui quoque varia corpuſcula, inſecta, atomi, colores, ſplendores falsò repreſentantur, tunc fiunt. Vel ſi obſcuritate ſua potiùs quam craſſitie, vti voluerunt, viſionem obfuſcent, nebulas, fumos, vel tenebras oculis, vnà cum vertigine (nam & licet nihil videant, vt ſupra de clauſis oculis dictum fuit, tamen vertiginem ſentire poſſunt) in affectu Scotodino dicto offundunt.

Quæ tamen imaginationes & obtenebrationes ſeu ſcotomata, ſeparatim quoque ſine vertigine, ſi circumactus ille ſpirituũ in capite non fiat, ſed ſola vaporum cum illis permixtio, ſæpenumerò accidunt. Quod qua ratione hoc poſſit viſioni accidere, diligentius, in tanta opinionum de hac re varietate, inueſtigare oportet.

Multi, hoſce vapores aſcendentes, & ex oculorum camera erumpẽtes, qui oculis fumi inſtar obuerſantur, viſionẽ vel fallere, vel impedire hac ratione moti crediderũt: quòd à vaporibus qui ſimili modo ad oculos penetrant eosq; vellicant lachrymas elici, oculosq; rubere, cernerent. Hoc tamen, cùm potius narium tunicæ ſenſilis vellicatione, ob communicationẽ eius cum oculorum adnata tunica, fiat, cõparatio hæc locum habere minimè poterit: & cùm vapor, ſi ita oculorũ orbitam ſubiret, oculosq; perreptaret, mox euolaret, antequam eos attingeret, hác opinionẽ tanquã infirmã reijcimus.

Alij verò vapores hoſce oculos penitus ſubire, & ad interiora illorum vſque penetrare, adeò vt intrinſecus ab ipſis oculis cernantur, exiſtimârunt. Verùm cum hac ratione ad oculi globum, nulla ſit via, illeque adeò ſpiſſus ob corneam tunicam, vndique integram, exiſtat, vt vapores illam peruadere, in quem acus vix, cum ſuffuſio tollenda eſt, intrudi

intrudi poteſt,minimè poſſint;vana & hęc eſt quorundam opinio; eoq; magis inepta, quòd corporis noſtri perſpirabilitate, errores ſuos palliare & tegere volunt.

Alij verò, vt qua ratione vapores hi oculũ ſubire poſſint, explicarent, cùm non alium introitum in oculi cameram,quàm nerui optici,venæ,& arteriæ,eſſe cognoſcerent; vapores hoſce cerebrũ quidem primùm petere, ſed inde per venas & arterias ad oculum deſcendere,ſcripſerunt:non intelligentes,quod nos in Anatome noſtra prodidimus,vaſa hæc tantùm per adnatam oculi tunicam diſcurrere, nullibiq; neque in corneam oculi tunicam, nec oculi interiora peruenire, cùm ſanguis ſi oculum ſubiret,ſuo colore,viſioni (vti fit, cùm è vaſis effuſus in corneam excidit) omnia rubra repræſentaret. Ob eam cauſam neque hoc modo vapores ad oculos ferri, hac demonſtratione probatum fuit.

Alij magis conſideratè, nerui optici cauſa quod præcipuum viſionis inſtrumẽtum ſtatuunt, id fieri docent. Quod & nos admittimus,nõ ea tamen ratione, vti illi qui vapores neruum opticum ſubire poſſe,perque illum tanquam canalem è caluaria in oculum vſq; deferri crediderunt, hoc fieri concedimus; cùm per neruos ſpiritu animali plenos, vapores turbidi deferri minimè queant, & cùm hoc ſit contra vaporum naturam, deorſum,niſi impetu quodam pellantur (quod hic minimè fit)ferri.

Verùm nos ita potius id euenire probabiliter cenſemus. Quòd nimirũ vapores hi cerebri anteriora præſertim petentes, ſpiritibusq; animalibus confuſi,illic ſplẽdori imaginum,quæ à neruo optico cerebro,vbi ſenſatio omnis & diſcretio fit, offeruntur,ſcintillarum aliquot permiſtione,quibus illarum lux inæqualis, vel certis locis obfuſcata redditur, falſa eiuſmodi ſpectra,cum veris imaginibus

confuſa, in hac viſionis læſione quæ nubecula vocatur, cerebro repreſentent. Quod enim hoc in cerebro non oculis fiat, vertigo, quæ plerumque has imaginationes, vtį priùs demonſtratum fuit, comitatur, ſpiritibus tunc ſimul in cerebro affectis & agitatis, vnde & qui tunc vertigine laborant, non tantùm has imaginationes habent, ſed & omninò rotari & circumire ſibi videntur, ſatis oſtendit: & ſcotoma ſeu viſus obtenebratio, vt ferè cæci fiant, nonnũquam has nubeculas ſecuta, ſpiritibus tunc multitudine vaporum omninò obſcuratis, euidenter declarat. Quæ omnia in cerebri ea ſede, quæ neruis opticis originem præbet, elatiorq́; eſt cæteris, & propterea viſioni potiſſimùm incommodare videtur, non autem in oculis accidere, ſi à vaporibus hoc fiat, ſatis demonſtratum fuit.

Quemadmodum in oculorum vitio interno, ob tunicam illic natam oborto, quoq; nubeculas has, & alia dicta viſioni offerri poſſe, & viſum penitùs quoq; obſcurari, in pupillæ ſuffuſione dicta, mox oſtendemus: quamobrem & haſce nubeculas à vaporibus genitas, falsò ſuffuſionis nomine appellârunt, quia vapores tunc quoque oculis ſuffundi, & illic pelliculam gignere, arbitrati ſunt; quas nubeculas & imaginationes, nos rectiùs indigitauimus. Quæ & à vera ſuffuſione hiſce ſignis diſtinguũtur, quòd in nubecula & imaginatione affectorum oculis nulla macula appareat, vtriq; oculo ſimul his viſionis accidentibus oblatis, quæ interdum remittunt & ceſſant, rurſumque certo tempore redeunt; cùm in vera ſuffuſione in vno oculo vitium apparens, vix autem perfectè in vtroq; ſimul, viſioni ſine intermiſſione vt illic dicetur, obſit.

Cauſa verò harum euaporationum, vnde & vertigo & imaginatio & ſcotoma proueniũt, in diuerſis corporis partibus poteſt cõſiſtere: cùm aliàs ab inferio-

inferioribus ſurſum elati vapores capiti demáden-tur: frequentiusque à ventriculo prodeant. In quo biliofus præſertim humor, calidã, ſubtilem euaporationem proferens, eamque non tantùm ad nares vſq; (vti à cæpis, raphanis, ſinapi exſurgens vapor, nares tantùm vellicare moxq; iterum diſſipari ſolet) ſed in caput ipſum emittens, nunc vertiginem, nunc imagines, quæ plerunq; naturam bilis imitatæ, interdum flauent, aliàs virent, aut nigricant, ſicuti dicitur Gál vnd grün vor den Augen / cauſat. Et cùm bilis in ventriculo dum ieiunus adhuc eſt, magis ferociat efferueſcatque, vaporesq; tunc non impediti, liberiùs ſurſum ferantur, accidit, vt picrocholis dum ieiuni adhuc ſunt, accidentia dicta moleſta ſint: & quòd ex cibi aſſumptione, quia bilis vehementia retunditur vaporesque reprimuntur, miteſcant. denuoq; ceſſent: quod & ſponte diſcuſſis in capite vaporibus, eoq; citiùs quò ſubtiliores ſunt, euenit: donec nouis euaporationibus factis, hæc mala redeát. Cognoſcitur autem ex oris amaritudine, roſioneque oris ventriculi, quod cor vocant, alijsq; huius humoris indicijs, à bile hoc profectum eſſe: quæ & nonnunquam capitis dolorem, ſimul cum vertigine eadem opera adfert.

Ijdem vapores à venis meſeraicis progreſſi, in quibus bilioſi ſucci, vt alibi oſtenſum fuit, frequenter redundare ſolent; vti ab eodem loco eleuatis, & per venas & arterias ſurſum delatis vaporibus, febres intermittentes, hypochondriacę melancholiæ, per interualla hominem inuadunt, ſic & iam dicta ſymptomata frequenter excitant: quod fit ſurſum inde per venas elatis vaporibus; nonnunquam & per arterias quæ venis meſeraicis annexæ ſunt: tũc maximę, quádo vapores illi ſubtiles ſunt, & tales, vt hęc potiùs accidentia, quàm mentis perturbationes, quas à malignitate potiùs illius pro-

ficiſci oſtenſum fuit,inducant. Qui & proin nunc vertigines ſolas, vel prout comparati ſunt, imagines aut ſcotomata ſimul cum illis, vel ſine illis procreant. Quam veriorem cauſam malumus adferre, quàm cruditates, à quibus flatus potius quàm vapores eiuſmodi generantur, prætendere.

Sed & ex reliqua aliqua corporis ſede,per venas & arterias, vapores eiuſmodi à ſanguine tenuiore eleuati, eadem cauſare poſſunt. Veluti ex ea quæ circa vterum eſt; ſicuti retētis menſtruis hoc quoq; ſymptoma, vti & alia, hac ratione ſæpè eueniunt. Et à pedis aliqua ſede, aut alterius membri prodiens vapor, auræque alicuius inſtar ſurſum delatus, vti epilepſiæ, ſic & vertiginis cauſam fuiſſe obſeruauimus: vnde & vertigines aliquando epilepſiam præcedunt,eamq; mox ſecuturam præſagiūt, cùm à ſimilibus vaporibus cerebrum vellicantibus,epilepſiæ quoque,vt ſuo loco dicetur, fieri poſſint.

Verùm & in capite ipſo, horum affectuum cauſa nonnunquam conſiſtit. In quo non tantùm ſanguis ſpirituoſus feruidior copioſiorque collectus, vti ſupra dictum,id facere poteſt,ſed & ab humoribus illic contentis,conſimiles vapores ſuſcitati,ſpiritibusq; permixti hæc accidentia progignere poſſunt. Quod à ſanguine potiùs vaſorum & ſinuum cerebri, illique permixtis humoribus oriri, quàm à pituita credimus. Quam tamen vertiginis cauſam etiam eſſe,ſed non quia vapores emittat, ſed modo iam explicando,minimè negamus.

Humoris in cerebri aquei pituitoſi fluctuatio, cauſa Vertiginis.

Repletionem cerebri,ab humore aqueo tàm ſeroſo quàm pituitoſo factam, vertiginem illam cauſare, quæ apoplexiam aut carum præcedere & minari ſolet, certum eſt. Quæ frequens & diuturna, & niſi præcaueatur, in hoſce morbos terminari cū vitæ ſummo diſcrimine ſolet, Verùm hoc refrigerando & humectando cerebrum, non facit, cùm agitatio

agitatio hæc ſpirituum, quæ in vertigine fit, ſic potiùs impediretur, quàm promoueretur. Sed fit hoc, cùm cerebri anfractus ſpaciaque adimplens, maxima copia caluariam replendo, & flatuum copiam ſimul generando (qui ex aqueis humoribus ſæpiùs, quàm vapores, gignuntur) in ea fluctuat, tunc enim ſicuti in cordis inuolucro, aqua redundans, cùm agitatur, palpitationem cordis facit; ita & hîc cerebrum vndique opplens, cùm caput mouetur, agitatus humor & capitis motum ſequutus, ſicuti de ſpiritibus diximus, talem ſenſum capiti præbet. Quod ex ipſorum relatione, qui de tali fluctuatione conqueruntur, ſatis patet: & aperta caluaria hanc humoris immenſam copiam, ſicuti in apoplexia dictum fuit, ſæpenumerò inuenimus: in eoq́ue cui arterias quoque occalluiſſe modò diximus, tantam illius copiam deprehendimus, vt aperto cranio vndatim defluxerit: quæ & vnà cum arteriarum illa obſtructione, geminã cauſam vertiginis proferens, eam tam diuturnam & incurabilem effecerat, in qua humor ille diuturnitate cerebrum irrigans, carum, quo & extinctus eſt, pepererat. Cognoſcitur autem vertiginis hanc cauſam eſſe, non ſolùm ex fluctuationis illo ſenſu, ſed & alijs pituitæ redundantis indicijs, in caro & apoplexia explicatis. Ad quæ procliues, ſomnolenti ſimul & ſtupidiores euadunt, & in hoſce affectus, niſi occurratur, tandem incidunt.

Nerui viſorij oculo iam implantati, & retis forma inſtar dilatati occaſione, viſionis incommoda pleraque, cum is viſionis præcipuum ſit organum, eueniunt. Idq́ue ferè per conſenſum aliarum partium, cùm illarum cauſa, ijs quæ ad viſionem requiruntur, ſpiritu nimirùm & obiecto proprio deſtituatur, vel rectè frui minimè poteſt. Nam alioquin oculo ita immerſus munitur, vt vix dum pro- *Nerui viſorij ſeu reti formis in oculo, cauſa Viſionis læſionis.*

prio aliquo affectu, niſi conſentiente cerebro afficiatur.

Spiritus animalis priuatio in neruo retiformi, cauſa Cæcitatis, vel Amblyopia.

Deſtituitur ſpiritu animali vel omninò, in cæcitate: vel ex parte, in viſus imbecillitate: ob cerebri vel nerui optici affectus iam enarratos: quales ſunt, intemperies, compreſſiones, læſiones, & imbecillitas, à ſpirituum penuria potiùs, quàm excogitata craſſitie & ſubtilitate profecta.

Refugientibus quoque ex neruo viſorio verſus ſuum principium ſpiritibus, idem accidit. In diutiùs preſſo oculo, & per conſequens retiformi neruo, humorum oculum opplétium cauſa, interdum euenit, eos poſtea tantiſper donec ſpiritus rurſum recurrant, cæcos eſſe.

Sed & nimis diu otioſis in neruo viſorio ſpiritibus, & veluti ſopitis, vel cùm illorum non eſt vſus retrogreſſis, aut neruo ipſo torpido facto: in illis qui in tenebris diutiſſimè, vt in carceribus aut alijs obſcuris locis detenti, nihil viderunt longo tempore, quando in lucem redeunt, viſum vixdum vel tardiùs, vel nunquam amplius recuperant.

Et cùm ſpiritus animalis, vitali indeſinenter opus habeat, eo quoque per ſyncopes aliquantiſper diſſipato, & ſpiritu animali per conſenſum impedito, viſio primùm, inter functionum ceſſationes, in animo delinquentibus obfuſcatur, & mox cum reliquis omnibus, tamdiu donec ad ſe redeant, tollitur.

Obiecti priuatio in neruo retiformi, cauſa Cæcitatis vel Amblyopia.

Obiecti proprij, rerum ſcilicet imaginum, per lucem & ſplendorem oculum ſubeuntium cauſa, neruus retiformis, viſionis læſionem patitur, ſi illud nimis violenter illi offeratur, eoq́; adeò afficiatur, vt poſtea non amplius vel non rectè ſentiat.

Vt cum à ſplendore ſolis, fulguris, ignis, admodum perculſus, poſtea ſcintillas aliquamdiu ſe videre exiſtimat, & vel penitus per aliquot tempus

obcæ-

obcæcantur oculi, vel vti ſæpè accidit, cæci poſtea maneant.

Vel ſi luce deſtitutus oculus, qua extrinſecùs res & intrinſecùs oculus vt videat, illuminari debent, propter tenebras externas, rerum ſpecies minimè poſſit cognoſcere.

Quæ quoque, qua ratione propter pupillæ obturationem accidant, in membranarum oculi vitijs explicabimus. Vti & quando humorum cauſa id euenit, illic quoq; dicetur.

Humores oculi, cauſa Viſionis læſionis.

Humorum in oculo contentorum cauſa, viſionis impedimentum accidere ſimiliter poteſt; præſertim cryſtallini, per quem veluti per perſpicillũ, neruus retiformis rerum externarũ imagines, primùm colligit, rurſumq́ue diſperſas, dilatatas, maioresq́ue redditas, ſinu ſuo excipit: cui cryſtallino humori reliqui humores tantùm inſeruiunt. Fitq́ue hoc cùm vel deficiunt, quia aut effluxerunt, aut conſumpti ſunt: Vel ſitum naturalem permutant: Aut ſubſtantia ipſorum immutatur, vel colore alieno inficitur: quod quomodo fiat, in ſingulis explicabimus.

Effluxus humorum oculi, cauſa Cæcitatis.

Profluunt & ex oculo humores nonnunquam, aqueus frequentiùs, cùm ſit in anteriore ſede poſitus fluidiorq́ue: alij rariùs niſi cauſa magna ſit: fitq́ue tunc Cæcitas. Aqueo enim humore effluxo, oculi globus nõnihil collabitur & corrugatur, vnde pupillæ foramen, quod ſplendorem intromittere debebat, occluditur, reliquiq́ue humores antrorſum è ſinu retiformis prolapſi, faciunt, vt ille nonnihil collabatur, vnde viſionem ceſſare neceſſe eſt. Longeq; magis ſi cryſtallinus quoque humor cum vitreo cui inhæret, procidat: cùm is ad viſionem, vti dictum, omninò requiratur, & tunc retiformis neruus penitùs collapſus, ſuo ſinu rerum ſpecies non amplius poſſit comprehendere.

Quorum omnium cauſa apparens vulnus vel vlcus oculi eſſe ſolet. Si amplo vulnere, magna cum vi per corneam tam ſpiſſam & duram, facto, aperiatur: neque enim per leuem puncturam, qua in catarrhacta tollenda oculi globum perforare ſolent, aqueus humor, qui ſuam quoque habet tenacitatem, poteſt effluere. Ab inflammatione etiam oculi abſceſſum gigni, in quo corneæ pars in pus conuertitur, qui diſruptus, cum pure, oculi humores aliquando profundit: aliquoties vidi; & in febre peſtilentiali in vtroque oculo accidiſſe, cryſtallino humore in barbam vſque defluxo, illicque hærente, notaui.

Abſumptio humoris aquei, cauſa Cæcitatis vel Amblyopia. Conſumuntur quoque oculi humores, aqueus præſertim, cum ſit tenuior: tuncque oculo non ſufficienter diſtento (quod vt pupilla exactè aperta maneat requiritur) ſed nonnihil collapſo, pupillæ foramine etſi non penitus occluſo, tamen amplitudinem ſuam vel rotunditatem amittente, & reliquorum humorum ſitu obiter conturbato, viſus ſequitur imbecillitas: vel ſi maior fiat confuſio, etiam cæcitas. Sicuti in morbis longis, acutis, ſummoq; & diuturno marcore corpus abſumentibus, rarius, frequentius in extremo ſenio, quibuſdam euenit: in quo & vitreus & cryſtallinus exiccari, vti mox dicetur, poſſunt. Quibus oculi corrugati nõnihil apparent, quos fractus vulgus ideò appellare ſolet; præſertim cùm in mortis agone, calore & ſpiritibus iam deſtituti, flacceſcunt.

Situs naturalis humorum duorum, cryſtallini & vitrei (qui ſolidiores cùm ſint, proprijs membranis coerciti, loco proprio fixi hærere debent) peruerſio, viſui quoq; nocumentum adfert: quorum ſedibus mutatis, aqueus, ſpacium relictum ab illis adimplens, facilè cedit.

Situs Vitrei Quod quandoq; accidit in vitreo humore (cui cryſtal-

cryſtallinus humor præpoſitus, illiusque anteriori ſedi immerſus aliquouſque conſiſtit) ſi is portione aliqua illius, antrorſum delata, cryſtallino humori præponatur. Vbi & ſæpè contentus, albuginis inſtar ſub pupilla cerni poteſt. Tunc enim nondum cæcitatem, cùm lucidus vitri inſtar ſit humor, ſed hallucinationem aliquam, cùm ſpiſſior ſit aqueo, ſicuti in ſuffuſione incipiente, vti dicetur, fieri ſolet, accidere neceſſe eſt. Niſi fortè tanta illius quantitas eò delapſa ſit, vt penitùs cryſtallinum obliteret, eumq; retrorſum premat, admodúmve inuertat: tunc enim ambobus conturbatis humoribus, grauiora vt in cryſtallino humore dicetur, viſus accidentia ſuperuenire ſolent. Huius autem cauſa ictus vel contuſio eſſe poteſt. Aut frequentiùs punctata in ſuffuſione detrahenda, nimis profundè ad hoſce humores adacta, illorumq; tenues membranulas, quibus cohærent, diſrumpens. Vix enim aliàs vti voluerunt, conatus ex reſpirationis retentione magnus, in deiectionibus partu, aut conuulſionibus, in quibus oculi veluti exerti apparent, id intrinſecùs in oculo moliri poteſt.

humoris perverſio, cauſa Hallucinationis.

Cryſtallinus præſertim humor, in medio vitrei humoris cauitatis, ſolis inſtar ſuſpenſus, à pupillæ foramine nonnihil diſſitus, illud rectà ſua amplitudine reſpiciens, & ſplendorem per illum æqualiter in id diſperſum ſuſcipiens, neruique viſorij ſeu retiformis ſemiglobati cauitati, in poſteriore illius ſede poſitæ, diffundens, ita vt eam ſplendore ſuo vndique adimpleat, ſi naturalem hunc ſitum admodum immutet, ſine viſionis noxa id fieri non poteſt. Quæ illius vitia, cùm nec humor ipſe in oculo videri poſſit, in eo quoque minimè, niſi penitùs in pupillam, vti de vitreo dictum, incidat, conſpicua ſunt.

Fit autem hoc, ſi aliquomodo inuerſus, latiore

Situs Cryſtallini hu-

moris inuerſus, aut in latera à medio recedens cauſa Hallucinationis & Strabiſmi.

ſua parte, quæ lentis maioris inſtar compreſſa eſt, pupillæ foramini non rectà opponatur, ſed in latus nonnihil declinans, eam obliquè vel tranſuerſim, reſpiciat: Aut cùm ſurſum deorſúmve, vel ad latera à media oculi ſede delatus, à pupillæ foraminis aſpectu nonnihil declinat. Quibus, vel ab ortu in quibuſdam, in nonnullis à cauſa aliqua violenta, vti in vitreo modo dictum fuit, accidentibus, vel cæcitatem, ſi magnus à ſitu naturali receſſus fuerit; vel ſi minor, viſus obſcuritatem, vel potiùs hallucinationem aliquam, in qua res vel geminæ, vel curuæ, vel inflexæ eſſe videntur, fieri contingit. Quin etiam leuis aliqua duntaxat cryſtallini humoris à centro pupillæ declinatio, quamuis viſioni adhuc minimè obſit, Strabiſmi cauſa eſſe poteſt. Quemadmodum enim in viſione, ſi cryſtallinus rectà pupillæ foramini oppoſitus ſit, pupilla etiam res externas quas intuetur rectà inſpicit; ita ſi nonnihil à centro illius auertatur humor cryſtallinus, vt videant, pupilla non rebus rectà, ſed obliquè oppoſita, oculum ſic inuertunt, ſtrabiſmo laborantes, vt aliud quid, quàm rem obiectam aſpicere iudicentur, quod tamen etiam ob pupillæ ſitum contortum, vti mox dicetur, accidere poteſt. Quæ ab ortu plerumq; hominibus ſic eueniunt.

Situs cryſtallini humoris retrorſum, antrorſúmve tractus, cauſa Viſionis, in qua res non niſi propinquas admodum: Vel diſsitas melius quã propinquas, vident.

Imprimis verò ſi cryſtallinus humor, in poſteriore paulò ſede oculi versus neruum retiformem, ſuam ſedem obtineat, viſionis huius qua res diſtantiores nõ rectè aſſequi poſſunt, cauſa exiſtit. Quod ab ortu multis accidit, vt non ſicuti naturaliter fieri ſolet, verſus anteriora magis ad pupillam cryſtallinus humor reſideat, ſed in oculi medio exactè ſitum ſuum habeat, & adeò frequens eſt, vt Anatomici plerunque illius ſitum naturalem, in medio oculi centro deſcripſerint. Vnde non mirum, multis ab ortu hanc viſionem quam Iuuenem vocauimus

mus accidere, vt propinqua rectè & acutè, diſtantia verò minimè poſſint diſcernere, idq; cum perſpicillum nimis à rebus quas intuemur, retrorſum inclinatum eſt, quod proin propinquioribus duntaxat ſufficienter illuſtratur, à procul verò diſſitis imaginib. oblatis, niſi intermedio perſpicillo craſſo, ex cryſtallo facto, collectæ, efficaciùs ſic oculo offerantur, illud illuminare ſufficienter minimè poſſunt. Hincque accidit, vt cùm & ſitus illius ſic permaneat, viſio hæc toto vitæ curriculo, niſi alias ob cauſas hoc fiat, minimè immutetur.

Quòd ſi quoq; à medio oculi magis adhuc verſus poſteriora remotus ſit, longè propiùs adhuc res quas cernere volunt, oculis adhibere coguntur, & perſpicillo craſſiore vti. Quod tamen non ita frequens eſt, & in ijs tantùm, quos Myopes vocari diximus, euenit.

Quas veriores cauſas, quæ propter inſtrumentum vitiatum accidunt, alioque proin inſtrumento, perſpicillo nimirùm corrigi poſſunt, afferre malumus: quam ſpiritibus, qui in iuuenibus illis, quibus hoc vitium familiare eſt, atque acutiſſimè propinqua vident, nec deficiunt, nec commutati ſunt, quòd perſpicillo emendari minimè poſſint, accepta referre.

Sed & contrariam ob cauſam, diuerſo quoque modo viſionis exſurgit impedimentum: cùm nimirum cryſtallinus humor à ſede naturali dicta, antrorſum verſus pupillam magis inclinat: tunc enim maiori incommodo, minus res propinquas vidét, ſed eaſdem ab oculo procul remotas, rectius intuentur, niſi perſpicillo tenuiore vitreo adhibito, quod veluti cryſtallini vices præſtans, & rerum imagines ſuſcipiens ac diffundens, perq. cryſtallinum maiores oculo repræſentans, defectum hunc corrigant, & proin ſemper ad legendum cernen-

dumque acutiùs, perſpicillo opus habent. Quod ſeneſcentibus pleriſque, alijs citiùs, alijs tardiùs euenit: non ob ſpirituum, vti putarunt defectum, cùm ſic potius viſionis imbecillitas, quàm perſpicillum minimè emendaret, nec nouos ſpiritus ſuggereret, vti & reliquorum ſenſuum, ſequeretur: ſed quòd à capitis illa inclinatione, qua toto ætatis tẽpore, in legendo, & rebus quibuſcunque tandem oculis propoſitis, manibusque tractandis, oculos demittere neceſſe ſit, cryſtallinus humor ætatis decurſu vnà cum vitreo ad anteriora ſenſim feratur, tandemque illic ſubſiſtens, hunc defectum viſioni adferat. Præſertim ſi in illis quoq; abſumpto nonnihil aqueo humore, nihil illi reſiſtat, & vitreus humor incumbens validius eundem deprimat. Qui defectus & longè grauior, ſi omninò prolabente cryſtallino humore ad pupillam, vt illic hærere & pupillam obturare manifeſtò conſpiciatur, cæcitas, vel viſus imbecillitas ſequantur. Quæ cauſa & in equis aliiſq; animantibus, quæ prona incedunt, illorum viſionis noxæ frequentior eſſe ſolet: quod vt ſenſim ratione ætatis, ſic ab ictu ſubitò nonnunquam accidit.

Induratio Cryſtallini humoris, cauſa Viſionis defectus.

Subſtantia humorum oculi immutata, vitium viſioni quoq; affert. Vt ſit, ſi cryſtallinus humor nimiùm induretur, ſicuti vel ob ætatem vel alias cauſas, ſed quibus non niſi vehementer & diu corpus exiccatur, euenire poteſt. Atque tunc, quia pelluciditatem amittit, vel ex parte, vel omninò, ſicuti coctus apparet, cæcitatis vel viſus hebetudinis cauſa eſt. Quod vt in illo, ſic & in vitreo humore eodem modo poteſt accidere.

Obſcuritas Cryſtallini humoris, cauſa Nyctalopia.

Quòd ſi verò, naturali adhuc conſtitutione, vel ætatis progreſſu, ſolidior ſit vel obſcurior, quia tũc maiori illuminatione vt illuminetur opus habet; accidit, vt non niſi plena luce perfectè, & cùm ea deficit,

deficit, licet ſplendore luminis nonnihil clareſcat, minùs rectè videre poſſint. Atq; inde Nyctalopia dicta ſequitur.

Tenacitas aquei humoris, cauſa Viſionis defectus, in Suffuſione.

Aqueus verò humor is eſt, cuius ſubſtantia faciliùs immutatur, cùm tenacitatem frequenter acquirere ſoleat, qua pupillæ foramini ſenſim accreſcens, tandemq; obductus, & in pelliculam verſus, nubeculas primùm, mox ſuffuſionem pariendo, obcæcat. Quod vitium frequens admodùm, foris etiam conſpicuum, in vuea explicabitur.

Diſcoloratiò humorum cryſtallini. Hallucinationẽ pariens.

Colore alieno humores vix inficiuntur, cùm nullæ venæ aut alia vaſa humores deferentia, oculi interiora ſubeant, eiúsve humores attingãt. Quod tamen aliquando ab humiditatibus oculi fieri, in cryſtallino humore, eumque vti & vitreum glaucó colore tingi, prodiderunt, & Glaucoma ideò vocarunt: viſumque tunc, ac ſi per nebulam cernerent, vitiari ſcripſerunt. Cùm tamen veteres glaucoma cum ſuffuſione eundem affectũ fecerint, tum præſertim eam ſic appellantes, quando non benè confirmata adhuc pellicula, vitri inſtar craſſioris; ſubviridis, vel cęruleo colore, nec dum alba adhuc, intuentibus apparet.

Membranẽ ſeu oculi globus, cauſa Viſionis læſionis.

Membranarum oculi globum conſtituentiũ cauſa, viſio læditur, ſi illa in ea ſede conſiſtat, quæ fuſca ſeu nigra, ob pupillam ſeu foramen, oculi interiorem cameram nigram & opacam aperiẽs, apparet. Quod foramen cùm per ſuperinductum illi cornu translucidum, ſplendorem externum in oculi interiora tranſmittat, ſi in ea ſede ita obliteretur, vt tranſitus lucis in oculum impediatur, viſioni obeſſe, neceſſarium eſt. Quod vel exterioris membranæ craſſæ, oculo cornu conferentis; vel ſubiectæ vueæ tunicæ foramen efficientis, cauſa, accidit: illis vel ſeparatim, vel ſimul huic rei occaſionem præbentibus.

Occluſio oculi, cauſa Viſionis ſublatæ.

Vtriuſq; membranæ ratione hoc accidit, ſi extra oculum impedimentum objiciatur, quòd lucem quo minus ad eam quam debet oculi ſedem perueniat, intercludere poſſit: Vti palpebris clauſis, in[illegible]nibus, aliiſq; id fieri ſolet.

Pupillæ, ſeu [illegible] [illegible] verſio, [illegible] Strabiſmi

Ex vitio verò hoc ſequẽti etiam id accidere poteſt; ſi ea oculi ſedes, peruia & tranſparens, à vicinis, vt minus rectè viſio fiat, impediatur. Vti fit, ſi pupilla non in ipſa oculi globi anteriore ſede, nuda & media, ſed ab ea declinans, ad latera oculi magis poſita ſit. Quod ab ortu, in ſtrabiſmo quibuſdam accidit, in quorum oculorum latere vno, plus a[illegible]i ob id apparet, ita vt ipſos ſtrabos eſſe quilibet ex eo cognoſcat: & quod cùm res intueri volunt, vt pupillam rectà rebus opponant, oculum intorquendo, adeò toruum aſpectum exhibent.

Licet hoc, pupilla etiam in loco naturali conſiſtente, poſſit accidere, per conuulſionem muſculorum oculi, ad latus vnum, oculo nonnihil tracto, & ita inuerſo, vt pupilla eò potiùs reſpiciat: vnde fit, vt cùm rem aliquam intueri volunt, pupillam ad eam dirigant, vel caput ad latus inclinent, aut oculos, oppoſitis ſanis muſculis, vt ad anteriora aliquouſque rurſum pupilla reducatur, retrahant. Sicuti & hi, quorum oculi naturalem ſitum habent, hac ratione eos ſtudio conuellendo, ſtrabonum oculos & intuitum exprimere poſſunt. Quæ conuulſio, niſi in vera conuulſione totius corporis, epilepſia nimirum, oculis acciderit, in qua ſimilem aſpectum exhibent, ab ortu plerumq; contractis nonnihil potiùs quàm conuulſis muſculis, & eo ſitu permanentibus, ſtrabonibus euenit: eaque ſola ſtrabiſmi cauſa ab alijs explicata fuit, cùm tamen illud ipſum, pupilla in latere impreſſa, & cryſtallino humore ex loco ſuo naturali amoto, vti dictum, fieri poſſit, vt ſimili modo oculos diſtorquendo,

do, res intueantur. Quæ tamen omnia viſioni hac ſaltem ratione obſunt, quòd oculo in ſua ſede relicto, ea quæ à lateribus occurrunt potiùs quàm quę ante faciem poſita, videant donec oculo euſque reducto, vt rebus ante oculos rectè poſitis opponatur, ea etiam aſpiciant.

Sed & hoc rarum & memorabile cuidã, ex vulnere iuxta oculi interiorem angulum facto accidit, quo oculi globus adeò inuerſus fuit, vt pupilla ad canthum illum maiorem vſque deducta, cuteque vulneris ſanati obducta, per naſi cauitatem proſpicere cogeretur, nihilque amplius, niſi per canalem naſi, tanquam per fiſtulam videre potuerit, vnde naſum ad illud, quod intueri volebat, dirigere neceſſe habebat. Quod fide dignorum hominum relatione, noſtro tempore factum eſſe conſtat.

Pupillæ per[illegible] [illegible] A[illegible] di aſſe[illegible] in viſione.

Corneæ tunicæ priuata vitia viſioni tunc obſunt, cùm partem illius eam, quæ pupillæ, inſtar vitri vel cornu pellucidi præpoſita eſt, occupant; & vel tantùm illic hærent, vel vlteriùs etiam per oculi album diſperguntur. Quæ & tunc manifeſtè conſpici & cognoſci poſſunt, cùm commaculatur aut inueſtitur.

Commaculata alieno colore corneæ hæc ſedes diaphana, ita vt lucida & clara amplius minimè ſit; ſed obſcura vel colorata, ſplendorem qui in viſione oculum ſubire deberet, inſtar vitri, quod lucem intromittit, impuri, vel intercludit, vel falſum viſioni offert.

Fitque hoc præcipuè, ſi obſcuro vel albo colore inficiatur: quo nonnunquam tota corneæ ſedes immutata apparet, Caliginemque dictam in ſenibus præſertim, quibuc hoc potiſſimùm accidit, adfert. Quòd ſi verò in parte duntaxat aliqua illius, macula talis alba naſcatur, Albugo dicitur: In quo vitio, ſi alba perfectè ſit macula, pupillæque

Obſcuritas corneæ pellucidæ ſedis, ex obſcuro colore illius vel macula alba [illegible] caligine, a l-

buzine, cicatrice, cauſa viſus defectus.

toti regioni obducta, Cæcitas oritur: ſi verò albeſcere primùm incipiat, viſum ac ſi nube obtēſa impediretur, offuſcat: vel ſi exiguum pupillæ ſpacium comprehendat, aut ab ea ad iridem magis inclinet, Hallucinationem viſus quandam parit.

Talis autem corneæ obfuſcatio vel albedo, vel à totius corneæ, vel ſi macula tantùm ſit, à partis illius duntaxat quæ alba cernitur, exiccatione & induratione naſcitur. Sicuti enim alia quæ pellucida ſunt, vt albumen oui, & cryſtallinum humorem in animalium oculis, coctione exiccata, dealbari & pelluciditatem amittere, cernimus: ita & corneæ hîc accidit, vt per ſenium, in quo membranæ exiccari ſolent, aut ex morbo oculorum poſt ophtalmias, epiphoras, vel tota exiccata, vel ſiccitate tantùm certis in locis illius relicta, integra vel ex parte dealbetur. Quod & nonnunquam à nutrimenti, quo alitur portionē craſſiore eò delata, & remanente, maculamq́ue albam relinquente, accidere, in vnguibus, qui ſimili ratione albis maculis notantur, videre licet. Quæ maculæ ſuperficiariæ aliàs ſunt: aliàs verò altiùs impreſſæ, totam corneam penetrant.

Sed & à vulnere vel vlceribus oculorum, præſertim poſt variolas in infantibus, cicatrix relicta, vel callus; nunc altior, nunc profundior & denſior, ferè in albugine oculi, talem maculam albam, interdum amplam, interdum oblongam, quæ Cicatrix appellatur, efficit. Quæ viſionem vel penitus obliterat, vel ex parte: aut ſi longa ſit & anguſta, illam veluti interſecat & diuidit.

Diſcoloratio rubra vel flaua corneæ lucidæ ſedis, cauſa Hallucinationis.

Præter haſce corneæ tunicæ diſcolorationes, rubræ maculæ vel flauæ interdum, ex irruente ſanguine, ab ictu oculi, vel bilis infuſione, in ictericis, ſed in alba huius tunicæ ſede, quam adnata tunica, vaſa deferens, tantùm inueſtit, ſaltem ferē apparentes,

rentes, nec viſioni tunc incommodantes, occurrunt. Quòd ſi verò in lucidam corneæ ſedem vſque pertingant (vbi ſæpè diu macula rubra, ſanguine citra corruptionem in corneæ ſubſtantia, veluti inſecta in ſuccino perſiſtente, conſpicua eſt) eundem colorem, vel rubrum, vel flauum, in ſingulis imaginibus, quas oculus videt, viſioni repræſentant.

Inueſtitur extrinſecùs eadem tunicæ corneæ ſedes tranſparens, tunica noua accreſcente. Quæ illi nunc penitùs connata, coaleſcit, vel citra connexum, niſi vbi exoritur, & in ambitu adhæreſcit, reliqua ſede tantùm obducitur: nunc ex maiori, interdum & minori oculi cantho prodiens: alboque oculi primùm expanſa, mox & nigrum illius, vel ex parte, vel totum obtegit. Eſtque primùm tenuior; mox craſſeſcens carnoſa fit, venis multis cruentis connexa, diciturque Panniculus; adeoque ſæpè augetur, vt digitis apprehendi, & ab oculo aliquouſque eleuari poſſit, portioque illius aliquando duarum vnciarum pondere, abſecta fuerit. Aliàs verò indurata albeſcit, tuncque Vngula, Vnguis, Pterygium Zebel appellatur, Viſum, prout nigrum illius plus minúſve occupat, penitus vel ex parte delens.

Tunica corneæ obducta in Pellicula vel Vngula, cauſa Cæcitatis.

Quæ vel ex ſanguinis affluxu ſpõtaneo, aut poſt exulcerationes excreſcens, Hypoſarcoſis aut Chymoſis exiſtit. Aliàs à priuato vitio, mẽbranis præſertim infeſto, elephanticis frequenter admodum accidit, vti illic explicabitur: rariùs aliàs in homine eueniens. Sicuti piſcibus, ſi in aqua impura diu in vinarijs retineantur, accreſcente illis limo, eoſque obcæcante, ſæpè accidere vidi. Interdum ab eroſæ tunicæ corneæ ſuperficie naſcitur vnguis dictus: quando tunc exudans nutrimenti illius portio, in ſimilem illi, cornu vel vnguentum referen-

tem materiam, niſi quòd pellucida non eſt, concreſcit: Sicuti eroſis oſſium perioſtijs, nodos, & cute vulnerata, cicatrices, ex ſucco quoque illos nutrire ſolito, generari, alibi diximus.

Vueæ membranæ vitia viſui nocent, cùm foramen illius, quod pupillam vocát, in parte ea vueæ, quæ corneæ ſubtenſa eſt, minimè tamen adnaſcitur, peruium, lucemq́; in oculum intromittens, vel humore aliquo, aut muco obturatur; vel imminuitur aut dilatatur. Quæ omnia, cùm cornea, quæ illi præponitur, tranſparens ſit, licet ſub ipſa noxa lateat, extrinſecùs quoq; in nigro oculi, illiúsve ambitu, videri cognoſciq́; poſſunt.

Obſtructio vueæ foraminis ſeu pupillæ, ab humorib. proprijs oculi, cauſa Viſus hallucinationis.

Ab humore obturatur nonnunquam hoc foramen, viſuíque via intercluditur. Fitque hoc à proprijs nonnunquam oculi humoribus, cryſtallino & vitreo in ipſum prolapſis: ſicuti ex humorum ſitus permutatione, vti dictum fuit, & pupillæ nimia amplitudine, ſicuti dicetur, poteſt accidere, viſioq́; ſic impediri. Quod & tunc, cùm albuginis inſtar appareat, in oculi ea ſede videtur.

Obſtructio pupillæ, à ſanguine & pure in Hypoſphagmate & Hypopio, cauſa Viſus Hallucinationis vel Defectus.

A ſanguine ab ictu, non tantùm in corneam infuſo, vti priùs dictum eſt, ſed etiam ad ſpaciũ hoc, inter corneam & vueam inane vſque penetrante, illudq́; omnino, vel ex parte adimplente, & pupillam obturante, idem poteſt fieri. Qui ruber ab initio, tandem verò liueſcens, mox nigricans, illic latêre apparet (cùm ſanguis in ſpacia corporis infuſus, mox corrumpatur, ſecus ac cum cornea illum imbibit, vbi citra mutationem rubeus diu ſæpè, vti dictum, perſiſtit) viſumque tunc vel deprauat, vel obfuſcat: plus minúsve, prout ſpacium exiguum, vel totum occupat, oculíque Suggillatio, Hypoſphagma propriè appellatur.

A pure quoque in ea ſede collecto, viſio impediri poteſt, diciturq́; tunc affectus ille Pyôſis. In quo ſi pus

ſi pus copioſum collectum, oculi nigrum totum occupare, aut etiam iridis ſpacium totum implere, perq; corneam pellucere videatur, Hypopyos dicitur. Si verò exigua illius portio, in dicta ſede vnguis reſecti inſtar tantùm translucere videatur, Onycha ſeu vnguis appellatur.

Cuius puris collectionis cauſa, ſanguis, vti dictum, oculo illapſus, & in pus tandem conuerſus, plerunq; eſſe ſolet. Vel inflammatio oculi prægreſſa, & abſceſſum poſt ſe relinqués: non eum, in quo cornea ſimul corrumpitur, & in pus conuerſa, eo rupto humores oculi profundit, vt ſuperiùs dictum eſt: ſed in quo, diſcuſſo poſt inflammationé ſanguine, in ea tantùm ſede portio illius remanens ſuppuratur. Adhæc ſine inflammatione vel cauſa externa puris hanc collectionem, etiam interdum fieri poſt capitis dolores, ſcripſerũt: quod cùm ſit, veriſimile, ex aqueo humore ſic ſuppurato, & maturato, ſicuti pus ex ſimilibus humoribus generari poſſe, alibi docuimus, hoc factum eſſe: cùm ſanguis aliàs huc, niſi per vim contuſa cornea, perferri, venis vti dictum, eò minimè pertingentibus, vix poſſit.

Muco tenaci, in ambitu huius foraminis ſeu pupillæ margini adhærente, illique prætenſo, ſenſimque concreſcente, in vno ferè tantùm oculo, licet & alter nonnunquam mox ſimili ratione affici incipiat, viſio frequentiſſimè labem patitur, diciturque, quòd pupillæ ſuffundatur, Suffuſio Hypochyma. Quæ ab initio, cùm ſit adhuc mucus pellucidus, & lucem tranſmittat, ob craſſitiem tamen viſioni, ac ſi nube obtenſa obfuſcaretur, & varijs atomis, vti dictum, volitantibus, res viderentur, impedimentum ac hallucinationem parit, vnde tunc Imaginatio & Nubecula, vti oſtenſum, appellatur. Atque hæc in oculo nondum bene con-

Obſtructio pupillæ à muco, tandem in pelliculam concreſcente Suffuſio dicta, cauſa viſus defectus.

ſpicua eſt, niſi quòd illius nigrum, quod Stellam vocant, non exactè nigrum, ſicuti penitùs nigrum eſſe debet, ſed turbidum nonnihil apparet. Quo etiam, ſi in vno tantúm oculo hoc videatur, altero adhuc puro exiſtente, ab illa imaginatione & nubeculis, quæ vaporum cauſa ſimili ferè modo oculo ſe offerunt, niſi quòd vtrumque æqualiter afficiant, diſtinguitur.

Tandem verò ſenſim magis magiſque mucus ille incraſſatus, perſpicuitatemque amittens, faciliùs intuitu cognoſcitur, glaucoque ferè, vel cinereo, vt Oculiſtæ vocant, colore ſe manifeſtat, ac nigrum oculi nonnihil delens, viſui tunc quoque magis officit. Quam immaturam ſuffuſionem & aqueam, German. Opthalmotomi, Waſſerſtern/ quia cùm mollior adhuc ſit, & aquea, acu, vti dicetur, deprimi nondum poſſit, vocant: quam veteres à glauco colore, Glaucoma, quod cryſtallini humoris vitium eſt, nominarunt; & quia cryſtallinus humor, hoc colore tinctus, ſuffuſionis immaturæ ſpecimen præſe fert, aliqui illud ignorantes, glaucoma propriè dictum idem cum ſuffuſione fecerunt.

Poſtremò verò, muco iam enarrato, penitûs incraſſato, dealbatoque, ſicuti exiccatione res lucidas dealbari, & perſpicuitatem omnem amittere, ſuprà diximus, ita & hîc accidit, viſioneque penitùs tunc ſublata, Cæcitas omnimoda ſequitur: Niſi fortè, vti ſæpè vidi, in parte aliqua illius, vel in ambitu tantillum nigri adhuc, punctim vel circulatim compareat, per quod exigui ſplendoris ſcintillæ, oculum adhuc luce obſcura, ex qua tamen nihil rectè dijudicari poſſit, illuſtrant. Eſtque hæc Confirmata ſuffuſio dicta, quam Maturam, ſi modo exactè videatur, quòd tunc primùm eam chirurgus tractare poſſit, appellare ſolent: & Pelliculam &

lam & Telam, Germ. Fäl / quòd tunicæ inſtar pupillæ obtenſa, ſplendorem intercipiat, communiter appellant: Oui albumini coctione obnatæ pelliculæ, & colore & tenacitate non abſimilis: & licet per ſe nullius momenti eſſe videatur, tãtam tamen calamitatem corpori, in viſus priuatione, multis mortalibus adferre ſolet.

Cauſam huius mucoris pupillæ accreſcentis, ad vaporis oblationem, vel humoris influxum, referunt. Cæterùm à vapore non hanc ſuffuſionem, ſed imaginationes ſimpliciter dictas fieri, & quomodo id accidat, ſupra oſtenſum fuit: & ſanè hominis nimio otio abundantis eſſet, adeò vanam opinionem pluribus refellere.

Ab humoris verò influxu, reliqui omnes id fieri cenſent, huicque auertendo, vti explicabitur, curam omnem fruſtrà accommodant: & proin hunc affectum ineptè Catarrhactam, alij Aquæ deſcenſum in oculos vocant. Quod tamen nec ratione vlla probari, nec demonſtratione oſtendi poteſt. Primùm enim ſi ab aquæ vel humoris in oculi globum fieret affluxu, non hæc exigua tantùm, & vix lentis inſtar ampla naſceretur materia, ſed oculi globus totus diſtentus, & veluti hydropicus tumeret, Quin quòd nullum ſpatium inane in oculo inuenitur, quod aquam hanc poſſit admittere, cùm totus vndique proprijs humoribus, ab ortu in eo natis, adeò repletus & diſtentus ſit, vt ne guttulæ quidem alienæ locus ſuperſit, aut cornea vlla ratione amplius diſtendi dilatarive queat. Dein & per quã viam quæſo, hæc aqua in oculum deflueto? cùm illud per venas & arterias, quæ vt ſupra declaratum fuit, oculi interiora minimè ſubeunt, fieri nequeat. Verùm per opticum neruum aiunt id fieri: egregium ſanè ſubterfugium, partem tam nobilem, excrementis hiſce deferendis, aptam ſta-

tuere, per quam præter æthereum illum ſpiritum animalem, tranſire nihil poteſt. Sed fac illum humorem per neruum hunc deſcendere, quomodo obſecro ad pupillæ foramen peruenire poterit? cùm nec retiformis neruus cauitate ſua, quæ vitreo humore penitùs impleta eſt, illum poſſit admittere: nec vueam, quæ in ambitu vndique corneæ ciliaribus proceſſibus tranſuerſim connata eſt, pertranſire poſſit. Quæ certè illos, qui opinionibus eiuſmodi, cum ſenſu & ratione pugnantibus, patrocinantur, ſi modò oculi fabrica penitiùs ipſis eſt cognita & perſpecta, ea qua par eſt diligentia perpendere priùs oportebat, & veras vias potiùs, per quas humores ferri poſſunt, indagare, quàm ignoratis proprijs morborũ cauſis, ad commune illud ignorantiæ aſylum, defluxiones, & corporis neſcio quam tranſpirabilitatem ſemper confugere.

Nos verò hæc diu multumq; perſcrutati, & longa obſeruatione, ſuffuſiones innumeras, earumq; principium, augmentum, & punctionem propius contemplati, ab aqueo humore tenacitatem aliquam adipiſcente, cauſam huius mucoris proficiſci, deprehendimus. Ille enim (ſicuti in illius & aliorum humorum explicatione ſuperiùs dictum fuit) cùm ab ortu tenacior exiſtat, (nam & hoc vitium recẽs natos ſecum in lucem attuliſſe, aut mox illis ſuperueniſſe, ſæpè vidimus) vel ætatis decurſu in ſenio, in quo frequenter accidit, exiccatus: vel à morbis calidiſſimis, poſt febres ardentes, aut oculorum inflammationes, aut calorem externum vehementem, in illis qui ad ignem ſedendo, eumque intuendo pleraque munia obeunt ortus: vel colliriorum nimis calidorum & ſiccantium vſu, aqueus humor inſpiſſatus, viſcoſiorque: vt dictum, factus, membranæ huius foraminis, quod conti-

nuo

nuò alluit, margini ſenſim accreſcit, atque ea ſede, qua foramen illud opplet, ſicuti in pulte cutem dictam naſci cernimus, paulatim concretus, ea ratione, vt oſtenſum, induratus, ſplendorem amittit, & ſucceſſiuè, ſed longo tempore, in pelliculam conuerſus, viſionem tollit. Quæ ſi deprimatur, vt poſteriùs explicabitur, portione aquei humoris reliqua, cuius ſuperficiei innaſcebatur, pellucida adhuc exiſtente, viſus ſtatim redit: ſin & illa quoque iam luciditatem nimia exiccatione amiſerit, vti frequentiſſimè accidit, licet ſuperficies illius detracta ſit, cæci nihilominus manent, & ob id fruſtranea fuerit Oculiſtarum opera.

Anguſtatio pupillæ, cauſa Nyctalopiæ.

Anguſtatio nimia vel imminutio, vt vocant, foraminis illius in vuea, quod pupilla vocatur, viſionem vix aufert, cùm etiam per anguſtiſſimum foramen, lux oculum ſubire, illumq; quantum ad viſionem ſufficit, illuminare poſſit. Vnde & eos quibus ab ortu exigua admodum pupilla contigit, nihilominus æquè atque illos qui eam amplam habent, acutè videre, imò interdum acutiùs, resque magis diſtantes, animaduertimus. Et quemadmodum per exiguum foramen minori oculi offenſa ſolem intueri poſſumus, ita illi minus à ſplendore externo & magna luce, quàm alij, offenduntur. Quibus & cùm præ cæteris copioſiùs ad bene videndum opus habeant; fit, vt ſub noctem aut tenebris iam nonnihil ingruentibus, minus cernant, quàm plena luce, eſtq; hæc præcipua Nyctalopiæ illius, in qua ad leuem ſplendorem lunæ, ſtellarum vel accenſi luminis, non ſufficienter vident, cauſa. Licet & hoc, vt ſuperius explicatum fuit, corneæ aut humorum obſcurationis cauſa, quia tunc maiori quoq; luce vt illuminentur, opus habent, poſſit accidere, neque in omnibus nyctalopis exigua pupilla obſeruetur.

Quod vt congenitum quibuſdam eſt: ita vix ob ſpirituum oculum diſtendentium paucitatem, aut tantam oculi globi ſiccitatem, quemadmodum aliqui docent, vt ob eam penitùs pupilla cõcidat, fieri poteſt: ſicuti aliquando ex oculi vulnere, effluxis humoribus, & collapſis tunicis penitùs occæcari, vt ſuperiùs declaratum fuit, contingit.

Dilatatio pupillæ, ſeu Mytiriaſis, cauſa Veſpertinæ aciei.

Dilatatio pupillæ Mytiriaſis dicta, copioſam lucem in oculum ſpargendo, viſionis claritati obeſt, nimio ſplendore tenebras illi offundens: etſi magna illius ſit ampliatio, in obſcuriore nonnihil & tenebricoſiore luce, rectiùs quàm in nimiùm lucente vident. Hincque animaduertimus inter aues, noctuas, & inter animalia catum, quæ noctu quoque vident, pupillæ foramen nictando contrahere, & ſpontè diducere rurſum poſſe: atque ad ſplendorem lucis vel luminis ita coarctare, vt oblonga fiſſura nigra tantùm appareat, noctu verò & in tenebris adeò dilatare, vt tota anterior iridis regio nigra videatur: ob eamque cauſam etiam noctuæ obſcuras imagines, oculo admodùm aperto hauriunt, & interdiu ne ijs nimiùm apparentibus lædantur, rurſum coniungunt, tenebrasq; captant. Alioquin enim ad res diſtantes meliùs aut minùs cernendas, vt putarunt aliqui, hæc pupillæ amplitudo anguſtiáve, parùm facit: cùm & ampla & anguſta pupilla præditis, viſionum hi defectus, quos iuuenum & ſenum viſiones appellauimus, poſſint, vti ſæpè notauimus, accidere, & quod in multis, meque ipſo obſeruaui, etſi vnius oculi pupilla longè amplior, quàm alterius oculi in eodem homine exiſtat, viſionem tamen in vtroque oculo, ſimilem euadere. Nec dum, etſi talis pupillæ dilatatio eueniat, res quæ cernuntur, minores quàm ſunt, repræſentari, ſicuti aliqui opinati, obſeruare potuimus.

Ab

Ab ortu verò plerumq; hæc pupillæ dilatatio animantibus quibuſdam, ſicuti illis quę noctu videre conueniebat, euenit, & niſi modum omninò excedat, aliter quàm dictum, viſioni minimè incommodat, ſed potiùs vtilitatem aliquam, quam mihi quidam expoſuit, adferre videtur. Cui cum pupilla contigiſſet ampliſſima, non ſolum capite immoto, ea quæ ante faciem, ſed & quæ in lateribus diſſita erant, & ab alijs non niſi capite eò inclinato, videri poſſunt, quoque per viſum comprehendere, & cognoſcere potuit. Quod eò facilius illi narranti credidi, cum & mihi ipſi, in iuuentute hoc contigerit, & in menſa vno intuitu plures in ambitu ſedentes ſimul cernere, ipſorumq; geſtus notare potuerim. Quòd ſi verò ex vulnere vel læſione alia, oculi pupilla potius dilaceretur, quàm dilatetur, tunc eo nomine, quòd humores ad anteriora nimiùm ferantur, vti ſupra expoſitum, viſioni citius officit, quàm vt eo quo dictum modo, mutationē adferat. Ab humorum influxu, vti putarunt, fieri non poſſe, iam declaratum fuit. A ſpirituum verò impulſu vehementi, ex conatu, ſi oculo dilatato, pupilla etiam ampliaretur, mox tamen eodem ceſſante, ad naturalem rediret amplitudinem.

Curatio.

CVratio omnium harum viſionis læſionum: nimirùm cæcitatis, amblyopiæ, viſionis quã ſenem & iuuenem appellauimus, myopiæ, nyctalopiæ, veſpertinæ aciei, hallucinationis, imaginum, ſcotomatis, vertiginis, cæterorumque, ratione cauſæ inſtituitur. Quæ eſt, ſicuti dictum fuit, vel in cerebro, affectus illius non tantum viſioni, ſed & alijs ſenſibus noxam inferentes; Vel priuatim & præcipuè viſioni incommodantes: nimirùm læſio, cõtorſio, ſiccitas, refrigeratio, ſpirituum agi-

tatio & cõturbatio, vel repletio ab humore aqueo. Vel eſt retiformis nerui, per conſenſum factus affectus: Aut in oculi humoribus membranisq́ue, morbi præſertim organici: nimirum, defectus humorum oculi: ſitus vueæ foraminis ſeu pupillæ; aut humorum oculi peruerſio: ſubſtantiæúe immutatio: paruitas & amplitudo pupillæ nimia: macula alba ex ſuffuſione, albugine aut cicatrice apparens, & panniculus oculo obductus: vel humor vt bilis, ſanguis, pus in oculo, collecta. De quibus, quid in ſingulis prędicendum, agendumq́ue ſit, ordine explicabimus.

Viſus læſionum cùm alijs ſenſibus, ſi Cerebri vitio fiant, curatio.

Cerebri vitio ſi viſionis læſio fiat, ſitq́ue hoc generale, non ſaltem viſionem vitians, ſed & ſenſus alios, tàm internos, quàm externos tollens, minuens vel deprauans, & per conſequens viſioni etiam incommodans; curatio, vti & illorum tota tractatio, in generalibus hiſce læſionibus, explicata fuit. Vt in apoplexia, cæcitas vnà cum reliquis ſenſuum abolitionibus accidens. In mania & delirio, ſpectra, imagines & vertigines: quæ illis ſimul quoque ſuperueniunt cum alijs accidentibus. Atque in mentis imbecillitate, viſionis imbecillitatem, quæ ſenſuum internorum defectum comitatur.

Viſus defectuum propriorum ſi neruus optici in cerebro adhuc latentis cauſa fiat, curatio.

Cæterùm ſi affectus hi extra oculum adhuc, in cerebro vel neruo optico conſiſtentes, præcipuè viſioni obſint, hîc tractandi erunt, & pro cauſæ ratione, curatio vel prædictio inſtituenda.

Si itaque ex læſione inſigni, vel vulnere circa oculum adacto ad neruum opticum vſque, viſio ſublata ſit: ſicuti aliquando accidiſſe, nulla alia læſione ſecuta, diximus; cæcitas illa immedicabilis erit.

Quòd ſi quoque contorto ex conuulſionibus neruo optico, vti dictum eſt, cęcitas inducta ſit, niſi

intra

intra dies aliquot ſpontè viſio redeat, ſicuti eueniſſe vidi, deſperata ſalus: vti & deinceps toto ætatis tempore cæcos manſiſſe notaui.

Neque ſpes aliqua curationis erit, ſi ex ſiccitate nimia optici nerui, poſt febres ardentiſſimas cæcitas relicta ſit: cùm ea quæ extrinſecùs fronti & capiti, humectationis cauſa adhiberi, in memoriȩ imbecillitate ex ſiccitate contracta, debere diximus, etſi hîc quoq; conueniant, tamen parùm plerumque proſunt, & ad neruum difficulter vires ſuas producere queunt.

Sed & ſi ab externo frigore à vento, vel applicatione oxyrhodinorum frigidorum, cæcitas fiat, cùm neruis frigidum omnino inimicum ſit, noxa illa ferè incurabilis exiſtit. Tamen actu calidis & potentia, frons & caput fouenda inungendaq́ue erunt. Imprimisq́ue odorata naribus, quæ calida ſunt, & penitiùs ad neruum vſque pertingunt, adhibenda. Quorum remediorum formas in ſtupore à frigiditate facto, iam expoſuimus.

Vertiginis raræ induratis Arteriis cerebri, accidentis, curatio.

Nec quoque ſalus aliqua ſperanda, ſi arteriarum induratarum vitio, vti aliquando inuentum fuiſſe diximus, vertigo illa diuturna fiat. Quod tamen cùm viuente homine, vix coniectari poſſit, de eo aliquid certi prædicere, temerarium eſſet: donec poſt mortem ſectione facta, cauſa mali deprehenſa Medicum excuſet.

Vertiginis à Spirituum cerebri agitatione factæ, curatio.

A ſpirituum verò in cerebro agitatione, â cauſa tantùm externa, ſi vertigo fiat, ob motum corporis aut animi ſaltem, nulla intrinſecùs alia cauſa concurrente, illa etiam, ceſſánte cauſa, ſponte ceſſat: Citiusq́ue ſi contrario motu facto, ſpiritus reducantur & ſiſtantur. Vt ſi ex circumactu corporis in dextrum latus vel ſiniſtrum, vertigo facta ſit, oppoſito in ſiniſtrum vel

dextrum latus motu, citius ea ceſſat. In quibus & ſupinus decubitus iuuat; qui tamen, ſi ab interna cauſa vertigo procedat, aut ex ebrietate, eam potius proritat. Si ne ſic quidem ceſſet, frictiones extremitatum iuuant. Et ſomnus ſuperueniens eam aufert.

Vertiginis, Scotomatis & imaginationis à vaporibus inductis, curatio.

Quod ſi verò ſpirituum hæc agitatio & perturbatio à vaporibus ſurſum delatis oriatur: vnde & vertigines & ſcotomata, & imaginationes: vel ſeparatim vel ſemel fiunt. Tunc humores, qui vel in ventriculo, vel venis meſeraicis, circa vterum, aut in habitu corporis alicubi, & ipſo nonnunquam capite continentur, à quibus vapores hi exſurgunt: quos bilioſos, ſanguineos, impuros potius, quàm pituitoſos eſſe diximus (cum pituitam alia ratione & vertiginem & amblyopiam efficere oſtenderimus) expurgandi, & vnà cum vaporibus diuertendi erunt: per ſanguinis detractiones: ſcarificationes; frictiones: cauteria: vomitus & purgantia. Idq; exhibitis, admotiſque. Et viuendi ratione vapores hi inhibendi: ſequenti modo.

Sanguinis detractio, per brachij humerariæ venæ ſectionem, in plethoricis, non tantum ſi alicubi in ſanguine fomes mali lateat, ſed & ſi in capite ſanguis vel copioſus, vel ſpirituoſus redundet, cauſamque vertigini præbeat, competit. Nam cum in cerebri finibus, ſanguis tàm arteriarum quàm venarum confundatur, etiam vena aperta, ſpirituoſus ſanguis exhauriri poteſt: in quo, ſi malum totum ferè lateat, præcipuus curationis ſcopus in phlebotomia exiſtit. Ob eamque cauſam etiam iugulares in collo aperire iubent: quod tamen non ſine periculo, & metu ſummæ hæmorrhagiæ, & ſterilitatis, ſi Hippocrati credimus, fieri poteſt. Imò ſpirituoſo ſanguine vertiginem

nem cauſante, eam curari non poſſe, niſi arteriæ poſt aures aperiantur, plerīq; docent: experientiaque comprobatum eſt, poſt varia diu fruſtrà tentata remedia, hoc auxilij genus tandem iuuiſſe. quod tamen non niſi omnibus prius tentatis, & cùm certi de cauſa ſumus, eamq; ex ſpirituoſo illo ſanguine profectam eſſe, ex pulſu arteriarum continuo, vti dictum, cognoſcimus, ſumma tamen adhibita diligentia, cùm vulnus ægrè coaleſcat, denudata primùm arteria, vt poſtea ligari poſſit, fieri debet. In fronte quoque, in vertigine ab hac cauſa orta, vena aperiri poſſet: & in pede, ſi inde vapores aſcendant. Et ſi menſes ſuppreſſi eſſent, ſaphena: pręſertim ſi circa vteri venas, cauſa vapores ſurſum demandans, lateat. Quo nominē & hæmorrhoides, ſi in meſeraicis mali fomes contineatur, vtiliſſimè prouocantur.

Scarificationes eadē ratione, loco venæ ſectionis, & poſt illam, ad deriuationem faciendam, in colli lateribus, ſcapulis, adhibitis cucurbitulis, factæ, etſi cauſa ſit in capite, vel aliunde per vapores ſurſum feratur, proſunt. Peculiareque remedium in vertigine, ſcarificatio in carpi regione, vel manus ea ſede externa, quæ eſt inter pollicem & indicem cenſetur. Quæ & in extremitatibus, ſi inde aura aſcendere ſentiatur, eo loco, vnde primùm exſurgere cognoſcitur, facta vtilis eſt.

Frictiones à collo per ſpinam ad inferiora, ſenſim ad extremitates veniendo, eaſque fricando, fieri debent: ſic enim vapores, ſpiritusque reuocantur. Poſt quas, vt quod in capite collectum eſt, diſcutiatur, caput panno nouo (non calefacto, vt alioqui facere ſolent, ne vaporum fiat ad caput attractio) fricetur.

Sed & ligaturis, ſi à parte aliqua prodeat vapor, eam vinciēdo, vapor ne aſcendat, impediri poterit.

Cauterium in perſeuerante malo, vel Veſicatorium, quod plus humoris euacuat, diuerſionis maioris cauſa, eodem nomine in medio capitis conuexi, vel poſt aures applicandum: ſiue actuale, ſiue potentiale exiſtat. Nonnũquam & in pedibus aut ali s locis: ſi vapor inde ſuſcitari ſentiatur.

Vomitus, ſi in ventriculo aut venis meſeraicis, biliosā præſertim, vti dictum eſt, materia vapores gignat, plurimùm iuuabit: in imaginationibus, ſcotomatibus & vertiginibus, inde progreſſis. Qui leuioribus primùm; mox quoq; fortioribus, ſi in venis meſeraicis m. teria lateat, etiam repetitis vicibus, ſi ferre poſſint, concitandus erit.

Purgantia, ſi in ijſdem primis vijs, materia vapores demandans, aut alibi etiam in corporis alia ſede conſiſtat, in omnibus illis ſpeciebus erunt vſurpanda: & ſi in capite, à ſanguine impuro talis euaporatio exurgat, illuuies illa expurganda eſt: Bilioſis, acribus, impuris humoribus, à quibus vapores potiùs hi, qui ſubtiles ſunt, eleuantur, educendis, ea, potiùs quàm pituitæ expurgandæ, accommodantes: de cuius euacuatione, ſi vertiginis aut viſus imbecillitatis cauſa ſit, poſtea agemus: corporis conſtitutionis interim quoque in illis eligendis, habita ratione.

Hoc autem præſtabitur, exhibendo primùm pilulas aliquas ſtomachales leuiores, ex Aloê paratas, & Hieris: vel Bolum.

Dein materiam, ſi præparatione opus habeat, priùs pręparabimus: & imprimis obſtructiones reſerabimus: hoc modo.

Si materia in ventriculo lateat, & bilis vel cruditas illic in cauſa ſit: ℞. Oxymel. ſimplic. Mellis roſ. ana ℥.j. ſyrup. de Abſynthio, Vini granatorum ana ℥. ſ. aquarum Abſynthij, Maioranæ q. ſ. fiat Iulep.

Vel

Vel ſi in venis meſeraicis potiſſimùm lateat: ℞. ſyruporum de Cichorea, de ſucco Endiuię ana ℥.j. de duabus Rad. ℥.ß. aquarum Abſynthij, Cichorij q.ſ. fiat iulep.

Vel Vinum abſynthites detur: quod præſertim in illis vertiginis ſpeciebus plurimùm laudatur. Idque vel ſimplex: aut cui Radices aperitiuæ, & Maiorana, aliaq; deoppilantia priùs infuſa ſint.

Purgabitur dein fortiori medicamento, vt: ℞. pilul. de Hiera, vel Maſticinarum ʒ. ß. Cocciarum ℈.ß. olei Fœniculi, vel Aniſi, vel Carui (propter vapores) guttam j. ſeminis Pæoniæ gr. iiij. cum Vino albo: fiant pilulæ.

Vel vſuales ſic fiant, de quibus ℈. ij. ſumat aliquoties: ℞. pilul. de Hiera compoſ. Aggregatiuar: ana ʒ.ij. Agarici troch. Rhabarbari ana ʒ. j. ſeminum Cimini & Pæoniæ ana ℈.j. cum ſyrup. Roſ. ſol. fiat maſſa: ad vſum.

Vel ſumat hunc bolum: ℞. Caſſiæ ʒ.iij. Hieræ Hermetis ʒ.ij. miſce.

Vel paretur bona quantitas: de qua bolus ℥.ß. quantitate per interualla ſumatur: ℞. Caſſiæ ℥ j.ß: Hieræ Hermetis ℥.j. Myrobal. quinque generum ana ʒ.ij. Epithymi ʒ. j. pulu. rad. Pæoniæ ʒ.ß. ſeminis Cimini ℈.j. cum ſyrupò Roſ.ſol. q.ſ. fiat electuarium.

Vel detur potio aut infuſio hæc: ℞. Rhabarb. ʒ. j. Agarici ℈. ij. Myrobal. citrin. ʒ. ij. Abſynthij ʒ.j. Cinamom. ʒ.ß. Zingib. ℈ j. infundantur in Vino albo tenui: exprimantur; diſſolue ſyr. Roſ. ſol. ℥.j. Detur.

Vel ſic: ℞. Agarici troch. in Oxymel. infuſi & expreſ. ʒ.j. Rhabarbari in Vino, diluti aqua Abſynthij & Betonicæ, infuſi ʒ. ij. Cinamomi cum rhabarbaro infuſi ʒ.ß. ſyr. Roſ. ſol. ℥.ij. fiat potio.

Vapores interea ſemper reprimendi erunt, qui

in vertigine, ſcotomate & imaginationibus caput petunt: loco interim cõſiderato vnde hi exſurgũt.

Si enim hoc fiat à ventriculo & venis meſeraicis, electuarium ſequens conuenit: Quod poſt prãdium & cœnam exhibebitur, interdum & mane, caſtaneæ quantitatis inſtar quod ℞. conſeruarum Roſarum ℥. ij. Maioranæ ℥. j. florum Pæoniæ ℥. ß. condit. Cyton. ℥. j. cort. Citri ℥. ß. Myrobal. embl numero j Rob de ribes (in bilioſis) ℥ ß. pulu. Diacytonit. ſine ſpeciebus ʒ. j. ſeminis Coriandri præp. ʒ . Fœniculi, rad. Pæoniæ ana ʒ. ß. Coralli ʒ. j. Maſticis ℈. ß. cum ſyrup. conſ. cort. Citri: fiat electuarium.

Vel vtatur huius pulueris, poſt paſtum dicti, cochleari vno, qui ℞. ſeminis Coriandri ſaccharo ſemicooperti ℥. . ſem. Aniſi, ſimili modo cond. ℥. ß. pulueris Diacyton ſine ſpecieb. ℥. j. Dyarrh. abb. Santali rub cort. Citri ſicci ana ʒ. ß. fol. Euphraſiæ, Maioranæ ana ℈. j. Maſticis ℈. ß. Sacchari roſ. tab. ℥. ij. fiat puluis.

Tabulæ parari poſſunt, ex puluere Diacyton. ſine ſpecieb ʒ. j. Coralli rub. ʒ. ß. raſuræ Eboris ℈. j. cum Saccharo diſſol. in aqua Roſar. ad ℥. ij. fiant tabulæ.

Ad vapores impediendos, præſtantiſſimũ quoque eſt remedium, ſi ieiunis, vt fieri ſolet, paroxyſmus eueniat, cibum exhibere: quo ſumpto ſtatim miteſcit, vel ceſſat vertigo, imaginatio & ſcotoma: eoq; ſolo aliqui, ieiunium vitantes, reſtituti ſunt.

Somnus quia vapores diſcutit, plurimùm in hiſce caſibus iuuat.

Extrinſecùs ventriculi regioni emplaſtrà, cerata, ſi inde vapores, & à venis meſeraicis prodeát, ad eos impediendos adhibentur. Quæ noctu geſtant.

Veluti emplaſtrum de Maſtice: vel aliud pro ventriculo paratum: malaxatum oleo aſtringente aliquo

aliquo. Aut ceratum Gal. pro ventriculo.

Vel tale: ℞. Roſ. rub. fol. Abſynthij, añ. ʒ. ij. cort. Citri ſicci, Ladani ana ℥. ß. Maſticis ʒ. ij. pulueriſentur & cum oleo Cyton. vel Maſticino, addita Cera: fiat ceratum.

Si circa vteri regionem hi vapores exurgant, eadem emplaſtra de Maſtice, vel pro Matrice, illius ſedi apponantur: & aliquamdiu geſtet mulier: niſi menſium retentio id prohibeat, quibus fluẽtibus, omittuntur.

Si ab alia corporis ſede, vt pedibus, aut alijs, auræ inſtar aſcendens vapor, vertiginem, vt dictum, procreet: Tunc lotio illarum partium, vti & in alijs cauſis ſi fiat, plurimùm diuertit.

Quæ & ſic fieri poterit: ℞. fol. Saluiæ, Roſmarini, Spicæ celticæ, Iuæ, Hyperici, florum Chamomil. Roſarum, Lauendulæ, q. ſ. decoquantur in Vino & Lixiuio.

Poſtea vngat ſequenti inunctione pedes: ℞. oleor. Laurini, Lumbricorũ, Cheirini ana ℥. j. Aquæ vitæ ℥. ß. Salis parùm: Coquantur ad vſum.

Capiti admouenda, quæ vapores repellant, Oxyrhodina, ſi neceſſitas admodùm vrgeat. Et ſi perſeueret, addendo validiùs aſtringentia: vt ſuccum Plantag.

Et ſucceſſiuè cucupha talis geſtari debet, quæ ℞. rad. Cyperi, Acori veri, cort. Citri ana ʒ. j. ſeminum Coriandri ʒ. ij. Myrtil. ʒ. j. florum Roſarum, Anthos ana ʒ. ß. Gariophyll. ʒ. ß. fiat puluis: Pro cucupha.

Supra oculos aliqui in imaginationibus & ſcotomatibus remedia poſuerunt: quæ ſuperuacanea, cùm vapor ad oculos minimè perueniat, eſſe exiſtimamus.

In viuendi ratione, moderata omnia ſint, Cibus ſimplex, non nimius. Vinum quoq; parcè vel dilu-

tum bibant. Motus corporis nimius vitetur: & imprimis capitis nimia agitatio,aut inclinatio. Intuitus item rerum rotantium, vel admodùm ſplēdentium caueatur. Et à nimia animi per ſtudia & vigilias agitatione,abſtineant.

Appenſum Cryſtallum plurimùm valere in vertigine, cenſent: atque ex poculo inde parato, eiuſdem vtilitatis gratia bibunt: vel poculis cryſtallum immergunt.

Viſus imbecillitatis & Vertiginis, ab aqueo & pituitoſo cerebri humore profectorum,curatio.

Repletionem cerebri ab aqueo, ſeroſo & pituitoſo humore, vertiginem fluctuatione ſua & flatibus efficere, & ex affluxu eiuſdem humoris ad neruum opticum, cæcitatem, aut ex illius irrigatione, amblyopiam interdum naſci, dictum fuit. Et præter haſce viſionis læſiones, quæ cauſa cerebri fiunt, oculi vitia viſioni incommodantia, nulla alia à pituita vel affluxu talis humoris, qui neque neruum retiformem, nec oculum ſubire poteſt, fieri poſſe demonſtratum fuit. Proin & hiſce tantùm affectibus, hanc curandi rationem, quæ huic cauſæ ſolùm debetur,accommodamus, neq; eam, vt alij fecerunt,ad ſuffuſiones, aut alios oculi affectus,quos à pituitæ influxu quoque prodire crediderunt,referimus.

Hîc autem, etſi talis quoque cura,qualis caro,apoplexiæ, & alijs cerebri pituitoſis affectibus debetur, conueniat, & propterea fortè hoc loco non ampliùs repeti deberet; vt tamen, qua ratione in hiſce affectibus, ea viſioni quoque accommodanda ſint,intelligatur,hîc explicabimus.

Periculoſa autem eſt vertigo inde nata, ſi magna capitis adſit repletio: qualem, vti demonſtratum eſt, ſæpius inuenimus: quæ cùm ægrè auferri poſſit, in carum & apoplexiam, quorum prænuntia eſt,interdum deſinit. Sicuti & amblyopia ſi inde accidat,in cæcitatem,quę interdum mox ab initio,

tio, humore affatim affluxo, prima eſſe ſolet, temporis ſpatio conuertitur. Quibus proin præcauendis, in vertigine & amblyopia inde natis, ſequenti modo mederi ſtudebimus.

Humores illos excrementitios, ſeroſos & pituitoſos capitis, auferre primùm conabimur: illos à cerebro euacuando, reuellendo & deriuando. Dein cerebrum quod illos generat, & ab illis rurſum humectatur & refrigeratur, calefaciendo: illudque ijs quæ illi, neruis, oculiſque appropriata ſunt, roborando. Et ſimul cauſam ne de nouo generetur, aut foueatur, impediendo. Quod remedijs intro foriſq; adhibitis præſtabitur. Purgantibus per aluum, per os & nares: Vel per ſanguinis detractiones: aut admota capiti, aliiſve partibus conſentientibus: Vel per exhibita alterantia: Viuendiq; rationem: Non neglectis amuletis.

Purgationes per aluum ad pituitæ capitis eductionem, & cauſæ, ne de nouo generetur, impeditionem, methodicè ſic inſtituantur.

Clyſtere præmittitur ſtimulãs & acre. Quod & per interualla vel hebdomadatim vtiliter inijcitur.

Et in viſionis hiſce læſionibus, ſic magis accommodatum erit: ℞. rad. Ireos, Pæoniæ rec. ana ℥.ij. herb. Centaurij min. Betonicæ, Rutæ, Euphraſiæ, Fœniculi ana M.j. florum Chamomil. Lauendulæ, vel Stœchados ana P.j. ſemin. Fœniculi ʒ.ij. Carui ʒ.j. Senæ (quæ proprietate oculis conuenit) ℥. ß. Agarici in petia ligati ʒ.iij. Furfuris P.j. fiat decoctio: diſſolue Mellis communis vel anthoſati ℥.j. Hieræ logodij vel Hermetis ℥. ß. olei Rutæ, Liliorum ana ℥.j. Salis nitri, parùm: fiat clyſter.

Præparatur humor ante purgationem, per dies aliquot: iulepo vel decocto, vel vino.

Iulepus ſic parabitur: ℞. Mellis anthoſ. (loco roſ. vel oxymell. quod propter acetum non adeò

neruis vtile erit) ſyrup. de Stœchade, de Betonica ana ℥.j.ß.aquarum Euphraſiæ, flor.Pæoniæ,Fœniculi, Maioranæ ana ℥.iij. miſce: aromatiſetur nuce moſch. & Cinamomo.

Decoctum tale erit:Pro aliquot vicibus: ℞. rad. Ireos, Pæoniæ ana ℥.j. herb. Veronicæ, Euphraſiæ,Fœniculi,Roſmarini, Menthæ ana M.j.florum Anthos, Stœchados, Pæoniæ ana P.j. ſeminum Fœniculi, Aniſi ana ʒ.i. Carui ʒ.j. Prunorum Damaſ.numero x.Paſſul.par.x. coquantur: & in ℔.j. ß.infunde puluerum Galangæ, Zingiberis ana ʒ.j. Cinamomi ʒ.ij. poſtea colentur: addendo Mellis optimi vel Sacchari q.ſ. vel ex ſupradictis ſyrupis, donec dulceſcat.

Vel vinum paretur, cùm amara addũtur vt centaurium; quod hîc valde vtile: ℞. fol. Euphraſiæ, Veronicæ, Centaurij: omnium ſicc.ſeminum Fœniculi ana ℥.ß.Carui ʒ.ij. Nucis moſc.ʒ.j.conquaſſentur:Pro menſura vna Vini albi:ad vſum.

Cathartica poſtea exhibenda phlegmagoga,ſed viſui appropriata: vt quæ ſenam & fumariam recipiunt. Atque ex compoſitis quæ ſuccum fœniculi admittunt.

Cuiuſmodi ſunt pilul. Lucis maiores & minores, quòd oculis lucem adferant, ſic appellatæ: Arabicæ item & Sine quibus dictæ: Et ex electuarijs Indum maius & minus: Nos ſequentibus vti poſſumus.

Pilulis primùm, ſi modo ad deglutiendum non ſit ineptus, quas media nocte aſſumere debet: ℞. pilul.Sine quibus ʒ.ß.Lucis mai.Arabicarum,pul. Hieræ colocynth. ana ℈.ß. cum aqua Euphraſiæ, vel ſucco Fœn.fiant pilul.

Vel bolum hunc capiat: ℞. elect. Indi, Hieræ Hermetis ana ʒ.ij.ß.cum Saccharo:fiat bolus.

Vel decoctum. ℞.Fumariæ,Euphraſiæ ana M.j.

Senæ

Senæ ℥.ß.ſemin. Fœniculi ʒ.ß. Carui ʒ.ß. fiat decoctio in Aqua & Vino, & Melle (loco hydromel. vel oxymell.) infunde Agarici, Turbith ana ʒ.j. Zingib. ℈.j. Salis gemmæ ℈.ß. fiat expreſſio: diſſolue ſyr. de Fumaria compoſ. ℥.j. fiat potio.

Vel poſſumus ſumere de ſequentibus compoſitionibus, doſim vnam, & loco horum exhibere. Nā cùm per vices in hiſce morbis diuturnis, phlegmagogis, & viſui interim appropriatis purgantibus, ſemel in ſeptimana vel menſe vti oporteat, repetitis denuò nonnunquá præparantibus, ſequentes formæ ad hunc vſum parari poſſunt.

Pilularum forma, qua, ingrata etiam, quæ hîc neceſſaria ſunt, commodiùs deglutire poſſunt, aptior & vſitatior ferè cęteris eſſe ſolet, parādo maſſam ad vſum: Cuius ℈.ij. ad ʒ j. exhibitionis quantitas erit: ℞. Aloes ʒ.ij. Turbith, Agarici, Rhabarb. Senæ ana ʒ.j. Myrrhæ, Maſticis ana ℈. ß. Tartari, Salis gemmæ ana ℈.ß. Zingib. ℈.j. ſem. Fœniculi, Rutæ ana ℈.j. Caſtorij gr. vj. cum ſucco Fœniculi & Rutæ: fiat maſſa: quòd ſi addas Hierę colocynth. & Scammon. parùm, validiùs operabuntur.

Vel ex vſitatis ſic parabis: ℞. pilul. Sine quibus, Aurearum ana ʒ.j. Lucis mai. Arabicarum aā. ʒ.ß. puluis Hieræ colocynth. ℈.j. olei Fœniculi gutt. ij. ſucci Fœniculi q.ſ. fiat maſſa.

Si malit electuario vti, tale fiet: De quo à ʒ.iij. ad ℥.ß. ſumat pro vna vice, per ſe, vel diſſoluēdo cum aqua Euphraſiæ & Fœniculi: ℞. electuar, Indi mai. Diaphæn. ana ℥ ß. Hieræ Hermetis ʒ.v ſem. Fœniculi ʒ.j. Cinam. Gariophyll. ana ʒ.ß. cum ſyrupo de Stœchade: fiat electuarium.

Si puluere magis delectetur, ſequētis tertia pars cum Iulepo, ex ſyrupo de Stœchade, & aqua Euphraſiæ facto exhibeatur: ℞. Turbith ʒ. ij. Senæ ℥.ß. Tartari ʒ.ij. Zingib. ʒ.ß. ſeminis Fœniculi ʒ.j.

Scammoneæ ℈.j. Sacchari ℥.j. miſce: fiat puluis.

Syrupus vſualis id præſtabit, ſequenti modo paratus. E quo primò decoctū paratum, tribus continuis diebus exhiberi poterit: & poſtea ex iiſdem, duplo omnibus auctis, ſyrupus decoqui: conſeruandus ad vſum: ℞. rad. Fœniculi ℥.j. Ireos ℥.ß. Acori, Cyperi, Enulæ ana ʒ.ij. Liquiritiæ ʒ.vj. herb. Fœniculi, Verbenæ, Euphraſiæ, Betonicæ, Fumariæ ana M.j. Thymi, Hyſopi an̄. M.j.ß. florum Stœchad. Anthos, Borrag. ana P.j. ſemin. Fœnic. ʒ.ij. Carui, Aniſi, Seſeleos, Sileris mont. Rutæ ana ʒ j. Paſſul. par. x. Senæ ℥.ij. Polypodij, Carthami ana ℥.j.ß. Agarici troch. ℥.ß. Turbith ʒ.ij (addere potes tantūdem Rhabarbari in ditioribus) Zingiber. ʒ.j. Cinamomi ʒ.ij. fiat decoctio: adde Sacchari ℥.ij. Pro tribus doſibus: vel duplatis omnibus, vti dictum, in formam ſyrupi redigatur.

Vinum purgans magis aliquibus placet, & efficacius eſt, cùm ſola maceratione, vel leui ſaltem ebullitione fiat: & hoc modo amara adminiſtrata, non adeò ingrata ſint. Quod eadem ratione, vt ſyrupus, tribus continuis diebus propinari poterit, & poſtea puluere in tres portiones diuiſo, vnoq́ue ſemper pro vna exhibitione infuſo in vino, per vices ſic citra corruptionem exhiberi.

Qui puluis ad macerationem talis fieri poterit: ℞. Abſynthi, ʒ.ij. Centaurij ʒ.j. Euphraſiæ, Verbenæ, Rutæ ana ʒ.iij. ſeminum Fœniculi ʒ.ij. Rutæ ʒ.j. Senæ ℥.j. Turbith ʒ.ij. Agarici ℥.ß. cort. Hellebori nigri ʒ.j. Tartari ʒ.ij. Zingib. ʒ.j. fiat puluis: Pro vino.

Per os & nares, tanquam viam pituitæ expurgandæ deſtinatam, eam à cerebro, poſtquam corpus purgatum fuerit, deriuare oportet: quæ expurgatio eo conuenientior erit, quòd ſtatim ab ipſa ſede affecta, ad quam via hæc rectà pertingit, cerebri

excre-

excrementa, illic collecta, expurgat. Fitq; hoc caputpurgiis, ſeu apophlegmatiſmis dictis, in forma errhini, maſticatorij, aut gargariſmatis: manè dum ieiuni ſunt, vſurpatis. E quibus ſequentia hîc vſurpari poterunt.

Errhina quæ naribus attrahuntur, ſic fient: ℞. ſuccorum Anagallidis flor purpureo, rad Betæ vel Mercurialis, Maioranæ, ana ℥.j. Fœniculi, Rutę ana ℥.j. Vini albi ℥. ß. miſce: ſi ſuccus Cyclaminis haberi poſſet, & adderetur, efficacius eſſet: vti & Fella: ſed ſi in fauces attractione perueniant, nimio amarore eas offendunt.

Inunctio narium, ad profunditatem vſque illarum, eas illiniendo, cùm non libēter errhinis vtuntur, conueniet, ex ſuccis enarratis fortioribus: imprimis Cyclaminis.

Vel hoc linimento: ℞. ſuccorum Sampſuci, Cyclaminis, rad. Betæ vel Mercurialis ana ʒ.ij. Elaterij gr.vj. olei Irini ʒ.iij. Mellis & Terebint. parùm: vt fiat inſtar nutriti.

Maſticatorium ſequens maſticet, frequēter expuendo: ℞. radic. Pyrethri, ſeminis Staphiſagriæ ana ʒ.j. Cubeb. Piperis, ſeminis Fœniculi ana ʒ.ß. Maioranæ ℈.j. Maſticis ʒ.ij. excipiantur pulpa Paſſul. addendo ſi non hæreant, parùm Ceræ: ad formandos paſtillos.

Gargariſmus talis conueniet: Quo os colluat, & fauces gargarizet: ℞. rad. Pyrethri, Ireos, Angelicæ vel Imperatoriæ ana ℥.ß. herb. Maioranæ, Saluiæ, Hyſopi, Rutæ, Euphraſiæ ana M.j. flor. Lauandulæ, Anthos ana P.j. ſem. Fœniculi, Rutæ ana ʒ. ij. Nucis moſch. ʒ. ij. decoquantur in Vino & Aqua, addendo Mellis q.ſ. fiat gargariſmus.

Per ſanguinis detractionem, vena ſecta, pituitam à capite exturbare, non poſſumus, niſi in cerebro pituitoſus ſit, ſicq; eum educendo, excremen-

tis hiſce pituitoſis gignendis materiam aliquomodo hac ratione ſubtrahamus. Quod tamen non niſi in plethoricis, & quibus conſuetum hoc fuit, ſanguisq́; impurior eſſe apparet, niſi alius affectus comes, vt dolor capitis, id ſuadeat, faciendum.

Sed & quæ per ſcarificationes fit, ſanguinis in partem aliam reuulſio, non alia ratione procedit. Niſi quatenus adhibita per cucurbitulas attractione, ſeroſi humores ſimul quoque euacuantur; vti mox explicabitur.

Capiti remedia, vt humores hi excrementitij, qui coniuncta morbi vel antecedens cauſa exiſtunt, alterentur, diſcutiantur atque euocentur, & pars ipſa ſimul roboretur, applicantur. Idque varijs modis.

Lotiones capitis aliquando factæ ſic conueniunt: quæ valde appropriatæ humorem abſumunt: ℞. rad. Ireos, Lauri vel Cyperi ana ℥.j. fol. Sampſuci, Rutæ, Saluiæ, Fœniculi ſum. & Roſmarini, Verbenæ, Chelidoniæ, Euphraſiæ, Betonicæ, Iuæ ana M.j. florum Chamomil. Lauandulæ, Stœchados ana P.j. baccarum Lauri, Iuniperi ana P. ſeminis Fœnic. ℥.ß. Rutæ ʒ.i. Senæ ℥.i. Agar. ʒ.iij. fiat decoctio in Lixiuio, facto ex cineribus iuniperi, roſarum, lauri, addendo Vini albi quartam partem: Pro lixiuio.

Idem ſed ſucceſſiuè prȩſtat pileolus, noctu præſertim guſtatus: ſequentibus farctus: qui & iucundum odorem ſpirat: ℞. radic. Ireos, Angelicæ ana ʒ.ij. Acori veri, Cyperi ana ʒ.j. fol Maioranæ, Roſmarini, florum Roſar. Lauandulæ ana ʒ.ß. Nucis moſch. Garyophyl. ana ʒ.j ſemin. Coriandri præpar. ʒ.j.ß. Nigellæ ʒ. ß. fiat puluis: Pro cucupha. Qui ſi pilis quoque inſpergatur interdum, potentiùs operabitur.

Suffitus idem efficiunt: quorum vis caput ſubit, & me-

& meliùs ſiccat: quibus conclauia potiùs, & cucuphæ ſuffumigari, quàm nares conuenit, nam vertiginem ſic mouerent, viſuique nocerent.

*Q æ varijs modis parantur: atq; ex granis Iuniperi p r ta, viſioni quoque appropriata ſunt. Galbanum olfact m Dioſcor. vertiginoſorum acceſſionem tollere ſcribit.

Communione quadam cum capite, pedum lotiones interdum factę, plurimum ab eo excrementa diuertunt, caputque roborant. Quæ ex iiſdem, quibus caput ablui debere diximus, vel alijs quoque lixiui s, calidis, odoratis, priùs incoctis, parari poſſunt.

Validiùs ſeroſos humores, & excrementa cerebri euocant, Veſicatoria & Cauteria: capitis elatiori ſedi, vel poſt aures, aut in ceruice applicata.

Punctura in ceruicis cute facta, & chorda quam Setonem vocant, tranſmiſſa, idem præſtat.

Sed & ſcarificationem in occipitio, adhibitis cucurbitulis factam, viſum nerui optici cauſa amiſſum, aliquando ſubitò hærente adhuc cucurbitula, reſtitutum fuiſſe Höll. ſcribit.

Exhibita in vertigine, & viſus imbecillitate, à pituita genitis, vtriſque eadem competunt: quæ appropriata capiti & oculis eſſe debent, illáque calefacere & roborare, prouentumque pituitæ, concoctionem primam & tertiam iuuãdo, impedire. Atque vapores imprimis, qui caput grauando, paroxyſmum prohibent, viſionique nocent, reprimere, eoſq; vti & flatus diſcutere. Quæ varijs formis & modis vſurpantur.

In pane quædam exhibita proſunt. Vt ſi ſemina Carui, Fœniculi, & Macis dum ſubigitur illi permiſceantur. Vel ſi Zingiber, Gariophyli, contuſa, affuſa Aqua vitę, ea ratione illi addantur: quod Paracelſus valde probabat.

Sed & reliqui cibi hiſce conditi poſſunt. Vel puluis pro cibo talis parari: ℞. ſemin. Aniſi, Fœniculi ana ʒ. ij. Carui, Maceris ana ʒ. j. Cinamom. ʒ. iij. Sacchari ℥. ij. fiat puluis: Oryzæ aliiſve edulijs inſpergendus.

Sal tale parari poterit: Quod cum cibis vſurpatur, vel cum ouo ſorbili: ℞. Salis ℥. j. Nucis moſch. Maceris, ſem. Carui, fol. Euphraſiæ, Maioranæ ana ʒ. ß. miſce.

Pulueres alij efficaciſſimi, varijs modis ſic fiunt: Manè exhibendi, per ſe vel cum Aqua aliqua ſingulari, vt Euphraſiæ cum Vino permixta (cùm aquæ ſolæ exhibitæ ventriculo non adeò ſint gratæ aut accommodæ) quorum hic ſingularis ſæpe fœliciter vſurpatus fuit; qui ℞. Maceris ʒ. ij. Cinamom. ʒ. j. fol. Euphraſiæ ℥. j. Sacchari ad pondus omnium: Dentur ʒ ij.

Alter ſi vertigo epilepſiam minetur, perutilis: ℞. cinerum Hirund. Cranij hominis ana ʒ. ij. Viperarum ʒ. ß. ſemin. Fœniculi ʒ. ij. Carui ʒ. j. Pæoniæ, Maceris ana ʒ. ß. Cubebarum ℈. j. fol. Euphraſiæ, Maioranæ ana ℈. ij. Sacchari roſ. tabul. ad pondus omnium: fiat puluis.

Ex enarratis, tabulæ parari poſſunt. Vti & ex ſpeciebus vſualibus: præſertim Diatrion pipereon, Diacimino, Dianiſo, Aromat. roſar. Diagalangæ, Roſ. nouellæ, Diambræ, Diamoſci: additis temperatioribus, Dyarrhodon, Triaſantali, Cordialium, & de Gemmis.

Poſt paſtum vſurpantur pulueres, ad vapores præſertim arcendos, & concoctionem bonam inſtituendam; hoc modo: ℞. ſem. Saccharo ſemicoopertorum ſequentium, Coriandri ℥. j. Aniſi ℥. ß. Fœnic. ʒ. ij. Carui, Cubebar. condit. quoq; ana ʒ. j. fol. Euphraſiæ, Maioranæ, Roſarum rub. ana ʒ. j. ß. Cinamom. ʒ. iij. Maceris ʒ. ß. ſpec. Diacyton cum ſpecie-

ſpeciebus ʒ.j. Sacchari ad pondus omnium: fiat puluis·capiat cochleare vnum.

Aliqui Senæ ℈.ij. pulueribus poſt paſtum addunt & ſic validiùs vapores reprimi exiſtimant.

Alij ex rhabarbaro ſequenti modo, ad potentiùs adhuc vapores reprimendos ſic parant: ℞. Rhabarbari ʒ.ij Schœnanthi, Origani ana ʒ ſ. Sacchari roſ.tab. ℥.ij. cum ſyrupo de Mentha: fiat mixtura: capiat cochl.j. hora ante prandium.

Maſticis gr.i. vel ii. ſi cubitum iturus deglutiat, plurimùm vapores retunduntur.

Cōfectiones ſaccharatæ ſiccæ, ſimili modo poſt cibum aſſumuntur; ex ſeminibus Coriandri, Fœniculi, Aniſi, Carui, Cimini, & Cubebis, ſaccharo obductis, cort. Citri alijsq; paratæ.

Sed & nudum ſemen Fœniculi, vel Carui, vel grana Iuniperi, manè deuorata, in vertigine & viſus imbecillitate proſunt: præſertim ſi poſtea anhelitum manibus ori admotis ita excipiant, vt inde ad oculos quoq; ſurſum aſcendat.

Electuaria manè aſſumenda vſualia probantur, Theriaca, Mithridatum, Aſyncritum: ſi antiquiſſima ſint: item Tryphera Sabor regis, & electuarium Regum, Holl. per ſe, vel cum alijs permixta & aſſumpta.

Ex reliquis aſſeruatis conſeruis, cōditis, hîc conuenientibus, tale parare poſſumus: ℞. conſeruarum Saluiæ, Anthos, Maioranæ, Stœchados, Lauandulæ, Betonicæ florum Gariophyllorum hortenſium, Chamæpitheos ana ℥.ß. Roſarum, Borrag. Diacori ana ℥.j. condit. Myrob. embl. num.j. cort. Citri ℥.j. fol. Euphraſiæ, Origani ana ʒ.j. ſem. Fœniculi ʒ.j.ß. cum ſyrupo conſeruat. Zingib. fiat electuarium: capiat manè inſtar caſtaneæ.

Vel ſequens confectio de nouo efficaciſſima ſic parabitur: ℞. radic. Pæoniæ, Viſci querc. ana ʒ.j.

fol. Euphr. ℥.iij. Maioranæ, Anthos ana ℥ ij. Origani ℥.j ſem. Fœniculi ℥.ij. Aniſi, Carui ana ℥.j. Cimini, Sileris mont. Ocimi, Pæoniæ ana ℥.ß. Cubeb. Maceris, Gariophyl. Cinamom. ana ℥.ß. Coralli ℈.ij. Margarit. ℈.ß. Cranij hominis ℥.j. Eboris ℥.ß. fiat puluis: excipiatur Melle anthoſato, vel cum ſucco Rutæ cocto: Sumat manè inſtar nucis moſchatæ.

Aquæ ſtillatitiæ commendantur, quæ per ſe, vel poſt alia ſumi poſſunt: vt aqua Cinamomi interdum ſumpta.

Poſſet & talis parari: ℞. Verbenæ, Euphraſiæ, Rutæ, Maioranæ, Chamæpith. ana ℥.ß. ſem. Fœniculi ℥.ij. Cinam. ℥.ß. macerentur in Vino maluatico: deſtillentur: Sumat aliquando cochl. j. cui Saccharum addi poteſt, vt magis grata ſit. Reliquas in frigidis capitis morbis inuenies.

Salia, Eſſentias, & Olea, enarratorum, Chymici magnifaciunt.

Viuendi rationem quod attinet, ſic illa ad vitæ conſeruationem neceſſaria, inſtituẽda erit, ne cauſa affectuum horum, per hanc augeatur, ſed potiùs minuatur, ipſaque ſymptomata mitigentur. Quod temperantia & mediocritate in omnibus fiet. De quibus & iam; vti & de amuletis, in priori vertiginis cauſæ curatione diximus, quæ & viſui conuenient. Eius remedia cætera, in oxydorcicis mox explicandis, deſcribemus.

Viſus defectus nerui retiformis in oculo per conſenſum affecti cauſa, curatio.

Neruus retiformis per conſenſum affectus, ſpirituum, quibus redundare debet cauſa factus: Si hoc ob ſpiritus influxum prohibitum, cerebri illique connati nerui optici occaſione fiat, quid prædicendum & agendum, in illorum affectibus, iam eſt explicatum.

Quòd ſi preſſo oculo refugientibus ſpiritibus, & aliquamdiu ſubſiſtẽtibus, cæcitas fiat, mox ſponte illa,

te illa, remeantibus rurſum ſpiritibus, niſi læſio aliqua inſignis facta ſit, ceſſat.

Si verò illi, ob tenebrarum diuturnitatẽ, in neruo ſopiti, luce tandem oblata, ea frui aliquamdiu non poſſint, & cæci vel amblyopi ſint: tunc luce ſenſim, non nimiùm ſplendida ab initio, mox maiorem ſplendorem offerendo, vt paulatim ſic eam ferre aſſueſcant, ſpiritus rurſum excitandi, atque in actum deducendi ſunt, donec ad integram rurſum videndi conſuetudinem perueniant.

Contrarium autem faciendum in illis, quibus ob ſplẽdorem nimium viſus caligat, vt citiùs & rectiùs eius vſum recipiant: nempe iјs tenebras ſenſim offerendo; primùm in vmbram, mox locum obſcuriorem, tandem in ipſas tenebras aliquamdiu illos collocando.

Quæ in vtriſque & lucis & tenebrarum ſenſim reducta conſuetudo, niſi iuuet, de perſeuerante cæcitate vel viſus hebetudine periculum eſt: quam & prędicere, non neglectis interim oxydorcicis remedijs, oportet.

Quòd ſi verò per conſenſum neruus retiformis, quia luce externa deſtituitur, afficiatur, eaque ob tenebras aẽri inductas deſierit; mox ſolis vel ignis ſplendore (præter quæ nihil hactenus compertum eſt, quid illud ſufficienter poſſit efficere) rurſum illuminatione facta, lux redit, oculuſque iterum videt.

Si verò lux illi, humorum, vel membranarum oculi impedimento, ſubducatur, cura in illorum vitijs declarabitur.

Defectus humorum oculi, ſi cæcitatem cauſet: Omnibus humoribus per vulnus aut vlcus ſimul prolapſis, nihil hîc præter vulneris & vlceris curationem, quæ in oculorum doloribus explicabuntur, tentandũ; malumq; incurabile prædicendum. *Cæcitatis à defectu humorum oculi, curatio.*

Quod & ſi aqueus ſolummodo effuſus ſit, cùm reparari nequeat, faciendum & dicendum. Niſi fortè ſi anguſta punctura in oculo, ſiue caſu aut ſtudio, ſuffuſionis tollendæ cauſa facta, humor aqueus (quod tamen vix fit, ſi acus tenuis ſit, placideque extrahatur) profluuium minetur: tunc occluſis palpebris, oculoq́; preſſo poſtea, aſtringentibusq́ue ſuperimpoſitis, & adhibita faſcia (ſicuti mox in ſuffuſione pungenda declarabimus) effluxum humoris, donec foramen rurſum coaleſcat, reprimimus.

Effuſa verò ex vulnere humoris aquei portione duntaxat aliqua, vel ea per morbos aut ætatem abſumpta, ita vt viſioni obſit: ſi exigua ſit, nec dum aliud accedat in oculo vitium, in iuuenibus quibus humor ille reparari ex oculi nutrimento poteſt, adhuc bene ſperandum, naturæq́; illud committendum. In alijs verò nihil boni eſt iudicandum.

Viſionis impedimentorum quorũdam & Strabiſmi, ob pupillæ ſitum contortum curatio.

Situs naturalis oculi ſtructuræ peruerſio, ſi viſioni officiat; totusq́ue oculus ita contortus ſit, vt pupilla nõ in medio anterioris oculi ſede promineat, ſed in alterutro latere occultetur; ſicuti aliquando ex vulnere factum diximus, vt ad interiora naſi detruſa, non niſi per eũdem proſpicere potuerit. Vel aliàs ab ortu, oculo inuerſo, palpebris adeò obtecta ſit, vt viſio impediatur; vitia hæc emendari nullo modo poſſunt. Sicuti nec illa, ſi à prima natiuitate pupilla non omnino occultata, ſed tamen ad latus nimiùm, oculo veluti conuulſo, vel alioquin illic producto, inclinans, ſtrabiſmo occaſionem, vti dictum, præbeat. Quæ & cùm viſioni nihil aut parùm obſint, negliguntur.

Viſionis noxarum aliquarum, & Strabiſmi ab humoris

Quod ſi vero cryſtallinus humor aliquo pacto inflexus, aut ad circumferentiam eius à centro aliquouſque protractus, viſionis imbecillitatem aut hallucinationem pariat, vel vna quoq; ex ſtrabiſmi

cauſis

biſſimi cauſis exiſtat. Tunc ſi hoc à cauſa violenta aliqua ſubito factum ſit, niſi mox ſpontè ſitum naturalem repetat, arte illud efficere impoſſibile eſt: eoq; minùs, ſi ab ortu vitium hoc contractum ſit.

Quòd ſi verò idem humor cryſtallinus, alioquin rectè poſitus, niſi quod ab anteriore ſede, quam occupare naturaliter debebat, nonnihil regreſſus, exactè mediam ſeu poſteriorem magis oculi regionem poſſidens, viſionem illam, in qua res paulò diſtantiores, minùs rectè vident, eamque ob cauſam, res propius vel omnino oculis adhibere coguntur inducat: cùm hoc ab ortu plerumque accidat, humoremque in naturalem ſtatum reducere nequeamus, viſionem hanc immutare, impoſſibile eſt. Niſi ea ætatis decurſu, ob diuturnam illam toto vitæ curriculo capitis ad anteriora inclinationem, cryſtallino humore antrorſum ſemper nitente, ſenſimq; eò deducto, mutetur. Sicuti ſæpè & in aliis, & meipſo expertus ſum, ſeneſcentibus viſionem hanc mutari, ita vt res diſtantiores tunc meliùs, quàm dum iuniores eſſent, cernere queant. Dein & hoc accedit in vitij huius (ſi modo vitium eſt, cùm quod in diſtantioribus rebus cognoſcendis viſioni decedit, illud propinquis rectiùs cernendis accedat) emendatione, commodi: quòd cùm neceſſitas requirit, res procul diſſitas cognoſcendi, perſpicillo lucidiſſimo ex cryſtallino vitro craſſiore parato, quod res minores quã ſunt oculo repræſentat, adhibito, interioris perſpicilli, cryſtallini nimirùm, hunc defectum, quod nimis neruo retiformi propinquus ſit, corrigere, & in viſione illud quod cupimus, conſequi queamus. Quod tamen perſpicillum, non vnius ſemper generis requiritur, ſed prout cryſtallinus humor plus minúsve retroceſſerit, oculo magis minúsve propinquum adhiberi, & vel craſſius multò

Cryſtallini inflexione vel certe motione ad latus, curatio. Viſionem illam, qua res [illegible] propinquas: vel qua res diſtantes melius quam propinquas videant, ob cryſtallini humoris antrorſum retrorſumve deductionem curatio.

vel minus eſſe debet. Vti videmus illis qui Myopes ſunt, alijs alia, non tamen admodũ differentia conuenire. Sicuti hoc experientia potiùs, quale perſpicillum eligi debeat, illud ad oculum probando, quàm vt deſcribendo explicari poſſit, niſi illi qui hæc faciunt, hoc ſciant, nobis demonſtrat.

Verùm vt hæc ab ortu nata viſio immutari minimè, ſed alio inſtrumento adhibito ſaltem corrigi poteſt; ita & ætatis decurſu viſionis illud grauius impedimentum, quo res propinquas rectè videre nequeunt, ſed meliùs ſi ab oculo procul remotæ ſint, quod à cryſtallino humore nimiùm antrorſum delato euenire diximus, non alia ratione quoque quàm perſpicillo vitreo tenuiore, res maiores quàm ſunt, oculo repræſentante, emendari poteſt. Quo &, vt res minores videre, tractare, legereque poſſint, continuò opus habentes, perpetuò illud ſecum ferunt: margineq; incluſa bina vitra, ſic formantur, vt naſi dorſo tale inſtrumentum affixum, eo, maximo Dei benificio, ad res rectè cernendas, vti poſſint.

Nyctalopia ab obſcuriore cryſtallino humore profecta, curatio.

Solidior aut obſcurior cryſtallinus humor factus, ſi viſus imbecillitatem eam, in qua tenebris paruum ingruentibus, obſcurè aut nil vident, aut aliquando penitùs illo indurato excæcantur, inducat: nec remedijs neq; perſpicillis, cùm claritatem illi adferre nequeant, corrigi poteſt.

Nyctalopiæ a pupillæ anguſtia nata, curatio.

Veſpertinæ acies, a pupillæ amplitudine affectæ, curatio

Paruum nimis & anguſtum vueæ foramen, pupilla dictum, ſi nyctalopes faciat; Aut nimis amplum, ſi vt viſus ſplendore nimio facilè obfuſcetur, & obſcuriore loco rectiùs, videat, efficiat: quia hoc originale quoque eſt, nec medicamentis, nec perſpicillis cùm cauſa in membrana, non humore ſit, emendari poteſt. Niſi quatenus illis, quorum viſioni ſplendor obeſt, ſi lux nimia. occluſis ex pane habitaculis, aut flaminæ ſplendor, oppoſito obſtacu-

lo

lo vitreo, noctu dum legunt, vel aliud intentè intuentur, ne viſionem moleſtent cauetur.

Licet hæc & alia iam dicta, in oculo minimè apparentia vitia, plerique (veram cauſam illorum ignorantes, & ad ſpirituum craſſitiem & defluxiones omnia referentes) curare tentent, temereque quæſtus cauſa ſe id facturos, polliceantur; fruſtra purgantibus alijsque ægros excruciantes, & oxydorcica adhibentes. Quibus tamen, ſi ea quæ minimè nocere poſſunt, ſed citra moleſtiam vſurpari, in omnem euentum experiri lubeat, vti licet. Cuiuſmodi in remedijs multa inuenies, quę tum in viſus imbecillitate, cum nyctalopia, tum veſpertina acie, & myopia, eadem ferè proponuntur. Quorum exempla hæc pauca noſtra ſubijcimus.

OXYDORCICA remedia, quæ ad viſum reſtaurandum, in illius varijs læſionib. competunt, in genere hic explicata.

Purgantia ſi aliquando, vel quia corpus alioquin euacuatione opus habet, vel ratione ventriculi, à quo vapores delati, viſui quoq; incommodant: vel alias ob cauſas potiùs, quàm ratione morbi in oculo, qui per ſe purgantia minimè requirit, exhibere neceſſe ſit; fiunt pro ratione cacochymiæ in corpore redundantis.

Præcipuè tamen ea eligenda, quæ ex purgantibus, oculis appropriata ſunt. Vti ſena, quàm tota proprietate viſum reficere aſſumptam admotamque, ſuperiùs diximus. Item fumaria, quæ viſum clarificare ſcribitur.

E quibus talem compoſitionem parare poſſumus: additis alijs quoq; viſui appropriatis: ℞. fol. Senæ ℥. j. Fumariæ ſiccæ ℥. ß. Epithymi ʒ. i'. Euphraſiæ, Chamædreos ana ʒ. j. ß. ſemin. Fœniculi ʒ. ij. Sileris mont. ʒ. j. florum Anthos, Stœchados ana ʒ. j. ß. fiat decoctio in Sero caprino: infunde Rhabarbari ʒ. ij. Cinamom. ʒ. j. Spicæ, Piperis longi ana ʒ. ß. vel in pituitoſis, Agarici, Turbith ana ʒ. j. ß. Zingib. ʒ. ß. Salis ammon. ℈. ß. fiat expreſſio.

adde ſyrupi de Fumaria, & Roſar.ſol.ana ℥ j.ß. fiat potio: Pro duabus vicibus.

Iuniores dilutum ſolum Senæ & Fumariæ recentis, cum ſemine Fœniculi in Sero caprino, bibant per aliquot dies.

Fortioribus etiam compoſitionibus vtũtur: iiſque phlegmagogis feré, quia omnes illos affectus putarunt à defluxione pituitæ proficiſci. Quæ ſi alioquin in capite redundet, & neruoſo generi ſimul incommodet, vſurpari poſſunt: ſicuti in viſus imbecillitate & vertigine à pituita cerebri, ſuperiùs diximus.

Eligendæ pilulæ Lucis, Arabicæ, El. indum. aliaq́; viſui præſertim accommodata.

Ex aſſumptis, quæ viſioni appropriata ſunt, & caput & ventriculũ iuuant, ſic formæ fieri poſſunt.

Quibus ſi inter alimenta vti velimus, cõdiantur cibi frequenter ſequentib. pulueribus & ſalibus.

Puluis aromaticus vtilis, quo cibi, loco aliorum aromatum condiuntur; viſui accommodatus: ℞. Cinamom. ʒ.iij. Gariophyllorum ʒ.j. Nucis moſch. vel Maceris ʒ.ß. Piperis longi & nigri, Zingib. ana ℈.j. miſce.

Sal oxydorcicum dictum, quo cibi, loco ſalis, ſaliuntur, ſic interdum menſæ adhiberi poteſt: ℞. ſeminum Carui, Fœniculi ana ʒ.j. fol. Euphraſiæ, Maioranæ ana ℥. ß. Piperis longi & nigri ana ℈.j. Salis ℥.j.ß. miſce.

Nec Raphanus aut Sinapi adeò inter bellaria metuenda ſunt, cùm viſionem, vti in remedijs oſtenſum fuit, proprietate iuuent, eoque nomine aſſumpta conferant potiùs quàm noceant.

Rapãrum coctarum præſertim cum ſem. Carui, vti noſtri parare ſolent, vſus, cùm ſint appropriatæ, valde conueniet.

Vinum Euphraſiatum mirè ab omnibus commenda-

mendatur. Quod vel ſimplex ſit, folia illius arida in vino vel muſto dum efferueſcit, infundẽdo. Vel vt efficacius ſit & gratius, Abſynthium & rad. Fœniculi permiſcendo: cùm noſtri vino abſinthite potiùs delectentur, & abſynthium inter oxydorcica referat Dioſcor.

Aquæ ſtillatitiæ, interdum ſumẽdæ quæ ad eam rem vtiles, ſic parari poſſunt: ℞. aquarum flor. Roſmarini, herbæ Fœniculi, Euphraſiæ ana ℥.ij. aquæ Cinamom. ℥.ß. Aqua vitæ ʒ.ij. Sacchari ſi voles, roſ. tab. quantũ placet, miſce: capiat ab ℥.ß. ad ℥.j.

Aquæ magis compoſitæ: ℞. rad. Raphani rec. ℥.j.ß. Fœniculi ℥.j. Chelidonij, Garyophyllatæ ana ℥.ß. herb. Euphraſiæ, Verbenæ, Rutæ, Chelidoniæ, Chamædreos, Fœniculi ana ʒ.iij. Thymi, Saluiæ, Maioranæ, Satureiæ ana ʒ.ij. florum Anthos ʒ.ij. Stœchados, Hyperici ana ʒ.j. ſeminum Fœniculi ʒ.iij. Sileris mont. ʒ.ij. Carui ʒ.j. Hepatis capræ inciſi cum ſanie & felle adhuc adhærente ℔.ß. Cinamom. ℥.ß. Gariophyllorum ʒ ij. Nucis moſch. ʒ.j. Piperis longi ʒ.j. conquaſſentur conquaſſanda, & irrorentur Vino albo: deſtillentur. Capiat portionem, per ſe, vel dilutam alia aqua, ſi nimis accendat.

Pulueres qui manè per ſe, vel cum cruſta panis intincta in Vino ſumuntur, vel etiam in introitu lecti, ſic fiunt: ℞. fol. Euphraſiæ ʒ.ij. Maioranæ ʒ.j. Rutæ ʒ.ß. flor. Roſmarini ʒ.j. ſem. Fœniculi ʒ.ij. Rapæ ℥.j.ß. Sileris mont. ʒ.j. Carui, baccarum Lauri ana ʒ.ß. Cinamom. ʒ.j.ß. Nucis moſch. Gariophyll. ana ʒ.ß. Piperis longi & nigri, Zingib. ana ℈.j. Coralli ʒ.j. çineris cap. Hirundinum vel Serpentum ʒ.ß. Sacchari duplum pondus ad hæc omnia: fiat puluis.

Tabulæ ex hoc puluere fieri poſſunt. Si illius ʒ.j. cum ℥.j. Sacchari diſſoluti in aqua Fœniculi

formes: addendo olei Fœniculi guttas aliquot.

Quæ & ex ſolo oleo Fœnic. cum Saccharo permixto factæ, hîc conueniunt.

Electuarium ex eodem puluere fieri poterit, ſi melle deſpumato cum vino vel aquis conuenientibus, vel ſaccharo in formam ſyrupi cocto, cum aquis iiſdem, eadem mēſura vel copioſiore, (ſi quis ſic palato gratius expetat) excipias.

Vel hac ratione ex ſuccis, qui efficaciores ſunt, quàm plantarum folia, paratum: ℞. ſuccorum depuratorum, Fœniculi, Euphraſiæ, Verbenæ ana ℥. j. ß. Maioranę, Rutæ ana ℥. j. Mellis deſpumati cum vino ℥. vj vel Sacchari tantundem: decoquantur cum ſuccis ad conſiſtentiam: addendo conſeru. flor. Roſmar. flor. Euphraſiæ ana ℥. ß. flor. Saluiæ & Stœchados añ. ʒ. ij. Nucis moſch. condit. num. iij. Cinamom. ʒ. iij. Gariophyll. Nucis moſch. Maceris ana ʒ. j. Piperis longi, Cubeb. ana ʒ. ß. ſeminum Fœnic. ʒ. j. ß. Sileris mont. ʒ. j. rad. Chelidon. ſiccæ vel fol. illius ʒ. j. ſpecierum Diambræ, Roſ. nouel, ana ʒ. ß. miſceantur: fiat electuarium.

Pulueres vel confectiones, poſt paſtum vel cibum ſumendæ, præſertim ſi vapores moleſti quoque ſint, probantur; qui ℞. confectiones Saccharatas, ſeminum Fœniculi ℥. j. Coriandri, Aniſi, Carui, ſeminum Rapi vel Napi ſaccharo quoque obduct. ana ℥. ß. ſeminis Erucæ ʒ. ij. miſceantur: capiat poſt paſtum coch. j.

Vel addatur, radicum Liquiritiæ raſæ ℥. ß. Galangæ inciſæ, corticis Citri tenuiſſimè quoq; inciſi ana ʒ. j. Cinamomi ʒ j. ß. fol. Euphraſiæ ʒ. j. Roſar. rub. Maioranæ ana ʒ. ß. Coralli ʒ. j. raſuræ Eboris ʒ. ß. ſpec. Diacyton. ſine ſpeciebus ʒ. j. Sacchari pondus æquale cum illis, quæ non ſunt ſaccharo obducta; fiat confectio ſicca.

Oculis admouenda remedia, ſi non nimis eos affi-

afficiũt,illis induntur,ſi verò potentiora ſunt, præſertim quando in omnem euentũ, non habita cauſæ ratione, fiunt, ne nouus aliquis iis prouocetur affectus, rectiùs foris palpebris imponuntur: & ſi eas cõmaculant, manè aquis Fœniculi & Euphraſiæ rurſum abluuntur. Quæ ſequenti modo fiunt.

Ex aquis ſolis hoc modo: ℞. aquarum Euphraſiæ, Verbenæ, Chelidonij, Fœniculi, Rutæ, inuicem permiſtarum, vel ſimul deſtillatarum, æquas partes. Indat frequenter oculis: vel abluat illos manè hiſce aquis; addendo interdum parùm aquæ Roſarum.

Aqua mellis ſi à tunicarum craſſitie caligo fiat, plurimùm competit.

Vel ſic: ℞. herb. rec. Fœniculi, Rutæ, Euphraſiæ, Verbenæ, Chelidoniæ, Lactucæ ſyl. ana M. j. florum Roſinar. Saluiæ, Roſarum ana P. j. ſeminum Fœniculi ʒ. iſ. Sileris mont. ʒ. j. granorum Iuniperi ʒ. ij. Gariophyll. Piperis longi ana ʒ. ß. Sarcocollæ nutritæ, Aloês ſuccocitr. ana ʒ. ij. Camphoræ. Vitreoli albi ana ʒ. ß. Tuthiæ ʒ. ij. contundantur & aſpergantur Vrina pueri, & Vino albo, donec in formam paſtæ redigantur, addendo (præſertim in nyctalopis) Hepatis hirci vel capræ inciſi, ℔. ß. relicto felle, Fellis gallinarum ʒ. j. Mellis anthoſati ℥. j. miſceantur: deſtillentur ad vſum.

Aquæ vel liquores per macerationem longam, ſine deſtillatione fiunt, hoc modo: ℞. ſuccorum Fœniculi, Rutæ, Verbenæ, Chelidon. Granat. acidorum, Lactucæ ſylu. ana ℥. j. Saniei quæ emanat ex hepate capræ, dum cum felle aſſatur ℥. ß. Fellis gallinarũ vel perdicis ʒ. j. Sarcocollæ nutritæ ſucco fœniculi, Aloës ſuccoc. ana ℥. j. Mellis, Sacchari candi ana ℥. ß. Camphorę ℈ ß. Vitrioli albi ℈. j. Tuthiæ ʒ. j. ß. Margarit ʒ. ß. Ducatorum aureorum num. ij. Piperis longi, Gariophyl. Ligni aloës ana

ʒ.j. adde Vrinæ pueri & Vini albi ana ℥.iij. in vaſe vitreo obturato, vel in ſole, vel ad fornacē diu macerentur: poſtea ſeponantur ad vſum.

Succis illinimus interdum palpebras · vel illos oculis indimus; hoc modo: ℞. ſuccorum Fœniculi, Lactucæ ſyl. Granat. acidorum parùm inſpiſſatorum, & poſtea cum Melle ſubactorum; addendo interdum parùm Fellis piſcium vel auium.

Vel hoc, quod in nyctalopia conuenit: ℞. Saniei quæ emanat ex hepate capræ ʒ. ij. Sanguinis perdicis ʒ. j. Mellis parum: miſce.

Liquoribus alijs vtimur ſequenti modo. Maſticet ſemen Fœniculi & grana Iuniperi, & ſaliua poſtea oculorum palpebras illinat, & anhelitum oppoſitis manibus ſurſum ad oculos deriuet.

Vrina propria, miſta cum Aqua Roſ. & Fœniculi, ſæpè oculos abluat.

Mixturæ variæ, quæ collíria vocant, ſic præparantur: ℞. Tuthiæ præpar. ʒ.ij. Antimonij ſæpe abluti aqua Fœniculi ʒ.j. Coralli ʒ.j. Margarit. ʒ.ß. Cacochymiæ auri ʒ. ß. Sarcocollæ nutritæ aqua fœnic. ʒ.j. Myrrhæ, Aloës ſuccocit. ana ʒ.ß. Pupillarum piſcium induratarum coctione ℈.j. cap. Hirundin. vſtorū ʒ.ß. ſtercoris Lacerti ℈.j. Salis ammoniaci, Vitreoli albi ana ℈.j. Camphoræ ℈.ß. Piperis longi ʒ.ß. Croci ℈.ß. Sacchari candi ʒ.ij. fiat puluis vt alchool, excipiatur Mucilag. ſeminis Fœnigræci, facta cū aqua Roſ. fiant trochiſci, ad vſum. Diſſoluatur vnus aquis Fœniculi, Rutæ, cùm vti volumus, addendo Succos nonnunquam & Fella.

Inunctio pro palpebris fieri poteſt hoc modo: ℞. Axungiæ ſerpentis, quæ colligitur dum coquitur, vel Piſcis thymalli, vel vtriuſq;, ſucci Chamædreos, Mellis ana æquales partes: pro illinitione. Poſſet & de trochiſcis enarratis portio illi permiſceri.

Pulueres qui oculis inſperguntur, in maculis oculorum potiùs quàm hîc vſurpantur. Poſſent tamen ex trochiſcis deſcriptis fieri.

Vel hoc modo: ℞. fol. Chamædreos, Euphraſiæ ana ʒ.j. Margarit. Tuthiæ ana ʒ.ß. Auri foliorum numero iij, Sacchari candi ʒ.ß. fiat puluis tenuiſſimus.

Fouentur nonnunquam oculi, vt oxydorcica adhibita meliùs operentur. Eadem ratione vt in maculis dicetur.

Vel hoc modo: ℞. ſeminum Fœnigræci ℥.ß. Fœniculi ʒ.ij. Sileris mont. ʒ.j. fol. Euphraſię, Chelidon. ana ʒ.iij. rad. Raphani ℥.ß. Paleæ auenæ ℥.j. decoquantur in Vino & Aqua: Pro fotu in ſpongia: vel in ſacculis.

Vapor quoque huius decocti, oculis exceptus oculum præparat. Vel alij quoque proſunt oculis. Vt nidor elixati Iecoris caprini, oculis exceptus in nyctalopia.

Panis hordeaceus cum ſemine Fœniculi & Carui coctus, & dum calet ſciſſus, exhalatioque oculis excepta.

Intuitus rerum viridium oculos reficit; & politarum, vt ſpeculi ſplendidi ex chalybe. Quo nomine & gemmarum & auri inſpectio, potiùs quàm applicatio & viſionem recreat, & ſpiritum vitalem roborat.

Amuleta multa prædicant, collo appenſa, & in annulis geſtata, prodeſſe, quæ ſtudio omittimus.

Lapidem è felle, naribus inditum Matth. valdè probat.

Spodium lentis magnitudine cum oleo Violarum naribus inditum, nyctalopias citò ſanare, ſcribit Rhazes.

Alba macula, plus minúsve in oculo apparens. *Viſionis defectus ab obſcuritate cor-*
Si ex vitrei humoris aut cryſtallini prolapſu in pu-

nea maculis albis, & obſtructione vueæ à muco, in Caligine, Albugine, Cicatrice, Suffuſione inducti, curatio.

pillæ foramen nata, viſionem obliteret: quod ex oculi contuſione, pupillæ foramine ſciſſo, vel tunicis humores hoſce ſuo loco continentibus, diſruptis, accidere interdum ſolere diximus: vel ex acu in ſuffuſione curanda nimis profundè adacta: tunc viſionis recuperandæ ſpe omni adempta, læſioni externæ, ſi quæ ſit, curam tantùm accommodabimus.

Si verò hæc circa pupillæ regionem alba macula ſeſe offerens, ex aqueo humore, ſenſim & longo tempore in mucum & tãdem in pelliculam dictam cõuerſo, ſit Suffuſio, hallucinationem viſus ab initio, poſtea verò cùm induratur, perfectam cæcitatem adferens: Vel ſi ex corneæ nimia exiccatione & induratione profecta ſit Albugo: aut ex vulnere vel punctura conſolidatis, relicta ſit Cicatrix: quæ duo poſtrema prout lata vel anguſta ſunt, viſioni plus minûsve officiunt: tunc quid in omnibus tribus prędicendum & agendum ſit, quia non admodum inter ſe differunt, ſimul explicabimus.

Difficulter autem & ſuffuſio, & albugo, & cicatrix, cùm curentur, non eſt temerè quicquam promittendum. Cùm ſi cicatrix ſuperficiaria tantùm, corneæ laminulam occupet, in iunioribus ſaltem, & tamen ægrè tunc quoq; extergi, ſi autem paulò profundior, auferri minimè poſſit: niſi ea eraſa, continuum de nouo ſoluere, quod refricare vulnus eſſet, vellemus.

Quod idem de albugine, ſi altiùs radices egerit, aſſerere poſſumus Pręſertim ſi cornea omninò indurata in ſenibus caliginem dictam pepererit: Vel in lucida ſaltem illius partę, aliqua exiccata, albuginem cauſet. Quod quàm difficilè ſit emendare, in lamina alicuius cornu, pectinis vel vnguis, ſimili modo affecta, quàm vix extergi poſſit, videre licet. Si tamen portio aliqua nutrimenti craſſioris,

ſub

ſub cornea relicta, hoc faciat, cùm ea nonnúquam locum mutet, & à pupillæ regione in oculi album feratur, viſioni tūc non amplius nocet: quod ſponte plerumque potiùs, quàm medicamentorum vſu accidit.

Suffuſio pertinax quoq; eſt affectus. Quæ confirmata & indurata cùm eſt, excæcat, nulliſque remedijs ampliùs, niſi acu auferri poteſt; quod tamen cùm fit, etiam nō in omnibus, ſed certis duntaxat ſuffuſionibus, vt mox dicetur, ſuccedit, aut iuuare poteſt, & ſæpiùs malo cum ſucceſſu tentatur. Incipiens quæ nubeculas tantùm viſioni offundit, vix dum, ne cum tempore augeatur, præcaueri poteſt.

Nihilominus tamē in hiſce caſibus remedia non ſunt negligenda, & in cicatrice, albugine & ſuffuſione, curatio hac ratione inſtituenda. Vt nimirùm generatim corpus ad curationem meliorem faciendam rectè diſponamus: & topica oculo applicemus, quæ ſuffuſionem diſcutiendo abſumere queant: quæ & in albugine conuenire poſſunt. Quam tamen vt ſimul ex corneæ lamina extergere valeamus, validioribus detergentibus auferre tentabimus: magisq; adhuc, ſi cicatrix ſit: in qua detergentia in ſuffuſione confirmata adhiberi ſolita, diſcutientibus permixta vſurpanda. Ita vt hæc remedia eadem ferè omnibus competant, ſic tamen diſtributa, vt tenuioribus in ſuffuſione incipiente, craſſioribus validioribusq; albugine, cicatrice, & confirmata ſuffuſione, vtamur remedijs; ſicuti externum pannieulum adhuc fortiora requirere mox audiemus. Quæ tamen ita contemperanda ſunt, ne oculus illorum vſu penitùs exiccetur, aut etiam inflammetur. Hæc omnia, ſi non iuuent, ad ſectionem deueniendum.

Vt corpus mundum & purum ab excrementis

ſit, bona victus ratione & euacuantibus, pro ratione plethoræ vel cacochymiæ, ſi quæ adſint, inſtitutis procurabimus: ſic enim omnis curatio rectiùs procedit. Et licet hîc plerique Practici, multis euacuationibus corpus mirè, in ſuffuſione, præſertim, quam exiſtimarunt aquæ deſcenſum eſſe in oculos, & ideò catarrhactæ nomine appellandam, macerent, tàm per aluum, quàm per ſudores, & per os & nares factis purgationibus: item ſcarificationibus, cucurbitularum applicationibus & frictionibus: dein & per cauteria, ſetones, factis reuulſionibus & deriuationibus, ſicuti hæc in vertigine pituitoſa, quomodo fieri debeant, docuimus: Nos tamen qui cauſam horum in oculo conſiſtere, & defluxionem aquæ in oculi capacitatem ferri minimè poſſe, demonſtrauimus, hæc ſine fructu, niſi quatenus corpus purum, vti diximus ſeruare poſſunt, in corporibus adminiſtrari, multoties vidimus & experti ſumus. Sufficiat itaque hæc corporis per idoneam diætam & euacuationes decenter præparatio, ex iiſdem remedijs, quæ in vertigine pituitoſa explicata ſunt, parata: leuiora fortioráve prout opus eſt, eligendo, corporisq; conſtitutioni accommodando.

Sed neq; oxydorcica remedia, quę tantopere in hoc caſu commendantur, per os aſſumpta, vel appenſa, aut etiam admota: niſi vim illam diſcutiendi & extergendi maculas habeant, ſicuti multa ex illis ea prædita ſunt, hîc ſingulare aliquid præſtare poſſunt: cùm viſio hîc non alia ratione, quàm quod externa luce & lumine oculus, propter obtenſum impedimentum, priuatus ſit, labefactetur. Quod ſi viſum acuentibus remedijs emendare vellemus, deberent illa ſplendorem extrinſecùs irruentem, quod certè nemo præſtare poterit, oculis adferre: aut velum oculis obductum detrahere.

Topica itaque remedia in hiſce caſibus conuenientia, hoc ordine, vt leuiora primùm, mox fortiora, tandem fortiſſima, quæ & in panniculo conueniunt, deſcribantur, ſelectiora proponemus. Quæ vel oculo induntur, ſi illa ferre poſſint: Vel palpebris applicentur, vbi & minori impedimento & noxa, noctu præſertim, dum clauſas habent, diutiùs retinent; & licet vis illorum non tam citò, vt cùm oculo induntur, ſe exerat, tamen continuo vſu, quia per tenuem palpebram facilè facultas ipſorum penetrat, tandem ſic appoſita, operantur, cùm quæ oculo imponuntur, cum lachrymis mox iterum effluant, vel oculos irritent, & moleſtiam aliquam pariant.

Aqua mellis deſtillata, valde vtilis, & conſueta: Quæ oculo inſtillatur.

Aqua quoq; vini ſeu Vitę dicta, egregiè diſcutit: contemperabitur autem cum aqua Mellis, & Fœniculi, æqua cum illa addita portione.

Efficacior ſic fiet: ℞. Vrinæ pueri ℥.iiij. Vini albi ℥.j. Mellis ℥.j. Fellis ℥.ß. eliciatur aqua.

Vel adhuc fortior: ℞. Vrinæ pueri ℥.iiij. ſuccorum Fœniculi, Chelidoniæ ana ℥.ij. Vini albi ℥.j. Fellis piſcium (vt ſalmonis vel carpionis) vel auium, vel aliorum ʒ.ij. Mellis ℥.ij. Terebinthinæ ℥.ß. Sulphuris viui ʒ.ij. deſtillētur. Si Vrina antequam huic compoſitioni addatur, in vaſe æneo per dies aliquot ſteterit, vas poſtea egregiè illa abluendo, erit efficax magis adhuc præparatio: quæ ſi mordicet, Albumine oui contemperata, & inſpiſſata, palpebris illinatur.

Puluis inſufflatur nonnunquam talis: ſed ſubtiliſſimus vt achool eſſe debet, ne oculū exaſperet: ℞. Oſſis ſepię, de fungoſa materia, Pumicis ana ʒ.j. Pompholygis albæ (quæ fuligo eſt) ʒ.ß. Sacchari candi ʒ.ij. farinæ Fabarum ʒ.ß. fiat puluis.

Succus è Salicibus exudans, oculo inſtillatus, valde commendatur.

Ex acidis ſuccis, valdè hi conueniunt: ℞. Omphacij ſpiſſi, ſucci Granatorum acidor. inſpiſſati quoque, excipiantur Mucilagine ſeminis Fœnogr. Applicentur palpebris.

Vel ſic magis digerens: ℞. ſuccorum Centaurij min. Fœniculi, Chelidoniæ ana ʒ.ij. Fellis piſcium ʒ.j. Aloës, Sarcocollæ, Myrrhæ ana ʒ.ß. Sacchari candi ʒ.j. Mellis q.ſ. fiat illinitio.

Vel ſic egregiè abſtergens: ℞. Stercoris lacerti ʒ.j. Oſſis ſepiæ. Cornu cerui vſti, Maſſacumiæ ana ʒ.ß. Mellis q.ſ. fiat illinitio.

Vel ſine pulueribus, ſed valdè efficax: ℞. ſuccorum Fœniculi, Chelidon. Granatorum acid. ana ℥.ß. Cæparum, Raphani ana ʒ.ij. Fellis ʒ.j.ß. Stercoris lacerti ℥.ß. Mellis q.ſ. miſce.

Vel fiat illinitio vnctuoſa talis: ℞. Axung. thymalli ʒ.ij. Fellis ʒ j. Stercoris lacerti ℈. j. gummi Ammon. diſſoluti in aqua Vitæ ʒ.j. Sarcocollæ ʒ. ß. fiat vnctio.

Liquores acres vehementer operantes ſic fiunt: quos ſi oculus non ferat, Lacte vel Aquis eouſque donec ferre poſſint, contemperamus: vel mucilag. ſeminis Fœnogr. vel Album. oui excepta, palpebris adduntur: ℞. Antimonij ʒ.j. Marchaſitæ ʒ.ß. pulueriſentur & infundantur in aqua Roſar. & Fœniculi ana ℥. iiij. per philtrum ſæpè transfundendo: Ad vſum.

Ex Vrina ſic: ℞. Vrinam pueri, ſtet in Vaſe æneo per dies aliquot, radendo vel fricando ſæpè vas: Ad vſum.

Vel pannus linteus in ſcutella vel lamina ſtannea vel ferrea accenditur, & ſuccus qui ſcutellæ adhæret, ad vſum ſumitur.

Ex fortioribus adhuc, ſic fit: ℞. Vitreoli albi

ʒ.j.

ʒ.j. Æruginis æris gran. vj. puluerisata miſceantur cum Albumine oui vnius: conquaſſentur diligenter, & ſupra papyrum fuſa, aquaque per inclinationem collecta ſubviridis, ſumitur ad vſum, & eouſque quoad ferre poſſit, aqua Roſar. vel Lacte contemperatur.

Efficaciſſima illinitio ſic fit: ℞. Vitreoli albi ℈.j. Æruginis æris ℈. ß. Antimonij ʒ. ß. Marchaſitæ ℈.ß. Tuthiæ ʒ.ß. Stercoris lacerti ℈ ß. Oſſis ſepiæ ʒ.ß. Camphorę gr.ij. Fellis piſcium ʒ.ß. Mellis ʒ.ij. Sacchari ʒ.j. cum mucilag. ſeminis Fœnogræci: fiat iniectio.

Fomẽtatio oculi, interdũ facta ante horũ vſum, vt rectiùs operẽtur efficit, atq; oculum ad ea ſuſcipienda meliùs diſponit: & per ſe quoq; diſcutit.

Quæ ſimplex talis fieri poteſt: ℞. ſeminum Fœnogr. ℥.j. Fœniculi ʒ.ij florum Chamomil. Paleæ auenæ ana P.j. rad. Altheæ ℥.j. decoquantur in Aqua & Vino: Pro fotu.

Suffitus ex hoc decocto, ſi oculis excipiatur, erit loco fotus.

Inhalare in oculos, poſt maſticationem ſeminis Fœniculi, idem facit. Et in infantibus, ſi nutrix illud faciat, illorum ſuffuſiones delet, ſi Ammoniacum gummi maſticent priùs; & ſimilia.

Inter Amuleta, radix Allij, ſerpentini appenſa, à Chirurgis magni fit.

Manuali operatione vel chirurgia, in ſuffuſione, quando in pelliculam aut Telam, vt vocant, cõcreuit, eam ab ambitu pupillæ, cui accreuit, liberare & ſecernere, immiſſa acu per corneam, & ad hanc ſedem vſq; ſenſim propulſa, extremum eſt remediũ. Quod ſi ſuccedat, & viſus adhuc, vt chirurgi loquuntur, ſit in oculo, hoc eſt, propter diuturnã illam cæcitatem, quę tot annis durauit, ſpiritus viſorij, vt ſuperiùs dictum eſt, otioſi, non extincti ſint,

aut nerui optici inertes facti; patefacta hac via, & illius obſtaculo oblato, lux oculum rurſum ſubiens, & illuminans, facit vt in eo ipſo momento, quo tela detracta eſt, viſum rurſum recuperent.

Antequam verò operatio incipiatur, hæc priùs conſideranda erunt. Primùm, vt ſi vtroque oculo tela obducto, penitus cæci redditi ſint, eò faciliùs tentetur, cùm peius illis euenire, etiamſi non ſuccedat operatio non poſſit, cæcis tunc illis, vti priùs erant, manentibus. Quod ſi verò vnus oculus tantùm affectus ſit, altero incolumi, cùm is ad viſionem ſufficiat, nec maior vrgeat neceſſitas, minùs temerè negotium aggrediendum.

Dein vt non antequam integrè concreta ſit pellicula abſolutaque, & vt vocant, matura exiſtat, eam aggrediamur: quod interdum annorũ trium, interdum quinque, vel etiam plurium ſpatio vix perficitur. Et ex colore illius, qui tunc exactè albus, pelliculæ oui cocti albumen ambientis inſtar, exiſtit, cognoſcitur. Licet interdum ſubcinereum colorem repręſentet: tuncque quia iudicium nonnihil fallit, magis nos, quod illius maturitatem attinet, incertos reddit: quæ tamen ex eo quod non mutatur, ſed talis diutiſſimè perſiſtit, perfecta iam eſſe cognoſcitur. Et licet plerique non abſolutam illius, ſed mediocrem concretionem requirant, experientia tamen comperimus, minus peccari faciliusque tractari, vbi perfectè concreuerit. Nam quæ immatura eſt, cùm mollis & mucoſa adhuc exiſtat, apici acus non reſiſtit, proin nec integra poteſt remoueri, ſed ſciſſa diuiſaque rurſum concreſcit, ſpiſſiorque tunc facta, & calloſior, & aqueo humori perfuſa, facit, vt tunc non tantùm nil videant, ſed & omnis ſpes ſanationis, per nouam operationem, cùm bis ſi fiat, fruſtrà ferè fiat, auferatur.

Quod

Quod & accidit, ſi profundè nimis adacta acu, criſtallinus humor vel vitreus, illarúmve tunicæ lædantur, aut etiam vuea ipſa in ambitu foraminis laceretur: tunc enim confuſis humoribus, cæci remanent, & albedo cum tumore, in nigro oculi apparet.

Proin anceps admodùm remedij eſt genus, in quo faciendo facilè peccatur, vel ſi rectè ſuccedat, tamen ob diuturnam cæcitatem, vt iam dictum, viſio aliquando non redit. Quare nihil temerè, vt faciunt Oculiſtæ circumforanei, quos pudor, licet promiſſa non perficiant, nihil mouet, modò ſpes lucri ſit, erit promittendum.

Neceſſitate tamen vrgente, ſi penitùs cæci ſint, Dei implorato auxilio, & diligentiam omnem potiùs, quàm ſalutem promittendo, atque adhibendo, ſic operatio erit perficienda, ſicuti ego toties vidi, & ipſe quoque ex parte manum adhibui, cùm res alioquin, ſi induſtriam ſpectes & artem, non adeo ſit, vt eam faciunt, ardua & perdifficilis.

Sedeat æger in ſedili, & ex oppoſito illius faciei chirurgus, adeò propinquè, vt ęgrum diductis cruribus cum ſella excipiat, illiusq; manus vtrinq; femoribus ſuis innitentes, ſuſtineat: caput verò erectum miniſter à tergo ægri ſtans, firmum ambabus manibus teneat, & ſi oculus alter ſanus ſit, & videat, eum faſcia, ne videat, obuoluat.

Quo facto, fricetur primùm oculus æger, palpebra ipſa ſupra oculum tenſa, pollice chirurgo eum hinc inde aliquamdiu ducente. Et in oculum apertum, maſticato prius ſemine fœniculi, aliquoties inhalet.

Acus dein ſumitur, quam argenteam, ſplendoris magis quàm vtilitatis cauſa eſſe volunt, eoque magis, ſi apex ipſius ſit deauratus. Quæ longa &

manubrio intorto,vt firmiùs apprehendi queat eſſe debet, verſusq; apicem acuta & ſenſim attenuata. Sed & vulgaris acus ferrea,mediocris magnitudinis, manubrio infixa, vt retineri poſſit, æquè ad hæc peragenda accommoda eſt,nec rubigo,vt putant,in breui hac mora eſt metuenda.

Hæc itaq; dextra manu, ſi ſiniſter oculus, vel ſiniſtra,ſi dexter oculus affectus ſit,apprehenſa,manuque iuxta oculi ſedem innixa,in latere oculi externo, mediam pupillæ ſedem reſpiciente, in albo oculi, nonnihil ab iride diſtante, in corneam imprimi, & non violenter ſed ſenſim eam contorquendo, donec corneam penetret, intrudi debet. Quod ſine omni dolore cùm fiat, facilè etiam perferunt,quietique manent: & quia oculus acui affixus eſt, ab ea firmus retinetur, & quo minùs volutari poſſit,cauetur.

Intruſa acus mox verſus pupillam dirigitur, atque eouſque, vt in margine vbi pellicula accreuit, prodiens, pelliculæ mediæ ſedi anteriori præponatur,propellitur; quod eò commodius fit,cùm illic acus per corneam videri, recteque ob id dirigi poſſit. Eò adacta; retrorſum blandè vt pelliculam ab ambitu vueæ foraminis abrumpat, aliquoties, ſi non prima vice ſuccedat,premitur: & ſi liberata alicubi erit,acu penitùs à foramine, vbi adhuc hæret, ſeparatur, deorſumq; à pupillæ regione in obſcuram oculi infimam ſedem deprimitur. Alij verò à ſuperiore illius ſede illam primùm liberare acu ſtudentes,ſenſimq; deorſum procedendo,ad inferiora hac ratione propellunt. Quæ vtroque modo rectè ſic fieri poſſunt, & prout pellicula ſequitur, aut hoc illóve modo faciliùs fiunt, inſtitui debent: Imprimis cauendum,ne perruſa tela in plures partes ſcindatur, ſic enim portiones illius, licet depreſſæ, facilè rurſus ſurſum ante pupillam delatæ,

illic

illic fluctuando, viſionem obfuſcarent. Quod & integra pellicula detruſa, ſi faciat, rurſum deprimenda erit, ne ſi acu extracta id fiat, denuo punctura repetenda ſit quod incommodè, & ſine ſucceſſu ferè perficeretur.

Quibus ritè peractis, ſi bene ſucceſſit, pupilla nigra rurſum apparet, & ſtatim vident: ſin minus, exigua ſpes erit. Vt vt autem ſit, acus, palpebra priùs depreſſa, & oculo clauſo, ſenſim rurſus extrahenda, nec dum aquei humoris effluxus, cùm foramen in craſſa hac tunica. mox poſt acus exemptionem rurſum collabatur, metuendus erit.

Oculi dein, quæ inflammationem reprimant, cum panno quadruplicato intincto in albumine oui, cum aqua roſarum prius agitato, alijsq; in inflammatione dicendis, applicanda. Eaq; ter in die, ſpatio quinque vel ſex dierum ſemper renouanda erunt, priorque applicatio, quæ ſi firmiter hæret, prius eodem humore vbi fuerit mollita, detrahenda, nouaq; apponenda: cui ſi lac addas, minûs adhærebit.

Quo tempore, ne ſubitanea & multa luce viſus nôdum aſſuetus, obruatur, in tenebris moram trahere, & ſenſim luci aſſueſcere debent. Et ne ſpiritus, vi ad oculos propellantur, ab omni motu vehementi corporis, vt tuſſi, ſternutatione, clamore, conatúve vehementi in excrementis reddendis, alijsq; ſimilibus ſibi cauere debent.

Viſionis defectus à tunica cornea obducta, in Pãniculo & Vngula, curatio.

Panniculus incipiens impediri nonnunquã poteſt, ne augeatur: auctus ægrè medicamentis cedit: licet validiſſimis. Per ſectionẽ, ſi non corneæ connatus ſit, amputari poteſt. Si induratus ſit, vnguis inſtar, nullis præſidijs cedit. In elephanticis vti neque morbus ipſe. ſic nec hæc illius morbi pars, in oculorum mẽbranis reſidens, tolli poteſt: aliquando tamen ne omninò excæcentur, quod illis inter

omnia, quæ alioquin patiuntur, miſerrimum eſt, prohiberi poteſt.

Cauſam, quæ eſt ſanguinis affluxus, mox ab initio, ne augeatur malum, Venæ ſectione, Scarificatione, Setonibus, Cauterijs, educere, reuellere, deriuare, ſtudebimus: tenui quoq; Victus ratione, & Sudoribus multis, Purgationibusque, impuro corpori conuenientibus.

Topica remedia vehementer exiccantia, & niſi hæc iuuent, erodentia tandem eſſe debent. Eligenda fortiſſima ex illis, quæ albas maculas extergere diximus, palpebriſque applicari debere iuſſimus, hîc ſupra ipſum panniculum adhibendo. Et pulueres cùm validiùs ſiccent, ipſo panniculo imponendi. Non neglectis liquidioribus mixturis, quas oculo inſtillamus. Palpebris interim quædam vt ſucceſſiuè iuuent adhibentes: & fomentationem ad præparandum oculum, interdum etiam vt illic dictum, applicantes.

Puluere vti poſſumus ſupradicto in albis maculis, ab initio; inde ad fortiorem progrediendum, qui tamen adhuc citra morſum exiccet: & ſæpè proin repeti debet. Qui ſic parabitur: ℞. Coralli, Tuthiæ ana ʒ.j Pumicis, teſtarum Ouorum ana ʒ. ß. oſſium Dactylorum & Myrobal. ana ℈. ij. fiat puluis ſubtiliſſimus. Si Aceto aſpergatur, vel Vrina, & ſiccetur, efficacior erit.

Vel ſic potentior adhuc: ℞. pul. Nabatis ʒ.j. oſſis Sepiæ vſti, Stercoris lacert. ana ʒ.ß. Hæmatitis ℈.ij. Sacchari candi ʒ.j. fiat puluis.

Adhuc vehementior: ℞ Plumbi vſti, Antimon. lap. Calamin. ana ʒ.ij. Tuthiæ, Ceruſæ ana ʒ.j.ß. cineris Equiſeti, oſſis Sepiæ vſti ana ʒ. j. fiat puluis: lauetur aqua Fabrorum aſtringente, & ſiccetur, ad vſum.

Mixturæ ſic fiunt: ℞. Aquam compoſitã in maculis

culis albis, cum vrina in æneo vaſe macerata deſtillatam, deſcriptam, & ℥.vj. adde pul. Nabatis, Stercoris lacertæ, oſſis Sepiæ ana ʒ.ß. pulueriſata priùs, excipe mucilagine ſem. Fœnogr. in prædicta aqua facta: & vtere.

Vel ſpiſſior hoc modo: ℞. ſuccorum Omphacij & Amurcæ & Granatorum acidorum, exiccator. ana ʒ.ij. adde pul. oſſis Sepiæ & Stercoris lacertæ ana ʒ.ß. miſce.

Vel ſic: ℞. pulu. Nabatis ʒ.ij. Tuthiæ præp. Ceruſæ ablutæ ana ʒ.j. oſſis Sepiæ vſti & loti ʒ.ß. Sarcocollæ, Myrrhæ, Aloës, Licij ana ℈.j. Fellis auium vel piſcium ℈.ij. excipiatur Melle & Album. oui: Pro illinitione.

Ex erodentibus compoſitionibus conuenit illa quæ in maculis albis ex Vitreolo, Ærugine æris, Antimonio, Marchaſita paratur.

Vel collyrium ex calcantho, ſed cautè adhibitum, quia omnium eſt potentiſſimum, & ſic paratur: ℞. Æris vſti, Calcanthi ana ʒ.ß. Aeruginis æris ʒ.ij. Salis ammoniaci, Nitri, Arſenici, Sublimati añ. ʒ.j. fiat puluis ſubtiliſſimus, diu multumq; puluerizando: excipiatur mucagine gummi Tragach. fiant trochiſci: De quibus vnus diſſoluatur cum mucagine & cautè applicetur.

Præcipitati puluerem laudat Rondeletius. Ego cauterio meo vſus ſum, quod prima vice vrit, ſed mox remittit.

Manualis operatio duobus modis fit, ligatura & ſectione.

Si venæ quæ panniculũ nutriunt, circa radicem vinciantur, tunc carnis illius prouentum impediri, vel ſi iam nata ſit, eã marceſcere neceſſe eſt. Quod fiet curuata acu venæ ſubmiſſa, filum ſubducendo & ligãdo. Hoc ſi ex ſerico factum ſit, vel ex ſeta, aut capillo mulieris, quia tunc vix putreſcit, cõmodius erit.

Si ſecetur venæ illę quoque,vt ſanguis profluat, ſæpeq́; repetatur,idem efficietur.

Amputatur panniculus hac ratione, ſicuti fieri vidi: collocatur æger in ſella, & oculus prius præparatur,vt in ſuffuſionis ſectione dictum fuit Dein acus, filum fortè continens, ſub panniculo, ita tamen ne corneam lædat, tranſmittitur, filiq; ſub eo ducti,vtrinq; extremitatibus apprehenſis,à cornea ſurſum aliquouſq; trahendo eleuatur, & poſtea ab ea,acuta nouacula vel cultello, ſenſim & cautè, ne cornea lædatur,ſecatur. Quo facto,ſi nigrum oculi clarum apparet, viſio redit:ſin minùs, aut panniculus corneæ ita concreuerit, vt ab ea penitùs auferri nequeat, irrita erit operatio.

Sectione facta,dolor eadem ratione, vt in ſuffuſionis ſectione dictum fuit, ſedabitur. Et ne de nouo rurſum generetur, venas adnatæ tunicæ incidendo, ſi rurſum turgeát, & impoſitis ſiccantibus, cauebitur. Sed & ne oculus,palpebræ,ſi exulcerata forte eſſet,connaſcatur, frequenter oculum mouendo,impedire oportet.

Viſus obfuſcationis vel deprauationis à bile ſanguine, vel pure, in Hypoſphagmate & Hypopeo, curatio.

Humore alieno ſi corneæ lucida ſedes occupetur, ita vt viſionis ſequatur vel deprauatio, vel obfuſcatio: tunc ſi bilis, quæ in ictericis album oculi tingere ſolet,& quod rariùs fit, eouſque deferri,flauum rerum omnium aſpectum faciat, ſponte ea euaneſcente, hoc vitium ceſſat: aut abſtergente aliqua ablutione,vt in ictero dicetur,aufertur.

Sanguine verò in corneæ diaphanam partem effuſo, ſi deprauatio viſus ea, in qua omnia rubra vel liuida apparent, in hypoſphagmate dicto,accidat: aut ſi corneam quoq; penetret, & ſub ea iuxta pupillæ foramen concreſcat: vel in pus conuerſus in hypopyo dicto,viſum obfuſcet: tunc curatio ſic erit inſtituenda.

Si dolor adſit atq; inflammatio propter ictum,à quo

quo ferè hæc procedunt, metuatur: tunc venæ ſe-ctione, & repellentibus doloremque ſedantibus, ab initio mox vtendum erit. Quod & ſi diu retentus ſuppuretur, & dum pus generatur, cornea, & per conſenſum etiam adnata, tunc affecta, dolor ſuboriatur, metu inflammationis faciendum. Alioquin ſi nullus adſit dolor, à repellentibus, cùm ſanguinem magis condenſent, abſtinendum. Et ad eum ſanguinem digerendum & diſſoluendũ, mox curam adhibere debemus. Quod etiam ſi in pus conuertatur, nihilominus agendum, ſi portio illius abſumi queat: cùm reſoluta puris maiori parte, quod reliquum eſt, à pupillæ foramine ſubſidés deorſum, viſioni tunc non amplius incommodare poſſit, & tandem vel ſponte, vel medicamentorum vſu abſumatur.

Diſcutitur autem hoc modo: ſumendus ſanguis columbarum, turturum, vel aliarum auium, iſque dum adhuc calet, in oculum mittendus. Vel ſi ad manum pullus columbinus ſit, ex ala illius pennam, cuius radix adhuc, quia recenter creuit, tumida, ſanguine repleta eſt, illicq; in propria vena veluti inteſtino continetur, euellenda, atq; ex ea ſanguis premendus, & in oculum inſtillandus. Nam quantam vim ſanguis in ſanguine diſcutiendo habeat, in hæmorrhagijs per eiuſmodi ſanguinem ſiſtendis, alibi docuimus.

Poſſent & validiùs diſcutientia, ſi hiſce non cedit, oculo indi. Qualia in ſuffuſione diſcutienda explicata ſunt: ex aquis, ſuccis, lachrymis, fellibusque parata.

Quibus & hæc effectu comprobata adijcimus: ℞. aquæ Vitæ (quæ ſuggillationes etiam alibi mirè diſcutit) aquæ Raphani ana ℥. ß. diſſolue Camphoræ (quæ idem quod aqua vitæ, diſcutiendo facit) gr. v. Inſtilletur.

Vel ſic: ℞. aquæ Raphani ℥. j. maceretur in ea Croci ℈. ß. donec flaueſcat; coletur: diſſolue in ea Thuris ℈ j. Fellis piſcium ʒ. ß. Vtatur per ſe, vel cum mucilagine applicetur.

Vel ſpiſſius pro inunctione palpebrarũ ſic fiet: quod & in oculos poni poteſt: ℞. ſucci Raphani ʒ. ij. Fellis piſcium ʒ. ß. Myrrhæ, Thuris ana ʒ. j. Croci ℈. ß. Mellis q. ſ. excipiantur.

Vel ſic in declinatione potiſſimùm: ℞. Omphacij, Amurcæ ana ʒ. ij. Myrrhæ ʒ. ß. Croci ℈. ß. cum Melle miſce.

Vel vt penitùs diſcutiatur, Aquæ compoſitæ in ſuffuſionibus expoſitæ, per ſe, aut cum mucilagine applicatæ, competent.

Fomentæ ſimul adhibebuntur, quæ plurimùm diſcutiunt. Qualia in ſuffuſione præſcripſimus.

Vel hoc, quod admodùm potens eſt: ℞. radic. Raphani ℥. ß. ſem. Fœnogr. ℥. j. Fœniculi, Seſeleos ana ʒ. ij. herb. Fœniculi, Chelidoniæ, Euphraſiæ ana M. j. flor. Chamom Meliloti, Sambuci, Liliorum, Paleæ auenæ inciſæ ana P. j. fiat decoctio in Vino & Aqua: Pro fotu.

Emplaſtra ſupra oculum diſcuſſionis cauſa poſita valent: inter quæ hoc eſt optimum. Si Pulmo vel Hepar columbæ, cruenta adhuc & tepentia, ſupra oculum poſita ligentur. Quæ & ſi dolor & inflammatio adeſſent, eo nomine quoq; plurimùm iuuarent, vt in ophtalmia dicetur.

Fit & emplaſtrum ex Pomo putri, ad diſcuſſionem vtile.

Vel hoc modo compoſitum: ℞. Raphani inciſi ℥. j. pulpæ Pomi putris ℥. ß. pulpæ Paſſular. ℥. j. Stercoris columb. ʒ. ß. mucilag ſem. Fœnogr. q. ſ. contundantur omnia: miſce cum Lacte: & applicetur.

Suffitus ex decocto fomenti præſcripti, plurimùm quoq; diſcutiet.

Manualis operatio hîc locũ etiam habet, ſi pus genitum, diſcutientibus minimè cedat, illiusq; magna ſit copia, pupillam obliterans. Quod Punctura vt in ſuffuſione dictũ, ſed maiori acu, cùm aliàs nihil efflueret, tentari poteſt: & ſi nõ ſuccedat, maiorem adhuc, ſed in eodem puncturæ foramine, intrudendo: Vel cauum canaliculum, ita acutum vt foramen illud ſubire poſſit, imponendo, & pus ſic exſugendo, eouſque donec pupilla ab eo liberetur aliquomodo: nam ſi totũ pus exhaurire vellemus, timendum, ne & aqueus humor ſequatur. Pro ſuctione iſta, canalis ille ſeu tubus ventre amplo con ſtabit, vt pus ſuctum, in illum, non in os ſugẽtis feratur; cuiuſmodi chymici pro ſugendis aqua vel oleo, in ſeparatione horum ab inuicẽ, vſurpare ſolẽt.

DE AVDITVS LAESIONE.

CAPVT VIII.

Genera.

ABOLETVR omninò auditus interdum, adeò vt vel nullum penitùs ſonum exteriorem audiát: Vel ſi ſonum aliquem auribus hauriũt, illius tamen differentias diſcernere nequeant, proin & quid ſignificet, diiudicare non poſſunt: diciturq; Surditas, Côphoſis. Hi & ſæpè muti ſunt, ſi ab ortu ſurdi naſcantur: eſtq; tunc ſurditas originalis. Ex ſurdis tamen aliqui ſeipſos loquentes aliquomodo, alios verò audire minimè poſſunt. Sed & inuenti fuerunt, qui ſurdi alioquin exiſtentes, dẽtibus muſico inſtrumento, ſonum edente, preſſo, & parte illius aliqua, vel ſaltem alia illi contigua admorſa, ſonum illum apprehenderent. Quod non ſaltem fiſtulam *Surditas*

ore continentibus & fiſtulantibus, ſed & illis qui alterius inſtrumenti quod fidibus conſtat, dum pulſatur, partem mordicùs apprehendunt contingere poteſt. Et ſanis etiam, auribus diligenter obturatis, vt per hanc viam nihil audire queant, ſi idem faciant, ſimili modo, vti quilibet experiri poteſt, euenit.

Grauis auditio, Barycoia. Imminuitur verò ſaltem, quando ægrè ſonum percipere vel diſcernere poſſunt: in Graui auditu, Barycoia appellato: cùm non audiunt aut intelligunt ſonum, niſi altus atq; eleuatus admodum ſit: vnde qui cum illis loquuntur, vocem extollere coguntur, & nonnunquam clamare. Alij verò ne ſic quidem vocem percipere poſſunt, niſi colloquentes, in aures ipſis loquantur & vociferentur:

Obauditio, id eſt, ſonus in auribus. Deprauata auditio, ſiue Obauditio, fit cùm ſonum externum falsè percipit. Idque propter internum ſonum in ipſis auribus præternaturaliter excitatum, huicque externo obſtrepentem, vel illi ſe immiſcentem eumque confundentem: idq; vel continuo, vel per vices ſaltem. Præter quod impedimentum, moleſtiam quoque homini non leuem parit, atque inquietum reddit.

Variat autem hic ſonus, in aurium cauo ſuſcitatus, admodum, atque vti ſonus exterior, ita & hic varius quoque eſt; cuius diuerſitates, vt nec illius, niſi comparatione, rectè alioquin explicari poſſunt, & per onomatopœam ferè nomina illis ſunt indita.

Tinnitus aurium, Obauditionis ſpecies. Eſtque ſpecies vna illius frequentior quæ Tinnitus aurium dicitur: quando ſonus ille, in auribus tintinnabuli, acutum plerumque ſonum, dum pulſatur edentis, reſonantiam exprimit, & vt nomen ſonat, tinnit.

Sibilus, Obauditionis ſpecies. Altera; Sibilus eſt aurium: ſonus qui vt (S I) nominis prima ſyllaba ſonat, & qualis cùm flatus per angu-

anguſtum foramen pertranſit coactus, nec dum exacte reſonans, auditur.

Tertia ſpecies; Pulſus vel pulſatio eſt in auribus: Sonus qualis dum res leuiter ex ictu vel caſu guttæ per vices pulſatur, ſeſe offert; & ſyllaba nominis prima (PVL) quoque illum nonnihil deſignare videtur.

Pulſatio in auribus, Obauditionis ſpecies.

Quarta; Fluctus vel fluctuatio eſt in auribus: ſonus huic qui fluctuum alliſioni mutuæ, vel ad alia, interpolatis factis vicibus, non abſimilis: quem & principium illius nominis (FLVC) eleganter exprimit.

Fluctuatio in auribus Obauditionis ſpecies

Qui præter hoſce ſonos, alio modo ſe offerunt, vel ex commixtione horum fiunt, generali nomine, Strepitûs auris, appellantur.

Strepitus in aure, Obauditionis ſpecies.

Cauſæ.

Omnis auditionis defectus & deprauationis cauſa eſt: Vel in parte mãdante cerebro: vel in inſtrumento recipiente, auris cauitate.

Sedes affecta.

Cerebri vitium generale, vti reliquis ſenſibus, ſic & auditui noxam infert. Et ſi ſpeciatim circa nerui auditorij exortum, aut progreſſum in auditus cameram, oriatur, auditui potiùs, quàm cæteris incommodat. Acciditque hoc ei, vel vitio proprio, à morbo aliquo, vel imbecillitate illius: aut per conſenſum, ratione vaporum, vel obiecti proprij.

Cerebri vitio, Auditus læſio.

Morbus grauis & vehemens cerebri, ab intemperie frigida, repletione, læſione inſigni profectus, ſicuti reliquos ſenſus, ita & auditum vel abolet, vel debilitat. Quod & ab imbecillitate cerebri, ſpiritibus, cauſa ſenij, vel euacuationis magnæ, aut morbi grauis vel diuturni, abſumptis & diſſipatis, frequenter accidit, vt quemadmodum viſio hac occaſione læditur, ita & auditus labefactatur. Quæ omnia qua ratione fiant, in mentis imbecillitate &

conſternatione dictum fuit. Calida quoq; illius intemperies, vti mentem & viſionem deprauare ſolet, ſic & in delirijs, non tantùm oculis varia ſpectra offert, ſed & auditui ſonos, quos ſe audire exiſtimant, repręſentat: præſertim vti mox dicetur, arterijs tunc in auribus vehementer pulſantibus.

A vapore nondum in auditus cameram irrumpẽte, vti mox ſignificabitur, ſed cerebrum afficiente, ſicuti mens deprauatur, & viſioni falſæ imaginationes offeruntur: ita & ſi eam ſedem, vbi neruus auditorius prodit, infeſtet, ſonos falſos, eadem ratione vt in viſus hallucinatione dictum eſt, auditui repræſentare poteſt.

Obiecto proprio vti viſionem affici diximus, ita & ſono violento & nimio, ſubitò & affatim per aurem ad cerebrum vſque penetrante, offenſo neruo, ſpiritibusque diſſipatis, ſurditas nonnunquam ſecuta eſt. Vel redeuntibus ſpiritibus, non tamen ſufficienter, tinnitus aurium relictus eſt. Qui tamen ſonus, ſi impetu maiori fiat, etiam auditus organum, vti mox dicetur lædendo, noxam inferre poteſt.

Auris vitio, Auditus læſio. Inſtrumenti auditorij ſonum illum exteriorem ſuſcipientis vitio, auditus varijs modis læditur: cùm & organum hoc, quod auris nomine appellamus, ex pluribus partibus vt membranis, oſſiculis, neruoque auditorio ſit conſtructum: quorum omnium vitia varia auditui incõmodare poſſunt, Quæ nos non vt in oculo fecimus, à ſingulis partibus incipientes, ſingulis ſua vitia adſcribemus, ſed totum auris ductum, in duas cauitates diſtinguentes, exteriorem ſcilicet & interiorẽ, quinam morbi in vtriſque occurrentes auditum lædant, explicabimus.

Exterior auris cauitas, quam meatum auditorium vocant, extrinſecùs aperta, patens & conſpicua,

cuâ, ad tympani membranam vſque, qua occluditur, deſinens, nihil alioquin in ſe prçter aêrem continens, & ſonum externum intromittens; ſi à cauſis externis variis occurrentibus: vel internis humoribus, aut tumoribus obturetur vel obſtruatur: ſiue penitùs: ſiue tantùm ex parte, aut alioquin lædatur, auditum tunc lædi contingit. Quæ etiam cauſæ hîc occurrentes, à ſenſibus duntaxat noſtris percipi, vel ſi penitiùs lateant, ſtylo immiſſo explorari, & ſi quid inde exeat, ab excretis cognoſci poſſunt.

Obturatio auris, cauſa Auditus læſionis.

A cauſis externis, ſi auris exterior cauitas penitùs occluſa ſit (quæ aliàs naturaliter vti oculus, claudi minimè poteſt) vt fit, preſſa auris poſteriore pinnula vel cartilagine: aut adhibitis manibus, aliisve corporibus: aut aqua, dum per natationem in ea caput occultatur. Vel obſtructis auribus ab intruſa vel illapſa aliqua craſſiore materia: vt nucleo; vel etiam animali: quæ earum cauitates penitùs occludant; aut aqua, quæ illapſa, omninò oppleat: auditus adeò impeditur, vt exteriores ſonos vel omninò non, vel non rectè, prout plus minùsve vel vna auris, vel vtraque obturantur, poſſint percipere. Ni fortè, alia via, alioque artificio, vti per os, apprehenſo dentibus inſtrumento, ſonum edente, fieri diximus, ſonus ille nonnihil percipiatur. Quod duplici nomine accidere putamus. Tum propter dentium ſubſtantiæ in duritie quæ penè lapidea eſt, & læuitate, cum oſſibus auditus cameræ (quæ oſſa dentium ſubſtãtiæ perſimilima, & vt in ea meliùs ſonus fieret, duriſſima atq; lapidea ſunt) ſimilitudinem & conſenſum, atque adeò cum ipſius auditus oſſiculis, eadem ſubſtantia præditis. Dein & propter neruos dentibus ſubſtratos, qui à linguæ neruis eò deriuantur, neruique linguæ cum auditorio neruo, propaginibus

(vti inferiùs, vbi qua ratione ſurdi etiam muti naſcantur, explicabimus) mutuò coniunguntur: quo conſenſu accidit, vt cùm ſonus per aërem ex contactu dentes pulſat, cõtinuatione hac, per interiora facta, auribus percipiatur. Sicuti & ore exactè clauſo, dentibusque inuicem colliſis, vel lingua in oris aliquam partem impulſa, ſonum, etſi extrinſecus auris non audiat, per anteriora tamen percipimus. Sed & ob conſenſum illum dentium, cùm auditus organi ſubſtantia, videmus, à ſono aſpero, facto ex confricatione rerum aſperarum, etiam citra contactum dentes offendi. Huc fortè aliquid facit: quòd, ſicuti pulſatis fidibus inſtrumento alicui obductis, animaduertimus chordas ad eundem tonum intenſas in alio inſtrumento, etiam procul diſſito moueri, adeò vt ſi aliquid illis imponatur, vel tremat, vel ſi leue ſit, vt palea, decidat: vt & tympanum tenſum, ad omnes ſonorum impulſus excipiendos, continuatione per intermedios dentes & neruos facta perculſum, ſonum auditui repræſentat. De quibus multa diſputari poſſent, ſed ad rem.

Etſi verò aure penitùs obturata, ſonus exterior minimè percipiatur, ſonus tamen aliquis nihilominus aliquando in aure ſentitur. Quod primùm aëris cauſa, qui in auris hac ciuitate remanſit, & tympanum impellere ac percutere plus minùsve poteſt, ſolet accidere: fitque eò maior, quò auris, licet obturata ſit, minus tamen aliena materia repleta, copioſiorem adhuc in ſe continet aërem; vnde fluctuationis ſonus, aëre in aure ſe volutante & veluti inundante, percipitur. Hinc videmus, ſi illud quod cauum eſt, aëremq; ob id in ſe continet, auri adhibeatur, ſonum hunc vehementiùs in aure ſentiri: quod vola manus caui auri adhibita experimur: vnde & pueri concham auribus appri-

mentes, fluctus marinos in ea ſe audire, referre ſolent:aëre tunc propter conchæ anfractus maiorem ſtrepitum edente. Quod & aquæ immerſo capite, ita vt ab ea penitùs aures obturatę ſint,accidit,aëre tunc remanente,qui fluctuationis ſenſum offert: & ſi ſub aqua commotis lapidibus, ſtrepitus fiat, illum quoque,inſtar tintinabuli ſonantis percipi: licet ſonus extra aquam, etiam à ſclopeto exploſo; ſummus editus, nullo pacto audiatur, multoties cùm puer natatione delectarer,obſeruaui. Verùm & ob pulſum arteriarum in auribus,pulſans in illis ſonus aure occluſa, nonnihil ſentitur, qui aure aperta, ob ſonum exteriorem, cùm maior ſit & minorem hunc obfuſcet ac deleat, non obſeruatur; quem & noctu, ſi aures cucupha nimium ſtringāt, & puluino obruant,ſe audire,præſertim ſi caput illis calidius exiſtens, pulſum vehementiorem moueat,multi narrant: & in morbis,præternaturaliter moleſtiam parere,mox explicabimus.

Ex illapſis in aures Obauditio.

Cæterùm ſi iam dictis de cauſis externis, auris cauitas nō penitus occluſa ſit, ita vt ſonus exterior nihilominus eàs ſubiens,audiatur,tamē auditus ſit læſio: non tantùm quòd diminutè fiat, ſed deprauatè quoque,cùm auris ab omni cōtactu interiore, non tantùm tympani,ſed & reliquę illius cauitatis, ſonum illum in aure factum, obſtrepētem audiat, qui prout contactus ſit, varius eſt. Nam qui in ductu ſit extra tympanum, fluctuationem quandam vel ſtrepitum refert. Si verò inſectum aliquod irrepens,vt pulex, aliàvé, ad tympanum vſq, ferantur, illudque contingant, dum mouetur, ſonus in aure volitantis papilionis inſtar ſtrepēs, admodum moleſtus auditur. Si gutta vna aquæ vel plures eòuſq; etiam defluant, ac ſi caput cauum eſſet, & in eo ſonus talis exſurgeret,perſentitur. Quemadmodum & ſonus hi vel alij, ſi vermis, ſalamandra, aut aliud

quid aurem non penitùs obturans, ſed nihilominus moleſtans, in ea contineatur, percipiuntur.

Repletio exterioris auris cauitatis, ab humoribus internis, cauſa Auditus læſionis.

Ab humoribus internis ſi auris repleatur, idem accidit, vt auditio vel tollatur, vel impediatur, vel deprauetur. Vt ſi ſordibus aurium bilioſis, quas Ceram vocant, diu retentis, incraſſatis induratisque auris obſtruatur; maximè ſi, quod incuria interdum fit, dum eximere eas ſtudent, auriſcalpio ad tympanum vſque propellantur: quæ poſtea illic hærentes, cùm non facile amplius cedant, auditioni magnum impedimentum adferunt. Quod & à ſanguine concreto poſt læſionem auris, pureque poſt abſceſſum, retentis aliquamdiu, poteſt accidere: quæ tamen cùm diutiùs minimè hæreant, ſed ſponte effluant, non tàm auditui obſunt, quàm alia ratione auribus, vti in aurium doloribus oſtendemus, incommodant.

Tumor in auris exteriore cauitate, cauſa Auditus læſionis.

A tumore præter naturam, obſtruendo potiùs quàm intemperie auribus nocēte, auditio lædi poteſt: idque perſeueranter, ſi ſarcoſis vel callus poſt exulcerationem aliquam auris, quod rarum eſt, relinquantur.

Læſio exterioris huius meatus, niſi tympano noceat, vti dicetur, auditui vix dum obeſſe, niſi excreſcentiam poſt ſe relinquat, vti dictum, poteſt. Et ab vlcere non bene conſolidato, pulſum in auribus remanere interdum, ſcribit Fernelius: quod, quia non bene ampliùs cute tecta eſt arteria, ſed nuda, ob eamque cauſam validiùs vicina pulſat, accidere in exterioris huius cameræ, cutanea arteria, quæ eò defertur, neceſſe eſt: ſicuti in aurium vlceribus explicabitur.

Spiritus, vapor flatus, in interiore auditus camera, cauſa So-

Interior auris cauitas, ab exteriore dicta, tympano interueniente diſtincta, admodum anfractuoſa, oſſicula, neruumque & arteriolam continens, à ſpiritu, vapore, flatu, humoréve illic contentis affecta;

cta; vel ſi conformationis vitio ipſa, ipſiusque partes, aut intemperie laborent, auditui quoque detrimentum adferre poſſunt. Quæ vitia cùm abſtruſa ſint, nec ſenſibus noſtris aſſequi, ſed ſignis tantùm cognoſcere poſſumus. *nitus in auribus.*

Spiritu, ſi arteriola, quæ hanc ſedem ſubit, copioſo vel calidiore impleatur, vel is in ea nimiùm agitetur, validiore tunc pulſu facto in auribus, pulſans in aurib. fit ſonus: qui tamen manifeſtiùs aure clauſa, vti ſuperiùs dictum eſt, ſentitur; eaque aperta, ſi vehementior ſit, ſonum exteriùs irrumpentē quoque deprauat. Quod vt calore vehementi corporis in reliquis arterijs, ſic & hîc in auris arteria, pulſum intendi contingit: vti poſt exercitia valida, in balneis aliquando ſentitur: & in morbis item acutis, cephalalgijs, pulſatio hæc in auribus moleſtiam parit. Motu inſuper & agitatione violenta ſpirituum, idem euenit: vti videmus in ſyncope incipiente, refugientibus ſpiritibus, & eadem deſinente, rurſum illis remeātibus, pulſum & tinnitum in auribus ſentiri: ex quo, referente ægro, inſtare ſyncopen cognoſcimus. Quod & in multis animi affectibus eandem ob ſpirituum cōmotionem, accidit.

Vapor tenuis & ſubtilis, vti minutiſſimos meatus ſubire, ſic & per anguſta foramina (quorum ſex in interiorem hanc cameram auditus deſinentia, vaſaque tranſmittentia eſſe, in opere Anatomico oſtendimus) interdum huc vſq; penetrare, ſine dubio poteſt. Et ſic quoq; non tantùm cerebrum, vti priùs dictum eſt, afficiendo deprauare (vti verô viſionem à vaporibus tantùm cerebrum petentibus, nec oculum ſubeuntibus, cùm nulla illic ſit via, deprauari, ſuperiùs oſtendimus) ſed etiam propter dicta foramina, quorum aliqua è caluariæ interioribus huc deſinunt: alia extra caluariam occurrentia, huc quoq; pertinent, cùm multæ ſint viæ, etiam

ad auditus organum peruenire poſſe, certum eſt. Quod cùm fit, ſibilum, tinnitum & ſtrepitum auditui offerri neceſſe eſt. Atq; hæc frequẽtior quàm humoris influxus, vti mox dicetur, huius ſoni præternaturalis cauſa, cùm in ebrijs aut alijs, & in morbis quoque multis, à vaporibus, nunc tenuioribus & billioſis, vt vocant, nunc etiam craſſioribus, ſæpè euenire ſoleat, vt aures eam ob cauſam tinniant, vel alium ſonum edant; qui, vaporibus aliquamdiu perſiſtentibus, diutiùs perſeuerat; vel mox illis diſſipatis, euaneſcit. Eſtq; hæc potiſſima cauſa, quare poſt criſim in acutis morbis, quos præſertim cephalalgiæ, inter reliqua ſymptomata, comitatæ ſunt, auditus in conualeſcentibus labem aliquam, diu ſæpè durãtem patiatur: materia, tunc quę morbi coniuncta cauſa erat, è venis in vapores reſoluta, & per ſudores inſenſilemq́ue tranſpirationem euacuata, portioneq́ue illius è capite in auditus capacitatem, per vias dictas irrumpẽte, aliquamdiuq́ue ſubſiſtente.

Flatus aut aër, idem poteſt efficere. Qui ſi in interiorem hanc auditus cameram irrumpat, & per anguſtam viam veluti coactus feratur, ſibilũ edit. Si per aliud foramen, ſic inſtructũ vt in fiſtula formari ſolet, tinnitum efficit. Si verò per ampliores ductus & per anfractuoſos illius loci cuniculos diſcurrat, ſtrepitum alium aliquem facit. Hoc ſæpè, ſi per vim eò propellatur, euenit: vt cùm narib. compreſſis & ſpiritu ſiue aëre vehementer impulſo, naſum emungere volumus, interdum accidit, vt illius portio per foramen è narium amplitudine ad auditus organi canalem geminũ (ſicuti in Anatomico noſtro opere demonſtrauimus) irrumpat, & ſibilum, vel tinnitum, diu ſæpè perſeuerantem excitet, interdum mox, aere rurſum eadem via erumpente, quod ſæpius deglutiendo, citiùs fieri, ego

ipſe

ipſe crebrò expertus ſum, ceſſantem. Ab interna etiam cauſa, flatus hic in auditus camera excitari poteſt, ſi ab excrementitijs humiditatibus circa pericranii ſtia cranij collectis, inque flatus conuerſis, illic colligantur: vnde in cephalæis antiquis: & capitis & circa oſſa doloribus in lue Venerea, tinnitus aurium admodum eſt moleſtus.

Humor à capite in interiorem hanc auditus cauitatem, per foramen quod neruum auditorium admittit, defluens, vel expurgatus, vti ſi copioſus, ſurditatem facit, vel grauem auditum: ita ſi ſubtilis ſit & paucus, auditum deprauat. Et ſi ex defluxu illius hoc accidat, ſubitò fit: ſi ſenſim illic cógeratur, ſenſim quoq; hæc noxa ingruit. Quæ omnes diuturnum & perſeuerantẽ ferè, cùm humor ægrè hìc diſcutiatur, affectum gignũt. Prouenit autem hoc à catharro, qui & ad alias partes, & ad hanc quoq; à capite interdum delabitur. Et ex illius indicijs non ſolùm in ea læſione, ſed & alijs apparentib. cognoſcitur. Quod & ſeneſcentibus propter excrementorum copiam familiare eſt, & quibuſdam naturis etiam à teneris conſuetum, vt auditus organũ moleſtet: vti ratione regionis accidere poteſt, ſicuti in Alpinis regionibus, hac de cauſa multos difficilem auditum ab ortu, vel mox in ætatis progreſſu, vnà cum ſtrumis, illis ob ſimilem cauſam familiaribus, habere cernimus. Sed & in acutis morbis per criſim potiſſimùm, vti ſuprà dictum eſt, morbi cauſa non tantùm in vaporem conuerſa, hanc cameram ſubit, ſed & ſæpè humoris ipſius excrementitij vel biliofi, nunc puri, nunc cum ſanguine adhuc, vt aliqui voluerũt, permixti, portio in eá illabitur, pertinacioremq; læſionẽ, quàm ſi à vapore fieret, parit. *Humor in interiore auditus camera, cauſa Auditus defectus.*

Conformationis & conſtructionis auditus organi vitio, auditus quoque læditur. Quod cùm in interiore hac camera ex neruo auditorio, tympa- *Conformationis vitiũ in auditus interiore ca-*

mera, illiusq; partibus, cauſa Auditus deiectus.

no, oſſiculiſq; tribus & cameræ huius labyrinthis conflatum ſit, in quocunque illud accidit, auditui nocere poteſt.

Nerui auditorij non rectè formati, aut ducti, ab ortu, cauſa nonnunquam euenit, vt ſurdi naſcâtur. Cognoſcimuſq; nerui cauſa eueniſſe, quod & muti quoq; plerique exiſtant: cùm lingua, quæ ad ſenſum guſtus, tactus & motum vehementem edendum, plurib. neruis indiguit, non tantùm proprios neruos obtinuerit, ſed & alium inſuper, à neruo auditorio, eam ob cauſam ex auditus camera erumpente, cuius gratia lingua cum illo continuatur, acceperit: quo læſo, linguam, etſi ſenſus maneât, ſufficienter tamen non moueri, ad loquelam edendã, cùm ad motum maior vis, quàm ad ſenſum perficiendum, requiratur, contingit. Nec dum obſtat, quod ſenſoriùs tantùm ille neruus ſit, quo hîc lingua priuatur, cùm iam ſæpè probauerimus, omnẽ neruum vim mouẽdi ſentiẽdiq; in ſe hâbere, quam etiam ad inſtrumentum cõueniens delatus, exerit.

Tympani cauſa frequentiùs auditus labefactatur, ſi, vti in corio tympano militari obducto accidere videmus, non integrum, aut non ſufficienter, vel nimiùm tenſum exiſtat.

Vulneratum tympanum, cùm non amplius reſonet, ſurditatem parit. Quod cùm abſtruſum ſit, rarò fit, niſi per vim intruſo auriſcalpio. Vulgus à ſalamandra inſecto (quod Oremmetel/ quaſi auris vermem aut lumbricum, quod facilè in hortis irrepere poſſit, vocât) accidere poſſe autumat: ſed cùm ſi vel illa, vel aliud quid, quod nocere poſſit, irrepat, facilè ſuccurratur, vix dum hoc fieri poteſt. Vti neq; à pure retento, cùm illud mox ſoleat profluere, plurimumq; ſæpè effluxiſſe ſine noxa, viderim: Niſi fortè vlcus aurium tam profundum ſit, vt abſceſſu facto, tympanum quoq; lædatur.

Laxius

Laxius nec conuenienter tenſum ſi fiat tympanum, ſonum non amplius poteſt edere. Quod vti per vim à ſono violento, clamore in aures facto, vel ab ictu bõbardæ ad aurem exploſæ, nonnunquam accidit: Sic & diuturnitate tẽporis, longo vſu multaque auditione, præſertim altiorum ſonorum, toties pulſatum laxiusq́; factum, auditum difficiliorem in ſenibus, (quæ videtur frequens eſſe cauſa, grauis ipſorum auditionis) facit. Quod & à madore multo, vel vnctuoſitate, ſi oleum ſæpè auribus infundatur, aut alij liquores, quod auditus reſtitutionis cauſa, aliunde deperditi, diu aliquando fieri ſolet, poteſt contingere.

Nimium quinetiam tẽſum, atq; ita aſtrictum, vt ab aëre externo pulſatũ, nihil penitùs cedere poſſit, inutile fit. Acciditq́; hoc, quando vel ætatis cauſa, vel poſt morbos acutos, nimiùm exiccatur induraturque. Quod vt reliquis omnibus membranis contingere poteſt, ſic & huic: eoque faciliùs & frequentiùs, cùm in propinquo nulla corpora humida habeat, aut adipe, vti reliquę multæ membranæ, inungatur, ſed libera, niſi vbi in circuitu adnaſcitur, exiſtat. Eſtque fortè hæc non minima difficilis auditionis, quæ ſeneſcentibus ingruere, & in conualeſcentibus relinqui, poſt morbos ſæpe ſolet, cauſa. Quam tympani exiccationem, poſt vigilias & ieiunia accidere poſſe, ſcribit Rhazes.

Oſsiculorum trium mutua conſtructio, & coarticulatio, vel cõformatio vitiata, auditui nocumentum adfert. Quod ab ortu à cauſis inſitis euenire poteſt: Vel aduentitijs violentis, ictu, caſu, ſonituque vehementi: tympano ferè, cui adhærent, ſimul affecto.

In ductibus varijs, cauitatibus & cuniculis illic occurrentibus, ſi quid non rectè ab ortu ſe habeat, ſine dubio auditionem etiam offendit.

Intemperies frigida, cauſa auditus defectus. Intemperies frigida vti neruis, membranis & oſſibus inimica, ſic & auditus organi ſtructurę, ex hiſce cõflata, admodum noxia eſt: eoq; magis, quòd aëri externo frigido, aures apertæ & nudæ ſemper pateant, faciliusq; ſic ab externis, vt vento frigido, præſertim per meatum auditorium, ad tympanum vſq; penetrante, illicq; partes etiam abditas, & neruum ipſum refrigerante, lædantur: vnde ſurditas nonnunquam, & auditus impedimẽtum frequenter ſubſequuta ſunt. Quæ quoq; vna ex præcipuis cauſis exiſtit, quare in locis frigidis, vt alpibus, & vẽtoſis, citiùs defectum auditus communiter ſentiant. Quod & ab aqua frigidiſſima, in aures caſu, vel inter natandum illapſa, accidere poteſt.

Narcoticorum vſus, cauſa Auditus defectus. Et narcoticorum vſus nimius in aures, quandoque, non quidem refrigerãdo, ſed neruum nimiùm obſtupefaciendo, adeo afficit, vt ad ſe redire non ampliùs poſſit. Quæ noua cauſa, ad imbecillitatem referenda eſt.

Curatio.

CVratio auditus læſionum omniũ, quæ ſunt, ſurditas, grauis auditio, tinnitus, ſibilus, pulſatio, fluctuatio, ſtrepitus, cauſæ primùm accommodatur. Quam diximus eſſe, vel in cerebro affecto, vel per ſe, vel per conſenſum, à vapore vel obiecto: aut in auris cauitate exteriore, obturationem, obſtructionem, à cauſis externis, vel illapſis, aut internis humoribus, tumoribus: Vel in interiore auditus camera, à ſpiritu, vapore, flatu, humore, repletionem aut moleſtiam: vel conformationis vitium aut conſtructionis: vel intemperiem: De quibus ſingulis quid ſperãdum, & quid agendum, dicemus.

Auditus læſionis ſi Cerebri affectus cauſa ſi auditus vnà cum alijs ſenſibus lædatur, cauſaque illic, nec dum in inſtru-

mento

mento lateat, eadem ratione, vti in viſus læſionibus, à ſimili cauſa dictum fuit, procedendum erit. Vti & ſi à vapore cerebrum per conſenſum afficiente, hoc fiat, non alia remedia, quàm quæ in vertigine, in viſus deprauatione, conuenire diximus, adhibebuntur.

cerebri vitio fiat, curatio.

Auditus læſi à ſono violento, curatio.

A ſono impetuoſo externo, ſi auditus defectum patiatur, ſpontè nonnunquam ad ſe redeunt. Aliàs ægrè, aliàs nunquã: quando nimirùm ſpiritus adeò diſſipati ſunt, vt remeare non poſſint ampliùs, vel non ſufficiẽter, vnde tinnitus perpetuus relinquitur. Vel ſi tympanum vi aëris impulſum, læſum laxatúmve nimiùm exiſtat, ſurditas vel grauis auditio, homini ſemper deinceps moleſta eſt.

Nihilominus tamen adhibitis cucurbitulis iuxta aures: & frictionibus circa aures, alijsq; calidis extrinſecùs, & intrinſecùs, auribus appropriatis, ſpiritum retrahere ſtudebimus: habita corporis conſtitutionis ratione: de quibus mox agemus.

Auditus defectus ab occluſis auribus, curatio.

Ab occluſis auribus extrinſecùs, ſi auditus intercipiatur, remouendo ea quę impediunt, ſiue adhibita ſaltem extrinſecus, vel aliquouſque intruſa ſint, facilè corrigitur.

Auditus defectus ab illapſis in aures, curatio.

Illapſa verò vel intruſa corpora, penitiùs cauitatem ſubeuntia, vel ſi animalia irrepſerint, non tam facilè cedunt, quocirca vt auferuntur, maiori arte opus eſt: ea vel eluendo, aut excutiendo, aut extrahendo, vel alliciendo, aut enecando.

Eluendo nonnunquam hæc cedunt, ſi non adeò firmiter hæreant. Quod fiet, infundendo quæ viam hanc lubricam reddunt, & humectant, dilatantq;. Vti olea: commune, amygd. dulc. butyrum, lac. Vel decoctum aliquod relaxans lubricansq;.

Excutimus impetu quodã, Sternutatione mota: ſic enim ſpiritus impulſu, concuſſis illis partibus, ſępè proſilit illud quod illapſum eſt, vel ſaltem

ad anteriora propellitur: quod eò citiùs fiet, ſi prius via, vti dictum, dilatata fuerit. Saltu & impulſu pedis illius lateris, in quo auris affecta eſt, contra terram facto, tenendo interim caput manibus, & inclinando in illam ſedem, excutiuntur quoq; res ex auribus. Qua ratione aquam aliaque liquida in aures fluxa, commodè eijciuntur: vti pueri poſt balneum in profluente, ſi quid auribus influxerit, excutere ſolent.

Extrahimus ſi hæc non ſuccedant, inſtrumento ad hoc idoneo, cauendum tamen ſtudioſè, ne dum intromittitur, illud quod inhæret vlteriùs propellatur, vnde poſtea maiori difficultate eximi poteſt. Fit hoc auriſcalpio, quo ſordes auferri ſolent, cuius cochleare admodum tenue ſit, vt illis contentis poſtpoſito, ea commodiùs extrahi poſſint. Vel forcipe ad id accommodata, vtrinq; acuta & aſpera, illa apprehendi & eximi debent. Vel ſi neq; hoc ſuccedat, alio inſtrumento apprehenſa, ſi corpora dura ſint, vt nucleus vel lapis, confringimus, & dein, vti dictum, humore infuſo eluimus.

Allicimus interdum animalia quibuſdam, quæ illis grata ſunt, vt extrorſum repant, ſicq; tunc apprehendi poſſint. Vt ſi Lac cum ſaccharo, in ſpongiola auri adhibeamus, vel leuiter intrudamus: aut Ficum inuerſam: Vel cruſtam Panis: aut Pomum; & ſimilia: Vel Lardũ, quo vermiculi citiùs eliciuntur; idq; præſertim ſi, dum hæc in auribus retinent, eas ſoli obuertant. Sanguine immiſſo in aures, hirudines caſu ingreſſæ, alliciuntur.

Necamus viua animalia, ſi in auribus hæreant, neq; cedant: tuncque mortua non ampliùs auditui obſtrepunt, & faciliùs eluuntur, vel excutiuntur. Idq; fit ſuffocatione illorum, ſi liquores infundantur: Sic ſaliuam, quam mox noctu ad manum habentes, digito exceptam, auribus inſtillare ſolent, ſi

pulices

pulices in eas irrepſerint, quæ tenacitate ſua mox illorum ſpiracula occludit. Idem vrina propria infuſa præſtat. Amara ſi ſint quæ infunduntur, inſecta citiùs enecant: vt Centaurij, Abſynthij ſuccus, vel decoctum, vel Vinum, ſuccus Nerij quoq; occidit inſecta: item Fella, & Aloës. Acria idem faciunt: Acetum, ſuccus Pomi & Cæparum: & reliqua quæ in aurium vermibus explicabuntur.

A ſordibus, bile, ſanguine concreto, aut pure, ſi aures obturantur: extrahere ea auriſcalpio, vel alia arte, vti dictum, oportet. Et ſi adeò craſſa vel tenacia ſint, vt non facilè cedant, tunc abſtergi, diſſolui atque elui debent: ſæpè immiſſis rurſumq; emiſſis liquoribus: quales in pure abſtergendo, in aurium vlceribus etiam explicabuntur. Confertq; imprimis Aqua mulſa vel Hydromel. Vel ſi potentiùs abſtergendum, decocto vel ſucco amaro, iam dicto Abſynthij, Cẽtaurij, Lupinorum, id erit faciendũ, addito Melle vel Felle, quod præ cęteris omnibus, vti ſæpè dictum, ea quæ viſcoſa ſunt, fluida facit, & in cera bilioſa aurium diſſoluenda, cui propter ſimilem cum illa naturam, ſe egregiè inſinuat, magnas vires habet. *Auditus defectus à repletione aurium, curatio.*

Tumor carnoſus, ſi aures occludat, vix tollitur, cùm ſecari non poſſit, & cauſtica vel ſeptica, cum periculo tympani, intromittantur. Callus relictus vix emollitur, tamen emollientia remedia tentari poſſunt.

Poſt vlcus, ſi pulſatio in aurib. relinquatur, eam perpetuam eſſe ſcribit Fernelius: quod tamen impedimẽtum, fortè cute vulneri obducta, ſpatio temporis magis craſſeſcente, minuitur vel ceſſat. *Pulſationis in auribus, arteriarum cauſa, cura.*

Pulſationis arteriarum vehementioris in auribus cauſa, ſi ſonus in auribus ſentiatur, ea remittente, ſicuti diuturna non eſſe ſolet, etiam ſonus ille deſinit. Si à ſenſu exquiſito nimis id fiat, tunc vel

ſemper, vel ex leui pulſus intenſione ſentit; & ætatis decurſu, remittentibus ſenſibus, mitigatur: Vel immiſſis narcoticis, ſi admodùm moleſtet, corrigitur: vt ſi ſuccus Hyoſcyami, cum Oleo vel Aceto inſtilletur.

Auditus læſionis, à repletione interioris auditus cameræ, curatio.

Ab humore vel flatu, vel etiam vapore in auditus camera contentis, ſi auditus lędatur: tunc ſi materia tenuis admodùm ſit & vaporoſa, ſpontè tandem diſſipatur. Vel ſi craſſior, hæreatque, diuturnum ſæpè malum producit.

In quo ſanando, ſiue ſurditas, aut grauis auditio, aut obauditio inde facta ſit, præcipuè euacuantia eodem modo, vt in vertigine & viſus imbecillitate, ab aqueis, ſeroſis & pituitoſis humoribus factis, deſcripta ſunt, vſurpantur. Atq; alterutra quæ in oxydorcicis deſcripta, illis quoque competent. Topicaq; remedia, ad & intra aures, quæ materiam illic contentam abſumere, diſſipare, & diſcutere poſſunt, & proprietate auditum reſtituunt, adhibebuntur. Quæ omnia ſequenti ordine methodicè inſtituentur.

Fæces inteſtinorum, ante omnia eluuntur: ſuppoſitorijs vel clyſteribus, vel ectoprotico exhibito, vti locis enarratis dictum eſt, & in alijs excrementitijs cerebri morbis dicetur.

Venæ ſectio, ſi plethora adſit, vel bilioſa materia, vnà cum ſanguine ad aurés defluens, in morborum criſibus ſurditatem fecerit, vti dictũ, competet.

Præparantur humores, ſi pituita in cerebro abundet, eodem modo. Vel hac ratione: dando aliquot matutinis, & noctu cubitum ituro, ſi magna præparationę opus ſit, ſequentia: ℞. ſyruporum de Betonica, de Stœchade ana ℥.ß. Oxymel. ſquill. ʒ.ij. aquarum Saluiæ, Roriſmar. Maioranæ ana ℥.j. fiat iulep pro vna vice: aromatiſetur: vel tabulas

bulas poſtea ſumat: Repetendus, vt dictum.

Vel decoctum hoc paretur, quod & efficacius eſt: ℞. radicum Acori veri, Ireos ana ℥.ß. Enulæ camp. ʒ.ij. Liquiritiæ ℥.j. herb. Saluiæ, Roriſmar. Maioranæ ana M.j. Thymi, Rutæ, Meliſſæ ana M. ß. florum Betonicæ, Lauandulæ, Stœchados ana p.j. ſeminum Fœniculi ʒ. ij. Carui, Rutæ ana ʒ.j. baccarum Lauri ʒ. ij. fiat decoctio, & in colaturæ ℔.j. ß. diſſolue Mellis optimi ℥.viij. coquantur ad mediam conſiſtentiam ſyrupi: atque in eo ſuſpendatur nodulus, paratus ex Cinamom. ʒ.ij. Cubeb. Spicæ ana ℈.ij. Piperis longi, Zingib. ana ℈.j. Capiat ad ℥.iiij. pro vna vice.

Ex iiſdem & plantis & aromatibus infuſio in Vino vſurpari poteſt. Addito, ſi delectetur amaris, Abſynthio, Camæpith. & Marrubio, vt tanquam vinum abſynthites bibatur.

Si bilioſus humor in corpore redundet; ille potiùs præparandus: vti decet.

Purgetur deiñ eodem modo, vt in viſus læſione à pituita cerebri dictum, pilulis imprimis Coccijs, Sine quibus, Lucis, Vel electuarijs, vt Indo, aliiſve: vel ſi bilioſa fuerit materia, illi humori expurgando accommodatis.

Et per vices pilulas leuiores, interdum fortiores aſſumendo: vel alijs formis: ſicuti in remedijs hæc explicata ſunt.

Sudores valdè hic conueniunt, quia ab omnibus partibus etiam abditis excrementa tenuiora euocant, & flatus vaporesq́; diſcutiunt. Quare conciliandi, corpore prius purgato, calore balnei ſicci, vel humidi, artificialis vel naturalis: inter quod thermas certas auditui conferre vulgò creditur: ſulphureasq́; imprimis aliqui commendant, easq́; adeò efficaces in ſurditate ſananda exiſtimant, vt ſi æger dum in balneo ſedet, ſpongia ampla, quæ

totum caput comprehendat, aquam calidam per epiſtomium effluentem excipiat, idque bis in die, præſtantiſſimum illius eſſe remedium. Sed & exhibitis ſudoriferis, adhibitaque ſi neceſſe ſit, diæta dicta, in corporibus repletis, aliquamdiu promoueri poſſunt: quod extremum ſæpè in ſurditate eſt remedium: faciendo nimirum, vt appellare ſolent, diætam.

Per nares & os excrementa cerebri ſunt euocanda, eoque allicienda, vnde magna ſæpè ab auribus fit reuulſio, & quædam interdum expurgatio. Nam per maſticatoria, non tãtùm dum excrementa educuntur cerebri, ne ad aures adeò fluant, reuelluntur, ſed & per frequentem expuitionem, per foramina dicta, in baſi caluariæ auditus organum ſubeuntia, expurgatio hoc impulſu, nonnunquam & humorum & flatuum facta, hanc ſedem ab obturatione liberat: vti experientia oſtendit, valida deglutitione, frequenter repetita, aliquando vapores & aërem, qui in auditus cameram, dum naſus impetu emũgebatur, irrupit, ſonitum illic cauſans, per eandem per quam ſubiit viam, rurſum veluti extrahi, & ſicuti ſubitò factus erat, ita ſubitò ſonum illum aurium ceſſare. Quare & deglutitio, preſſis interim extrinſecùs auribus, ad flatus illic educendos, remedium eſt non aſpernandum.

Idem quoq; errhina præſtare poſſunt; & valida per naſi emunctionem aëris excuſſio: vbi tamen, ſi naſus dum emungitur ita cõprimatur, vt aër egredi commodè nequeat, ſed ſæpè recurrens, per foramina dicta in aurium cameram, vti oſtenſum, irrumpit, ſicq; auditum deprauat: ob quam cauſam ita mungendum eſt, ſiue manibus aut ſtrophiolo id fiat, vt aëri per nares liber pateat exitus.

Longè vehementiùs hoc facit ſternutatio, quæ ſæpè ab auribus confeſtim flatum vel humorem,

per

per eandem viam, excutit: ſed ita facta, ne aëris impetus ſiſtatur, ea cautione ſicuti modò in emunctione declarauimus.

Scarificatio in carpo facta, multum ab auribus deriuare creditur. Proderit autem magis, ſi circa iugulares venas in collo fiat, vnde ſtatim ſæpè leuantur. Cucurbitulæ quoq; adhibitæ hiſce locis, vel ſcapulis, proſunt. Poſtremò & cauterium.

Capiti applicantur remedia, ſuperiùs enarrata, ſiue extrinſecùs adhibeantur; vel in ſuffitu per nares intromittantur. Inter quæ remedia, quæ varia ſunt, ſingulare hoc præſidium, quod ex embrocatione aquarum ſulphurearum fit, vt ſuperiùs dictum, eſſe exiſtimatur.

Aſſumpta remedia eadem, quæ dictis locis explicata ſunt, & caput roborant, humores, flatus, vàpores alterant, abſumunt, diſcutiunt, hìc quoque: tàm in victus ratione decenti; in qua Vinum vetus & validum à Rhazi probatur, quàm alijs medicamentis & confectionibus, à ieiunis & poſt paſtum aſſumendis, competunt.

Quæ auribus in dictis cauſis induntur remedia, Acouſtica dicta, varia ſunt. E quibus ſelectiores formas correctioresque, hîc explicabimus. *Acouſtica remedia topica.*

Aqua vitæ dicta ſimplex confert.

Appropriata magis ſic fit: ℞. aquæ Origani ex ſicca herba, macerata in Vino albo, exſtillatæ: Vtatur.

Aqua compoſita magis: ℞. rad. Raphani, Porri, Cæparum ana ℥.j. Cyclaminis ℥.ß. Hellebori albi ʒ.j. herbarum ſiccarum, Origani ʒ.iij. Rutæ, Maioranæ ana ℥.ij. florum Lauandulæ ʒ.j. ſeminum Fœniculi, Cimini ana ʒ.j. baccarum Lauri numero xv. contundantur omnia, atque adde, Fellis vaccini ʒ.j. Vini albi q. ſ. vt veluti in pultem redigantur: deſtillentur.

Decoctum ſic fiet: ℞. rad. Hellebori albi, Cyclaminis ana ℥.j. herb. Origani ℥ ij. ſeminum Cimini ℥ j. decoquantur in Aceto albo: colentur ad vſum: ſi Acetum ſquilliticum ſumas, efficacius erit.

Alterum decoctum adhuc excellentius & valdè commendatum: ℞. rad. Hellebori albi ʒ.ß. Croci, Caſtorij. Nitri ana ℈.j. conquaſſentur: bulliant in Aceti ℥.ß. Aquæ vitæ ℥ ij. colentur, ad vſum.

Ex ſuccis multi vſurpantur: vt Cæparum, Porri, Raphani, Rutæ: item Fraxini, & Vitium dum amputantur lachrymæ, maximè in cauſa calida.

Olea in aures frequenter vſurpari ſolent, ſecùs ac in oculis. Communia magis ſunt Amygd. am. & Nardinum.

Per deſtillationem elicita olea, ſunt efficaciſſima præ omnibus alijs medicamentis: ex calidis odoratis plantis & ſeminibus imprimis extracta: Vt Roſmarini, Maioranæ, Saluiæ, Rutæ, ſeminum Cimini, Carui, Fœniculi, baccarum Lauri: & quod vbiq; inuenitur, oleum Spicæ: Vel aromatum olea, præcipuè Gariophyllorum: quæ omnia ſola vix, propter nimiam vehemētiam adhibentur, ſed diſſoluta liquore aliquo, vel permixta alijs fœliciſſimè immittuntur, vti dicetur.

Compoſita olea ſic fiunt: Inter quæ hoc excellens eſt: quod ℞. olei Amygd. amar. ℥.ß. ſuccorum Origani depurati ℥ j. Aceti albi ʒ. ij. bulliant ad conſumptionem: ad vſum.

Vel ſic: ℞. oleorum Amygd. amar. Nardini ana ℥.ß. ſuccorum Porri, Raphani, Aceti ana ʒ.ij. coquantur ad ſuccorum conſumptionem: Vtatur: ſi addas Caſtorij ℈.j. Euphorbij ℈.ß. efficacius erit.

Vel pluribus additis fiet efficaciſſimū hoc modo: ℞. oleor. Nardini, Amygd. am. ana ℥.j.ß. ſuccorum Raphani, Porri, Cæparum & Rutæ, Aceti ana ℥.ß. Aquæ vitæ ʒ.j. adde puluerum radic. Helleb. albi,

albi, Cyclaminis ana ʒ.j. pulpæ Colocynth. ℈.j. fol. Origani, ſeminis Cimini ana ʒ.j. Piperis longi ʒ.ß. Caſtorij ʒ.j. Euphorbij ℈.j. Nitri ℈.ij. coquantur ad conſumptionem: Pro vſu.

Vel excauato Cæpam magnam, aut Squillam, aut Raphanum magnum, atq; imple Oleis enarratis, vno vel pluribus, addẽdo etiam alia, & coquendo ſub cineribus, illoq́ue vtere: quod in pomo Colocynthidis factum, potentius erit.

Mixturæ ex enarratis fiunt; qualis hæc eſt valde accommoda: quæ ℞. aquæ Vitæ ʒ.ij. in qua diſſolue Camphoræ gr.ij Olei ſpicæ gut. j. vel ij. vel aliorum oleorum chymicorum guttas, & ſi nimis efficax eſſet, dilue parum aqua Origani.

Alia mixtura ex oleis & ſuccis: ℞ oleorum Nardini & de Origano eadem ratione factum ana ʒ.ß. olei ſpicæ gut. ij. Aceti gut. vj. Album. oui parùm, agitentur optimè, vt omnia confundantur, & fiat inſtar lactis: & cùm vti volueris, rurſum agitentur.

Vel ſic, vt fiat inſtar vnguenti: ℞. olei de Caſtorij pingued. Anſeris ana ʒ.j. Fellis vaccini ʒ ß. Caſtorio ℈.ß. reſinæ Laricææ parùm, miſceantur: illinatur turunda & immittatur. Poſſunt & oleorum chymicorum guttæ aliquot, vt Gariophyl. vel Cimini quoq; permiſceri, eritq́; efficacius.

Trochiſci ad vſum aſſeruandi ſic fieri poſſunt: ℞ rad. Hellebori ʒ.j. Cyclaminis ʒ.ß. pulpæ Colocynth. ℈.j. Croci ʒ.ß. Nitri ℈.ij. Ladani ℈.j. Euphorbij ℈.ß. Moſci gr. vj. conterãtur & cum ſucco Porri excipiantur: ſiccentur. Diſſoluatur vnus in Aceto vel ſucco aliquo vt Porri vel Raphani: ad vſum.

Suffitus in aures ante horum vſum intromiſſi, & poſtea quoque, plurimùm iuuant, & ad intima vſque penetrant.

Qualis hic eſſe poteſt: ℞. radic. Hellebori ʒ.j. herb. Lauri, Maioranæ, Serpilli, Pulegij, Calamin.

thæ, Rutæ, Meliſſæ, Hyſopi, Abrotani ana M. ß. Origani M. j. florum Lauãdulæ, Anthos ana P. j. baccarum Iuniperi & Lauri ana ℥. ß. ſeminum Cimini, Carui, Fœniculi ana ʒ. ij. conquaſſentur, adde pulpæ Colocynthidis ʒ. ß. Nitri ʒ. j fiat decoctio in Vino & Aceto. Excipiat vaporem vel fumum, factum extinctis in decocto lapidibus, per embotum, in aures.

Vel hoc, quod magis efficax eſt: ℞. ol. Nucum ℥. ij. Aceti ℥. j. Aquæ vitæ ℥. ß. Sulphuris ʒ. j. coquantur: & dum bullit, fumum excipiat.

Fomentari quinetiam auris poteſt ſupradicto decocto pro ſuffitu deſcripto. Vel ſpongia in eo intincta, dum calet, auribus adhiberi.

Panis ex furfure vel farina factus, & cum ſemine Carui ſubactus antequam coquitur, dein poſt leuem coctionem, dum calet adhuc, diſruptus, & auri laboranti adhibitus, mirabiliter in ſonu aurium iuuat.

Sacculus auribus in hoſce vſus ex enarratis adhibetur. Ac puluinus auri affectæ noctu ſubijcitur. Et cucuphæ ea ſede qua aurem tangit, talia inſui poterunt.

Quæ ſic fieri poſſunt: ℞. rad. Cyclaminis, Ireos, Azari ana ʒ. ij. herb. Calamenthi, Ocimi, Pulegij ana ʒ. j. Origani ʒ. ij. flor. Lauandulæ, Stœchad. Anthos ana ʒ. j. ſeminum Carui ʒ. ij. Milij parùm conquaſſ. ʒ. iij. Spicæ nardi ʒ. ß. Ligni aloës ℈. j. Storacis ʒ. ij. Salis ʒ. iij. miſceantur: impleatur ſacculus, vel puluinus.

Tabula Cupreſſi vel Iuniperi calefacta, adhibita, prodeſt. Imprimis ſi Origani puluere priùs conſpergatur: ſecretumq; multorum eſt remedium.

Auditus læſionis conformationis vitio factæ, curatio.

Conformationis vitio ab ortu, ſi auditus læſio proceſſerit: ſiue ſit in neruo, vnde ſurdi & muti pleruínq; ſimul naſcuntur: aut tympano, aut oſſiculis illic

illic poſitis: aut cauitatibus & cuniculis, variè iſtic deductis, malè formatis aut conſtructis. Tunc irrita omnis illic, etſi varia acouiſtica remedia tententur, erit curatio.

Læſio tympani inſignis, ab externa cauſa, vt vulnere, incurabilis. Et ſi ob eandem cauſam laxius nimiúmve tenſum fiat, ægrè ad naturalem ſtatum reducitur. In laxato tamen nimiùm, auditum reſtituentia remedia etiam competent. In aſtricto verò propter ſenium, aut poſt morbum laxantia. Quo nomine victus & viuendi rationem reficientem, & humectantem, in ſenibus & conualeſcentibus, vti alias, ſic vel hoc nomine vtilem, imperamus. Atq; auribus lenientia, humectátia tepida infundimus. Qualia ſunt: Lac tepidum, mulieris præſertim, & olea temperata, Amygd. dulc. Butyrum, & ſimilia.

Ab intemperie frigida extrinſecùs, ab aëre vel aqua, auribus noxam inferente, ſi auditus fiat imbecillitas, remedia quæ in frigida interna cauſa competere diximus, hîc quoque auribus impoſita, vel per ſuffitum intromiſſa, proderunt. *Auditus defectus ab intemperie frigida, curatio.*

Quæ, ſi à narcoticorũ in aures immiſſorum vſu hoc acciderit, locum ſimiliter habebunt, ea præcipuè, quæ Acetum aſſumũt, quod narcoticorũ vim infringere ſæpiùs diximus, præ cæteris ſeligentes. *Auditus defectus narcoticorum cauſa, curatio.*

DE OLFACTVS LÆSIONE.

CAP. IX.

Genera:

ABOLETVR olfactus omninò, quando rerum non tantùm diſtantium, ſed & narib. admotarum, aſſumptarumq; odorem nullum penitùs ſentit. *Olfactus defectus.*

Imminuitur verò ſaltem, cùm non niſi propinqua admodum naribus, & quæ vehementem odorem expirant, olfactus ſentit. Quò & referri poteſt caſus ille, cùm res non niſi ori intruſas odorantur: quod aliquando accidiſſe quidam ſcripſit, cùm tamen hac via odor alioquin rerum ori ingeſtarum, naturaliter minimè percipiatur.

Olfactus deprauatio. Deprauatur olfactus, cùm rerum odores non quales reuera ſunt, ſed aliter odoratas, falsò eſſe diiudicat; Vt cùm quæ grato odore alioquin prædita ſunt, ingratum odorem expirare ſentit. Vel quæ benè olent, fœtere exiſtimat: quod plerumque guſtu ſimul deprauato accidit, cùm iudicium aſſumptorum ex parte ad odoratum pertineat. Vel cùm alimenta & odore & ſapore per ſe grata, in morbis, & ſapore & odore ingrata eſſe iudicantur. Huc autem quæ reuera fœtida ſunt, etſi olfactum offendant, vti neque dolorem ad tactum deprauatum, cùm id quod reuera ſic ſe habet, rectè ſentiat, minimè referimus.

Cauſæ.

Cerebri vitio olfactus deiectus. IN parte mandante, cerebro nimirū, eadem quæ & guſtus & tactus ſenſus lædit, huius læſionis cauſa eſſe poteſt, ſicuti illic explicatū fuit: quod & ex eo, quòd hi ſenſus ſimul lędātur, cognoſcitur.

In parte recipiente odorem, ſi cauſa læſionis olfactus cōſiſtat, cùm ex pluribus conſtet, illa vel extra caluariam, in naſi cauitate, vnà cum naſo prominente & patente erit; vel profunda & abſtruſa: aut intra caluariam, in foraminibus olfactus, & illius organo.

Obturatio narium, cauſa olfactus defectus. Prominentes naſi canales duo, quos nares vocant, odorem extrinſecùs haurientes, ſi compreſſis vtrinq; alis narium, vel adhibitis alijs, occludantur, ſenſum olfactus tantiſper auferunt. Quod quomodo

modo caſu fiat, cùm noxa quam tunc reſpirationi adfert, maior ſit, quàm quæ olfactum tollit, illic explicabitur. Et quando ſtudio & voluntate hoc fit, idque ne fœtores externos olfaciamus, tunc pro vitio cùm minimè habeatur, non neceſſe eſt explicare. Vti & ſi præter noſtram voluntatem, muco vel tumore refertæ ſint, niſi hoc in vtraque nare ſimul fiat, eæque penitùs obturentur, vnde olfactus impeditus eſſet (quod tamen vix fieri poteſt, vt illic tanta copia muci diutiùs hærere poſſit, & polypus vnam tantùm narem occupare ſoleat) quia inſpirationi potiùs, quàm olfactui id incommodat, eò etiam hæc cauſa erit referenda.

In profunda narium amplitudine, non ea, quæ à naribus tranſuerſim ad palatum fertur (cùm per illam odor, non ſolùm qui extrinſecùs occurrit, ſed & qui ab illis, vti dictum, quæ ori induntur, expirans ob tranſuerſum hunc ſitum, arcetur, minimé aſcendat, nec niſi alia aliqua accedat cauſa, percipiatur) ſed quæ proxima eſt caluariæ, oſſi cribroſo, & fungoſis narium oſſibus, ſi repletio ibi tanta, vel circa oſſis cribroſi dicti foramina, talis obſtructio fiat, quæ odorem rerum, quo minùs penetrare poſſit, impediat, olfactus defectus frequenter accidit.

Quod à pituita craſſa, illuc ex cerebro exſtillante, diutiusq; retenta, & mucoſa ſummeque viſcida interdum facta, ſæpè euenit, olfactusq; eo nomine impeditur; & cum putreſcens fœtere incipit, aut aliena graui odore prædita materia permiſcetur, deprauatur: donec excuſſa illa materia, quod vehementi emunctione, aliàs ſternutatione efficitur, eo affectu liberentur.

Hoc à gypſea materia & tophacea; vel calculo in anguſtijs illis genito, aliquando accidiſſe, hæc tandem reiecta patefecerunt.

Et quod rarum eſt, vermem illic natum diuque retentum, & poſt multos annos, piloſum reiectum in muliere Bernenſi, huic vitio occaſionem præbuiſſe, Medicus illius loci mihi ſignificauit, iconemq; illius vermis transmiſit.

A pure id fieri quoque poſſe retento docent, verùm niſi aliud quid accedat, vt ab vlcere callus aut excreſcentia, pus tàm diu retineri, aut craſſeſcere adeò minimè poteſt.

Sed & his quibus naſi oſſa, ea ſede collapſa ſunt, hic defectus nonnunquam accidit: Vel ex morbo exeſis oſſibus, vt in elephanticis, aut ozæna laborantibus: Vel caſu & ictu in ea ſede factis, & contuſis oſſibus. Quod ab ortu etiam nonnullis contigit, vt depreſſo naſo circa radicem, non benè olfaciant.

Occluſio foraminulorũ olfactus organi, cauſa Olfactus defectus.

Foraminula exigua olfactus, in craſſæ meningis cerebri ſede, quæ oſſi cribroſo ſimiliter perforato obducta eſt, ſi humore aliquo impleantur, cùm per ea nihil naturaliter, quàm odor ferri debet, olfactui defectum adferunt.

Vti fit, cùm tenuis pituita, vel ſeroſa cerebri excrementa, ad hanc partem elatiorem in caluaria defluxa, & per anguſta foramina tranſeuntia, & è naribus exſtillantia, coryzam dictam procreant, tunc remanens aliqua huius materiei portio, in dictis foraminibus, eaq; obſtruens, olfactus, qui coryzam comitari, vel ſubſequi ſolet, defectum adfert. Quod & ab alia materia illic congeſta poſſet contingere.

Sed & conformationis vitio ab ortu euenit, vt foraminibus hiſce, tàm in membrana, quàm oſſe abſentibus, & defectu naturæ omiſſis, vel cæcis admodùm exiſtentibus, originale hoc homini, vt nihil olfaciat, ſit vitium: ſicuti è contra illos, quibus hæc ampliora contigerunt, qualia in canibus, qui

odore

odore præualent, eſſe videntur, acutiùs & rectiùs olfacere, credibile eſt.

Olfactus organi ſeu nerui vitio, id quoque, accidere poteſt ſi à tenui, vt iam dictum eſt, humore ad hęc foramina, quibus olfactus organum incumbit, defluente, nimiùm irrigetur, vel alterius humoris affluxu, vti de reliquis ſenſorijs organis ſeu neruis dictum eſt, prematur. Quod & ab ortu, quod vel illi deſunt, vel ſitu & figura peccant, ex conformationis vitio illis poteſt contingere. *Repletio olfactus organi à pituita, cauſa Olfactus defectus.*

Curatio.

CVratio pro diuerſitate loci, primùm vbi morbus illiúsve cauſa latet, proponenda. Quam in cerebro, vel narium cauitatibus: aut olfactus foraminibus: aut organo, conſiſtere docuimus.

Cerebri cauſa ſi fiat, tunc vt in reliquis ſenſibus, ſimili ratione, vnà cum olfactu læſis, explicatum fuit, hîc ſuccurrendum. *Olfactus defectus cerebri vitio, cura.*

Narium cauitas patens abſtruſave, ſi muco, aut pituita craſſa, viſcoſa oppleta vel obſtructa ſit, tũc, Expurgando ſi remoueri ſic poſſit: vel Emungendo, eam ſenſim auferre tentabimus. Et Sternutatione, irritando facultatem expultricem potiſſimùm, ſi ad excretionem iam præparata ſit, excutere ſtudebimus. *Olfactus defectus propter obſtructionem narium, curatio.*

Immiſſis in nares, ſi non facilè cedat, aut profundè lateant, quæ ea emollire, ſi dura, vel incidere, ſi craſſa ſint, vel abſtergere, ſi pertinaciter hæreant, poſſint, & ſimul facultatem expultricem ſtimulẽt, vnde faciliùs poſtea, vti dictum, vel eximuntur, aut emungũtur, aut ſternutatione excutiuntur. Quod errhinis attractis; vel infuſis in nares commodiſſimè efficiemus.

Emollientia errhina & abſtergentia, ex Sero la-

ctis,Hydromellite & ſimilibus fiunt.

Incidentia & abſtergentia,ex Vino,Aceto,Lixiuio,& alijs eiuſmodi parantur.

Abſtergentia & ſtimulantia ex herbis nitroſis,amaris,& acribus alijsque, inter quæ Fel imprimis viſcoſa diſſipat,fiunt: quorum omnium formæ variæ paſſim exponuntur.

Vaporem à decocto aliquo calido, pituitam incidente. & præparante, naribus excipiendo, eam ad faciliorem expulſionem præparamus. Qualia, quæ in auditus defectu auribus admiſſa, conuenire ſupra docuimus,hîc etiam,illisque ſimilia,competere poſſunt.

Odore ſolo acrium, vt Sinapis, Raphani, materia illa aliquomodo inciditur, & ad excretionem concitatur. Etſi vehementi odore prædita,tàm grata,vt Moſchum,Ambram: quàm fœtida,vt Caſtorium, Aſſam fœtidam, &c. ſæpè olfacere iubeamus,non tantùm pituitam incidemus & prouocabimus,ſed & facultatem olfaciendi, ob olfactus intermiſſionem, ſopitam excitabimus, & in actum rurſum reuocabimus.

Quòd ſi corpus aliud tophaceum, aut calculoſum,vel viuum,vt de verme dictum eſt,in cauitatibus illis lateat, quod rarum eſt, tunc quia vix coniectura aſſequi hoc valemus, etiam remedia illis vix accommodare licebit. Et ſi adſint, locoque cedere poſſint, iiſdem quibus humorem craſſum prouocari diximus, hæc etiam per ſternutationem,cum admiratione nonnunquam,reiiciuntur. Sin vermem adeſſe ex eo, quòd prius talis eiectus fuerit, & nunc iterum eadem, quæ tunc antequam prodiret, appareant ſymptomata, conijciamus: amara, Fella, ſuccos Abſynthij & Aloês, &c. item Acetum, errhinis, vt illum enecemus, permiſcebimus.

Olfactus

Olfactus defectus à pituita organi auditus, curatio.

Olfactus foramina, & organum ſi pituita tenui moleſtata, coryzam cum olfactus defectu procreent, cura in illo ſymptomate quod grauius eſt, explicabitur: quomodo nimirum corpus expurgandum, & capitis ratio habenda, fluxusque illi ſiſtendi alióve deriuandi ſint.

Olfactus defectus conformationis vitio, curatio.

Quòd ſi verò organicum ſit ab ortu malum, emendari tunc minimè poterit, naturæque totum illud, quæ aliquando per ſe in magnis mutationibus illius, aliquid præſtat, committendum. Vti & ſi ob naſum impreſſum, ab ortu vel à morbis, aut ictu hoc fiat, figura hæc vitiata corrigi nunquam poterit.

LIBRI PRIMI FINIS.

DE FVNCTIONVM LAESIONIBVS,

LIBER II.

MOTVVM LAESIONES tractans.

MOTVVM, quorum operationes ſenſibus deprehenduntur (de illis enim tãtùm functionibus agimus) alij ſunt voluntarij, qui voluntate noſtra fiunt, vel reguntur: alij inuoluntarij, qui ſponte vi naturæ, non noſtro arbitratu perficiuntur.

Voluntarij motus omnes ſub ſenſus cadunt. Quorum alij peraguntur, dum pars de loco in locum mouetur, qui & à noſtro ſolummodò arbitrio depẽdent: quos ſimpliciter Voluntarios vocamus. Alij fiunt aërem attrahendo & reddendo: idque partim voluntario, partim inuoluntario motu, diciturq; Reſpirationis motus. Alij verò perficiuntur materiam aliquam aſſumendo, præſertim verò excernendo: vtroq; etiam motus modo, quos Excretionum motus appellamus. Vnde tria præcipua motuum læſionum exſurgent genera: voluntariorum, reſpirationum & excretionum. Quæ ipſorum noxæ ex accidenti nonnunquam fiunt: idque vel ob ſenſuum internorum læſionem illam,

quâ

quâ & motus hi ſimul offenduntur: de quibus iam in ſenſuum internorum læſionibus dictum eſt. Vel ob vitalis motus ceſſationem, vnde & hos quieſcere neceſſe eſt, vel illis imminutis debilitari: de quibus in vitalis motus defectu tractabitur. Aliàs verò non dictarum læſionum causâ, ſed per ſe hi motus læduntur: ſicuti nunc in tribus hiſce generibus oſtendemus.

Volũtarij ſimpliciter dicti motus, membrorum ſunt externorum corporis; illique vel validiſſimi, illarum partium, quæ oſſibus firmatæ, validiùs eos ſuſtinere poſſunt: quales ſunt, corpus dorſi benificio, & cum illo caput flectere, vel erigere: brachijs illiusque manibus & digitis res apprehendere tractareque: cruribus & pedibus ſtare vel incedere: mandibulâ, (quæ ſola in capite oſſibus firmata, motus robuſtiſſimos edit) mordicùs res aſſumere, dentibusque diuidere. Debiliores hiſce ſunt, qui membris carnoſis & membraneis in facie poſitis tantùm perficiuntur: vt ſunt, os ſeu labia, palpebras ſeu oculos, aperire & claudere: oculos item mouere. Quorum motuum læſionum duæ præcipuè occurrunt differentiæ: quòd vel deficiunt, vel deprauantur.

Deficiunt voluntarij motus, cùm per ſe debilitantur, vel abolentur. Nam ex accidenti quoque, quando ob dolorem partus, motus illius, eò quod dolorem exacerbat, omittitur, impropriè tamen, moueri non poſſe dicitur: qui caſus ad dolores, vbi & explicabitur, referendus.

Debilitantur autem motus voluntarij, validiores præſertim, quando cum imbecillitate quadam fiunt: in varijs illius generibus: quæ ſunt *Pigritia*, *Defatigatio poſt labores*, *Laſſitudo ſpontanea*: quæ ſimul explicabimus in MOTVS DEBILITATE, CAPITE I. *Motus debilitas.*

Motus impotentia. Abolentur motus voluntarij, tàm validi quàm debiliores, cùm omninò non, vel ſaltem non quantûm opus erat, perficiuntur: vti in diuerſis illius generibus fieri ſolet: quorum præcipua ex illis ſunt, *Paralyſis, Spaſmus, Contractio, illorumq́ diuerſæ ſpecies, vt Spaſmus flatulentus, Triſmos, Oris tortura, Cynicus ſpaſmus, Gibbus, Strabiſmus, &c.* de quibus ſimul agemus, ſub titulo de MOTVS IMPOTENTIA, CAP. II.

Motus deprauatus. Deprauantur voluntarij motus, validiores imprimis, ſed cum illis etiam debiliores, cùm non rectè, aut nimiùm quàm par erat, procedunt: ſicuti in aliquot illius generibus euenit: quæ ſunt præſertim, *Inquietudo, Tremor, Palpitatio, Rigor, Horror, Pandiculatio, Oſcitatio, Nictatio*: quę tractabuntur in MOTV DEPRAVATO, CAP. III.

Reſpirationis motus omnes quoque ſenſibus patêt, & diuerſis organis thoracis, colli & faucium perficiuntur: idq́ue duobus modis, inſpirando & expirando aërem: quem motum voluntate noſtra intermittere nequimus, cum eum natura moliatur: vnde Reſpiratio naturalis vocabitur. Alter expirando aërem tantũ obitur, cum ſono, quem cum volũtate noſtra omittere poſſumus: Expiratio voluntaria dici poteſt, vel quia vocem edit, Expiratio vocalis: quę duplex quoque; quatenus vocem ſimpliciter profert, Vox dicitur: quatenus verò vocem articulatam facit, Loquela: Quæ tria, reſpiratio vox & loquela, in eo variant, quòd vel deficiunt vel deprauantur.

Reſpirationis defectus. Deficiunt, cùm non, aut non ſufficienter fiunt: in multis illius generibus: quæ ſunt *Strangulatio, Suffocatio, Dyſpnæa, Aſthma, Vteri ſuffocatio, Incubus, Vocis & Loquelæ defectus, Balbuties*: quæ ſimul deſcribemus in RESPIRATIONIS DEFECTV, CAP. IV.

Depra-

Deprauantur, cùm vel non naturaliter, aut violenter fiunt: in varijs generibus: vt ſunt *Ceta reſpiratio, Suſpirium, Oſcitatio, Singultus, Sternutatio, Tuſsis, Raucedo*: quæ explicabũtur in RESPIRATIONE PRAVA, CAP. V. *Reſpiratio praua.*

Excretionum motus (ſub quibus non tantùm eos quando aliquid è corpore excernitur, ſed & in corpus immittitur, comprehendimus) qui à ductibus corporis, ad illud deſtinatis, naturaliter perficiuntur, ſub ſenſum cadentes, & voluntate noſtrâ fiunt vel ſaltem reguntur, ſunt, trãſitus per gulam: deiectio: mictio: partus. Qui motus quatenus functiones ſunt corporis, deficiunt nonnunquã: quando non fiunt, aut non quantum conueniebat: interdum deprauantur, quando non retinentur ad deſtinatum tempus: quod fit, quando intempeſtiua fit excretio, vel nimia, ſed quia in omnibus aliquid reijcitur, in reiectis omnes eiuſmodi excretiones naturales cum præternaturalibus deſcribemus. Hic autem de illis, quatenus hæ functiones deficiunt, vel non obeuntur, tractabimus.

Tranſitus per gulam ſeu œſophagum, vnus eſt: qui fit naturaliter introrſum, in deglutitione: alter verò coactè extrorſum, per vomitionem: de vtriuſque defectus generibus: nempe *Tranſglutiendi, & Vomendi difficultate*, agemus in TRANSITVS PER GVLAM DEFECTV, CAP. VI. *Tranſitus per gulam defectus.*

Deiectionis, quæ partim natura partim voluntate obitur, defectus vnum genus, ſcilicet *Alui conſtipatio*, explicabitur in DEIECTIONIS DEFECTV, CAP. VII. *Deiectionis defectus.*

Mictionis, quam partim volũtas & potiſſimùm, adiuuante tamen naturâ, efficit, defectus qui ſunt *Iſchuria, Dyſuria*, deſcribuntur in MICTIONIS DEFECTV, CAP. VIII. *Mictionis defectus.*

Pariendi, qui motus naturæ vi, adiuuante vo- *Partus defectus*

luntate noſtra fit, defectus duo genera; quæ ſunt; *Pariendi difficultas, & Partus imperfectus*, explicabuntur in PARTVS DEFECTV, CAP. IX.

Inuoluntarij motus, non omnes ſed aliqui tantùm ſenſibus ſunt conſpicui. Quos natura ſola, vel ad vitæ conſeruationem molitur, Vitales dicti motus: vel ad nutritionem, Nutritionis motus appellantur, vel ad propagationem generis, & Generationis motus nominantur. Vnde & tria motuum inuoluntariorum læſionum prodeunt genera: vitalium ſcilicet, nutritionis & generationis.

Vitales motus in viribus noſtris & motu cordis, pulſuq; arteriarum ſe manifeſtant: Qui in eo quòd vel deficiunt vel deprauantur, læduntur.

Vitalis motus defectus. Deficiunt cùm hæc abolētur vel imminuuntur: in ſequentibus generibus. *Virium lapſu, Animi defectu, Agone mortis*; quæ ſimul explicabimus, in VITALIS MOTVS DEFECTV, CAP. X.

Vitalis motus deprauatus. Deprauâtur cùm nimiùm aut ſiniſtrè fiunt motus cordis & pulſuum: in duobus hiſce generibus *Cordis motu & pulſu deprauato, Cordis palpitatione*; de quibus agemus in VITALI MOTV DEPRAVATO, CAP. XI.

Nutritionis ſeu qui nutritionis cauſa fiunt motus quatuor, attractrix nimirùm, retentrix, concoctrix, & expultrix, non omnes ſenſib. poſſunt percipi, neque enim quomodo retentrix aut concoctrix agat, ſentimus, aut quando læduntur, ex propria illius motus læſione, ſed alijs quę inde ſequuntur, cognoſcimus: ſed in attractione motum illius, quando natura cibum & potum appetit, manifeſtè experimur: & in excretione quando natura aliquid vi propriâ, è corpore expellit, ſicuti in alijs excretionibus; in quibus voluntas noſtra illi ſuppetias fert, motum ipſius apertè obſeruamus. Vnde læſionum motuum nutritionis ſub ſenſum caden-

dentium, duo tantùm occurrunt genera, Appetentiæ & Excretionum.

Appetentiæ motus in cibi potuſq; deſiderio læduntur, cùm deficiunt vel deprauantur.

Deficit appetentia, cùm nullus vel exiguus eſt horum appetitus: de quibus vitijs, quæ præcipuè ſunt *Anorexia*, *Nauſea*, *Apoſitia*, *Faſtidium certorum ciborum*, agemus in APPETITVS DEFECTV, CAP. XII. *Appetitus defectus.*

Deprauatur appetitus, cùm vel nimiùm vel illud quod conueniens non eſt, appetit: de quorum generibus, quæ ſunt *Boulimos*, *Canina appetentia*, *Sitis immodica*, *Pica*, tractabimus in APPETITV DEPRAVATO, CAP. XIII. *Appetitus deprauatio.*

Excretionum quas natura ſola perficit, neceſſariarum, nutritioni inſeruientium motuum manifeſtorum: alius eſt ſanguinis, alius verò ſeri, alius lactis. Quorum trium humorum excretionum generum læſiones in eo conſiſtunt: quòd vel deficiunt, cùm non fiunt, vel non ſufficienter: vel deprauantur, cùm immoderatè, aut intempeſtiuè fiunt: in quibus duobus cùm ſemper aliquid effluat, in excretis, eiuſmodi excretiones deprauatas, vnà cū reliquis omnibus tàm naturalium, quàm præternaturalium, quæ non defectu, ſed quòd fiūt etiam, quocunq; modo id fiat, peccant, excretionum læſionibus, explicabimus. Hîc autem quatenus hæ functiones deficiunt, de illis agemus.

Sanguinis naturalis effluxus ceſſatio & diminutio, quorum genera ſunt *Menſium & Hæmorrhoidum ſuppreſſio*, *Purgationis poſt partum defectus*, *vti & Hæmorrhagiarum aliarum* tractabuntur in HÆMORRHAGIÆ NATVRALIS DEFECTV, CAP. XIV. *Hæmorrhagia naturalis defectus.*

Seri exudationis defectùs vnum genus, explicabitur in SVDORIS DEFECTV, CAP. XV. *Sudoris defectus.*

Lactationis defectus. Lactis deficientiæ genus vnum, explicabitur in LACTATIONIS DEFECTV, CAP. XVI.

Generationis, ſeu qui procreationis cauſâ fiunt motus inuoluntarij, quorum læſiones conſpicuæ ſunt, verſantur circa actum venereum, & conceptionem tantùm: nam de partu, cùm voluntas illum adiuuet, iam priùs eſt dictum.

Actus venereus, qui motu naturæ appetente, & membra ad illum exercendum, apta reddente, ſemenq; excernente, perficitur in vtriſque, tàm mare quàm fœminâ, aliàs deficit, aliàs deprauatur.

Actus venerei defectus. Deficit interdum ita, vt obiri nequeat in *Impotentia, Languiditate, Venere Imperfecta, vel Impedita, aut Extincta:* de quibus agemus in VENEREI ACTVS DEFECTV, CAP. XVII.

Salacitas. Deprauatur, cùm eum nimium appetunt in *Laſciuia, Furore venereo, Priapiſmo*; de quibus in SALACITATE tractabitur, CAP XVIII.

Conceptio, quæ naturæ motu ſemen attrahente, retinente & formante, peragitur, in muliere tantùm deficit, vel deprauatur.

Conceptus defectus. Deficit, quando non fit, vt in *Sterilitate:* vel non vt volumus, in *Mares vel Fœminas procreandi defectu:* de quibus agemus in CONCEPTVS DEFECTV, CAP. XIX.

Deprauatur quando malè fit: qui affectus, cùm vix cognoſci poſſit, nec ſub ſenſus cadat, donec illud quod malè conceptum erat, reijciatur: in reiectis potius de eo, vnà cum abortu, & cæteris excretis, agemus.

MOTVS

DE MOTVS DEBILITATE.

CAPVT I.

Genera.

MOTVS debilitatẽ vocamus, quando motus voluntarios corporis, atque inter hos validiores præſertim, qui vt perficiantur robore opus habent, vel pigrè, vel tardè, vel ægrè, & cum moleſtia aliqua exercent: nam ſi aliâ ratione defectus illis accidat, vt non ſufficienter obeantur, licet non omninò ſed ferè aboleantur, cùm ab eadem quoq; cauſa, vnde immobilitatem accidere dicemus, accidant, illic explicabuntur. Hæc autem de qua hîc agimus: vel cõſueta eſt pigritia: vel poſt labores ſuperueniens defatigatio: vel ſpontanea morbos præcedens laſſitudo.

Pigritia, ſegnities, tarditas, ignauia, ad aliquid agendum, imbecillioribus, vel à natura, toto vitæ tempore: vel ratione ætatis, infantibus & ſenibus: vel poſt morbum conualeſcentibus, aliquandiu vel ſemper poſtea conſueta eſt. Et robuſtioribus alioquin, quoque propter otium, quo magis delectantur & pigritiei aſſueſcũt, familiaris exiſtit. Qui omnes vix grauiores labores ſuſtinere, nec diu in illis obeundis perſeuerare poſſunt: quieti & ſomno potiùs intenti. *Pigritia*

Laſſitudo poſt labores ſeu defatigatio, facit vt non tantùm ad eoſdem quos priùs ſubierunt la- *Defatigatio poſt labores.*

bores, & alios etiam ſuſcipiendos inepti ſint, ſed & moleſtiam non tantùm quando aliquid agunt, ſed & cùm quieſcunt adhuc aliquamdiu remanentem ſentiant, ſtuporis nimirùm illum in membris nimiùm agitatis ſenſum, quem formicationem vocant: & tenſionem quãdam, ac ſi illa arida ſeu aſtricta potiùs eſſent, ideoq; ægrè & cum moleſtia flectuntur aut extenduntur: vnde ſqualidam laſſitudinem eam alicubi Galen. vocauit: Aut ſi cacochymici ſint, ſenſum illum dolorificum, de quo mox in ſpontanea laſſitudine dicemus, percipiunt. Hæc prout vniuerſum corpus partéſve illius validè exercitatæ fuerunt, plus minúſve ſe exerit. Cùm aliquando totum illud ex defatigatione adeò proſternatur, vt & in quiete vel etiam decubitu, cùm & in eo per muſculos membrorum aliqua attractio vel extenſio fiat, laſſitudo non penitùs ceſſet: vnde noctu corpus volutare variè, vt ſitum aptum corpori, quo quieſcere & dormire commodè poſſint, inueniant, coguntur. Interdum verò certæ partes, quæ laborem ſuſtinent, eum tantùm ſentiunt: vt pedes poſt itinerationem longam: brachia poſt ictus diu continuatos: manus non tantùm poſt validiores motus, ſed &, vt ſæpè expertus ſum, diu multumque ſcribendo: ſicuti & mandibulam multùm loquendo defatigari poſſe obſeruaui. Debiliores etiam palpebrarum, labiorũ, oculorum motus, defatigari, vel hoc oſtendit, quòd laſſis palpebræ ægrè attollantur, ſomnolentiæ & defatigationis certum indicium.

Laſſitudo ſpontanea. Laſſitudo ſpontanea, hoc eſt, non à labore profecta, ſed ſpontè eueniens, qualem morbos minari vel præcedere, docet Hippoc. cum ſenſu quodam doloris ſe in membris manifeſtat. Qui vel in ſuperficie cutis, & ſubiectę carnis ſeſe offerens, contactu exacerbatur, ſenſum aliquem exprimens in parti-

bus,

bus; eumque vel vlceris, diciturq; Vlceroſa, elcodis laſſitudo. Vel inflammationis, vocaturque Inflammatoria, phlegmonodis laſſitudo. Alij ſenſum illum dolorificum in profundo ſentiunt: idque vel circa articulos, ac ſi tenſi eſſent, quia ægrè mouentur, vocaturq; Tenſiua, tonodis laſſitudo. Vel circa ipſa oſſa ac ſi contunderentur, Contundens laſſitudo, quam Gal. oſtiocopum nominauit. Sed & plures horum ſenſuum moleſtorum ſpecies ſimul occurrentes, laſſitudini huic copulantur.

Cauſæ.

CAuſa omnis mouendi debilitatis eſt, aut virium imbecillitas; vel nimia motus ſeu exercitij intermiſſio, ſeu ocium: aut exercitatio ſeu labor: vel humorum copia.

In imbecillitate, vti omnes functiones labefactantur, ita præſertim motus voluntarius, cùm ad ipſum edendum maior vis requiratur. Accidit autem hæc ob caloris natiui defectum, vel ætatis cauſâ in ſenibus ſuccedentem, qui proin pigri ſunt, & mox defatigantur: Vel à cauſa morbifica prodeuntem, vt poſt nimias euacuationes: Vel à morbo profectum, ob diuturnitatem illius, vel acutiem, vel malignitatem vires proſternente, remanente etiam in conualeſcentibus à morbo adhuc imbecillitate illâ aliquâdiu: vel ſemper, quando ex morbo ſenium, vt vocant, contraxerunt. *Imbecillitas, cau. à Motus debilitatis.*

Qui otio, vel ex cõſuetudine peruerſa, nimiùm indulgent: vel corporis mole vel plenitudine impediti, minùs exercentur; ad labores vel leuiores ſubeundos pigri ſunt, ſtatimq; laſſantur. *Otium, cauſa Pigritiei.*

Labore ſeu exercitio, cùm diuturniore tùm validiore quàm ſingulis naturis conueniat, corpus & pigrum & laſſum fit. Cùm enim quod alternâ requie caret durabile non ſit, accidit, vt qui lon- *Labor, cauſa Defatigationis.*

giûs quàm par eſt exercentur; aut qui iter longum conficiunt: & tota die laborât, laſſi fiant. Ita etiam, ſi validum & vehemens opus, in quo faciendo, robore, vel velôcitate opus eſt, diutiùs peragant, defatigantur. Idq́ue quia tenduntur muſculi, nerui & tendines, cùm membra flectuntur, extenduntur & circumducuntur articuli, tuncq́ue etiam quandó quieſcunt, ſimilis manet ſenſus & affectio, qualis per motum fieri ſolebat, tenſiuaq́ue ſentitur laſſitudo. Dein & quia incaleſcunt membra motu, laſſa fiunt: ſic enim conſumptio quædam fit humoris viſcidi, quo ad motum faciliorem edendum articuli illinuntur: non adipis (quo articuli penitùs deſtituuntur) vti voluerunt, colliquatio: quo humore conſumpto, tanquam arida facta membra difficiliûs flectunt eaq́ue tendi veluti videntur. Ob calorem quoq; illum, motu in membris ſuſcitàtum, ſanguis in extimam carnem & cùtem prouocatus, inflammationis ſenſum illic mouet: Vel ſi acris ſit & tenuis, vlceris ſenſum aliquem præbet: Vel ſi crudior, ſaltem grauat & tendit.

Plethora & cacochymia, cauſa Laſſitudinis ſpontanea. Humorum copiâ ſi oneretur corpus, non tantùm cùm laborat ſtatim defatigatur, ſed & ſine exercitio, ſpōtáneâ dictâ laſſitudine infeſtatur, quæ & morbos ex illa humorum redundantia mox ſequuturos prænunciat. Ita in plethora ſanguinis, tenſiua & inflammatoria ſentitur laſſitudo. Et in cacochymia humorum bilioſorum, acrium, ſalſorum, vlceroſa. In crudorum, frigidorum, contundens & grauans.

Curatio.

Prædictio. IN curatione defatigationis poſt labores facta, non adeô laborandū, cùm ſponte ad ſe redeant. Sed in ſpontanea, quia morborum eſt prænuncia, non tàm ad corrigendam laſſitudinem, quàm ne

ne morbi ſequantur, proſpicere oportet. Pigritia, quia corpus eneruat & languidum facit, non eſt tolleranda: quæ à caloris natiui penuria oritur, vix, aut nũquam tollitur. Ad quorum tamen omnium emendationem, vtimur vel reſtauratione virium, per quietem; exercitia; victus rationem; balneum; aliásve applicationes vel euacuationes.

Pigritiei & laßitudinis poſt labores factæ & ſpõtaneæ, à quacunq; cauſa, emendatio.

Quies defatigationem poſt labores ſanat, ceſſante tunc labore. Maximè verò per ſomnum facta, cùm per eam meliùs membra quieſcant: idque potiſſimùm ſi eo ſitu collocentur, & formâ quæ media dicitur, muſculis omnibus relaxatis, ita vt nullam vim patiantur, ſiue curua, ſiue recta, ſingulis tamen membris competens ſit figura: ſed & cùm per ſomnum humores, per motum nimium prouocati, diſcutiantur, ideò meliùs laſſa corpora, hac ratione refocillantur.

Exercitium, ab otio pigritiam natam corrigit; ſi illo, quod ijs maximè iucundum eſt, vel neceſſarium ad vitę ſuſtentationem, corpus exercere conſueſcant. Imbecilliores, vel qui ob molem corporis vehementiorem, non poſſunt perferre negotia, vel exercitia, leuioribus, quæ vel ipſi obeunt, vel quibus ab alijs exercentur, vt frictionibus, ad labores tollerandos, aptiores fiunt. A labore quoque vehementi contractam defatigationem emendat; ſi mitius ſit priore: ſic enim meliùs quàm omnimoda quies, laſſa corpora ad requiem reducit, cùm omnis ſubita mutatio obſit: vti fit eundo, deambulando poſt curſum, aliaque validiora opera, potiùs quàm ſedendo. Ita & laſſitudinem tollere inquit Gal. ſi heſternæ par poſtridie adhibeatur. Contrarius etiam priori motui, defatigata reficit corpora: vt ſi quis montem ſcandendo laſſus fiat, deſcendendo rurſum, citiùs leuabitur. Dein & quia diſcutit exercitium leuius humores, à vehe-

mentiore euocatos, eo nomine quoq; dolorificaſ laſſitudines ſanat. Quo nomine frictione veteres non tantùm corpora ante labores, quos ſanitatis plerumque causâ ſubibant, ad partes laxandas, & excrementa fundenda diſponebant, quam Præparatoriam vocabant; ſed & poſt labores, ad partes magis laxandas, excrementaq; attracta repurganda, denuò eam adhibebant, eamq; Apotherapiam appellabant: fiebatque leuis frictio, per quam corpus leuiter incaleſcebat, ad ſoluendum & laxandum, quam mollem & paucam vocabant: vel fortior, in qua pars amplius accendebatur & dilatabatur, quam duram & multam appellabant: hancque minuere, illam conſtringere aſſerebant: vel mediocris, quæ & qualitate & quantitate & viribus media inter hæc erat. Cui manuum operi, inunctionem ſimul, vt meliùs illud perficeretur ex oleo Communi, vel Sabinæ adhibebant: cuius loco nos Chamomelinum vel Amygdalarum dulcium, ſumere poſſumus.

Balneum humidum & calidum frictionis vſum præſtare poteſt, noſtroq; ſeculo magis conſuetum eſt: ſiue maior corporis pars, vel partes laſſæ tantùm in eo, vt pedes poſt curſum, mergantur: quod mirè laſſa corpora reficit: calore actuali moderato, vel magis minúsve aucto, vti frictio reſoluens, humores prouocans, aſtrictasque partes relaxans. Quod ex Aqua ſimplici paratur: cui interdũ Malua, Chamomilla, Betonica, Hyſopus, Origanum, Pulegium, Saluia, Chamæpithys, Artemiſia, aliaq; ad vires augendas incoquuntur. Poſt cuius vſum inunctio, vti in frictione, conuenit.

Applicationes aliæ: vt Inunctio per ſe, ſine balneo adminiſtrata: per ſpinæ præſertim longitudinem, vel partes defatigatas facta, laſſitudinem, vti & frictio & balneum, ſola poteſt mitigare: leuiùs tamen,

tamen, cùm minor inunctione fiat frictio, calorq́; actualis in vnguento minor ſit, Artemiſiam cum Axungia, pedibus applicatam, fatigationem ab itinere tollere docet Dioſcor. Et ſi Artemiſiam ſecum geſtet viator, non defatigari iter faciendo, aliqui docent. Idem accidere ſi axungiâ Anſeris pedes vngantur, aliqui pro comperto referunt.

Cibus & potus reficiens, corpora laſſa egregiè reficit, idque præſertim vini exhibitione: quod laſſos vegetos reddit & recreat. Imbecilliores quoque ad omnes operationes ſegniores, hiſce robur aliquod aſſumunt.

Euacuatio in ſpõtanea laſſitudine ab humorum copia progreſſa, eos auferendo, illam tollit, & ne corpora in morbos incidant, præcauet: quod ſanguinis eductione in plethora, & purgantibus in cacochymicis corporibus, redundantiæ excrementorum accommodatis, præſtabitur.

DE MOTVS IMPOTENTIA.

CAP. II.

Genera.

MOTVS impotẽtiam, quam & Immobilitatem vocare poſſumus, appellamus, quando motus illos qui voluntate noſtra ſola fiũt, vel omnino non, aut non ſufficienter poſſunt perficere. Qui cum multi & varij in corpore occurrant, multa quoque & diuerſa immobilitatis ſe offerũt genera. Qualia ſunt, in validiorum motuum defectu, non, aut difficulter poſſe ſe erigere aut flectere: ſtare vel incedere: apprehendere & res tractare: mordicùs res ſumere, & dentibus comminuere. Ex debiliorum verò

motuum defectu; non poſſe aperire aut claudere os vel labra: oculos vel palpebras: aut circumducere oculos. Quæ primùm in eo potiſſimùm differunt: quod in eiuſmodi immobilitatibus; Aliàs membrum quod moueri debebat, relaxatum & languidum eſt: diciturque Paralyſis, reſolutio, quæ veluti particularis eſt apoplexia, quando citra apparentem læſionē id fit: ſi verò cum læſione, prout illa eſt, nunc fractura, nunc luxatio, nunc vulnus appellatur. Aliàs verò membrum attractum eſt, ſeu conuulſum aliquamdiu: tuncque dicitur vel Spaſmus, ſeu conuulſio particularis, ad differentiam generalis conuulſionis, quam epilepſiam & catalepſim vocauimus, quorum ſpaſmus hic propriè dictùs, pars eſt: cum ſpaſmus impropriè quoque dicatur ille, quem Germani Krampf/ Arabes Alzuzen vocant, cuius tamen longè alia eſt cauſa, quàm veri ſpaſmi, vnde & hic flatulentus appellatur. Aliàs verò cum membrum attractum eſt. Contractio tantum nominatur, perſeuerans quædam membri alicuius rigiditas: quæ priuatim Gibbus ſi in dorſo fiat, dicitur. Quæ nomina poſthac hoc ſignificatu vſurpabimus. Hiſce autem immobilitatis generibus, aliàs plures ſimul motus deficiunt: aliàs ſigillatim duntaxat aliqui.

Immobilitas pluriū ſimul partium, ſeu generalis. Paralyſis ſeu reſolutio, Immobilitatis generalis ſpecies.

Simul plures ex enarratis motibus interdum tolluntur in Paralyſi, generali ob id dictâ: reſolutis, languidis & impotentibus ſine dolore membris, quæ hoſce motus edere debebant: ſicuti quomodo hoc in ſingulis motibus fiat, in particularibus reſolutionibus oſtendemus. Quod interdum in vtriuſque lateris membris illorumque motibus accidit: quæ ſpecies paralyſeos Paraplegia dicitur. Nonnunquam verò hoc in vno tantum latere dextro vel ſiniſtro contingit: quam ſpeciem Hemiplegiam vocant: in qua tamen frequentius hoc

euenit,

euenit, vt reſoluto corporis trunci alterutro latere, illiusque motibus abolitis, motus reliquarum partium in facie poſitarum, ſalui & integri remaneant: interdum aliqui tantum detrimentum accipiant: vti motus labiorum. Sed & prædictis motuum voluntariorum immobilitatibus, reliqui motuum reſpirationis & excretionum defectus aliqui, vti ſuis locis explicabuntur, accedunt interdum. Inter quos loquela ſæpenumerò deficit. Sed & contingit vt & vox & reſpiratio ſimul labem patiantur: vt cùm clarè aliquid effari volunt, vel validam exſpirationem, clamando, ridendo, plorando, tuſſiendo, edere, vehementer angantur, & in ſuffocationis verſentur periculo. Hiſce accedit nonnũquam, vt mictionem retinere nequeant, aliasq; excretiones profundant.

Verùm & præter hoſce motuum defectus, ſenſus tactus in membris reſolutis aboletur. Nonnunquam is quoque remanet, cùm motus potiùs quàm ſenſus, paralyſis ſit ſymptoma. In alijs verò ſtupor potiùs cum ſenſu formicationis, vel caloris aut frigoris, vt in ſtupore dictum fuit, deprehenditur. In peculiari, ſed noſtris temporibus perfrequenti paralyſi, quæ colicos ſequitur dolores, præter reſolutionem quarundam partium, quæ cum tremore membri ſæpè incipere & perſeuerare ſolet, dolor grauis & atrox membra reſoluta inſuper exercet: quæ paralyſis in conuulſiones plerumque abire ſolet, hominemq; iugulare.

Omnes ex voluntarijs motibus ſimul aboleri, membraq; omnia conuelli ſeu potiùs rigere & veluti congelari poſſe, in ſpaſmo dicto, ſicuti in epilepſia vel catalepſi, aliqui voluerùnt, ita vt ab illis, catalepſi præſertim, non aliter differat, quàm quòd hîc, quia ſecùs ac in illis ſenſus remanent, atroces dolores in membris ſentiant: quem affectum Cel- *Spaſmus ſeu Conuulſio particularis, Immobilitatis generalis ſpecies.*

Tetanus ſeu Rigor, Spaſmi ſpecies.

ſus tetanon vel rigorem vocauit, Galenusq; inter peracutos, quòd quatuor dierum ſpatio hominem enecet, affectus retulit, rarumq; eum admodũ eſſe prodidit, cùm cauſam quæ eum excitat, non niſi magnam, vt ait, quæ tam graues dolores pariat, vel admirandam, quod non potiùs veram epilepſiam aut catalepſim cauſet, eſſe oporteat.

Frequentiùs tamen fit, vt ſpaſmus non omnes, ſed aliquas tantùm partes, quas alioquin, vti dicetur, ſigillatim exercere ſolet, ſimul inuadat, & in dorſo & artubus, & faciei aliquibus partibus ſentiatur: aliquando quoque loquelæ & voci, eadem ratione, vti paralyſis, reſolutione, ſic hic contractione, incommodet. Quæ certè particulares pluribus in locis ſe manifeſtantes conuulſiones, mox ſubſecuturæ generalis conuulſionis ſeu epilepſiæ ſunt prænuntiæ, & veluti præludia, nonnunquam & initia, aliquando verò poſt epilepſiæ paroxyſmum prægreſſum, illo ſoluto, remanentes reliquiæ: ſicuti in epilepſia hoc dictum fuit. Sed & vidimus in quodam ſpaſmum quendam membrorum ad annos viginti perſeuerantem, nunc nonnihil remittentem; nunc dorſum, pedes, brachia, contrahentem, doloreque inſuper diſcurrente, ægrum mirè affligere; ita vt ex leui contactu alicuius rei exclamaret, dolorque eo in loco incipiens, maculaque lutea, quæ mox naſcebatur ſe prodens, nunc in extremos digitos, nunc naſi apicem aliaſque extimas ſedes, quarum contactu exclamabat, veluti aura diſcurreret. Verùm & ſpaſmus ille quem flatulentum vocant, plures partes ſimul ſæpè infeſtare ſolet, certiſque hominibus per paroxyſmos moleſtus eſſe, qui à vero ſpaſmo non adeò & cauſa & periculo differt.

Spaſmus flatulentus. Krampf/ *Germ. Spaſmi ſpecies.*

Separatim motus voluntarij etiam nonnunquam deficere poſſunt, reſolutis vel conuulſis vel

Immobilitas priuatarum partium ſeu

con-

contractis, aut alio modo læſis illorum partibus: ſicuti hęc nunc in ſingulis, qua ratione hoc contingere poſſit, expoſituri, varia motus impotétiæ particularia ſtatuemus genera. *particularis Paralyſis, Spaſmus, contractio.*

Erectio vel flexio corporis nonnunquam perfici nequit, reſoluto dorſo: quod vix ſeparatim hiſce dorſi motibus, ſed alijs aliquot ſimul ſublatis, vt in generali paralyſi dictum, euenit. Ex ſpaſmo hoc in dorſo nonnunquam accidit, vt conuellatur, ſicuti integris ſenſibus hoc modo eum diu ſurſum è lecto incuruare, rurſumq; relaxando lectum percutere, aliquoties vidimus. Quod & ex contractione ſine ſpaſmo euenire poteſt: Primùm in genere, vt flecti nequeat, corpusque rigidum & erectum in Tetano ſeu rigore vocato, maneat (quod nomen etſi conuulſo dorſo tantùm accommodent, nos tamen ſi ex contractione fiat, illi accommodare quoq; poſſumus) vel vt erigi non poſſit, corporeque incuruato incedant, & vel in anteriora in Epiſtotono, vel in poſteriora in Opiſtotono appellatis, aut latus alterutrum inclinet. Parte tátùm quoque aliqua dorſi contracta, illius motus alicubi ſiſtitur: vel retrorſum dorſi parte aliqua protuberante, in Gibbo appellato: vel in latera: aut quod rariùs euenit antrorſum inflexo: idq; in ſingulis plus minúsve, & maiore minoréve illius portione eò delatà: vnde corpus erigere nequeunt, illudque breue, incuruum, cum thoracis inconcinna figura, oſtentant: pectore præſerrim admodum prominente, & dorſo impreſſo: capiteque retrorſum inclinante, ſi dorſum ad anteriora curuatum ſit. Sed & alio modo dorſum immobile, illo per contuſionem ſeu vulnus motum amittente, apparet. *Erigendi & flectendi corporis impotentia.* *Tetanos, Epiſtotonos, Opiſtotonos, Contractionis ſpecies.* *Gibbus, Contractionis ſpecies.*

Inceſſus & ſtatio: apprehenſio rerum, earundemq; tractatio peragi interdum minimè poſſunt. Idque frequenter reſolutis cruribus, brachijs, præ- *Incedendi & apprehendendi Impotētia.*

cipuè verò manibus, pedibus, ipſorumque digitis, ſeparatim, aut pluribus ſimul motibus, vt in generali paralyſi oſtenſum fuit, ſublatis: & tunc pars vna pluresve ſic affectæ languent, pendulæq; ſunt, nec niſi ſanæ partis adminiculo, loco moueri poſſunt: & quia otioſæ ſunt, frigidæ & molles contactu deprehenduntur: interdum & inſenſiles vel ſtupidæ, diuerſimodè, vti ſuprà dictum fuit. Motus quoq; aliqui ex ijs per ſpaſmum nonnunquam impediti ſunt, certæq; ipſos efficientes partes, vel plures vel pauciores eo moleſtantur: non tantùm eo qui flatulentus dicitur, qui adeò frequenter digitos pedis, interdum & alias partes ſummo cruciatu conuellit: ſed & veri ſpaſmi rudimenta quædam, eadem ratione vti flatulentus, moleſtiam hiſce locis pariunt: qualem à ſumpto pharmaco violento, aliquando ſe manifeſtare, in epilepſiæ cauſis diximus. Sed & motus qui artubus obeuntur, ceſſant, ſi hæ partes, quod ſeparatim ferè ſi fit, vni alicui contingere ſolet, contractæ ſubſiſtant: vnde incuruæ, flexæ, vel rigidæ apparent. Quod in pedibus & manibus ipſorumque digitis permanens & frequens eſt malum, in illis quos Contractos vulgus vocat, licet & his partibus reſolutis, ſic eos appellare ſoleant. Sed fit quoque, vt manus, circa carpum reſolutæ & pendulæ in digitis aſtrictæ & contractæ ſint: accedente atrophia inſuper manuum, maximè inter pollicem & indicem, abſumpta illic carne & fouea apparente conſpicua: frequentiſſimum poſt colicos dolores remanēs malum. Cum vitio alio quoque in forma ſituque partium enarratarum hoc accidit, vt moueri nequeant, quando vel abbreuiatæ aut aliter curuatæ, flexæ vel læſæ, in ipſorum longitudine, vel iuxta articulos, ſitum mutaſſe deprehenduntur: idq; cum dolore loci, præſertim dum hæc membra mouere conantur: accedente

Contractio eorum, quos German. Contrackt/ vocāt, ſpecies Impotentiæ incedendi & apprehendendi.

dente interdum calore cum tumore: & ſinu nonnunquam in vna parte, præſertim iuxta articulos, & in oppoſita illi ſede protuberantia quadam apparente: ſicuti fractis luxatisque oſſibus accidere, in cauſis oſtendemus. Vbi, & quomodo cum vulnere alijsq; manifeſtis læſionibus immobilitas harum partium contingat, explicabimus.

Mordendi & mandēdi impotentia. Mordicùs res aſſumere dentibusq; diuidere interdū nequeunt, quando oris interior cauitas claudi minimè poteſt, ſed aperta, dentibus diductis, & pendente mandibula, manet. Idq; fit ſine dolore, illâ reſolutâ: quod rariùs priuatim illi, longè minus in generali paralyſi accidit: Vel cum dolore & moleſtia, illâ luxatâ, ore recto vel curuo, ſi in vno tantùm latere hoc fiat, exiſtente. Interdum læſio alia adeſt inſignis, aut ſoluta continuitas. Aliàs verò aperiri nequit mandibula, iunctisque dentibus, exactè, vel vno tantùm latere cōſtricta eſt: nec cibum aut aliud quid intromittere ſinit, eſtq; vel ſpaſmus, peculiari nomine, ſi huic parti contingat, Triſmos appellatus, vel alia ab hac contractio. Quandoque dentibus ſtupentibus, moleſtiâ hac, in ciborum maſticatione impeditur. *Triſmos Spaſmi ſpecies.*

Os aperiendi & claudendi impotentia. Claudere vel aperire os, vel labia coniungere & diſiungere decenter interdum nequeunt: quod ſuctioni & ſorbitioni potiſſimùm incommodat. Et tunc labia vel deſunt; Vel reſoluta in generali potiſſimùm, rariùs in particulari huius ſolùm partis paralyſi, dependent: frequentiùs autem, vt non omninò hic motus pereat, in reſolutione vnius tantùm lateris accidit, cùm oris tàm dextra quàm ſiniſtra ſedes inuicem coniuncta, vnum os efficiat, cuius latere vno læſo, alterum mobile permanēs, immobile latus trahit, & tunc in vno latere tantùm labia cum buccis dependent. Vti etiam ſi in vno latere conuellantur vel contrahantur, illa ſimul illic

Oris tortura Paralyſis & Spaſmi ſpecies.

ſurſum trahuntur. Et quia tunc in vtraque ſpecie, oris vna parte deorſum pendente, vel ſurſum tractà, os obliquum & intortum, vti in plorantibus apparere ſolet, redditur, ſiue ex reſolutione aut conuulſione aut contractione fiat, Oris torturam appellârunt. Quòd ſi verò vtroq; latere labia cum buccis in ſpaſmo ſimul trahantur, tunc os tranſuerſim diductum, veluti ridentibus hominibus, vel in canibus cùm irati hiant, conſpici ſolet, Cynicumq; ſpaſmum vocant. Vti reuera quoq; riſus & ploratus, ſpaſmi particularis cuiuſdam, cùm inuoluntariè adeo os diſtorquent, ſicuti mox in cauſis dicetur, ſint genera.

Cynicus ſpaſmus, Spaſmi ſpecies.

Oculos aperiẽdi & claudendi Impotentia.

Tegere atque occultare oculos palpebris interdum quoque nequeunt: oculusq́ue nudus & apertus manet, iniurijsque externis magis eſt expoſitus: quod malum Geſſe aliqui vocant, & quibus hoc accidit, per ſomnum, qui rectiùs oculis clauſis ſic viſione occultatâ perficitur, minus commodè quieſcunt. Quod incommodum & per reſolutionem, quoque fieri poteſt: nam & ſi reſoluta eſſet, nihilominus in ſuperiore oculi ſede collecta maneret (ſic enim ſe palpebra cùm non trahitur naturaliter habere debet, vnde etiam mortuis oculi aperti manent) ſed vix dum hoc niſi paralyſis omninò generalis ſit, ſicuti apoplecticis oculi aperti manent, euenit. Sicuti verò ex tumore, qui & tunc ſimul apparet, hoc nonnunquam contingit. Et frequenter, vt ſupercilium & palpebræ cùm buccæ reſolutæ deorſum dependent, nonnihil exteriore latere quoque dependentia, apparent. Aperiri vero oculus ſi omninò nequeat, tunc palpebræ oculo obductæ, atq; collectæ, viſioni obſtant. Quòd ſi verò leuiter tantùm diducantur, tunc oculis conniuere dicuntur, quod tamen quibuſdam viſionem rectiùs dirigit, quàm impedit. Vix quo-

que

que hoc ſpaſmo vt oculus omninò obtegatur (niſi hòc cum oculi motus impedimento, vt iam dicetur, eueniat) accidit, ſicuti autem fit, vt ſupercilium cum buccis nonnihil detrahatur. Aliquàdo tamen priuatim ex læſione, aut tumore illius, illud quoq; fit. Quæ in palpebris aut oculo interdum occurrentia, ſicuti illic dicetur, impedimentum tale adferunt. Ex ſopore conniuent naturaliter.

Volutatio aut commotio oculi, vixdum diutius, niſi in apoplexia aboletur, quâ correpti; vti illic dictum, oculis ſunt fixis, eodemque ſemper intuitu: & in conuulſionibus quoque conuulſi, contorti & vt vocant fracti apparent. Interdum tamen & breuis quidem ſpaſmus, ſicuti & alia membra, ita & oculos cum dolore aliquo conuellens, eos non volutari tamdiu, vti nec palpebras aperiri ſinit. Quod aliquibus à ſomno profundo excitatis accidit, vt dum oculos aperire mouereq; nituntur, cùm veluti ſpaſmo aſtricti ſint, non niſi cum labore & dolore facere id tandem poſſint. Nonnunquam & ex contractione potiùs, ab ortu quàm conuulſione oculo nonnihil peruerſo, Strabiſmus fit, atq; oculo inuerſo nonnihil huc illúcve, non rectà ſed obliquè aliquem aſpiciente, toruum aſpectum potiùs prębet, quàm quod viſui obſit: cùm pupilla vix eo uſq; vt palpebris occultetur, feratur. *Oculos volutandi Impotentia.* *Strabiſmus, Contractionis ſpecies.*

Cauſa.

CAuſa omnis voluntariorum motuum generum, cùm validorum, tùm debiliorum (quæ Impotentias nominamus) eſt vel in organo mandante, aut vìm communicante mouendi, non principe cerebro; tunc enim & ſenſus interni ſimul cum motu, vt in ipſorum læſionibus dictum fuit, ceſſarent, quod hìc non fit, ſed neruo vel in inſtrumento, quod mouet, muſculo: vel in parte

quæ mouetur: ſicuti nunc explicabimus.

In Neruis cauſa Paralyſeos.

Nerui (quo nomine & dorſalem medullam & neruos comprehendimus) cùm cerebri ſint portiones, ſpiritu animali vndique pleni, qui partibus propriam ſubſtātiam cum ſpiritu conferendo, vim mouendi & ſentiendi communicant; ſi ita lædantur, vt illud ampliùs præſtare nequeant; tunc muſculo vno vel pluribus, quibus inſeruntur, vim illam mouendi amittente, nec amplius membrum quod mouere debebat, attrahente, illius ſequitur reſolutio ſeu Paralyſis; id eſt, ad motum fit languidum & ineptum; parte tunc ſanâ, vt aiunt, ægram trahente. Et ſi vehemens læſio fuerit, ſenſus tactus quoq; ſimul vel tollitur, non ſolùm in muſculo, ſed & illi obductâ cute, quæ neruos ſenſorios ab eodem neruo læſo accipit; Vel ſi læſio non adeò ſit magna, cùm maior vis ad motum edendum, quàm ſenſum tactus conferendum requiratur, ſenſus hic vel integer, vel diminutus, motu tamē ſublato, poteſt ſubſiſtere. Sicuti & ſi alia inſuper accedat cauſa, dolorem vel moleſtiam ſimul in parte (etſi immobilis ſit, aut ægrè moueatur,) ſentiri: quemadmodum nunc, & quis nam neruus, & à quo morbo affectus, diuerſas paralyſeos ſpecies procreet, deſcribemus.

Dorſalis medullæ læſio hæc frequenter contingit, cùm externis iniurijs admodum ſit expoſita, & quia cerebro ſubſtrata eſt, excrementis illius ſuſcipiendis idonea. Quæ ſi in ductus ipſius, à cerebro per ſpinam facti, initio, cerebro proximo, afficiatur, omnes neruos, qui ab illa oriuntur, priuando vi animali, generalē facit paralyſim: in qua omnes voluntarij motus, tàm validiores, corporis, quàm debiliores faciei partium, ceſſant: & præter hos reſpiratio, vox, & loquela, deglutitioque; item excretionum aliqui motus, ſi cerebro vicina

magna-

magnaque ſit læſio, labem aliquam, vti dictum, patiuntur, cùm & coniugationes neruorũ illic à dorſalis medullæ initio prodeant, & tunc quoque vti mox dicetur lædantur. Si verò in progreſſu reliquo ipſius per ſpinam talis contingat læſio, tunc illis tantùm neruis, qui illi ſubſunt, facultatem auferendo, membra, quibus illi inferũtur, reſoluta reddit. Ex quorum læſionibus, vbi nam in dorſali medulla cauſa lateat, facilè cognoſcitur. Quę quocunque loco, ſi in vtroque latere fiat lęſio, vtriuſque lateris, ſi in vno tantùm (ſicuti reuera diſtincta eſſe dorſalis medulla cernitur) illius tantùm lateris cauſat paralyſim, eoque generaliorem, quò illa magis circa originem affecta eſt.

Paria neruorum à dorſali medullâ profecta ſi lędantur, tum prout generalis neruus multis partibus, vel ſpecialis alicui tantùm parti neruos communicans, morbo tenetur, plures, vnáve pars reſolutionem patitur. Ex quo etiam, quinam nerui affecti ſint, ſi qui ſingulis partibus communicentur ſciamus, facilè indagabimus. Hincque multæ particulares fieri poſſunt reſolutiones in membris, quæ à dorſalis medullæ paribus neruos acceperunt, non tamen omnibus, cùm thoracem mouentes muſculi, ſeptum præſertim, & abdominis quoque neceſſitate reſpirationis compulſi, præſertim cùm naturali etiam motu iuuante fiat reſpiratio, nihilominus officium ſuum in reſolutis, in reſpiratione, & excrementorum egeſtione, præſtent: huc facit etiam quòd ſeptum neruos non tantùm à dorſali medulla, ſed & à neruorum coniugationibus, vt dicetur, accipiat: ſicuti in reſpirationis defectu hæc ampliùs declarabimus: præter quas partes, reliquæ quæ muſculis aguntur, reſolutionem pati poſſunt.

Coniugationes neruorum à cerebro deductæ,

motum communicantes, ſi morbũ patiantur, tunc pars cui neruus læſus peculiaris eſt, læditur: & ex reſolutione partis neruus affectus cognoſcitur. Vti ſi ſecunda dicta neruorum coniugatio ad oculi muſculos deducta, affecta ſit, oculi fit reſolutio: quod tamen vix in hoc neruo poteſt fieri, niſi cerebrum vicinum, ſimul, vti in apoplexia fit, lædatur. Sicuti verò frequenter neruorum coniugatione ad faciem, in labra, palpebras, temporalemque muſculum deducta, affectâ, labrorum, & palpebrarum, rariùs verò maxillæ inferioris, cùm temporalis muſculus plures neruos accipiat, fit reſolutio. Et ſi linguæ neruus, tertia dicta coniugatio, patiatur, linguâ reſolutâ, loquela labem patitur: tuncq; ferè, propter illius cum auditorio neruo communicationem, ſi læſio tanta ſit, vt muti penitùs ſint, etiam ſurdi exiſtunt. Idem in neruorum eâ coniugatione, quam ſextam & ſeptimam vocant, poteſt accidere: quę ex cerebro procidens, coniunctaque in vnum neruum, deſcendentem, & multis partibus interioribus ſenſum tactus communicantem, & muſculis quoque laryngis, linguæ, faucium, ſepto; item muſculis veſicæ, podicis, motum ſimul contribuentem, ſi circa exortum, aut quoque progreſſum alicubi lædatur, partium, quibus inſeritur, reſolutiones, ſi mobiles ſint, in alijs ſtuporis quendam ſenſum parit. Hincque ſi recurrentes nerui affecti ſint, vocis & loquelæ defectus: ſi nerui qui faucium accedunt muſculos, lædantur, cùm ab illis, non villis, vti putârunt, œſophagi fiat deglutitio, difficultas tranſglutiendi ſequitur. Sed & reſpirationis impedimentum aliquod, ſi, qui ſeptum accedunt nerui, læſi ſint, accedit, idque præſertim in validâ exſufflatione, cùm intenſam vocem edere volunt, vel tuſſire coguntur: tunc enim eam non valentes exprimere, in ſuffocationis quoddam

peri-

periculum veniunt; cùm alioquin ad moderatam reſpirationem perficiendam, ſeptum, quod eam efficit, cùm à dorſali quoque medulla, vti dictum, neruos accipiat, munus ſuum, etſi hi illius nerui læſi ſint; nihilominus aliquo modo obire poſſit. Quibus motuum læſionibus, ſenſus tactus accedente offenſâ, ardoris & formicationis ille ſenſus, circa ſtomachum, vbi maiores ſunt nerui, potiſſimùm, aliasque interiores partes, vti dictum, ægrotantes tantopere moleſtat. Sed & ſi generalis quædam dictæ coniugationis ſit læſio, cùm & ſphincteres veſicæ & podicis, reliquique illius muſculi tunc reſoluantur, mictio inſuper inuoluntaria, podicisque relaxatio, cęteris paralyſeos ſpeciebus copulatur. Sicuti hæc omnia prolixiùs, in reſpirationis & excretionum defectu & deglutiendi difficultate, explicabimus.

Morbus verò, quo dorſalis medulla ſeu neruus tenetur, is eſt, qui illum ſpiritu animali, quo ad functionem edendam opus habuit, priuat. Sic enim affectus, muſculo vim nec mouendi, nec ſentiendi partibus ſenſibilibus, ſi omnino neruus eo deſtituatur, communicare amplius poteſt: ipſiusq; reliqua, à loco affecto ad partem vſque cui inſeritur, portio, fit inutilis. Sicuti accidit, ſi illius continuitas cum parte ſoluatur, tunc enim via hæc interrupta eſt. Vel ſi neruus ita anguſtetur, vt ſpiritus animalis, qui liberum per ipſos tranſitum requirit, ipſos non ampliùs, vel non ſufficienter peruadere, aut adimplere poſſit; cùm, licet tenuiſſimus ſit, & ſubtiliſſimus, ſolisque radiorum inſtar neruos illuſtret, nihilominus tamen, vti & ſolares radij, impediri poſſit. Vti hoc, ſi in parte aliqua illius ita comprimatur, vt ipſius ſubſtantia penitùs ſubſideat, accidit. Vel ſi ipſius ſubſtantia adeò condenſetur, vt & hac ratione ſpiritui via inter-

Morbi neruorum, vnde Paralyſis fit.

cluſa ſit. Sed & idem, ſi portio aliqua nerui ita intemperie laboret, vt functionem ſuam obire minimè poſſit, euenire poteſt. Quemadmodum quomodo hi morbi, ſoluta nimirum continuitas, neruorum anguſtatio, condenſatio, atq; intemperies ſimplex, vel cũ humoris affluxu, & repletione, aut tumore præter naturam, aut organi aliquo vitio: à cauſis internis, externisve: humore nimirùm pituitoſo, vel ſanguineo, vel ab intemperie, vel læſione aliqua per compreſſionem, ligaturas, aut à vulnere, ictúve alio proueniant, nunc explicabimus.

Pituita neruos occupãs, cauſa Paralyſeos.

A pituita, ſeu excremento cerebri aqueo, ſeroſo, frigido, humido, cerebrum irrigante, vel neruorum omnium principium premente, vti apoplexiã, quæ totius corporis eſt reſolutio, generari, ſic ſi hoc in neruis accidat, Paralyſim fieri, in apoplexiæ cauſis explicatum fuit. Talis enim humor, à cauſis illic quoq; aſſignatis, in capite copioſiûs congeſtus, & à cerebro in apoplexia, quam prius procrearat, excuſſus, vel ſine ea, à capite defluens, non per dorſalis medullæ aut neruorum ſubſtantiam, ſed vel per cauitatem dorſi vertebrarum dorſalem medullam continentem, deſcẽdens, illicque, vel circa principium aut progreſſum illius ſubſiſtens, vel vlteriùs per ductûs, quos neruorum paria à dorſali medulla progreſſa, circa omnem connexum, vndique in corpore permeant, delabẽs: aut etiam à capite, neruorum coniugationum, ſimiles ductus ſequens, alicubique circa neruos hærens, quocunque loco, ſiue hoc circa dorſalem medullam, ſiue neruorum paria aut coniugationes accidat, ea comprimendo, vel irrigando, vti ſi hoc in cerebro fiat, apoplexiam, ſic, ſi in iam dictis locis accidat, paralyſim, plurium pauciorũmve partium, prout generalis, particularisve neruus afficitur, procreat. Cùm ſi copioſus humor eò affluat, anguſtis illis in locis, pondere

pondere ſuo neruos comprimendo, vti ſuprà dictum, ſpiritui animali viam quoq; intercipere poſſit: eoq; diutiùs, ſi craſſior & mucoſus lõgiore mora detentus, euadat. Præcipuè verò, quòd humiditate ſua, neruorum ſubſtantiam continuò irrigans, & adimplens, refrigeransque, eo in loco propriam ipſorum temperiem deſtruat, & quo minùs ſpiritu animali impleri eoq; perfrui poſſint, impediat: vnde & propter inutilem hanc interpoſitam nerui affecti portionem, reliquo qui ad partes deducitur nerui ductu, ad functionem edẽdam ſimul inepto facto, reſolutionem perfectam, ſi màgna ſit læſio, partium quibus nerui hi communicátur, ſequi neceſſe eſt: eamq; eò diuturniorem & pertinaciorem, quò maior nerui offenſa exiſtit. Quam veram paralyſeos pituitoſæ cauſam eſſe, in tumeſcente ex aqueo humore dorſali medullâ, ſectione deprehendimus: vt non opus ſit, obſtructionem quandam in neruis hîc, qui ſolidi ſunt, aut ex filamentis conſiti, nec cauitatem vllam, quę humorem illum craſſum, vti quidam ſcribunt, admittere poſſit, excogitare: Vel ſi neruorũ hanc humectationem quidem concedát, id tamẽ hac ratione, quòd nerui longiores laxioresq; facti, ad motum edendũ inepti fiant, cùm, vt iam prius dictum eſt, nerui minimè partẽ attrahant, fieri, aſſerere; longeq; minùs ab eadem pituita, vti neruos obſtruẽte, paralyſim: ſic implente conuulſiones, quas nos cõtractiones vocamus, peruenire neceſſe eſt, contendere, eandemq; vtriſque ob eam cauſam curationem, aſſignare.

Sed & aliunde, quàm ex cerebro excremẽtitius talis humor ad neruos partium quarundam delatus, aut illic congeſtus, partibus quibuſdam propriam induci: Paralyſim. Qui ſæpenumerò alijs quoque acribus humoribus & bilioſis perfuſus, vel aliàs putreſcens, neruos non tantùm irrigando, ſed *Humores alij neruos occupantes, cauſa Paralyſeos, & Spaſmi.*

& irritãdo, dolores cum reſolutione partis ſeſe offerentes, & in conuulſiones interdum deſinentes, vti hoc in conuulſionibus dictum eſt, cauſat: qualem paralyſim in colicis cruciatibus quoq; euenire, cum dolorib. membrorum, ardore, formicatione, alijsq; moleſtijs, in generibus explicatum fuit.

A ſanguine extra vaſa in haſce cauitates neruorum illapſo, retentoq; diutiùs, idem fieri poſſet; ſed cùm ille mox putreſcat, inflammationem citiùs, vti & ſi in neruorum ſubſtãtiam ſe inſinuet, vnde alia potiùs quàm reſolutionis accidẽtia ſequuntur, parit. In venis verò, ſi ex plethora vel ſitu membri nõ naturali (vt ſi brachium diu in altum eleuatum teneatur) ſanguine delato in vnum locũ copioſiùs, quia tũc neruum vicinum, cùm venarum ductum ſequi ſemper nerui ſoleãt, aliquo modo premit, ſtuporem potiùs leuem aut formicationẽ, quàm perfectam aut diuturnam cauſat paralyſim: ſanguine facilè iterum remeante nec ita ſubſiſtente: vti verò in cerebro affatim effuſus in illius ventriculos, apo plexiam, vti illic dictum eſt, poteſt efficere.

Tumor nerui cauſa Paralyſeos.

A tumore nerui duro; Vt callo vel cicatrice poſt vulnus, aut cõtuſionem in neruo excreſcente; Vel tuberculo, ex proprio nerui nutrimento tenaci nato, coarctatio, illius ſpiritum animalem ſiſtens, fieri quoque poteſt. Ab œdemate verò, quod ſimul illius cauſam ſtatuunt, illud fieri nequit, niſi irrigationem illam neruorum, & tumeſcẽtiam, vti ſuprà dictum, aliquis œdema vocare velit. Ab aliarum partium tumoribus neruum vicinum premẽtibus, idem etiam poteſt accidere.

Cõformationis vitium in neruo, cauſa Paralyſeos.

Conformationis vitio, ab ortu, neruis non rectè formatis, aut alioquin ductis, id quoq; accidere poteſt. Quod ſæpè in neruo linguę, vti mox in loquelæ defectu explicabimus, accidit, vt muti & ſurdi, ſicuti in auditus læſione dictum fuit, naſcantur.

Ab

Ab intemperie frigida, ſeu refrigeratione nimia (ſicuti mox in muſculis explicabimus) ſi non tantùm muſculi, ſed & nerui ipſi cum muſculo cui inſeruntur, vel ſine illo in ductu ipſorum extra muſculum, cùm frigidum ipſis admodum inimicum ſit, ita afficiantur, vt vel frigore conſtringantur & condenſentur, vnde ſpiritu animali non ampliùs libera patet via: vel adeò lædantur, vt ipſorum pereat functio, tunc quoq; Paralyſis partium, quarum nerui affecti ſunt, ſequitur.

Frigida intēperies nerui, cauſa Paralyſeos.

A ſiccitate & caliditate reſolutionem aliquam fieri Trallianus docet: quod certè, ſi talis quæ nerui ſubſtantiam adeò induret, vt ſpiritus eam permeare nequeat, ſic accidere neceſſe eſt: ſicuti idem â cauſis in muſculorum exiccatione explicandis, fieri poteſt.

Siccitas nerui, cauſa Paralyſeos.

Preſſio membri vehemens & perſeuerans, ab onere graui, vel vi aliâ facta, præſertim eo loci vbi maiores ſunt nerui, vel nudi ſub cute occurrunt, primùm ſpiritibus repulſis impeditis & diſcurrentibus, formicationis ſenſum in ſtupore dictũ, mox motus abolitionem, tandem & ſtuporem perfectum in parte, cui neruus compreſſus inſeritur, inducit. Fit hoc frequenter cùm pars parti per quietem, ſomni præſertim tempore, vt corpus brachio, pes pedi incumbens diutiùs, eademque premens, partem immobilem & inſenſilem, &, vt vocant, dormientem reddit. Quòd ſi verò hæc compreſſio cum valido nerui ictu ſubitò fiat, tunc ſtupor tantùm aliquis; cum dolore tamen & ſenſu formicationis permixtus, ſentitur: ſicuti hoc in illiſione cubiti, illic vbi neruus nudus ferè latet, & in annulari, & minimo digito, ſæpè caſu euenire ſolet.

Compreſſio nerui, cauſa Paralyſeos.

In ligaturis membrorum vehementioribus, maximè ſi neruus vinculo excipiatur, motus & ſenſus tactus partis ceſſant, quemadmodum & ex recur-

rentibus neruis vinctis, vocem perire, mox in loquelæ defectu oſtendemus.

Luxatis vertebris,aliorumq; articulorũ oſſibus, ſi illic nerui vicini premantur, paralyſis ſequitur. Quod tamen quia facilè cedunt, vixdum fieri poteſt: vti verò alia incommoda, ſicuti luxatis vertebris ceruicis, impedimenta reſpirationis & deglutitionis, vt in illorum læſionibus explicabimus, ſequuntur. In reliquis verò dorſi vertebris,niſi tanta fiat luxatio, quæ dorſalem medullam vehementer premat, paralyſis minimè fit. Sicuti gibboſos, in quibus multæ ſimul vertebræ luxatæ curuitatem dorſi, quam medulla illi indita, circa comprehenſionem ſequitur, efficiunt, reſolutos tamen minimè videmus: niſi fortè vna aliqua vel duæ vertebrę vehementer propulſæ, angulum acutum dorſi efficientes,eam premant; quod tamen ægrè propter dorſi firmitatem poteſt fieri.

Læſio nerui, cauſa Paralyſeos. Amputato ex vulnere neruo,quia tunc cõtinuatio hæc cum parte penitùs ſublata eſt, membrum reſolutum fit, & inſenſile quoque, niſi ab alijs neruis illæſis adhuc, ſenſum accipiat. Quod & illius contuſio ſæpè facit, læſo àdeò neruo, & ſanguine impleto, vt inutilis quoque fiat: vnde dorſali medullâ ex caſu ſic affectâ, generalis ſępè ſequitur paralyſis: aliàs verò alibi neruis contuſis, particularis reſolutio. Sæpè quoque poſt contuſionem, callo poſt ſe relicto,illud,ſicuti dictum,euenit.

In Neruis cauſa Spaſmi particularis. A neruis affectis, conuulſiones ſeu ſpaſmi particulares membrorũ etiam fieri poſſunt: non pituitâ repletis (ſicuti voluerunt, & ab eodem humore in neruos illabẽte,diuerſum effectum produci, & paralyſim & ſpaſmum fieri poſſe,ſcripſerunt)ſed irritatis & moleſtatis, ab ijſdẽ cauſis, ſicuti in epilepſia explicatum fuit; nondum tamen adeò grauiter, vt cerebrum in cõſenſum trahant,offenſis,tunc enim

gene-

generalis conuulſio ſeu epilepſia fieret, ſicuti hæc aliquando particularem hunc ſpaſmum, ſi maiores præſertim nerui afficiãtur, & noxa grauis ſit, ſequitur. In quo particulari ſpaſmo etiam, ſicuti in paralyſi, prout generaliores vel priuati nerui afficiũtur, vti illic reſolutio, ſic hîc côuulſio plurium pauciorúmve partium cõtingit: & ſe hîc, dorſi parib. affectis, in dorſi, brachiorum, & manuum motibus inordinatis, manifeſtat. Qui vel admodùm hæc mem bra conuellit & attrahit, in vero illorum ſpaſmo dicto: vel ſaltem digitos, manus, brachia, aliáve mem bra leuiter allicit, rurſumq́; relaxat, in Palpitatione conuulſiua ob id dicta, quia côuulſiones veras minatur, & Germ. Zupfen vocant. Frequenter quoq; neruorum coniugationibus moleſtatis, oris curuitatem & diſtorſionem illam morboſam, quam Cynicum ſpaſmum vocant, cauſat: Vel eam etiam leuem ſpaſmi ſpeciem, quę plorantibus & ridentibus inuoluntariè accidit: idq́; ex nimio animi affectu, ſpiritibus cum lachrymis eò profuſis, neruoſq́; impellentibus: ſicuti quomodo hoc fiat, & à ſola hac cauſa etiam grauiores conuulſiones oriãtur, in epilepſiæ & catalepſeos cauſis explicatum fuit. Licet & hæc ab alijs genita, ſpaſmum nõ ſaltem illum per affectus animi in ore cõcitatum, & mox illis remittentibus ceſſantem, ſed & perſeuerantem, & periculoſum gignant; qualis Sardonius ille riſus erat, â Cicerone deſcriptus, homines iugulans: qui & in generali conuulſione vnà cum alijs ſuperueniens, pro peſſimo habetur ſigno, ſæpeque ſoluto paroxyſmo, ob mentis alienationem, vti in epilepſia dictum, adhuc remanet. Sed & particularis hæc conuulſio non tantùm in enarratis motuum læſionibus ſe offert; verùm & in alijs, & reſpirationis, & excretionum motibus, ſi nerui ipſis deſtinati, afficiantur. Inter quos difficultas tranſglutiendi ea,

quam ſpaſmum ſtomachalẽ Chirurgi vocant, & in vulneratis tantopere metuunt, adeò frequens eſſe ſolet. Sicuti hæc ſuis locis rectiùs explicabuntur.

In Muſculis illorúmve tendinibus, cauſa Paralyſeos, Spaſmi flatulenti, aliarumq; immobilitatis ſpecierũ.

Muſculus cùm ſit inſtrumentum motus voluntarij, quod mẽbrum mouet, ſi ita afficiatur, vt membrum attrahere ampliùs nequeat, illius tunc fit reſolutio, ſeu paralyſis. Vel ſi talis illius ſit morbus, vt membrum contra noſtram voluntatem trahatur, tunc illius ſequitur non conuulſio propriè dicta, quam tantũm neruorum causâ fieri diximus, ſed vel impropriè conuulſio dicta, ſpaſmus nimirùm flatulentus appellatus; vel contractio à nobis vocata, permanens membri & valida, quam certè neruus, tam exilis chorda, ſi cum membro adeò graui conferatur, vti verò tendo muſculi adeò validus, efficere minimè poſſet. Læduntur autem hac ratione muſculi ferè, ſingulis partibus proprij, vnde & particulares tantùm reſolutiones, vel contractiones partium illarum ſequuntur; vel vnius ſolummodò partis, ſi illius peculiaris muſculus læſus ſit, vel plurium, ſi vnus muſculus pluribus demandet tendines: interdum tamen pluribus quoque ſimul affectis muſculis, generaliores etiam hæ læſiones partium, quas mouent, ſequuntur: quod ob muſculorum vicinitatem, & quod plures inuicem collecti, veluti vnâ membranâ incluſi ſint, in quibuſdam locis, vti dicetur, poteſt accidere. Quæ ſiue vnius ſiue plurium muſculorum læſiones, ab hiſce cauſis dependent. Si nimirùm humore vel flatu occupẽtur: aut tumorem præter naturam patiantur: aut exiccari inaniantur: vel intemperiem frigidam patiantur: aut alio modo lædantur: vel vitium organicum contraxerint.

Humor pituitoſus tendines occupans, cauſa Paralyſeos.

Ab humore muſculos replente, vel imbuente, vel illorum ſpacijs ſe inſinuante, rariùs paralyſis, vti verò frequenter ſi neruos occupet, ſicuti prius dictum

dictum eſt,gignitur. Nam ſi pituitoſus,ſeroſus,aut excrementitius humor, ad muſculorum corpora defluat, vel illic congeſtus ſit, tunc dolores, & illius causâ, vt membrum ægrè moueatur, potiùs quàm illius languorem, aut inſenſibilitatem parit: ſicuti in doloribus, ex defluxionibus natis, explicabimus. Quod & ſi ſanguis illuc è vaſis effundatur, vnà cum inflammatione partis accidit. Fit tamen interdum, humore aqueo muſculorum tendines diu alluente, atque irrigante, vt illis nimiùm laxatis, & elongatis, illius partis, quam attrahere debebant, ſequatur reſolutio. Quod iis tantùm in locis ferè accidit, vbi plures tendines excarni anguſtoq; in loco iuxta flexuras articulorum, ligamentis, veluti annulis, vincti, vt in carpi, & pedij regione, ſimulque coniuncti, feruntur: vbi retentus interdum ob loci anguſtiam humor, tendinesque humectans, & relaxans, facit, vt manus, vel pedes reſolutæ, toto vitę tempore, in quibuſdam maneant, & ceſſante quoque reliquarum partium, harum tantùm paralyſis relinquatur; abſumpto etiam humore, tendinibus longioribus, quàm par erat remanentibus. Vnde toto vitæ curriculo manus & pedes pendulas gerunt, & cùm aliquid attollere vel apprehendere conantur, quia digitos nihilominus mouere, vel incedere poſſunt, cùm id muſculorum beneficio facere nequeant, eas in altum ſublatas, impulſu brachij, vel cruris, proijcere ſolent. Quibus & eminentia, veluti tumor quidam, in carpi ſuperficie plerumque apparet, ortus ob extenuationem, quæ comes eius eſſe ſolet, oſſibus illic prominentibus, vel ob callum, aut nodum, qui frequẽter hîc naſcitur, à cauſis poſtea dicendis: quos Contractus noſtri Germani, cum reſoluti tamen ſint, appellant. Idq; fortè, quia, vti ſuprà dictum, cum reſolutione ipſarũ circa carpum

factâ, digitorum accedit ſimul interdum cõtractio: quod fit, quia in manibus atrophiâ ſimul laborantibus, ob compreſſionem venarum, quæ circa carpi anguſtias, à tumore, aut humore premuntur, & refrigeratæ ſunt, in partibus illis exanguibus, ita vt ob eas cauſas, ſanguini non pateat tranſitus ſufficiens, ligamenta & tendines quoque abſumpti & ſiccati, faciunt, vt articuli illi digitorum tandem ſiſtantur: minimè verò articuli per quos manus mouetur, qui iam priùs reſoluti erant. In eademque ſic ſede partes reſolutæ, & contractæ, & emaciatæ inueniuntur.

Ab eodem humore pituitoſo, ſeu aqueo, aut excrementitio, muſculi corpus, aut tẽdines adeò implente, vt diſtentus breuiorque factus, partem, cui inſeritur, attrahat, contractionem quoq; fieri poſſe videtur. Verùm cùm humor ad muſculos defluxus, ſpacia ipſorum, quibus inuicem iunguntur, occupet; dolor potiùs, eoque nomine difficultas illa membrum mouendi, quàm contractio partis, & ſi tendines aut neruos irriget, paralyſis potiùs, ſequuntur.

Flatus in muſculorum ſpacijs cauſa Spaſmi flatulenti. A flatu eadem ratione, non in muſculorum corpora, ſed in illa ſpacia, quæ muſculi inuicem iuncti, vel vicinis partibus annexi, efformant, irrumpente, ſuâq; copiâ muſculum vnum vel plures diſtendente, adeò vt breuiores facti, partem ad ſe violenter aliquamdiu trahant, ſpaſmum illum, quem proin flatulentum vocant, oriri plerique prodiderunt. Quæ tamen validiſſima membri extẽſio, à ſolis flatibus: vix fieri poteſt: vti verò palpitationem flatulentam quoque dictam, inde frequenter euenire, oſtendemus: niſi alia accederet cauſa inſuper, de qua mox in attractione nimia muſculorum dicemus. Quod vt in varijs corporis partibus ſæpè, ſic in digitis pedum frequentiſſimè euenit: muſculis

ſuræ

ſuræ carnoſis, tunc cum ſummo dolore, ob diſten-tionem, & protuberantiam ipſorum, affectis.

Flatulentum autem hunc ſpaſmum, flatuum efficit copia, adiuuante præſertim, viarum, ſeu ſpaciorum dictorum inter muſculos, amplitudine, flatibus ſuſcipiendis idoneâ. Quæ vel à natura quibuſdam accidit: qui & huic malo magis ſunt obnoxij: Vel à vehementi muſculorum motu euenit; ſic enim ab inuicem & à vicinis partibus veluti auulſi, ſpacia, quæ ipſos intercedunt, latiora ſenſim, præſertim ſi ſæpè tales motus repetantur, euadunt: in quæ poſtea flatus facile & leui ex cauſa, præſertim cùm muſculi in motu admodùm contracti, viam illis faciunt, vti mox dicetur, illabuntur: ſicuti & in excoriatis tergoribus eiuſmodi flatus inter membranas & carnem latere, ex bullis illic apparentibus, facilè cognoſcimus.

Tumor præter naturam durus in muſculis natus, vt membra ad ſe attracta, ſic aſtricta retineant, interdum efficit. Veluti ſcirrhus, aut nodus, ab excrementis in muſculis genitus, & præſertim circa tendines, vbi plures in articulorum regione conueniunt: vti priùs de carpo dictum: & in genu accidere aliquoties vidi, pede tunc adeò ſurſum attracto, vt calcaneus podici vicinus eſſet. Callus item in muſculo tendinéve poſt vulnus, quo vulnerati nondum tamen penitus abſecti erant, relictus, contrahensque vulneris labra, quia muſculi corpus caudámve tunc abbreuiat, vt pars, cui inſeritur, plus minúsve aſtringatur, facit; quod & in temporali muſculo læſo accidiſſe, osque adeò conſtrictum tunc fuiſſe, vidi, vt vix liquidiſſimos cibos intromitteret.

Tumor in muſculo tendine ve, cauſa Contractionis dictæ membrorũ.

Exiccatis muſculis ipſorúmve tendinibus, & cum illis nerui interdum ipſis inſerti, eouſque vt veluti indurati & calloſi facti, corrugati & aſtricti,

Exiccatio muſculorum illorumve tendinum.

cauſa Contractionis membrorũ. vlteriùs extendi flectique nequeant: tunc quo ſitu firmi manent, eodem quoque membrum fixum & immobile, & plus minùsve contractum, cui implantantur, retinent. Sicuti ſenij vel laboris nimij diuturnique cauſa, partes aliquas, eaſque maximè quæ nimiùm operando diu multumque exercitæ fuerunt, rigidas & diuerſimodè curuatas exiſtere, ſæpè cernimus; dorſoque flexo incedere, nec ſe rectè erigere poſſe, illos qui onera diu grauia geſtârint: digitoſque incuruos & manus habere, qui illorum operâ nimiùm ſunt vſi: aut tetano vel alijs contractionum ſpeciebus ſenes laborare. Quod non ſemper articulorum, vti poſtea dicetur, ſed & muſculorum iam dictæ exiccationis causâ accidere poteſt: abſumpto tũc à cauſis enarratis ipſorum humore, adeò vt macie confecti, (quæ & manifeſtè in membrorum illorum muſculis, maioribus præſertim etiam extrinſecùs patet) ex fibris potiùs quàm carne ipſorum corpora & tendines conſtare, chordaſque aridas, non molles neruos, repræſentare, videantur. Quàm ariditatem pinguedinis defectus, quæ primum à cauſis dictis abſumi ſolet, adiuuat; cùm & extrinſecùs illorum membranis adnata, tùm intrinſecùs quorundam maiorum præſertim muſculorum fibris innata, illos vt faciliùs in motu extendi contrahique poſſint, inungens, ſi eâ priuentur, ineptiores ad motum reddens. Item glutinis illius, quo tendines eodem nomine obliniri ſolẽt, ab ijſdem cauſis, quibus & humor & adeps deficiunt, conſumptio. Quam exiccationem ab atrophia dependere, ſuperiùs iam in humore pituitoſo, carpi tendines occupante, demonſtrauimus. Quæ quoque à calore vehementi extrinſecùs, per æſtus magnos, ſi vel diu perſeuerent, vel adeò potentes ſint, vt ferè vrant, aſtrictis tunc inde tendinibus & muſculis membranoſioribus

ribus potiùs, quàm carnoſis, accidere poſſunt. Vix autem ab interno calore, etiam in febribus ardentiſſimis talis muſculorũ fieri poteſt exiccatio, cùm nec in hecticis febribus, corpore alioquin in marcorem penitùs redacto, membra ob id contracta appareant, niſi fortè hoc in ſepto tranſuerſo, & in lingua, qua arefacta, vti mox dicetur, ipſius functio quoque labefactatur, ſicuti in reſpiratione læſa dicemus, accidat. Nam & conuulſiones, quas à contractione plurimùm differre diximus, febres haſce ſequentes, non ab exiccatione neruorum, vti voluerunt, proficiſci, ſed illorum irritatione, in epilepſia explicatum fuit.

Refrigeratis admodùm muſculis à cauſa externa, adeò vt calore natiuo ſopito, functio ipſorum labefactetur, tunc vel non rectè membrum mouere vel ægrè poſſunt. Vti in manibus & pedibus, iniurijs magis expoſitis partibus, aëris, venti, aquæ, frigoris, causâ ſæpè euenit, vt digitis tunc rectè res apprehendere nequeant: illis vel ſimul ſtupentibus, vel dolore ſummo iuxta radices vnguium ſe manifeſtante, vti alibi dictum, affectis. Sed & à frigore ſpaſmum illum, qui in aqua frigidiſſima natantibus euenire ſolet, muſculos tendinéſve aſtringendo, fieri exiſtimant: cuius tamen cauſas alias nos expoſuimus, quas tamen hæc adiuuare poteſt.

Refrigeratio muſculorũ, caūſa Motus impotentiæ.

Abſectis muſculis, vel illorum tendinibus, aut ſaltem tranſuerſim aliquouſque vulneratis, membri illius quod trahere debebant, ſequitur languor vel reſolutio. Quod vt in varijs corporis locis accidens, multas parit reſolutionum ſpecies: ſic & ſi in temporali muſculo fiat, maxilla inferior reſoluitur.

Soluta continuitas in muſculis tendinibúsve, cauſa Paralyſeos.

Extenſis inſuper nimiùm, per motum violentum, muſculi tendinibus, adeò vt veluti diſtracti, longiores quàm par erat, fiant, accidit, vt mēbrum

Elongatio nimia tendinũ, cauſa Motus impotentiæ.

poſtea ſufficienter eleuare nequeant, & quia tunc ægrè rurſum ſe recolligunt, perſeuerãs fit malum. Quod in manibus, grauia onera ſubleuando, ex valido illo nixu quandoque euenit. Vti & in genu articulo accidere vidi, per impetum adeò impulſo, vt multi qui illic occurrunt tendines, ex illo ſubito & violento motu diſtracti, longioresque facti, aut à connexu vinculorum liberati, poſtea partem rectè flectere ampliùs non potuerint, claudicantesque ægri poſtea permanſerint.

Attractio nimia muſculorum, illorumq; tendinum, cauſa Spaſmi flatulenti.

Sed & attractis etiam cum impetu muſculis illorumque tendinibus, ſæpè contingit, vt nimiùm illis etiam vltra terminum conſtrictis, vel alioquin diſtortis ſeu inflexis, aut à ſitu naturali nonnihil declinãtibus, adeô vt mox iterum relaxari nequeant, membrum vltra mediam figuram trahant, fiatque ſpaſmus ille, qui toties homines, cùm violenter aut inordinato motu membra extendunt, aliquamdiu detinet: vti in pedibus cûm caligas cum labore induunt, vel natando in aqua, illos non conſueto more agitant, frequentiùs accidit. In quo ſpaſmo, prominentia muſculi apparens, dolorque vehemens, eum ex contractione conuolutum, & in ſeſe nimiùm coarctatum, ſatis oſtendit. Flatu tunc quoque in ſpacium illud, quod eleuatus efficit, vti ſuprà dictum, irrumpente, illiuſque diſtentionem adiuuante. Idque tam diu, donec rurſum muſculo relaxato, ſpaſmus iterum ceſſet: quod citiùs oppoſito muſculo, partem quam muſculus illi affixus ſequitur, trahente, perficitur. Qui tamen, ſi pars, vt ſupra in flatu dictum, diſpoſita ſit, flatuumque adſit copia, citiùs faciliusque redire, atque aliquando non vno aliquo tantùm, ſed multis in locis homines moleſtare ſolet. Quam veram ſpaſmi impropriè dicti adeò violẽter & cum dolore membra extendentis cauſam eſſe, quilibet, ſi rectè rem conſi-

conſideret, cognoſcere poterit. Cùm qui neruorum cauſâ verus ſpaſmus, in hiſce vel alijs partibus interdum fit, adeò violenter, ſicuti quando muſculorum cauſâ oritur, membra extendere, aut dolorem tantum inferre nequeat.

Organicum vitium muſculi, cauſa Motus impotentiæ.

Verùm & ab ortu, organici morbi vitium hoc, ſi ab inſitis cauſis, muſculis illorúmve tendinibus accidat, in pluribus paucioribúsve locis, vt longiores breuiorésve ſint, membrorum illorum ſequitur vel languor, vel aſtrictio. Sicuti aliquos rigidò dorſo vel inflexò aliiſve partibus contractos, vel etiam reſolutos natos, vidimus.

Partes quæ in motibus voluntarijs mouentur, ſunt membra externa, oſſibus firmata, validos motus, vti dictum, obeuntia: in quibus ſi cauſa immobilitatis conſiſtat, in oſſibus ipſorum plerunq; vel ligamentis & cartilaginibus exiſtit. Item partes faciei, debiliores motus edentes, labia, palpebræ, oculus. Quorum vitia, quæ motibus ipſorum incommodant, nunc in ſingulis explicabimus.

In Oßibus, cauſa Motus impotentiæ.

Oſſa ſi ita afficiantur, vt loco moueri nequeant, tunc nec pars, quę ex illis componitur & ſtabilitur, ſequi poteſt. Quod fit ex læſione ipſorum inſigni, fractis aut amputatis, vel cõtuſis, aut alioquin pondere preſſis: vel ſi in articulis quibus ad motum edendum inuicem iunguntur, dislocentur.

Fractura oſſis, cauſa Motus impotentiæ, vel alia Læſio ipſorum.

Fractis itaque vel abſciſſis, aut contuſis aut preſſis oſſibus partium mobilium (de alijs enim eorum læſionibus alibi agemus) fit, vt, primùm ſi confracta ſint & penitus abrumpantur, tunc etſi pars oſſis fracti, cui muſculi & tendines implantati ſunt, attrahatur (quòd tamen ob dolorem qui adeſt, & vel leuiſſimo illius motu exacerbatur, fieri nequit) cùm abrupta pars non ſequatur, pars moueri rectè minimè poſſit. Quod in partium quæ mouẽtur longis oſſibus & tenerioribus citiùs

fit: quæ & faciliùs franguntur, ſi vno tantùm oſſe conſtent: & tunc ſi fractura tanta ſit, vt abrupta oſſium extremitates ab inuicem recedant, oſſis portione quæ tendinibus, qui ſemper tenſi ſunt, adnata eſt, ſurſum tractâ, cùm nihil reſiſtat, partis ſequitur abbreuiatio. Vt in femoris, humeri, digitorumque ſæpè fit oſſibus. In partibus verò, quæ duobus longis firmantur oſſibus, vt hoc fiat, vtrumque frangi & hoc modo diſiungi oportet, cùm ſi vnum tantùm rumpatur, alterum adhuc partem ſuſtentet, nullaq; proin illius ſequitur breuitas, nec motus illius, niſi dolor hoc impediret, tunc tolleretur. Sicuti in binis tibiæ & cubiti hoc nonnunquam contingit oſſibus: & in diſtinctis maxillæ inferioris oſſibus latis, in vtroque latere, vel vno ſaltem poteſt accidere. Quod ſi verò ex pluribus oſſibus longis, veluti pedij & poſtbrachialis, pars ſit compoſita, cùm omnes ſimul vix abrumpantur, dolor potiùs, quamdiu is durabit, quàm organi vitium, motum tunc impediet. Breuia item & craſſa oſſa, ſi frangantur, tunc etiam doloris causâ, motus tamdiu præpeditur: Vt cùm vertebrarum ſpinæ, ſicuti ſemel obſeruaui, abruptæ ſunt, cùm corpora ipſorum vix penitùs confringi poſſint, vti neo alia oſſa ex minoribus. Talo tamen cõfracto, quem per medium penitùs diuulſum, ex caſu vidi, motus quoque per ſe, non ſolùm doloris causâ, aufertur. Et ſi hoc in mola fiat, quam in aliquibus ſæpiùs in duas partes admodum ſeparatas & diſtantes, confractam notaui: tunc, cùm articulum genu minimè conſtituat, ſed quia tendines errantes, quos tantùm mola, ne deflectant, retinet, motus illius articuli labem patitur.

Quæ omnia oſſa enarrata tàm longa quàm breuia, per vulnus ſimili ratione diſſecta, ſimilem in motu impotentiam eadem ratione procreant.

Vti ex contuſione illorum, quamdiu dolor moleſtat, ob illum potiùs, quàm alia ratione, niſi fractura adſit, motus præpeditur. Quod in dorſi vertebris nonnunquam & brachialis, alijsque minoribus pedis oſſibus, ſolet contingere.

Quæ omnia, tàm fracturę, quàm vulnera & contuſiones, à cauſa violenta, ab ictu vel caſu, extrinſecùs illata, illis accidunt. Ex corruptione itidem per ſphacelum oſſium, non tantùm minorum, ſed & maiorum, portiones aliquas adeò exeſas & corruptas vidimus, vt oſſa, ac ſi fracta eſſent, conciderent, & ad motum inutilia redderentur; idque tum ob luem Veneream, aliásve cauſas. Sicuti & ex cancro gingiuarum, maxillæ inferioris partem aliquam cum dentibus, in vno latere exemptam, & puellam quæ hoc paſſa fuerat, nihilominus maſticare potuiſſe, obſeruauimus.

Sed & oſſa pondere carne, aut pinguedine grauata, ad motum ſegniùs ſequuntur.

Dislocatis oſſibus duobus, quæ mutuò iuncta, ligamentisq; conſtricta, ad motum articulum formant: ſi hoc in articulis, qui apparente motu, per diarthroſin mouentur, fiat: tunc & hæc immobilitas manifeſtior erit, magisq; incommodabit, præſertim ſi magna ſit luxatio. Quo fit, ſi caput oſſis è ſuo ſinu penitùs excidat, & tunc exarthrema vocant: nam ſi ad ſupercilium illius tantùm feratur, leuior tunc fit luxatio, & pararthrema appellatur, quam aliqui ſeparationem tantùm vocant. Quarum vtraque ſi contingat in articulis, per enarthroſin iunctis, vti femoris cum coxa, & caput è ſuo acetabulo elapſum & in ſuperiora detruſum, illíc ſubſiſtat, ligamento laxo retentum, crus quoque abbreuiatur, prominentiaque in eo loco apparens fit: quod &, ſi in poſteriora vel exteriora feratur, accidit. Nam ſi ad interiora vel anteriora

Dislocatio oſſium articulorum, cauſa immobilitatis.

ducatur, cûm circa ſupercilia ſubſiſtat, pes longior tunc potius euadit. Et ſi in humeri cum ſcapula articulo hoc fiat, vti propter ſinum planum, citiùs fieri poteſt, in inferiora ſub ſcapulam plerumque humerus delabitur, eminentiaque tunc ſummi humeri deperditur, illiusque loco concauitas ſe manifeſtat. Et ſi maxilla hoc modo luxetur, os apertum, fixum & curuum, ſi in vno tantùm latere fiat luxatio, efficit. Idem in articulis per ginglymum compoſitis, recedentibus ipſorum capitibus ſinibusque ab inuicem, in hoc illúdve latus, accidere poteſt. Vt in tibiæ cum femore & pedibus: cubiti cum humero & brachiali, digitorumque oſſium articulorum, luxationibus. Qua ratione & mola, ſi è ſinu ſuo excidat, tendines diuertendo, vti in fractura illius dictum, motui non alia ratione incommodat. In trochoide verò articuli ſpecie, quâ caput ſupra vertebras mouetur, cum cardo ille, quem prima vertebra cum ſecunda efficit, adeò ſurſum attolli vix queat, vt é ſuo ſinu procidat, ſitque tam firmiter ligamentis conſtrictus, eueníre vix poteſt, vt caput, luxationis causâ, motum amittat.

Quôd ſi verò luxatio in articulis qui obſcurè motu per ſynarthroſin mouentur, eueniat; Fiatque hoc in ea ſpecie, quem nexum ſeu coalitum mobilem vocauimus, quo dorſi vertebræ inuicem conſtruuntur, tunc laxâ quæ vertebras ſimul conglutinat cartilagine, in pluribus illarum ſpacijs, maximè circa mediam dorſi ſedem, & ſuperiorem lumborum, cùm illic copioſior inueniatur, aliquid remittente, accidit, vt plures vertebræ (cùm vna ſola vix adeò extrorſum ferri poſſit, illiusque quâ nectitur cartilago, adeò relaxari) ab inuicem plus minúsve ſuccedentes, curuitatem in dorſo, & cûm ſe erigere nequeat, breuitatem quoque illius,

& cum eo totius corporis in gibboſis appellatis, procreent. Atque prominentia tunc inde nata, ad exteriora potius quàm interiora, cùm ſpinæ vertebrarum illas eò adeò detorqueri non ſinant, protuberet, & pro diductionis vertebrarum modo vario, nunc acutum, nunc obtuſum, & maiorem minorémve gibbum efficiat. Nonnunquam ad latera inflexæ vertebræ, alio modo corpus intortum & breue efformant. Et in omnibus illis dorſi curuitatibus, cùm coſtæ dorſo adnexæ ſequantur, pectus quoq; vel elatum vel depreſſum, vel aliter deformatum apparet. Vnde & difficilis, ſi thoracis ſtructura admodum vitietur, ſequitur reſpiratio: vel periculum quoq; ſuffocationis, ſi ceruicis vertebræ luxatæ ſint, quod tamen, cùm pauca illic intercedat cartilago, non niſi ſumma vi fieri poteſt: vti verò nonnũquam prima vertebra, quæ per arthrodiam laxè iungitur, ſi luxetur, ſextam anginæ ſpeciem ab Hippoc. vocatam, efficit.

In reliquis verò paruorum oſſium mutuo copulatorum ſtructuris, vt brachialis, pedij, tarſique oſſium, cùm validè inuicem cõſtrictæ ſint, rarius hoc euenit; & ſi eueniat, cùm ſingulę admodum obſcurè moueantur, impedimentum in motu non adeò magnum adferre poſſunt.

Situs autem naturalis articulorum hæc peruerſio tanta, vt articulus immobilitatem amittat, nec cardo ille, vti dicitur, verti poſſit, à varijs cauſis proficiſcitur. Ab impetu nonnunquam in oſſibus facto, & coniunctiones haſce oſſium dirimente: vti ſi alterutrum os, quod articulum format, ictu caſúve, ab alterius coniunctione impellatur, vel trudatur: quod vt in plerisque articulis, ſic in humeri, naturaliter aliàs illic prominente, ex caſu facilè, & frequenter fieri, videmus. Ex attractu quoque oſſis ſupra modum facto, vel ad locum, quò minimè

duci debebat, idem contingere poteſt: vt in pandiculatione, ore nimiùm vel incuruè diſtento, maxillæ luxatio: vel aliorum oſſium, geſtiendo, vel ſeriò in tortura, contorſio. Sed & ſenſim hoc accidit, ſi in eandem partem ſæpè pars mobilis inclinetur, eoque ſitu diu retineatur, vnde tandem continuo vſu, laxati articuli diducuntur, & cùm ad naturalem ſitum reduci nequeant, immobilitatem membri, cuius & figuram vitiant, cauſant: qua ratione in vertebris dorſi gibbus naſci ſolet in puellis, quando ex conſuetudine curuæ nendo ſedent, & in infantibus, cum ſitu corporis non decenti cubant. Quo modo etiam principium curuaturæ dorſi, ſiue ab ortu, ſiue caſu factum, ſe eò inclinando, tum in inceſſu, tum decubitu, nec oppoſito motu reſiſtendo, augent. Sponte autem quoque non oſſis vitio, ſed ligamentorum, luxatio accidere poteſt, ſicuti nunc explicabimus.

In Ligamentis oſſium articulorum, cauſa Motus impotentiæ.

Ligamentorum articulum obuoluentium & retinentium cauſâ, articulus luxari, motuſque illius ſic ceſſare, vel aliàs citra luxationem ſiſti & impediri poteſt.

Soluta continuitas ligamentorum, cauſa Immobilitatis.

Ob ſolutam continuitatem ligamentorum, quæ vtraque oſſa in articulo, ne dislocarentur, retinere debebant, luxatio ipſorum, vel elongatio membri ſaltem ſic à quibuſdam appellata, fieri etiam poteſt. Quod tamen ex ruptura eorũ, cùm validiſſima ſint hæc vincula, vix poteſt accidere, niſi tereti ligamento, quod femoris caput acetabulo nectit, ab oſſibus per vim abrupto, hoc eueniat. Ex vulnere verò, ad ligamenta membranea quæ extrinſecùs articulum ambiunt penetrante: illaq; diſſecante, idem contingere poteſt: ſed quia in abditis ſedibus hæc latent, rarius illud contingit. Exedi à pure, ſuppuratione illic factâ, ligamenta quoq; poſſunt, quod in femoris cum coxa articulo, nonnunquam euenire ſolet:

ob

ob ſinuoſa vlcera, quę illic circa membraneas ſedes nata, iuxta nares & coxam, continuò pus album, viſcoſum fundunt, & intrinſecùs ligamenta hæc corrumpunt. Quales multos ſic affectos, luxato & abbreuiato crure, claudos perpetuò manſiſſe, vel ſaltem, non luxato, pede longiore quàm par erat, claudicaſſe vidimus. Interdum quoq; diſtractis nimiùm ligamentis, articulos ambientibus, & ex parte ab oſſibus cui connaſcuntur, veluti dilaceratis, per impetum violentum articuli, in tortura, aut caſu alio, motus articuli nõnihil impeditus relinquitur; cum dolore ab initio diu ſæpè moleſtus. Sicuti in genu articulo, & humeri alijsq́ue accidiſſe, aliquando obſeruaui: & ex violẽta attractione ocrearum, cùm induerentur, coxendicis articulum ſic læſum ſibi fuiſſe, Caſparus VVolphius Medicus inſignis, vetus amicus meus, mihi narrauit.

Laxitas ligamentorum, cauſa Motus impotentiæ.

Sed & ob laxitatem ligamẽtorum horum, ſicuti in articulis qui manifeſto motu mouentur, hoc naturaliter illis accidit, vt laxiora ſint, nec articulum qui libentiùs moueri debebat, ſtringendo arctiùs impediant, fit, vt hi articuli faciliùs quàm alij diſlocentur, ſic, ſi & hæc, quæ per ſe cæteris laxiora ſunt, & alia quoque, ſi lata ſint, magis adhuc amplientur, & quæ teretia ſunt, elongentur, tunc membrũ longius quàm par erat, pminet, & vt faciliùs leuioriq; ab impetu luxatio fiat, cauſam adiuuantẽ præbent. Quæ ab ortu quibuſdam eueniunt, vnde & membra flectere, extenderéve vltra naturalem ipſorum terminum aliquouſq; poſſunt: Vel vnum membrũ altero longius habent: vel, vti aliqui voluerunt, diſlocatis membris ſtatim creſcunt. Vel ratione ætatis, ob mollitiem ligamentorum & oſſium appendicum, articulum efformantium, qui cartilaginoſi aliquamdiu manent, accidit. Et plerique ab aqueo humore pituitoſo, ſeroſo, has partes adeò irrigãte,

id fieri poſſe putarunt: quod tamen veriſimile non eſſe, vel inde eſt manifeſtum, quòd in leucophlegmaticis aliјſq; arthritidis ſpeciebus, diu illic humore ſubſiſtente, nulla tamen partis ſequatur luxatio.

Exiccatio ligamẽtorum, cauſa Motus impotentiæ.

Exiccatis quoq; & induratis ligamentis conſtrictiſque, & calloſis, aut tophis in podagra, aut nodis, impeditis, articulorum illorum motus fixus & immobilis manet: aut alioquin ægrè mouentur, & ſtridorem nonnunquam & fragorem, ac ſi rumperentur, ſi maiori vi vrgeantur, edunt: cuius tamen ſoni cauſa etiã eſt, ſi vlteriùs quàm moderato motu articulus moueri debebat, vi impellatur. Talis autem ligamentorum exiccatio, ex ſenio & febre acutiſſimâ, oſſa quoque & vngues, vti alibi dictum exiccante, nonnunquam proficiſcitur: Vel alia læſione, vnde callus vel nodus illic naſcitur: Vel humore in tophum iuxta articulos conuerſo, vti ſuo loco explicabitur.

In Cartilaginibus oſſium articulorum, cauſa Immobilitatis.

Cartilago quæ capita oſſium mobilium incruſtat, ſi lubricitatem & viſciditatem amittat, & ab ijſdem cauſis exiccetur vel exaſperetur, motui etiam, ſicuti cardo rubigine infectus, officit.

In Labijs, cauſa illorũ Immobilitatis.

Labiorum os aperientium affectus causâ, ipſorum motum labefactari, atque oris amplitudinem vitiari contingit. Si illa amputata, vel ita diſſecta, vt ad motum ſequi nequeant, exiſtant. Aut alioquin, vt in lue Venerea euenire vidimus, vlceribus depaſta & corrupta. Alia autem vitia illorum, dolore potius, vt ſuis in locis oſtendemus, incommodant.

In Palpebris, cauſa illorum immobilitatis.

Palpebræ vitio, oculum non poſſe claudi, vix euenit: Niſi tumor aut excreſcentia aliqua illic nata, hoc impediat. Aperiri verò oculum non poſſe, ſaltem palpebrâ ſuperiore diſſectâ, vix autem alijs de cauſis accidit.

In Oculo, cauſa illius

Oculi morbi causâ, ipſius motus vix deficit: Niſi ob tumorem illius, quo minùs liberè volutari poſſit,

poſſit, hoc fiat, dolore tunc præſertim motum impediente. Strabiſmus autem muſculorum oculi cauſâ, vt dictum, licet ab ortu natus ſit, potiùs oritur. Et ſi oculo vulnerato vel effoſſo, hoc fiat, non ſolùm motum amittit, ſed & inutilis fit oculus. *Immobilitatis.*

Curatio.

CVratio omnium horum immobilitatis generum, ſiue generalis multarum partium, ſiue propria ſingularum mobilium, ſit paralyſis: aut ſpaſmus: aut contractio; aut gibbus; luxatio; fractura; vulnus; aliáve læſio: inſtituitur pro ratione cauſæ. Quam diximus eſſe, humorem neruos occupantem, vel muſculorum tendines: intemperiem frigidam muſculorum & neruorum: diſtentionem muſculorum à flatibus: ſiccitatem vel inanitionem muſculorum, tendinum, ligamentorum: tumorem durum in tendinibus, ligamentis: compreſſionem nerui: vulnus vel contuſionem in neruo, muſculo, illiúsve tendine, ligamento aut membro: fracturam oſſium: luxationem articulorum: & tandem organicum vitium in omnibus ad motum facientibus organis. In quibus ſingulis nunc quid prædicendum, aut agendum ſit, proponemus.

Ab aqueis, excrementitijs vel pituitoſis vel ſeroſis humoribus, ſimplicibus vel permixtis, neruos irrigantibus aut prementibus, aut refrigerantibus, ſi paralyſis fiat, ſiue ea generalis multarum, aut particularis quarundam ſaltem ſit partium, curandi ratio ſequens erit inſtituenda. Qualem quoque conuulſioni ſeu ſpaſmo ſpeciali ſanãdo, quem ab eodem humore fieri crediderunt, ſimiliter conuenire exiſtimant, & adſcribunt: nos verò, qui eaſdem quas generalis conuulſionis cauſas diximus, particularium etiam cõuulſionum eſſe ſtatuimus, *Paralyſeos à pituita genitæ curatio. Quam & Spaſmo particulari, quẽ ab eodem humore fieri credunt, plerique accõmodant.*

quod generalia præſidia attinet, eadẽ quoque, quæ in epilepſia explicata ſunt, vſurpanda potiùs cenſemus: topica verò quæ hîc in pituitoſa Paralyſi conuenientia deſcribuntur, etiam loco affecto in ſpaſmo, ſi modo conuulſio inde facta, vel dolor illud vrgeat, communi Medicorum conſenſui ſubſcribẽtes, adhibita, prodeſſe iudicamus: quia tamen in ſpaſmo membrorum attractio, plerumque non adeò topica remedia requirit, ſicuti periculum ſubſecuturæ mox epilepſiæ, eorum quæ illam præcauent, vſum adhibere, nos admonet, ſicuti illic tàm ea quæ intrinſecùs aſſumuntur, quàm extrinſecus eo nomine adhibentur, explicata fuerunt. Quemadmodum & ſi ad muſculos humor pituitoſus delapſus, illic cum dolore diſtentiones pariat, in defluxionibus curatio explicabitur.

Prædictio in Paralyſi pituitoſa.

In paralyſi itaq; pituitoſa, vt vocant, ſiue generali vtriuſq;, vel vnius lateris, ſiue hæc apoplexiam ſequatur, aut per ſe incipiat, cùm morbus ſit chronicus, atq; ægri tam diu in vſu medicamentorum, & decenti regimine, vix perſiſtant, difficulter admodùm curatio procedit: præſertim ſi ſenibus aut alioquin viribus exhauſtis accidat: aut ſi in quibuſdam locis ceſſet, vitium interdum perenne, in loquela, vel manibus aut alibi relinquit. Nec minùs particularis reſolutio longam curam requirit, quæ & in generalem, cuius prænuntia ſæpè eſt, interdum deſinit. Periculoſa quoq; nonnunquam paralyſis eſt, quia apoplexiam minatur, in quam, niſi ſanetur, ſæpè finiri & ægrum iugulare ſolet. Interim tamen, ſi in cura paralyſeos rectè procedamus, nec in morbo diuturno deſiſtamus, ægriq; obtemperent, nec aliud grauius obſtet, ea fœliciter nonnunquam ſuccedit: vel ex generaliori, humore nõ circa originem ſubſiſtente, ſed procedente, in particularem commutatur.

Quam

Quam curationem ita inſtituemus, vt ratione cauſæ, humorem neruos occupantem, ab illis aliò reuellamus, deriuemus, vel è corpore expurgemus: aut alioquin in parte diſcutiamus, vel abſumamus; & ne noua excrementa generentur, à quibus humores hi vel augentur, vel fouentur, caueamus. Morbi verò causâ, vt intẽperiem frigidam & humidam in neruoſo genere corrigamus; Symptomatum tandem occaſione, vt partes imbecillas roboremus: & ad muſculos vim & ſpiritus rurſum alliciamus: viribusq; totius corporis proſpiciamus. *Methodus curandi in paralyſi pituitoſa.*

Quæ hoc ordine fieri debēt. Primùm ad ea quæ per aluum purgant, nos conuertimus, atque ante fortiorum vſum communia excrementa inteſtinorum & fæces, aſſumptis iniectiſque eluimus; ſic enim illuuie hac priùs depoſitâ, catharcticorum vires ab ijs non refractæ, melius ſeſe exerunt. Poſtea humorem pituitoſum calidis incidentibus, appropriatis præparabimus. Quo facto, purgantia, quæ naturam ad humores ab alto euocandos, & per hanc viam naturalem excrementis expurgandis deſtinatam, excernendos, egregiè ſollicitant, & ſic à parte affecta reuellant, exhibebimus. Quæ omnia in hoc morbo diuturno, ſi non mox iuuant, ſæpè erunt repetenda, vt continuò naturam, quò eò potius ſeſe exoneret, aſſuefaciamus. Per alias quoque ſedes euacuationes moliemur, prægreſſâ tamen eâ quæ per aluum fit. Vti per os & nares: quæ fiunt: vel vt excrementorum noua collectio præcaueatur, quæ cum in prima concoctione non rectè facta cumulari ſoleant, vomitus eo nomine, tàm aſſumptis quàm actu concitandus, vel præcipuè, vt cerebri excrementa, quæ naturaliter per has vias cerebrum expellere ſolet, huc alliciantur, & ſic quò minus neruorum ductum ſequantur, diuertantur: quod in os nareſque immiſſis, præſta-

phanginæ, quia aromata multa continent: quæ addito agarico magis efficaces erunt: & dum fluit materia ſi rhabarbarum addatur, maſtix, & vt potentiùs calefaciant, caſtorium.

Hoc modo: ℞. pilul. Aſſaiereth ʒ.ij. Alephang. ʒ.j.ß. Agarici, Rhabarbari ana ʒ.j. Maſticis ʒ.ß. Salis gemmæ ℈.j. Caſtorij ℈.ß. cum ſyrupo de Stœchade: fiat maſſa: Capiat ℈.ij. pro vice, per vices.

Vel ex alijs parentur: ℞. Terebinthinæ ℥.ß. Capiat per ſe, vel dilutam cum Melle & aquâ luæ; eſtque purgás & appropriatum ſingulare paralyſeos remedium: cui ſpecies Hieræ aliqui addunt: Et ſæpè exhibent.

Ex liquidis eodem modo aſſumptis conuenientibus, ſic quoq; minoratio, vt vocant, fieri poterit.

Cathartica dein fortiora exhibenda, vix tamen ante 14. diem morbi inuaſionis, quod tempus præparatione humorum conſumitur, ne vti ſæpe fit in morbis ex defluxione, dum fluit adhuc, magis concitetur horum vſu, præſertim ſi lachrymæ, quæ materiam fundunt, compoſitiones has, vti in pilulis ſæpe fit, ingrediantur: quæ proin ſi citiùs purgandum, omittendæ, & aſtringentia potiùs quædam permiſcenda.

Pilularum forma conuenientiſſima hæc erit: ℞. pilul. Fœtid. Cocciarum ana ℈.j. de Oppopanace ℈.ß. cum ſyrup. de Stœchade fiant pilulæ: ſi non ſatis operantur acui poſſunt trochiſ. Alhandal gr.v.

Pilularum Chamæpitheos ʒ.j. exhibita, idem magno ſucceſſu præſtabit: de quibus poſtea.

Potio talis loco pilularũ ſumi poſſet: ℞. el. Diaphæn. Indi mai. ana ʒ.i; ſyrupi Diacnicu ℥.vj. aquę Cinam. ʒ.ij. aquæ Chamæpith. q.ſ. fiat potio.

Vel ℞. tab. Diacarthami tuæ deſcript. ʒ.j ß. tab. de Citro ſol. ʒ.ij. diſſoluantur cum aqua Saluiæ, Pro vno hauſtu.

Decoctum loco horum fieri poteſt: ℞. ſemini Carthami, fol. Senæ ana ʒ.iij. Hermodact. ʒ.j. rad. Liquirit. ℥.ß. Paſſul. par. xx. Ficuum par x. ſeminũ Aniſi ʒ ij. fl. Roſmarini P.j. fiat decoctio: infunde Agar. troch. ʒ.j.ß. Turbith ʒ.j. Zingib. ʒ.ß. Cinamom. ʒ.j. fiat expreſſio: diſſolue Mellis roſ. lax. ℥.ß. fiat potio.

Per vices purgantia repetenda erunt, ſi morbus perſeueret, præſertim ſi magna humoris defluxi ſit copia, vt in generaliore paralyſi, & corpus plenum. Quod fiet de nouo humore præparato, rurſumq; purgato: vel exhibendo aliquamdiu, per triduum, interpoſitis die vno vel altero, interim quieſcendo, vel ſingulis menſibus: aut veris & autumni temporibus: ex ſequentibus parata.

Pilularum forma ad quæuis recipienda, conuenientiſſima eſt: commendanturque præſertim pilulæ Chamæpitheos vel tuæ appellatæ, quos Matthiolus præſentaneũ ſtatuit remedium, & Bened. Victor glorioſum vocat adiumentum. Si ℈.j. ante ſomnum nocturnum quotidie: vel ſaltem bis in ſeptimana ſumatur: quarum deſcriptionem ab vtroque eodem modo prolatam, ſic magis accommodatam reddimus: ℞. colocynth præpar. ʒ.ß. Scammoneę prępar. ʒ.j. Turbith. ʒ.j.ß. Agarici ʒ.ij. Rhabarbari ʒ j.ß pul. Hieræ ſimpl. ℥.ß. Zingib. ℈.j. Spicæ, Salis foſſilis ana ℈.ß. fl. Lauandulæ, Stœchados ana ʒ.j. Oppopanacis ʒ.ß. M[illegible]icis ℈.j. Caſtorij ℈.ß. olei Maioranæ & Roſmarini per deſtillat. ana guttas v. ſucci Chamæpith. rec. extracti & cocti inſtar extracti q. ſ. fiat maſſa.

Syrupus vſualis ſic præparabitur, minori labore & ſumptu; ℞. rad. Acori veri ℔.ß. Saluiæ ſiccæ ℥.j. Chamæpith. ʒ.vj. florum Stœchados & Lauandulę ana ℥.ß. ſeminis Carui ʒ.ij. fiat decoctio; & in colatura infunde Agarici ℥.j.ß. fol. Senæ ℥.iij. leuiter ebul-

ebulliant: arom. Cinamom. ʒ.ij. Zingib. ʒ.j. adde Mellis quar.j.ß.fiat ſyrupus ad conſiſtētiam coctus ad vſum: Tentando primum exhibitione ℥.j.ß.

Vel compoſitus admodū ſic parabitur: ℞. rad. Acori veri, Ireos ana ℥.j. rad. Angelicæ vel Imper. Enulæ, Pyrethri, Peucedani, Ariſtol.rot. ana ℥. ß. Galangæ, Cyperi, Valerianæ, Rubiæ ana ʒ.ij.herb. Saluiæ, Maioranæ, Betonicæ, Meliſſæ, Pulegij, Polij, Hyſopi, Thymi, Serpilli ana M.j. Iuæ M.j.ß. florum Stœchados, Lauandulæ, Anthos, Primulæ an. p.j.ſeminum Carui, Fœniculi, Sileris mont. Pæoniæ ana ʒ.ij. Erucæ, Rutæ, Viticis, Angelicæ ana ʒ. j.baccarum Lauri & Iuniperi ana ℥.ß.rad Liquirit. ℥.j. Ficuum par. xij. Paſſul. par. xx. ſeminis Carthami ℥.ij.fol. Senæ quar.j.ß. Turbith ℥.ß. Agarici ʒ. vj. Hermodact. ʒ.ii .rad. Serpentariæ ʒ.ij. Mechoacæ ʒ. iij. fiat decoctio ſecundum artem, colatura aromat. Cinam. ℥ ß. Zingib. ʒ.j.ß. Salis gemmæ ʒ. ß. adde Sacchari ℔.ß. decoquatur ad conſiſtētiam ſyrupi: Capiat pro vice ℥.ij. vel plus.

Electuarium vſuale idem præſtabit: ℞. el. Diaphæn. Indi mai. tab. de Citro ſol. ana ℥.j. tab. Diacarth, tuæ deſcr. ʒ.vj. pulu. Hieræ colocynth. ʒ.iij. Maſticis, Oppopanacis, Sagapeni ana ʒ. ß. Nucis moſc. Zingib. Cinam. Gariophyl. ana ʒ.j. cum ſyrupo de Iua, vel de Stœchade: fiat elect. Capiat à ʒ.iij. ad. quatuor.

Per vomitum exhibitis etiam fortiſſimis, vt Stibio, aliqui expurgationes moliuntur: cuius tamen vſu reſolutos ſubitò factos, qui priùs non erant, bis terve reuera notaui. Idcircò leuioribus potiùs (niſi ſponte ſuccedat, aut actu irritetur) propinatis, in conſuetis citiùs, moueri debet.

Per ſudores ſæpè repetitos, decocti Guaiaci, Chinæ, aut aliorum exhibitione, cùm alia ratione auferri nequit, hic morbus diuturnus ſæpè ſana-

tur: quod accommodum fiet, ſi in eodem Saluia, Chamepithys coquantur: illudq; Galanga & Nuce moſch. aromatizetur. Veluti ſic: ℞. Sarſæ parillæ ℥.ij. Guaiaci ℥.iij. rad. Ireos ℥.j. rad. Enulæ ℥.ß. rad. Acori ℥.ß. fiat decoctum in Aqua ſecundum artem: Pro ſudatorio & ordinario potu.

Sed & alijs exhibitis interdum ſudores mouere, plurimùm competet: vt rob de Ebulo ʒ.ij. diſſoluantur cum aqua Chamæpith. & Saluiæ: Bibat.

Menſes, Hæmorrhoides, aſſumptis hæc prouocantibus remedijs, ſi ſubſtiterint, vtiliter promouentur.

Quæ ad nutritionem & ſuſtentationem corporis neceſſariò aſſumenda illis conceduntur, parciùs & rariùs adminiſtrari debent. Parſimoniâ enim in cibo vti, atq; famem interdum tollerare, humorum prouentum admodum impedit. Quod fiet, ſi bis tantùm in die cibum moderatè ſumant: vel cœnam aliquando intermittant. Aut ſudoribus aliquamdiu continuatis alijsque euacuationibus, in diæta vt vocant, faciendâ, cibi detractionem coniungant. Vel ſi alioquin parcè, cibus illis adminiſtretur.

Qui ſi quoque euchymus ſit, ſufficere poterit, paucioraq; excrementa progignet: vt ſi Oua; & ex Auiculis, turdos, merulas, alaudas, fringillas, ficedulas, paſſeres comedat: vel ea quæ peculiari vi huic morbo reſiſtere plerique ſcribunt: vt Columbas ſylueſtres potiſſimùm, Turtures, Hirundines, Leporis cerebellum, quod & cõfectionibus proin indunt. Quę aſſa potiùs quàm elixa competent Fiuntq; inſuper medicamentoſa, ſi Saluia, Maiorana, Thymo, Serpillo, alijsque odoratis & Aromatibus imprimis Nuce moſc. configantur infarcianturq;.

Pani dum piſtatur, ſi ſemina Carui, vel Fœniculi, vel Aniſi vel Melanthij miſceantur, fiet conuenientior.

nientior. Etſi interdum aromatico pane, Sacchara- to, vti eleganter parare ſolent, vel Mellito, quem panem Vitæ, Lebkuchen/ vocant, vtatur.

Pineę nuces, Piſtacia, hîc admodûm laudantur, & neruoſum genus corroborare creduntur.

Bellariū ex Sinapi, condimētį loco menſæ adhibitū vehementer probatur: vti & Cappares ſalitæ.

Sal, quo cibi ſaliuntur, Theriacale & de Viperis factum, probatur. Vel ſequens: ℞. Salis ℥.j.ß. Nucis moſch. ʒ.j. rad. Pyrethri ʒ.ß. fol. Saluiæ, Maioranæ ana ℈.j. miſce.

Si parùm bibant, proderit. Et à vini cōtinuo vel meratioris vſu abſtineant, illiusq; loco Hydromel bibant: quod ex Aquæ menſuris decem & Mellis vnâ, decoctis ad conſumptionem tertię partis, & in fine aromatiſatis parabitur. Vel ſi illud compoſitum magis bibat, vti mox declarabitur.

Ad præparādos humores quæ exhibentur, purgationibus catharticis præmittuntur, in principio morbi: & cùm per morbi progreſſum purgatio reiterari debet, repetuntur. Sed & alioquin exhibita, quia humores ſimul abſumunt & alterant, vti dicetur, iuuant.

Fit hoc ſyrupis hoc modo: ℞. ſyruporū de Stœchade, de Hyſopo ana ℥.j. Mellis anthoſati ℥.ß. aquarum Saluiæ, Chamæpith. Hyſopi ana ℥.j.ß. fiat Iulep. aromat. pulu. Roſ. nouellæ: Pro quatuor aut quinq; vicibus.

Conueniunt & ſyrupi de Iua Nicolai, conſeruationis Acori, Mel ſcylliticum: oxymellita etſi probent, omittimus: aquæ probantur Maioranæ, Betonicæ, Primulæ, Meliſſæ.

Horum loco Hydromel cum Acoro, Stœchade vel Lauandulæ floribus, vel cum Saluia decoctum, valde competit.

Decoctum quoq; ſequens horū loco propinari

poteſt: ℞. rad. Acori veri, Ireos ana ℥.vj. Cyperi, Enulæ ana ℥.iij. herb. Saluiæ, Maioranæ, Chamæpitheos, ſummitat. Thymi ana M.j. Hyſopi, Betonicæ, Pulegij, Calamenthi ana M.ß. fl. Roſmarini, Stœchados vel Lauandulæ, Sambuci, Primulæ añ. P.j. ſem. Aniſi, Fœniculi ana ʒ.ij. Rutæ ʒ.j. rad. Liquir. ℥.j. Paſſul. quar. ß. fiat decoctio: addendo Mel vel Saccharum q.ſ. aromat. Cinam. vel pul. aromatico aliquo: Vtatur loco iulepi.

Ad calefaciendum neruos inertes & frigidos, & ſimul humores abſumendos, quæ propinantur remedia, admodũ calefacere debent, adeò vt febrem accendere poſſint, cùm ſi ea ſuperueniat, totum corpus tunc incaleſcat, illiusque humiditates egregiè abſumantur. Quibus ea quæ neruoſo generi appropriata ſunt, & peculiari vi huic morbo reſiſtunt, permiſcentur. Hæc autem poſt purgationes mox, totoq; morbi progreſſu vſurpantur: mane ieiunis, vel verſus noctem ſemel iterumq; exhibita: Formâ vel decocti, infuſionis, aquarum, puluerũ, electuariorum, pilularum: quarum ſingularum ſelectiores proponemus.

Decocta, quandoq; eo nomine exhibentur, gratiora: cùm ingrata, hac forma, faſtidiant; Quale eſt Hydromel compoſitum, admodũ efficax, ſi interdum in principio menſæ, vel alioquin quoque bibatur; quod ℞. Aquæ ℔.xx. Mellis ℔.j.ß. rad. Acori, Saluiæ ſiccæ ana ℥.j. rad. Ireos ℥.ß. decoquantur ad conſumpt. tertiæ partis, aromat. in fine Cinamom. Nucis moſch. ana ʒ.ij. Piperis ʒ.ß. fiat melicratum. Quod & cum Saccharo eadem ratione fieri poteſt.

Alia decocta medicata in formam ſyrupi reduci poſſunt, & vſurpari: quæ ex enarratis præparantibus & purgantibus, demptis iis quæ purgant, decoqui poſſunt, vti illic dictum, & exhiberi.

Vel

Vel ex ſuccis hoc modo: ℞. ſuccorum Saluiæ & Chamæpith ana ℥.j.ß. ſucci Maioranæ ℥.j. aquarum Lauandulæ ℥.ij. Vini præſtantiſſ. ℥.iij. Sacchari vel Mellis ℥. vj. decoquantur ad conſiſtentiam ſyrupi, aromat. nuce Moſch. & radic. Galangæ ana ʒ.j. Capiat ſæpè cochl. vnum.

Infuſiones in Vino præſertim factæ iuuant. Etſi enim vinum, præſertim ſi potens ſit, minimè conueniat, tamen aliorum vires ſibi concilians, easque vehiculi inſtar neruoſo generi deferens, vtile fiet, medicamenti loco interdum ſumptum. Paratur autem ex ſimplici infuſione Saluię, vel alterius conuenientis plantæ.

Vel compoſitum ſequenti modo: ℞. rad. Acori ℥.ij. fol. Saluiæ ſicc. ℥.j.ß. Chamæpitheos, herbæ Paralyſis ana ℥.j. Abſynthij ℥.ß. nucis Moſch. ℥.j. Zedoariæ ℥.ß. Vini albi vel Muſti recentis vel Vini parùm cocti ℔.xx. Si raſuræ Guaiaci, ad ℔.j. addas, vinum erit efficacius.

Aquæ ſtillatitiæ, vel per infuſionem factæ, magni à pleriſque fiunt. Quæ per ſe manè dantur: vel alijs permiſcentur, tum ſimpliciores, Roſmarini, Saluiæ, Maioranæ, Thymi, Lauandulæ: præſertim ſi ex illis priùs in vino maceratis aridis liquor eliciatur. Cinamomi aqua vti grata eſt, ſic & efficax: Chamæpitheos aqua & Primulæ, imprimis appropriatæ ſunt.

Compoſitæ multæ in hoſce vſus fiunt, quales in apoplexia quoque deſcripſimus. Scopo rectè accommodata hæc quoq; erit: ℞. rad. Acori veri, Angelicæ vel Imperatoriæ, Enulæ ana ʒ.vj. fol. Saluię, Maioranæ, Roſmarini, Iuæ, Rutæ, florum Lauandulæ, Primulæ ana ℥.ß. Galangæ, Nucis moſc. Zedoariæ, Cinamom. Garicphyll. ana ʒ.iij. puluerisata infundátur in Vino forti, vel priùs deſtillato: donec pultis inſtar fiat: poſtea eliciatur liquor: De-

tur frequēter manè coch.j. Efficacior erit, ſi in portione illius paulum Caſtorij infundas & des: Vel ſi fœtor metuatur, Moſci grana aliquot addantur.

Pulueres parātur accommodi varij. Qui vel per ſe à ʒ.j. ad ʒ.j.ß. bibuntur: diſſoluti in aquis Saluiæ, Maioranæ, Lauandulæ, Cinamomi, Chamæpitheos: & Melle quoque anthoſato, vel anacardino, vel ſcyllitico, aliisve ſyrupis. Vel Sacchari octo partibus ad vnam puluerum additis, ſic aſſumūtur. Vel priùs diſſoluto ſaccharo cum aquis dictis fiunt tabulæ: danturq; tunc maiori quantitate. Vel conſeruis & electuarijs permiſcentur.

Ex vſitatis præcellunt pulu. Diamoſci dulcis & amari, Diacameron. Pliris cum moſcho, Roſ. nouellæ. Conueniunt & alij aromatici.

Quorum loco & ſequentes parari poſſunt, ſimplicior de nuce moſchata dictus, hoc modo: ℞. Nucis moſc. ʒ.iij. rad. Pyrethri ʒ.ij. fiat puluis: Cuius ſi ʒ.j. Cum aqua Saluiæ & melle Anthoſato detur aliquot matutinis, ſingulare erit remedium.

Alter de nuce moſchata, compoſitus magis, talis erit: ℞. Nuces moſchatas, non aſſas, vt volunt, numer. iij. vel ℥.ß. rad. Pyrethri ʒ.j. fol. Maioranæ, Saluiæ, fl. Lauandulæ, Anthos ana ʒ.ß. ſeminis Nigellæ ℈.j. Cinam. ʒ.j.ß. Gariophyl. Galangæ ana ʒ.ß. fiat puluis. Ex quo ſi additis Sacchari ℥.ix. diſſolutis in aqua Saluiæ, fiant tabulæ, vices ſupplebunt tabularum de nuce moſchata dictarum.

Tertius aromaticus appellatus ſic parabitur: ℞. Cinamom. ʒ.ij. Nucis moſch. Galangæ ana ʒ.j.ß. Gariophyl. ʒ.j. Piperis, Zingib. Zedoariæ, ſem. Fœniculi, Aniſi, Sileris mont. Pæoniæ, fol. Maioranæ ana ℥.ß. miſce: fiat puluis.

Quartus cōpoſitus ſic fiet: ℞. rad. Pyrethri ʒ.j. Azari ʒ.ß. Angelicæ ʒ.j.ß. ſeminum Ameos, Carui ana ʒ.j. Nucis moſc. Galangæ, Cinamom. Gariophyl.

phyl. ana ʒ.ß. trium Piperum, Cardamomi vtriuſque, Cubeb. Zingib. Spicæ, Ligni aloês ana ℈.j. Maſticis ʒ. ß. cinerum Hirundinum & cranij Hominis ana ℈.ß. Coralli ʒ.ß. fiat puluis.

Ex conſeruis & condituris. Conſerua Camæpithæos cum ſaccharo facta, ſi paralyticis noctu cubitum ituris detur, continuatis vicibus, certò iuuare dicitur. Conſerua item Saluiæ cum Melle deſpumato & cocto parata, magnum adfert emolumentum. Conditura ſimiliter vel conſerua Acori, à pleriſq; probatur.

Ex commixtione plurium talis parabitur conſerua: ℞. conſ. Saluiæ, Chamæpith. ana ℥.ij. cond. Acori veri & Nucis moſc. ana ℥.j.ß. conſer. Primulæ veris ℥.j. conſer. Maioranæ, Anthos, flor. Stœchados vel Lauandulæ, Zingib. condit. ana ℥.ß. miſce: Capiat manè & ſero ʒ.j.ß.

Additis pulueribus electuarium ſequẽs conueniet: ℞. Confectionem hanc ex cõſeruis & condituris factam: adde confect. Anacardinæ ʒ.ß. & Pulueris ſuperioris præſcripti, qui incipit: ℞. rad. Pyrethri, &c. ℥.ß. Mellis anacardini q. ſ. fiat electuarium. Vtatur per ſe, ſuperbibendo aquas Saluię, Maioranę, Chamępith. &c. vel diſſoluatur cũ illis: Bibatur.

Anacardinę cõfectionis ʒ.j. ſumpta prodeſt: pręſertim ſi quotidie bis ſumatur: à cuius vſu ſi febris accendatur, vti ſuprà dictũ, duplici nomine ꝓderit.

Opiatæ à Practicis admodùm commendantur: quę mihi propter opium, etſi antiquæ ſint, ſuſpectę ſunt in neruorum ſtupore & imbecillitate.

Dant autem Theriacam, Mithridatum, Auream Alexandrinam: ad ʒ.j. cum aqua Saluiæ.

Aut hæ alijs permiſcentur remedijs, hoc modo: ℞. Acori conditi ʒ.j. conſer. Anthos, Stœchados, Saluiæ ana ℥.ß. Mithridati, Aureæ Alex. añ. ʒ.ij. Pliris cum moſcho ʒ.j. ſyr. de Stœchade q ſ. miſce.

Pilulæ ex ingratis, & quæ alij [illegible] formis difficulter aſſumuntur parandæ, ſic fient: ℞. rad. Pyrethri, Piperis ana ʒ.j. Mumiæ vel Bituminis ʒ.ß. Euphorbij, Caſtorij ana ℈.j. olei Succini & Terebinthinæ ana gut. iij. excipiantur Melle anthoſ. vel ſcyllitico, fiat maſſa: formentur ex ʒ.ß. pillulæ x. Capiat 5. noctu cubitum iturus, frequenter.

Olea chymica, Saluiæ, Maioranæ, Cinamomi, aliorumq; aromatum, Saccharo permixta & vſurpata: vel tabulata, admodùm ſunt vtilia.

In podicem ſuppoſitoria induntur: & clyſmata infunduntur: tùm ad aluum ſollicitandã, & ſoluendam, tùm ad calefaciendum quoq;. Quæ tùm ante reliquorum catharticorum vſum, vt moris eſt, tùm per morbi progreſſum vſurpantur: ſimili ratione parata, ſicuti in apoplexia præſcripſimus: inter quæ tamen leuiora cùm ſenſus excretionis, non vt in apoplecticis, hîc ſit ſublatus, plus quàm in illis, vti & fortiora adhuc ampliùs, operabuntur.

Suppoſitoria talia fieri poſſunt: ℞. Mellis, ſucci Mercurialis, vel Betæ, hyemis tempore ana ℥.ij. coquátur parùm, poſtea adde Fellis tauri ʒ.ij. iterum coquantur ad ſuffic. adde rad. Pyrethri ʒ.ß. Salis gemmæ ʒ.j. fiant ſuppoſitoria.

Clyſmata excretiónem ſollicitátia, & quæ ſimul alterant, valde conueniunt: cauendo à nimiùm emolliẽtibus, quibus ſpina ampliùs relaxata potiùs læderetur, vt non temerè vulgus clyſmata paralyſi occaſionem præbuiſſe in colicis credat: quæ tamen rectè parata, & proſunt, & ſi cauſa circa dorſi inferiora lateat, veluti topica ſunt remedia.

M[illegible] operoſum enema ſic [illegible]abitur: ℞. rad. Liliorum [illegible], Betæ, vel Mercurialis, Saluiæ, Rutæ, Hyſopi, Origani, Chamæpith. ana M.j. [illegible] Lauandulæ ana P.j. ſem. Carui ʒ.ij. [illegible] ℥.j. F[illegible]ctio, addendo

dendo parùm Lixiuij: diſſolue Mellis ℥.j.ß. Butyri ℥.ß. Hieræ Gal. ʒ.ij. Salis parùm: fiat clyſter.

Si ex ſuccis fiat, potentius operabitur: ℞. ſuccorum Betæ vel Mercur. ℥.ij. ſucci Rutæ, Hyſopi ana ℥.j. Mellis ℥.ij. olei Nucum vel Butyri ℥.ij. diſſoluantur Iure ſalito, vel decocto Saluiæ, vel Vrinâ pueri: fiat clyſter.

Ex præcipuis quæ in hoc caſu competunt concinnatum tale fiet: quod & demptis quibuſdam, nihilominus erit efficax: ℞. rad. Acori veri, (paluſtris enim vti vult Rond. non placet) Ireos ana ℥.j. herb. Betæ vel Mercurial. Maluæ, Saluiæ, Maioranæ, Rutæ, Betonicę, Chamæpitheos, Paralyſis herbæ, Hyſopi, Origani, Pulegij, Calamenti, Centaurij min. ana M. vnum paruum, vel maiorem, ſi pauciores herbæ ſumantur, fl. Chamomil. Stœchados, Lauandulæ, Anthos, Primulæ ana P.j. ſem. Carui, Fœniculi, Vrticæ ana ʒ.ij. ſeminis Carthami ℥.j. Agarici ℥.ß. fiat decoctio: diſſolue in ſ.q. Mellis anthoſati vel cõmunis ℥.j.ß. Hieræ Gal. vel Hermetis vel Logodij, vel el. Indi, Benedict. lax. aã. ʒ.j. vel de paucioribus maiori doſi, olei Rutacei, Nardini vel Coſtini ana ℥.j.ß. Salis foſſilis ʒ.j. fiat clyſter.

Ori & faucibus quæ indi debent, hæc ſunt: Vel actualis irritatio fit faucium, ad vomitum eliciendum, quod in conſuetis, vel priùs ingurgitatis, vti in exhibitis vomitorijs dictum, procedit.

Vel ſunt maſticatoria, pituitam elicientia & ſiccantia, ſimulq́; alterantia; quæ valde conueniunt. Et in paralyſi à capite euacuant, & à neruorũ principio reuellunt. In tortura oris ſimul deriuant, ſi ſæpè matutino tempore vſurpentur.

Nux moſchata frequenter manducata, excellens ab omnibus ſtatuitur remedium.

Ex Sinapi bellarium paratum, ore retentum, potenter operatur.

Compoſitio vtilis ſic fiet: ℞. Nucis moſch. ʒ.ij. rad. Pyrethri, ſeminis Sinapi ana ʒ.j.ß. Cubebar. Piperis, Galangæ, rad. Angelicæ ana ʒ.ß. Maſticis ʒ.j.ceræ parùm:fiant maſticatoria. Si Caſtorij tantillum addatur, & illius odorem non recuſent,efficaciſſimum erit.

Gargariſmata idem præſtant: ℞. rad. Angelicæ, Pyrethri, Acori veri ana ℥.ß.herb. Saluiæ,Maioranæ, Thymi, Hyſopi, Origani ana M. j. ſeminis Sinapi ʒ.ij Staphiſagr. Piperis longi ana ʒ.j. Nucis moſc.℥.ß.fiat decoctio in aqua: adde Mellis ſcyllitici vel anthoſati ℥.j.ß.miſce. Colluat vel gargariſet os. Addi poſſunt ſeminis Carthami ʒ.vj. Turbith ℥.ß. vel Eſulæ ʒ. ij. ſed ſi periculum ſit ne deglutiant,omittenda ſunt.

Errhina liquida in nares attracta, vel in reſupinato ægro guttatim in nares infuſa, pituitam etiam per has vias prouocat. ℞. ſuccorũ Anagallidis flore purpureo,rad.Betæ ana ℥.j.ſucci Maioranę,Rutæ ana ℥.ß.ſem.Nigellæ, rad.Pyrethri ana ʒ ß. Caſtorij ℈.ß.Mellis ſcyll.℥.ß.Vini ℥.j. fiat errhinum.

Vel illinantur nares ſequenti: ℞. ſucci Cyclaminis vel Anagallidis ana ʒ.ij.ſucci Maioranę ʒ.j.trochiſ.Alhádal ℈.j.Pyrethri,ſem.Nigellæ añ.ʒ.ß.Caſtorij ℈.ß. Mellis anacardini q.ſ.fiat linimentum.

Vel inſuffletur puluis aliquádo in nares: ℞. rad. Pyrethri, ſeminis Nigellæ ana ʒ. ß. Caſtorij ℈. ß. Euphorbij gr.vj. fiat puluis tenuiſſimus.

Suffumigia naribus quoq; excipiuntur. Vt ſunt ſuffitus, qui in balneo ſicco parantur, de quib. poſtea. Et præcipuè adhibita,quæ cerebrum ſiccando,defluxiones nouas præcauent,atque illud cum neruis roborant.

Adhibentur extrinſecùs corpori in paralyſi,tum partibus reſolutis,tum ſpinæ,tum capiti:ea quę calefacere quoq; admodum,vt neruorum calorem &

membrorum reuocent, & quæ humores exiccare & exhaurire debent, & neruos, cerebrumque reficere. Quæ & ſpaſmo humorali competunt. Hæcque tum per illinitiones vnguentorum, aquarum: vel admota emplaſtra, indumenta, cucuphas: vel balnea & fotus adminiſtrantur.

Illinitiones autem præcipuè vſurpantur. Quæ circa neruorum regionem, illic vbi affectus in ipſis latet, adhiberi debent. Vt in generali paralyſi circa ceruicis poſteriorem regionem, nucham dictam, vbi & ſi intra caluariam malum lateat, quoq; vires eouſq; protendere poſſunt. Aut in alijs particularibus partium reſolutionibus, in dorſi, aut aliorum membrorum ſede affectâ. Interdum & partibus reſolutis non incommodè applicantur, cùm ſpiritus in eas alliciant, & vires per communicationem, ad ipſorum affectos neruos vſque demandent: quo nomine etiam manus & pedes ipſorumque partes, ſi reſolutæ ſint, & buccę in oris tortura, illis illinuntur. Quæ cuiuſque partis, vel ſpinæ inunctiones, meliùs operabuntur, ſi actu calida ſit illinitio: ſi valida accedat per manus frictio: atq; aquâ Vitæ manus quibus fricamus, vel pars quæ fricanda erit, priùs madefacta fuerit. Hîc quoq; obſeruandum, vt â leuioribus ad fortiora ſenſim in hoc morbo diuturno, progrediamur. Hæc autem remedia in forma vnguenti vel aquæ adminiſtrantur.

Vnguenta ex varijs fiunt oleis, maceratione, expreſſione, deſtillatione factis: quæ ad hoſce vſus aſſeruantur. Imprimis oleum ex ſemine Trifolij aſphaltitis, quod de Andacoca dicitur, pro ſingulari habetur præſidio.

Ex oleorum autem commixtione, talis fiat illinitio: ℞. oleorum, Rutacei, Coſtini ana ℥.j. de Lateribus, Vulpini, Lumbricorum, ana ℥.ß. miſce: fiat inunctio.

Ex adipe anſerino ſingulare hoc præſidium fieri poterit: ℞. Anſerem deplumatum, euiſceratum, Vino albo ablutum: & configatur vndique Gariophyllis & Nuce moſchatâ, inciſis priùs, vt intrudi poſſint: & infarciatur fol. Saluiæ, iiſdem foli s addendo, pingued. Vulpis vel Feiis ſylueſtris ℥. j. pulu. Myrrhæ, Thuris ana ℥. ß. Caſtorij, Euphorbij ana ʒ. ß. Lumbricorum in aceto ſuffocatorum numer. xx. inſuantur omnia: & torreatur anſer in veru. Aceto albo ſuppoſito in ſartagine, in quã ichor & pinguedo exſudantia, diſtillent: poſteaque refrigerato liquore, innatans axungia colligatur: ad hoſce vſus præſtantiſſima.

Alia inunctio magis efficax, ſic fit: ℞. olei de Lateribus, Nardini ana ℥. j. de Terebinth. ʒ. vj. de Euphorbio ℥. ß. Thuris ʒ. iij. ſem. Nigellę ʒ. j. ß. Caſtorij ʒ. j. Croci ʒ. ß. Ceræ parùm: fiat linimentum.

Vel ſi potentiùs operari debet: ℞. oleorum Laurini, Sinapini per expreſſionem ana ℥. j. ß. gummi ſequentium diſſolutorum in Aqua vitæ, nempe Oppopanacis, Galbani, Ammoniaci, Serapini ana ℥. ß. Euphorbij ʒ. ij. miſceãtur, adde ol. Terebinth. ℥. ß. olei de baccis Iuniperi, & de Spica ana ℈. j. ol. Gagatis vel Succini per deſtillatio. ℈. ß. rad. Hellebori albi, Pyrethri, ſeminis Sinapis, Piperis ana ℥. ß. Salis ammon. ℈. ij. Caſtorij ℈. j. Ceræ q. ſ. fiat vnguentum.

Oleum præſtantiſſimum hoc erit: ℞. oleorum expreſſorum, oliuarum antiqui vel lucernarum: vel in quo extincti ſint Lateres ℥. iiij. olei Nucum antiqui ℥. ij. olei Laurini, Sinapini, ana ℥. j. olei de baccis Iuniperi ℥. ß. Spicæ ʒ. j. de Terebinth. deſtill. ʒ. vj. Petrolei ʒ. iij. ſuccorum Saluiæ, Rutæ, Chamæpith. Ireos ana ℥. j. aquæ Vitæ ℥. ij [illegible] ungiæ Vulpis & Anſeris ana ℥. j. ß. Lumbri[illegible] terreſtrium priùs Vino ablutorum nu[illegible]ni

[illegible]o-

Oppopan. Galbani, Ammoniaci, Serapini, diſſol. in Aceto ſquillitico ana ʒ.vj. Storacis, Myrrhę, Maſticis, Thuris ana ℥.ß. Euphorbij ʒ.j.ß. rad. Pyrethri, Hellebori, Coſti, Galangæ, Nucis moſch. Piperis, ſeminis Sinapi, Trifolij bituminoſi, Nigellæ, flor. Lauandulæ, Caſtorij ana ʒ.j. Anacardi, Salis ammon. Sulphuris viui, Bituminis ana ʒ.ij. croci ʒ.ß. ritè omnia præparata, pulueriſata & permixta, coquantur ad ſuccorum conſumptionem, igne lento: ſeruetur oleum ad vſum, per ſe vſurpatum, vel alijs permixtum.

Olea ſtillatitia reliqua ex plantis, præter ſpicæ iam dictum, & iuniperi, quæ paſſim extant, magnaque quantitate parantur, conuenientia ſunt Saluię, Rutæ, Aromatum item: quæ hiſce linimentis addita, vires ipſorum admodùm augent.

Vſitata vnguenta hîc conueniẽtia ſunt de Bdellio, Agrippæ, Arogon, Marciatum, & ſimilia; per ſe vſurpata vel reliquis permixta.

Aquæ per infuſionem diutinam in loco calido factę, vel calore elicitæ, pręſertim ſi cum illis oleum quoq; copioſiùs exſtillet, egregiè penetrant, & loco vnguentorum illitæ, plurimùm proſunt.

Simpliciores ſunt ſi Saluia, Roſmarinus, Thymus, Lauandula, Stœchas, aliaque appropriata, odorata in aqua Vitæ macerata, adhibeantur.

Ex compoſitis, Aquæ vitæ dictæ compoſitæ, multæ in hoſce vſus fiunt. E quibus hæc (admodùm erit conueniens: ℞. radic. Ireos, Peucedani, Angelicæ, Acori veri, Galangæ vtriuſque, Coſti, Pyrethri, Hellebori albi ana ℥.j. Cyperi, Zedoariæ, Zingib. ana ℥.ß. fol. Saluiæ, Thymi, Roſmarini, Rutæ, Maioranę, Chamæpith. ana ʒ.vj. flor. Lauandulæ vtriuſque, Stœchados, Hyperici, Primulæ ana ℥.ß. ſem. Sinapis, Nigellæ ana ʒ.ij. granorum Iuniperi & Lauri, ana ℥.j. Nucis moſch ℥.ß. Gariophyl.

Maceris ana ʒ.ij. Piperis longi & rotundi, Cubeb. Spicæ, Ligni aloës, Santali citrini ana ʒ.j Croci ʒ. ß. Thuris, Myrrhæ ana ℥.ß. Storacis liquidæ ʒ. iij. Euphorbij, Caſtorij ana ʒ.ij. Lumbricorum terreſtrium vino ablutorum num. xx. Salis nitri ℔. ß. præparata, puluerifata, irrorentur Vino generoſiſſimo, donec fiat inſtar pultis: deſtillentur ſ. artem.

Balſama dicta artificialia, quæ plus olei reddũt, varijs modis parantur.

Simplicius vnum ſic paratur: ℞. Ebuli fol. & radic. Saluiam, Lauandulam, Rutam, omnium cum folijs & floribus, recentiorum, contuſorum, irroratorum aqua Vitæ ana M.j. Caſtorij ʒ.ij. Terebinthinæ ℥.ß. Salis ammon. ʒ.ij. Lumbricorum lotorum vino albo, num. xij. eliciatur aqua igne cinerum; ad hoſce vſus accommodata.

Compoſitum balſamum ſic fiet: ℞. Thuris, Maſticis ana ℥.j. Storacis, Benzoini, Myrrhæ, gummi Oppopan. Bdellij, Eleni, Serapini, Ammoniaci, Sarcocollæ ana ℥.ß. Euphorbij ʒ.iij. Aloës, Ladani ana ʒ.ij. Caſtorij ʒ.j. rad. Galangæ, Coſti, Nucis moſch. ana ℥.ß. fol. Saluiæ, flor. Lauandulæ, Chamæpitheos ana ʒ.iij. baccarum Iuniperi ℥. ß. ſem. Nigellæ ʒ. j. Terebinthinæ vel reſinæ Lariceæ, ad pondus omnium, nimirùm ℥.x. deſtillentur ſ. artem effluet aqua & oleum: quæ ſimul vel ſeparatim inungi poſſunt.

Si ſpina quoq; confectione Anacardina, & Aurea Alex. diſſolutis in aqua Vitæ, in qua Saluia infuſa fuerit, vngatur, efficax erit remedium.

Emplaſtra ex ijſdem vnguentis, addita Pice & Reſina, quæ & per ſe proſunt, vel Cerata, auctâ ceræ quantitate, parata, idem pręſtant, & quia diutiùs hærere poſſunt, potenter operantur. Quæ ſpinæ etiam vel parti affectæ admota, geſtantur.

Ex vſitatis laudantur, de baccis Lauri, de Betonica,

nica, Ceroneum: Vt ℞. empl. Ceronei, de Baccis lauri, ana ℥ j. Thuris ℥.ß. Caſtorei, Euphorbij ana ʒ j. ſeminis Nigellæ, Naſturtij, Sinapis, rad. Pyrethri, Croci, Salis nitri ana ʒ.ß. cum ol. de Lateribus vel Terebint. fiat emplaſtrum.

Puluis Lumbricorum, cum Pipere & Melle, emplaſtri inſtar nuchæ applicatum, mirè prodeſt.

Integumenta atque indumenta, non tantùm calorem in partibus retinendo & fouendo, proſunt, pellicea, plumea: ſed ex illis etiam quædam proprietate iuuare creduntur, ſi membrum reſolutum illis inuoluatur, induatur vel integatur: vt Vulpinæ pelles & Leporinæ; Anſerinæ plumæ, & Columbarum, Gruis, Auicularumque ſylueſtrium. Quæ &, vti & alia quæ corpus ambire debent, ſi Thure, Maſtice, Storace, Benzoino, Aromatibus, alijsque odoratis, carbonibus iniectis ſuffumigentur, efficaciùs id præſtabunt.

Capiti & ceruici, hæc formâ ſiccâ adhiberi poſſunt: ℞. radic. Acori, Galangæ, Ireos, fol. Saluiæ, Maioranæ, Meliſſæ, flor. Lauendulæ, Stœchados. Anthos ana ʒ.j. ſem. Coriandri, Nigellæ ana ʒ. ß. Nucis moſch. ʒ.ij. Cubeb. ʒ. ß. Thuris, Maſticis, Storacis calam. ana ʒ.j.ß. fiat puluis: Pro puluino. Vel ſacculus qui ſubſternitur capiti, & ceruici; Vel pro cucupha, quæ geſtatur.

In Arena, vel Cineribus calidis, vel Vinaceis efferueſcentibus, aut Fimo calente membra immergere aut ſepelire aliquamdiu, plurimùm iuuat.

Saluia vel ſola manu geſtata prodeſſe creditur, odore fortè potiùs, quàm contactu.

In balneo calefaciente & ſiccante, ſi corpus immergant, ita vt & membra reſoluta & dorſi maiorem partem comprehendat, alterando atque euocando humores, interdum eadem ratione iuuare poſſunt. Quæ tamen efficacia eſſe debēt: ne mado-

re actuali plus humectent, quàm potentiâ ſiccent.

Quo nomine ad Thermas naturales, ſi reliqua remedia non iuuerunt, & morbus iam diu ſit productus, & alioquin vitio alio non laboret æger, nihilque impediat, tanquam extremum aſylum relegantur. Quibus per menſem & vlterius, donec cutis effloreſcat, ruſumq; ſanetur, vti iubentur. Conueniunt autem Aluminoſę & Nitroſę potiſſimùm, quia ſiccant. Sulphureas ſimiliter laudant, ſed valde emolliunt. Atramentoſæ acidæ, quia acida neruis inimica, prodeſſe adeò non poſſunt. Salſæ, aqua maris, aut fontium calefactæ, quia ſiccant, ſine dubio vtiles erunt.

Balnea artificialia idem præſtabunt. Si Aquis, exiccationis causâ, Sal, Alumē, Tartarum vini permiſceas, & in ea Ferrum vel Chalybem ſæpè extinguas: qualis fabrorum eſt aqua. Aut cineribus Vitis ſarmentorum, Oſſium, item Calce, additis, lixiuij inſtar pares. Et vt appropriatum magis balneum fiat, & calefaciat, plantas mox, in ſicca ſtupha, enarrādas, in aqua aliqua, ex modo dictis præparata decoquas, addito lixiuio vel aquâ fabrorū. Vel ſi eaſdem plantas in decoctione Vulpis integræ decoquas.

Sed & ſi priuatim partes reſolutæ his immergantur, aut hiſce foueantur, vel illis abluantur, vt manus, vel pedes, proderunt.

Ad quæ & hoc admodùm competit: ℞. Saluiæ, baccarum Iuniperi & fol. Tithymali maioris ana q. ſ. decoque in Lixiuio. Quo partem foue vel ablue.

Liquidis eiuſmodi oleis vel linimentis, ſi partes reſolutæ immergi poſſint, vt manus, vel aliæ, illis foueri aliquamdiu, erit conueniens. Ad quod præſtādum cùm bona requiratur portio, in ditioribus hæc potiùs fieri debent.

Per ambientem Aërem, non tantùm vires conſeruan-

ſeruantur, ſed & ſi purus ſit, corpus minus impurum redditur. Atq; vti frigidus ſummè obeſt, cùm alioquin paralyticorum membra ſint frigida, & frigidum neruis ſit inimicum: ſic calidior & ſiccior, quia intemperiem emendat, plurimùm prodeſt. Talis autem vel cœli causâ eſt, illicque vnde haberi poteſt intromittendus. Vel arte, ignibus, ſuffitibus paratur. Sed & ſi columbæ in eodem aêre cubiculi, cum ægro verſentur, proprietate illum paralyſi reſiſtere produnt.

Si quoque adeò medicamentoſus, nimirùm calidior, vaporoſus ſeu fumoſus, factus, vt per inſenſilem tranſpirationem, vel ſudores manifeſtos, humores exhauriat, corpore priùs decenter purgato, adhibeatur, remediũ eſt, quod à parte affecta tàm cauſam coniunctam, quàm antecedentem abſumit, primariumque in hoc morbo diuturno ſæpè ſanando, eſt remedium.

Sic autem in occluſo conclaui, vel ſub lecto aër calefit, idq; vel ſolo igne, vel vapore quoq; decocti alicuius: quod ſponte dũ feruet, exhalat, vel ſi in eo candentes ſilices aut metalla extinguantur, vaporem & fumũ reddit. In quib. æger ieiunus ſudet nudus, repetatq́, prout bene ferre poterit, frequenter.

Decoctum autem pro euaporatione hac, ex ſequentibus parari poterit: quæ ſimul potenter calefaciunt & roborant: ℞. radic. Ebuli ℥.iij. Acori, in diuitibus ℥.j. Peucedani Dioſc. ℥.ij. herbar. Saluiæ, Chamæpitheos, Primulæ, ana M.ij. Origani, Pulegij, Serpilli, Calamenti, Hyſopi, Maioranæ, Roſmarini, Thymi, Lauri, flor. Chamomil. Sambuci, granorum Iuniperi, ſingul. vel quorundam M. maiorem minorémve, prout ſumuntur: decoquantur in aqua, addito Lixiuio & Vino: Pro ſtupha vel balneo ſicco, vt vocant.

Si membrum reſolutũ ſuffumigetur ante ignem

Thure, Maſtice alijsque odoratis, plurimùm roborabit, atq; calorem in eo excitabit.

Per motus corporis iuuabimus, exercitio decenti, quod humores egregiè abſumit, & partes ſopitas excitat, ſpiritumq; animalem in eas reuocat, frigidasq; calefacit, mollesq; firmat.

Quòd ſi ſponte perficere illud nequeant, miniſtrantium illis opera perfici debet. Erigendo illos & ſuſtinendo, vt aliquo modo ambulare queant: ipſeq; æger membris languidis vti, & otioſas continuò agitare & exercere nitatur.

Frictio imprimis, tum diuerſionis causâ, in partibus ſanis facta: tum in ægris adhibita, vtilitates dictas præſtans, cùm nihil potentiùs ſpiritus alliciat, conuenit. Quæ ab aſtantium manibus ſolis, vel etiam adhibito panno aſpero & calido, perficitur: vel ipſe æger ſanis partibus, ęgras fricando, id præſtare poterit.

Quæ omnia decenti tempore, ieiuno exiſtente ægro, corporeque priùs purgato, meliori ſucceſſu adminiſtrabuntur.

Per motus animi, in Vigilijs longioribus ſolitis, diutiùs continuatis, humores quoque diſcutimus, & ne per ſomnum immodicum hi coaceruentur, præcauemus.

Per affectus illius aliquos corpus accendentes, modò non nimiùm debilitent, cómodum ſentiũt: vti per iram: cùm & febris. vti dictum, non noceat.

Inter aperturas manifeſtas, ſectio venæ in plethoricis tantùm locum habet, cùm crudi ſanguinis copiâ, humoris huius pituitoſi abundantiam produci, vel ab ea foueri, cognoſcimus: ſed tunc quoque parcè, in brachio partis ſanæ erit facienda: neque Arabibus, qui tantam ſanguinis copiam extrahere docent, cùm per eam languidus illarum calor extinguatur, credendum.

Scarifi-

Scarificatio quoq; adiumentum aliquod adfert, non propter ſanguinis extractionem, ſed propter Cucurbitulas deſuper admotas. Quæ tamen, ſed ſine ſcarificatione, partibus ægris, vt validius eo ſpiritum attrahant, commodiùs affiguntur. Et vt humorem à neruis eo occupatis, diuertant, obſeruato diligẽter loco, vbi cauſa mali latet, præſertim ſi hoc circa dorſalem fiat medullam, paulo ſubdus cucurbitulæ affixæ, ſenſim ad membrum reſolutum deſcendendo, neruum ſæpe ab eo liberant.

Quorum loco Rubificantia, hisq́ validiora Veſicatoria remedia, idem validiusq. præſtant. Et quibus & validiora Veſicatoria, vel horum loco Cauteria & Setones, ceruicis poſteriori ſedi, quam nucham vocant, adhibere ſolent: quod tum maximè conueniet, ſi in generali paralyſi, cauſa cerebro vicina ſit. Licet & ſi illic circa dorſalis medullæ initium, in hemiplegia, cauſa lateat, quia eam euocat, & loco mouet proſit. Sed & brachio adhibita cauteria, humores reuellunt.

Ab humore aqueo pituitoſo vel ſeroſo, acribus, bilioſis humoribus permixto, neruos non ſolum imbuente, ſed & irritãte, ſi paralyſis fiat: ſicuti poſt colicos cruciatus eam frequentiſſime noſtro ſæculo accidere diximus, cum dolore & formicationis ſenſu: tunc cura, quamdiu colicus dolor perſeuerat, huic potiùs erit accommodanda, & humores illi praui, ſicuti illic dictum, expurgandi. Eaque potiùs, quæ neruos leniendo, conuulſiones, in quas facilè terminari ſolet, impediant, admoueri exhiberique, ſicuti in conuulſionibus dictum, debent. Nihil interim boni temerè, cùm ſi conuulſiones ſuperueniant, facilè iugulare ſoleat, prædicendo. Quòd ſi verò ceſſantibus alijs affectibus reſolutiones haſce comitantibus, illæ in pluribus priuatisve partibus remaneant, tunc cura eadem, quæ

Paralyseos [illegible] *cum aliis* [illegible]

in pituitoſa paralyſi explicata fuit, adhibenda [illegible].

A ſanguine paralyſim, [illegible] fieri non poſſe, oſtenſum fuit. Quod [illegible] Practici ſcripſerunt, quia tunc ſanguis in venis adhuc conſiſtens, facile in uerſa parte [illegible] uerſo fiat, retrocedit, mox [illegible] ceſſat. Vel [illegible] plethora ſiat [illegible] ſectione, [illegible] & deriuantibus ſanabitur.

Paralyſis ex refrigeratione, curatio. A refrigeratione nimia muſculi & nerui [illegible] frigore externo [illegible] ea quæ ab humore pituitoſo [illegible] ſi non tantum ſtupor, [illegible] accidit, ſed & reſolutio membri fiat, tunc [illegible] oſtenſum fuit, Calidis [illegible] motus, & Frictionibus emendatur. Quibus [illegible], ea remedia topica, quæ in pituitoſa paralyſi explicata fuerunt, inunctiones ſcilicet, & fotus [illegible], prout formæ parti affectæ ſeſe accommodant, [illegible] habebunt.

Spaſmus flatulentus, & eius curatio. A flatibus ſpaſmus, flatulentus [illegible] fiat: [illegible] illi præbeant, aut ſi [illegible] muſculorum attritione fiat, illam augendo, vehementiorem & diuturniorem reddat. Tunc ſi raro hoc accidat, nihil mali ſignificare poteſt, cum à cauſa manifeſta, motu nimio vel refrigeratione procedat: proin & negligitur. Si vero ſæpè repetat, quia grauem parit moleſtiam, & membra debilitat, cùm cauſam internam comitem habeat, flatuumq́ copiá, atq; muſculorum minus decentem connexum, vti dictum eſt, non erit negligendus, cum inde [illegible] ægri penitùs [illegible] queat.

Quod ſi non tantùm in pedibus & artubus, ſed & [illegible] vt in dorſo vel in axilla inferiore, aut [illegible] periculo non caret [illegible] & vt [illegible] dictum, [illegible] erit.

In aliis vero cauſis [illegible] tum ad præcautio-

tem

nem extra paroxyſmum, ſi ſæpe repetit, vel in paroxyſmo ſi perſeueret, [illegible] vſurpanda. Quæ flatus depellunt, muſculos affectos relaxant.

Exhibentur ad flatuum prouentum impediendum, eoſque diſcutiendos, tum in victus ratione, quam medicamentis purgantibus, calefacientibus, roborantibus, qualia in flatulentis caſibus, ventriculi imprimis, ſuis locis explicabimus.

Adhibentur muſculo affecto, quem ex protuberantia loci, & dolore cognoſcimus, quæ in paroxyſmo actu potentiáque calefacientia, flatus diſcutientia, partem leniendo & laxando, ſanant: extra paroxyſmum vero, quę & ſimul partem humiditatis detractione roborãdo, ſæpè repetitum affectum præcauent. Eadem ferè vſurpando, quę in paralyſi pituitoſa, & in contractionibus veris, leuiora eſſe, oſtendimus, illicq́; deſcripſimus.

Inunctiones fiunt ex oleis, Chamom. Liliorum; Anethino; Vel hoc modo, ſi pars ſimul roboranda ſit: ℞. olei Chamom. vel alius ex tribus enarratis ℥.j. Vulpini vel Lumbricorum, Maſticini ana ℥.ß. miſce: Inungatur pars, manibus vel parte prius aquâ Vitæ madefactis, calide.

Oleum Guaiacinum, cum aqua Vitæ & Saluiæ inunctum, mox iuuat.

Vel fiant emplaſtra: inter quę & Marciatum conuenit.

Aquæ & Balſamælea in paralyſi explicata, competunt. Inter quæ aqua Vitæ ſimplex ſola adhibita, ſtatim iuuat, ſi calida ſit.

Theriaca in aqua Vitæ diſſoluta, potiùs quàm oleis, vti docent, & inuncta, valdè proderit.

Fotus, inſeſſiones, balnea in paralyſi & contractione recenſita, proderunt, actu potentiâque calida. Inter quæ Lixiuium, ſicuti in podagra dicetur, quia partes laxas, & quæ humores vel flatus

recipiunt, firmat, præcautionis causa, additis corroborantibus, adhiberi [illegible].

Emplaſtrum hoc valde probatum eſt: ℞. Abſynthij, Pulegij, ana M. j. [illegible] ni ℥.ß. terantur: bulliant in Vino [illegible] & Melle, fiat cataplaſma.

Sacculi irrorati prius in Vino etiam [illegible] in paralyſi præſcripti. Vel ſic quando [illegible] malum corroborando volumus: ℞. Flor. Chamæmil. Meliloti, Roſarum, Furfuris, [illegible] peri vel Lauri ana ℞ j. Myrtillorum ℥ j. [illegible] ʒ.ß. ſem. Fœnugræci, Carui, Cumini ana ℥ ij. Salis ℔ j. Pro ſacculo.

Ex ſolo Milio, Furfure, & Sale, ſacculus cito ad vſum parabitur.

Pelles calidæ, aliaq; ſimilia conueniunt.

Frictio item lenis manibus, pannisve calidis.

Retrahendo partem affectam, paroxyſmum breuiorem, ſeu vt mox ceſſet, facimus: Si muſculos inuoluntarie violenter extenſos, vel flexos, eoque membrum trahentes volũtarie contrario motu & nixu, muſculis qui ægris opponũtur, eos vna cum mẽbro retrahere nitamur: ſic enim aſtricti vel deuij, rurſum cum membris relaxantur, ſitumq; naturalem repetunt, & flatus, qui illorum cõtractorum ſpacia occuparant, quãdo muſculi in locum ſuum redeunt, ab ijs locis repellũtur & cedere coguntur. Quod in muſculis ſuram cõſtituentib. & pedes digitoſq; mouentibus contractis, extẽſione contraria fieri, doloremq; mox ceſſare, indies experimur.

Ex ſiccitate vel inanitione, vti voluerũt, muſculorum illorumve tendinum membra trahentium, atque neruorum interdum vel ligamentorum articulos ambientium, ſi Contractio partis illius, cui hæc ad motum ſeruiunt, fiat ſiue dorſo aut alijs locis accidat, ſi magna illorum ſit ariditas, immedicabile

bile eſt malum, ſicuti quando ratione ætatis, & laborum hoc euenit. Sed & difficulter ſanatur, ſi alijs de cauſis facta, diu perſeuerauerit: ſicuti manibus, pedibus contractos, & tetano laborantes, toto vitę ſpacio contractos illis locis manere, plerunque cernimus, aut leuiter ſaltem in melius mutari.

Nihilominus tamen cum ſucceſſu, cura ſæpè à principio, vtiliter adhibetur: hacque methodo, per adhibita extrinſecùs loco affecto, humectantia & laxantia medicamenta, è quibus cùm quædam refrigerent, calidis neruoſque roborantibus illis permixtis curę potiſſima pars perficitur: ſi ea muſculo nimirùm, illiusque tendini, & corpori, quod membro attrahenti, aliquando vicinum eſt, aliàs verò procul diſſitum, & longo, quandoque longiſſimo tẽdine ad illud porrigitur; item articulo, ſi ligamenta aſtricta ſint, admoueantur.

Inungitur itaque dorſum cum ſpina in tetano, vel membra in alijs ſpeciebus contractionis, hoc modo: ℞. olei Amygdal. dulc. recentiſſ. ℥.j.ß. Violarum, Liliorum, Chamomil. Lini, per expreſſionem facti, recentis, Lumbricorum ana ℥ß. ol. Hypericonis, mucilag. ſem. Pſilij & Lini, axungiæ Anatis, medullæ cruris Vituli ana ℥.ß. Terebint. ʒ.ij. Sulphuris ℥.ij.ß. pul. Lumbricorum ʒ.j. ſum. Thymi, flor. Hyperici ana ʒ.ß. Croci ℈.j. Ceræ q.ſ. fiat vnguentum.

Axungiam humanam magnifaciunt in hoc caſu: vti & Anguillarum, fortè quia illa appropriata, hæc, quia à piſcibus deſumpta, humidior cenſetur.

Balneum in tetano, vel in alijs, Irrigatio, aut Fotus loci affecti, ex hiſce fieri poſſunt: tepidis adhibitis; ex Aqua dulci, Lacte, Brodio pingui capitis & inteſtinorum Veruecis vel Vituli, Hydræleo, vel ſolo Oleo, Violarum præſertim.

Vel ex ſequenti decocto: ℞. rad. Altheæ, Bryo-

[illegible] Liliorum ana [illegible] radicum [illegible] Maluæ, Viburni, [illegible], Anethi [illegible] na M.j. Saluiæ, Chamæpit. [illegible] Lini, Hordei mundi ana [illegible], decoquantur [illegible] balneo [illegible] & reliqua [illegible].

Thermæ sulphureæ, [illegible] habent, [illegible] demonstratum eſt.

Emplaſtra [illegible], quæ [illegible] profunt. [illegible] Mellito, de Mucilaginibus, Reſumptiuum, & [illegible] ex [illegible] parata.

Vel fiant etiam ex prædictis in [illegible] cataplaſmata: quæ [illegible] cæteris iuuant, [illegible] ſæpeq; renouata.

Huc etiam laudatiſſimum: ℞ rad. Althææ, Bryoniæ ana recentium ℥ ij. Mandragoræ ℥ j. fol. Hyoſquiami recentium (quæ mire vt & mandragoram emollire, experientia cognoui) Maluæ ana M. j. decoquantur in Lacte, contundantur, addendo farinæ ſeminis Lini ℥ ij. Fœnugr., Cytonior. ana ℥. ß. axungiæ Porci, Anſeris ana ℥. j. olei Amygdal. dulc. Butyri rec. ana ℥. ß. baccar. Lauri ʒ. ij. Croci ʒ. ß. fiat cataplaſma.

Omentum, Meſenterium, Renes cum pinguedine, tepefacta, parti laboranti imponuntur.

Pelles per ſe, vel oleo priùs inunctę, recenter detractæ, Vulpinæ præſertim, proſunt: atque Anſerinum corium cum plumis.

Per aſſumpta aut iniecta, hîc, niſi per accidens ratione illius affectus, vix aliquid ſingulare præſtare licebit. Vti vero in conuulſione ſeu ſpaſmo particulari multum iuuant.

Manuali opera, membra contracta, ſi diduci poſſunt, tunc e ſi mobilia non rurſum fiant, quod tamen interdum fit. [illegible] forma [illegible] quæ minus

minus in motu impedimentum affert, accommodari poteſt. Vel ſi digiti extenſi ſiſtant, tunc ſi contrahantur, paulò minus in apprehenſione incommodant. Si pes ſurſum tractus hæreat, ad terram uſque retractus, etſi articulus genu fixus maneat, tamen inceſſum qui prius ſublatus erat, reſtituit.

Hoc autem manibus vel inſtrumentis adhibitis, non magnâ vi ſed ſenſim indies aliquantùm impellendo, ſucceſſu temporis, aſtrictos tendines & ligamenta ita magis magisq; relaxando, in quibuſdam locis aliquando id poſſumus efficere. Idque pro membri contracti ratione, variis modis. Vt ſi propter genu articulum fixum, vt ſæpè fit, pes ſurſum tractus ſit, calceo induto, & alicubi alligato, continuò dum ſedent, & aliquid agunt, eum detrahendo: Vel pondere appenſo, ſæpè eum deprimendo. Quod & eleganter perficitur, ſi laminis duabus oblongis, in medio cauis, tibiæ & coxæ poſteriori ſedi accommodatis, & iuxta articulum iunctis, interpoſitâ cochleâ, eam inuertendo quamdiu ferre poteſt, pes â ſuperioribus deorſum ſenſim propellatur. Vti & in aliis locis eâdem ratione, cochleâ ſtrias habente, commodè perficitur: cùm ſi vertatur ſenſim ea quibus inſeritur premendo, membrum fixum impellat, & cum cochlea inuerſa ſic immota maneat, eâdem membrum, quouſque protruſit, ſuſtentet & retineat. Quod ego in multis cum ſucceſſu, ingenioſè fabricatis inſtrumentis, tentaui. Sicuti quoque, ſi digitus extenſus maneat, annulo illi inſerto, qui alij annulo, vicino digito adhibito, contiguus & affixus ſit, dum hic digitus mouetur, alter fixus continuò impulſus, tandem cedere & flecti nonnihil, cogitur.

Cõtractionis vel Spaſmi à tumore, curatio.

A tumore duro, callo, vel nodo, vel cicatrice, in tendinibus & ligamentis, natis, ſi membrum ſiſta-

tur, vel ſi ea neruum occupando vel premendo, re-
ſolutionem pariant: non alia curantur [illegible]
per emollientia, quæ hiſce, etiam alijs in locis pro-
uenientibus, ſicuti illic explicabitur, [illegible] inſti-
tuitur. Membra interim fixa, [illegible]
admodùm incommodent, in rectiorem [illegible]
incongruam formam, actuali opera, [illegible]
ctum, retrahenda.

Paralyſeos ex compreſſione, curatio.

A compreſſione nerui violentâ, ab oſſe, ſiue vinculo, ſi paralyſis [illegible] impedimenta [illegible] ſunt remouenda, vinculaq; ſoluenda. Quibus ablatis, ſi ſtupor aut reſolutio perſeueret: [illegible]bus, aliiſque applicatis calidis, in pituitoſa paralyſi dictis, ſpiritus erunt reuocandi. Ab oſſe luxato, cùm vix neruus prematur, ſed alia potius inde ſequantur incommoda, ea in illis explicabuntur.

Paralyſis [illegible] continui, curatio.

A vulnere, diſſecto tendine aut neruo, vel ligamento, ſi reſolutio fiat, incurabilis eſt. Sunt tamen chirurgi, qui tendines abſectos conſuere ſolent. Muſculo pertranſuerſum vulnerato, ſi hoc fiat, curatio eadem quæ in alijs vulneribus facienda: quæ & ſæpè iuuat: ſi verò penitùs amputatus ſit, quia tunc vtrinque retractus, ægrè inuicem iungitur aut retinetur, remanet curato vulnere nihilominus illius partis immobilitas.

A contuſione, ab ictu vel caſu, ſi paralyſis fiat; ſi inflammatio in neruo ſequatur, conuulſio facilè ſequitur, quæ lethalis eſt. Ne itaque illa fiat, ſanguis mox reuellendus, venâ ſectâ, alijsq; modis. Supra partem verò cõtuſam, non aſtringentia frigida ſunt applicanda, ſed ea quæ ſimul digerant.

Quale hoc eſt emplaſtrum: ℞. Maſticis, Thuris, gummi Hederæ ana ℥. ß. Mumiæ ʒ. ij. pulu. Lumbricorum ʒ j. flor. Chamomil. Roſarum ana ʒ. ß. olei Roſ. Chamomil. Cheirini ana ℥. j. Terebint. & Ceræ q. ſ. fiat emplaſtrum.

In fine

In fine cùm nulla ampliùs inflammatio metuitur, vnguentis in pituitoſa paralyſi enarratis, inungatur. Si paralyſis adhuc perſeueret, vt neruis calorem reuocemus & partium reſolutarum, erit hoc præſtantiſſimum: ℞ rad. Pyrethri ʒ. iij. Piperis ʒ. iij. Sulphuris ʒ. v. pul. Lumbricorum ʒ. ij. Caſtorii ℈. ij. Euphorbii ℈. j. bulliant in olei ℥. x. ad conſumptionem medietatis. Inunge ceruicis & dorſi vertebras, item emunctoria & loca affecta.

Si callus in neruo relinquatur quomodo procedendum, in tumore duro dictum iam fuit.

Muſculi contuſio, aut partis quæ mouetur, non aliam à generali contuſione, de qua ſuo loco agetur, curam requirit.

Immobilitatis à Fractura oſsium, curatio.

Fractura oſſis ſi in cauſa ſit, vt membrum moueri nequeat, tunc manuali operatione potiſſimùm os abruptum, ſi ab altero declinet, membrumque abbreuiet, reponere ſtudebimus. Dein ea iam iuncta, vel ea quę licet confracta ſunt, adhuc tamen inuicem hærent, ne ſecedant, retinebimus. Poſtea medicamenta loco affecto, dolorem compeſcentia & inflammationem arcentia, ſi hæc vrgeant, adhibebimus. Et quæ oſſa ſimul, vt conglutinentur, & concreſcant ſeu conſolidentur, adiuuent: quod per accidens, impedimenta potiſſimùm auferendo, fracturamq; nonnihil aſtringendo, & emplaſticâ vi veluti obliterando, faciunt: cùm alioquin ipſa concretio oſſium, ſucci oſſa nutrientis beneficio, tanquam glutinis, vti de vulneribus dictum, naturæ tantùm operâ perficiatur.

Reponimus & coniungimus os abruptum iterum (ſi nihil aliud obſtet, vti ſpinę oſſium abruptæ, quæ priùs, vt ſuo loco dicetur, repurgandæ) vel ſolis manibus, aut adhibitis inſuper inſtrumentis, vt in luxatione dicetur, ſenſim eouſque trahendo, donec ad extremum fracturæ ſui oſſis, cui iunctum

fuerat perueniat: tuncq; [illegible] cum illo rurſum decenter [illegible] poterit plaıiſſimè, [illegible] & [illegible] ſum cum illo [illegible] vti prius ſe cum illo [illegible], cal[illegible] magno, quam [illegible] illa rem [illegible] inuicem neceſſe eſt, ex quo, cum tota [illegible] fieri nequeat, cura prolongatur & [illegible] curuum, aut aliter male formatum per[illegible].

Retinemus fracta oſſa ſimul, ſi tales [illegible] decenter inuoluamus: inde plancis [illegible] s tenuibus, ſeu [illegible], aut cortice, aut ſi [illegible] mento parti affectæ, faſcijs iam inuolutæ [illegible] cauitate ſe accommodet, ſic colligemus, & ne [illegible] contracta loco moueri facile queant arcte [illegible] ſtringamus, ſicq; poſtea partem quietam retineant.

Fouemus quandoq; locum affectum antequam faſcia inuoluatur, prout dolorem ſedare vel aſtringere, metu inflammationis volumus. Vel Vino rubro ſtiptico. Vel decocto fol. Vlmi & Myrthi. Vel Oleo, Vino & Aceto ſimul permixtis, cum Lana ſuccida. Vel faſcia ipſa madefit oleo Roſaceo vel Oxycrato antequam applicetur.

Vel vngitur locus affectus priùs ol. Roſaceo, Myrtino & ſimilibus, doloris causâ, nam cum aſtringere volumus, ſequens forma vtilior.

Emplaſtris pars iam vincta, vti dictum, ambitur, quæ & nudæ parti, ſi neceſſitas exigat, interdum adhibentur, poſteaque primùm pars vincitur, ſed tunc frequentiùs mutanda erunt.

Simpliciora ſunt: ℞. rad. Symphiti, rad. Geranij q. ſ. contundantur, & cum axungia Porci permixta, applicentur.

Aliud: ℞. Maſticis, Thuris ana ℥ ß. Boli ℥. j. Aloës, ſanguinis Draconis vel Acaciæ ana ʒ. ij. [illegible]. Traga. Arab. ana ʒ. j. farinæ volatilis [illegible] ℥. ij.

cum

[illegible] album. Oui ſic emplaſtrum

Vel hic: ℞. ſanna volatilis Molendini [illegible] ſarinæ Hordei & Fabarum ana quar.j. Boli ʒ ij. Gypſi ʒ.j lap. Hæmat. ʒ.ſ. Thuris ʒ iij. [illegible] ʒ ſ. cinerum [illegible]arum Cancrorum ʒ.j [illegible], quem ad [illegible] chirurgi ſeruare poſſunt, [illegible] cum opus erit, eum [illegible] album. Ouorum ſubigit ad formam emplaſtri, addendo ol. Roſaceum, ne nimis ſiccetur & hæreat.

Propinata quædam ad oſſium cõſolidationem, plurimùm iuuare creduntur, ſicuti de vulnerarijs dicemus potionibus. Sic Verbaſci decoctum probat Dioſc. Primulæ ſuccum Matthiolus. Recentiores, lapidis ſabuloſi Oſtiocolli ʒ.j pulu. cum Vino mane ter ad minimum propinant: cuius efficaciam mire commendant, egoq́, expertus ſum.

Quod victus rationem attinet, aliaq́; generalia præſidia, vt corpus mundum & purum ſeruetur, & ne ex decubitu conſtipentur, procurandum. Et ſanguis ſi inflammatio timeatur, detrahendus.

Luxatio articuli, vi, vel ligamentorum laxitatis cauſâ facta, ſi motum ſiſtat: ſitque leuior tantùm illius ſeparatio: ſponte, motu proprio membri, nonnunquam iterum in locum ſuum redit. Si vero omnimoda ſit dislocatio, maiori vi ad os reducendum opus erit, illud trahendo, impellédo, premendo, & ne rurſum excidat, retinendo, firmandoque articulum, ne rurſum labatur & impedimenta auferendo. Quod in quibuſdam articulis faciliùs, in alijs maiori difficultate, in quibuſdam minimè, ſi iam diu perſeuerauerit, & ſibi os ſinum alicubi fecerit, perficitur.

Immobilitatis ab oſsium dislocatione, curatio.

Trahimus os, quod in exarthremate ab alio oſſe, iuxta illud, ſurſum delatum, partem abbreuiauit, donec rurſum ſub alterius oſſis ſinum, reductum ſit. Quod vel ſolis manibus, ſi facilè cedat,

ſin minus, faſciâ adhibitâ al [illegible] opera [illegible] miniſtrorum etiam ſ[illegible] [illegible] femore luxato, magno conatu, [illegible] eſt: maxillam vero luxatam, [illegible] apprehendentes trahenteſque, [illegible] nimus. Retrahimus autem v[illegible] trorſum introrſumve, aut ad latera cu[illegible] motas, contr[illegible] nixu, ſtando vel ſedendo [illegible] ita flectentes, vt curuitas illius ſenſim erigatur [illegible] hac vi adhibitâ fieri nequeat: quapropter [illegible] cubitum talem, in quo d[illegible] moram t[illegible] poſſunt, id rectius fit, maximè ope inſtrumēti, [illegible] terim pars premitur, vti dicetur.

Impellimus, trudendo violenter os, quod in exarthemate attractum eſt, vel in parathremate, à medio ad circumferentiam receſſit: vti & in arthrodijs, ſi plura oſſa receſſerint. Illić comprimendo os, vbi eminentia ipſius prominet, verſus oppoſitam ſedem, quæ caua eſt, eouſque, donec rurſum in ſuum ſinum incidat, quod ex ſono quem edit interdum cognoſcimus; vel in ſuam ſedem reponatur. Hoc autem manibus ſolis facilè, ſi modo ad rectum locum propellatur, ferè fit. Aliàs vero maiori vi ad illud præſtandum opus, quando humerus deorſum ſub ſcapulam delapſus eſt. Tūc enim humero chirurgi ſuppoſito, interim dum brachiū trahitur, eleuatur, vel alio artificio ſurſum magnâ vi premitur, quod non ſine magno dolore, & veluti torturâ perficitur.

Senſim premendo vertebras dorſi, in nexu mobili dislocatas, Gibbo dorſi retrorſum protuberante, curuitatem illius aliquando, cùm adhuc in fieri eſt, nec dum confirmatus, in iunioribus ferè tātùm emendamus. Quod cùm non niſi longo tempore perficiatur, inſtrumēto ad id apto, quod continuò parti adhærens, ſucceſſiuè eam premat, opus eſt quale

quale eſt, thorax induvis, ex charta, vel corio picato, vel ferri lamina formatus, partē gibboſam premens. Idem panneo thorace, cui lamina ferri vel plumbi inſuitur, aut alia arte, efficitur.

Retinemus articulum rurſum coniunctum, ne denuo ſeparetur aut dilocetur, quiete, ſi illum immotum teneamus, idque donec partibus quæ laxatæ erant confirmatis, articulus poſtea, quando rurſum mouetur, ſuo loco poſſit ſubſiſtere. Quod rectiùs fiet membro ſuffulciendo, ſuppoſitis puluinis & culcitris: Vel etiam ſuſpendendo faſciâ, in qua collo iniecta, brachio indito, humerum, ne rurſum delabatur, ſuſtinemus. Sed & in periculo luxationis, elongatâ parte & laxâ, cùm à motu ſemper abſtinere nequeamus, ſaltem vt minùs vehemens ſit, cauebimus. Vti & à valida illa oris apertura per oſcitationem, ne maxilla luxetur, illi, qui facilè hoc patiuntur, abſtinebunt. Et quibus gibbus creſcit, ne corpus admodum inclinent, aut flectant, ſed quoad fieri poteſt, erectum ſeruent, mouebuntur. Et vt inſtrumento iam enarrato, non tantùm gibbus prematur, ſed & dorſum erectum ſeruetur.

Ligaturæ quoque adhibentur, ſi os repoſitum difficulter ſubſiſtat, & pars nonnihil vinciri queat.

Remedia extrinſecùs inſuper nonnunquam adhibentur, ſi dolor vrgeat, qui tamen mox, ſi membrum rectè repoſitum ſit, ceſſat: Vel ſi aliud quid accedat, vt inflammatio, fractura vel vlcus, quod iuxta cpxendicem, vti dictum, ſinuoſum pus interdum profundit; quorũ cura ſuis locis explicabitur.

Ad confirmandum articulum, cùm metus eſt luxationis, aut ſi facta fuerit, rurſumq; repoſita, ne facilè redeat, aſtringētia adhibentur illi remedia, quę ſiccando humiditates illius loci, maximè ſi cauſam huic quoq; præbeant, abſumant.

Telâ ceratâ vtiliſſimè ſic articulus inuoluitur,

dolores ſedante [illegible], ſeu ſe-rectum, ceræ albæ ana ℥. ß. diſſoluantur, permiſce farinæ volatilis Molendini ℥. ij. Thuris, Maſtices, Boli, Sanguinis draconis ana ℥. ß. rad. Conſolidæ ʒ. ij. & dum hæc calent, inducantur [illegible], & [illegible] tingatur tela, donec illi hæc materia [illegible], applicetur.

Emplaſtra qualia in fracturis deſcripſimus, hîc quoque conveniunt. Vel ſequens: ℞. Lauri, Maſtiches, Colophoniæ, Reſinæ Pini ana ℥. j. Ceræ & olei Irini q. ſ. fiat emplaſtrum. Geſner.

Cataplaſma, ſi frequentius requiratur, fiet, maximè vrgente dolore: ℞. rad. Perſonatæ [illegible] admodum ſedare in luxatis, [illegible] Dioſc. Narciſſi ana [illegible] fol. Plantag. Vrticæ ana M. ij. coquantur in Vino rubro, adde mucilag. rad. Conſolidæ ℥. ij. far. ſeminis Fœnugr. ℥. j. Mellis ℥. ij. Salis [illegible] Myrtill. vel Maſtic. ℥. ij. contundantur pro cataplaſmate.

Cauterium quoq; vel Veſicatorium ſupra partem adhibitum, potenter reſoluit, & elicit humiditates, quibus articuli occupati, facilè luxantur.

Per os ſuccum Primulæ aliqui exhibitum, iuuare in luxationibus ſcribunt.

Immobilitatis Organi vitio, curatio. Organicũ vitium, ſi immobilitatem cauſet, ſitq; ab ortu, incurabile exiſtit: quia partes aliter formare nequimus. Si vero à cauſa aduentitia, laxatis nimium & elongatis tendinibus, vi aliquâ vel humore, eadem quæ in paralyſi dicta, pituitosâ præſertim, topica proderunt. Quod ſi aſtrictis illis nimium, ſpaſmus ille flatulentus fiat, in flatibus cura explicata fuit. Sin vera contractio & permanens ſit, eadem, quæ à ſiccitate factæ cura, vti dictum, competet.

DE MOTV DE-PRAVATO.

CAP. III.

Genera.

MOTVM deprauatum vocamus, quãdo motus, volũtarij præſertim, vel immoderatè vel intempeſtiuè, aut aliàs non decenter exercentur. Vti fit cùm membra, motus hoſce obeuntia, irrequieta ſunt: vel conuelluntur: vel tremunt, vel palpitant, vel concutiuntur per rigorem: aut extenduntur per pandiculationem & oſcitationem, aut aliter aguntur per nictationem.

Irrequieta dicuntur membra eſſe, cùm nimiùm aguntur, nec quieſcunt. Vt cum mente capti, maniaci & phrenitici motus tam varios & violentos edunt: atque irati, furibundi, adeò præcipitanter res peragunt: imprimis vero hi, qui ſaltu Viti appellato laborãt, pedes curſu & ſaltu ſuprà modum defatigant: de quibus in mẽtis alienatione dictum fuit. In alijs quoque morbis decumbentes, tam vigilantes quàm dormientes, admodùm interdùm inquieti ſunt, & propriè inquietudo dicitur, quiq; eâ laborat, Affôdis appellatur, ſymptoma eſt multorum morborum vires proſternens. Quo affecti corpus nunc variè, huc illûcve, iactant, vnde & Iactationem, aliqui Iectigationem, vocârunt: nunc ſe frequenter erigunt, nunc pedes manusque continuò exercent, retrahunt, mutant: aliàs ad pedes deuoluuntur, quod in morbis acutis (quibus familiare hoc eſt accidens) inter lethalia ſigna Hippoc. recenſuit. In ſanis etiam eiuſmodi inquietudo tàm vigilantibus, quàm dormientibus moleſta eſſe ſolet, & morbos minari. Quò & referri poteſt, intem- *Inquietudo.*

peſtiua illa nocturna per ſomnum ambulatio, de qua in vigilijs dictum fuit.

Conuulſio. Conuelli membra dicuntur, quando motus illos inordinatos edunt, ſicuti in conuulſione generali ſeu epilepſia dictum fuit. Et in particulari quoque ſpaſmo accidit: præſertim ea ſpecie, in qua membra adhuc agitantur, neq; adhuc per conuulſionem illis attractis, motus ipſorum ſiſtitur: ſicuti in conuulſiua palpitatione appellata, in particulari ſpaſino oſtenſum fuit.

Tremor. Tremere membra dicuntur, cùm motu frequentali ſurſum deorſumque agitantur; Tremorq; appellatur: qui tunc maximè fit, cùm illis vti volumus: quæ aliquando magis, aliquando minùs tremunt. Quod in manibus frequenter accidit, cùm aliquid apprehendendum vel retinendum eſt. Nonnunquam & in pedibus, qui ſtantibus tremunt. Interdum & caput, quod continuè nec ſine re agitatur. Maxilla inferior quandoq; fit tremula: quod & ante ſomnium, quem præſagit, ſępe euenit. Vidimus, omnibus hiſce partibus, ſimul, iam inde ab ortu continuò ad ſenium vſq; tremere, ciuem noſtrum, Zitterhans ob id appellatum: brachijs, manibus, digitis, pedibus, quibus inter eundum veluti ſaltabat, capite item, quod agitabat, & maxillâ quâ veluti maſticabat.

Palpitatio. Palpitare membra dicuntur, non quando aliquid actura, vt in tremore, concutiuntur, ſed cùm inuoluntariè nonnihil attrahuntur, rurſumq; relaxantur. Sicuti in conuulſiua palpitatione eodem modo illud accidere, priùs diximus. Ad cuius ſpeciem illam, quam ſpaſmum flatulentum vocant, hæc palpitatio, eandem penè cauſam habens, vti dicetur, referri poteſt, & proin Flatulenta palpitatio appellari, mitiùs tamen membra exercens potius, quàm firmiter, vti alia, ea alliciens. Cùm propriè

priè palpitare membra dicantur, quando muſculi, atque inſtrata illis cutis, attolluntur nonnihil, rurſumq; ſubſident, idq; cum dolore plerumq; & moleſtia, non attractis interim, vel admodùm parùm, membris.

Concuti membra per rigorem dicimus, quando concuſſio quædam fit totius corporis, aut illius partium, ſicuti ferè trementibus accidit, ſed cum frigoris quodam ſenſu, & penitus inuoluntariò; vnde Rigor appellatur. Vti in febrium intermittentium paroxyſmorum initijs, hoc modo corpus vniuerſum extenditur, curuatur, concutitur, adeò ſæpè validè, vt dentes colliſi, ſtrepitum edant, quem Stridorem dentium vocant. Atque febres continuæ, cum eiuſmodi rigore quoq; inuadunt, atque interdum cùm criſis futura eſt, illius prænuncius eſt. Aliàs leuior eſt agitatio, & Horror tunc appellatur: in quo maior frigoris ſenſus corpus peruadit, ſtantque erectæ comæ, & pori conſtricti, cutem aſperam reddunt. Quod & aliquando frigus ſolum, vti in febribus dictum, hominem moleſtat. Sed & extra morbos à frigore externo, metu, rigor vel horror, hiſce ſimilis, corpus nonnihil concutit. Aliquando & rigor ſine frigore, à cauſis externis naſcitur. *Rigor.* *Horror.*

In Pandiculatione appellata, admodum, brachia præſertim cum dorſo extenduntur atque curuantur, cum oris vehementi apertione ſeu diductione, quam Oſcitationem vocant. Quę & ſeparatim fieri poteſt. Hæc duo ſi citra occaſionem ſæpè moleſtent, morbos preſagiunt: vel febrium paroxyſmorum incipientium ſunt prælùdia. Aliàs verò extra morbos, pigritiæ ſigna ſunt: vel ex concepta imaginatione, ſicuti dicetur, naſcuntur. *Pandiculatio.* *Oſcitatio.*

Nictationem vocamus, quando oculi nictare coguntur, hoc eſt palpebræ labuntur, illiſque ob- *Nictatio.*

ducuntur vixq; aperti retineri queunt. Sicuti cùm ſomno pleni & graues ſunt, in pigris accidit. Interdum quoq; in morbis euenit.

Cauſa.

CAuſæ horum diuerſorum motus deprauati generum, in cerebro, neruis, muſculis & membris, variæ eſſe poſſunt. Vel ſpirituum agitatio, perturbatio, vel irritatio, diſtentio, imbecillitas.

Mentis perturbatio, cauſa Inquietudinis.

Spiritus agitati per animi affectus cerebri calorem: vel perturbati per commiſtionem humorum, vaporum, mentem alienando, variasque imaginationes offerendo, vt adeò inquieti ſint, variaq; tentent & peragant, efficiunt: ſicuti in mentis alienatione explicatum fuit.

Irritatio neruorum cauſa Conuulſionis.

Irritatio in neruis facta, quâ ratione vt corpus conuellatur, ſeu inordinatis motibus exagitetur, efficiat, in conuulſione dictum fuit. Cæterùm ab irritatione & moleſtia quoque, alij motus vt nimiùm vel non rectè fiant, diuerſimodè pro causâ variâ impelluntur. A calore enim inquietudo dicta ſæpè fit, non tantùm quia actiones promouet, & in actum deducit, aut in cerebro accenſo delirium parit, ſed quando totum corpus eo æſtuat in febribus, & quia moleſtiam magnam facit, corpus inquietum reddit: eſtq; febricantium ſymptoma, maximè continuarum, continentium, ardentium: intermittentium etiam, tunc, quando in paroxyſmo calor ſummus, præcipuè affligit: ſicuti in febribus oſtendetur.

Calor cauſa Inquietudinis.

Dolor cauſa Inquietudinis.

Dolore alio graui offenſum corpus, & eo veluti ab hoſte afflictum, nullo loco poteſt ſubſiſtere aut quieſcere, in eoq; propulſando, mitigando, omnes actiones intendit.

Humores acres cauſa Rigoris & Pandiculationis.

Ab humoribus acribus, bilioſis vel ſalſis, vel putridis, partes ſenſiles, & carnem muſculorum permeantibus, easque veluti pun-

pungentibus & irritantibus, quia repellere moleſtiam, facultas illorum expultrix, nititur, fit concuſſio illa corporis in rigore dicto. Sicuti hoc in febrium initi s, à materia eiuſmodi exhalante, & corpus peruadente, accidere, eoque nomine pandiculationes & oſcitationes primùm, mox & horrores vel rigores ſubſequi: nonnunquam ea quoque ante criſim ſe manifeſtare, in febribus dictum fuit. In euacuationibus alijs, in quibus ſimilia acria excrementa profunduntur, vt in mictione, alui redditione, ſudore, rigor vel horror nonnihil, dum hæc fiunt, corpus vel vniuerſum, vel certis in locis concutit. Quod & antequam hæ euacuationes fiunt, ſæpè accidere ſolet, & inſtantes præſagire, naturâ iam ad has moliendas incitatâ. Sicuti ſudorum inſtantium horror aliquis, in criſi & extra illam interdum eſt prænuntius. Et maxilla inferior ante vomitionem plerumq; tremere ſolet, & veluti iam os ad apertionem naturali facultate voluntariam ſic impellente, ſollicitare.

Vapores Halituoſi, cauſâ Pandiculationis. Ab halituoſis, vt vocát, vaporibus, in ſpatijs muſculorum collectis, copiâq; potiùs, quàm vehementiore acrimoniâ naturam ad excretionem ſollicitantibus, motus ille diſtentionis artuum ſeu pandiculatio quoq; prouenit. Cùm in ea muſculi, qui maximè ijs occupantur, ad eos propellendos conſtricti, membra ſic trahant. Idq; maximè, quia tunc *Laßitudo; tan a Pandiculationis, & Oſcitationis.* accedente ſimul laſſitudine, vel ſpontaneâ, quæ ab excremẽtorum horum circa muſculos collectorũ copiâ naſcitur, vel ex labore profectâ, à quo etiam circa muſculos, halituoſorũ vaporum fit cõgeſtio; per conſtrictionem hanc muſculorũ, in pandiculatione, non tãtùm quia vapores tunc propellũtur, à laſſitudine nõnihil recreãtur, ſed & quia muſculi motu nimio & diuturno relaxati, & quando quieſcunt, laſſitudinẽ illam ſentientes, iterum conſtricti

cùm aguntur, laſſitudinem minùs ſentiunt, ſicuti laſſitudinem laſſitudine ſanari, ſuperiùs dictũ fuit, leuamen aliquod laborũ per pandiculationem acquirunt; & proin in laſſitudine ad eam edendam inuitantur, & inuitati impelluntur. Eſtq; hæc cauſa, quòd naturalem defatigationem & pigritiam, ante ſomnum ferè pandiculatio comitetur, donec corpus poſtea per ſomnum rectè quieſcendo, à laſſitudine liberetur, & poſt ſomnum quoq; tamdiu, quòad illud, quod de halituoſo vapore reſtat, adhuc corpus extendendo, expellatur. Et quòd in ſpontanea laſſitudine morbos præcedente, tùm ob vaporum copiam, tùm corporis hanc laſſitudinem, ea quoq; ſeſe manifeſtet. Sicuti eadem laſſitudo & vaporum copia, oris illam diductionem & efflationem, in oſcitatione dictâ, cauſat; operantibus ſimul & veluti cõſentientibus reliquorum muſculorum conatui, muſculis thoracis, & maxillę inferioris, & buccarum ſi pãdiculationi oſcitatio iungatur. Vel ſeparatim hiſcè muſculis ad illorum defatigationem mitigandam, & vapores diſcutiendos agentibus, oſcitatio naſcitur. Quæ & ex imaginatione; ſi quis alium oſcitantem videat, vel de ea cõgitet, ſic ad eam quoq; faciendam veluti inuitatus, oritur: faciliùs tamen in pigris & ſomnolentis, ſeu diſpoſitis, quàm alijs. Sed & eadem cauſa à laſſitudine muſculorum, oculos palpebraſq; mouentium & vaporibus, circa eos, collectis, dependens, nictationem dictam oculorum parit: quæ non tantùm pandiculationi & oſcitationi aliquando copulatur in pigris, ſed & per ſe ſemper, cùm ſomnus inuitat, oritur; idque quòd ob continuum oculorum motum, ſemper illi laſſi fiunt, tum quòd oculorum occluſio, quam oculorum hæc grauedo adeò impellit, vt etiam dormientib. clauſi maneant, ad ſomnum rectiùs capeſſendum, neceſſaria ſint.

Imaginatio, cauſa Oſcitationis.

Ab

Ab iiſdem halituoſis vaporibus dictis, ſed craſ- ſioribus & copioſioribus, in habitu corporis collectis, atq; exitũ quęrendo, hinc inde diſcurrentibus, palpitatio dicta, fit. Qui ſi ſub cutem erumpãt, atq; inter illam & ſubiectorũ muſculorum membranas vagẽtur, cutem hinc inde, vno aliquo vel pluribus locis attollentes, varieq; locum mutãtes, apparentem illic palpitationẽ, cum doloris interdum ſenſu efficiũt. Si verò ſub muſculis, illorumq; diſcurrant ſpatijs, & inquieti ſint, faciunt vt membra nonnihil quoq; attrahantur, non tamen validè aut perſeueranter, ſicuti in ſpaſmo flatulento dicto, fieri diximus, ſed per interualla ſaltem, tunc quando flatus quaſi in vnum locum ſe colligentes, muſculum impellunt, partem allicientes, ſed mox eandem, refugientibus & cedentibus iterum flatibus, mittentes. Ita vt non immeritò, ſi ab hac cauſa membrorum hæc agitatio fiat, ſicuti dictũ eſt, flatulentæ conuulſionis mitior ſpecies, vel Palpitatio flatulenta dici poſſit: vti illa quæ neruorum irritatione fit, ſicuti declaratum, Conuulſiua palpitatio. Cuius quoque flatulentæ palpitationis cauſæ, ſiue flatus aut vapores ſint, non aliam originem, quàm eam quę in ſpaſmo flatulento propoſita fuit, habent. *Vapores halituoſi, cauſa Palpitationis.*

Imbecillitas muſculorum ea, propter quam ipſorum actio non penitus ceſſat, ſed tantùm non ſufficienter perfici poteſt, non omnimodam mouendi impotentiam, ſed diminutã duntaxat efficit, deprauatè & cum tremore ſeſe manifeſtantem. Idq; quia dum membrum muſculus attollere nititur, hocq; diutiùs ob imbecillitatẽ retinere nequit, eo quidẽ ob grauitatem motu naturali relabẽte, muſculo verò ſurſum motu volũtario retrahente; viciſſitudine hac, & veluti contentione motuum inter ſe membro ſurſum deorſumq; agitato, Tremor appellatus naſcitur: qui tantò maior erit, ſi mẽbrum quod mo-

uere debet, graue exiſtat, vel minùs ſequatur, & muſculus ad mouendum aliquo modo etiam inuo-lũtariè incitetur: vti obſeruamus aliquibus, etiamſi membra quieſcunt, nihilominus tremere.

Spiritus animalis defectus, cauſa Tremoris.

Accidit autem hæc ipſorum debilitas nonnunquam, ob ſpiritus animalis defectũ, non abſolutũ, vt in paralyſi, ſed talem ſaltẽ, quo ſenſus tactus adhuc quidem cõmunicatur, ſed muſculis vis mouendi non ſufficiẽs, ſubminiſtratur: cùm maior ad motum, quàm ſenſum tactus illius portio requiratur. Quod abſumptis illis interdũ accidit, vnde tremor perſeuerans oritur. Idq́; vel ratione ætatis, vnde ſenes fiunt tremuli: vel morbi grauis & diuturni cauſâ, poſt quos ſæpè diu tremũt: vel euacuationis immodicæ, per venerem præſertim, ſanguinis profuſiones, purgationes, laboresq́; magnos. Aliàs verò diſſipatis dũtaxat ſpiritibus, donec illi redeant, tremũt. Vt per animi affectum vehementẽ vel ſubitaneum, in tremore, timore, ira, gaudio, aliquádiu tremunt. Et in motu valido vel celeri, vt cùm grauia onera geſtãt, vel aliud aliquid, quod ſupra ipſorum vires eſt, agunt, tremũt: & cùm labores graues perpeſſi, quieſcũt, aliquádiu mẽbra nimiùm defatigata tremunt. Impeditis quoq; ſpiritibus, nondũ tamen penitus interceptis, vt in paralyſi, vnde reſolutio muſculi perfecta ſequitur, ſed ex parte dũtaxat, imbecillitas quæ in muſculo naſcitur, tremorẽ cauſans, qui & tunc veluti diminuta quædã eſt paralyſis, ab iiſdẽ cauſis neruũ, vt in paralyſi, non tamẽ adeò potenter afficientibus, nata: præſertimq́; ab humoribus excrementitijs neruos occupãtibus, profecta.

Neruorum læſio, cauſa Tremoris.

Sed & alij neruorũ affectus, non ſpiritus intercludendo, ſed neruos aliâ ratione labefactãdo, lædendove, tremorem inducũt. Vti ſi ab humoribus excrementitijs, ſicuti dictum, non tantùm ſpiritus intercipiẽdo, imbecillitas hæc in muſculo tremorem

cauſet,

cauſet, ſed & irritando neruum ad motum, qui in‑trem ore fit, nonnihil impellat, vnde & auctâ causâ vel perſeuerâte, tremor in cõuulſionẽ ſæpè deſinit.

Quòd ſi nerui quoq;, narcoticis nimium aut ſæpè aſſumptis, ex ſtupore illo, tandem eam imbecillitatem contrahant, vt & muſculi ipſorum cauſa labefactentur, tremor etiam ab hoc ipſorum affectu naſcitur: Sicuti non tantùm ex opij, aliorúmve fortiorum vſu, ſed ex ſuffitu hyoſquiami, aliquib. accidit. Et ex vini vi narcoticâ, illos qui ebrietati indulgent, tandem tremulos fieri, obſeruamus: quòd tamen ab aquæ frigidæ potu, quâ ebrij mane ad ſitim ex vino conceptã, reſtringendam, bibũt, proficiſci, ne à vino abſtinere cogantur, ſibi perſuadẽt: quam ipſorum ſuſpicionem illud quoq; auget, quòd cùm ieiuni adhuc ſunt & ſobrij, tremũt, & poſtquã vino rurſum incaluerũt, tremor ceſſat, vel ſaltem minus ſe exerit: quod tamẽ non, quaſi vinum in cauſa non ſit huius tremoris, accidit: ſed quòd dum vinum calorem corporis adaugens, actiones ipſius vegetas reddit, vt quamdiu ex vino calet, & veluti reficitur, eam imbecillitatem, quę aliâs ſemper remanet, minus ſentiat, eâ ratione, vt cibo vinoq; refecti, robuſtiores facti, minus tremant in cauſa exiſtit.

A Venenatis alijs, neruis potiſſimùm inſidiantibus aſſumptis admotisq;, eadẽ ratione tremor aliquãdo naſcitur. Vti ex hydrargyri ſuffitu (non contactu, vti aliqui voluerunt) aurifabris in inaurandis vaſis, ſi ſibi nõ caueãt, ſed illũ hauriãt, interdũ contingere ſolet. Ob quã cauſam etiam, in lue venerea cinnabari ſuffumigati, præſertim ſi tũc quoq; vinũ bibant, quo facilè imbecilliores iam prius facti nerui, læduntur, in tremorem ſæpè incidunt. Quod & illis frequẽter euenit, qui in eodem affectu hydrargyro inuncti, tremorem inde adipiſcũtur. Quæ ab hydrargyro profectæ læſiones neruorũ, vel ab an‑

tipathiâ illius cùm neruis, proficiſcuntur: vel à proprietate illius aliâ illi ferè propriâ, quâ humores commouens, eos ad fauces propellendo, expuitionem copioſam mouet ac ad ſuperficiem & extremitates corporis propulſando, neruos quoq; afficit; eoque grauiùs, ſi humores qui promouentur, praui exiſtant, nec per ſudores decenter expurgentur, à quibus etiam, ſi vehementiùs nerui patiantur, conuulſiones, quæ curas haſce, hydrargyri vſu factas ſæpè ſequuntur, poſt tremores patiuntur.

Ab ortu vitium aliquod in neruis eſſe poteſt, vnde trementes aliqui nati ſunt. Sicuti exemplo cuiuſdam priùs demonſtratum fuit. Quod quale fuerit, ægrè explicari poteſt, cùm nihilominus tremēs, ſua munia longo vitę curriculo peregerit, vxoremque duxerit.

Curatio.

CVrationē pro diuerſitate generū diuidemus: & in ſingulis quid faciēdū ſit, explicabimus.

Conuulſionis curatio. In conuulſione tàm generali, quàm particulari, quid agendum ſit, in conuulſionibus edoctum fuit. In conuulſiua quoq; palpitatione dicta, quatenus hæc conuulſiones veras minatur, iiſdem adhibitis præſidijs eam præcauere, ſtudebimus: illius verò motus causâ, nihil peculiare, cùm non adeò vrgeat, membris adhibetur.

Inquietudinis ex mentis perturbatione, curatio. In inquietudine; ſi illa ex mentis perturbatione nata ſit, quid tùm ratione morbi, tùm huius etiam ſymptomatis, cuius cauſa, quomodo ſoporiferis compeſci, & vi adhibitâ coerceri debeat, in mentis alienatione explicatum fuit.

Inquietudinis ob dolorem, curatio. Si ob dolorem inquieti ſint, tunc anodynis dolorem mulcendo, & ſoporem, ac ſi vehementiùs vrgeat, ſtuporem inducendo, vnà cum dolore inquietudinem, emendamus.

Ob

Ob calorem verò non ſolùm cordis & cerebri, ſed & totius corporis in febribus, ſi inquietudo oboriatur, tunc ſymptoma hoc, quia vires deijcit, ad ſe curam trahit. Quæ tamen non aliter quàm quæ febribus in reſtinguendo incendio adhiberi ſolet, vſurpatur, niſi quòd hîc remediorum vis augenda, eoque nomine cùm vrget cura, Sanguinis euacuationem & diuerſionem, niſi quid obſtet, copioſiorem molimur, vel eam reiteramus. Refrigerantium itidem qualitatem, tùm internis externiſque remedijs augemus: atque quæ calorem augere poſſunt, vt nimia integumenta, auferimus, & conclauia occluſa, aperimus. Et ſymptomatis præcipuè causâ, fricando corpus, vapores qui inquietudinem cauſant, vel augent, à neruoſo genere diuertendo, & poſtea illud inunctione ſpinæ, oleo Viol. Amygd. dulc. &c. leniendo, iactationem illam corporis emendamus. Quod & fit, ſi ægros, ne nimio motu ſe debilitent, aut denudando ſudores impediant, admoneamus: atq; vt illos nonnihil compeſcamus ſomnum conciliemus. *Inquietudinis propter calorem, cura.*

In tremore pro ratione cauſæ procedendum erit. Et ſi ab animi affectu tremant: vel ob laborem viribus imparem, ceſſantibus illis, ceſſat & tremor.

Si verò ſpiritibus diſſipatis vel abſumptis ob ſenium, vel venerem, aliaſq; profuſas euacuationes, aut poſt morbos graues ſequatur, tunc faciliùs eſt diſſipatas, difficilè verò admodum amiſſas vires reparare. Quod tamen tentandum, curâ Reficiente dictâ, quę potiſſimùm perficitur: Somno decenti & mediocri; Exercitio moderato & tempeſtiuo; quod &, ſi à labore vehementi tremor inductus ſit, plus proderit, ſi leuiter obeatur, quàm omnimodum ocium: Animo læto; vel ſi ab affectu illius aliquo tremor remanſerit, affectu animi contrario emendatur: Aëre ſereno, temperato, puro, odorato: *Tremoris ob ſpirituum defectum, cura.*

Alimentis euchymis beneq; nutrientibus: ſpiritus item reficientibus, & calorem augentibus, vt Vino, quod moderatè ſumptum adeò reficit, vt & à vino inductum tremorem, vti dictum, ſi aſſumatur, reficiendo, corrigat.

Tremoris à neruorum affectu, curatio.

Quod ſi verò à neruorum affectu procedat, ſitque veluti imperfecta vel diminuta paralyſis. Et ab ortu fiat, vel aliàs à graui affectu, incurabilis nonnunquam eſt. Si verò ab humore excrementitio neruos occupante procedat, non alia curandi ratio, quàm quæ in paralyſi dicta fuit, & aliis cerebri neruorumque morbis, ab excrementis genitis, inter quos & conuulſio eſt, huic affectui curando adhibetur. Quâ ſi maturè vterentur, in eaque perſeuerarent, ſine dubio citiùs quàm paralytici ſanarentur: ſed quia, niſi maximus ſit tremor, eam negligunt, aut paucis contenti eſſe volunt, fit vt tremor non tantùm non ceſſet, ſed & ſuperueniente ſenio augeatur.

Sicuti itaque in paralyſi dictum fuit, ita hîc quoque procedendum, Corpusque primùm generatim eſt purgandum, idque ſi perſiſtat malum, certo tempore repetendum: Particularesque euacuationes & diuerſiones inſtituendæ: Alterantia quoque eadem propinanda: Atque extrinſecùs ſimilia ſunt applicanda: Thermæque, ſi non aliis cedat, imperandæ: Imprimisque cauendum, ne manus tremulæ frigori exponantur: aut aquâ frigidâ abluantur. Cuius loco decocto Saluiæ, flor. Lauandulæ, & ſimilibus ablui poſſunt: inter quas lotiones, ſi Vrinâ partes abluantur manè, plurimùm iuuare docent.

A veneno ſi tremor originem ſumpſit, quæ huic reſiſtunt alexipharmaca, vſurpanda. Et ſi, quod frequentiùs fit, ab hydrargyri vſu hoc fiat, Theriacam exhibent, vel Cordialia medicamenta, quibus

Auri

Auri limaturam permiſcent; cùm aurum tantam affinitatem cum argento viuo habere dicant, vt ſi in corpore ſit, aurumque propinetur, illud adeò ſecum trahat, vt poſtea per ſeceſſum excretum, purum in excrementis auro adhærere deprehendatur: quam ipſorum cognationem ex eo, quod in deauratione aurum non metallo, niſi interueniente argento viuo, adglutinari poſſit, deſumpſerunt.

Sunt qui ſudoribus hydrargyrum è corpore ſe elicere poſſe, vt manifeſtè inſtar arenæ cuti adhæreat, & poſtea aqua ablutum, ſplendere iterum appareat, hac arte docuerunt; Si alternis in ſtupha diebus, vno die vino decoctionis Saluiæ & Abſynthij effuſo in lateres ignitos, altero verò Thure carbonibus iniecto, corpus ſuffumigantes, ſudorem eliciant: & quoties balneo egrediuntur, Aquâ vitæ cum Meliſſâ deſtillatæ, corpus perfricent, idque per dies 12. vel 14. continuent. Poſtea ſex diebus oleo Seſamino & Vulpino ſe inungant, donec, vt inquiũt, arena prædicta cuti adhæreat. Nos verò qui argentum viuum in ſubſtantiâ, nec per ſuffitum illius nec per inunctiones corpus ſubire, vti neque alia medicamenta profitemur, ſed viribus tantùm eò vſque deductis, id quod præſtant, moliri, falſam hanc vulgi & Medicorum quorundam opinionem eſſe, licet admodum mentibus hominum impreſſa ſit, & impoſtores ſuppoſito clanculum argento viuo, in emplaſtro, eam in vulgo confirment, iudicamus. Et in ſimili caſu, vt aurifabri dum inaurant, extra domum in aëre libero ſedeant, ſicuti plerunque facere ſolent, vt ventus ab illis fumum procul arceat, imperamus. Et ſi argento viuo in cura opus eſt, vt illud decenter & moderatè adminiſtretur, iubemus. Quod ſi tamen tremor inde naſcatur, eadem præſidia, topica præſertim; in paralyſi dicta, quæ neruos roborando

potiùs & nonnihil conſtringendo, vt vult Rondel. quàm inſigni calore afficiẽdo iuuant, imperamus, parteſq; tremẽtes, decoctis ſupradictis abluimus.

A narcoticis, ſi tremor ſuboriatur, & illorum vis adhuc operetur, quomodo illa ſit infringenda, in ſtupore dictum fuit. Si verò tremor remanſerit, eadem topica dicta tentanda erunt, quæ roborando quoque calefaciant: non quòd refrigerati ſint à narcoticis nerui, vti putant, ſed quia ſtupidi cùm ſint, calore excitantur. A Vino verò ebrietas ſi tremorem cauſarit, vel ſponte ceſſat, ſi illa non adeò ſit conſueta: ſi verò iam diu fuerit continuata ebrietas, tremor inde natus ægrè ampliùs tollitur, pręſertim, cùm tam peruerſum habitum ebrij contraxerint, vt niſi ſe vino iterum impleant, eoque vti in cauſis dictum, incaleſcant, tremorę magis diuexentur. Interea tamen temperantiâ & ſobrietatę vitæ, hoc genus peruerſum emendent: remedia quoq; neruos roborantia, tàm exhibita quàm admota, proderunt.

Rigoris ab humoribus acribus, cura.

In rigore dicto, ſi leuis ſit, vel horror tãtùm cùm non adeò moleſtet, aut diutiùs perſeueret, in eo emendando non eſt laborandum. Et ſi quoq; vehemẽs ſit, cùm natura per illum in principijs febrium noxiam nitatur expellere materiam, nec tunc facilè compeſcendus, aut naturę motus impediendus, vti neque ſi criſim præcedat: cùm, vt inquit Hipp. à cauſone rigore ſuperueniente, fiat ſolutio.

Quod ſi verò adeò corpus exagitet, vnà cum frigoris ſenſu moleſto, vt ægri eum cum magna moleſtia patiantur, ab eoq; debilitentur, tunc initigandus potiûs, quàm penitùs impediendus erit, cùm hoc non ſine detrimento fieri poſſit, rigoreque omninò ſublato, totius febris decurſus ſiſtatur, vel vt non decenter fiat, procuretur: ita vt licet ea remedia, quæ rigorem non ſinunt erumpere, febrem

ſanare

ſanare credantur, ea tamen potius retardando, vt poſtea deterior ſequatur, vel in grauiora acciden-tia commutetur, faciant. Niſi fortè rigor ille inuti-lis, ex conſuetudine potiùs quàm causâ morbificâ, quæ iam ſublata ſit, perſiſtat; tunc enim omninò quoque præcauendus. Sicuti hæc in febribus co-piosè explicata ſunt.

Quâ ratione autem totius febris paroxyſmus, cùm rigore impediatur, in febrib. ſimiliter edoctū fuit. Ad mitigationem verò ſufficient ſequentia.

Si actu corpus nonnihil calefiat; nam dum fri-gori proſpicitur, etiam rigor placatur. Quod in pe-dibus innoxiè magis fit: eos calefaciendo pannis aliiſue modis: vt Aquâ calidâ in vaſe æneo: vel La-pidibus aut tegulis calefactis, & panno inuolutis.

Frictionibus & ligaturis extremitatum materiá diuertendo, rigorem emendamus.

Imprimis inunctionibus ſpinæ id præſtatur: o-leis quibuſcunque calefacientibus & neruoſo ge-neri accommodatis: vt ℞. ol. Chamomell. Anethi-ni, Hypericonis ana ℥.ß. Inungatur: manibus priùs irroratis Aquâ vitæ.

Vel hoc modo: ℞. flor. Chamom. Hyperici, fol. Abrotani, ſiccorum, pult. ana ʒ.ij. Pyrethri ʒ.j. af-funde olei Nucum q.ſ. vt integatur, Aqua vitæ ʒ.ij. coquantur, exprimantur. Inungatur ſpina.

Vel ex ſuccis & oleis: ℞. ſuccorum Artemiſiæ, Abrotani, ana ℥.ß. olei Anethini, Rutacei ana ℥.j. Aquæ vitæ ʒ.ij. Croci ℈.ß. coquantur parùm: fiat illinitio.

Theriacam permiſcent aquæ Vitæ & oleis, & inungunt ſpinam plerique. Alij, ſi magnum ſit fri-gus, aromata immiſcent.

Inunctio ex Araneis, ex febribus expoſita, vti & alia illic explicata, id quoque præſtant. Quibus & plantæ pedum fricantur.

Sunt qui ſtuphas, ſi febrilis calor non impediat, & rigor ſummè noceat, probant, ex decocto Pulegij, Calamenti, Rutæ, Abrotani, Artemiſiæ & flori Chamomil. & Meliloti.

Pandiculationis & oſcitationis ab halituoſis vaporibus, cura. In pandiculatione & oſcitatione, cùm hęc damnum inferre minimè poſſint, ſed potiùs iuuent, nullâ curâ illic opus erit: niſi quatenus, ſi hæc vnà cum laſſitudine ſpontaneâ, tanquam ſigna morbus prænuncient, vt hiſce occurramus, remedia nos adhibere admonent.

Si ex oſcitatione maxilla inferior facilè luxetur, vt eam nonnihil reprimant, nec adeò patulo ore oſcitent, imperamus. Vti & in pandiculatione, cùm nimis membra extendere inciuile ſit, eos membra nonnihil cohibere, ciuilitatis causâ potiùs, quàm vtilitatis, docemus.

DE RESPIRATIONIS DEFECTV.

CAP. IV.

Genera.

DEFECTVS reſpirationis, cùm vel aboletur, vel difficulter fit, dicitur. Qd & reſpirationi naturali; & expirationi voluntariæ ſiue vocali, in voce & loquelâ edendis, accidere poteſt.

Reſpiratio abolita in Syncope. Reſpiratio quæ inſpirando & exſpirando naturaliter continuò cordis causâ obitur, perſeueranter omnino aboleri, viuente homine, minimè, ſed ad tempus ceſſare penitus poteſt, in Syncope verâ, & eâ quæ Vteri ſtrangulatum dictum, comitatur. In quibus caſibus, quamdiu animus, vt vocant, ſeu vita, aut vitalis motus potiùs, in illis deficit, tamdiu nulla penitus in illis ſentitur reſpiratio; vel adeò obſcura eſt vt nullam aëris efflationem pennâ,

etiam

etiam naribus admotâ, aut motus veſtigium in poculo aquâ pleno pectori impoſito animaduertere liceat, ſed mortuorũ inſtar, ſine omni motu & ſenſu iaceant.

Difficulter autẽ reſpiratio ſæpè procedit, quando cum magno labore & impedimento, eam ducunt. Et ſi hoc cum intenſo conatu fiat, ita vt in ſuffocationis verſentur initio, Suffocatio & Strangulatio appellatur, quæ etiam niſi ceſſaret, ſequeretur. In quo periculo, quia cùm decumbunt magis verſantur, vt illud auertant, erecti, thorace eleuato, rectâq; ceruice ſpirare coguntur: tuncq; Orthopneumatici vocantur, & quia ſi corpus mouẽt, concitatiore factâ reſpiratione, magis anguntur, quieti eſſe coguntur. Aliàs verò minori angore, difficulter tamen quoq; ſpirant, Dyſpnœaque ſimpliciter appellatur: exſpiratione interdum, inſpiratione quandoque, plus laborantibus, aliàs ambobus ſimul impeditis.

Diuerſimodè autem dyſpnœa vel ſtrangulatio ſe offerunt. Aliàs enim concurrente aliquâ causâ manifeſtâ, à qua etiam vt in cauſis dicemus, naſcitur, & ſe prodit. *Strangulatio ab externis.*

Interdum catarrhum comitem habet ſpirandi difficultas: in quo & nonnunquam, reſpiratione omni ſubito interceptâ, ſuffocantur; diciturque hoc malum Catharrus præfocans aut ſuffocans. *Suffocans catharrus.*

Frequenter cum pectoris affectibus, tuſſi, ſtertore, copulatur in Aſthmate dicto; in quo cum difficultate, crebram, ac ſi nimio motu fatigati eſſent, ducunt reſpirationem, vnde Anheloſi & Suſpirioſi dicuntur, tuſſiuntque, ſed nihil purulenti expuunt: & in pulmonibus interdum fiſtulatio quædam vel ſtertor auditur: hocq; malum vel continuò vel leui ex cauſa ipſos inuadit, repetitq; & ſuas habet exacerbationes, diuturnumque eſt, & pertinax. *Aſthma.*

Angina. Cum difficultate tranſglutiendi dyſpnœa nonnunquam iungitur, dolorq; vel moleſtia in faucibus & collo ſimul adſunt, præſertim in Angina dicta, vel Cynanche; quia ob impeditam reſpirationem, ore aperto canum inſtar hiant; quem affectũ febris aliquando comitatur.

Suffocatio & dyſpnœa in Apoplexia, Paralyſi, Spaſmo. Aliàs quoque cum reſolutione totius corporis in apoplecticis, reſpiratio ſummè laborat, & ægri ſuffocantur, vti illic dictum eſt. Dein & aliquando cum paralyſi, vel ſpaſmi aliquâ ſpecie, ſicuti illic dictum, dyſpnœa iungitur. Vt tunc cùm validè expirare volunt, quod ad vocem altam edendam requiritur, & ad riſum, ploratum, clamorem, vel ad tuſſiendum impulſi, potenter exſufflare coguntur; quod, quia ob cauſas illic explicatas facere nõ poſſunt, in ſuffocationis incidunt periculum.

Suffocatio vteri. Vterini affectus, Suffocationis vteri ſeu Strangulationis aut Præfocationis dictæ, eam ſpeciem, interdum præcedunt, quâ ſubito præhenſi, reſpiratione aliquando penitùs ſublatâ, aliàs admodum impeditâ, ita anguntur, ac ſi fauces vinculo ſtringerentur, quas ſic affectas Hyſtericas vocant.

Dyſpnœa in partium naturalium vitijs. Ventris tumor, diſtentio diſpnœæ quoque adſunt, in naturalium partium vitijs: maximè verò in Hydropicis, quibus diſpnœa admodũ moleſta eſt, ita vt erecti orthopneumaticorum inſtar, ſpirare cogantur, & decumbentes in ſuffocationis verſentur angore.

Incubus. Eſt & nocturna quædam, dormientibus eueniens ſuffocatio, Pignalion dicta, vel Incubus, quia à re aliqua incumbente & comprimente, ſe ſuffocari putant & ſomniant, & vigilantes poſtea illud ab hoſte, vel venefica, vel dæmone ſe paſſos, ab illisque ſe inuaſos & oppreſſos, vnde Ephialten vocant, exiſtimant, & nonnihil, aliquamdiu delirantes, ſibi perſuadent.

Vox

Vox,ſiue expiratio vocalis,quam ex arbitrio noſtro penitùs omittere poſſumus, non tamen reddere, niſi exſpiratio accedat, aboleri reſpirationis causâ diutiùs, cùm nec reſpiratio diu ceſſare poſſit,minimè poteſt. Obſcure tamen eam edi, illius causâ contingit, ſi reſpiratio admodùm ſit exilis. Frequentiùs verò vt clara & elata admodùm vox proferri nequeat, in dyſpœna euenit. Verùm non impedita expiratione,vox nihilominus à nobis interdum exprimi nequit, vel aliàs quoque tacitè & demiſsè tantùm proferri. Quæ ambo in paralyſi nonnunquam accidunt, alijs quoq; tunc motibus, vti illic explicatum . ſimul læſis. Aliàs verò citra hanc, vox aliquamdiu deperditur, rurſuſque redit: ſicuti memini excellentem Medicum, Theodorum Zwingerum, compatrem meum & collegam, cùm in ſchola parentis mei Thomæ Plateri, communis noſtri præceptoris verſaremur,aliquoties ita obſtupuiſſe, vt ne verbum quidem, etiam cum comminatione interrogatus, reſpondere potuerit, & ſic mutum & attonitum domum rediſſe, ſenſibus alioquin integris: quam ſpeciem Apoſtpſin, Hippoc. Aphoniam, vocant; aliqui ad Catalepſeos ſpecies referre voluerunt. Interdum & in voce deperdita, vel debili, dolor in faucibus, tumor aut aliud vitium ſentitur; nonnunquam & apparet.

Vocis defectus in Dyſpnœa.
Vocis defectus in Paralyſi.
Aphonia.
Vocis defectus cum dolore faucium.

Loquela, ſiue articulata vox, ſtudio & voluntate noſtrâ intermitti poteſt. Loqui verò, niſi vocalis accedat reſpiratio, minimè poſſumus. Et proin vocis defectus, vt iam dictum, causâ, loquela vel aboletur, vel non ſufficienter editur. Verùm & citra vocis impedimentum, loqui interdum non poſſunt, & Muti dicuntur, in reſolutione vel priuatâ linguæ, aut cæteris quoque partibus communi. Interdum & Muti & Surdi ſimul ab ortu exiſtunt.

Loquela defectus, deficiente Voce.
Muti.
Muti & ſurdi.

Balbuties. Frequenter verò certas ſyllabas aut literas, eas præſertim, quæ vt efferantur, linguæ variá inflexionem requirunt, vt in R. & S. cum ſtridore vel ſibilo efferendis, cùm non exactè poſſint exprimere, balbutiunt, Bleſiq; dicuntur. Quod & cum labiorum vel dentium aut faucium vitijs aliquibus accidit.

Cauſæ.

Cerebri cauſâ, ſuffocatio in Apoplexia.

CAuſa omnis ſublatæ vel diminutæ reſpirationis, vocis & loquelæ, quomodo ſenſibus omnibus ſublatis in apoplexia, ratione cerebri affecti, & in epilepſia etiam, hæc deficiant, in mentis conſternatione explicatum fuit.

Cordis cauſâ, reſpiratio abolita in Syncope.

Qua ratione quoq;, quamdiu cordis motus ceſſat, tamdiu & reſpiratio ceſſare poſſit, cùm ea tunc non opus fuerit, vti verò ſi illa impediatur, cordis motu non priùs deſinente, hominem mori neceſſe ſit, in ſyncope oſtendemus.

Verùm ſi citra partium principũ, cerebri & cordis affectum, hæc deficiant. Fit hoc ratione neruorum, vim deferentium; Vel muſculorum mouentium; Vel inſtrumentorum aliorum, motum efficientium & adiuuantium.

Neruorum linguæ affectus cauſa, quod Muti interdum & ſurdi ſiant. Neruorum recurrentium affectus, cauſa loquelæ deletæ & [illegible]

Neruorum affectorum occaſione loquelam vocem, & reſpirationem labefactari poſſe, in motus impotentia, priùs explicatum fuit, reſolutis tunc vel contractis ipſorum muſculis, à cauſis illic enarratis. Vt loquelam priuatim interdum aboleri, coniugatione tertiâ, quæ linguæ neruum efficit, affectâ, & ſi noxa magna ſit, præſertim ab ortu conformationis vitium auditum tunc ferè ſimul tolli, ob illius cum ramo dicto communicationem. Idem etiam fieri, ſi ſextæ & ſeptimæ coniugationis nerui, recurrentis dicti, rami muſculos linguæ implicantes, patiantur. Et ſi hoc in eorundem neruorum recurrentium propaginibus, laryngem implicantibus,

cantibus fiat, vocem tunc quoque ceſſare, factum Anatomicorum, qui experiundi gratiâ, recurrentes vinculo in porco exceperunt, manifeſtè declarat. Quæ aphonia, neruorum recurrentium cauſâ, à cauſis internis nata, rariùs priuatim voci accidit: & ſi fit, vel à vapore tantùm aliquo craſſo, vti voluerunt, vel defluxione eò ſolummodo delapſâ, proficiſcitur. Frequentiùs verò hoc vitium voci & loquelæ in paralyſi, à cauſis dictis, vnà cum alijs quoque motuum impotentijs, accidit. Quibus & reſpirationis impedimentum illud, quale in voce validâ, vociferando, ridendo, eiulando, tuſſiendo, ſternutando, edendâ, ſeſe offerre diximus, interdum accedit, ſi reliqui rami, intercoſtales muſculos implicantes, affecti ſimul ſint. Rariùs enim reſpiratio ſola, & ſeparatim citra alias læſiones, neruorum causâ, defectum patitur: cùm ſeptum tranſuerſum, cuius motus ad moderatam reſpirationem ſufficit, neruos, vti illic explicatum fuit, non ſolùm à coniugatione neruorum dictâ, ſed & à dorſali medullâ inſignes vtrinque neruos, à primis illius paribus inuicem iunctis, progreſſos, & ad ſeptum deſcendentes, acceperit. Quam ob cauſam, non niſi & dorſali medullâ & coniugationibus ſimul læſis, quod vix, niſi circa exortum in cerebro, vt in apoplexia dictum, fieri poteſt, reſpirationem ceſſare contingit. Vti neque in paralyſi impediri, niſi læſio vtriſque, & paribus & coniugationibus neruorum accidens, & ad ſepti quoq; pertingens neruos, pluribus motibus incommodet. Fit tamen etiam, vt maiores præſertim nerui ſepti, à dorſali medullâ progreſſi, defluxionibus aut alijs morbis ſeparatim & ſoli infeſtati, dyſpnœam quandam pariat: qualem in aſthmaticis, nullis alijs pulmonum affectorum indicijs apparentibus, continuò ægros infeſtare, obſeruauimus.

Neruorum 6 & 7. coniugat, affectus, cauſa. Dyſpnœa cum Paralyſi.

Septi nerui defluxione moleſtati, cauſant Aſthma occultum.

Muſculorũ linguæ affectus, cauſa loquela defectus.

Laryngis muſculorum affectus cauſa Vocis defectus.

Muſculorum cauſâ, reſpiratio naturalis & vocalis deficit. Veluti loquela, ſi muſculi linguam mouentes; (nam de linguæ vitijs, quatenus inſtrumentum eſt, quod mouetur, poſtea agemus) vox ſi laryngis muſculi, defluxionibus moleſtati, officium ſuum, illi linguam mouendo, hi rimulam laryngis, pro diuerſimodâ voce edendâ, dilatando arctandoque, facere minimè poſſint. Vel ſi hoc ex inflammatione ipſorum aut tumore alio, functionem ipſorum impediente, accidat.

Thoracis muſculorum affectus, cauſa Dyſpnœa.

Reſpirationis verò naturalis defectus, thoracem conſtituentium & mouentium muſculorum morbi cauſâ, interdum accidit: nec tantùm, cùm validam exſufflationem facere volumus, quod potiſſimùm hi muſculi præſtant, reſpiratio detrimentum capit, ſed & ſi cauſa magna ſit, naturalis quoque inſpiratio impeditur. Idque ferè à defluxione, in muſculos thoracis atque intercoſtales, defluente, vnde magna ſæpè pectoris anguſtia, cum dolore ſequitur. Quod & fit, ſi hi muſculi contuſi vel inflammati ſint, vnde tumores & dolores extrinſecùs ſeſe offerunt: & ſi abdominis muſculis, qui thoracem etiam mouent, excrementaque exprimunt, hoc accidat, conatum illum vehementem, qui ex ſpiritus retẽtione, & muſculorum horum preſſione, in excrementorum egeſtione, requiritur, edere ampliùs nequeunt.

Septũ tranſuerſum per ſe affectum, cauſa Dyſpnœa.

Septum tranſuerſum, cùm naturalis reſpirationis præcipuum ſit organum, ſi lædatur, non ſolùm per conſenſum neruorum illius, ſicuti prius declaratum eſt, ſed per ſe, tunc reſpirationis læſæ potiſſima cauſa exiſtit. Fit autem hoc, præſertim ſi defluxio, quæ in neruos illius decumbit, vel in intercoſtales muſculos delabitur, ad ſeptum quoque pertingat; vnde vehementer aliquos angi vidimus. Aliàs verò morbis ſi petatur, ſepti motus potiùs de-

pra-

prauatur, quàm debilitatur, ſicuti illic explicabimus. Licet & fieri poſſit, vt ſepto tranſuerſo, quia liberum in interioribus latens, interno calori vndique expoſitum eſt, in cauſone exiccato & conſtricto, eo nomine dyſpnœa, quæ in febribus hiſce ſæpè euenit, oriatur. Frequentiùs autem motus illius impeditur, ſi à vaporibus, flatibus, humoribus, aut viſceribus vicinis, moleſtetur. *Septũ tranſuerſum per conſenſum affectũ, cauſa Dyſpnœa.*

Vapores quantitate aut qualitate manifeſtâ vel malignâ & venenatâ, in ventre inferiore ſuſcitati, & circa hoc interſtitium tranſuerſum ſeu ſeptum collecti, illicque donec vlteriùs ferantur, aliquamdiu ſubſiſtentes, & illius liberum motum, qui in reſpiratione requiritur, varijs modis, præſertim ſi copioſi ſint, impedientes, nunc dyſpnœam, nunc ſuffocationis metum inducunt, aliaque inſuper accidentia: Tùm quòd ſeptum magnum conſenſum cum corde ob pericardium, tùm cum cerebro, quia neruoſa eſt pars, neruosq; inſignes poſſidet, habeat. Vnde fit, vt ſi moleſtetur, non tantùm reſpirationi obſit, ſed & cordis & cerebri quoque accidentia ſequantur: eoque magis, ſi vapores vlteriùs ab eo ad haſce quoque partes principes pertingant: quòd, ſi maligna aut venenata illis inſit qualitas, facilè poteſt contingere: quemadmodum & hæc ſepto non offenſo, hiſce partibus aliàs incommodare ſolent: vti in ſenſuum internorum læſionibus diximus, & cordis affectibus oſtendemus. Quæ tamen accidentia, vaporibus, ſepti motu, repulſis, aut alioquin diſcuſſis & diſſipatis, aut refugientibus, mox ceſſant; niſi ex continuo cauſæ appulſu, ſeptum adeò moleſtetur vel inficiatur, vt vel permanens aliquis ſequatur affectus, vel mentis functionum, quæ ſepti vitio lædi ſolent, (ſicuti eo inflammato phrenitidem ſequi videmus, vnde phrenas, id eſt, mentem ſeptum voca-

runt) grauiſſima accidentia ſequantur; vti epilepſia, mania, & tandem cerebro diu multumq; percuſſo, apoplexia: quæ mala, hæc ſuffocationũ ſymptomata, per paroxyſmos aliquoties inuadentia, præcedere & præſagire ſolent.

A venoſo autem genere, eiuſmodi vapores, vt à ſanguine crudo, impuro, prauo & maligno, nondum tamẽ putrido, (alioquin febris fieret) plerumque ſuſcitari, in mania & epilepſia, oſtenſum eſt. Quemadmodum enim illic, diuerſimodè hinc inde in corpore, à ſanguine in venæ portæ & cauæ ramis collecto, tales excitati vapores, cerebrũ moleſtantes, enarrata procreant accidentia; ſic & in ventre inferiore potiſſimùm, tanquam ſentina excrementitij ſanguinis, collecti, ſurſumq; magnâ copiâ affatim ſeptum petentes, illudque moleſtantes, vel ſuffocationem tantùm, vel alia inſuper, vti dicetur, procreant incommoda.

Vapores à venis meſeraicis ſeptum afficientes, cauſa Incubi.

A venis autem meſeraicis, maioribus præſertim, vndique, circa præcordia ad viſcera, diſperſis, & in quibus, propter primæ concoctionis multa excrementa, ſanguis impurus faciliùs colligitur, vapores eiuſmodi aliquando exurgentes, & circa ſeptum ſubſiſtentes, ſuffocationem, quam Incubum vocant, procreant. Qui noctu potiùs, tunc cùm concoctio fieri debebat, inuadit: quòd eo tempore vapores praui illic collecti, plerunque, accedentibus cruditatibus, augeri mouerique, & ſurſum ferri, & propter decubitum magis angere ſoleant. Vnde per inſomnia, anguſtias haſce ſentientes, cauſas varias, vnde hæ proficiſcãtur, ſomniant, ſæpeque ſi mens ab illis inſuper nonnihil affecta ſit, excitati, in eâdem manent perſuaſione. Et licet excitatis erectiſque, diſcuſſis tunc vaporibus ceſſet malum, ſæpè tamen, ſi fomes mali remaneat, repetens, tandem cerebro grauiora, vti dictum, mi-

natur

naturatq; adfert accidentia. Cuius certè mali cauſa, à prauâ victus ratione, eâque diu continuatâ, vti in aliis affectibus, à vaporibus illic quoq; pronatis, potiſſimùm in melancholia hypochondriaca & febribus intermittentibus, quemadmodum in illis oſtendimus, dependet. Pueris proin & adultis, qui in victu citiùs & diutiùs delinquunt, conſuetus hic affectus.

Vapores ab vteri venis, ſeptum afficientes, cauſa Suffocationis vteri.

Ab vteri venis hoc frequentiùs in fœmineo ſexu proficiſcitur, in ſtrangulatu vterino ob id dicto. Quæ cùm à venæ cauæ ramis deductæ, & plures & magnæ, vterum illiusque membranas perreptent, ſi in illis illuuies ſanguinis, quæ à tota illius maſſa, in impuris corporibus eò repurgari ſolita eſt, vt ſtato tempore per menſes expurgaretur, ſubſiſtat, quod ſuppreſſis menſibus innuptis frequentiùs, nuptis non tam facilè, ob congreſſum fieri ſolet, vaporesque inde ſeptum petant, ſuffocationis vteri diuerſa producunt genera, prout ſepto, & vicinis, aut illi conſentientibus partibus incommodat, & vaporum illorum copia naturaque diuerſa exiſtit. Nam ſi ſepto tantùm noceat, vel dyſpnœam ſolummodo ſi minor ſit copia aut offenſa, vel ſi maior, ſuffocationis tantùm agonem parit. Quod ſi verò ventriculo, ſepto per ſtomachum continuato, ſimul noxam adferat, tunc cum dyſpnœa & compreſſione orificij ventriculi, quod cor vocant, nauſea, vomitu, vertigine, & capitis dolore per conſenſum factis, hyſterica accidentia ſeſe proferunt. Qualia in grauidis mulieribus, in primis menſibus, fœtu nondum adaucto, nec ſanguinem retentum abſumere valente, maximè ſi impurus ſit, euenire ſolent pathemata: à quibus & ſe grauidas eſſe indicium deſumunt. Longè grauiùs afficiuntur fœminæ hyſtericæ, ſi cordi ſimul ob communionem, vti dictum, vapores hi, venenati

præſertim, communicati, detrimentum quoque adferant. In qua ſpecie penitùs ceſſante cordis motu, omnis quoque ceſſat reſpiratio, & veluti ſyncope prehenſæ, ſenſim ad terram labuntur virgines, & in ea acceſſione, aliæ breuiore, aliæ horæ etiam ſpacio, antequam ad ſe redeant, detinentur. Aliàs verò ſeptum, ob conſenſum quem cum cerebro, vti dictum, habet, vel vtrumque ſimul, ab hiſce vaporibus affectum, cum ſtrangulatione vterina dicta, furor vterinus appellatus, vel conuulſiui motus, aliæque cerebri offenſi læſiones, ſeſe manifeſtant.

Quę omnia non ſolùm ratione partium affectarum, ſed ſi venenata ſimul accedat cauſa, pro veneni diuersâ naturâ, quâ huic illi ve parti potiſſimùm inſidiari ſolent, variare quoque poſſunt. Quemadmodum ſanguinem vitioſum, vapores eiuſmodi expirantem, à cauſis diuerſis generari, & circa vterum colligi, in vterinis alijs affectibus expoſuimus. Inter quas & ſemen retentum corruptumq; non minimam cauſam in virginibus, quibus hic affectus familiaris eſt, eſſe crediderunt: quod tamen, quamdiu in proprijs vaſis continetur, vix poteſt fieri, & ſi ex illis effuſum, retentum ſit, eroſionem potiùs illius loci, quàm talia procreat accidentia; ſicuti alibi explicabimus.

Flatus ſeptū impedientes, cauſa Dyſpnœa. Flatus abdominis capacitatem implentes, quia illud vt & ſeptum, quod illius ſuperiora occludit, diſtendunt, dyſpnœam cauſant. Quod & ventriculi & coli, ventriculo ſuccumbentis, à flatibus inflationes, ob vicinitatem & adhærentiam cum ſepto efficiunt: atq; inde proficiſci, murmure & tenſione illius loci, cognoſcunt. Incubum verò ab iiſdem flatibus aut craſſis vaporibus, vt ſcribunt, minimè fieri, vti voluerunt, longè grauiora, quæ tunc eueniunt atq; inde ſequuntur mala, ſatis declarant.

Humor

Humor ſeptum occupans cauſa Diſpnœæ.

Humor aquoſus abdomen quoque diſtendens, thoracisq; inferiores coſtas diducẽdo, ſeptum extendens, in hydrope aſcite, ſpirandi difficultatem parit: ſicuti in hydrope declarabitur. Humorẽ verò qui in thoracis cauitate colligitur pulmones impediendo potius quàm thoracem, dyſpnœam cauſare, mox in pulmonibus oſtendemus.

Viſcera ſeptum impedientia, cauſa Diſpnœæ.

Viſcera ſepto ſubſtrata, & adnata vel appenſa, ſi molem nimiam acquirant, pondere ſuo ſeptum trahendo, liberè moueri non ſinunt. Vel in decumbentibus, illi incumbentia, illud premendo, impediunt. Sicuti cùm hepar, lien, obſtructa, indurata, & in molem aucta, in hydropicis, ſummam illam reſpirationis difficultatem, quæ hydropem antequam tumor appareat, diu ſæpè ante prodit, quâ recumbentes infeſtantur, erectiq; ob id ſedere coguntur, cauſant; adaugente ſimul eam ventris tumore, ſicuti iam dictum fuit.

A ventriculo, cibo nimiùm impleto, dyſpnœa etiam euenire poteſt, quæ tam diu angit, donec aſſumpta digerantur, vel vomitu reddantur, aut ructu leuentur. Quod cùm non ſuccedit, ſitque magna repletio, ſuffocari poſſent. Quod vt ab ingeſtorum quantitate, ſic qualitate quorũdam ciborum, vt fungorum qui ſuffocare ſolent, poteſt accidere.

Inſtrumenta per quæ reſpiratio, vox & loquela obeuntur, vel reguntur, ſunt Cauitates oris, narium & faucium, aërem ad omnia tria præſtanda continentia. Partes in ore poſitæ ad vocem articulatam, ſeu loquelam edendam: motu ſuo, lingua: vel modulatione, columella & dentes. Ductus ſeu fiſtula à faucibus ad pulmonem delata, vocem edens, reſpirationique in aëre deducendo inſeruiens, aſpera arteria. Viſcus ſeu follis, motu naturali ad reſpirationem aërem ſuſcipiens & exprimens, pulmo. Thorax, cum pulmone cui ſe ac-

præſertim, communicati, detrimentum quoque adferant. In qua ſpecie penitùs ceſſante cordis motu, omnis quoque ceſſat reſpiratio, & veluti ſyncope prehenſæ, ſenſim ad terram labuntur virgines, & in eâ acceſſione, aliæ breuiore, aliæ horæ etiam ſpacio, antequam ad ſe redeant, detinentur. Aliàs verò ſeptum, ob conſenſum quem cum cerebro, vti dictum, habet, vel vtrumque ſimul, ab hiſce vaporibus affectum, cum ſtrangulatione vterinâ dictâ, furor vterinus appellatus, vel conuulſiui motus, aliæque cerebri offenſi læſiones, ſeſe manifeſtant.

Quę omnia non ſolùm ratione partium affectarum, ſed ſi venenata ſimul accedat cauſa, pro veneni diuersâ naturâ, quâ huic illíve parti potiſſimùm inſidiari ſolent, variare quoque poſſunt. Quemadmodum ſanguinem vitioſum, vapores eiuſmodi expirantem, à cauſis diuerſis generari, & circa vterum colligi, in vterinis alijs affectibus expoſuimus. Inter quas & ſemen retentum corruptumq́; non minimam cauſam in virginibus, quibus hic affectus familiaris eſt, eſſe crediderunt: quòd tamen, quamdiu in proprijs vaſis continetur, vix poteſt fieri, & ſi ex illis effuſum, retentum ſit, eroſionem potiùs illius loci, quàm talia procreat accidentia; ſicuti alibi explicabimus.

Flatus ſeptū impedientes, cauſa Dyſpnææ.

Flatus abdominis capacitatem implentes, quia illud vt & ſeptum, quod illius ſuperiora occludit, diſtendunt, dyſpnœam cauſant. Quod & ventriculi & coli, ventriculo ſuccumbentis, à flatibus inflationes, ob vicinitatem & adhærentiam cum ſepto efficiunt: atq; inde proficiſci, murmure & tenſione illius loci, cognoſcunt. Incubum verò ab ijſdem flatibus aut craſſis vaporibus, vt ſcribunt, ininimè fieri, vti voluerunt, longè grauiora, quæ tunc eueniunt atq; inde ſequuntur mala, ſatis declarant.

Humor

Humor aquoſus abdomen quoque diſtendens, thoraciſq; inferiores coſtas diducẽdo, ſeptum extendens, in hydrope aſcite, ſpirandi difficultatem parit: ſicuti in hydrope declarabitur. Humorẽ verò qui in thoracis cauitate colligitur pulmones impediendo potius quàm thoracem, dyſpnœam cauſare, mox in pulmonibus oſtendemus. *Humor ſeptum occupans cauſa Diſpnœa.*

Viſcera ſepto ſubſtrata, & adnata vel appenſa, ſi molem nimiam acquirant, pondere ſuo ſeptum trahendo, liberè moueri non ſinunt. Vel in decumbentibus, illi incumbentia, illud premendo, impediunt. Sicuti cùm hepar, lien, obſtructa, indurata, & in molem aucta, in hydropicis, ſummam illam reſpirationis difficultatem, quæ hydropem antequam tumor appareat, diu ſæpè ante prodit, quâ recumbentes infeſtantur, erectiq; ob id ſedere coguntur, cauſant: adaugente ſimul eam ventris tumore, ſicuti iam dictum fuit. *Viſcera ſeptum impedientia, cauſa Diſpnœa.*

A ventriculo, cibo nimiùm impleto, dyſpnœa etiam euenire poteſt, quæ tam diu angit, donec aſſumpta digerantur, vel vomitu reddantur, aut ructu leuentur. Quod cùm non ſuccedit, fitque magna repletio, ſuffocari poſſent. Quod vt ab ingeſtorum quantitate, ſic qualitate quorũdam ciborum, vt fungorum qui ſuffocare ſolent, poteſt accidere.

Inſtrumenta per quæ reſpiratio, vox & loquela obeuntur, vel reguntur, ſunt Cauitates oris, narium & faucium, aërem ad omnia tria præſtanda continentia. Partes in ore poſitæ ad vocem articulatam, ſeu loquelam edendam: motu ſuo, lingua: vel modulatione, columella & dentes. Ductus ſeu fiſtula à faucibus ad pulmonem delata, vocem edens, reſpirationique in aëre deducendo inſeruiens, aſpera arteria. Viſcus ſeu follis, motu naturali ad reſpirationem aërem ſuſcipiens & exprimens, pulmo. Thorax, cum pulmone cui ſe ac-

commodat, motu voluntario idem præſtans.

Oris & narium obturatio, cauſa Suffocationis.

Oris, narium & faucium amplitudinis cauſâ, hi defectus contingunt. Si os & nares ſimul ab externis corporibus, vel aquâ obturata ſint. Vel alioquin, dentibus conſtrictis, os aperiri non poſſit, naribus interim muco oppletis; quo nomine in ſuffocationis periculo verſantur interdum apoplectici, & epileptici; præſertim cùm alioquin obſcura in ipſis fiat reſpiratio. Quòd ſi vero nares tantùm muco, aut alijs occludantur, cùm ore aperto ſpiritum haurire queant, impedita tantùm tunc, cùm aêr non ſufficienter intromitti poſſit, nonnihil eſt reſpiratio: ſeu potiùs, quia cita tunc fit, deprauata, voxque inconcinna editur.

Faucium anguſtia occluſa, cauſa Suffocationis.

Faucium poſteriore amplitudine ſimiliter obturatâ, præſertimque circa ipſius anguſtias, in quibus vel minimum hæres, negotium faceſſit, idem euenit. Idque præſertim, ſi tumore in ſuccingente tunicâ, aut muſculis faucium, & laryngis, aut glandulis, vel columella nato, vel ab vuulâ delapſâ, introitus in fiſtulam & gulam occupatus, obſtruatur. Vel ſi luxatis ceruicis vertebris introrſum (quod in primâ, quæ laxè cum capite articulatur, & ob capitis pondus magnos motus ſuſtinet, frequentiùs fit) hæ viæ arctentur: maximè ſi tunc nerui ſimul & aſpera arteria comprimantur: A quibus accidentibus nec reſpirare ſufficienter, aut vocem edere vel loqui, vel deglutire, interdum accedente quoque dolore, poſſunt: ſicuti hæc in angina, cuius etiam, ſi à luxata vertebra fiat, ſpecies eſſe dicitur, alijsq; dolorificis faucium morbis, explicabimus.

Linguæ exiccatio, cauſa Balbutie.

Linguæ occaſione loquela defectum patitur: ſi illa, quatenus inſtrumentũ muſculoſum eſt (nam de reliquis ipſius muſculorum læſionibus iam diximus) nimiùm à cauſis, in guſtus læſione explicatis, exiccetur & induretur: cùm enim tunc incertis

certis literis efferendis (quæ vt planè exprimi poſſint, magis variam illius flexuram requirunt) ſufficienter volutari nequeat, dum verba formant, balbutiunt. Quod & tumore ſub eâ nato, Vel ſi illa intumeſcat, aut inflammetur, accidit. Aut alioquin ſi ab ortu molem nimiam adepta ſit; quæ ſæpe tanta eſt, vt loqui omninò non poſſint. Familiare vitium fatuis quibuſdam, qui ab ortu ſtulti & muti naſcuntur, ſicuti in mentis alienatione dictum fuit. Quod etiam ſi nimis parua formata ſit, accidit: Vel ſi amputata ſit, aut mutilata: ex ſupplicio, vel caſu alio, & in conuulſionibus linguâ mordicus prehenſâ, ac dentibus præmorsâ. Ligulæ etiam illius causâ, quâ nectitur, ſi ea nimiũ aſtricta ſit nec ſufficienter modò natis ſoluta, ita vt linguæ liberiorem motum impediat, idem ſæpè euenit.

Lingua nimium adducta, cauſa Loquelæ impeditæ.

Lingua diminuta, cauſa Loquelæ defectus.

Ligula ſub linguâ aſtricta, cauſa Loquelæ defectus.

Columella cùm plectrum vocis ſit, ſi illa deſit vel mutilata ſit, voci incommodat. Vti & cùm Dentes anteriores abſunt, cùm linguæ motui in pronunciatione quarundam literarum reſiſtere debeant, idque in ipſorum penuriâ fieri non poſſit, balbutiunt nonnnihil.

Columellæ defectus cauſa Loquelæ defectus.

Dẽtium defectus, cauſa Balbutiei.

Aſperæ arteriæ, quæ fiſtula eſt, per quam reſpiratio naturalis & vocalis editur, morborum causâ, reſpiratio, vox & loquela deficiunt. Nam ſi capitis illius, laryngis dictæ, rimula nimiùm aſtricta ſit, quod membranæ occaſione, in quâ illa ſciſſa eſt, euenit, quando plus iuſto ab aëre frigido, vel aquâ frigidâ, aut aſtringentium vſu, exiccata corrugataque eſt, tunc vox exigua, vel rauca editur. Quod & vocis impedimentum, ex diutiùs adhærente muco craſſo accidit. Nam ſi penitus eo, vel alio aliquo illapſo, vel per inſpirationem attracto corpore illicq; diutiùs perſiſtente obſtruatur, quod tamen, cùm tuſſi, quam ſubitò mouet, niſi propter acumen, res illic hærens infixa ſit, cedere cogatur, ra-

Laryngis rimulæ aſtrictio vel obſtructio, cauſa Vocis defectus.

riùs euenit, ægrum ſuffocari neceſſe eſt; quemadmodum à muſca in fauces inuolante, Adrianum Pontificem interijſſe, hiſtoriæ teſtantur; noſq; ab aureo floreno deglutito, infantem ſuffocatum, obſeruauimus. Quid quoque patiantur illi, quibus aqua in hanc aſperæ arteriæ feneſtram, caſu influit, & quam anguſtiam pariat, ac quomodo magnâ vi tuſſis eam inde per os, & per narium amplitudinē excutiat, ſæpè videmus in alijs, & in nobis ipſis interdum experimur. Vix autem alio affectu laryngis, rimula laborat, niſi quando per conſenſum à vicinis impeditur, aut premitur, vt à luxatis ceruicis vertebris, de quibus iam dictum eſt. Nam vt relaxetur plus iuſto, ab humore, cùm conueniens illi ſit perpetuò madere, ægrè contingere poteſt: dilacerari illam cùm craſſa ſit membrana, impoſſibile: Vt & vulnerari, valde arduum.

Aſperæ arteriæ fiſtulæ conſtrictio, cauſa Suffocationis.

Ductus aſperæ arteriæ à capite illius ad pulmones vſque, ſi vi externâ, vti in œſophago dicetur, collo conſtricto, intercludatur, ſtrangulationem adfert: & ſi luxatâ vertebrâ primâ ceruicis, prematur, dyſpnœam, quam ſextam anginę ſpeciem Hippoc. vocauit, parit. Vix aliàs ab illapſis, ita aſpera arteria impleri poteſt, niſi circa rimulam, ſicuti dictum, hoc fiat, vt ſpiritui via intercipiatur. Et qui ſubmerguntur, non tàm ob aquæ influxum, quàm impeditum omnem aëris tranſitum, ſuffocantur. Et ſi quid in ductum hunc illapſum reſpirationi incommodat, id quia firmiter adhęret, tuſſim ſine intermiſſione mouendo, reſpirationem impedit, eâque ratione nocet.

Pulmonum connexus cũ thorace, cauſa Dyſpnœa.

Pulmonum morbi dyſpnœam cauſantes, ſunt illorum connexus & obſtructio. Connexus pulmonum cum cõuexo thoracis per fibras ſtrictior, eos liberè, quod verò requirebatur, moueri non ſinit, anheloſoſque, præſertim dum ſe mouent, reddit.

dit. Quòd quibuſdam ab ortu, alijs poſt caſum, vel pleuritidem eueniſſe, ſectio tandem patefecit, cùm alioquin hoc non liceat, niſi coniecturis, aſſequi. Obſtructis pulmonibus intrinſecùs, in aſperæ arteriæ ramis, per pulmonum ſubſtantiam diſſeminatis, quia tunc aëri liber tranſitus interclusus eſt, difficilis ſequitur reſpiratio. Hoc autem frequenter ab humore pituitoſo aqueo, à capite, præſertim, dormientibus & recumbentibus, ſenſim ſine ſenſu manifeſto, per aſperam arteriam ad pulmones defluente, prodire ſolet; qui in ramis illius anguſtioribus ſubſiſtens, & mucoſitatem acquirens, ſuâque viſciditate vias obturans, reſpirationem, cum ſtertore & ſtridore, tuſſique aliquâ, difficilem parit. Et ſi propter tenacitatem excreari nequeat, affectum diuturnum, Aſthma appellatum, facit: qui & nouâ accedente defluxione, eo tempore cùm hæc fit, vt noctu præſertim, & tempore humido, ac poſt crapulam, ſuas habet exacerbationes. Et ſi defluxio magnâ copiâ, ſubitò vias iam priùs occupatas, impleat, Catharrum ſuffocantem dictum, efficit. Ab excrementis pulmonum pituitoſis, illic continuò congeſtis retentiſque & incraſſatis, idem fieri poteſt. Sicuti enim cerebrum ob ſanguinis copiam, qui ſinus ipſius membranarum implet, ſi crudus ſit, excrementa continuò colligit; ita & pulmones, quorum vaſa ſanguine plena ſunt, ſi ille excrementitius ſit, copiam illius coacervat: vt non neceſſe ſit omnem pituitam quæ expuitur, à cerebro, vti plerique putant, eò defluxiſſe. Vtraque autem hæc cauſa, ex pituitoſa conſtitutione corporis, pituitæq; redundantis indicijs & ſtertore, cæteriſque enarratis læſionibus, facilè deprehenditur. Gypſea materia alba, dura, ex ſucco craſſo pulmones nutriente, potiùs quàm pituitâ, quæ adaſſata viſcida, & viſci inſtar tenax eſt non

Obſtructio pulmonum, cauſa Aſthmatis.

friabilis, vti verò hæc eſt, naſcitur, obſtruendo intrinſecùs ramos, diuturnum aſthma, in quo pituitæ nulla ſunt indicia, parit: niſi fortè accedens defluxio congeminet malum, atque, vti dictum, ſuffocet. Quod & calculus ex ſeroſo pulmonum excremento, in pulmonum anguſtijs natus, nunc friabilis, nunc durus, nunc planus, nunc inæqualis, & pro ratione vaſorum, tophi inſtar formatus, eâdem ratione facere poteſt: quales aliquando ſectione deprehenſi, aliàs tuſſi poſt diuturnum & immedicabile aſthma reiecti, quæ fuerit cauſa, oſtenderunt.

Thoracis compreſsio cauſa Dyſpnœa.

Thoracis affectus reſpirationi nocentes, præter enarratos ipſius muſculorum, ſunt, qui motui ipſius, vel pulmonum, vel vtriſque, cùm ambo hi motus ad reſpirationem faciendam requirantur, obſunt. Quod fit, ſi thorax extrinſecus illi incumbentibus comprimatur aut conſtringatur, cùm motui illius hæc adferant impedimentum; quod & aſtringentium vſu, foris pectori admotis fieri poſſe, vulgus Medicorum credit. Cartilagines coſtarum, quæ ad motum faciliorem edendum, circumferentiam pectoris ex parte componunt, ſi induratæ in ſubſtantiam oſſeam, reliquis coſtis ſimilem conuertantur, quod ſenij cauſâ aliquibus, alijs citiùs, idq; ferè mulieribus, mammarum ſuſtinendarum cauſâ euenit, quia tunc thorax ſufficienter dilatari non poteſt, ſuſpirioſos, accedente præſertim pondere mammarum, ſi mammoſæ mulieres dorſo incumbant, efficit. Ex coſtis, vna vel plures confractæ, introrſumq; detruſæ, quia pulmonum dilatationi obſtant, & thoracis motui quoque detrimentum adferunt, reſpirationi etiam incommodant. Quod & luxatis coſtis, & vertebris dorſi introrſum flexis, eadem ratione euenit. Quæ duæ læſiones, vti per vim externam coſtis accidere

Cartilaginũ thoracis induratio, cauſa Dyſpnœa.

Coſtæ thoracis introrſum delatæ, cauſa Dyſpnœa.

poſſunt, ſic à valida cordis palpitatione cõfractam coſtam, quam ego potiùs luxatam crediderim, teſtatur Fernelius. Cauitas thoracis ſi purè repleatur, in empyemate & pulmonum corruptione; Vel aqua in hydropicis, in thoracem exſudet, Aut ſanguis ruptâ venâ eò defluat; ſi magna horum ſit copia, quia thoracis, pulmonum & ſepti, vt prius dictum, motibus detrimentum adfert, dyſpnœam parit. Quod & fortè à flatibus in pectore ſuſcitatis, fieri poteſt: idque accidere poſſe, ex murmure circa thoracem, nullo cum ſtertore in dyſpnœa ſeſe manifeſtante, in quodam colligere cœpi. *Cauitatis thoracis repletio, cauſa Dyſpnœa.*

Curatio.

SI cordis cauſâ, animo ſeu viribus delinquentibus, reſpiratio ſublata ſit, tunc ceſſante syncope, ſponte rurſum ad ſe redeunt. Quid autem ſyncopis cauſâ agendum ſit, in virium defectu explicabitur. *Reſpirationis ſublatæ in Syncope curatio.*

Cerebri affecti occaſione, ſi apoplectici periculo ſuffocationis laborent, quid faciendum, in mentis conſternatione expoſitum fuit. Vti & ſi conuulſis reſpiratio aliquomodo impedita ſit. *Reſpirationis defectus in Apoplecticis, curatio.*

Neruorum cauſâ, ſi in reſolutione & conuulſione particulari, reſpirationis, vocis vel loquelæ, fiat defectus, non alia cura, quàm quæ paralyſi, & conuulſioni conuenit, hîc debetur. *Reſpirationis vocis & loquelæ defectus in Paralyſi, & Spaſmo, & Neruis particularibus affectis, curatio.*

Si à ſpaſmo fiat, exhibendo ea atque adhibendo præcipue, quæ ne cõuulſio generalis ſequatur, quo nomine maximè particularium harum conuulſionum cura dirigitur, præcaueant: ſicuti hæc in conuulſionibus ſufficienter deſcripta fuerunt.

Etſi ex reſolutione proficiſcatur, procedendum ſicuti in paralyſi explicatum fuit, per aſſumpta immiſſaque, corpus purgando & alterando.

Imprimis vero in hiſce caſibus, quæ ori & fau-

cibus induntur, ſi loquela & vox deperdita ſint, remedia, cùm ſic ad partem affectam, linguam, laryngem illorumque neruos affectos, virtutem rectiùs tranſmittere queant, ſintq́; tunc non tantùm remedia, pituitam per hanc illi deſtinatam ſedem elicientia, ſed & quæ, cùm parti affectæ proxima fiant, alterando & abſumendo humorem in loco affecto, plurimùm iuuare poſſint. Vnde & peculiariter hîc competunt maſticatoria & gargariſmata: non quæ pituitam eò alliciant, ſicuti verò in paralyſi aliarum partium conferunt, ſed quæ ſiccando, vti dictum, potius humorem eò iam defluxum, exhauriant.

Maſticatoriũ proin tale erit vtile: ℞. nucis Moſch. ℥.ij. Piperis longi, Cubebarum, Galangæ, ſeminis Naſturtii, Sinapis ana ʒ.j. Salis, gummi Eleni ana ʒ.ß. Maſticis, ʒ.j.ß. Terebinthinæ (quam valde prodeſſe docent) & Ceræ q. ſ. fiant formulæ, ſi Caſtorij ℈.ß. addas, erunt efficaciſſimæ.

Pilulæ hæ ſub lingua tota nocte retentæ, magni ſunt vſus: ℞. baccarum Lauri ʒ.j. Euphorbij, Caſtorij ana gr. vj. cum infuſ. gummi Tragach. factâ in aqua Lauandulæ: fiant pilulæ.

Mitridato, addito Caſtorio, ſi lingua perfrigeatur, præſtantiſſimum erit remedium.

Collutiones oris ex Muria proſunt. Item ex Vino rubro, in quo Saluia maduerit, & Sal additũ ſit.

Vel ſequens: ℞. rad. Acori veri ℥.j. Galangæ, Cyperi, Coſti, Nucis moſch. ana ℥.ß. herb. Saluiæ, Maioranæ ana M.j. fiat decoctio in Aqua & Vino: adde ad gratiã Mellis anthoſ. q. ſ. fiat gargariſmus.

Aquam Ceraſorum nigrorum, magni facit vulgus in loquela deperdita, cùm exhibitam tùm ori inditam, ſed efficacior ſic erit: ℞ aquarum Ceraſorum nigrorum, Lauendulæ, Saluiæ, Pulegij ana æquales partes: Colluat os frequenter.

Hic

Hîc quoque priuatim, ſi ſuccus Vrticæ auribus indatur, loquelam amiſſam reſtituere, aliqui ſcripſerunt.

Inter externa remedia, eadem quę in paralyſi dicta ſunt, competunt. Et quæ inunguntur & peculiariter neruorum affectorum origini applicantur, hîc in nuchá ſeu ceruicis poſteriore regione adhibentur: lateraq; inſuper maxillarum nonnũquam ſimul inunguntur.

Metaſyncritica verò remedia, ſinapiſmi, dropaces, veſicatoria, cauteria, capitis poſteriori ſedi potiùs adhibentur.

Sanguinis è venis ſub lingua extractionem, in linguæ paralyſi, in latere ſano, probant, ſi adſit plethora; & cucurbitarum ſub mento applicationem. Quæ tamen occipitio adhibitæ etiam iuuant.

Exercere linguam motu multo, & nitendo loqui, iubemus: nam citiùs ad loquelam rectiùs proferendam, ſic impellitur.

Muſculorum cauſâ, ſi à defluxione in illos procumbente, illosque diſtendente, vel inflammationem ſimul efficiẽte, vox, loquela, & nonnunquam quoq; reſpiratio labem patiantur, ſiue hoc in muſculis in faucium anguſtiis poſitis, vel ſepto ipſo defluxione moleſtato, aut thoracis alijs fiat muſculis, in defluxionibus & doloribus hæc alijs in locis explicabuntur. *Re[illegible] o- [illegible] musculorum causa, curatio.*

Si verò hoc ſepti cauſâ accidat, vaporibus adeò moleſtati, vt ſuffocatio illa nocturna vel vterina ſequatur, tunc quia hoc ſymptoma præ cęteris vrget, cura hoc loco explicanda erit.

Si itaque à præcordiis vapore exurgente & ſeptum impediente, ſomni tempore, ſtrangulationis periculum in Incubo dicto, vrgeat, pernicioſus interdum hic eſt affectus, cùm obæſo, & pueros nõnunquam ſuffocet; aliàs verò, ſi perſeueret, ad ce- *Incubi cura.*

rebrum vapores eiuſmodi tandem tranſmittendo, grauiora accidentia, melancholiam hypochondriacam, vel veram, vel maniam, vel epilepſiá, cùm eadem illorum quæ & incubi ſit cauſa, ſede quam afficit tantùm differentium, inducat; atque in apoplexiam, ſi grauiùs inde cerebrum lædatur, terminari poſſit.

Idcirco maturè proſpiciendum, & cruditas & cacochymia illa & repletio in primis vi ſtacta, tollenda & cauenda. Vapores quoque, ne inde eleuati, ſeptum aliásve partes offendant, tùm in paroxyſmo, tùm extra hunc impediendi, diuertendi, atque diſcutiendi, eodem ferè modo, ſicuti in melancholia, epilepſia, catalepſi & ſimilibus affectibus, ab eadem cauſa genitis, dictum.

Quod fiet, ſi craſſioribus primùm expurgatis fæcibus, per aſſumpta aut iniecta, ſanguinem redundantem, vel aliàs impurum extrahamus. Dein cacochymiam illam per ſeceſſum & vomitum expurgemus: aſſumptis vel immiſſis, quæ pro ratione humoris redundantis inſtituantur, catharticis; præſertim eligendo ea, quæ melancholicis affectibus adhiberi ſolent, quibus & ea quæ flatus pellunt, capiti conferunt, & epilepſiæ contraria ſunt, cum quâ hic affectus affinitatem habere creditur, permiſcent. Dein particulares euacuationes inſtituendo: hæmorrhoides, menſes, ſi ſubſtiterint, prouocando. Atque per nares apophlegmatiſmis excrementa capitis, ſi redundent, educendo. Interim quoque aſſumptis admotiſque ventriculo, vt bona fiat concoctio, omniſque vitetur cruditas, & excrementorum ac flatuum prouentus, proſpiciendo; Capiti item, cùm imaginatio hîc quoque læſa videatur; Et cordi, propter terrorem quo concutiuntur; Thoraci etiam quòd angatur. Quæ omnia extra paroxyſmum ſucceſſiuè adminiſtrantur.

niſtrantur. In paroxyſmo verò, clyſteribus inie-ctis, aliiſve extrinſecùs admotis, actu potentiâque agentibus, vapores reuellere ſtudebimus: quæ & poſtmodum cùm à paroxyſmo liberi ſunt, præcautionis loco continuari poſſunt. Quomodo autem hæc diuerſis remediorum formis fieri poſſint, nunc oſtendemus.

Inter ea itaque quæ aſſumuntur poterit tale præmitti medicamentum, alui fæces eluens, niſi hoc clyſmate fiat, de quo poſtea: ℞. Catholici ℥.vj. Diaſenæ ſol. ℥.j. miſce: Detur per ſe, vel cum aqua Abſynthij.

Pilulæ: ℞. ſpec. Hieræ Gal. ℥.ß. Aggregatiu. ℈.j. cum ſyrup. de Stœchade: fiant pilulæ.

Præparetur humor hoc modo: ℞. ſyrupi de Hyſopo (propter pectus & caput) Stœchados vel Lauandulæ, mellis Anthoſati, de Buglosſa ana ℥.j. Oxymel. ſimpl. ℥.ß. aquarum Abſynthij, Menthæ, Cichorij, Bugloſſi, Pæoniæ ana ℥.iij. arom. Nucè moſch. Pro tribus vel quat. vicibus.

Vel ſic: ℞. rad Fœniculi, Aſparagi, Liquiritiæ ana ℥.j. Pæoniæ, cort. Cappar. ana ℥.ß. herb. Betonicæ, Hyſopi ana M j. Endiuiæ, Cichor. Bugloſſi, Eupatorij, ſummit. Lupulorum ana M. ß. florum Bugloſ. vtriuſque ana P. j. Paſſul. enucl. ℥.j. ſeminum Aniſi, Fœnic. ana ʒ.ij. Cuſcutæ ʒ.j. Squænanthi ʒ.j. fiat decoctio, & in ℔.j. colat. diſſolue Oxymel. ℥.ij. Sacchari ℥.j. aromat. pul. Diarrh. abb. ʒ.j. Pro quatuor vicibus.

Vel in cruditatibus, per vinum: ℞. rad Fœniculi ℥.j. cort. Cappar. ℥.ß. Galangæ ʒ. iij. Abſynthij, Chamæpith. Chamædreos ana ʒ. iij. flor. Cordialium ana ʒ. ij. ſeminum Fœniculi, Petroſel. ana ʒ.j. infundantur in vino: & vtatur.

Poſtea purgetur: ℞. rad, Liquiritiæ ℥.ß. Paſſul. ℥.j. ſem, Aniſi ʒ.ij, fl. Cord, ana P.ß. Epithymi, Se-

næ ana ℥.ß. fiat decoctio in col. infunde, Rhabarb. el. ʒ.j. cort. Hellebori nigri præpar. ʒ.ß. (ſi robuſtus ſit, vel illius loco augeatur ſenæ doſis) Zingiberis gran. Paradiſi ana ℈.ß. fiat expreſſio diſſolue Syr. roſ. ſol. ℥.ß. Bibat.

Vel vtatur alijs potionibus ex electuarijs ſolutiuis, vt Diaſena, vel pilulis, vt Coccijs, aliiſque, in aliis ſimilibus affectibus, explicatis.

Per interualla, euacuationes repeti debent prædictæ: vel fiant per ſyrupos magiſtrales, electuaria, aliiſve formis, alibi in ſupradictis melancholicis affectibus, propoſitis.

Vel pilulæ ad vſum tales præſtò eſſe debēt; quæ ℞. ſpec. Hieræ Archig. ʒ.i. Hellebori nigri præpar. ℈.j. Agarici, Rhabarbari ana ʒ.ß. Epithymi ʒ.ß. medullæ ſeminum Pæoniæ & rad. ana ʒ.ß. cum melle ſcyll. fiat maſſa; Capiat pilulas tres vel quat. vel plures, maiores minoréſve, prout operantur: vtatur frequenter ieiunus ante prandium vel cœnam, horis aliquot.

Hiera Archigenis ſola, id poteſt aliquando ſumpta præſtare.

Inter ea quæ aſſumuntur remedia, frugalitas in cibo, & præſertim ſi à cœna interdum abſtineant, plurimùm iuuabit, & paroxyſmum præcauebit vel mitigabit: & ſi à crapula malum hoc oriatur, præcipuum erit remedium. Dein à crudis flatulētiſque, quibus venter diſtentus, dyſpnœam maiorem cauſat, ſibi caueant. Vtanturque potiùs euchymis & eupeptis cibis, conditurâ ad caliditatem aliquam, inclinantibus.

In potu vinum, quod mentem perturbet, aquam quia inflat, improbant, & Aquæ mulſæ vſum ſuadent: cuius tamen continuus vſus in iuuenibus propter mel, quod facile in bilem vertitur, conuenire minimè poteſt. Nos vinum cùm concoctio-

nem

nem iuuet, ſi moderatè, quod debilius eſt vel dilutum bibatur, nocere minimè poſſe, ſed vt alijs melancholicis affectibus, ſic hîc quoque prodere exiſtimamus.

Melicratum, quod interdũ ſeniores & pituitoſi, loco medicamẽti, in hoſce vſus bibere poſſunt, tale decoqui poteſt: ℞. rad. Liquiritiæ ℥. j. Fœniculi ℥. ß. Paſſul. enucl. ℥ ij. ſem. Aniſi ʒ. j. ß. Bugloſ. p. j. fiat decoctio, & in ℔. j. ß. diſſolue Mellis & Sacchari ana ℥. ij. iterum parùm bulliant & colentur.

Vinũ medicatũ Abſynthites, vt in præparatibus dictũ, etiã ad roborandũ manè p vices bibi poteſt.

Pulueres qui poſt paſtũ ſumendi ad concoctionem iuuandam, & vapores impediendos præſcribi ſolent, hîc valdè conuenient, præſertim ſi huic affectui accommodentur: hoc modo: ℞. ſemin. Coriandri pręp. ℥. ß. Aniſi ʒ. ij. pul. Arom. roſ. ʒ. j. Diamarg. frig. ℈. j. Cinamom. ʒ. ß. Maceris ℈. j. ſeminũ Pæoniæ, Coralli ana ʒ. ß. Sacchari roſ. tab. ad pondus omnium: capiat poſt cibum cochl. j.

Vel mixturâ hac poſt paſtũ vtatur: ℞. Carnium cyt. cort. Citri ſaccharo conditi, conſ. Roſ. ana ℥. ß. conſ. Maioranæ ℥. ß. ſpec. Aromat. roſ. Diamoſchi dul. Diamarg. añ. ℈. j. ſem. Pæoniæ ʒ. ß. Coralli rub. ʒ. j. Sacchari roſ. tab. q. ſ. fiat mixtura: capiat coch. j.

Tabulæ Arom. roſ. Diarrhodon. Diampſchi cõferunt: ſi noctu cubitum iturus vnam ſumat.

Vel de ſequenti electuario: ℞. conſer. Roſ. Borrag. Maior. ana ℥. j. ß. Cort. citri añ. & Myrobal. Zingib. condit. ana ℥. ß. rad. Enulæ, Galangæ ana ʒ. ß. ſem. Pæoniæ ʒ. j. Coralli, raſ. Eboris ana ʒ. j. ß. ſpecier. Diarrhodon, Dianthos ana ʒ. ß. ſpec. Cordial. ℈. j. cum ſyr. de Betonica: fiat electuarium. Superbibat parum Vini diluti aqua Lilij conuallij.

Theriaca vetus, ſemel in hebdomada mediâ nocte ſumpta proderit.

Infundimus clyſmata, ad alui fæces eluendas, antequam purgantia dentur, tùm poſtea quoque, ad flatus hac ratione diſcutiendas, & aluum ſoluendam. Quibus in ipſo paroxyſmo iniectis, admodùm leuantur. Quorum exempla paſſim deſcripta ſunt in alijs ſimilibus affectibus.

Naribus & ori indita caputpurgia, poſt purgationem, ad cauendos capitis grauiores affectus, in quos facilè hic morbus abit, vt dictú, iiſdē modis, vt illic præſcriptum fuit, adminiſtrata, conducunt.

Per admota ſuccurrimus huic affectui, Capiti cucuphas & puluinos applicando, ſequenti, vel ſimilibus pulueribus infarcta. ℞. rad. Cyperi, Angelicæ ana ʒ.ß. herb. Maioranæ, flor. Anthos, Lauandulæ, Roſarum ana ʒ.j. ſem. Coriandri ʒ.j.ß. Gariophyl. ʒ.ß. fiat puluis.

Cordi & pulſibus ſacculi applicentur in ipſo paroxyſmo: irrorati Vino & aquâ Meliſſæ, Roſarum & flor. Arantiorum: ℞. rad. Galangæ, Cyperi, cort. Citri ana ʒ.ij. ſem. Citri, Ocimi ana ʒ.j. fol. Meliſſæ, fl. Cord. ana ʒ.ß. Gariophyl. ℈.j. fiat puluis.

Ventriculus & thorax inungantur, dum angitur æger: ℞. oleorum Anethini & Chamomel. ana ℥.j. Vini albi ℥.j. Aquæ vitæ ʒ.ij. coquatur ad vini conſumptionem: inungantur.

Extremitatum ablutio frequens, reuellit quoq; à ſepto & à capite vapores.

Frictiones eâdem ratione competunt, ab inferioribus ad ſuperiora, donec ad caput perueniatur, factæ. Et ſi caput pectine eburneo vel cypreſſino verſus poſteriora dicto, pectinetur.

Cucurbitulæ cruribus, in ſuris primùm, mox & in humeris, applicentur.

Dropaces applicati competunt, ex Pice & oleo Maſticino: qui & calidi capiti, interpoſito tamē linteo, emplaſtri inſtar adhibentur, ſi caput ſimul affectum ſit.

San-

Sanguinis euacuatio in plethoricis & cacochymicis fiet, ſecando venam brachij aliquam conſpicuam. aut illius lateris, quo magis ſe grauari ſentiunt: poſtea quoq; eam quæ in pede eſt, aliiſve in locis, ad reuulſionem ab ea ſede faciendam, ad quã vapores maximè tendunt.

Excitandi ſubitò, cùm per ſomnũ anguntur: & ne perturbentur animi pathematibus, cauendum.

Et cùm dormiunt, nonnihil erecto capite in latus decumbentes iaceant: imprimiſque à decubitu ſupino ſibi caueant, cùm præter anguſtiam etiam turbulenta pariant inſomnia.

Si verò circa vterum collectus vapor malignus, hyſterica pariat accidẽtia, cùm varia illorum ſe offerant genera, quorum vnum veluti cardialgiam, aliud veluti ſyncopen, tertium furorem, quartum conuulſiuos motus; cum illa ſuffocatione copulata, producit, in illiſque affectibus, curatio illorum partim ſit expoſita, hîc tamen ex profeſſo, cùm in omnibus ſpeciebus ſpiritus impeditus ſit, omneſque proin vteri ſuffocationis nomen obtinuerint, de illis agemus. *Vteri ſuffocationis cura.*

Periclitantur autẽ non parum illæ, quas hic affectus inuadere ſolet, præſertim ſi, ac ſi animo defeciſſent, ſpiritũ omnino non ducát, ſed mortuorum inſtar iaceant, cùm in acceſſione interdum extinguantur, frequentiùs verò ad ſe iterũ redeant. Dein & ſi maniam & conuulſiones comites habeant, eo nomine metuendus hic affectus, quod in hoſcẽ caſus quandoq; degeneret. Plerúmque tamen aliquoties accidentia eiuſmodi paſſæ, aut certo tẽpore ſpõte, vel poſt decentem curam, ab eo liberãtur.

Methodus curandi eſt, excrementa circa vterum collecta, euacuare, & menſtrua retenta proritare, flatus, vapores ab vtero eleuatos, reprimere, reuellere, diſcutere, & abſumere. Idque vari, s mo-

dis; Inter quæ, aliqua etiam in paroxyſmo vſurpata, eum ſoluunt.

Propinantur euacuantia, qualia in ſanguine vitiato & melancholico dicto vſurpari ſolent; pro ratione corporis conſtitutionis; & humorum redundantium: quæ repetenda ſi non deſinat malum; addendo ſemper quæ menſes ſimul prouocant. Imprimis autem hæc laudantur exhibita.

Ad vomitum confert Agarici ʒ. j. ß. cum Oxymellite exhibere.

Ad deiectionem verò potio talis vtilis eſt, ſingulis ſeptimanis repetita: ℞. Agarici troch. pulu. Trypheræ magnæ ſine opio ana ℥. j. diſſoluantur Vino albo & Aquâ Arthemiſiæ & Matricariæ; Bibat.

Vel hoc modo: ℞. Agarici, rad. Bryoniæ ana ʒ. j. ß. Zingib. Cinam. ana ʒ. ß. infundantur in Vino albo præſtantiſſimo, & poſt macerationem debitam exprimatur, adde ſyrup. de Artemiſia ℥. j. Bibat.

Terebinthina admodùm commendatur; cuius loco, hoc purgans exhibebitur: ℞. Agarici troch. ℈. ij. Zingib. ℈. j. infundantur in Vino & exprimantur: permiſce Laricea, in Mellis ʒ. vj. & Vitello oui diſſolutæ ʒ. iij. Bibat.

Pilulæ vſuales ſic parabuntur: ℞. ſp. Hieræ colocynth. ʒ. j. Agar. troch. ʒ. j. ß. ſeminum Dauci, Viticis ana ℈. j. Myrrhæ, Caſtorij ana ℈. ß. Diacrydij ℈. ß. Laricea qu. ſuff. fiat maſſa: capiat, à ʒ. ß. incipiendo.

Quæ nutritionis nomine ſumuntur, moderata eſſe debent & laudata. Et quia Vinum paroxyſmũ mouet, vti aliquando facit Aquam coctam cum ſemine Aniſi, vel aquam Mulſam bibant.

Quæ alterationis cauſa potiſſimùm ſumuntur medicamenta, vteri flatus & vapores eleuatos diſcutere debent, menſes mouere, vterum & partes prin-

principes roborare, item venenato humori reſiſtere: quæ hiſce formis adminiſtrantur.

Aqua conueniens hæc erit: ℞. aquæ Meliſſæ & Menthæ ana ℥.j.ß. aquæ Cinamom ℥.ij. miſce: Bibat: Si addas parùm Caſtorij efficacior erit. Vel diſtilletur ex ſequentib. ſimplicibus aliquibus, vel omnibus, addito Caſtorio.

Decoctum hoc propinari poterit: ℞. rad. Sigilli Salom. Valerianæ vel Mei ana ʒ. j. ß. herb. Meliſſæ, Pulegij, Origani, Calamenti, lap. Gagatis ʒ.j. fiat decoctio in Vino, addendo parùm Aceti ſcyllitici, coletur, adde ſyrupi de Artemiſia ℥.ß. Bibat duabus vicibus.

Aut paretur ſyrupus ad vſum: ℞. rad. Sigilli Salom. Bryoniæ, Valerianæ, Mei, Tuſſilag. Vitis albæ, Imperatoriæ, Angelicæ ana ℥.ß. herb. Plantag. Meliſſæ, Pulegij, Calamenti, Conizæ, Nepetæ, Betonicæ, Menthæ, Artemiſiæ, Thymi ana M j. flor. Anthos, Lauandulæ ana P.j. ſem. Cimini, Dauci, Paſtinacæ ſylu. Acetoſæ, Pæoniæ, Aniſi ana ʒ.j. baccarum Lauri. Iuniperi ana ʒ. ij. fiat decoctio, & in colatura, adde ſucci Plantag. ℥.j.ß. Sacchari ℔.j.ß. decoquantur ad conſiſtentiam aromat. Cinamom. & Gariophyll. ana ʒ.j.ß. Vtatur ℥.j. per ſe, vel diſſolut. cum liquore conuenienti.

Potio quoque talis, ſic paratur: ℞. Mithridati ℥.j.ß. pulu. Diamoſchi dulc. ℥.ß. ſyrupi de Artemiſia ℥.ß. aquarum Meliſſæ q. ſ. & aquæ Cinamom. parùm: fiat potio.

Pulueres cum liquore bibendi, vel per ſe cum Saccharo, vel tabulato ſumendi, aut electuarijs permiſcendi.

Paratu facilis: ℞. ſemin. Cimini ʒ.j. gran. Iuniperi num. xj. terantur: Bibat in Vino vel aquâ Cinamom, vel Plantaginis & Roſarum.

Additis alijs efficacior ſic fiet: ℞. ſemin. Cimini,

Paſtinacæ ſyl. Dauci ana ℈.j. Gariophyl. ℈.ß. Bibatur vt prior.

Ex pluribus compoſitus: ℞. ſeminum Cimini, Paſtinaceæ ſyl. Dauci, ana ʒ.j. Nigellæ, Viticis, Rutæ, Pæoniæ, rad. Dictamni ana ℈.ij. Succini, Cryſtalli, Gagatis ana ℈.j Gariophyl. Cinamom, Piperis, ligni Aloés añ. ℈.ß. Moſchi gr. v. fiat puluis: Detur ʒ.j. per ſe cum liquore, vel additis ℥.iij. Sacchari. fiat, vel tragema; vel eo diſſoluto, tabulę; aut cum Melle aut ſyrupo Artemiſiæ electuarium.

Pilulæ ex fœtidis præparantur, valde efficaces: ℞. Caſtorij ℈.j. Aſſæ fœtid. ℈.ß. Myrrhæ, Galbani, Sagapeni ana ℈.j. Mellis ſcyllit. q. ſ. fiant pilulæ: capiat frequenter ℈.ß.

Vel ex vehementer odoratis: ℞. Moſchi gr. vj. Benzoini ʒ.ß. Sacchari ʒ.j. cum aqua Cinamom. fiant pilulæ: capiat ℈.ß.

Immiſſa ſuppoſitoria reuellunt vapores & flatus, educunt etiã in paroxyſmo ſuppoſita: ℞. Mellis ℥.j.ß. coquatur ad conſiſtent. adde ſpec. Hieræ, ſ. Cimini, Nigellæ ana ℈.j. Salis gemmæ ℈.ß. fiant ſuppoſitoria magna.

Idem facit iniectũ Clyſtere: ℞. baccarum Lauri, Iuniperi, ana ℥.j. Pulegij, Calamenti, Rutæ, Sabinæ ana M.j. ſem. Cimini ʒ.ij. fiat decoctio, diſſol. Hieræ colocynth. ʒ. ij. olei Cheirini, Rutacei ana ℥.j. Salis ʒ.j. fiat clyſter.

Ori intruſo digito vel pennâ, vomitum ſæpè mouemus.

Ad ſternutationem mouendam in ipſa acceſſione, naribus indatur puluis Sinapis, & ſi non mouet, addatur parùm Hellebori albi. Rhabarbarum aliqui cum ſucceſſu inſufflant; Vel aliâ irritatione narium, moueri poteſt: & ſi ſternutet, bonum; ex quo etiam eos, ſi dubitemus, viuos adhuc eſſe cognoſcimus.

Adhi-

Adhibentur naribus graui odore prædita & fœtida, in ipſo paroxyſmo, quibus vterum aſcendentem, ad inferiora retrò cedere putant, cùm illum ea mox ſentire, & proin auerſari, credant. Quæ nos potiùs, quia vapores diſpergunt, & vires ſubitò in partibus principibus cerebro & corde, quò mox penetrare ſuâ ſubtilitate poſſunt, exerunt; & quia facultatem expultricem ſopitam excitando, vt citiùs ad ſe redeant, faciunt, iuuare exiſtimamus: eoque nomine & odores & fumos aduerſos, naribus ipſorum adhibemus. Atque extra paroxyſmum quoq; aliquando olfacere iubemus.

Caſtorium quia grauem odorem expirat, præcipuè in vſu eſt, naribus admotum.

Item Aſſa fœtida, deterrimi odoris, Galbanum, Oppopanax, Bitumen, & quæ bituminis odorem referunt, vt Trifolium aſphaltite, Petroleum, Ruta item, & Cimices lectularij, atq; illi Maiores, qui in plantis inueniuntur, odoris adeò horrendi.

Cepæ, Allia item, acutum & pungentem odorem exſpirantia.

Acetum etiam, acerrimum, naribus in ſpongiâ adhibitum; Vel ſi illi Caſtorium & Sulphur permiſceas, & nares poſtea illinas.

Fumus fœtidus, naribus exceptus, id potentiùs adhuc præſtat, ex crematis Pennis, Corio, Cornibus, Vngulis, ellychnio extincto Candelę ſebaceæ, excitatus.

Vel ſi hoc modo trochiſci fiant: ℞. Caſtorij ℈.ij. Aſſæ fœtidæ ℈.ß. Picis ʒ.ß. cum Terebinth. fiant trochiſci. Accendatur vnus & vapor per canalem naribus admoueatur, non tamen nimiùm ſpiſſus, ne ſuffocet.

Vtero verò contraria hiſce, non ingratum, ſed gratum odorem ſpirantia admoueantur: vt eo, ſicuti putát vterus allicitus, cum eo delectetur, deor-

ſum rurſum remeet. Nos verò, quia penitiùs ſubeundo, vapores citiùs diſcutiunt, cùm calida ſint, id efficere potiùs exiſtimamus.

Suffitus eo nomine in vteri orificium per infundibulum, aut aliâ arte intromittuntur: ℞. Styracis cal. Benzoini ana ʒ.j. ligni Aloës ʒ.ß. Moſchi gr.v. cum infuſ. gummi Tragach. fiant trochiſci, & ſicci imponantur carbonibus.

Vel hoc modo: ℞. trochiſ. Galliæ Meſuæi, & moſch. Nicolai: Vtantur.

Suauem odorem hæc reddent, ſi in aqua Roſ. bulliant in vaſculo, & vapor admittatur, vt in Caſſoletis dictis fieri ſolet.

Inungi quoq; debet pudendum odoratis intrinſecùs ab obſtetrice, Zibetha.

Vel hoc linimento: ℞. Galliæ moſch. Meſ. ʒ.j. pulueris Diamoſchi, Diambræ ana ℈.ß. Zibethæ gr. aliquot. Croci gr. vj. cum oleo Amygd. dulc. vel de Been, fiat linimentum.

Vel imprimitur bombax Moſcho, Ambræ vel Zibethæ permixtione, odoratus. Vel hoc puluere conſperſus: ℞. Storacis, Benzoini, Galliæ moſch. ana ℥.j. Gariophyll. Cinamom. ligni Aloës añ. ʒ.ß. Croci ℈.ß. fiat puluis. Qui & aquâ Roſ. irroratus, ſacculoq; exceptus, peſſarij modo intrudi aliquouſque poteſt.

Vel tale peſſarium, quod non ſolùm odore, ſed & aliâ proprietate, & quia mẽſes mouet, operabitur: ℞. fol. Meliſſę, Maioranæ ana ʒ.j. Garioph. Maceris ana ʒ.ß. Piperis, Croci ana ℈.j. lapid. Gagatis, Picis añ. ʒ.ß. Salis nitri ℈.j. Aliptæ moſch. cùm & caphoram recipiat ʒ.ß. excipiatur oleo Laurino & Liliorum, ſupponatur; addẽdo parùm Storacis liquidæ.

Quod alia peſſaria & iniectiones in vterum attinet, quæ menſtruorum prouocandorum cauſa fiunt, alijs locis explicabuntur.

Qui

Qui à ſeminis retentione fieri putant, acria adhuc amplius & ſtimulantia ſubdunt, ſemenque varijs artibus proritare docent. Quibus omiſſis, cùm cauſam aliam huius affectus ſtatuamus, legitimum tamen cōcubitum in viduis & virginibus, non improbamus: ſed eùm & hic reuellat & mēſtruorum fluxum faciliorem reddat, mulierisq; natura tunc admodum immutetur, plurimùm prodeſſe quoq; poſce concedimus, præcipuumque ferè in illis eſſe remedium.

Ex admotis, vmbilici, & ſub eo pectinis pudendiq; regioni, commodè ſequentia admouent.

Cataplaſma hoc vniuerſæ iam enarratæ regioni vtiliſſimè applicatur: ℞. fol. Filicis, fol. Leuiſtici cum radicibus ana M j. Rutæ M. ß. coquantur in Vino, contundantur: adde Axungiæ parùm: Applicetur.

Vel ſic: ℞. Mellis, Ficuum ana æqu. partes, bulliant Vino & Aquâ & contundantur; addendo ol. Nardini & Anethini parùm; Admoueatur vt priùs.

Filum cannabeum, à fuſis deductum, &, more conſueto, in longum ſimul multipliciter iunctum, ſi coquatur in Lixiuio, & expreſſum applicetur, plurimùm iuuare creditur, eoque magis, ſi priùs oleo Anethino feruenti imbuatur.

Laudant aliqui folia Hyoſcyami contuſa, & oleo Nardino ſubacta, vmbilico admota.

Emplaſtrum pectini admotum ſequens proderit: ℞. Galbani ℥.j. Styracis liquidæ ʒ.j. malaxentur oleo Nardino, & cōnſpergantur puluere Gariophyllorum.

Vt ex vſitatis: ℞. emplaſtri Ceronei, vel pro Matrice ℥.j. trochiſ. Aliptæ moſch. ʒ.j. Styracis liquidæ ʒ.ß. cum oleo Nardino: fiat emplaſtrum.

Pedum lotiones quia diuertunt & vires vtero cōmunicant, conueniunt, hoc modo: ℞. rad. Ireos,

herb. Leuiſtici, Filicis, Matricariæ, Calamenti, Nepetæ, Pulegij ana M. j. flor. Chamomil. P. j. gr. Iuniperi & Lauri ana P. ß. ſem. Dauci, Carui, Paſtinacæ ſyl. Viticis ana ℥. j. Coriandri ℥. ij. bulliant in Aqua, addendo parùm Vini.

Inſeſſio ex ijſdem facta, ſi in ea ſedeant interdũ, & continuent aliquamdiu, corpore purgato priùs, ſanare poteſt hunc affectum. Et ſi poſt multa tentata non ſuccedat, ad Thermas mittantur.

Inter actualia remedia, quæ reuellendo in paroxyſmo vſurpata eum tollunt, ſunt, Frictiones tibiarum & plantarum pedum, adhibito interdum Sale & Aceto, vel ol. Laurino.

Vellicatio item aurium, narium, & pilorum circa pudenda tractio.

Ligaturæ item ad dolorem vſq; factæ, coxarum ſupra genua; & Hypochondriorum cingulo vel faſciâ aliquâ conſtrictio.

Cucurbitula magna, ſub vmbilico cum multa flamma poſita, & minores quoq; coxis affixæ.

Dropaces, Sinapiſmi in lumbis & pectine, adhibita.

Cauterium poſtremò, ſi caput affectum ſit, in ſyncipite ſuturæ coronali admotum proderit.

Sectio Venæ, ſi menſtrua ſubſtiterint, in pede facta, ea prouocat. Quo nomine & Scarificatio ſub poplite fit; & talo Hirudines affiguntur.

Reliqua quod attinet: Aërem vitet frigidum, in inferioribus præſertim partibus & pedibus, quæ calida ſemper retineri debent. Exerceat decenter corpus; Dormiat moderatè; Nec animo perturbetur.

Dyſpnœa à flatibus, humoribus, viſceribus in abdomine, curatio.

Quòd ſi verò ſeptum tranſuerſum, flatuum, humorum aut partium adiacentium causâ impeditum, in alijs morbis dyſpnœam pariat, etſi interdũ admodum vrgeat; quia tamen curatio morbis illis potiſſi-

potiſſimùm accommodatur, ideò illa in ventriculi & coli inflatione, repletione, tympanite, hydrope, viſcerum duritie & ſcyrrhis explicabitur.

Suffocationis à fungis facta, curatio.

Fungorum tamen nimiâ ingurgitatione & malitiâ, ſi ſtrangulatio angat, Vomitus concitari debet, dando decoctum Raphani, vel Stercus galline exiccatum puluerisatum cum Oxymellite, Vel ℞. Oxymell. ℥.j.ß. Salis nitri ʒ.ß. Dein ſequentia propinanda: ℞. Abſynthij, Meliſſæ, infuſa in Vino & parum decocta: Bibat.

Inſtrumentorum per quæ reſpiratio, vox & loquela fiunt vel iuuätur, nimirum oris, narium, faucium, columellæ, linguæ, aſperæ arteriæ, pulmonũ & thoracis læſionis causâ, ſi hæ functiones deficiant, pro ratione morbi procedendum, vel prædicendum erit: ſicuti in ſingulis explicabitur.

Balbuties ab ariditate linguæ, cura.

Anhelosorum, cartilaginum coſtarum induratarum causâ, cura.

Ariditas & induratio nimia linguæ, ſi loquelæ officiat: aut faucium, voci, quâ ratione ſubueniendum, in guſtus læſione dictum fuit. Quòd ſi cartilagines coſtarum induratæ, in ſenibus aut mulieribus anheloſos faciant, in illis quibus integrum pectus eſſe dicitur, vitium hoc curari minimè poterit: coguntur que qui ſic affecti ſunt, ſedendo vel leuiſſimos ſaltem motus edendo, ne reſpirationem concitatam faciant, quod reliquum eſt vitæ temporis, in quiete tranſigere.

Loquelæ defectus ob vitium in magnitudine linguæ, cura.

Magnitudo adaucta, vel imminuta linguæ, vel aliàs quia nõ rectè formata eſt, ſi loquelæ obſit nec hoc vitium, cùm originale ſit, curari poterit. Fit tamen & vſu, vt qui literas aliquas pronunciare nequeant, magno tamen nixu, eas continuò effari conantes, quodammodo poſſe poſtea exprimere: ſicuti Demoſtheni accidiſſe legimus. Quod ſi intumuerit, aut aliàs tumorem prçter naturam patiatur lingua, cura in tumoribus explicabitur.

Loquela impedita...

Defectus partium ſi in cauſa ſit, cùm pars repa-

Linguæ, columellæ, vel dentium defectus causâ, cura.

rari nequeat, nullum erit remedium. Vt ſi ob linguam mutilatam, loquela ſit deperdita: & ob columellam conſumptam, vel amputatam vocis defectus; aut dentium inciſoriorum abſentiam, loquelę vitium; quod tamen arte, dentibus ex ebore vel oſſibus fabricatis, ita vt in ſpacio dentium inſerti, hæreant, aliqui apprimè norunt corrigere.

Strangulationis abſectâ aſperâ arteriâ, cura.

Solutio continui magna; Veluti abſecta aſpera arteria, ſi ſpiritui viam intercludat, nullum eſt remedium, cùm plerúmque ſuffocentur: Aliquando tamen curâ diligenti, qualis vulneribus debetur, curatos aliquos fuiſſe, legimus.

Dyſpnææ à fracta vel luxata coſta, cura.

Ob fracturam coſtę, ſi introrſum delata, pulmonum liberum motum impediat, ea retrahēda & in locum ſuum reducenda erit: quod varijs ingenijs eā apprehendendo, pellendo, prout diuerſus illius ſitus hoc efflagitat, perficiendum; dein, ſicuti in fracturis dicetur, cura inſtituenda. Quod &, ſi luxata fuerit coſta, eā primùm reponēdo, mox retinendo, curandoq́;, vt in luxatione explicabitur, faciēdum.

Suſpirioſorum ob connexum pulmonum cum thorace, cura.

Connexus pulmonum per fibras cum thorace, ſuſpirioſos faciens, cùm organicum ſit vitium & proin inemendabile, curationem nullam admittit: ſed cogũtur, & qui ſic affecti ſunt, vti & illi, qui anheloſi cartilaginum induratarum causâ fiũt, abſtinendo à motibus validis hunc defectum mitigare.

Loquelæ defectus ligulæ linguæ aſtrictæ causâ, curatio.

Si verò ligula linguæ, nimis aſtricta, & non rectè ſolutâ loquelam impediat, ſi adhuc ſolui poſſit preſſione digiti, vel ſectione curabitur. Si verò iam induratum ſit ligamentum, vix dum ampliùs emendabitur.

Dyſpnææ à repletione thoracis, cura.

Repletio thoracis à pure, aquâ vel ſanguine, cùm tuſſim continuò mouendo, potiùs quàm ſpiritum impediendo, incommodet, & per eam talis materia interdum reijciatur, vnà cum cæteris excretis, in reiectis rectiùs explicabitur.

Obtu-

Suffocationis ab obturatione oris, narium, faucium curæ.

Obturatio oris, narium, faucium, ſi reſpirationi incommodet, fiatque ab externis iniurijs, vt ſubmerſione in aquâ, vel conſtrictione gutturis, aut pondere incumbente pectori, ſublatâ cauſâ, mox etiam libera iterum erit reſpiratio; Si verò dentibus conſtrictis, & naribus muco oppletis ſuffocationis adſit metus, in apoplexiâ & epilepſiâ, quomodo dentes dirimendi & quid præterea faciendum, illic fuit explicatum. Si verò ſuffocationem ſentiat aſpera arteria à luxatâ vertebrâ, vt voluerunt, compreſſâ, quod tamen ægrè fit, ſicuti verò faciliùs, vt à gibbo introrſum reſpiciente aſperâ arteriâ & pulmonibus anguſtatis, ſuſpirioſi fiant: tunc ſi luxatio ſit ſuffocans, niſi ſponte vertebra reducatur, facilè interimit: ſi gibbus anhelóſos faciat, cùm & ille ægrè reducatur, inemendabile eſt malum. Si ab illapſis in aſperam arteriam, ſtrangulationis adſit periculum, non aliâ ratione, quàm tuſſi, illa reijci poſſunt: quæ cùm ſponte, aliquâ re incidente, concitetur, non opus eſt aliâ ratione eam mouere. Interim tamen ſternutatio excitata, valdè iuuat illius excuſſionem; & ſi dorſi ſuperiora percutiantur, eò faciliùs hæc cedere, vulgò creditum, atque proin facere vſitatum eſt. Eijcitur autem illud quod incidit, poſt multam tuſſim. Aliàs quoque adhærente pertinaciter illa materiâ, tuſſis & anguſtia ſic angunt. vt & ſuffocari poſſint: ſicuti in cauſis id oſtenſum fuit, aliquando accidiſſe.

Suffocationis ob coſt... [illegible] aſperam arteriam vel ... curâ.

Dyſpnææ à tumore faucium, curæ.

Si tumor præter naturam in faucibus, amygdalis, obturando, difficilem pariat reſpirationem, in doloribus & tumoribus explicabitur. Nam de illis qui muſculos occupant, in muſculis iam dictum fuit.

Aſthmatis curatio.

Obſtructio in pulmonibus à craſſo, lento & pituitoſo excremẽto, ſi Aſthma procreet, & diù perſeueret, aut in ſenibus fiat, curari nequit: in alijs

non ſine labore, præſertim ſi nihil de materia obſtruente reijciant, & nouâ ſæpè accedente defluxione, malum augeatur & foueatur. Quæ ſi in paroxyſmo, in quo iam priùs in ſuffocationis labore exiſtunt, ſuperueniat multa & magna, illos nonnunquam ſubitò ſuffocat. Si verò à gypſeo vel tophaceo corpore aſthma fiat, etſi vno tantùm in loco ſubſiſtens, non adeò atq; aſthma à pituita plus ſpacij occupante, profectum ſuffocet, niſi accedente defluxione, conduplicatâ anguſtiâ, id fiat, tamen nec hoc ſanari facilè poteſt; niſi longo impetu tuſſis propulſum, aliquando reijciatur, ſicque ſubitò à malo inueterato liberentur.

Methodus curandi in eo verſatur, vt impactam illam materiam in pulmonibus, ſi tenax ſit humor, vt loco cedere poſſit, incidamus, abſtergamus, anguſtiasque illas pectoris, vt liberiùs propelli & expui poſſit, dilatemus: quod & in tophacea materia competit & aſſumptis pectoriq; adhibitis, ſitu motuque corporis variè adminiſtrandis, perficitur. Dein, vt catharri nomine, ſi hunc morbū procrearit, vel foueat, corpus euacuemus: caput ſiccemus, & humorem defluentem à capite varijs artibus aliò reuellamus. Flatuum quoque occaſione, ſi ventriculum & inteſtina diſtendendo, anguſtiam augeant, eos educamus, diſſipemus. Quæ omnia quã ratione per aſſumpta: per ſuffitus: per admota: per attrahentia: per vrentia: ſectiones & motum corporis perficiantur, nunc deſcribemus.

Exhibentur purgātia extra paroxyſmum, ſi defluxiones aſthma procrearint vel foueant, illarum causâ, cum è pectore aliàs nil educant: & in alijs cauſis, vt corpus ab excrementis purum, commodiùs tractetur. Vbi tamen non nimis temerè, niſi corpus impurum admodum ſit, ſunt affligendi: & leuiora potiùs exhibenda, & ſucceſſiuè ſunt pur-

gandi

gandi: niſi defluxio admodum moleſtet, cuius cauſâ quid faciendum, obiter hîc quoq; recēſebimus: aſthmatis verò præcipuè cauſâ, ſic procedendum.

Leuiora purgantia, quæ ſimul expectorât, ſunt, caſſia, manna & polypodium, ſic exhibita: ℞. rad. Liquiritiæ ℥.ß. Paſſul. enucl. Ficuum ana ℥.j. Iuiubar. ℥.ß. Polypodij ſiccati ʒ.vj. fiat decoctio, diſſolue Mannæ ʒ.iij. vel Caſſiæ ℥.j.ß.

Ius Galli decrepiti ab omnibus commendatur, quo diſſolui Caſſia vel Manna, vt dictum, poteſt: vel ſi fortiùs purgandum, alia electuaria phlegmagoga.

Vel hoc modo vſurpari poteſt: ℞. Gallum aliquot annorum, iugulatum, deplumatum, euiſceratum: dein ſume, Paſſul. Ficuum, ana ℥.ß. conquaſſentur in paſtam: ſemin. Carthami, radic. Polypodij ana ℥.ij. Senæ ℥.j. Agarici ʒ.ij. ſeminum Aniſi ʒ.j. Turbith ʒ.j.ß. Zingib. ʒ.ß. contundantur & miſceantur cum paſta, quâ infarciatur gallus, & coquatur in Aqua. Sume huius decocti pro tribus vicibus, & ſi primâ vice non operatur, miſce ſequentibus aliquid de Caſſia, vel Mána, vel vtriſque. Poſſent & in iure iam priùs à gallo decocto, prædicta incoqui, & ſic vſurpari.

Aliter ſic præparatum diuque exhibitum, pro præcipuo habent remedio: ℞. Gallum præparatum ad veru: infarciatur ſequentibus, Pulmonis Vulpis fruſto recenti, vel præparati & ſiccati ℥.j. Paſſulis enucl. & Ficubus ana ℥.ij. radic. Porri recent. mundati ℥.ij. Liquirit. ℥.j. Enulæ ʒ.ij. herbar. Hyſopi, Satureiæ, Marrubij, Thymi, Calamenti, Pulegij ſiccat. ana ʒij. ſeminis Fœniculi, Aniſi ana ʒ.j. ſeminis Carthami conquaſſat. radic. Polypodij, ana ℥.ß. Tartari albi ʒ.j. Salis ℥.ß. Vitellis ouorum ij. Butyri rec. ℥.ß. puluerisanda pulueriſentur, & inciſa, cōtuſa, miſta in paſtam, inſuantur gal-

lo,decoquantur donec caro ab oſſibus cedat,multâ Aquâ in vaſe amplo,ne opus ſit nouam affundere,dein eam colato, & in ℔.x.adde ℔.j. Mellis deſpumati,ne citò corrumpatur. Capiat ſcutellam vnam,in quâ diſſolue Mannæ & Caſſiæ rec. ana ℥.ß. manè, continuando ad multos dies, & menſem & ampliùs. Quod eò meliùs iuuabit, ſi mox etiam Terebinth.℥.j. cum Penidijs, in formâ boli aut aliter aſſumat.

Trochiſci de Violis ſine ſcammonea,pectori appropriati & pituitam purgantes, hîc probantur, ʒ.iij.quantitate exhibiti,cum decocto vel aquâ pectorali diſſoluti, inſuper adiectis alijs ſi minùs ſint efficaces.

Validiores ſic parabuntur. in pituitoſioribus vſurpandi: ℞. florum Violarum nondum omnino exiccatarum ʒ.vj. Turpethi ʒ.iiij. Agarici ʒ.iij. ſucci Liquiritiæ, Mannæ ana ʒ.ij. Scammon. ℈.j. cum ſyrupo de Violis: fiant trochiſci: Dantur ʒ.ij. vt ſuprà.

Potio hæc competet: ℞. Agarici ʒ.j.ß.Turpethi ʒ.j. Zingib. ʒ.ß. pulueriſata infundantur in Oxymel.ſimpl. vel Hydromellitis ℥.j. Vini albi tantundem,aquarum Hyſopi,Fœniculi ana q.ſ.exprimantur & colentur: diſſolue Diaphœn. vel Diacarthami ʒ.j.ß.Mannæ ℥.j.ſyr. Viol.℥.j. fiat potio.

Pilulæ conuenientes ſunt: ℞. pilul. de Agarico, Cocciarum, ana ℈.j. trochiſ. Alhandal. gr.vj. cum Oxymell.ſcyll. fiant pilulæ.

Vinum hoc valdè proderit, præſertim ſi flatus, qui anguſtiam augent,vt ſæpè fit, adſint: ℞. Senæ ℥.ij. Agarici trochiſ.℥.ß.Turbith trochiſ. ʒ.ij.radic. Scyllæ ʒ.ij.Abſynth. ʒ.iij. baccarum Lauri num. x. ſem. Aniſi ℥.j. Fœniculi, Carui ana ʒ.ij. infunde in Vini menſ.j.ß. & poculo vno Mellis deſpum. Bibat aliquoties manè.

Colo-

Colocynthidis pulpa infuſa in Vino, & vinum exhibitum, in deploratis, magnum cenſetur remedium.

Electuarium vſuale: ℞. Mannæ, Caſſiæ rec. ex. ana ℥.ij. Diaphænici, Diacarthami tab. ana ℥.j. ſyrupi Viol. Oxymel. ſcyll. ana ℥.ß. fiat electuarium: capiat à ʒ.ij. incipiendo, ad plures procedendo.

Purgatione factâ, poſtridie reficimus Mithridato, & idoneâ aliquâ conſeruâ, exhibitis.

Vomitoria quandoque exhibentur in conſuetis, ſi fortè hoc impetu è pectore cedat materia, ſed extra paroxyſmum, ne nimio conatu ſuffocationis periculum augeatur.

Præparantia humorem pituitoſum, ante purgationes exhibentur, tum etiam poſt eas, quia ſimul ad expectorationem, impactum humorem præparant.

Per ſyrupos & aquas hoc modo: ℞. ſyrupi de Liquiritia, de Hyſopo, ana ℥.j.ß. Oxymel ſimpl. vel ſcyll. ſi tenax ſit materia ℥.j. aquarum Hyſopi, Fœniculi, Vngulæ cabal. ana ℥. iij. fiat Iulep per triduum ſumendum, aromat. pulu. Diairis: vel dando tabulam poſtea.

Per apozema ſic: ℞. Liquiritiæ ℥.j.ß. Enulæ, Ireos ana ℥.ß. herb. Marrubij, Capill. Ven. Hyſopi, Vngulæ cabal. ana M.j. flor. Scabioſæ, Stœchados, Violarum, Maluæ ana P.j. ſem. Aniſi, Fœniculi ana ʒ.ij. Paſſul. enucl. Iuiub. ana ℥.j.ß. Dactylorum enucleat. num. iij. Ficuum num. x. fiat decoctio, diſſolue in colatura Oxymell. ℥.ij. aromat. pauco Cinam. Vtatur loco Iulepi.

In cibo eadem, quæ in incubo dicta, vt tenuis, euchymus ſit & facilis concoctionis, minimeq; flatulentus, crudus, aſtringens, obſeruanda.

Inter reliqua, Ius ſenum Gallorũ probat Dioſc. Cochleæ comeſtæ à quibuſdam laudantur.

In condimentis Crocus pectori prodeſt: & bellarium Synapis cum Melle, egregiè expectorat.

Faba, Hordeum, Orobus, Amygdalæ, Pineæ, laudantur, ſi flatulenta vis, addito ſemine Carui & Fœniculi, corrigatur. Ficus, Paſſulæ, Dactyli, probantur.

Ferculum valde cōueniens: ℞. Porrorū mund. incîſ. ℥. ij. coquantur in Aqua vel Iure galli decrepiti, donec molleſcant & diſſoluantur: tunc adde Vitellum vnius oui, Butyri ℥. ij. Sacchari ℥. j. iterū parùm coquantur. Comedat mediam partem in prandio, alteram in cœna.

Bibat Melicratum ſeu Aquam mulſam, quæ indies coquitur ad vſum: vel Hydromel, quod certo tempore, caniculæ imprimis, præparatur, & aſſeruatur diu ad vſum: quo nomine hæc duo differunt. Hiſce Hyſopus ſi incoquatur, efficaciora fient.

Vel Ptiſanam, quæ ſic gratior fiet: ℞. Hordei P. ß. Liquiritiæ baculos duos longos conquaſſatos, Paſſul. enucl. num. xx. Ficuum num. xv. decoquantur in menſ. xj. donec redeant ad viij. ſi catarrhus vrget, addantur Iuiubæ, num. xij.

Medicamenta alia, quæ aſſumpta, leniendo vias & detergendo, incidendo materiam in pulmonum vaſis infarctam, ad expulſionem per tuſſim idoneam reddunt, aut ſaltem ne in anguſtijs hæreat, ſed rurſum in ampliores vias remeet, procurant, vnde & in qualicunque causâ conueniunt, varijs formis exhibentur.

Decocta eiuſmodi ſæpè bibita, manè & veſperi, proderunt: ℞. radic. Liquirit. ℥. j. Enulæ, Ireos ana ℥. ß. Capill. Vener. Hyſopi ana M. ß. Paſſul. enucl. Ficuum ana ℥. j. Croci ℈. j. decoquantur: adde Mellis q. ſ. Bibat.

Vt ſic: ℞. Marrubij ſicci, Chamædreos, Hyſopi añ. M. j. flor. Stœch. P. j. decoque in Aqua & Melle: Bibat.

Vel

Vel ſic: ℞. rad. Ireos ℥ ij. fol. Marrubij, Rutæ, Calamenti, ana ʒ. j. ſem. Vrticæ, Fœnogr. ana ʒ. ij. Paſſul. enucl. ℥. j. bulliant addito Melle, vel etiam permiſcendo Oxymel, ſcyll. Vtatur.

Vel magis compoſitum: ℞. radic. Liquiritiæ ℥. ij. Ireos, Enulæ ana ℥. j. radic. Equiſeti cum tuberoſitatibus ℥. j. ß. Valerianæ, Scyllæ ana ʒ. ij. herbar. Trichomanes, Vngulæ cabal. Betonicæ, Veronicæ maris. Hyſopi, Satureiæ, Marrubij, Calamenti, Thymi ana M. j. flor. Stœchados, Anthos, Scabioſæ, ana P. j. ſemin. Fœniculi, Aniſi, ana ℥. ß. ſeminum Vrticæ, Erucæ, Naſturti; ana ʒ. j Ficuum, Paſſul, ana 4. j. Iuiub. Sebeſten ana num. x. fiat decoctio in Aqua & Melle, q. ſ. aromat. Piperis & Spicæ ana ℈. j. Bibat ſepe: vel auctâ doſi mellis aut ſacchari, additaque Mannâ fiat ſyr. ad vſum ſumendus: vel diſſoluendus & bibendus.

Syrupus alius admodum efficax: ℞. radic. Raphani rec. ℥. iiij. Porrorum ℥. iij. Ireos rec. ℥. ij. Enulæ, Dracunculi vel Ari, recent. ana ℥. j. Scyllæ ℥. ß. Liquirit. ℥. j. ß. herb. Satureiæ, Pulegij, Hyſopi, Sabinæ, Marrubij, Chamædreos ana M. j. Caulium rec. Vngulæ cabal. ana M. ij. flor. Stœchad. P. j. ſem. Fœnogr. Carthami ana ʒ. vj. baccarum Lauri ℥. ß. Spicæ ʒ. ß. Croci ℈. j. fiat decoctio, addito Saccharo, vel Melle: fiat ſyrupus.

Vinum ex maceratione ſequentium hoc vtile erit: ℞. radic. Liquirit. ℥. j. ß. Ireos ℥. j. Enulæ ℥. ß. Angelicæ, Scyllæ præpar. ana ʒ. ij. Marrubij, Hyſopi ana ʒ iij. ſeminum Aniſi, Fœniculi ana ʒ. ij. Vrticæ. Naſturtij ana ʒ. j. Mellis deſpum. ℥. vj. Vini albi, menſ. j.

Mille pedes, vel Aſelli dicti, ſi panno linteo inuoluti in Vino macerentur, & expreſſio potui detur, magnum in aſthmate remedium, aliqui ſe expertos eſſe prædicant.

Vinum, Acetum, Mel, Oxymel, cum Scylla præparata, in paroxyſmo data, valde iuuant.

Succus Scabioſæ & Sonchi, per ſe, vel cum Melle, exhibiti.

Vel: ℞. ſuccorum Enulæ, Hyſopi, Marrubij ana ℥ j. aquæ Hyſopi, Vngulæ cab. ana ℥. iij. Sacchari q.ſ. decoquantur: capiat frequenter.

Vrinæ propriæ potus, plurimùm iuuare creditur.

Aqua ſequens ſenſim ſumpta, cochleari, vt ad pulmones penetret, multùm proderit; ℞. radic. Scyllæ præpar. ʒ. iij. radic. Enulæ ℥. ß. Porrorum ℥. j. ſemin. Sinapis & Naſturtij ana ʒ. j. Cinamomi ʒ. iij. contundantur, addito Vino forti, eliciatur aqua, ad vſum, cui miſce Mellis ſcyll. vel anthoſati, donec dulcoretur.

Oleum Amygdalarum recens bibitum, plurimùm confert. Vel Butyrum recens affatim ſumptum.

Comeſta ſequentia proderunt; Caricæ parum aſſæ, & in Aqua vitæ maceratæ, & eſitatæ conueniunt.

Cæparum vel Porrorum radices coquantur ſub cineribus, & comedat pauperes, cum Melle & Butyro. Vel Ari & Serpentariæ radices ſic toſtas: ſed ſi fauces nimiùm inflamment, contundantur, & cum oleo Amygdal. ſumatur, & Saccharo vel Melle: vel coquantur priùs, & aquâ abiectâ, vſurpentur. Scylla autem toſta cum Melle.

Fortè commodiùs ſic: ℞. ſuccorum Porrorum ℥. ij. ſucci, radic. Ari vel Serpent. ℥. j. ſucc. Scyllæ, Raphani ana ℥. ß. ſuccorum Hyſopi, Enulę ana ℥. j. adde Mellis optimi ℔. j. ß. coquantur ad conſiſtentiam electuarij. De quo vtatur.

Conſeruam Enulæ & radic. Ireos frequenter ſumat.

Lari-

Laricea ʒ.j.cum vitello Oui & melle ſumpta.

Sulphur præparatum,id eſt,ſæpe ablutum aquâ Vngulæ caball. cum rad. Ireos & pauco Sale in Ouo ſorbili,ſingulis ſumat matutinis.

Quæ lingendo ſumuntur, ex vſitatis ſunt ſyrupis præcipui in aſthmate conuenientes, de Hyſopo, Marrubio, Oxymel ſimplex, ſcyllit. & præcipuè Damocratis. Et looch de Pulmone Vulpis,de Caulibus, de Farfara, de Carthamo, de Pino, de Mucilaginibus,Sanum & expertum,de Scylla. Et ex ſpeciebus, Diairis ſimp. & Salom. Pliris arcot. & Diahyſopi.

Eclegmata alia hac ratione fieri poſſunt: ℞. gummi Ammom. diſ.in aqua Vitæ ℥.ij.ſemin Naſturtij & Nigellæ ana ʒ.j. Salis ammom. ʒ.ß. Sulphuris præpar.ʒ.j. Croci gr.v. Pulmonis vulpis præpar. ʒ.j.ß. excipiantur Mellis ſcyll.vel Syrupi conuenientis ℥.ij fiat looch.

Vel ſic: ℞. rad. Altheæ ʒ.ij. Ireos ʒ.j.ß. Enulæ, Ariſtol.rot. Azari,Bryoniæ ana ʒ.j Gentianæ, Ari ana ʒ.ß.fol.Sabinæ & Tuſſilag. ana ʒ.j.ß.ſeminum Fœnogr. Lini, medullæ ſeminis Carthami ana ʒ.ij. baccarum Lauri ʒ.j.ſem. Naſturtij, Vrticæ ana ʒ.ß. Pulmonis Vulpis præpar. Gummi Ammon. in Aceto diſſol.ana ʒ.ij. Sulphuris viui abluti aquâ Vngulæ,Laricæ coctæ ana ʒ.j. Styracis ʒ.ß. ſucci Liquirit. ʒ.j. cum Melle ſcyll. aut Syrupo aliquo ex prioribus vel Looch:fiat eclegma.

Permixtis aluum laxantibus,ſic fiet conuenientius expectorans, ſi aluus aſtricta ſit: ℞. mucilag. Altheæ & Lini ana ℥.ß. Mannæ, Caſſiæ ana ℥.j. Agarici, Turbith ana ʒ.j. ol.Amygd. vel Butyri rec. Penid.ana ℥.j.miſce:capiat.

Puluis hic conueniet: ℞. rad. Liquiritiæ, Polypod.ſicci ana ʒ.ij. Ireos,Enulæ ana ʒ.j. Ari ʒ.ß.ſeminum Naſturtij,Vrticæ ana ʒ.j. Cinamom. ʒ.j.ß.

Croci ℈.j. Pulmonis vulpis præpar. ℥.ij. Sacchari ad dimidium ponderis: fiat puluis: Vel cum aqua Tuſſilag.auctâ Sacchari quantitate: fiant tabulæ.

Laudatur & hoc admodum: ℞. Croci ℈.j. vel ß. Moſchi granum, detur cum Vino albo.

Pilulæ ex ſequentibus lachrymis ſunt efficaces: ℞. gummi Ammom. diſſoluti in Aceto ſcyll. ℨ. ij. Styracis, Sagapeni, Myrrhæ ana ℨ.ß. Laricei coctę ℨ.j. Spicæ ℈.j. Croci ℈.ß. excipiantur Melle: fiant pilulæ: capiat frequenter ℨ.ß.

Si catharrus adſit, ad defluxiones ſiſtendas, ſenſum pectoris obtundendum, incraſſantia & ſtupefacientia interdum propinantur: de quibus in catharris dictum.

Hîc autem vti poſſumus Hordeato ſequenti, ſic parato: ℞. Hordei mundi ſelecti q.ſ. macerentur per ſex horas, poſtea coquatur perfectè, vt diſſolui poſſit, paſſetur, dein accipe Amygdalarum dulc. excort. ℥.iij. ſem. mundat. Cucurbitæ ℥.j.ß. Melonum ℥.j. Papau. albi, Lactucæ ana ℥.ß. contuſis omnibus, cum aquâ Hordei eliciatur lac, quod cum ℔.ij. pulpæ hordei permixtum, coquatur parùm, adde Sacchari portioné. Bibat ad ℨ.x aliquot matutinis ſuperdormiendo, & nonnũquam in introitu lecti. Vſitatum Italis & Gallis ad defluxiones ſiſtendas & mitigandas remedium.

Ex narcoticis verò, dantur per interualla opiatæ, Theriaca, Mithridatum, Philonium cum puluere Liquiritiæ, etiam in ipſo paroxyſmo: vel cum Diapenid. & Looch de pulmone Vulpis.

Teneat in ore Diatragach. Vel: ℞. pul. Diatrag. frig. ℨ.ij. Thuris ℨ.j. ſucci Liquirit. ℨ.ß. Croci ℈.ß. cum ſyrup. de Violis fiant formulæ.

Suffimigium ſequens ore excipere conueniet, ad exiccandum, non tamen affatim, ne ſuffocet: ℞. fol. Tuſſilagin. ſiccor. ℨ.j. Thuris, Maſticis, Styracis ana

ana ℥.ß. Sulphuris ℈.j. excipiantur pulueriſata, Terebinthina: fiant trochiſci.

Iiſdem integumenta capitis ad catharrum ſiccandum ſuffumigari poſſunt, & cubiculum.

Extrinſecùs pectus inungi debet relaxantibus, vt liberiùs ſpirent; & concoquentibus, vt materia præparetur: exempli gratia: ℞. oleorum Amygd. dulc. Liliorum ana ℥.j. ſucci Hyſopi ℥.j.ß. coquantur ad ſuccorum conſumpt. adde Butyri rec. Mucilag. ſemin. Fœnogræci & rad. Lilij cocti ſub prunis ana ℥.j.ß. axungiæ Anatis ℥.ß. Croci ℈.j. Ceræ albæ parùm. Vngatur pectus.

Vel vnguento Reſumptiuo illud fiat.

Ventriculo etiam foris remedia adhibentur, ſi flatibus diſtentus, malum augeatur.

Vti & capiti, ea quæ catharros ſiſtunt, caputque ſiccant & roborant, ſi inde oriatur vitium & exacerbetur, admouenda.

Lotiones capitis eiuſdem gratiâ fiunt. Et crurum lotio calida à capite & pectore plurimùm reuellit, facta ex decocto Saluiæ, Lauandulæ, fl. Chamomil. Sambuci, aliiſq; odoratis calidis.

Frictiones extremitatum eodem nomine competunt.

Cucurbitulæ ſcapulis affixæ, cruribus item, repetiteq; diebus aliquot, humorem ad pectus fluentem, reuellunt: & ſi perſeuerante morbo ſub mammis nonnunquam affigantur, etiam materiam è pectore diſcutiunt.

Cauteria in brachijs, cruribus inuſta, ſi à catharrho fiat, reuellunt. Veſicatoria in carpo vel palmâ manus, aut etiam poſt aures adhibita, idem potenter præſtant. Et ſi pectoris medio quoq; apponantur, in omni aſthmate magnum adferunt adiumentum. Quam partem & vrere iubet Aëtius: alij Dropaces etiam adplicant.

Sectio venæ, ſi plethora adſit, prodeſſe poterit: alioquin inutilis.

Inijciuntur clyſteres potiſſimùm in conſtipatis, flatus diſcutientes & aluum ſoluentes: tunc enim flatibus & fæcibus deorſum ſubſidentibus atque erumpentibus, leuantur. Quo nomine & ſuppoſitoria induntur.

Vel ſi ructus & crepitus emittere poſſent, ſimili ratione prodeſſet. ſed cum hoc ſolâ voluntate, niſi natura prius impellat, vix fieri poſſit (licet aliqui aërem deuorando, illum rurſum eructare, & decubitu in genua, podice ſurſum eleuato, crepitus reddere poſſint) natura vt illud moliatur, prædictis erit ſtimulanda. Quo nomine & vomitus digito immiſſo, vel pennâ ſæpè ſtimulatur.

Quieti, cum paroxyſmo laborant, ſint, nec corpus admodum moueant, aut multùm loquantur, quia hiſce concitatior facta reſpiratio, magis angit. Et ſi decumbant, capite & thorace in altum, ſuppoſitis puluinaribus, collocatis, cubent.

DE DEPRAVATA RESPIRATIONE.

CAP. V.

Genera.

RESPIRATIONEM deprauatam vel prauam dicimus, quando nimiùm, aut ſiniſtrè, non tantùm inuoluntariè, ſed & voluntariè fit.

Inuoluntariè nonnũquam fit reſpiratio. & præcipuè inſpiratio frequentior, vel maior quàm par eſt. Aliàs, expiratio præſertim cùm valida, & vel interrupta nonnihil & breuis, vel diutiùs continuata, exſufflatur. In varijs ſpeciebus: aliàs cum ſono

ſono diuerſo, aliàs etiam cum excretione aliquâ manifeſtâ, ſe patefacientibus. Quæ in ſanis alioquin, à cauſis leuibus excitatæ, tantùm leues ſunt affectiones: aliàs verò grauiores, & morbos præſagientes, affectus ſunt permanentes, morborumq; ſymptomata, ad prauam reſpirationem pertinentia; licet ſi in illis quoq; excretiones fiant magnæ, ad excreta tunc potiùs referri debeant.

Reſpiratio frequens & cita eſt, cùm aër ſubitò inſpirando attractus, ſtatim etiam rurſum expiratur; in Concitata vel cita dicta reſpiratione. Quæ magna vel parua, vel mediocris ſimul eſſe poteſt: nondum tamen impedita; ſicuti in dyſpnœa accidere poſſe diximus. Quod ſanis nonnunquam euenit, & morborum quandoq; eſt ſymptoma. *Cita reſpiratio.*

Reſpiratio magna in ſuſpirio dicto fit, in quo magno nixu & conatu aër attrahitur, rurſumque exſufflatur, cum ſono quodam lachrymabili. Sanis etiam conſuetum, & in morbis accidens. *Suſpirium.*

Magna quoque reſpiratio in Oſcitatione appellata perficitur, in qua ore aperto admodumque diducto, aërem primùm effatim haurientes, mox halituoſum iterum copioſè efflant, cum ſono lamentabili. Eamque Pandiculatio ferè comitatur. Quæ vt ſanorum ſunt affectiones; ita morborum nonnunquam ſymptomata: ſicuti in pandiculatione dictum fuit. *Oſcitatio.*

Expiratio interrupta & breuis in Singultu fit, aëre cum ſono aliquo veluti in momento erumpente. Sanis ſæpè contingens, & in ægris graue interdum accidens & periculoſum, repetitis continuò vicibus illos per horas vel dies etiam plures, nonnunquam affligens. *Singultus.*

Maiore impetu & vociferatione, corporiſque totius concuſſione, aëris fit exſufflatio ſubita, per nares præſertim, ſed mox iterum abrupta, in Ster- *Sternutatio.*

nutatione; quæ pluribus aut paucioribus vicibus, contingit, lachrymas ſimul, & ſi quid in faucibus aut narium amplitudine hæret, excutiens. Atq; catharros & grauiores etiam morbos, vt epilepſiam, interdum præcedit & præſagit; vnde hęc benè precandi ſternutantibus conſuetudo nata eſt, ſicuti in epilepſia dictum. Sed & hoc ſymptoma morbos interdum ſequitur, quandoque finit: aliquando etiam ſanis leui ex cauſa euenit.

Tuſſis. Simili vi & validitate, vociſque contentione & interruptione, cũ corporis agitatione, aër, ſed per os potiſſimùm, excutitur in Tuſſi, quæ nonnunquam diutiſſimè durat, quandoque ceſſat & certo tempore redit: Humorem plerumque per os excutiens; aliàs in fauces vel os propellens, vnde poſtea exſcreatur vel expuitur, quæ & Humida ob id tuſſis, vti illa in qua nihil reijcitur, Sicca dicitur, & ſi leuis tantùm ſit, Tuſſicula appellatur. Sed & ſi vehemẽs ſit, vomitionem ſæpè commouet, lachrymas exprimit, nimioq; clamore raucedinem parit, vel vocem penitus aufert: & ſi diuturna ſit, dolorem in pectore & abdomine, ob nimiam illorum concuſſionem, parit. Quæ tuſſis, & ſanis, à cauſis externis aliquando accidit, ſenibus verò adeò familiaris, vt naturalis illis excretio eſſe videatur: in pluribus morbis moleſtum, & præcipuum interdum quod affligit, ſymptoma.

Ructus. Valida magiſq; continuata efflatio fit, cum crepitu oris in Ructu ſeu Eructatione, dictis: In ſanis & ægris ſæpè contingens flatuum excretio; nunc nidoroſum quid, nunc fœtidum, aliàs aliud quid, vel etiam nihil redolentium.

Vomitus. Vehementiore adhuc conatu, cum clamore & voce raucâ, fit efflatio in Vomitu: qui aliquando conatus tantùm eſt, materiam aliquam è ventriculo egerendi, aliàs verò eam ſimul profundit. Symptoma

ptoma multorum morborum, diu multumque ſæpè affligens.

Voluntate noſtrâ & ſtudio, exſufflatur quoque ex ore & naribus aër validè, non tantùm ad Vociferationem, ſed & ad alios vſus, vti per Anhelationem calida exſpiratio; per Exſufflationem frigida. Quæ tamen non præternaturalia ſunt, nec nocent, niſi coactis ad hoc vltra modum, hæc etiam fiant: vti in morbis quandoque euenit, cùm doloribus excruciati, aut mente capti, nimiùm vociferantur, aut alijs de cauſis nimiùm exſufflare aut anhelare coguntur. *Vociferatio.* *Anhelatio.* *Sufflatio.*

Cum impetu & ſtrepitu, voluntate quoque noſtrâ, excretionum causâ, aër & cum eo humor per nares propelluntur, in Emunctione, cópreſſis naribus, vt coarctato nonnihil loco validior fiat eiaculatio, vel etiam apertis illis exſufflando expelluntur. *Emunctio.*

Sed & voluntariè, ore collecto, vt ſpiritus coniunctus fortiùs impellat, per vehementem exſufflationem in Expuitione, humorem reijcimus: atque è faucibus eâdem vi, anguſtias illas nonnihil coarctantes, per Screatum in os propellimus, & veluti per ſphyringam eiaculamur. Quæ duo, ſymptomata interdum fiunt morborum: aliàs ſanis, vel ob copiam humoris in faucibus; vel ex conſuetudine vſitata; quandó hęc tanquam pauſam inter loquendum, vt interea aliquid meditari poſſint, orationi frequenter intermiſcent oratores, & ſcreatu atq; expuitione partes orationis diſtinguunt. *Expuitio.* *Screatus.*

Siniſtrè potiùs, quàm nimium obitur inter voluntariam exſpirationem, ea, quæ vocalis eſt, vox ſcilicet, cùm rauca editur, nec planè, ſed cum inæqualitate quâdam & ſono aſpero permiſtô, profertur, in Raucedine dictâ: idque vel voce ſimul imminutâ vel clarâ nihilominus, ſed vt dictum aſpe-

raul.

ra: quod vitium huc pertinet, vti illud ad defectum reſpirationis.

Balbuties cũ ſtridore. Vox articulata, ſeu locutio etiam malè obitur, cùm in efferendis certis literis, balbutiunt: verùm cùm eas tunc nec exactè nec planè proferre poſſint, ad imminutam loquelam potius, ſicuti in defectu reſpirationis dictum, refertur. Quando verò nullus defectus adeſt, ſed certas literas gemino ſono efferunt, ſicuti R. aliqui duplicando, cum ſtridore pronuntiant, tunc etiam hoc vitium ad deprauatam loquelam pertinet.

Cauſæ.

CAuſæ omnium deprauatæ reſpirationis generum enarratorum, cordis, vel organorum reſpirationis occaſione procedunt.

Cordis cauſâ (cùm ꝑpter cor, ad ſpiritus vitalis generationẽ, reſpiratio fiat) reſpiratio & præſertim inſpiratio intẽditur: ſi aër ſufficiens illi non ſubminiſtretur, vel ſpiritus illius vehementiùs agitentur.

Animi affectus, cauſa Suſpiriorũ. Aëre, quo ad generationem ſpiritus vitalis, continuò cor dum mouetur opus habet, ſi ob intermiſſam reſpirationem aliquandiu cor priuetur, tunc vt illud quod omiſſum fuit, reſarciatur, inſpiratiõne magnâ per ſuſpirium ducta indiguit: quâ aër affatim attractus, defectum hunc illius reponit. Intermittitur autem, quando animus per illius affectiones alijs rebus adeò intentus eſt, vt reſpirationis quaſi oblitus, ad eam ducendam tamdiu non impellat, donec neceſſitas rurſum eam excitet, & vt maior fiat, incitet.

Spirituum cordis nimia, per mentis perturbationes commotio, & cordis veluti quidam dolor, oppreſſio & ſuffocatio, qualem per animi affectus ſentimus, inſpirationis illius magnæ, quæ per Suſpiria ducitur, cauſa eſt, cùm per eam cor oppreſſum

ſum euentiletur & refocilletur; ſicuti apertè cordis dolores, vt vocant, alleuiari per ſuſpiria ſentimus. Quæ potior ſanè ſuſpiriorum cauſa eſt: nec enim tantùm ob intermiſſam reſpirationem, animo aliis intento, hæc fieri, ex eo patet, quòd & noctu quieſcentes, animo tunc penitus veluti ſopito, nihilominus ſufficienter reſpiremus.

Motu vehemẽti vel valido totius corporis, qualis currendo, vel prærupta loca ſcandendo, aliisve obitur, quæ ſpiritus admodum diſſipant, vitales præſertim, quod & ex debilitate, quæ mox ſubſequitur, ſatis patet, ne illi deficiant, ſed continuò reſarciantur, multâ inſpiratione opus fuit, non ob neceſſitatem cordis refrigerij, cùm & reſpiratio ex motu, corpore nondum caleſcente, ſolo quoq; intendatur. Proin non hæc, ſed quæ dicta fuit, quod citam reſpirationem & frequentem, eiuſmodi exercitia commouent, cauſa eſt. *Motus vehemens, cauſa citæ reſpirationis.*

Eoq; concitatior oritur reſpiratio, ſi corpus nimio labore ſimul incaleſcat, vnde ſpiritus magis adhuc abſumuntur; maximè, ſi tantus ſit calor, vt & cor ſimul incaleſcat: quod non tãtùm motu valido, ſed & per æſtuaria fit: item animi nimios motus, per iram, gaudium: & præſertim perſeueranter in febribus, in quibus cita reſpiratio vnum ex illorum ſymptomatibus exiſtit. *Calor, cauſa citæ reſpirationis.*

Organorum reſpirationis cauſâ, exſpiratio vehementior exſurgit, ſi illa vel grauentur; vel irritentur: Vel ſiniſtrè fit, ſi illa exaſperentur; aut vitium aliud inſtrumenti adſit.

Grauata illa organa halituoſis vaporibus, atq; ex laſſitudine ſe relaxare cupiẽtia, quomodo Oſcitationem & nonnunquam cum eâ Pãdiculationem faciãt, in motu deprauato expoſuimus. Vbi & quomodo ex imaginatione oſcitatio fiat, oſtendimus. *Vapor, Laſſitudo, Imaginatio, cauſa Oſcitationis.*

Irritata ſeu moleſtata organa reſpirationis ex

ſufflationẽ concitant, ſi pars ipſorũ ſummè ſenſilis iniurijsq́; expoſita magis, qualis eſt ſuccingens ea tunica, non tantùm eo in loco vbi illa ſuccingit, vt in aſpera arteria, pulmonibus, ſed & alibi quo ſe extendit & ſe inſerit, vt in naribus, ore, faucibus, gula, ventriculo, inteſtinis, ſepto, propter continuationem offenſa, vt illud expellant, aliqua ex illis, aut ſimul omnia quæ exſpirationem faciunt, inſurgant, illudq́; per exſufflationem excutere nitãtur. Tunc prout irritatio maior minórve eſt, & parte aliquâ illius plus minúsve ſentiente & nobiliore afficitur, diuerſa deprauatæ exſpirationis genera exſurgunt. Quod quomodo à cauſis diuerſis, ſplẽdore, vapore, aëre humoribus aliiſve corporibus externis vel ab internis, aut vaporibus aliiſve à cauſis & morbis fieri poſſit, nunc oſtendemus.

Splendor ſolis, cauſa Sternutationis. Splendor ſolis, vel lux magna oculis oblata, ſicuti lachrymas, oculos vellicando, mouent; ita vicinam narium ſenſilem tunicam, cum qua palpebrarum ſenſilis tunica quandam habet communionẽ, per conſenſum afficientia, Sternutationẽ mouent; in iis, qui ad eam propter humores tenues & fluxiles ſunt prompti, vel ob exquiſitum harum partiũ ſenſum facilè patiuntur.

Odor vellicans, cauſa Sternutationis. Vice versâ, odor ſeu vapor acris; veluti ab allio, cæpis, ſinapi, raphano, naribus adhibitis, vel aſſumptis, vti nares pungens ſternutationem facit, ſic & oculis vellicando, lachrymas elicit.

Aer & aqua frigida, cauſa Tuſſis & Raucedinis. Aer frigidus affatim attractus, faucium aſperæq́; arteriæ tunicam moleſtando, & vti frigidũ partibus ſenſilibus facere ſolet, mordicando, Tuſſim mouet ſiccam, cum raucedine coniunctam, ſi cõſtringendo & ſiccitate ſuâ partes has, quæ leues & lubricæ eſſe debuerũt, exaſperet: quod ſi admodũ fiat, vox quoq; deperditur. Sed & defluxiones mouendo, humidã ex accidenti tuſſim cauſare poteſt. Aqua frigida

frigida affatim bibita, raucedinē ſimili ratiōe parit.

Quod quoq; ab aſtringentium vſu fieri poteſt.

Humores aliáve corpora craſſiora, ſi in aſperam arteriā incidant, cum illa exquiſitiſſimo ſenſu prædita, vel ſolum horum contactum ferre non poſſit; mox tuſsim mouent, eamq; admodum validam, ſi ab illis ob acutiem aut aſperitatem, ſimul irritetur aut acredine pungatur. Vti fit, ſi ex aſſumptis cibis aut potu, dum degiutiuntur aut bibuntur, aliquid à rectâ viâ declinans, in laryngis rimulam feratur. Sicuti loquētibus, eâ dilatatâ, quando ſimul deglutire volunt, ſæpè contingit, vt aqua, vel vinum, vel mica panis, aut aliud quid in aſperam arteriam illapſa, tuſsim moueant, cuius vi & mox iterum per os excutiūtur, & nonnunquā etiam in narium amplitudinē propulſa, per nares reijciuntur, vel ſi magna copia fuerit, liquores illapſi effunduntur. Poteſt & alio caſu aliud quid, vti pulueres, per aërem præſertim attracti, in haſce vias ferri & tuſsim mouere.

Illapſa in aſperam arteriam, cauſa Tuſsis.

Sed & à ſimilibus, ſi in nares ſpiritu ducantur, ſintque acria & nares vellicent, Sternutatio concitatur: vt ex piperis, pyrethri, hellebori puluerib⁹ atque ſuccis acribus, in errhinis attractis, euenit. Quæ ſi caſu per narium amplitudinem, cum aëre in aſperam retracta, eam ſubeant, tuſsim vehementem ſimul excitant.

Attracta naribus, cauſa Sternutationis.

Verùm & fauces accēdentia, tunicāq; ſuccingētem illic ſtimulātia, ſi maſticētur, aut ore cōtineantur, ſaliuā & pituitam prouocādo, Expuitionē mouent: vti pyrethro, ſtaphiſagria aliisq; ſimilibus in caputpurgijs appellatis, eam promouere ſolemus.

In ore contenta, cauſa Expuitionis.

A capite humor defluēs, aqueus, excremētitius, ſeroſus, aut pituitoſus, tenuis vel mucoſus, ſimplex aut alijs ſalſis, bilioſis, acribúsve humoribus permixtus, in catharro dicto, ſi in aſperam arteriam illabatur, Tuſsim concitat, eò vehementiorem, quò

Humor à capite defluens, cauſa Tuſsis.

materia quæ illapſa eſt, acrior copioſiórve exiſtit, diuturnioremq́;, quò diutius perſeuerat deſtillatio, aut defluxus humor ob tenuitatẽ per tuſſim potius diſpergitur quàm reijçitur. Quæ omnia mitiora fiunt, ſi humor aqueus & pituitoſus tantùm exiſtat; qualis & citra ſtimulum ad tuſſim, à capite per aſperam arteriam, noctu præſertim, ſenſim deſcendens; in pulmonibus ſæpè coaceruatur, máneq; aliquot ſaltem tuſſiendi conatibus cedit, facileq; reijcitur.

Humor à capite defluẽs, cauſa Screatus & Exputitionis & Raucedinis.

Sed & idem humor in fauces à capite defluens, aut ab aſpera arteria in illas propulſus, illicq; moleſtando Screatum mouens, per illum eijcitur, vel in os protruſus expuitur. Qui ſi tenax & mucoſus ſit, illisq; diutiùs adhæreat, Raucedinẽ parit: vocis impedimentum adferens, quia inæqualitatem in illis locis efficit ſuâ adhæſione, vel quia ſub tunica latens vt intumeſcat ea loca, facit. Ab vniuerſo quoque corpore fœda illuuies huc propulſa, Excreationem atq; expuitionem indeſinentẽ cauſat: qualem ex hydrargyri inunctione, diu ægros moleſtare videmus. A quibus omnibus etiam vlcera in hiſce locis fieri poſſunt, vnde vox rauca efficitur.

Hydrargyri vſus cauſa Expuitionis.

Humor à capite defluẽs, cauſa Sternutationis.

Verùm & humor à capite defluens, ſi acris ſit & tenuis, & ad nares feratur, eas vellicando, Sternutationem mouet, & ad frequentem ſimul Emunctionem nos ſollicitat. Quæ repetitis vicibus, nec paruâ moleſtiâ, in affectu qui Coryza dicitur, ſæpè moleſtat, etſi defluxio perſiſtat, naribus quandoq; inflammatis & exulceratis, calidoq; & acri humore è naribus exſtillante, diu perſeuerat.

Sanguis à ſuperioribus deſcendens, cauſa Tuſſis & Screatus.

Sanguis etiam à ſuperioribus in fauces deſcendens, Excreatur, & ſi in pulmones illabatur, Tuſſim ad ſui excretionem ſollicitat. Et ſi acris calidusque in venis circa nares colligatur, pruritum illic faciendo, Sternutationem ſæpè mouet, ſecuturæ hæmorrhagiæ narium, prænuntiam.

Con-

Congeſtus in pulmonibus humor pituitoſus, à crudiore illorum nutrimento natus, Tuſſim quoq; mouere ſolet, eò magis perſeuerantem, quò tenacior eſt: vti in aſthmaticis eam cum dyſpnœa concurrere diximus. Quod quoq; ſi tophi vel calculi illic geniti hæreant, ſolet accidere; maximè ſi materia hæc obſtruens, ad maiores aſperæ arteriæ ramos, vbi ſenſus magis eſt exquiſitus, perueniat, exitumq́, illic quærens, ad tuſſim impellat. *Pituita vel Tophi in pulmonibus, cauſa Tuſſis.*

Pus in pulmonibus collectum, ſimili ratione ad vias dictas progreſſum, Tuſſim cõmouere frequenter ſolet. Quale nonnunquam ex pituitâ diu retentâ, & veluti maturatâ, aut ſuppuratâ expuitur. Aliàs ex ſanguine excremẽtitio etiam citra exulcerationem gignitur. Quâ ratione in pleuriticis quoq; & peripneumonicis, inflãmatis pulmonibus potiús coaceruari, quàm à thorace per pulmones tranſudare, tuſſimq́; concitare, illic oſtẽdemus. Aliàs verò à pulmonũ vlcere & abſceſſu hoc procedit, & in phtiſicis continuò tuſſiendo redditur. In quibus omnibus, ſi pus album, coctum, temperatumq́; exiſtat, mitiorem faciet tuſſim: pertinaciorem verò, ſi ex humorũ permixtione aut corruptione, flauum, ſubuiride, ſubatrum, acre & fœtidum exiſtat. *Pus in pulmonibus, cauſa Tuſſis.*

Sanies in pleuritidis, & peripneumoniæ principijs, mox exſudans, Tuſſim quoq; excitat. *Sanies in pulmonibus, cauſa Tuſſis.*

Vti & ſanguis in hæmoptoica paſſione copiosè profuſus. *Sanguis in pulmonibus, cauſa Tuſſis.*

Vaporibus malignis, ſi ſeptum in febribus pernitioſis irritetur & moleſtetur, vt illos excutiat, in ſe contractum ſubitoq́; relaxatum, (vti in conuulſionibus neruorũ fieri diximus) veluti conuulſum, ſonum illum interruptum edit, qualem in ſingultu in hiſce morbis diu perſeuerante & lethali, accidere videmus. Vix enim ob ſiccitatem illius, etiam in cauſone arefactum, hoc, vti voluerũt, accidit, vnde *Vapores maligni, cauſa Singultus.*

dyſpnœa potiùs, ſicuti dictum, quàm deprauatus illic & concitatus motus ederetur.

Ventriculi læſionibus, ſi ſeptum illi conſentiens offendatur, ſimiliter ad motus deprauatos, per exſufflationē edendos, cōcitatur. Cum enim non tantùm vētriculo propinquum ſit, illiq; incūbat, ſed & eandē cum vētriculo communē ſortiatur tunicam, eoſdemq; neruos in orificiū vētriculi & ſeptum inſertos acceperit, non mirum ventriculi incōmoda, ſeptū perſentire, & cùm vētriculus, vt illa excutiat, inſurgit, ſeq; aperit, ſeptum quoque motu ſuo ventriculum, vt illud rectiùs præſtare poſſit, impellere: adiuuantibus ſi magnâ vi opus ſit, reliquis thoracis muſculis: & quemadmodum ſeptum opitulātibus abdominis muſculis, inteſtina, cùm excremēta deiectura ſunt, premendo, excretionem illorum promouere ſolet, ſic & ventriculum motu ſuo, ad exturbandas noxas iuuare: eoq; vel leuiore, ſi vi minore, fortiore, ſi maiore conatu opus ſit.

Irritatio Vētriculi, cauſa Singultus,

Si enim intrinſecùs tantùm à vētriculi lateribus offenſa excutiēda eſt, motus ille, qui per ſingultum fit, ſufficit, per quem ſeptum vētriculum concutit, illiusq; facultatem expultricē adiuuat, vt adhærentem materiam quæ illum irritabat, in illius cauum deturbet, reliquisq; contētis permiſceat; vnde mox ſtimulo illo ceſſante, quo facultas expultrix ſollicitabatur, ſepti motus, qui ſingultu perficiebatur remittit, vel ſi materia rurſum ventriculo ſe agglutinet, aut ab eo ægrè recedat, ſingultus repetit, diuq; ſæpè perſeuerat. Irritatur autem hoc modo ventriculus, vel ab acribus, adurentibus, aut alioquin illi aduerſis. Vt ab aſſumptis, pipere, cæpis, catharticis, veneno raticidis: vel ab humoribus illic genitis aut in ipſum effuſis, bilioſis, malignis, &c.

Cardialgia, cauſa Sternutationis,

Fit etiam vt ventriculo offenſo, per conſenſum tunicæ illius interioris, validiore motu & efflatione,

ne per Sternutationē natura hanc illius moleſtiam nitatur excutere: quâ & hi qui cardialgias aliquas patiuntur, ſubitò quãdoq; leuantur, per hanc vim, materiâ in ventriculo ita concuſſâ, vt minùs ſe illi inſinuet, eumq; moleſtet.

Sed & per eundem conſenſum, non ſolùm ventriculi, ſed & inteſtinorum & viſcerum illi adiacentium, ſepto conſentiente, illis offenſis & irritatis laborantibusque, Tuſsis ſicca nonnunquam affligit: Vti â lumbricis ventriculum, & colon illi vicinum infeſtantibus, tuſſicula pueros diuexare ſolet, nonnunquam & ſternutatio, prodit: quam pruritus narium, quo nomine & eas fricant, eiuſdē tunicæ conſenſu, ſolet præcedere. Et in alijs horum viſcerum obſtructionibus, ſepto moleſtato, ipſorum pondere, vel moleſtiâ, Tuſſis ſicca ægros offendit. *Ventriculi, Inteſtinorū, que, cauſa, Tuſſis, & Sternutatio.*

Validiore motu, quàm per ſingultum fieri ſolet, qui per ructum fit, ſeptum interdum ad excutiēdas haſce illius offenſas, ventriculū adiuuat, præſertimque quando flatibus impletur, aut illis offenditur, ſepto tunc adeò illū pulſante & impellente, vt & flatus & aër ſimul per os cum crepitu erūpant; qui odorem materiæ illius, à quâ flatus gignitur, redolēt. *Flatus, cauſa Ructus.*

Longè vehementiore adhuc motu ſepti, thoracisq; muſculorum, cùm materia ſolidior in ventriculo contenta, cibus, potus, humores, excrementa, ex eo profundi debent, Vomitio perficitur: quâ ventriculus non tantùm impellitur, ſed & veluti euertitur, vt & materiam illam cum aëre, magno impetu & vociferatione, ſurſum, per viam alioquin hiſce excretionibus minimè deſtinatam, euomat. Quam vomitionem, eorum quæ in ventriculo continentur, nimia quantitas vel qualitas moleſta, aduerſa & nauſeoſa, cauſare ſolet. Sicuti hæc, quæ ventriculi haſce excretiones, attinent, in excretionibus & reiectis, alijs locis quoq; explicabimus. *Moleſtia ventriculi, cauſa Vomitionis.*

Morbi aliqui, cauſa ſingultus. Inflammatio ventriculi & ſepti, aliiq; grauiores illorum morbi has partes lędentes, Singultum malignum procreant: Vti & ſubiectarum partiũ morbi magni, in conſenſum has partes trahentes, ſingultum inferre poſſunt.

Morbi, cauſæ Raucedinis. Tumores præter naturã, & Vlcera in faucibus, Raucedinem pariunt; vti in varijs eiuſmodi morbis, vt leprâ, & lue venereâ eam fieri cernimus.

Linguæ vitium, cauſa Balbutiei cũ ſtridore. Inſtrumenti vitium aliud, ab ortu ferè vitiũ hoc loquelæ cauſat, in quo geminato RR. cum ſtridore verba, quæ ex R. componuntur proferunt. Quod quale in lingua ſit, non ſatis patet, nimiùm ea vel inflexâ, vel aliter formatâ. Cauſas verò quare Bleſi fiant, in defectu reſpirationis iam expoſuimus.

Curatio.

EAm ſingulis generibus, quid prædicendum, vel agendum ſit, docendo primùm, accommodabimus, cùm in quibuſdam curatione non adeò opus ſit, & quorundam cura, alijs in locis potiùs ſit explicanda.

Citæ reſpirationis curatio. Cita reſpiratio, ſi à motu corporis valido procedat, quiete ſponte ad moderationem redit: quod & motu fit priori oppoſito, vt ſi montem aſcendendo hoc contingat, ſi rurſum deſcendant. Si ab animi motu vehementi hoc accidat, remittente eo, remittit & hæc cordis agitatio. Si ab externo calore, refrigerio ſanatur. In febribus, curâ generali quæ febribus debetur refrigerante & humectante corrigitur, neq; huius ſymptomatis causâ, priuatim aliquid tentatur.

Suſpiriorum conſideratio. Suſpiria ſi frequenter hominẽ fatigent ob mentis perturbationem, ſi animus affectus ad ſe redeat vel mitigetur, ea remittunt. In mente captis & delirantibus, morbi magnitudinem denuntiant. In alijs morbis grauibus conſtante mente, crebra ſuſpiria,

ſpiria, vel puſillanimitatem vel virtutem proſtratam, quod nihil boni portendit, ſignificant.

Oſcitatio ſi non ob defatigationem & ſomnolentiam fiat, quod naturale eſt, frequenter repetita, quomodo morbos venturos in quibuſdam, & paroxyſmi initiũ in febricitantibus, præſagiat, in pandiculatione, quæ eam plerumq; comitatur, iam dictum fuit. Ex imaginatione faciliùs in pigris, quàm vegetioribus naturis, commouetur. *Oſcitationis tractatio.*

Singultus in febribus acutis ſi accidat, diuq; perſeueret, cùm ſeptũ tunc grauiter afficiatur, conuulſiones minatur, mortemq; ſæpè præſagit. Vẽtriculi vitio ſi fiat, magnaq; illius ſit offenſa, vti ab hellebo ro, veneno, aut erodentib. & ſimilibus procedens, aut morbo alioquin graui, vt inflãmatione, eadem prædicere & inferre ſolet. Aliịs verò à cauſis eueniens, facilè emendatur, aut ſpontè etiam ceſſat. *Singultus curatio.*

In curatione, quod cauſam attinet; huic potiſſimùm ſummouendæ, cura adhibebitur. Vt ſi ab inflammatione, febri acutâ vel malignâ fiat, hiſce accommodabitur: ſi à ventriculi irritatione, vt illud quod eum moleſtat, auferatur: ventriculi moleſtia leniatur. Et in omnibus cauſis, vt ſepti motus inordinatus, qui per ſingultum fit, ſiſtatur. Quæ ſequentibus, nunc his illisve, prout cauſa calida, hoc eſt acris, biliosa, mordax, maligna: vel frigida, hoc eſt, pituitoſa aut aliàs excrementitia exiſtit, vtendo perficitur.

Vomitus, ſi cauſa in ventriculo lateat, conuenientiſſimus: cùm enim per ſingultum, ſeptum, ventriculum in exturbanda cauſa, adiuuet, eamq; ob cauſam alleuiet, quò validior fuerit ille motus, & ſepti & thoracis muſculorum, qui vomẽdo fit, per quem ventriculus adeò impellitur, vt vel offenſam penitus reịciat, vel ſaltem ab ipſis lateribus nonnihil ſeparet, eò plus hîc adjumenti adferet.

Dantur itaq; vomitoria, quæ humorem adhærentem abſtergant: & ſi acris, billioſus, quæ illius efferueſcentiam ſimul retundant, hoc modo: ℞. ſyrupi Acetoſ. ſimpl. Oxymell. ſimpl. ana ℥. vj. ol. Amygdal. dulc. ℥. ij. diſſoluantur aquâ Nucum vel decocto Raphani: Propinetur.

Reiteranda vomitio ſi alleuiet, & tamen ſingultus non ceſſet, etiam fortioribus exhibitis: ſicuti in remedijs varia habentur.

Expurgatio per inferiora conuenit, ſi perſeueret humor. Qui & ſi tenax ſit, prius præparari debet incidentibus & abſtergentibus: ſumendo Iulepos vel vinum Abſynthites, quod & in bilioſo & pituitoſo humore proderit: quæ dum materiam præparant, vt & ſponte poſtea faciliùs euomatur, vel vt rectiùs dein deiiciatur, efficiunt.

Exhibentur eo nomine purgantia ſtomachica, vt Hiera & ſimilia in ventriculi noxis explicata. Vt in cauſa calida: ℞. fol. Abſynthij ʒ. j. Senæ ʒ. iij. Rhabar. ʒ. j. infundantur in Vino, bulliant parùm, colentur: & bibat.

In frigida verò cauſa: ℞. Agarici, Turbith, ana ʒ. j. Zingib. ʒ. ß. Salis gemmæ gr. vj. ſp. Hieræ ʒ. ij. Diacrydij ℈. j. cũ Oxymellite fiat maſſa: capiat ʒ. j.

Repeti poſſunt eiuſmodi euacuationes, aliæue, ſi perſeueret malum, aut facilè redire ſoleat.

Quæ aliàs ſingultus cõpeſcendi cauſâ aſſumuntur, vt humorem vel abſtergant, aut ſedent, ventriculum offenſum leniant, illique poſtea robur addant, ſunt ſequentia.

In calida cauſâ, hoc eſt, acri vrente humore, vel intemperie ſeu inanitione, vt illi vocant, conducunt ſequentia.

Iuſculum affatim & ſæpè exhibitum. Ptiſana, item Aqua frigida vel calida copiosè bibita. Oleũ item Amygdal. dulcium.

Vel:

Vel: ℞. ſucci malorum Punicorum ℥. ß. Aceti ʒ.ij. Maſticis, fol. Methæ ſicc. ana ʒ.ß. miſce: Bibat.

Vel Syrupi alij acidi exhibeantur.

In cauſâ verò frigida ſeu pituitoſâ: ℞. Galangæ, Zingib. ana ʒ.ß. vini Maluatici ℥.j.ß. aquæ Cinamom. ℥.ß. Bibat. Vel ſic: ℞. rad Galangæ ʒ.iij. fol. ſiccorum Abſinthij, Menthæ, ana ʒ.ij. Spicæ celt. Maioranæ, ſem. Anethi, Carui ana ʒ.j. Cinamom Gariophyll. ana ʒ.ß. macerentur in Vino: & de illo bibat.

Item: ℞. aquæ Vitæ ℥ j. infunde Cinamom. Galangæ añ. ʒ.j. paſſetur ſæpè: capiat de hoc liquore.

Vel vtatur hoc electuario: ℞. Acori veri, id eſt, calam aromat. & Zingib. conditi ana ℥.j. conſeru. Maioranæ ʒ.ß. pulu Diagalangæ ʒ.j. cum ſyrupo de Mentha: fiat electuarium.

Pilulæ ſequentes exhibitæ proſunt: ℞. Caſtorij ʒ.ß. Mumiæ ℈.j. Maſticis ℈.ß. cum Melle ſcyllitico fiat maſſula; capiat duabus vicibus.

Senſum ventriculi etiam obtundimus nonnihil, vt ſic minùs noxas ſentiēs, minùs afficiatur. Quod fit dando Theriacam, Mithridatum, quibus Tormentillæ puluis vtiliter permiſcetur: quæ, etiam ſi à veneno ſingultus fiat, proſunt: vti alia multa antidota. Sed & alia narcotica, ſi neceſſitas vrgeat, & ſingultus ſomnum impediat, dari poſſunt.

Inijciuntur Clyſteres ad reuellendum, vt materia citiùs deorſum vergat. Suppoſitoriaque induntur, vt natura illic ſollicitata, huc potiùs, quàm ad ſuperiora, noxam detrudat.

Naribus adhibetur odor Anethi decocti cum Maſtice, quia ſingultum corrigere creditur.

Sternutatio ſingultum curat, cùm maiore illa vi, quàm quæ in ſingultu fit, citiùs offenſa à ventriculo, vel etiam ſepto, diſſipetur; eoq; nomine nares, ad eam promouendam, irritantur.

curſu,reſpirationem concitare,quia & reliqui thoracis muſculi, tunc vnà cum ſepto ventriculum in excutiendâ noxâ iuuant,ſingultum compeſcit.

Animi motus ſubitanei,ſpiritus reuocando,ſingultum tollunt. Commouentur autem, Perterrefaciendo,clamore, aliisve: & imprimis aſperſione Aquæ frigidæ ex improuiſo in faciem.

Alyſſon manibus geſtatum, ſingultum ſoluere docet Dioſc.

Sternutatio interdum minimè obeſt, bonumq; eſt, vti vulgus dicere ſolet ſignum: in ſanis illud quod moleſtare ſolebat excutiens: aliquando in declinationibus morborum illorum finem præſagiens. Malum quoq; interdum indicium, venturam deſtillationem, vel epilepſiæ paroxyſmum, in diſpoſitis, prænuncians: è quibus tamen nulla impediri debet. Sicuti quando nocet, in malè affectis: vt in hæmorrhagia narium, quia eam commouet; in rupturâ, quia inteſtinum propellit; in oculorum affectibus, quia lachrymas excutit ſanguinemque eò propellit; aliſsque dolorofis affectibus, in quibus dolorem exacerbat, compeſcenda erit. Vti & ſi adeò immoderata ſit & continua, vt capitis dolorem pariat, ſpiritus diſſipando nocumentum adferat. *Sternutationis curatio.*

Corrigitur tunc, propinatis ijs, quæ capitis excrementa expurgant, ſi ab illorum in nares influxu fiat, vti in Coryza dicetur.

Exhibitionem decocti Baſiliconis, conferre in ſiſtenda ſternutatione, prædicant.

Nares irritatæ demulcentur, Vapore aquæ tepidæ, ſi eum admittant. Tingendo vel inungendo eas ſimiliter Lacte, Butyro, Oleo præcipuè ol. ſeminum Cucurbitæ, Papau. Hyoſquiami. Item Albumine Oui & Mucilaginibus: omnibus tamen recentibus.

Odor narcoticorum vt Opij: item olei Roſacei & de Salicibus, humoris acrimoniam reprimendo, ſternutationem emendat. Vti veró acrium ſtimulantiumque odor eam excitat, & proin vitari debet.

Auribus immittuntur eandem ob cauſam olea; vti Amygdal. dulc. Anethinum, Chamomil. Roſaceũ, Salicum, Cucurbitæ; ſuccus item Baſiliconis.

Caput quoque ſi decocto Baſiliconis lauetur, proderit. Et ſi flores Chamomillæ in puluino ſubſternantur.

Pectus ſi fomentetur, roborando illius loci muſculos, ſternutationem mitigat, hoc modo: ℞. flor. Chamomil. P. ij. flor. Meliloti, fol. Ocimi, Furfuris ana P. j. decoctis ſtuppa indatur, & leuiter expreſſa tepidè applicentur.

Extremitatum ligaturæ, ſeu frictiones iuuant. Item ſi Aures, Oculi premantur, aut fricentur: Naſus trahatur, Palatum digito fricetur, Caput pectinetur.

Spiritus retentionem vti ſingultum curare diximus; ſic ſternutationem emendat: quam rectiùs preſſis naribus oreq; conſtricto retinebunt.

Si perterreſiant, citiùs à ſternutatione, vti & à ſingultu liberabuntur.

Sed & ſpiritus valida attractio iuuat, quod cum odorando panem facere imperent, odore panis illud fieri vulgus credit.

Somnus eandem ſedat.

Tenebrę ad idem proſunt, cûm luce & ſplendore faciſè ad ſternutandum, vti dictum, impellantur. Quâ de causâ quibus tela oculi, in illius punctura detracta eſt, in obſcuro loco aliquamdiu collocantur. Quod & in aliis morbis, quibus ſternutatio obeſt, facere, proderit.

Reſupinatus, puluinari capiti ſubiecto, collocetur.

Tuſſis,

Tuſſis, ſi cum grauioribus iungatur affectibus, illic tractanda. Vti ea quæ fit cum dyſpnœa in aſthmate: quæ fit cum reiectione ſanguinis, ſaniei, puris, in hæmoptoicâ, pleuritide, peripneumoniâ, phtiſi. Et quæ partium naturalium vitio accidit, in alijs locis. Quæ verò per ſe affligit, pro cauſarum diuerſitate, iudicanda & curanda eſt. Si enim ab illapſis in aſperam arteriam fiat, tunc niſi ſuffocentur, vti in diſpnœâ aliquando accidiſſe, dictum fuit, illis denuò excuſſis, ſponte poſtmodum tuſſis remittit: vel ſi remanſerit quædam faucium irritatio, lenientibus mox dicendis emendatur. Quod ſi à frigiditate ſolâ fiat, actu potentiaque calefacientibus, & ſimul leniẽtibus, cùm exaſperatæ tunc quoque ſint fauces, facilè iterum curatur. Si verò à defluxione fiat tenui, acri, ſalsâ, admodum moleſta eſt tuſſis, quia valde irritat, atq; ob tenuitatem, per aëris impulſum in tuſſi non propellitur, ſed tãtùm diſſipatur, proin nec ceſſat, donec catharrus remittat, & materia defluxa, craſſa, & veluti ſuppurata ſeu maturata & cocta fiat; tunc enim minori labore excutitur, ſenſimque tuſſis remitit. Quòd ſi verò à pituitâ craſſâ, defluxâ vel congeſtâ, fiat tuſſis, ægrè ceſſat, ſi ea continuò in locum excretę de nouo defluat aut congeratur: facilius autem, ſi hæc non perſeuerent. *Tuſſis curatio.*

In curatione autem vtriuſque tuſsis, ab humoribus eiuſmodi excrementitijs, profectæ: tum cauſæ antecedentis ratione, humores ne coaceruentur, prohibemus, & fluentes ſiſtimus: coniunctæ verò in pectore latentis causâ, tuſsimq; mouentis, eam expectorare, vt vocant, ſtudemus; eum ſi tenuis ſit incraſſando, ſi craſſus incidendo; vtrunque concoquendo, & ſtupefacientibus ſenſum illius exquiſitum, retundere nonnihil ſolemus: quę & præcipuè hoc ſymptoma, tuſsim ſcilicet, corrigunt,

Hæc omnia, hoc modo exhibitis admotisque perficiuntur.

Exhibentur pręparationis nomine ante euacuationem humorum, quæ & poſtmodum expectorationis causâ, prodeſſe poſſunt, ſi tenuis ſit humor & acris, Iulepi, per triduum ſumendi: ℞. ſyrup. Iuiubini, Violarum ana ℥ j. ß. mellis Roſacei, ſyrupi de Papauere ana ʒ. ß. aquarum Vngulæ caballinæ. Viol. ana ℥. iij. fiat iulepus.

Vel decoctum hoc: ℞. Iuiub. Sebeſten ana numer. xv. Prunorum dulc. num. x. Hordei mũdi ℥. ß. rad. Liquirit. ℥. j. flor. Viol. P ij Roſ. P. j. ſeminum Myrtillorum ʒ. j. fiat decoctio: adde Sacchari penid. ℥. j. Pro tribus vicibus.

Si craſſior ſit humor frigidus: ℞. ſyrupi de Liquiritia ℥. j. ß. de Hyſopo, Oximell. ſ. ana ʒ. i. aquarum Betonicæ, Marrubij, Hyſopi, ana ℥. iij. fiat Iulep.

Vel decoctum hoc: ℞. rad. Liquirit. ℥. j. rad. Enulæ ʒ. ij. Paſſul. enucl. par. xx. Caricarum num. x. Dactylorum num. v. ſeminum Aniſi ʒ. ij. Fœniculi ʒ. j. fol. Hyſopi ſicci ʒ. ij. Capill. Vener. Vngulæ caballinæ ana ʒ. j. fiat decoctio: adde Mellis ℥. ij. Ter ſumenda vel quater.

Cathartica, ſi à defluxione tuſſis fiat, exhibentur: cauendo tamen ne nimiùm illis irritando, catharrum augeamus: cuius causâ, aſtringentia quoque permiſcentur.

Si tenuis & calida ſit defluxio, hoc modo: ℞. cort. Myrobal. citrin. ʒ. ij. Rhabarbari el. ℈. iiij. Agarici troch. ʒ. j. Spicæ gr. vj. infundantur omnia in Vino albo, exprimantur, diſſolue in expreſſ. el. de Succo roſ. ʒ. j. ſyrupi Roſ. ſol. ℥. j. Bibat.

Vel ſumat pilul. Aggregat. ℥. ß. Aurearum ℈. j. cum Vino: fiant pilulæ.

In craſſiore & frigidiore humore ſic purgãdum: ℞. Agar. ʒ j. Turbith. ʒ. ß. Spicæ ℈. ß. Zingib. ℈. j. infun-

infundantur in Vino & Melle, exprimantur, diſſolue Diaphæn ʒ.ij. Mellis roſ. ſol. ℥ ij. [illegible]

Vel per pilulas. ℞. pilul. de Agarico ℈ ij. Cocciarum ℈.j. cum Vino, vel aqua C[illegible] [illegible]

Si corpus maiori purgatione indiget, detur decoctum tribus vel quatuor [illegible] quod ℞. rad. Liquirit. ℥ ij Ireos ℥ [illegible] Enulæ ℥.ß. herb. Marrubij, Virgulæ caball. Hyſopi Betonicæ ana M j. ſeminum Aniſi, Fœniculi, ana ʒ ij. Paſſul. num. xx. Ficuum num. x. Dactylorum num. v. Carthami, Senæ ana ℥ j.ß. fiat decoctio in Aqua & pauco Vino, infunde in fine Agarici ʒ. iij Turpith. ʒ ij. exprimantur adde Mellis roſ. ℥. j. decoquantur adhuc parùm, colentur: Bibat.

Per vices aluus laxa ſeruanda, atq. ſucceſſiuè, vt corpus purum ſit, euacuandum.

Ex lenientibus confert electuarium ſequens: ℞. Paſſul. mai. ℥. j. ß. minorum ℥ j. Sebeſten numer. xv. Ficuum num. xij. Dactyl. num. x. Caſſiæ è cannâ ſumptæ ℥ j. ß. Tamarindorum ℥. j. macerentur, & bulliant in Vino albo, extrahatur pulpa: cui adde Mannæ el. ℥ ii, ſyrupi Viol. & Roſar. ſol. ana ℥. j. bulliant adhuc parùm, capiat cochl. j. vel ij. ante cœnam.

Quando leuiter euacuare & catharrum ſimul ſiſtere volumus: ℞. Agarici ʒ. iʒ. Maſticis, Thuris ana ʒ. ß. cum ſucco Hyſopi; fiat maſſula: capiat ʒ. ß. noctu cubitum iturus. Vel loco horum capiat ℈ j. pilul. Maſticinarum.

Aut ſi validiores eſſe volueris: ℞. pilul. Aſſaiareth, Agar. troch. Rhabarb. el. ana ʒ. j. Thuris, Maſticis ana ℈ j. Croci ℈ ß. cum ſyrupo Pap. fiat maſſula: capiat ʒ. ß. in introitu lecti.

Sudores mouentia, in perſeuerantibus defluxionibus exhibita, corpore purgato, plurimùm proſunt.

Alterantia, tum ad ſiſtendum catarrhum, [illegible] tuſſim foueat, emplaſtica & ſiccante ponuntur, quam aſtringente vi id præſtantia, tum ad expectorandum, incraſſando ſi tenuis ſit humor, incidendo, ſi craſſus, abſtergendo, ſi adhæreat, tum ad vias leniendas, & ſtupefaciendas, diuerſis formis, [illegible] quod ex hiſce vel plura ſimul efficientia, qualia multa, præcipue quæ materiam tenacem incidunt & abſtergunt, in aſthmate expoſuimus, hic quoque quæ præſertim in tuſsi conueniunt, & hæc, & alia, in ſelectioribus formulis, nunc oſtendemus.

Solidiores formę, in tuſsi potiſsimùm, vt diutius ſic in ore retineri, antequam omnino diffluant, poſſint, vſurpantur, quod & ad catharro viam præcludendam illic in faucibus, ne in aſperam arteriam delabatur, & vt ſenſim quoque aliquid ſputo mixtum, ad aſperam arteriam perueniat, illicq; operari poſsit, conuenientiſsimum exiſtit. Quo nomine multa dantur maſticanda, vel in ore retinenda: & formantur trochiſci aut orbiculi lupinis ſimiles, lupinares ob id dicti; vel tabulæ formâ ſiccâ, vel humidâ, ſed durâ pilularum inſtar, vt ſub lingua vel in buccis retineãt, vnde & pilulas ſub linguâ vocant, noctuque cubitum ituris exhibent, quia inter dormiendum rectiùs retinentur, nec ſtatim quod ab illis liqueſcit, deglutitur, ſed vt dictum, remanet, & ſenſim capite præſertim in decubitu decliui, in fauces illabitur. licet & interdum illa in buccis retinere poſsint, vbi loquelam minimè impediunt, atq; inter loquendum, apertę laryngi ſe faciliùs inſinuant.

Sic Glyzyrizæ radix dulcis ore retineri, ſæpeq; maſticari ſolet. quæ leniendo & abſtergẽdo iuuat, vſitatumq; tuſsis eſt remedium. Eodemq; modo ſucci illius ſpiſſi & nigri, aliunde aduecti, portiuncula vſurpari, qui tamen ingratus nonnihil ſi ſolus ſumatur poteſt.

S[illegible]

Sacch[illegible] in ſyrupo Viol. vel Roſ. [illegible] & [illegible], ita quod, buccis includatur.

Ex vſualibus trochiſcis, Becchici Albi communes in vſu ſunt, & ad catharrum ſiſtendum [illegible]dum & expectorandum, conueniunt.

Magis autem catharrum ſiſtunt Rubri dicti, [illegible], propter bolum additum; Vel tales fingi poſſunt: ℞. Boli rubri pinguis & puri ℥. i. Maſtiche, Amyli ana ʒ. ß. Spicæ nardi, gummi Tragach. Arab. ana ℈. j. Camphoræ gr ij Sacchari penid. & candi ana ℥. ij. cum mucilag ſem. Pſyllij; fiant orbiculi.

Compoſiti fiunt Nigri appellati; ob ſuccū liquiritiæ additū, quo denigrātur: quib & plura adduntur expectorantia, ſtyraxq; ad catharrū ſiſtendum.

His & Flaui addi poſſunt, grati & efficaces, ſic à me parari, ſoliti: ℞. Amyli ℥. iij. Liquirit. ℥. i, rad. Enulæ, Ireos añ. ℥. ß. rad. Angelicę ʒ. ß. Croci gr. vj. Sacchari candi & penid. ana ℥. i. cum muf. gummi Tragach. fiant trochiſci: adde ol. Aniſi guttas i.

Tabulæ vſitatæ ſunt, Diatragach. frigidum, Diapenidion ſine ſpeciebus, Saccharum roſ. tabulat in cauſa calida: In frigida, Diaireos ſimpl. & Salomonis, Diatragach. calidum, & ſimiles.

Linctus ſeu eclegmata, vt cum lambendo ſenſim deſcēdant, vires in pectore etiam exerant, conſueta in tuſsi ſunt; ſumendo de ijs cum baculo radic. Liquiritiæ.

Vſitata multa ſunt: in cauſa calida præſertim, looch de Pſyllio, de Althea, de Mucilaginibus: in alijs, looch Sanum, è Pino, de pulmone Vulpis, de Farfara, de Caulibus, &c.

De nouo quoque varia componi poſſunt: primum ſine pulueribus, quia magis leniunt.

Vnctuoſa quædam, quia fauces veluti inungendo a[illegible]mo dum leniunt, valde tuſſim corrigunt, quæ

bus & a[illegible] operantia, ſimul [illegible]: quæ [illegible]na infantibus quoque, quia [illegible] dulcis, non ingrata eſt.

Bellarium ex Butyro [illegible] valde conſuetum, vtile, [illegible] bant: ℞. Amyli ℥.j. diſſolutum in Lacte, [illegible] parum ad pultis formam, addito Butyri rec[illegible] j.ß. Sacchari bonam partem [illegible] denſatur & firmum maneat.

Ex oleo paratur ec[illegible]gma, tuſſientibus valde vtile. ℞. olei Amygdal. dulc. recentiſſime [illegible] ℥[illegible]. Sacchari candi ℥.ß. mucilag. ſem. Pſylij extra-ctæ cum aqua Roſ. ℥.ß. miſce: Lambat frequenter.

Ex mucilaginibus hoc admodum lenit. ℞. mu-cilag ſem. Lini, Fœnogr. Pſyllij, Citonior. extractæ ſimul cum aqua Roſar. ad ℥.j.ß. Penidiorum, [illegible] gummi Tragach. factæ in aqua Cinamom. ℥.ß. Sac-chari candi, penid. ana q.ſ. fiat linctus.

Ex aluum & fauces ſimul lenientibus & laxanti-bus, hoc vtile, ſi tuſſientes conſtipati ſint, [illegible] præſertim: ℞. Caſſiæ, Mannæ ana ʒ.iij. Sacchari penid. candi ana ʒ.i. ol. Amygdal. dulc. vel Butyri recentiſſimi ana q.ſ. vt fiat looch. De quo multum lambat, ſi aluum liberiorem eſſe vult.

Ex reſina hoc valde commendatur. ℞. Lariceæ, vel Terebinth. ʒ.j. vitellum vnum Oui, Butyri rec. ʒ.j. Mellis ℥.ß. miſce, agitentur: Lambat.

Ex decoctis & ſuccis paratur ſyrupi & rob, quæ eclegmatum locum vſurpantur, ad lambendum vel ſenſim deglutiendum.

Vſitati ſunt ſyrupi, Myrtheus qui plurimum cō-[illegible], Viol. Iuiubinus, in cauſâ calida [illegible], Liquiritiæ, Capill. vener. Hyſſopi, ſyrupi.

Rob ex fructibus decoctis [illegible] [illegible] ſummus, quod in tenui fluxione [illegible] n[illegible] niſi corrigatur [illegible]

It:

fu[illegible] rad. Glycyrrhizæ raſæ, Siliquarum à granis mund. ana ℥.ij. [illegible] ſemin. [illegible] ana 4.j. Prunorum [illegible] num. [illegible] Iuiub. Sebeſten ana par. xij. coquantur donec fructus omnino diſſoluatur, exprimantur optime & coquantur ad conſiſtentiam rob vel ſyrupi: capiat frequenter.

Vel ſic ex ſuccis: ℞. ſuccorum Tuſſilag. Capillorum Portulacæ ana ℥.j.ß. [illegible] Marrubij, Hyſſopi, Saluiæ ana ℥.ß. ſucci Liquirit. inſpiſ. ʒ.ij. Sacchari & Mellis ana ℥.iij. coquátur ad ſpiſſitudinem ſyrupi.

Vel ex decocto in materia frigida: ℞. rad. Liquiritiæ, Altheæ ana ℥.j.ß. Enulæ, Ireos, Fœniculi ana ℥.j. Angel. ʒ.ij. Conſolidæ ℥.ß. herbar. Capill. Ven. Hyſopi, Pulegij ana M.j. Marrubij M.ß. ſem. Aniſi ℥.j. Fœniculi ℥.ß. ſem. Lini ʒ.iij. Fœnogr. ʒ ij. flor. Violar. Anthos ana P.j. Siliquarum repurg. à granis ℥.ij. Paſſul. enucl. ℥.iij. Ficuum num. xij. Iuiub. Sebeſten ana par. x. fiat decoctio, & in colatura adde Mellis & Sacchari ana 4.j. clarif. & aromat. Cinamom. coquantur ad conſiſtentiam ſyrupi.

Quæ pulueres recipiunt eclegmata, niſi admodum læuigentur, vel leui aſperitate aut inæqualitate, tuſſim commouent: Parantur ex varijs.

Ex ſeminibus & rad. hoc modo: ℞. ſem. Lini, Fœnogr. ana ʒ j. ſeminum Vrticæ, rad. Bryoniæ, Altheæ, Ireos, Enulæ ana ʒ.ß. gummi Tragacth. ℈.j. ſucci Liquirit. diſ. in Oxymel. ʒ j. miſce; fiat in ſtar looch.

Vel ex fructibus nucleatis: ℞. Amygdal. dulc. Pinear. excort. aṅ. ℥.j. ſem. Cucurb. & Melonis rec. excortic. ana ℥.ß. Sacchari penid. & candi ana ℥.j. Mannæ ℥.ß. ſyr. Viol. vel de Liquirit. q.ſ. fiat looch.

Ex ſulphure probatur hoc: ℞. Sulphuris puri ʒ.j. rad. Ireos ℥.ß. Sacchari candi ʒ.j. fiat puluis, Lambat, vel ſumat cum Ouo ſorbili.

Ex compoſitis vſitatis additis, varia fieri poſ-

ſunt. In causa calida: ℞. pulu. [illegible] Diatragac. frigid. Diapenid. ſine ſpeciebus ana ʒ. j. [illegible] Pſyllio, de Tartara an. ʒ. [illegible] Sacchar. penid. [illegible] ana ʒ. vj. ſeminis Maluæ, Bombacis ana ʒ. [illegible] Lini ʒ. j. rad. Liquiritiæ ʒ. j. [illegible] cum ſyrupo de Iuiubis fiat looch.

In causa frigida: ℞. pulu. Diaireos ſimpl. [illegible] tragac. calidi, vel Diaireos Salomonis ana ʒ. j. [illegible] Sem. & exp. [illegible] ana ʒ. [illegible] rad. [illegible] ſem. Aniſi [illegible] ana ʒ. j. cum ſyrupo de Liquiritia fiat eclegma.

Quæ vero, inter aſſumendum vel deuorantur, vel [illegible]buntur, tuſſis remedia, etſi minus operentur, eo quod non diutiùs in faucibus ſubſiſtant, quia tamen dum fauces tranſeunt, illis adhærentia, ſaliuæque permixta, vires ſuas quoque deponunt, non inutiliter exhibentur.

Ficus & Paſſulæ, Pruna dulcia comeſta, proſunt.

Ficus ſi in aqua Vitæ madefiant, indeque torreantur vel accendantur, & poſtea comedantur, conſuetum eſt vulgi in tuſſi remedium.

Amygdalæ, Pineæ, Piſtacia eduntur vel per ſe, vel Saccharo obducta.

Martius panis, & ſimilia multa condimenta dulcia, ſenibus præſertim in tuſſi vtilia. Vti & Bellarium ex butyro ſuperius dictum.

Hordeatum, Auenatum quoque competunt, & Fabarum eſus Dioſcor.

Imprimis Hordeatum cum lacte Amygdalino, ad catharros ſiſtendos, valde conuenit: cuius præparatio in aſthmate deſcripta fuit.

Cuius loco, huius ferculi cochlearia aliquot, ſub veſperam cubitum ituri, comedant: ℞. farinæ Hordei, Amydi ana ſcutell. ß. albuminum Oui agitat. num. ij. coquantur parùm cum Lacte, adde Sacchar. q. ſ.

Cepa

Cepæ elixæ ſub cineribus toſta, & cum Butyro & Sacch. deuoratæ. Porrum item in iuſculis proſunt.

Raphanus cum multo Oleo recenti & pauco Aceto & Melle vtilis.

Oua ſorbilia in Butyro recenti frixa, ſed leuiſſimè ſalita quia ſal tuſſim irritat.

Spinachia & Eruca cum Butyro comeſta.

Edulium ex Ouis, Sapa & Butyro. Vel Ouis, Vino, Saccharo & Butyro, vtile, quod Weinwarm vocant.

Lac potum tepidum, permiſcendo Saccharum candum & penidia, valde prodeſt.

Decoctum aliud leniens: ℞. Paſſul. Siliquarum à granis mund. rad. Liquirit. ana ℥. ij. Iuiub. Sebeſten ana par. x. Hordei mundi ℥. j. decoquantur: colentur & clarificentur; Bibat ſæpe hauſtum: poteſt & Saccharum & Mel addi.

Aliud expectorans: ℞. Hyſopi, Pulegij, Capill. Ven. Caulium ana M. j. Ficuum num. x. Mellis q. ſ. decoque, ſpumâ ablatâ, coletur: Bibat.

Vel ſic: ℞. ſem. Lini, Fœnogr. parùm conquaſſ. ana ʒ. ij. ſem. Aniſi, Vrticæ ana ʒ. j. ſem. Ocimi ʒ. ß. rad. Liquirit. Altheæ. ana ℥. ß. Pulegij, Politrici ana M j ß. Maluæ, Viol. ana P. j. Ficuum num. x Dactyl. nu. v. bulliant, addẽdo Mel. cum ſyr. de Liquiritia.

Et hoc laudatur, præſertim ad catharros ſiſtendos: ℞. Thuris, Maſticis ana ʒ. j. rad. Liquiritiæ ℥. j. Paſſul. enucl par. x. Ficuum par. v. Iuiub. Sebeſten ana par. vj. decoquantur, colaturæ adde Sacchari penid. q. ſ. Bibat parùm, frequenter.

Vina per infuſionem vel decoctionem, competunt: ex vſitatis, vinum Enulatum, inſtar ſapæ coctum, bibitum.

Vinum in quo Iuniperi baccæ ebullierint, bibitum infantium tuſſim ſanat. Potentius fit, ſi Hyſopum & Serpillum ſimul decoquas.

Item ſi in Vino flores Cucurbitarum ſicci [illegible] quantur & colatura bibatur, probatur.

Ex amaris, quæ in decoctis cum dulcibus [illegible] fuſa, ingratum faciunt medicamentum, [illegible] commoda parabuntur. ℞. [illegible] præpar. [illegible] ℥ ij. Marrubii, Calam. [illegible] Chamædr. [illegible] Saluiæ, Pulegii, Veronicæ ana M j macerentur vel decoquantur in vino. Bibat ſæpe.

Zingiber puluerizatum cum Vino calido datum ante ſomnum, ad tuſſim hyemis tempore [illegible] [illegible] aliquo [illegible] a frigore tuſſis fiat, non poteſt non prodeſſe, & quia inflammat fauces, & per conſenſum [illegible] ad pulmones perfertur, ſic quoque expectorat: Vti & Piper delinctum conferre docet Dioſcor.

Aqua ex Vino deſtillata, cum Saccharo cando dulcorata, vtiliter ſumitur.

Veronicæ aqua cum Saccharo bibita, tuſſim ſanat: cui interdum puluis ipſius plantæ miſcetur.

Oleum Amygdal. dulc. recens ſumptum.

Quæ præter quam quod catharrū ſiſtunt & expectorant, præſertim quia ſtuporem inducendo, irritationem, quæ in tuſſientibus fit, mitigant, valde etiam in pertinaci tuſsi iuuant.

Suntque vſitata præcipuè, Diacodium, ſi cubitum ituri illud lambant, vel ſyrupus de Papauere: vel looch de Papauere.

Vel ſic. ℞. ſyrupi de Papau. vel Diacodii ℥. [illegible] ſyrupi Iuiubini ℥ j. ß. mucilag. ſem. Pſyllij ℥. ſ. miſces capiat lambendo.

Valde vtile hoc eſt: ℞. cap. Papauer. hortenſium, penè maturorum ℥. ii Siliquarum repurgat. à granis, Liquirit. ana ℥. [illegible] decoquantur, in colatura adde Sacchari penid. & candi ana ℥. [illegible] decoquatur iterum ad conſiſtentiam: Vtatur loco diacodii, noctu lambendo.

Ve-

Vel ℞. Looch de Papau. ℥.j. Looch de Pſyllio ℥.ß. pulu. Diatragacanth. frig. ʒ.j. ſeminis Hyoſcyami ʒ.ß. [illegible] ſacchari penid. ʒ.ß. miſce.

Aquam Papaueris erraticæ cum Saccharo candido noctu ſumptam, valde prodeſſe in tuſſi, quam [illegible] ſecreto aliqui ſcripſerunt illius aquæ vncias aliquot exhibentes.

Pilulæ item Cynogloſſæ vel Styracis, valde in vſu ſunt. Sumendo vnam aut duas pondere gr. vj. cùm lectum intrat.

Vel ſi frequentiùs illis vti commodum videbitur, ſic parabuntur ℞. Styracis, Myrrhæ, Thuris, Galbani, Spicæ celt. ana ℈.j. Croci, Opij ana gr. v. excipiantur Melle: fiant pilulæ. Teneat in ore vnam ponderis ℈.ß. & ſi non iuuat, ſequenti veſpere ſumat ℈.j.

Induntur naribus Errhina, catharri causâ, quæ illum ne ad pectus fluat, ad nares deriuent. Inijciunturque nonnunquam Clyſmata, vt & hæc aliquo pacto reuellant: quorum exempla in catharris traduntur. Maſticatoria verò & Gargariſmata, pituitam capitis euocantia, quia humorem ad fauces promouent, in tuſſi competere, nequeunt.

Suffitus ad cerebri exiccationem præſcribuntur, quales alibi in deſtillationibus explicantur. hîc verò in tuſſi, qui ſimul ore naribusque excepti, & ad pulmones inſpiratione, & ad cerebrum odoratu attracti, vtriſq. exiccando prodeſſe poſſunt, tales cônueniunt.

Vaporem decocti ſequentis calidum ore excipiat patiens: ℞. Maſticis, Thuris ana ʒ. j. ß. Salis ʒ.ij. Sulphuris ʒ.j. rad. Acori ʒ.iij fol. Tuſsilaginis, Marrubij ana M. j. decoquantur in aqua, Vaporemq; per embotum hauriat.

Fumus ab accenſis validiùs operatur, modo non nimia copia, anguſtiam pariat aut acrimonia tuſ-

ſim moueat, ſitq́, talis: ℞. fol. [illegible] ſicc. ℥.ß Schœnanthi, Styracis ana ʒ.ij. [illegible] Thuris, Myrrhæ ana ʒ.j. ſeminis Hyoſc. [illegible] cea vel infuſione gummi Tragacanth. in aqua [illegible] fiant trochiſci. Pro fumo.

Pectori extrinſecus applicantur quædam ad illud dilatandum, vt liberius in [illegible] motu, moueri queat, & ad illius dolores, quos ex concuſsione hac in tuſsi ſentit, mulcendos, materiamque in eo contentam concoquendam.

Inungitur hoc modo in cauſa calida: ℞. olei Violacei ℥.j. ol. Amygd. dulc. Butyri loti in aqua Viol. axungiæ Gallinæ, mucilag. ſemin. Pſyllij extractæ aquâ Tuſſilaginis ana ℥.ß. miſce. Pro linimento.

In cauſa frigida hoc modo: ℞. olei Liliorum, Cheirini ana ℥.ß. mucilag. ſem. Lini & Fœnigr. ana ℥ ß. rad. Ireos ʒ.ß. Croci ℈.j. Ceræ parum: fiat linimentum: Reliqua vide in Aſthmate.

Vnguentum reſumptiuum horum loco quoq; ſumi poteſt.

Emplaſtrum, ex bulbis Liliorum & Cæparum coctis ſub prunis, contuſisq; Butyroq; mixtis, pectori applicatum conuenit.

Epithema item ſequens, tepidè adhibitum: ℞. olei Chamomil. Viol. ana ℥.j.ß. Lactis ſeu emulſionis Amygd. factæ cum decoctione Hordei mundi perfectè cocti ℥.iij. Intingantur panni, expreſſi parùm, applicentur.

Præſertim verò pectus diligenter pectoralibus à frigore muniendum: quæ & calefacienda, ſi à frigore tuſsis nata ſit.

Capiti etiam catharri causâ, pulueres ſiccantes & caput roborantes in cucuphâ applicantur, vel etiam capillis inſperguntur.

Crura quoque, ad defluxiones diuertendas, ab-

guntur aqua calida, vel in qua herbæ capitales decoctæ fuerint, calefactæ. [illegible]
[illegible]

Album, ſicco Vrſino permixtum, plantis pedum inunctum, ad tuſsim tollendam, certum quorundam prædicitur remedium.

Ligaturæ, Cucurbitulæ, Cauteria, reuulſionis cauſa in catharro conueniunt: ſicuti hæc omnia, quomodo parari adminiſtrarique debeant, in catharro diximus.

Spiritus retentionem, vti ſingultum & ſternutationem compeſcere diximus, ſic & tuſſim mitigare, non quod ſic calor in pectore maior excitetur, ſed ob cauſam in ſingultu explicatam.

Aër calidus tuſſientibus conuenit, præſertim ſi à frigore tuſsis nata ſit, tunc illius ſola inſpiratio, eam ſanare poteſt.

Dein & in balneo ſicco, quia ſudores mouet, qui corpore tamen prius purgato, vtiles ſunt, conuenit.

Caueant autem ſibi à frigidâ aëris conſtitutione, flante præſertim Boreâ; ab humidâ item, vt aëre nocturno & cùm flat Auſter: ſed & Aquilo ſtringit: quæ nocent, ſi à defluxionibus malum fiat; eiſque promouent radij ſolares, ſi caput ijs petatur.

Decubitus ſupinus, quia per illum humor in fauces citiùs deſcendit, obeſt, niſi propter becchica aſſumpta; vt ea ſimul eò ferantur, illum concedamus.

Ieiunare aliquando, vel cibo parciùs vti: exercere conuenienter corpus: Somnus moderatus, ad prouentum humorum impediendum, conueniunt.

Raucedo, ſi à tumore aliquo aut vlcere fiat faucium, illis cura ſicuti ſuis locis oſtendemus, adhibebitur. Cum enim integrè ſanata ſunt, raucedo *Raucedinis cura.*

[illegible] ſi vero e[illegible] remaneat [illegible] quitur incurabi[illegible] ſ[illegible] [illegible] lingue fauciem affect[illegible] in[illegible] vidimus. Si vero [illegible] ſiccitate [illegible], [illegible] lo[illegible] ſponte [illegible] Quod ſi ab [illegible] tione fa[illegible] reje[illegible] mor [illegible] ter adh[illegible] eadem re[illegible] to[illegible] thar[illegible] nomine con[illegible] dximus [illegible] que conuenient & ex illis quæ ſunt [illegible] o-rantibus, hic potiſsimùm abſtergent a [illegible] tia-que conuenient. qualia multa illic expoſita fuerũt: quibus & ſequentia ſelectiora in raucedine curanda addenda.

Myrrha electa ore contenta, dum ſponte diſſoluatur, magnum adiumentum in raucedine affert.

Tragacanthæ gummi mucago, ex infuſione Viol. vel Roſarum, odoris causâ, aquæ, valde quoque prodeſt.

Mucago ſeminis Pſyllij & Cytoniorum, cum Saccharo cando & penid. vel Melle, vel ſyrup. Violarum permixta, & lincta.

Lac tepidum, in quo albumen Oui conquaſſatum, diſſolutum eſt, vel Mucagines, gargarizatum conuenit.

Ouum crudum comeſtum, vulgus pro experimento habet: Sorbile cum Butyro eſitare vel ſorbere non minus efficax, & minùs nauſeoſum, cum nihil quod crudum eſt, præter Lac ab animalibus deſumptum, citra nauſeam, comedamus.

Cochleæ coctæ comeſtæ, ob lentorem forte, ſed ægre ſine ſale, ſicuti & oua comeduntur.

Porrum, Braſſica, Atriplex cocta & cum [illegible] ro ſumpta

Tuſſi-

Portulacæ cruda eſu [illegible], [illegible] leuit, [illegible] ſed & [illegible] proficit.

[illegible] & mollirent, [illegible] ſi frigore [illegible].

Succus Liquiritiæ [illegible].

[illegible] Melle coctus & [illegible].

Oleum amygd. dulc. [illegible] ſumpta.

Aqua [illegible] Malua [illegible].

Compoſita e [illegible] ta. ℞. Myrrhæ, Thuris, Sacchari [illegible] cum mucagine gummi Tragacanthæ; [illegible] lapillares; teneat in ore.

Vel ſic. ℞. reſinæ Laricea ℥.ij. diſſoluatur in vitello vnius Oui minoris (nam magna nunc gallinarum inueniuntur) addendo Ireos, Myrrhæ ana ʒ.ß. Cubeb. ℈.j farinæ Orobi & Amyli ana ʒ.ij. Sacchari penid. ℥.ß. Mellis q.ſ. fiat looch.

Pilulas de Benzoino, Rondel. pilulas Auicenna 5. Canone Helidæus, ore retentas, mirè commendant.

Syrupo hoc, decennio raucedine laborantes iuuenculas ſe ſanaſſe, Lobelus teſtatur, longo & continuo ſuo vſu: ℞. Eryſimi totius recentis M.vj rad. Enulæ, Tuſsilaginis, recentium, Glicyrrhizæ ana ℥.ij. Borrag. Cichorij, Capill. Ven. ana M.j. ß. flor. Cord. Anthos, Stœchados vel Betonicæ ana M.ß. ſemin. Aniſi ʒ.vj. Paſſul. mundat. ℥.ij. fiat decoctio in decocto Hordei, Hydromellite, addito ſucci Irionis ad ℥.vj. & in col. ℔.ij. vel iij. adde Sacchari q.ſ. coquantur ad formam ſyrupi.

Huius loco & hic fieri poteſt: ℞. rad. Liquiritiæ ℥.i. Altheæ rec. ℥.iij. Ireos, Galágæ ana ℥.ß. Eryſimi M.iij. Tuſsilaginis, Caulium, Attriplicis, Maluę, Portulacæ, recent. ana M.j. fl. Maluæ, Violarum ana P.j. ſeminum Cucurb. & Melonum ana ℥.ß ſem.

Bombacis ℥ j. Hordei mundi, [illegible] ana ℥ ij. Pasſul. enucl. par. xx. Culteh [illegible] fiat decoctio, colett tur, & cum Melle vel Sacchcaro fiat ſyrupus.

Gargariſmus hic conſcrt [illegible] rad. Liquirit. Altheæ ana ℥ j. Maluæ cum toto M. j. Hordei mundi, Fabarum, Orobi conquaſſat. ana p. j. Paſſul. enucl. par. xx. Ficuum, Iuiub. Sebeſten ana par. vi. Myrrhæ, Thuris ana ʒ. ij. fiat decoctio, adde Sacchari & Mellis q. ſ. pro gargariſ.

Alterum generis Deprauatæ reſpirationis, cura.

Eructatio, Vomitio, Emunctio, Expuitio, Sternutus, ſi præternaturaliter infeſtent, quia in illis excretio potiùs vitiata, quam praua reſpiratio, incommodat, in excretis quomodo curáda, explicabitur: ubi & rectiùs quoq; deſcribentur, quæ hîc ordinis dũtaxat gratia, vt collatione cum cæteris facta, meliùs illorum cauſæ, explicarentur, adiecimus

Vociferatio, Anhelatio, Exſufflatio, per ſe vix incommodant: proin, vti nec in cauſis, ſic nec in curatione hæc vlteriùs perſequemur: quorum in generibus, vt nihil omitteremus, quód à reſpiratione naturali alienum eſt, obiter meminimus.

DE TRANSITVS PER GVLAM DEFECTV.

CAP. VI.

Genera.

TRANSITVM pér gulam ſeu œſophagum deficere dicimus, quádo res per hanc viam deorſum, quod ſemper: vel ſurſum, quod interdum neceſſe eſt, propellere nequeunt.

Tranſitus deorſum.

Deorſum cibum potumque ex faucibus ad ventriculum deprimere, ſeu vt vocant deglutire, quidam omnino non, alias difficulter poſſunt, [illegible]

que Tranſglutiendi difficultas, eo manet ut [illegible] meat [illegible], quod hæc [illegible] ſpataſq; ſit. Tumorq; aliquis vel in faucibus apparet aut dolor illis in locis ſentitur. Alias vero, nullo horum ſe manifeſtante, nudo tantum deglutiendi defectus adeſt, paralyſin vel ſpaſmum comitatus, vel [illegible] ſpecies, quem mox etiam alij ſequuntur ſicuti in motus impotentia dictum fuit.

Surſum e ventriculo per eundem ductum, res expellere aliquando non, vel cum labore, poſſunt. Quod etſi non adeò ſit naturale, aut viſitatum, tamen cùm quandoque neceſſarium ſit, ſi tunc non fieri poſſit, quoq; incommodat. Fitq; duplici modo, quando eructare aut vomere, natura impellente, non poſſunt.

Eructandi conatus aliquando infeſtat, & cùm non ſuccedit, moleſtiam parit. In eo potiſſimùm affectu quem Germani Sodt / vocant. in quo ad eructandum aliquis impellitur, ſed tamē cum ſenſu viæ quaſi in medio intercluſæ & arduris cuiuſdam, quæ impediunt, quò minus ructus poſsit erumpere: ſicuti in cardialgia explicabitur.

Eructandi impedimentum.

Sodt / Germ.

Vomendi conatus, Nauſea dicitur ea, in qua non tantùm certa quędam faſtidiunt, quam quoq; nauſeam vocant, ſed in qua ſe iam ad vomendum ſentiunt impelli, ventriculumque conturbari, pituitámq; tenuem ad os vſq; propelli, neq; tamē cibos aliúdve ventriculum grauans poſſunt effundere. Qui defectus vomendi, in quo vomitio vrget, ſed non ſuccedit, illis quibus cōſuetum eſt certo tempore vomere, eo nomine incommodat, quod veluti hæc ipſorum naturalis exceptio ſuppreſſa eſt: aliis quoque in quibus per vomitionem natura aliquid expellere vult, ſed non poteſt, eam ipſam ob cauſam nocet, & correctione, vti dicetur, opus habet.

Vomendi difficultas.

Cauſæ.

CAuſa horum motuum, qui in tráſitu per gulam fiunt, defectuum, vel in parte vim mouendi communicante: vel in inſtrumento, œſophago, ſtomacho aut ventriculo conſiſtit.

Neruorum affectus, cauſa Tranſmittendi difficultatis. Neruorum ſextæ & ſeptimæ coniugationis ramorum, ad faucium muſculos (quos proin[illegible] lop deglutitionem perficere, non villus œſophagi oſtendit) pertingentium cauſa, ſi illi relaxantur vel conuelluntur, deglutitionis difficultatem ſequi, & ab iiſdem morbis à quibus & reliquarum partium paralyſes & conuulſiones fiunt, proficiſci, atque ſi in vulneratis hoc ſymptoma eueniat, ſpaſmum ad ſtomachum, appellari à chirurgis, in motus impotentia declaratum fuit: eſtque paralyſeos tunc vel ſpaſmi ſpecies, illic explicata. In quibus deglutiendi impotentiæ, hoc accidere interdum experientia comperi, præſertim ſi à paralyſi fiat, quod liquida difficiliùs ſorbere & bibere, quàm res ſolidiores deglutire poſſunt. Sed & eorundem neruorum affectorum cauſâ, in reſolutionibus quibuſdam, vti difficulter vocem claram edere & tuſſire poſſe diximus; ita & longè minus vomere, naturâ licet impellente, & non niſi cum periculo ſuffocationis, poſſunt.

Oeſophagi cauſa, cur Tranſmittendi difficultas. Oeſophagi cauſâ, tráſitus ille præcluſus, & præſertim deglutitio interdum impedita eſt. Quod & relaxatis vel reſolutis ipſius villis, vti de ipſius muſculis diximus accidere, ſcripſerunt: verùm, cùm œſophagus non ſponte proprijs villis, ſed faucium muſculis moueatur, vti iam oſtenſum, hoc minimè concedere poſſumus. Cauſæ autem deglutitionem impedientes ſunt; ſi ille nimium exiccatus, commodè relaxari non poſſit, & cibos tranſmittere: vti in febribus ardentiſſimis nonnunquam

eueniat

euenit: Vel ſi obſtructus ſit a deglutitionis iterque vel ob magnitudinem, vel tenacitatem, vel aſperitatem, aut acutiem retentis, aut alioquin ſe affigentibus, vti ab hirudinibus accidiſſe, ſcribit Rhazis: à quibus inhærentibus, ſi magna ſint, vel dura, vt nuclei, oſſa, quia aſperæ arteriæ latus membranoſum, œſophago continuatum premunt, eamque ſic arctant, reſpiratio vna cum deglutitione impeditur. Quemadmodum & ſi ab externis iniuriis, vinculis aut luxatá vertebrâ hoc fiat, vterque ductus interclusus vel anguſtatus idem patiuntur, & cum morte, ſi abſecentur, euaneſcunt. Intrinſecùs quoque tumorę colli ab inflammatione aut defluxione anguſtatus, cibum ægrè & cum dolore tranſmittit. Vt & quando excoriatus aut eroſus, prę dolore aſſumptorum tranſitum non patitur: quod ab acribus aſſumptis vel vaporibus, vel humoribus interdum illi accidit. Ex enarratis cauſis, aliquæ quoque vomitioni, ſi illa facienda eſſet, impedimentum adferrent, non tamen omnes, cùm vomitio maiori impetu motu naturali & voluntario facta, ſibi viam citiùs faciat, quàm deglutitio, quæ ex ſolo noſtro arbitrio dependet. Præter quos œſophagi morbos, ſi ille in anguſtiore loco poſitus, admodum dilatari nequeat, vomitioni præſertim impedimentum adferre, & deglutitioni etiam in craſſioribus rebus deglutiendis obſtare, non tantùm probabili ratione, ſed ex eo etiam colligimus, quòd eos qui anguſto ſunt pectore, collòque breui ad vomitionem ineptos eſſe, communis ſit opinio: quam conſtitutionem thoracis & colli, hac ratione, vti iam dictum, id efficere potiùs quàm aliâ, cenſemus.

Obſtructio œſophagi, cauſa Trāſglutiẽdi difficultatis.

Obſtructio œſophagi, cauſa Vomitionis impedita.

Stomachi anguſtia, cauſa Vomitionis impedita.

Ventriculi occaſione, vomitio præcipuè, ægrè ſuccedit. Si ita conſtitutus ſit, vt non nimis laxus, nec dextrum illius orificium ſeu ſtomachus nimis

Colli anguſtia, cauſa Vomitionis difficilis.

amplus & patens exiſtat: quod cùm naturale ſit in bene formato vẽtriculo, idcirco qui cùm ſani ſunt, ventriculum rectè conſtitutum habent, & benè concoquunt, etſi poſtea ægrotantes, ab aſſumptis vel illic collectis excrementis ad vomitum concitentur, vix tamen, & non ſine magno labore vomunt: Vti è contra hi, qui multâ crapulâ ſtomachum & ventriculum plus quàm par erat, dilatârunt, facilimè etiam ex leui irritatione vomunt. Sicuti & illi, qui vſu frequenti vel ob ebrietatem, vel cruditates ſæpè vomere conſueuerunt, ventriculumq́ue ſic ampliârunt, ſibijpſis vomitionem facilem, & conſuetam excretionem reddiderunt.

Humor in ventriculo ebulliens, cauſa Eructationis difficilis.

Humor acris & calidus, in ventriculô veluti ebulliens, ſicuti in cardiàlgijs oſtendemus, & è bullis, quas excitat, diſruptis, flatum vel vaporem flammæ inſtar ardentem, ſurſum ad os ventriculi demandans, conatum eructandi illum, qui in affectu Sodt / dicto ſentitur, cum ſenſu ardoris parit: ſed quia flatus antequam per œſophagum irrumpat, diſpergitur, ructum nullum edere poteſt.

Humor tenax in ventriculo, cauſa Vomitionis difficilis.

Si quoque pertinaciùs humor in ventriculo hæreat, etſi ad vomitionem ſollicitet, tamen cùm egeri non poſſit, vomitus fieri non poteſt, vel ſi fit, imperfectus eſt, cùm per illum aſſumpta tantùm, cibus & potus egerantur. Licet frequentius aliàs hoc fiat, vt humores pituitoſi euomantur, cibusq́ue interea in ventriculo remaneat, etſi iam pridem ſumptus fuerit, naturâ veluti vitioſum ab vtili ſegregante atque reijciente: ſicuti in vomitu immodico hæc explicabuntur.

Curatio.

Curatio.

QVid agendum in difficultate tranſglutiendi, vomendi, & eructandi, vt conſtet, de ſingulis ſpeciatim agemus.

Si itaque, ob neruorum affectum, reſolutis muſculis faucium, difficultas tranſglutiendi, in paralyſi generaliore, accidat, eò grauiorem paralyſim eſſe, quòd non tantùm paria dorſalium neruorum, affecta ſint, ſed & ſexta ſeptimaq; neruorum coniugatio, ſignificat. Niſi particularis tantùm huius partis hæc ſit paralyſis, & vicinarum illi partium, vt linguæ, quæ tamen eſt ſatis pertinax, generalioremq; ſæpè minatur. *Tranſglutiendi difficultatis, quæ paralyſis eſt ſpecies, cura.*

Cura autem illi non alia, quàm quæ in paralyſi explicata fuit, debetur, pro ratione cauſæ procedendo; quæ ſi ſit ab humoris aquei defluxu ad neruos, expurgando, reuellendo, abſumendo humorem, & partem confirmando.

Inter reliqua, Sinapi ore contentum, varijs modis, vti in caputpurgijs in paralyſi explicatum, huic affectui ſanando, conuenit.

Gargariſmata item, quia faucium attingunt muſculos, qui hîc affecti ſunt, admodum proſunt: quale illud eſſe poteſt: ℞. rad. Acori veri ℥. ß. herb. Saluiæ, Roſmarini ana M. j. fl. Lauandulæ P. j. nucum cupreſſi numero iiij. nucis Moſch numero ij. Gariophyl. ʒ. j. coquantur in Aqua & parte quar. Vini, & in colaturæ ℔. j. ß. diſſolue, Mellis anthoſ. & ſquillit. ana ℥. ij. Aceti ſquill. ℥. ß. pro Gargariſmate.

Vel ſic: ℞. Diamoron, Oxymel. ſcyll. ana ℥. j. ß. aquæ Saluiæ & Lauandulæ ana ℥. iiij. fiat gargariſ.

Inunctiones externæ in lateribus colli faciendæ, quales multæ in paralyſi explicatæ ſunt: quibus & hæc idonea adiungi poteſt: ℞. olei Maſtic.

ni ℥. j. ol. Nardini ℥. ß. ol. Spicæ gutt. v. Ladani, Thuris, & Styracis ana ʒ. ß. Ceræ parum: fiat linimentum.

Tranſgluttiendi difficultatis quæ ſpaſmi eſt ſpecies, cura.

Quod ſi verò difficultas tranſglutiendi quæ à neruorum affectu procedit, ſpaſmi ſit ſpecies, eandem prædictionem & curationem cum cæteris ſpaſmi ſpeciebus, vti illic dictum, requirit. Topica quoq; illis locis, vt in paralyſi dictum, accommodanda. Imprimis verò periculoſum & lethale, ſi à vulnere fiat, quemadmodum hæc omnia in ſpaſmo explicata ſunt.

Tranſgluttiendi diffic. ab exiccatione œſophagi, cura.

Si verò ab exiccatione œſophagi, causâ intenſi caloris in febribus, hoc fiat, cura potiſſima in febris incendio reſtinguendo adhibetur: eoque nomine, vti varia tentantur, ſic & imprimis epithemata hepati adhibentur: & topica in gargariſmatibus, linctibus, ea ipſa quæ in raucedine, ab exaſperatis faucibus procedente expoſita fuerunt, hic etiam conueniunt. Exhibenda ſimul, quæ & nitantur deglutire, vt Cibos humidos, vnctuoſos, brodia, Hordeatum, emulſiones Amygdalarum, ſem. Cucurb. Melonum. Atq; inungẽdum totum collum vel fouendum ſequenti: quod ℞. Lactis recẽtiſſimi par. j. olei Violacei, ſucci Lactucæ ana par. ij. mucilag. ſ. Pſyllij, factæ cum aquâ Viol. par. j. miſce.

Tranſgluttiendi difficultate ab illapſis in œſophagum, cura.

Si ab illapſis in œſophagum, via hæc obturata, deglutitionem impediat, ſintq; corpora craſſiora, aut tenacia, aut alioquin quæ facilè adhærent, vt membranæ, illic ſubſiſtentia, ſurſum deorſumve ea propellere ſtudebimus, varijs artibus.

Potu aquæ vel alterius liquoris affatim bibito, magno hauſtu, ſæpè res propelluntur: vel ſi adhæſerint, abluuntur.

Panis buccellâ, aut alio ſolidiore deglutito, res hæ plerumq; cedunt.

Sternutatione factâ quoq; excutiuntur: Maioreque

reque impetu per vomitionem: faciliusque ſi multam aquam & oleũ priùs haurire poſſint: & vt vult Rhazis, ægri ceruicem interim concutiamus.

Inſtrumentis ad id accõmodis, obſtaculum hoc auferemus, ſi pateat & apprehendi poſſit, illudque forcipe idoneâ extrahemus.

Vel alio inſtrumento flexili, quod gulæ ductui, ſe accommodare poſſit, intruſo, illud deorſum deturbabimus. Bacillo craſſiore betulæ ex ſcopa, quæ ſemper ad manum inuenitur, illud commodè præſtabitur, cùm citra fracturam facilè flectatur, ſi recens ſit; vel ſi aridus, in lixiuio feruenti priùs emollitus nonnihil fuerit, atque oleo inunctus. Plumbeo ad hoc vtitur Rhazis. Quod & cereâ candelâ, in oleum priùs intinctâ commodiſsimè efficitur.

Deglutiendo ſpongiolam paruam, ſiccam, filo alligatam, poſteaq; mox aquam ſuperbibendo, vt intumeſcat, eamq; denuò extrahendo, impedimentum è gula hac arte euelli poſſe, docent: quod in acutis vel tenuibus, œſophagum moleſtantibus potiùs, quàm deglutitionem penitus impedientibus, cùm niſi ſpongia deglutiatur, nullus ſequatur effectus, locum habebit. Fortè & globulus precarius, filo tranſmiſſo alligatus, cùm faciliùs deglutiatur, commodiùs illud, vel vnâ vel repetitis vicibus deglutitus extractusque, præſtabit.

Ad lubricam viam reddendã, vt faciliùs cedant, Oleum, Butyrum bibendum vel ſumendum damus. Et vt dilatetur, collum inungimus.

Hirudo in fauces irrepens, ſi œſophago adhæſerit, cùm ſigillatim illius curam Rhazis doceat (etſi id rarum, vti verò frequens eſt, lumbricos per œſophagum ad os & nares vſque ſerpere) ſic nos inſtituemus. Euellitur forcipe, ſi apprehendi poſſit, quod, caudâ adhuc illius prominente, fieri poteſt.

Vel ſurſum prouocamus calidâ aquâ bibitâ, & poſtea frigidâ in ore retentâ. Aut deorſum, vti & reliquos vermes pellimus, exhibitione eorum, quæ illis ingrata ſunt: vt ſi Acetum bibant: Si ſalſa edant: Cæpas, Allia, cruda comedant: Sinapi bellarium lambant; aliaq; multa, quæ lumbricis aduerſa eſſe, ſuo loco explicabimus.

Transglutiendi difficultatis à tumore in faucibus, cura.

A tumore, ab inflammatione, aut defluxione, progreſſo, obſtructus intrinſecùs aut anguſtatus aliâ ratione œſophagus; aut alioquin ab illis vel aſſumptis vel acutis illapſis, vti dictum, læſus; ſi deglutitionem difficilem & cum dolore pariat, cura in doloribus colli explicabitur.

Transglutiendi difficultatis ab œſophagi compreſſione, cura.

Si extrinſecis iniurijs aut luxatâ vertebrâ prematur, cùm reſpirationi, maiori periculo, obſit, illic quid agendum ſit, expoſitum fuit.

Vomitionis difficilis, cura.

Vomitio, ſi vtilis ſit ad præcautionem morborum, vt aliquando fiat; vel ſemel in menſe, quod bonum eſſe Auicenna cenſuit, vel etiam frequentiùs: vel ſi alioquin neceſſaria in morbis ad excernenda ea quæ ventriculum moleſtant, ſi ægré procedat, ob conſtitutionem talem quæ ad vomendum inepta eſt, ob colli breuitatem & pectoris, atq; orificij ventriculi anguſtiam, eam per vim ſollicitare, plurimùm ſæpè incommodat. Quod ſi tamen etiam in naturis hiſce ægrè vomentibus, ſit ſummè neceſſaria: vel his cauſis non obſtantibus, alioquin non inuitet: aut etſi conatus adſit, non tamẽ ſuccedat: quâ ratione vomitum prouocare debeamus, fauces & gulam irritando, ventriculumq; implendo, & vt vocant, ſubuertendo, paſſim hinc inde in affectibus, in quibus vomitio requiritur, docetur.

Eructandi difficultatis, cura.

Affectum etiam illum, in quo eructatio imperfecta cum ardore ventriculi fit; in cardialgijs explicabimus.

DE

DE DEIECTIONIS DEFECTV.

CAP. VII.

Genera.

EST defectus excretionis illius naturalis excrementorum, quæ per aluum ſeu podicem fieri ſolet, idoneo tempore: & dicitur Conſtipatio ſeu Aſtrictio alui. In quo, vel nihil omnino egerere poſſunt, ventriſque omnimoda eſt ſuppreſſio; Vel rariùs, vel minus quàm par erat; vel magno conatu & labore deijciunt. *Alui conſtipatio.*

Hoc ſanis alioquin interdum euenit quibuſdam, quórum natura talis eſt, vt rarò deijciant: Vel ex mutatione ætatis, ſecundùm Hippoc. contingit, vt quibus iuuenibus aluus humecta eſt, ſeneſcentibus exiccetur, & viceuerſâ. Alijs ex malâ conſuetudine, vel viuendi ratione, ſicuti declarabitur, accidit, morborumq; ſæpè cauſa eſt.

In varijs morbis hoc ſymptoma occurrit. Tum ventris inferioris, cum cardialgijs, cum colicis cruciatibus, ictero, herniis, alijsq; accidentibus, copulatum. Tum in capitis affectibus, cum cephalalgia, vertigine cæteriſque coniunctum. Et in febribus, hoc ſymptoma familiare admodum eſt. Vti & in alijs morbis adeò conſuetum, vt primum ferè ſit in morborum initijs, & vltimum in conualeſcētibus, de quo ægri conqueruntur ſymptoma.

Cauſa.

INteſtina, cùm excrementa alui contineant, eaq; tranſmittant, in omni conſtipatione affici neceſſe eſt; idque vel primario affectu, cùm anguſtantur vel obſtruuntur; aut ſecūdariò, ſi ſtimulum amittant.

Anguſtatis inteſtinis adeò, vt tranſitus, excrementorum impeditus nonnihil ſit, ea retineri, aluumq; minimè reſpondere contingit: quod ab illorum & aſtrictione & conuolutione accidit.

Exiccatio inteſtinorũ, cauſa Alui conſtipationis.

Aſtringi dicimus, quando exiccata, corrugata, lubricitatem, quæ ad faciliorem tranſitum neceſſaria eſt, amittunt: aut conſtricta anguſtiora quàm par erat, euadunt. Sic ab aſſumptis ſiccantibus, aſtringentibus, acerbis & auſteris præſertim, ſicuti œſophagum conſtringi videmus, & fauces corrugari, ita ſi immoderatius, præcipuè ſi ventriculus ieiunus eſt, aſſumantur, inteſtina, illorumq; ductus conſtringendo, aluum ſiſtũt. Quod & ex longâ inediâ & nimiâ inteſtinorum euacuatione, vt illa veluti exiccata & collapſa & conſtricta, idem patiantur, proficiſci poteſt. A calore inteſtina exiccante, idem fieri poteſt, quod tamen fæces potiùs exiccando accidere, mox oſtendemus. A tumore aliquo in meſenterio, vti voluerunt, inteſtina premi ac occludi poſſe, aliqui docent, quod tamen vix fieri, ex eo colligimus, quòd nec vteri moles magna in grauidis, niſi aliud accedat, illa obturando, conſtipationem pariat.

Conuolutio inteſtinorũ, cauſa Conſtipationis alui.

Conuoluuntur interdum adeò inteſtina tenuia, in affectu; qui Conuoluulus ob id dicitur, vt contorta & occluſa, fæces deſcendere non ſinãt: vnde illic retẽta collectaque, per ſuperiora tandem euomunt: idq; vel cum dolore, Ileo dicto, inflammatis tunc inteſtinis; vel etiam ſine inflammatione adeò repletis & diſtentis ab excrementis inteſtinis, vt illa contorqueant: ſicuti in doloribus explicabitur. Sed frequentiùs hoc inteſtinis, ex abdominis cauitate, rupto peritonæo, in ſcrotum delapſis, in hernijs, ob ſitum inteſtinorum peruerſum illis conuolutis vel contortis, ſolet contingere.

Obſtructio

Obſtructa inteſtina à fæcibus proprijs quæ continent,

tinent, conſtipationi frequenter occaſionem præbent, non ſolùm ob copiam illorum, ſicuti modò dictum, ſed quando ſicca & dura, vel craſſa & tenacia, ſciuala dicta, eaq; præſertim magna vel copioſa, in inteſtinis ſubſiſtunt, infarctaque non ſolùm non procedũt, ſed & ea quæ ſequuntur excrementa, retinent. Quod potiſſimùm circa orificium, quo ſe tenuia inteſtina in craſſa aperiunt, ob loci anguſtiam ſolet contingere, vbi ea hæſiſſe diu, lethalemque conſtipationem cauſaſſe ſectio quibuſdam patefecit. Sæpè verò hoc in colo inteſtino, circa magnum illius anfractum, quo antequam rectum fit, flectitur, accidit, retentis illic ſciualis, & ſpiras illius loci opplentibus, & cum dolore colico aluum ſupprimentibus. Sed & in podice ipſo eiuſmodi ſciuala nonnunquam ſubſiſtunt, & vix dum maximo conatu exprimuntur, quæ quandoq; certâ arte vt reddantur, promouere neceſſe eſt. *Inteſtinorũ à fæcibus, cauſa Conſtipationis alui.*

Indurantur autem & craſſeſcunt eiuſmodi fæces, ſi materia ex qua generantur, cibus nimirum, ſolidior ſicciorque ſit, vnde ſimilia excrementa progignuntur: ſicuti in canibus oſſa rodentibus, videmus accidere. Præſertimq; ſi ob potus liquidorumq; parciorem vſum, minus diluta ſint. Idem fit, ſi exiccentur ſiccãtium admodum in cibis continuo vſu, vel etiam calefacientium. Aut calore partium vicinarum & hepatis præſertim, vt volunt, in naturis calidioribus; in quib. ſi excrementa non indies reddantur, ſed ob cauſas aliquas, & præſertim longam ſeſſionem in conuentibus, in equo, aut decubitum longiorem retineantur (cùm faciliùs dum corpus mouetur erectumque eſt, quàm cum quieſcit, procedant) calore interiore ea exiccante indureſcunt. Hincque fit, vt ſenatores, equites, & ſenes otioſi, de conſtipatione maximè conquerantur: quod vti calore corporis mo-

derato adhuc ſic euenire poteſt; ita in morbis calidis harum partium, vel etiam totius corporis in febribus, hæc fæcum exiccatio, à calore illo vehementiore citiùs procedit, conſtipationemque parit. Ob inediam quoque non tantùm inteſtina, vt dictum, ſed & fæces, ſi quæ relictæ ſunt, exiccari indurarique poſſunt: neque tantum dum eam patiuntur ægri, ſed & poſt eam, cibum rurſum ſumentes, præſertimque ſi tunc admodum famelici ſint: Idq; quòd naturâ exhauſtâ, vt defectum hunc reſarciat, quicquid ferè chyli & humoris in cibo ſumpto conſiſtit, per venas meſeraicas exſugit, excrementaque ſicca duraque tantùm relinquit: quò fit vt poſt acutos morbos conualeſcentes, auideque comedentes, de conſtipatione adeò conquerantur; & qui benè nutriuntur aluum ſiccam potiùs, quàm humidam habeant. Ab alijs quàm fœcibus,

Obturatio inteſtinorũ ab alijs cauſis, cauſa Conſtipationis.

cauſis, inteſtina obturari adeò vix poſſunt. Nam quæ deglutiuntur dura corpora, etſi magna ſint, ſi œſophagum pertranſire potuerunt, etiam inteſtina facilè peruadunt, niſi in ipſo podice aliquando ſubſiſtant: & quod de calculo inteſtinorum ſcribitur, rarum eſt, vixq; tantus qui inteſtina obſtruat, eſſe poteſt, niſi ſciualum, vti accidiſſe ſcribunt, in calculum conuertatur.

Senſus amiſſus vel obtuſus, cauſa Alui conſtipationis.

Stimulum ſi inteſtina amittant, cùm facultas ipſorum expultrix tunc minimè ſollicitetur ad excretionem, eâque quieſcente, voluntas noſtra minimè admonita, quoque quieſcat, deiectio etiam nulla ſequitur. Hoc, ſi inteſtina nihil vel obtusè ſentiant, quia ad deiectionem non excitantur, accidit: idque neruorum ſextæ vel ſeptimæ coniugationis, à quibus inteſtina neruos accipiunt, vitio: quibus vnà cum cæteris ferè neruis, in generali torpore & obſtupeſcentiâ, affectis, cùm reliquis functionum læſionibus, etiam deiectio non procedit.

cedit: quod & ſpeciatim hîc poteſt accidere, vt ob ſenſum ſtupidiorem inteſtinorum, rariùs deijciãt. Idem excrementorũ causâ poteſt accidere; ſi, cùm nulla vel pauca admodum colliguntur, quantitate ſuâ inteſtina ad ea exturbanda minimè excitant: ob quam cauſam qui à cibis diu abſtinent, aut parciùs illis vtuntur, ſicuti in morbis plerìſque ob appetentiam deiectam euenit, nihil vel rarò ſponte egerunt: & quibus inteſtina à nimijs purgationibus inanita admodum ſunt, non priùs aluum reddunt, donec illa fæcibus denuò impleta ſint, quod dierum aliquot ſpacio interdum vix dum perficitur. In excrementis quoq; ventris, ſi acrimonia illa deſit, quâ naturaliter etiam inteſtina ad conatum illum deijciendi irritare debẽt, quam à bile hancce ob cauſam, inteſtinis infuſam, excrementiſq; permixtam accipiunt, cùm, niſi aliis de cauſis hoc fiat, natura tunc non moueatur, conſtipatio quoque ſequitur: ſicuti in obſtructionibus, bile non ad inteſtina, ſed aliò delatâ, in ictericis alijſq; ſimilibus morbis conſtipatio etiam abeſt: atq; in excrementis non coloratis, ſed ſubcineritijs bilis hic defectus cernitur.

Curatio.

COnſtipatio alui non omnis, correctione opus habet; vti ea in quâ rariùs deiciũt, quia hoc illis naturale & conſuetum eſt; vel quia moderata & temperata victus ratione vtũtur, cũm paucitatem excrementorum ſignificet, corpuſque benè nutriri: quod & in conualeſcentibus aut alioquin inediam paſſis, ſi poſtea minus ad excretionem aliquamdiu ſollicentur, corpora illorum ob ſuctionis vehementiam egregiè refici denotat: niſi ob diu intermiſſum vſum omnis cibi, inteſtinis reſiccatis & collapſis, omnimoda ſequatur alui

In Alui cõſtipatione à quacunque causâ, prædicendi & agendi proceſſus.

ſuppreſſio: quæ cùm periculoſa, curatione opus habet,& ſæpè ægrè perficitur. Quod ſi verò ab aſſumptis cibis ſiccantibus,aſtringentibus,calidioribus,procedat conſtipatio,abſtinentiâ horum,& vſu contrariorum,emendatur. A calore noſtro exiccata excrementa, quia diutiùs ob ſeſſionem, aut otium retenta fuerunt, ſi laborioſam aliquomodo deiectionem pariant, neq; hæc, cùm diuturna minimè ſit,curâ maiore opus habet. Vti & ſi ob temperaturam & conſtitutionem calidiorem, id eueniat. In morbis verò ſi conſtipatio quoq; illorum ſit ſymptoma, ratione caloris in febribus, aut inteſtinorum obſtructionum & conuolutionum, in conuoluulo & hernijs, (vbi ſi excrementa per os reddantur, mortale ſignum eſt) aut ob ſtimulum amiſſum in ſtupore, ictero & ſimilibus affectibus, quid cauſæ occaſione faciendum ſit, in hiſce affectibus indicabimus.

Aluum ſoluentia Remedia.

Ceterùm ipſius potiſſimùm conſtipationis cauſâ,quę vſurpantur remedia,aſſumenda,inijcienda, aut aliter adhibenda, hîc tantùm quædam proponemus: reliquorum exempla paſſim in affectibus, in quibus conſtipatio adeſt,proponuntur.

Inter ea quæ exhibentur ex leuioribus, quæ humectando, emolliendo fæces duras emolliunt, lubricando & laxando vias laxant, ſtimulandoq; naturam ſollicitant,ſunt ex alimentoſis.

Caro iuniorum animalium elixa, vitulina imprimis,pinguis item & mucilaginoſa.

Butyrum affatim comeſtum,vel Oleum.

Herbæ pleræque temperatæ eſui aptæ, coctæ & crudæ; Spinachia, Beta, Attriplex ſatiua, Bugloſſum, Braſſicaque imprimis: hiſq; validiora Malua & Violaria: aliarumque plantarum teneritates, vt Lupulorum, Aſparagorum.

Fructus omnes humidi aluum laxant, temperati, dulces.

dulces. Sed & acidi, cõturbando tamen magis ventrem, quàm laxando.

Aquæ potus fluidam facit aluum; Vel Lactis.

Ex medicamẽtoſis Caſſiæ pulpa prodeſt. Manna in iuſculis ſumpta. Roſarum ſuccus vel ſyrupus, aquâ Fontis diſſolutus & bibitus.

Ex fortioribus, quæ catharticâ vi & purgando, aluum mouent. Infuſum fol. Senæ cum Abſynthio & ſeminibus, valde eſt vtile. Reliqua in purgantibus & diuerſis affectibus, in quibus conſtipatio adeſt, explicantur.

Quæ in podicem immiſſa, naturam ad deiectionem mouent, ſunt Suppoſitoria, varijs modis concinnata.

Clyſmata, quæ ſtimulando dura excrementa ſimul diſſoluunt, emolliunt, & veluti abluunt, viasq; patefaciunt. Quorum præcipuus in conſtipatis eſt vſus: formæque horum diuerſæ, in colicis cruciatibus, proponuntur.

Extrinſecùs ventri emollientia & laxantia applicata, nonnihil iuuant. Si inunctiones fiant ex oleis id præſtantibus, & cataplaſmata ex clyſterum reſidentia, apponantur.

Balnea idem pręſtantia, vt aquæ dulcis, & ex decoctis ſimilibus paratâ, idem efficiunt.

Exercere & mouere corpus eundo, vt fæces cõmodiùs deſcendant, opitulatur: & medicamenta aluum mouentia citiùs, ſi illis ſumptis obambulent, operantur.

Et cùm aſſellatio, vt vocant, idonea fieri nõ poſſit, niſi conatus adſit, qui voluntate noſtrâ, ſpiritu retento, & muſculis conſtrictis perficitur; nec tamen ſola voluntas aliquid facere poſſit, niſi expultrix naturæ vis ſimul accedat; ſtudendum ita naturam aſſuefacere, vt voluntati noſtræ, in deiectione faciendâ, conſentiat: quod fiet ſi certo tempore, &

ſi fieri poſſit etiam horâ, poſt & ante ſomnum, manè & veſperi. excremēta reddere ſtudeamus: cùm natura ſuum ordinem, non ſolum in mēſibus, diebus, ſed & horis, vt in appetitu cibi, ſic & in deiectionibus obſeruare ſoleat: quem ſi ſeruemus, & tempore ad hoc commodo, naturam volūtate noſtrâ, ad deiectionem ſollicitemus, & in eo perſeueremus, ad deiectionem faciliùs faciendam, multum adferet adiumenti.

DE MICTIONIS DEFECTV.

CAP. VIII.

Genera.

EST excretionis illius naturalis, quæ in vrinâ reddendâ ſtato tempore perficitur, defectus.

Mictio abolita, veſicâ plenâ. Iſchuria.

Hæc in totum aliàs ſuppreſſa eſt, diciturq; Iſchuria: in quâ, ne minimum quidem vrinę, diuq; nihil mingere poſſunt: idque cum diſtentione ferè magnâ, in pectinis regione, & tumore illic apparente, ob veſicam ab vrina adeò impletam.

Mictio abolita, veſicâ inani.

Interdùm verò nihil horum ſe manifeſtante, mictio eſt abolita, veſicâ inani: quæ tamen impropriè Iſchuria dicitur.

Mictio pauca & rara.

Aliàs verò non ſufficienter mictio fit: tum quando rariùs, vel minori quantitate, ſi cum potu æſtimetur mingitur; aſciticis peculiare. Aliâs autem difficulter redditur, quādo dum meijtur non continuò, vti par erat, fluit, ſed vel ceſſat, antequam veſica penitus inanita fuerit, in Dyſuria ſeu difficultate mingendi: vel interruptis vicibus cum moleſtiâ excernitur: vel ſtillatim & guttatim emanat, in Stranguria ſeu Stillicidio, appellatis affectibus: quę tamen ambo, ſi cum ardente dolore, qui inter mingendum

Mictio interruptis vicibus Dyſuria.

Mictio ſtillatim facta Stranguria.

gendum ſentitur, fiant, cùm dolor tūc magis quàm difficultas mingendi vrgeat, ad dolores referuntur, illicq́, explicantur.

Hæc per ſe interdum, in prius ſanis contingunt. Aliàs verò cum alijs morbis, vt cum dolore colico, nephritico, hydrope, febribus, &c. concurrunt.

Cauſæ.

CAuſa defectus mictionis, dependet; Vel à materiâ, cuius portio excrementitia vrina eſt, ſero ſcilicet, ſi illud non generetur copioſè, aut aliò feratur, aut tranſitus illius impediatur; Vel ab inſtrumentis mictionis, renibus, in quibus vrina à ſanguine ſecernitur; & vreteribus, per quos in veſicam deſtillat: Vel veſicâ, quæ eam excipit: & ceruice illius, per quam redditur.

Serum ſi paruâ quantitate generetur, cùm vrina tunc pauca colligatur, rariorem & pauciorem mictionem quoque ſequi neceſſe eſt; in illis qui minus bibunt, ſiccioribusque cibis vtuntur. Quod & ſi ſeri pars, quæ à renibus attrahi debebat, ad habitum corporis rapiatur, illicque calore abſumatur, vel ſudore manifeſtè exhauriatur, euenit: vt illi, qui multum ſudant, parùm mingant; quod & accidit ſi per diarrhœas, vnà cum fæcibus per aluum ſerum ſimul copioſè profundatur, in morbis eiuſmodi, aut ob cathartica ſumpta, vt tunc mictio diutiùs differatur, aut parum admodū reddatur. Quæ parciùs & rariùs facta mictio, vti naturalis adhuc nec nociua: ſic illa præternaturalis eſt & morboſa, ſi ab obſtructionibus viſcerum, hepatis imprimis, tranſitus ſeri impeditus, mictionem faciat tardiorem & pauciorem; & ſero aliò effuſo hydrops aſcites ſequatur, in quibus tam pauca eſt mictio. Verùm & ſerum, ſi tenuitatem decentem non habeat, cùm ob craſſitiē tractam à renibus, difficiliùs

Seri paucitas, cauſa Mictionis paucæ & raræ.

Serum aliò raptum, cauſa Mictionis paucæ & raræ.

Seri trāſitus impeditus, cauſa Paucæ & raræ mictionis.

Seri craſsities, cauſa

Mictionis pauca & rara.

tunc à ſanguine ſegregetur, & vt vocant, coletur, illorumque ductus penetret, mictionem rariorem facit. Quod ex aſſumptis iis, quæ ſanguinem & ſerum ſimul incraſſant, proficiſcitur: ſicuti ex vini rubri ſtiptici vſu, alijsq; fieri putant: quorum vſu veluti vrinas minui, ſic contrarijs attenuantibus calidis, diureticis, vrinas prouocari videmus.

Renum atq; vreterum cauſa, rariùs mictio ſupprimitur. Cùm enim gemini ſint, rene vno debilitato; ita vt in eo ſecretio illa ceſſet, vel diminuta ſit; vel aliter læſo; alter nihilominus cum ſuo vretere, illud munus obire poteſt. Vtrumque verò renem, illorúmve vreteres, cùm procul ab inuicem diſſiti ſint, ſimul adeò affici, vt vtriuſq; pereat functio, rariùs contingit, nec niſi à maximâ cauſâ, proficiſci poteſt. Qualis fortè eſt, vtriuſque renis ſubſtantiæ, omnimoda conſumptio, à me ſectione ſemel deprehenſa. Vel obſtructio in vreterum initio, vel progreſſu à ſanguine, pure, calculo, in vtroque rene ſimul, quod tamen vix fieri poteſt, facta. Vel ſi fortè in febribus ardentiſſimis, ambo vtereres exiccati conſtrictique eſſent: aut vnius lateris, vitio conformationis, vretere abſente, aut intorto, ſicuti quoq; in anatome vidimus, alter morbis prædictis afficeretur. Quorum causâ ſi fiat, veſicâ inani exiſtente, nullo diſtentionis dolore, nullaq; mingendi cupiditate vrgente, mictio nulla fit.

Conſumptio, obſtructio, exiccatio vtriusq; renis vel vreteris, cauſa Mictionis ſuppreſſa, veſicâ inani.

Abſentia aut cõtorſio vreteris altero affecto, cauſa Mictionis ſuppreſſæ, veſicâ inani.

Veſicæ fundi ſeu amplitudinis causâ, mingendi defectus vix accidit, niſi illa vulnerata, vrinam profundat; ſicuti in piſcatore noſtro illud iam multis annis fieri ſolet, quod vrinam nullam per penem, ſed per foramen relictum ex vulnere circa inguen emittit: Præcipue verò, illius ceruicis ductusq; occaſione, mictio deficit, ſi illa adeò aſtringantur, aut obſtruantur, vt ea, vrina in mictione, permeare nequeat: quod, cùm anguſta ſit via, eò

Vulnus veſicæ, cauſa Mictionis ſuppreſſæ, inani veſica.

facilius

faciliùs & à variis cauſis, fieri poteſt. Strictior fit hæc via, à frigore, ſed inde potiùs, cùm dolore mictio difficulter redditur, ſicuti illic dicemus.

Frigiditas, cauſa Stranguriæ.

Angustatur etiam, compreſſione extrinſecùs factâ, ſi ſedes illa inter podicem & penem, quam in viris peruadit, ſeſſione aut aliâ vi, prematur tamdiu & mictio ſolet ſubſiſtere. Intrinſecùs, cùm recto inteſtino, ductus hic incumbat, fæcibus aut flatibus illic retentis preſſus, veſicam exonerare rectè aut ſufficienter non poſſunt, donec priùs flatus emiſerint, aut excrementa deiecerint.

Compreſſio ceruicis veſicæ ductus, cauſa Iſchuriæ vel Dyſuriæ.

Ab inflammatione partium vicinarum, vel tumore ſummo, idem poteſt contingere. Occluditur diutiùs, atque vrina tunc penitus intercepta eſt, quando ex longiore vrinæ retentione, veſica immodicè diſtenta, trahendo ceruicem adeo conſtringit, vt relaxari & ad molem incumbentis vrinæ, exitumque quærentis, patefieri nequeat: Quod illis ſæpè contingit, qui ob pudorem in conuiuijs potantes, nec ſurgere auſi, aut alibi; loco ad vrinam reddendam idoneo deſtituti, mictionem diutius continendo, poſtea cùm occaſio eſt, & reddere volunt, non poſſunt.

Tumor cauſa Iſchuriæ.

Vrinæ diutina retentio, cauſa Iſchuriæ.

Delirantibus hoc etiam nonnunquam accidit, vt dum intenti ſunt cogitationibus ſuis functiones vti alias, ſic & mictionem, quæ magis ex voluntate noſtrâ dependet, edere obliuiſcantur, & tale incommodum poſtea patiantur.

Delirium, cauſa Iſchuriæ.

Cæterùm inflexâ ſeu contortâ veſicæ ceruice, ſicuti in inteſtinorum conuolulo accidere diximus, vrinam penitus ſuppreſſam fuiſſe, in ſupranominato piſcatore obſeruauimus: cui veſica, factâ rupturâ in inguine, in ſcrotum deſcenderat, vbi admodum diſtenta latebat, nec vrinam, vel cathetere immiſſo reddere potuit, donec chirurgus inſcius veſicam eſſe, dum ſectionem tentat, veſicâ vulneratâ vrinam profudit, ægroq; ſtatim leuamen, ſed ſum-

Contorta veſicæ ceruix, in illius prolapſu per herniam, cauſa Iſchuriæ.

mum periculum peperit: à qua tamen liberatus, vti priùs dictum, fiſtulâ illic relictâ, per eam vrinam adhuc hodie, quando vult, ex tracto petaceo, quo eam alioquin retinere & foramen obturare ſolet, emittit. Ab obſtructione huius veſicæ ductus ſi fiat, à calculo hoc frequentiùs proficiſcitur, qui in veſicâ latens, ſi magnus ſit, quotieſcunque in ceruicis veſicæ initium prolabitur, illíque ſe inſinuat, vrinam retinet vel impedit eouſque, donec inde recedens vel repulſus viam rurſum aperiat. Sed & calculus ſi paruus ſit, in maſculis, alter ius nonnunquam in ductum huius progreſſus & alicubi, vel eâ ſede antequam penem ſubit, vel illic vbi ſub pene fertur, ſubſiſtens, viam hanc obturando, mictionem impedit: quemadmodum in nephriticis doloribus hæc omnia explicabuntur. Caruncula vel callus, à male curatâ inflammatione factus, alicubi in dictis locis genitus, vrinandi incommodum eadem ratione adferunt, adeo vt vrinam ægrè vel minimè, niſi cathetere immiſſo viam aperiant, reddere poſſint. Poros & verrucas illis in locis generari etiam docent, eademque adferre nocumenta. Sanguinis grumus quem & thrumbum vocant: & pus tenaciſſimum, quale aliquando emanare ſolet, meiendi difficultatem quandoque cauſant, ſed non perſeuerantem, cum nec hæc diu poſſint ſubſiſtere. Longe minus ab aliis humoribus craſſis hoc fieri poſſe, vti docent, id comprobat, quòd tales ad veſicam minime ferantur, & ſi qui eſſent, adeo tamen vrinâ diluuntur, vt facilè cum illâ præterfluere poſſint.

Calculus veſicæ ceruicē obſtruens, cauſa Iſchuria vel Stranguriæ.

Excreſcētiæ in ceruice veſicæ, cauſa Iſchuriæ vel Stranguriæ.

Humores ceruicem veſicæ obturantes, cauſa Iſchuriæ vel Dyſuriæ.

Stimulum veſicæ amiſſum, neruorum illius affectorum cauſâ, facultate expultrice tunc non agente; ſicuti hoc in inteſtinis, alui conſtipationis, ſic hîc, mictionis impotentiæ, cauſam eſſe cenſuerunt. Verum cum nullo quoque ſtimulo impellente,

Stupor veſicæ, cauſa Paucæ vel raræ mictionis.

ſente, veſica nec plenâ nec vrinæ acrimoniâ adhuc irritatâ, mictio nihilominus ex voluntate noſtrâ, preſsâ veſicâ per abdominis muſculos, fieri poſſit, ſecus ac in alui deiectione, quam, niſi ſtimulus accedat, facultásque expultrix adiuuet, perficere arbitrio noſtro ſolo nequimus, cùm fæces craſſæ vt egerantur, longe maiore vi quàm humor, opus habeant, eumque è veſica ſponte effluere, ſtercus verò ex inteſtinis à lanijs exprimi, cùm exenterantur, videamus, ſit; vt licet veſica, illiuſque ceruix & ſphincter obtuse ſentiant, hoc, quò minus vrina reddi nihilominus poſſit, nullum aut paruum ſaltem adferat obſtaculum: Vnde & paralyticis, ſi veſicæ neruis quoque affectis, ſtupor adſit veſicæ, nullum aliud meiendi accidit incommodum, aut ſi ſphincter reſolutus ſit, inuoluntaria potius mictio, cùm illius functio ſit vrinam retinere, non expellere, quàm illius ſuppreſſio, ſequitur. Verum tamen illud quoque eſt, ſi veſica nonnihil ſtupeat, rariorem tunc eſſe mictionem: vti ſi exquiſito ſenſu prædita ſit, frequentiorem: cùm facultas expultrix tunc voluntatem noſtram ad vrinam reddendam, ſæpè impellat, ſicuti in frequenti mictione explicabitur.

Curatio.

In Mictionis defectu à quacunque cauſa; quid præcauēdum vel agēdum.

SI, quia parùm bibunt, ſicciorẽque viuendi ratione vtuntur, aut quia multum ſudarunt, aut per ſedes purgantur, vrinâ minori copiâ rariúſve reddatur, emendatione, cum nihil incommodet, minime opus habent.

Si verò obſtructis viſceribus in hydropicis hoc accidat, retento ſero, vt minus mingant quam bibant, cum hoc cauſa ſit ventris tumoris & non minima pars curationis illius in eo ſita ſit, vt vrina copioſè reddatur, quomodo eam promoue-

re debeamus, in hydrope explicabimus.

Quòd ſi ob ſeri craſſitiem, aſſumptorum cauſa, idem accidat, victus ratione contrariâ & præſertim potu tenuiore, corrigitur.

Renum vreterumque vtriuſque lateris ſimul affectorum cauſâ, quod rariſſimum eſt, ſi nulla omnino vrina, nec in veſica deprehendatur, nec mingatur, cùm cauſam maximam eſſe oporteat, mortale plerunq; & immedicabile exiſtit.

Quod & ſi vulneratâ veſicâ, in abdomen, vel per vulnus vrina profundatur, euenit, & vel moriuntur, vel fiſtulâ factâ, vti diximus per eam potius, quàm viam naturalem vrina excernitur. quod tamen inſolitum; vti & illud, veſicam in ſcrotum delabi; ac niſi in caſu modo dicto ſucceſſiſſet, ſine dubio mortem attuliſſet.

A frigore ſi difficultas mingendi fiat, quia cum dolore fit, illic cura explicabitur.

Compreſſione factâ colli veſicæ, ſi vrina ſubſiſtat, mox cauſâ ſublatâ, vel fæcibus flatibuſque egeſtis, facilè iterum redditur.

Diutiùs retenta & cumulata vrina, veſicam diſtendens, ſi ſupprimatur, ab inflammatione aut tumore, hiſce curatio adhibenda. Si à calculo, carunculâ, aliove tumore, aut humore ductus ipſius obſtruatur, impedimentis illis ablatis, rurſum vrina profluit.

Si ſtupidior veſica tardiorem faciat mictionem, nec in eo laborádum eſt, cùm impleta admodum, ſponte exitum quærat, & dum aluus excrementa reddit in illo conatu etiam propellatur.

Vrinam promouentia & mictionem adiuuantia remedia. Verùm quæ ad vrinam promouendam faciunt medicamenta, interna externaque, quâ ratione in quibuſdam cauſis, & præcipue cum ſerum craſſum eſt; viæ, circa viſcera, renes, veſicam & ductus, obſtructæ, vſurpari debeant, nunc explicandum.

Quæ

Quæ autem eo nomine aſſumenda exhibentur medicamenta, mictionem copioſam facientia, vel illam accelerantia, Diuretica dicta, id præſtant: vel quia ſeri copiam gignendo vrinas augēt: vel quòd illud attenuando fluxile reddunt, & vt facilè permeare poſſit, & vt vocant à ſanguine ſegregari, & ſic à renibus ad veſicam penetrare: vel etiam quòd dum ſerum, & per conſequens vrinam calidiora acrioraque efficiunt, vt illud à facultate expultrice, quam magis tunc ſollicitat, citiús, tum ad veſicam, tum extra hanc in mictione propellatur, occaſionem præbent: ſicuti hæc in remedijs vlterius demonſtrabuntur.

Pulueres ſequentes, ʒ.j. vel ij. pondere exhibebimus, cum Vino, Cereuiſiâ, Lacte, aut Liquore alio conuenienti, copioſè additis, vel ſuperbibitis: qui, ſi diu aſſeruari debent, in trochiſcos prius rediguntur.

Primus: ℞. ſeminis Naſturtij ʒ.j.ß. fiat puluis, detur vt dictum.

Secundus: ℞. Glandium, Auellanarum exiccat. in furno ana ʒ j.ß. fiat puluis: Bibat cum lacte caprino, manè & veſperi.

Tertius: ℞. rad. Rubiæ mai. Azari, ſem. Fœniculi, Petroſ. Leuiſtici, Naſturtij, Nigellæ, Alkekengi ana ʒ.j. Valerianæ ʒ ß. fiat puluis.

Quartus: ℞. rad. Azari, Phu, Mei, Acori, ſeminum Fœniculi, Apij, Petroſelin. Dauci, Seſeleos, Thlaſpeos, ana ʒ.j. fol. Sabinæ, Squœnanthi, Spicænardi, Cinamom. Piperis ana ʒ.ß. Croci ℈.j fiat puluis.

Quintus: ℞. Succini, gummi Prunorum, Ceraſorum ana ʒ.j. reſinæ Lariceæ coctę ʒ.ß. lap. Iudaici, ſemin. Alkekengi, Petroſ. rad. Azari ana ʒ.ß. Cinamom. ℈.j. fiat puluis.

Sextus: ℞. teſtæ Oui è quo pullus extractus eſt,

relictâ membranâ interiore ʒ.j. Vel Veſicas hircengorum, quas ipſorum animas vocant, num. 9. fiat puluis: Detur.

Septimus: ℞. cineres, à combuſtis, vel pulueres ab exiccatis ſenſim, aut citò in furno, ſi neceſſitas expoſtulet, Lumbricorum, Cancrorum fluuiatil. ana ʒ.j. Millepedum ʒ.ß. Cantharidum vel Cicadarum, ablatis priùs alis tenuioribus, vel Scorpionum ſi haberi poſſunt ℈ ß. Cinamomi ʒ. . Cariophyl. ʒ.ß Sacchar. ʒ ij. Detur.

Octauus valde efficax, citò parandus neceſſitate vrgente: ℞. Cantharidum num.ij. Sacchari Candi ʒ.j. diu inuicem terantur: Detur cum aqua Mulsâ copioſâ, vel decocto Lini, vel Lacte.

Decocta ſequentia conueniunt: ℞. radic. Raphani ℥.ij. rad. Aſparagi, Anonidis ana ℥. . rad. Azari ℥.ß. Maluæ, Parietariæ ana M. j. ſem. Alkekengi ʒ.ij. ſem. Naſturtij ʒ j ſem. Apij ʒ ß. decoquantur in iure Cicerum rubr. Et bibat hauſtum.

Vel hoc: ℞. bulborum Cæparum & Allij ana j. decoquat in iuſculo: & colaturam bibat

Oxymel diureticum, in hoſce vſus vſitatum eſt medicamentum: Cuius ℥ i . cum aqua conuenienti vel vino ad vrinas ciendas, propinantur.

Vinum Abſynthites affatim bibitũ, vrinas mouet. Item ſi quis ieiunus Maluaticum bibat.

Compoſitum tale ſit: ℞. radic. Petroſel. Fœniculi, Anonidis, ana ℥.j. radic. Azari, Enulæ ana ℥ . Abſynthij, Rutæ, Fragariæ, Sabinæ, Hyſſopi ana M. . flor. Geniſtæ, Sambuci, Chamæmeli odorati ana P. j. ſeminum Apij, Petroſel. Leuiſtici, Erucæ, Nigellæ, Naſturtij ana ʒ j gran. Iuniperi ℥.ß. contundantur in Vino albo [illegible] Bibendo poculum.

Lixiuium ſequens potum [illegible] ℞. [illegible] Iuniperini, & caulium Fabarum cum co[illegible]

quarum, omnium aridorum: de ſingulis faſciculum combure, & cineribus permiſce Vinum album, & ſæpè colando fac lixiuium: De quo bibat cyathum. Si cineres ramentorum Geniſtæ, vel Dulcamaræ reliquis cineribus permiſceas, erit efficacius.

Potiones aliæ ſic fiunt: ℞ olei Sulphuris gutt. ij. ſpiritus Vitreoli gut. j. cum Vino diluto aquâ conuenienti, Bibat.

℞ olei Scorpion. ℥. ß. Bibat cũ Lacte vel Vino.

℞ olei Amygdal. dulc. ad ℥. ij. Bibat cum copioſo Lacte.

Succus Mali punici, è malo recenti preſſo exuctus, vel è granis comeſtis deglutitus, aut alioquin expreſſus & bibitus, copioſam mictionem parit.

Vel ſic: ℞. rad. Raphani recentis inciſi, vel raſi & contuſi: irroretur Vino fortiſſimo vel maluatico, & exprimatur ſuccus: Bibat ℥ ij.

Vel ſic. ℞. ſucci Parietariæ ℥. i. vel iij. ſucci Naſturti ℥ j. depurentur, adde Vini q. vol. addito Saccharo vel Melle: Bibat.

Aquæ, quia egregie penetrant, hîc præſertim conueniunt: dando aquam Parietariæ, Alkekengi, Limonum, & Nucum, vt affatim bibant. Vel aquam flor. Geniſtæ, addendo parùm aquæ Cinamomi. Sunt & efficaces aquæ, Raphani, Naſturtii, & Fœniculi marini.

Alia aqua ad vſum: ℞. rad Raphani ℔. ß. rad. Anonidis, granorum Alkekengi recent. maturorum ana 4. . nucleorum Ceraſorum & Perſicorum ana 4. ß. flor. Geniſtæ & Sambuci ana ℥. j. ſem. Fœniculi ʒ. ij. reſinæ Lariceæ ℥. ß. contuſis & inciſis affunde Vini Maluatici vt digito vno ſupereminеat, eliciatur aqua: Detur ab ℥ j. ad ij.

Aſparagorum turiones nouiter erumpentes, co-

meſti, cocti, longeque magis crudi, vrinas fœtidas reddunt, & ad ſæpe vrinam reddendam, vrgent

Acetarium paretur ex foliis recentibus integris, Portulacæ, Naſturtij, hortenſis & aquatici, Cerefolij, & Petroſelini, addendo Cæpas iuniores cum radicibus euulſis, vti ſolent, permiſcendo tallcolos Raphani quamplurimos, ſi tempus ſit idoneū, & fructuum Cucumerum, affundendo Acetum album & oleum q. ſ. De eo comedat, mictionemque admodum mouebit, præſertim ſi tunc parum cænet aut ferè nihil.

Bolum talem deuorare poſſunt: ℞. reſinæ Lariceæ, vel Terebinth. ʒ.ij. ſem. Alkekengi ʒ.. Succini ʒ.ß. cum Saccharo: fiat bolus.

Pilulæ ex ingratis parantur: ℞. gummi Galbani, Bdellij, Myrrhæ ana ʒ.ß. ol. Sulphuris gut. iij. reſinæ Lariceæ vel Terebint. q. ſ. fiant pilulæ paruæ: capiat ʒ.ß. pro vice.

Permiſcentur aluum laxantia & cathartica interdum diureticis; cum fæcibus expulſis, facilius vrina reddatur, dein & quia ſtimulando facultatem expultricem inteſtinorum, veſicæ quoq; eandem vim nonnihil impertiuntur.

Bolus ſequens hoc præſtabit: ℞. Caſſiæ recenter extr. ℥.ß. Benedictæ lax. Agarici troch. ana ʒ.ß. ſem. Alkekengi ℈.j. Sacchari q. ſ. fiat bolus.

Reſina Laricea vel Terebinthina, cùm vtrumq; præſtet, conuenientiſſima: ℞. Alterutrius ʒ.ij. diſſolue in Melle & Vitello oui cum Vino maluatico: Exhibeatur.

Vel ſic: ℞. el. Indi mai. ʒ.ij. Catholici ℥.ß. aquæ Alkekengi q. ſ. fiat potio.

Per os peculiaria, ſi à grumo ſanguinis fiat, quæ concretum ſanguinem diſſoluant, exhibentur, inter quæ Succinum cæteris in hoc caſu præfertur, reliqua alibi explicantur.

In aluum

In aluum clyſmata inijciuntur, tum eandem ob cauſam, tum vt topica, veſicæ proximè adhibita ſint remedia.

Simplicior hic erit: ℞. Maluæ cum toto, Parietariæ ana M.j. fl. Chamomil. P.j. fiat decoctio; diſſolue Caſſiæ, Benedict. lax. ana ℥.ß. reſinæ Lariceæ diſſolutæ in vitello oui & Melle ℥.ß. ol. Chamomil. & Scorpionum ana ℥.j. Salis ʒ.ij. fiat Clyſter.

Alter ex pluribus: ℞. rad. Altheæ, Raphani ana ℥.ij. bulbos Ceparum, Allij, Porri ana ℥.j. herb. Parietariæ, Naſturtij, Petroſel. ana M.j. fl. Chamomil. Meliloti ana P.j. ſem. Paludadij, Leuiſtici ana ʒ.ij. baccarum Iuniperi ℥ ß. fiat decoctio in Aqua & Vino: diſſolue eadem quæ ſuprà.

Vel ex ſuccis: ℞. ſuccorum Maluæ, Mercurialis, Parietariæ, Rutæ ana ℥.j.ß. Naſturtij ℥.ß. Vini albi ℥.ij. Butyri ℥.j.ß. Mellis ℥.j. Salis ʒ.j. fiat clyſter.

Extrinſecùs, veſicę regioni in pectine, varia quoque adhibentur, veſicam dilatantia & ad mictionem ſollicitantia remedia.

Fotus & inſeſſiones ex ſequentibus: ℞. rad. Valerianæ ℥.ij. herb. Maluæ, Artemiſiæ, Petroſelini, fl. Chamom. Meliloti, Anethi, ana P.j. ſem. Lini, Fœnogr. ana ʒ.j. ſeminis Apij ʒ.ij. fiat decoctio, adde Vinum. Eadem, ſi ab impletâ veſicâ diſtentâ vrinare nequeant, conueniunt. Adduntur grumos diſſoluentia, ſi inde fiat. Ex refrigerantibus fiunt, ſi adſit inflammatio.

Vel emplaſtra: ℞. rad. Altheæ, Raphani & herb. Parietariam, coque parùm, contundantur, miſce Butyrum: Applica.

Vel: ℞. Raphanum, Naſturtium, hortenſe & aquaticum Allium, baccas Iuniperi, contundantur & frixentur cum vino: addendo Butyrū & ol. Scorpionum: Vtere.

Stercus bouinum calidum cum Cimino, & ol. Scorpionum admotum, iuuat.

Filum crudum ex cannabi modo filato, decoctum in aquâ & Lixiuio, addita Artemisia & Chamomillâ in decocto applicatum in ſtirilingua prodeſt.

Inunctiones vnà cum prædictis, vel ſolæ adhibentur: ℞. ol. Scorpionum, axungiæ Cuniculi ana ℥. ß. Vngatur.

Vel: ℞. ſuccorum Naſturtij vtriuſque, Petroſel. herbæ, Cæparum ana ℥. j. & Fœniculi mar. ſi haberi poſſit, ol. Scorpionum ℥. ij. coquantur ad conſumptionem, adde ol. Terebinth. ʒ. i, axungiæ Cuniculi q. ſ. fiat linimentum.

Vinum, Acetum & Mel, ſi ſimul coquantur ad Mellis ſpiſſitudinem, miſcendo, far. ſem. Lini, pectenque eo vngatur vel emplaſtretur, mictionem promouet.

In veſicam infunduntur per ſyringam, quæ vias laxant, vt Oleum amygdal. dulc. vel in quo Malua ebullierit: & nonnihil ſtimulant, vt oleum Scorpionum: ſi fortè faciliùs ſic vrina efflueret, aut calculus ſi obſtruit, progrederetur. Vel etiam Serum lactis, aliaque abſtergentia, vt Mel & Aloes, ſi humor tenax aut grumus obturet, & quæ illum diſſoluunt iniiciuntur: ſicuti & lithontriptica, ſi calculus adſit. Imprimis verò ſi caruncula adſit, aut durities, ad ea emollienda iniiciuntur, & ad excreſcentiam illam abſtergendam, vnguenta, vt Ægyptiacum, & poſtea ad validè exiccandũ illud quod ex Lythargyrio, Tuthia, Antimonio, Ceruſa & Aloë, paratur, candelæ cereæ extremitati inuncta & intruſa adhibentur.

Intruditur catheter, ſi vrina ſuppreſſa veſicam adimpleat, nec vllo modo reddi poſſit; quod & in omnibus cauſis conuenit, meatum obſtruentibus,

cum

cùm calculum repellat, carũculam diſrumpat, grumos aliaque tenacia diſſoluat: & ſi ob vrinæ retentionem veſica diſtenta, retineatur, viam rurſum aperit: qui tamen cauus eſſe debet vt per eum etiam antequam extrahatur, vrina effluat.

Glandis in viro foramini vrinario, cimices, pulices, pediculi, viua induntur, vel pili minutim incisi intruduntur, vt irritando partem ſummè ſenſilem, facultatem meiendi excitent.

Si glandi illic vbi perforata eſt, Galbanum emollitum emplaſtri inſtar apponas, vrinam prouocare creditur.

Quod & ſuffitum ex pelle Erici; & Agarico factum, & ex Locuſtis, in fœminis facere, ſcribitur.

Compreſſio veſicæ leuiter facta, eà ſede vbi tumet, ſi ab eà diſtentà nimium, vrina profluere nequeat, ſola ſæpè hunc affectum ſanat. Et in calculo, aliquouſque ſub penis ductu iam progreſſo, ſi ſenſim premendo, verſus extremitatem illius pellatur, eum ſæpe expellit.

Sectione frequenter calculus vel aliud ſubſiſtens, aut caruncula eoq; nata, ſi non alijs cedant, vt eximãtur, & via aperiatur, neceſſitas cogit: quem modum in calculo demonſtrabimus.

DE PARTVS DEFECTV.

CAP. IX.

Genera.

EST defectus excretionis illius naturalis, per quam mulier, illud quod in vtero cõceptum erat, ſiue fœtus ſit formatus cum ſuis inuolucris, aut informis mola, tempore idoneo, per eandem viam rurſum excludit.

Deficit autem partus, cum difficulter fit: quod non ſolum præter naturam, ſed & naturaliter poteſt accidere. Vel quando non fit tempore & termino naturaliter ad id deſtinato: Aut etiam ante hunc, ſi neceſſitas priùs exigat: Aut ſi non ſufficienter partus fiat, remanente conceptus portione aliquâ.

Difficilis partus naturalis.

Cum difficultate & dolore, etiam naturali modo, fit omnis partus fœtus ad maturitatem adaucti: quorum prȩludia paulò antè partum ſentit mulier, illisq; ad conatum per retentionem ſpiritus & compreſſionem abdominis muſculorum, ſicuti in alijs per inferiora deiectionibus fieri ſolet, edendum ſollicitatur. Augenturq; hæc omnia fœtu iam erumpente. Et poſt partum quoque dolores aliquamdiu remanent, qui Dolores poſt partum dicuntur; quos, cùm naturaliter pariendi functioni copulentur, in huius functionis læſionibus potiùs, quàm in doloribus, tractamus.

Difficilis partus præternaturalis.

Præternaturali modo, ob impedimentum præternaturale, maiori difficultate adhuc tardiusque partus interdum procedit, in partus ſeu Pariendi difficultate dictâ: in qua, cum ſummo conatu, labore, calore & ſudore, dolores vehementes parturientem angunt, fœtu in clauſtris oblique vel tranſuerſim hærente, (vbi & ab obſtetrice immiſſa manu tangi poteſt) vel etiam manu vel pede potiùs, quàm capite, (cùm ſi capite in vteri ceruicem feratur, reliquis tunc facilè ſubſequentibus, partus rectiùs procedat) prominente: vnde non niſi cum ſummo periculo & matris & infantis vitæ, cùm in partu ſæpè alterutrum aut ambo moriantur, tandem prodit.

Partus omnino impeditus, vel nullus

Terminum naturalem partui deſtinatum, qui frequentiùs decimus eſt menſis (non autem decimeſtris ſolùm ſed & ſeptimeſtris partus eſt legitimus)

mus) ſi prætergrediantur, & maturus fœtus non excludatur, aut ſi mola quoque diutius retineatur, nec reijciatur, tunc partus nullus dici ſolet. Et tũc, vel enarratis accidentibus in partu difficili modò explicatis perſeuerantibus, ob dolorem & laborem, accedente ſæpè hæmorrhagiâ magnâ, viribus deiectis, in ſyncopen cadunt, in quâ, ſi fœtus ſubſiſtat, citius quàm in alijs omnibus animi defectus cauſis, moriuntur. Fit tamen etiam vt conatus pariendi eo tempore ſeſe manifeſtent, mulierq́ue paritura videatur, & ad partum ab obſtetrice diſponatur, aquaq́ue iam, ſicuti ante partum fieri ſolet, effluxerit, ſed his omnibus rurſum ceſſantibus atq; euaneſcentibus, nullus partus ſequatur, & niſi denuo hæc redeant, vti aliquando fit, fœtus extinctus, nunc in vtero, nunc extra hunc, hæreat, qui tandem cum inuolucris putreſcens febres animiq; defectus, & ſi nihilominus retineatur, vterum parteſq; vicinas ſimul inficiendo, matri exitium parit, ſicuti in quibuſdam accidiſſe (inter quas vna quinque, ſupra decimum, menſes, fœtum mortuum, antequam ipſa expiraret, profluente fœdâ interim illuuie, & venâ vmbilicali propendente, vtero incluſum geſtauit) aliquoties vidimus, tantâ corruptione intrinſecus factâ, vt & vterus ſimul cum fœtu, & abdominis muſculis illius loci, ex putredine nigricantibus, ſummè fœtentia, poſt mortem ſectione factâ, deprehenſa fuerint: priuſq; viuente matre, interdum tumor pellucidus veſicę inſtar, circa vmbilicum eleuatus, ſubiectæ putredinis character, per quem fœtus vertebrę cernebantur, eoq; rupto, eximebantur, ſeſe obtulerit.

Quæ cum ita, fœtu in vtero extincto, accidant, illeq́ue putreſcens exhalatione putri & corruptione, vti dictum, niſi maturè excludatur, matri mortem adferat, cum hoc etiam in fœtu nondum per-

fecto, ante paredi, tempus naturale, accidere poſſit. ſi nunc moriatur, vt per partum mox reijciatur, opus eſt: ſicuti hoc ſi paruus adhuc eſt embryo, ſponte & citò fieri ſolet, ſi grandiuſculus verò, & qui iam viuebat & ſe mouebat, nonnunquam retinetur: quod cum fit, partum quoq; deficere tunc poſſumus dicere: Vti & ſi conceptus præternaturalis. vt mola geſtetur, cùm, quò citius illa reijcitur, eò minori hoc fiat periculo, proin cùm de his certi ſumus, niſi ſpontè hoc natura tentet medicamentis partum accelerabimus.

Conſtat autē de fœtu mortuo; ſi illius, qui prius mouebatur motum mater non amplius percipiat; ventris nihilominus tumore (qui nonnunquam in illis, quæ ſe grauidas eſſe putabant, neque ſunt, & tamen intumuerunt, menſibus erumpentibus, ſubito ſubſidet) remanente, qui tamen tunc circa illa magis propendet. ſi vteri regio frigida deprehendatur, & Mamillæ, quæ prius turgebant, nonnihil flaceſcant, tandemq; ſi diutiùs perſeueret, aqua, ſanies, virus, pus effluant: aut portiones aliquæ, ſicuti ſuperiùs dictum, præſertim inuolucrorum, promineant, febriles horrores, cardialgiæ. ſyncopes matrem exerceant. Molam verò non fœtum retineri quomodo cognoſcere opórteat, in conceptu deprauato explicabimus.

Partus imperfectus. Imperfectus aliquando fit partus, quando fœtu excluſo, ſecundina vel integra aut lacera, vtero adhuc cōnata, vti ferè fit, aut alioquin impedita ſubſiſtit, matremque in ſummum periculum adducit: cum & febris tunc quoque, viriumq; proſtratio ſubitanea atq; interitus, nonnunquam ſuperueniant.

Cauſæ.

Cauſæ.

PArtus naturalis difficultatis, cauſam in mulie-re peccatum originale eſſe propter lapſum Euæ in paradiſo, cuius occaſione, creatori viſum eſt, vt cum dolore pareret illi pœnam infligere, ſacræ teſtantur literæ. Nos verò etiam naturalem, & illius & præternaturalis partus difficultatis, & quod deficit aut imperfecte fit, cauſam indagamus. Quæ vel à fœtus magnitudine, vel ſitu, vel imbecillitate: aut à matris imbecillitate: vel illius vteri ſtructuræ, trium orificiorum, vel ductus ſeu ceruicis anguſtiâ dependet. *Peccatum, cauſa Partus difficilis naturalis.*

Magnitudo fœtus maturi ad partum, (qualis eſt, ſi eo vſque adauctus ſit, vt iam in vtero locum amplius habere nequeat, tuncque ſolidius nutrimentum, & aërem externum ad vitam requirens, exitumque quærens ad partum ſollicitet) ſi cum viarum, quas in partu peruadere debuit anguſtiâ conferatur, partum non ſine illarum violentâ dilatatione, & proin dolore laboreq; magno fieri poſſe, etſi naturaliter hoc fiat, ſatis demonſtrat: eoq; magis, ſi fœtus patris causâ magnus, à matre geſtetur paruâ, quæ magno vitæ periculo pariunt & in partu ſæpè ſuccumbunt: Vti & illæ quæ ſuprà modum adauctum conceptum, aut aliter monſtroſè formatum, aut plures ſimul vtero geſtant. *Magnitudo fœtus, cauſa Partus difficultatis.*

Quod ſi quoque, decente conceptus rotunditate diſſolutâ in partu (qua globi inſtar oblongi fœtus, membris ritè compoſitis, cum ſuis inuolucris in vtero continetur) fœtus, ruptis inuolucris, aquaque profluente, extenſus, non capite primùm ad exitum, ſed pedibus, aut tranſuerſo ſitu feratur, aut manus pedéſve, quæ prius corpori exactè applicata erant, nimis diſtẽdat, vt partus vel nullus aut difficillimus fit, in cauſa quandoq. exiſtit. *Situs fœtus peruerſus, cauſa Partus difficilis vel nullius.*

Imbecillitas fœtus, cauſa Partus defectus.

Et, vt fœtus validus & viuidus, cum pariẽdi tempus inſtat, naturam ſeque ipſum impellens & mouens, partum faciliorem, ſic imbecillis vel mortuus languidiorem, & ſi ad iuſtam magnitudinem excreuerit, & moriatur, difficiliorem parit.

Imbecillitas matris, cauſa Partus defectus.

Et cùm ad partum edendum, conatus matris validus requiratur, vti fortiores & animoſæ, ſtrenuè laborantes, partum promouent; ſic debiliores naturâ vel ætate, & iuuenculæ omnino, vel ſeneſcentes, & quæ puſillanimes ſunt, animoq; ob metum deiecto, pigræ in opere, vel labore diu in conatu pariendi defatigatæ, ſeipſas retardant, & in periculum adducunt.

Vaſorum in vtero connexus nondum diſſolutus, cauſa Partus difficultatu.

Vaſa quibus fœtus inuolutus membranis, intermediâ carnea placenta, vtero adhæret, ſi immatura adhuc, hoc eſt, non ita diſpoſita ſunt; vt quemadmodum fructuum maturorum pediculi, à ramis arborum citra læſionem & lacerationem, facilè abſcedunt: ſic hæc connexio cum maturus eſt partus, citra vim magnam & læſionem aut ſanguinis profuſionem (neq; enim quæ partum ſequitur expurgatio, ab hiſce venis, vti mox dicetur, prouenit) facilè diſſoluitur: tunc, cùm adhuc validè hæc vaſa inuicem cohærent connataq; ſunt, & ante tempus ad partum muliere impulſa, per vim ſeparentur, partus difficilior maioriq; dolore, & cum magnâ ſanguinis profuſione, vteriq; nonnũquam inflammatione, febre continuâ comite & vitæ periculo, procedit. Vel ſecundinâ adhærente, penitus vel ex parte, aut lacerâ, eadem ſymptomata ſequuntur. Sicuti fit, cùm ex caſu, ictu, vel ſumpto violento medicamento, mulieres intempeſtiue pariunt: aut in quo maius frequẽtiusq; erratum committitur, ſi impulſæ ab obſtetricibus, vti nimis citò ſæpè, vt ſe expediant, eas ſollicitare ſolent: aut alias leuibus vterinis doloribus falſæ & perſuaſæ,

tempus

tempus pariendi inſtare, quod tamen nondum adeſt, mulieres fœtum vi quadam & conatu maximo, vt parientes ſtrenuæ eſſe dicantur, extrudere conantur fœtum, remanente interim ſecundinâ, nec membranis ſecedentibus, in diſcrimen, vti dictum, nimis nunc conſuetum, veniunt.

Orificia tria, vteri interius, & ceruicis illius exterius, cum rima pudendi, quæ fœtus tanquam tres portas peruadere debet, pariēdi difficultatem nonnunquam & impoſſibilitatem cauſant. Cùm enim vteri interius orificium, tempore quo fœtum vtero incluſum gerit fœmina, adeo anguſtum & occluſum ſit, vt ne minimum quidem admittere, aut emittere poſſit, & ceruicis orificium exterius non ſit amplius, quàm quod colem poſſit excipere, eaque in partu adeò dilatari oporteat, vt fœtus poſſit per illa egredi, non mirum difficilem partum, illorum cauſâ, fieri: eoque magis, ſi naturâ ſint anguſtiora aut duriora, ſicuti in illis quæ diu non pepererunt, & ſeneſcentibus, vnde & tanto labore pariunt, accidit. Vel ſi alioquin ſicciora & aridiora nec humectata ſint, propterea quòd aqua in partu erumpere ſolita, quâ irrigantur & laxantur hæ viæ, diu ante, quàm ſit ſequutus, effluxerint. Rimę quoque pudendi cauſâ (licet in ea penetranda cùm in cute longo ductu ſciſſa amplaque ſit, minus infans occupetur) fieri poteſt, ſi & illa breuior ſit, minuſque lata, vt illic fœtus ſubſiſtat, cùm non ita, vt orificia ampliari queat, atque intumeſcere; ſicuti in canibus fieri videmus, quibus pudendum cum calent, valde intumeſcit & ampliatur: in muliere verò ſemper eandem ſeruat amplitudinem, nec ita vti interiora orificia, cùm mulier apta eſt ad conceptum, & parere debet, increſcit; quemadmodum in conceptu oſtendetur.

Interioris orificij anguſtia, cauſa Partus difficultatis.

Ceruicis vteri orificij anguſtia, cauſa Partus difficultatis.

Rimæ pudēdi anguſtia, cauſa Partus difficultatis.

Ductus ab vtero ad pudendum vſque progreſ-

Ceruicis vteri anguſtia, cauſa Partus difficultatis. ſus, qui ceruix illius dicitur, cauſâ, difficultas hæc etiam oritur, etſi enim amplitudinem inſignem habeat, quia tamen fœtum, niſi admodum quoq; diſtenderetur, tranſmittere nequiret, fit vt & ex hac diſtentione, vnà cum ea, quam in orificijs fieri diximus, dolor pariendi laborque, augeantur. Quod veriſimilius, quàm ſicuti Rondel. voluit, ob ſecundinæ à matrice auulſionem in partu dolorem accidere, vt etiam ſecundinâ adhærente fieri, vt ſine dolore mulier pariat, falsò opinatus eſt. Cùm hanc ſeparationem citra moleſtiam, ſi recto tempore pariat, fieri, ſupra demonſtratum ſit, ſæpeq; obſeruarim, remanente ſecundinâ, dolores in partu nihilo leuiores fuiſſe. Sed & hæmorrhagia poſt partum aliquamdiu fluit, apertis ex diſtentione illâ venis menſtruis ceruicis vteri, vt alio menſtruo tempore cum aperiuntur promanans. Imprimis verò ceruix vteri, eò potiſſimùm loci, in fœtus tranſitu, angitur patiturque, vbi pubis oſſibus ſubiecta, in ſede illâ anguſtiore. rectum ſimul inteſtinum continente, latet: etſi in muliere longè amplior quàm in viris ſit; & ob laxam cartilaginem, quæ pubis oſſa illic ſimul conglutinat, illis nonnihil cedentibus, non tamen ab inuicem vti voluerunt diuulſis: ſed imprimis coccyx ſubiectus articulatus, vim illam ſentiens retrorſum cedendo, vt via hæc minus impedita ſit, efficiunt: modò non anguſti lumbi, & breues in muliere breuis ſtaturæ, hanc viam anguſtiorem reddentia, difficultatem eam augeant. Quod & fit, ſi rectum inteſtinum fæcibus plenum, maiorem huius cauitatis ſedem occupans, aut coccyx dum ſedet mulier preſſus, obſtaculum huic rei adferat.

Pinguedo, an cauſa Partus difficultatis. Obeſas mulieres, & præſertim circa vteri regionem, difficulter parere docent, cùm tamen contrarium teſtetur experientia, nec pinguedo vlla vteri inte-

interiora illiúsve ceruicis, occupet: deìn & quæ extrinſecùs abdomini inſtrata eſt, adeò hic impedire minimè poteſt, niſi fortè quia tardiores ſunt obeſæ, hoc obſtet partui.

Curatio.

SI ob magnitudinem, fœtus excludi nequeat, diuque iam ſubſtiterit, & præſertim ſi ex vtero nondum deſcenderit, vel illic in anguſtijs hæreat, ſuffocabitur, materque periclitabitur, & ſi fortè ſuccedat, eumq; pariat, periculum ne in partu ſecundo vel tertio, ſi tam grandes infantes parere ſoleat, vti ſæpè fit, ſuccumbat. Sicuti & frequenter accidit. Et cùm tranſuerſo ſitu, aut alio exitum præpediente, infans in lumbis, vt vocant, ſubſiſtit: Aut ob orificiorum & ductuum anguſtiam ægrè tranſit. Quamplurimæ etiam ex illis, quibus ſecundina adhæſit, extinguuntur. Si molam geſtent, quid tunc prædicendum & agendum, in conceptu deprauato explicabitur. In omnibus autem cauſis, ſi vires admodum proſtratæ ſint, animusq; deficere incipiat, in ſyncopem cadant, hæmorrhagías magnas patiantur, febre acutâ corripiantur, periculoſum. *Prædictio*

Interea tamé cùm eiuſmodi pericula metuimus, etiam ante tempus proſpiciendum; idoneam viuendi rationem, toto quo grauida mulier eſt tempore, inſtituendo; nihil tamen, quod partum promouere poſſit, ante poſtremum méſem, præſertim ſi validum ſit remedium, adminiſtrandum eſt. *Partus difficultatis præcautio & curatio.*

Parcè itaq; cibo vtatur, parumque nutriente, ſi conſueta ſit magnum fœtum edere, & obeſa ſit. A Vino vel abſtineat, vel eo diluto vtatur: Ságuinem circa medium vteri geſtationis tempus detrahat: idq; ſi plethorica ſit, poſtea repetat, ſomnoq; non nimiùm indulgeat,

Reficiente verò viuendi ratione, ſtatim à conceptu, refocillandæ ſunt imbecilliores.

Humidiore victu & potu, lubricanteq; vtantur, quæ anguſtioribus orificijs ſunt præditæ, Balneoque ſæpe temperato.

Vltimo verò menſe appropinquãte, ad ea quoque quæ iam ad partum faciliorem mulierem præparare, non tamen antequam conatus ſentiat, admodum impellere poſſunt, accedendum. Exhibendo, ex leuioribus partum iuuantibus, quædam. Balneo imprimis & inunctionibus vias laxando; ſenſim vires horum medicamentorum augendo, quô tempus pariendi propinquius eſt, & præludia quædam illius ſentit mulier: quibus iam præſentibus, ad ea quæ naturam ſimul ſollicitant, & ſi non ſuccedat partus, ad fortiora, fœtum expellentia, & ſi magna exigat neceſſitas, & iam de fœtu extincto certi ſimus, aut ſecundina nondum eiecta ſit, etiam ad fortiſſima, quibus prius fœtu adhuc viuente, quia eum perimere poſſent, vti non licebat, tranſeundum, & extremis extrema adhibenda remedia. Quæ omnia tum in partu, tum ante hunc, partim actu vel à viro, vel à matre ipsâ, vel ab obſtetrice aut chirurgo, vel à medico, per remedia exhibita, indita admotaque præſtantur.

Vir maritus, ſi ſæpe ante partum, vel iam inſtante partu, cum vxore ſe commiſceat partum faciliorem reddere, multumque vt leuiùs fiat, adiuuare pleriq; docent, veritatiq; conſentaneum eſt.

Matris opera partus accelerabitur, ſi vltimò mẽſe ſæpe erecta ſtet, ſæpe deambulet, locaque edita ſcandat idq; præſertim tempore partus præſenti.

Conatus matris ad fœtus excluſionem omnino eſt neceſſarius, cùm natura ſola eum qui adductus eſt propellere nequeat, ſed conſtrictione ventris non minus ad fœtus excluſionem, quàm alui ex-

cremen-

erementorum opus eſt, idq; voluntas matris omnino efficiat. Eo nomine, cùm naturę ſtimulum, & dolores parturientium perſentit, eosq; vteri & fœtus cauſâ, nō aliunde prouenire, ab obſtetrice edocta, certo nouerit, tempusque adeſſe; (neque enim prius, ne fœtu excluſo per vim, ſecūdina remaneat, vti prius dictum, ſollicitanda) tunc puerpera, retento ſpiritu, & cōſtrictis muſculis abdominis laborandoque, vt vocant, fœtum ad expulſionem promouere, ſenſimq; conatus intendēdo, quantum vires ferre poterūt, extrudere conabitur, & ab obſtetrice aſtātibusq;, vt ſtrenue agat, admonebitur. Dumq; in labore eſt, in ſella quæ amplo foramine peruia ſit, vt coccygem quò minus retrorſum cedere poſſit minime impediat, ſedeat, illiq; dorſo innitatur: Vel ſi maiore vi opus eſt, erecta, lumbis innixa, aut ſub brachijs ſuſtētata, laboret. Et ſi obæſitas impedimento ſit, prona, vultu in terram demiſſo, & ad genua inclinante, opus peragat, Sed & ſenſim præſertim conatus labore defatigata, circumducenda, vtq; paſſibus diſtantioribus ambulet, pedibus terram nonnihil pulſet, & ſi ſecundina retenta ſit, aut fœtus aliquouſque progreſſus, non cedat, validiùs terram concutiat, monenda, quà ratione Pſaltriam conceptum excuſſiſſe, ſcripſit Hippocr.

Sternutatio cùm conatū validum licet breuem efficiat, ſubitò & violenter, muſculis conſtrictis abdominis, magnum ad fœtum vel ſecundinam, propellenda, adferet emolumentum; maximè ſi ore clauſo, naribusque conſtrictis nonnihil fiat, admodum impellit, & proin cùm opus eſt, eam prouocare oportet.

Obſtetrix, vbi primùm fœtus, progredi incipit, eum excipiat: ſi verò cedere nolit, ſenſim & placidè trahēdo, ventrisq; partem ſuperiorem comprimēdo, extrahere conetur: aut, ſi profundiùs lateat,

inuerſusq́; ſit,immiſſis digitis manúve, priùs inunctis,in rectum ſitum, vt caput deorſum ſpectet diſponendo, vel membra diſtracta colligendo, vt egredi poſſit,adiuuare debet.

Quibus minimè ſuccedentibus,maximè ſi fœtũ extinctũ cognoſcat ipſa obſtetrix medica, vel chirurgus adhibitus, ſpeculo matricis orificium dilatare tentet: & ſi nec ſic quidem progrediatur,certis inſtrumẽtis illũ apprehẽdere & extrahere ſtudeat, vel etiam in partes diſſectũ per portiones eximere.

Omni demum aliâ ſalutis ſpe ſublatâ,aliqui cum ſucceſſu,fœtum mortuum ſectione in matris abdomine factâ,extraxerũt,matre nihilominus manente ſuperſtite: cui rei fortè primam occaſionem, vt illud tentarent, præbuit, veſica illic, ſi fœtus putreſcat,vti ſuperiùs dictum, eleuari nonnunquam ſolita,quâ apertâ, ſi fœtus putruerit, mox in conſpectum ſe dat: ſicuti hoc aliquãdo feliciter ſucceſſiſſe variæ teſtantur hiſtoriæ,egoque ocularis huius rei teſtis eſſe poſſum. Quod tamen dum viuus adhuc eſt fœtus, vix aggrediuntur, niſi in tale diſcrimen mulier venerit,à quo ſi non mox liberetur, periculum illi & fœtui immineat. Tutiùs tamen & ſine calumniâ,extinctâ,partus difficultate,matre, ſi fœtum adhuc viuere ſuſpicio ſit, vt illi ſuccurramus maturare,ſectioneq́; factâ in abdomine,fœtus eximendus: quâ ratione multos liberatos fuiſſe experientia teſtatur, Cæſarique nomen inde quòd cæſo vtero matris exciſus fuerit,impoſitum, ſcribunt Hiſtorici: vnde & ſi ca ſim partus eximatur Cæſarius dicitur. Sectione quoq. rimam pudendi,ſi illa non ſatis pateat, fœtuiq́; exitum præcludat, dilatamus, vel nummo in acutiem redacto,vel nouacula. Orificium autem ceruicis vteri ſectione aperire pe[illegible]riculoſum, & fortè quia eandem quam duc[illegible]t amplitudinem,inutile.

Exhibentur quæ vteri vias aperiunt, & facultatem ipſius excitant atq; ſollicitant, vnde & menſes prouocant, & vt fœtus expellatur, adiuuant: quod & proprietate quadam faciunt. E quibus leuiora maturè, validiora cùm partus inſtat, validiſſima verò quæ fœtum non ſolùm promouere, verùm & illi nocere poſſent, non niſi iam fœtus mortuus, vel ſecundina retenta ſit, vſurpantur.

Aquæ ſtillatitiæ conueniunt Sabinæ, Artemiſiæ, Tapſi barbati, fol. Iridis, flor. Liliorum alborum & Chamomillæ odoratæ.

Decocta in vino proſunt, Pulegij, Artemiſię, Sabinæ, herbæ Fabarum, flor. Cheiri.

Vel hoc: ℞. rad. Dictamni ℥. ß. rad Ariſtol. Rubiæ mai. cort. Caſſiæ fiſt. ana ʒ. ij. herb. Artemiſiæ, Pulegij, Sabinæ ana M. j. fl. Lauandulæ, Chamom. Cheiri ana P. j. Cinamom. ʒ. iij. Croci ʒ. j. decoquantur in Vino albo: Bibat de eo hauſtum.

Efficacius hoc erit: ℞. rad. Ariſtoloc. rot. Cyclaminis ana ʒ. j. fol. Sabinæ, Tamaricis ana ʒ. ij. decoquantur in vino: & bibat dilutum vno hauſtu vel duobus.

Succi competunt, earundem plantarum, ex quibus electuarium hoc parabitur, quo inſtante partu & paulò ante, ſe ad faciliùs pariendum, mulier diſponat: ℞. rad. Enulæ, Conſolidæ, Altheæ ana ℥. iij. herb. Pentaphyli, Betonicæ, Hyſopi ana M. j. contundantur omnia recentia, exprimatur ſuccus, qui depuratus, addito Saccharo coquatur ad ſpiſſitudinem, permiſce Cinamomum, fiat inſtar electuarij: capiat duo cochl. ter in die, manè ante cœnam, & cubitum itura: continuando.

Vel neceſſitate vrgente, ſuccum Sabinæ vel Artemiſiæ, Porri & imprimis rad. Cyclaminis, ſi haberi poteſt, ſeparatim vel permixtos inuicem, cum vino bibant.

Pulueres ſequentes ſumat cum vino, vel aquis enarratis: vel ex ijs ſaccharo permixto, puluerem aut tabulas formet.

℞. cort. Caſſiæ fiſt. rad. Dictãni albi ana ʒ.j. Cinamom. ʒ.ß. Croci ℈.j. fiat puluis: capiat vt dictum.

Vel ſic: ℞. ſemin. Lauendulæ ʒ.ß. ſem. Plantag. Endiuiæ ana ℈.ij. Cinamom. Piperis ana ℈.j. Croci ℈.ß. fiat puluis: Sumat vt ſupra.

Lutei apices è ſtaminibus flor. Liliorum alborum, vtiliter bibuntur in hoc caſu, per ſe, vel alijs permixti, Italæ mulieres in oleo maceratos inſolant, hocq; oleum bibunt.

Succinum ʒ.j. pondere, ſi cum retentâ ſecundinâ fluor adſit ſanguinis, prodeſt, cùm eum cohibendo, ſecundinas nihilominus pellat,

Vel hic puluis: ℞. raſuræ oſſium Dactylorum & cornu Cerui, cort. Caſſię fiſt. ana ʒ.j. nucleorum Perſicorum ℥.j. Cinam. ʒ.ij. Sacchari ℥.j. capiat cochl. ij. vel iij. ſuperbibendo aquas idoneas.

E fortioribus hic eſt: ℞. Boracis ʒ.j. vel ℈.iiij Cinam. Croci ana ℈.j. Zingib ℈.ß. Bibat cũ aqua Cinam. vel vino Maluatico, vel fiat bolus cum cõfect. Alkermes, & detur in ſummâ imbecillitate.

Alter: ℞. Boracis, Myrrhæ, Ariſtol. añ. ʒ.ß. Croci, Piperis ana ℈.j. fiat puluis: Bibat.

Ex inuolucris & vaſis fœtus remediũ, aliqui admodum commendant: quod ſic rectiùs parabitur: Aſſeruata ab obſtetricibus chorda vmbilicalis cum vracho, vna vel plures, in clibano ſiccantur, & pulueriſatis ʒ ij. addunt Cinamom. Piperis ana ʒ. ß. Croci ℈.ß. & cum ſucco Sabinæ in trochiſcos formant, & cùm vſus poſtulat, ʒ.ij. illorum puluerizatæ, vel ſolæ vel mixtæ cum præcedenti puluere aliquo exhibentur.

Secundinâ ſic vſtâ & exhibitâ, dolores parturientium eos qui partũ ſequuntur, mirè mitigare docet Rondel.

Trochiſci de myrrha & Galliæ moſch. vtiliter quoque exhibentur a ℥.j. ad ℥.j.ß. cum vino Saluiato, ſed rectiùs pilulæ inde formatæ, propter ingratiam, dantur.

Pilulæ ex ſummè amaris & fœtidis valde efficaces tales fient: ℞. Galbani, Myrrhæ ana ℥.j. rad. Ariſtol. rot. Dictamni, Gentianæ, ana ℥.ß. Caſtorij (ſi aſſam fœtidam addas erunt efficaciores) Croci, ana ℈ j. cum ſucco Sabinæ: fiat maſſa: capiat à ℥.ß. ad ℥.j. procedendo.

Dantur & aluum laxantia per os, quæ ſi laxa ſit, faciliùs pariunt, imprimiſque Caſſia conuenit & Tryphera: dein & ſi ſimul ſtimulēt alui facultatem expultricem, per conſenſum etiam vim vteri commouent; vnde & grauidis ne abortiant, catharctica minimè exhibemus.

Reficientia varia quoque propinantur ad vires ſuſtendandas, quibus hîc in conatu maximè opus eſt, & laſſas ex labore erigendas, tum in victus ratione, tum medicamentis, quibus & partum accelerantia commiſcemus. Confectio Alkermes valde probatur, præterquam enim quod cordialis, ſopitam etiam facultatem excitat; datur cum vino addito interdum borace. Vel: ℞. pulu. Diamoſchi, Diamarg. cal. añ. ℥.ß. Dentur cum Vino vel aquis: vel capiat Tabulas horum.

Suffitus & odores ſubtus facti, inter ea quę hanc ob cauſam vtero adhibentur, cùm in eū penetrent. primas tenent; ſi à vehementer odoratis vel fœtidis fiant, & per embotum in vterum dirigantur.

Ex odoratis: ℞. Ladani, quod valde confert ℥.j. Styracis ℥.ß. Moſchi, Ambræ ana ℈.ß. Sacchari ℥.j. fiat puluis vel trochiſci. vrantur in carbonib.

Oleum ſpicæ vehemēti odore expirans, orificio ceruicis vteri eam ob cauſam illinatur: quod aliqui infuſum in pane, & applicatū admodū cōmendāt.

lis, ſeparatim inuicémve permixta.

Vel ſupponimus rad. Dictamni, vel Rubiæ, vel Bryoniæ recentia in formâ peſſi ſecta, oleoq; inuncta & intruſa.

Vel: ℞. Mercurialis contuſæ cum Petroſelino, quantum pro peſſario ſufficit, ſem. Nigellæ & rad. Cyclaminis ana ʒ.j. impleatur ſacculus.

Fortiùs adhuc ſic fiet: ℞. Agarici ʒ. ij. rad. Ariſtoloc. Azari, ana ʒ.j. Hellebori albi ʒ.ß. Colocynthidis (quæ venas admodum aperit) ℈. j. Myrrhæ ʒ.iiij. ſucci Mercurialis cocti cum melle in formam ſyrupi, ſubigâtur, impleantur ſacculi pro peſſarijs.

Suppurantia, ſecundinam diutiùs retentam, ſi hiſce non cedat, inijcimus, vt ſic in pus conuerſa ſenſim effluat, & ab vtero ſecedat, quod citra vteri noxam poteſt fieri, naturâ partes corruptas à ſanis ſponte ſegregante.

Tale maturans infundatur: ℞. Amydi ℥.j. diſſoluatur in decocto Maluæ & ſem Lini, addendo Vitellos ouorum num. ij. Terebinth. diſcolatæ ʒ.ij. injciatur ſæpè: addendo tandem etiam Mel ad deterſionem.

Vnguentum Baſilicon diſſolutum in Lacte, vel Oleo communi, infuſum, maturatiuum eſt vſitatũ.

Ægyptiacum vnguentum, vbi ſecundinam putreſcere ex pure emanante cognoſcimus, diſſolutum in Lixiuio & iniectum, potenter abſtergit & naturam ad expulſionem ſollicitat.

In aluum quoq; ſuppoſitoria indita, aluum ſoluendo, non tantùm faciliorem partum reddunt, ſed & ſtimulando, conatum augendo, qui in fœtus expulſione requiritur, præſertim ſi is ceſſarit & tamen neceſſarius ſit, & quia vicinum vterum quoq; mouet, plurimùm iuuant. Imprimis autem Clyſmata infuſa vtrumq; præſtant, & veluti topica vtero proximè adhibita fiunt remedia; quæ potentiùs

adhuc, quàm extrinſecùs admota operátur, de quibus nunc agemus, ex quibus & Clyſter parari poterit, ſicuti illic dicetur.

Inſeſſiones ad relaxandas vias vltimo menſe, ſi difficulter parere ſoleat, ſæpè vſurpandæ. Ex aquâ calidâ; addito interdū decoctio emollientium, poſteaq; axungijs, butyro & oleo venter inungendus.

Pręſertim verò, cùm in partus eſt difficultatibus, ſi in balneo ſedeat, vel eo fomenteutur ventris inferiora, ad dilatandum, fœtumq; promouendum, magnum adfert adiumentum.

Quod cùm laxare pręcipuè volumus, ſic fiet: ℞. bulborum, Liliorum, rad. Bryoniæ, recentium ana ℔.ß. Altheæ, Maluæ, Parietariæ, Caulium ana M.j. ſemin. Lini & Fœnogr. ana ℥.ß. fol. Chamom. Meliloti ana P.j. fiat decoctio pro inſeſſione vel fotu. Vel ſumatur illius ℔.j atque additis Melle, Oleis, ſucco Mercurialis. Hiera: fiat clyſter.

Si verò vrgere fœtum volumus aut ſecūdinam: ℞. rad. Bryoniæ rec. ℔.ß. rad. Dictamni, Ariſtolochiæ vulg. ana ℥.ij. Pulegij, Sabinæ, Rutæ, Artemiſiæ ana M. . Lupinorum, baccarum Lauri, Iuniperi conquaſſ. ana ℥.ij. flor. Lauandulæ P.iij. fiat decoctio in aquâ, addito Vino: Vtatur vt dictum eſt: Vel Clyſtere adhibitis prædictis, ex eo fieri poterit.

Pannus intinctus in decocto rad. Ariſtoloc. rot. herb. Pulegij, Satureiæ, facto cum Vino, ventrique applicatus, ad ſecundinas educendas probatur.

Lotiones pedum & crurum ex enarratis quibuſdam, vel omnibus, cùm balneo non vtuntur, quoque adiuuabunt.

Vnctiones poſt balneum, vel per ſe factæ, idem præſtant, quibus venter imus totus anteriore ſede, & inferiùs cum pudendo, lumbiq; poſteriùs cum coccyge inungi debent.

Relaxans ſic fiet linimentum: ℞. ol. Liliorum, Chei-

Cheirini, Anethini, Butyri, axung. Anſeris & Gallinæ, mucilag. ſemin. Lini & Fœnogr. ana ℥.j. miſceantur, adde Croci ʒ.ß.

Vnguentum reſumptiuum idem præſtabit.

Ad fœtum verò promouendum hoc modo: ℞. olei Cheirini, Rutacei ana ℥.ij. ſucci Sabinæ, Artemiſiæ ana ℥.j.ß. ſucci Porri ℥.ß. coquantur ad ſuccorum conſumpt. adde Myrrhæ, Galbani diſſol. in Aceto ana ℥.ß. Styracis liquidæ ʒ.j. rad. Azari, Ariſtoloch. Cyclaminis ana ʒ.j. Cinamom. ʒ.ß. Croci ℈.j. Ceræ q. ſ. fiat vnguentum.

Emplaſtra præſertim vmbilicò, pectini, pudendo adhibita, validiùs adhuc operantur. Efficaciſſimum hoc eſt: ℞. recentium omnium. rad. Porri, Polypodij ana ℥.ij. Ariſtoloc. vulg. ℥.j. Artemiſiæ, Caulium, Origani, Tanaceti, Satureiæ, fol. Iridis ana M.j. contundantur, addendo farinæ Lupinorum ℥.i. applicetur inſtar cataplaſmatis, renouando cùm areſcere incipit.

Cucurbitulæ, Frictiones, Ligaturæ in coxis & pedib. adhibita, deorſum reuellendo, partum quoque accelerant.

Amuletis plurimùm vulgus tribuit, præſertim in partus difficultatibus, quæ ſi non viribus, ſaltem, quia dum ſpem bonam illorum vſu mulier concipit, animum addendo, iuuare poſſunt.

E multis probata magis ſunt, ſi exuuiæ ſeu ſpolio ſerpentis cingatur.

Crocus collo appenſus. Magnes manu retẽtus.

Lapis ætites, coxæ aut plantis pedum alligatus.

Polypodium elixum pedibus admotum.

Superſtitioſa verba, Intuitus, & vt certa quædam à marito maſticentur antequam applicentur, omittimus.

DE VITALIS MOTVS DEFECTV.

CAP. X.

Genera.

VITALEM motum, operationẽ illam vocamus, quâ omnes totius corporis partes viuunt. Vitaq; dicitur: cuius defectum, quem & Virium defectum nominamus in partibus quæ mouentur, non ſolùm in motu voluntario, tunc quoque, ſed alijs de cauſis, quàm in motus impotentiâ dictum fuit, quæ, viribus vitalibus nihilominus perſiſtentibus, accidit, labefactato, cognoſcimus, ſed quòd & reliquæ omnes functiones vitales & naturales, in partibus tàm mobilibus quàm immobilibus, ſublatæ vel imminutæ ſunt. Quod aliàs generatim toti corpori, interdum ſpeciatim certis accidit partibus.

Totius corporis virium defectum, non ſolùm ex functionum omnium dictarum lapſu, ſed & ex motus cordis, & arteriarum pulſus remiſſione deprehendimus & iudicamus: variatq; quòd vel debiliora hæc ſunt, vel omnino ceſſant.

Imbecillitas virium generalis. Schwachheit Germ. Debiliores ſi ſint vires in vniuerſum, motusque dicti ſegniùs procedant, Imbecillitas generalis dicitur. Germ. Schwachheit vocant. Eſtq; imbecillitas hæc nunc maior, nunc minor; aliàs ab ortu homini connata; aliàs poſtea ſuperueniens; quandoq; morbos præcedit; interdum in morborum principijs vel progreſſu, aut circa finem inuadit.

In quâ corpus vniuerſum ægrè & difficulter actiones obit, non vt in motus impotentiâ membris reſolutis, aut ipſorum actionibus alio modo impeditis, ſed languidis ac veluti conquaſſatis: idq; plus minúsve, prout maior minórve debilitas exiſtit.

Arteriarum motus ſeu pulſatio aut pulſus, vt vocant, tunc quoque imminutus eſt. Et vel arteria non quantum oportebat dilatatur, paruusque pulſus dicitur: Vel mox, cùm premitur rèmittit, pulſusque minor fit, qui Languidus vocatur: Vel tardè arteria extenditur, qui pulſus Tardus appellatur. Vel ex longis interuallis pulſus fit, qui Rarus nominatur: Vel nunc vnum, nunc duos, nunc plures ictus intermittit, qui Intermittens pulſus dicitur: Vel admodum eſt obſcurus, in duobus vel pluribus iam enarratis generibus, delinquens, quales plures inueniuntur ſpecies, ſicuti pulſus Miurus, Formicans, & Vermicularis appellati.

Cordis motus imbecillis ſimiliter exiſtit. Et tunc remiſſiùs & tardiùs, vel lentè admodum mouetur. Reliquas verò differentias, quas in pulſibus obſeruare ſolent Medici, in corde vix annotant, neque deſcribunt, cùm ſufficiat arterias tangendo, vires vitales quo pacto ſe habeant, æſtimare, præſertim cùm pulſui, cordis motus, niſi aliis concitetur, plerunque reſpondere ſoleat: & ex reſpiratione quoque, cordis defectus aliquomodo cognoſcatur. *Extrema imbecillitas in Agone morin.*

Summa virium eſt proſtratio in Agone dicto, qui mortem, vitæ & virium omnium terminum & finem, proximè anteire, & breuiùs longiúsve durare, grauiùs mitiúsve ante obitum ægrum exercere ſolet. In quo, etſi iam ob cōflictum illum, quo mors cum vitâ luctatur, aut ob conuulſiones, quæ aliquando ſuperuenire ſolent, membra adhuc exagitentur, vires tamen extremè deiectæ & collapſæ ſunt. Et pulſus aliquoties intermittere & ſenſim deſinere incipit; flammæ inſtar, quæ deficiente nutrimento, cùm ferè extinguitur, tamen pauxillum reſiduum veluti lambendo, rurſum ſe erigit, quo mox abſumpto, penitus deficit; ſic pulſus nunc ſe recolligens nonnihil, mox remittens, do-

nec omnino quieſcat, inæqualiter ſe habet. Vti & cordis motus & reſpiratio, quæ antequam deficiant, prius in illo agone laborantia, valde concitata ſunt, ita vt & thorax vniuerſus concutiatur, alæque narium motu agitentur: ſudorque è corpore crepituque per inferiora (vnde animam eos cacare Poëta ludit) erumpunt, & morte iam proximâ ſenſim exteriora, quæ calor primùm deſerit, vt pedes, manus, naſus, poſtmodumque ceteræ partes, ſaltem pectore adhuc aliquamdiu calente, refrigerantur. Donec iam omni ceſſante reſpiratione, ore oculisq; apertis permanentibus, & colore corporis in luteum conuerſo, quibus certis ſignis illos iam extinctos cognoſcimus, vitæ finem faciant, animaque corpus derelinquat.

Virium lapſus, Syncope. Sublatæ ſunt aliquamdiu, viuente nihilominus nomine, vires omnes, functionesque totius corporis, eſtq; præceps virium lapſus, ceſſante & motu & pulſu arteriarum, vel penitus, vel ſaltem eatenus vt amplius tactu non deprehendi poſſint, in affectu qui Animi ſeu virium defectus, Deliquium, Lipothymia, Lipopſychia Græcis, Germ. Ohnmacht/ quaſi ſine viribus, & ſi grauiùs afficiat, Syncope appellatur. Reſpiratione tunc quoque omni abolitâ, adeò vt ne minimum quidem illius, pennâ naribus admotâ, aliisve indicijs explorari poſſit; quæ & in hoc ſolo caſu tamdiu, quamdiu ille perſeuerat & cordis motus ſiſtitur, cùm tunc reſpiratione minimè opus habeat, nec eâ etiam frui poſſet, citra hominis interitum, ceſſare poteſt: ſicuti verò dum cor mouetur, quia eâ continuò, ad ſpiritus vitalis generationem indiguit, illâ diutius, citra extinctionem carere minime potuit, & ſi tunc intercluſa ſit reſpiratio, hominem mori neceſſe eſt. Corruunt quoq; & labuntur ſubitò & inopinatò, præcedente ſaltem, interdum aurium tinnitu & ſibilo, ilico amiſſis

amiſſis viribus, ſi grauis ſit ſyncope, vt in apoplexia; à quâ tamen, quòd illic pulſus cordis & arteriarum, & reſpiratio, licet difficilis & obſcura ſit, perſiſtant, quæ ſicuti dictum, in hoc caſu omnino deſinunt, diſtinguitur. Sudor frigidus, quem Syncopticum vel Diaphoreticum vocant, ſic preheñſis emanare ſolet: non ob digeſtam, vti volunt, ſolidorum ſubſtantiam, ſed potiùs ob conflictationem naturæ & ſpirituum diſſipationem; quæ & tanta eſt, vt non tãtùm tenues in ea humores erumpant, ſed & excremẽta craſſiora ſtercus & vrina profundantur. Et quia tunc calor in exterioribus corporis quoque euaneſcit, exteriora illorum, cum ſudore adhærente, frigida exiſtunt: pallorque vniuerſum corpus occupans, illis locis quæ naturaliter rubere deberent, vt labijs potiſſimùm, ſe primùm manifeſtat.

Particularis virium debilitatio, priuatis organis tàm internis, quàm externis nonnunquam accidit: quæ ſe in functionum illorum omnimodâ imbecillitate prodit, atque Imbecillitas illius partis dicitur; non quæuis à morbo progreſſa, ſed illa, quæ ob viuidam illam vim quâ viuunt, labefactatam, ſicuti in cauſis explicabitur, euenit. Qualis, exempli gratiâ, ventriculi, hepatis, cerebri, oculorum, artuum vel membrorum nonnunquam occurrit imbecillitas: quæ, cùm alia ſecum quoque adferat accidentia, quibus melius cognoſcitur, illis in locis tractabitur. *Imbecillitas particularis.*

Cauſæ.

CAuſa virium totius corporis lapſus, animi deliquij & partium priuatarum imbecillitatis, à partium ſimilarium ſpiritu illis connato & inſito, vt vocant ſpirituoſam partium ſubſtantiam conſtituente, & vim viuificam ſeu vitam, vi- *In ſpiritu vitali inſito, quod ſpiritu in[illegible] ie [illegible] [illegible] hu-*

mido viuifico nō alatur: aut quòd alioquin abſumatur, cauſa eſt omnium Virium defectuum.

res & calorem, vt vocant, natiuum illi conferente, dependet. Qui inſitus ſpiritus ſeu calor, ſingulis partium ſubſtantijs ingenitus, vti & cordi ipſi, (qui ei etſi aliàs ſpiritu etiam abundet, nihilominus ad vitam fuit neceſſarius) cùm à ſpiritu vitali dicto, in cordis ſiniſtro ventriculo genito, & per arterias omnibus corporis partibus, vti & ipſius cordis ſubſtantiæ per arterias coronarias communicato, atq; influente, vnde Influens ſpiritus dictus, vt continuò foueretur viribusq́ue nouis inſtrueretur, opus habuerit, vt influens ſpiritus illius inſiti tanquam materia ex quâ ſuſtentatur, coposè generaretur neceſſe fuit, qui, cùm facilè rurſum diſſipetur, magnâ copiâ corpus vniuerſum ſingulasq; illius partes perfundere debuit. Atque inde eſt, quod cor generationis illius ſpiritus officina materiâ requiſitâ, aëre ſcilicet & ſanguine è quibus eum format, perpetuò indiguit: quamobrem ſi illis deſtituatur, vel hæc parciùs illi offerantur, cauſa vna, quare vires deficiant, exiſtit. Vti fit ſi reſpiratione interclusâ, aëre cor diutius priuetur: tunc enim ſi cordis motus non priùs ob alias cauſas, ſicuti in animi deliquij cauſis dicetur, ceſſarit, ſed perſeueret, ſuppreſsâ reſpiratione homo extinguitur; cùm cor, per motum dilatatum aliquoties, ſi non materiâ ſpiritus vitalis impleatur, concitat atque extinguatur: quod illi dum non mouetur accidere minimè poteſt, cùm ſpiritu proprio vti & reliquæ partes adhuc aliquamdiu frui, viuere & ſubſiſtere poſſit: ſicuti per ſyncopes accidere, & ob eam cauſam in eâ ſatis longo ſpatio reſpiratione abolitâ, nihilominus tandem ad ſe redire iterum, docuimus. Verùm cùm & ſanguis, aëri in pulmonib. permixtus, materiam ſpiritui animali gignendo idoneam præbeat, ſi ille adeò per magnam atrophiam abſumatur, aut in vaſis obſtruatur, vt illius ibi ſit penuria,

ria, viribus hoc quoq; plurimum incommodabit: quod tamen viuente homine, vt adèo exanguis fiat & vt pulmones tantam ſanguinis in ſe continentes copiam, ita inaniantur, aut vt vaſa illius tam ampla, per quæ ſanguis à corde cum aëre rapitur, adeo obſtruantur, euenire vix poteſt. Cæterùm non tantum ex eo, quòd hi ſpiritus influentes non generentur, ſed & quòd geniti, admodum ſubitoque diſſipentur, cùm nec tunc inſiti diutiùs perſiſtere queant, vires concidunt. Idq; quando vel omnino euaneſcere, corpusq; deſerere incipiunt, in agone mortis, illudque in morte poſtea penitùs derelinquunt: Vel ſaltem ad tempus a corde recedentes, mox iterum redeunt, in animi deliquio: Vel alias pauciores quàm oportebat exiſtunt; in imbecillitate. Verùm, cùm hic ſpiritus inſitus, præter influentem quo fouetur, etiam humido primogenio appellato, in quo reſidet, nutriri & tanquam pabulo paſci, & cùm continuò deperdatur, ſic conſeruari debuerit, illius humidi, ſubſtantifici etiam nominati, penuria ſe offerat vel defectus, vires quoque collabi neceſſe eſt: atq; ſic prout vel in corde, (nam & illius ſpiritus inſitus proprio illic humido ſuſtentatur) vel pluribus paucioribúſve partibus accidit: occaſionem vel morti, vel generali aut particulari imbecillitati præbet. Sed & ſi inſiti ſpiritus ſeu ſpirituoſa dicta partium ſubſtantia abſumatur, vel, vt loquuntur, calor natiuus extinguatur, vel languidior fiat, aut, vti quoq; dicere ſolent, pars refrigeretur, tunc ſi illud in corde fiat, (quod & proprium ſuum ſpiritum inſitum, vti modò diximus, habet, præter vitalem, quo illius ventriculus redundat, alioquin enim proprijs arterijs coronarijs non indiguiſſet) illaque conſumatur, mors, vel ſi imminuatur, generalis languor totius corporis, vti particularis membrorũ imbecillitas, ſi in illis hoc accidat,

lis,ſeparatim inuicémve permixta.

Vel ſupponimus rad. Dictamni, vel Rubiæ, vel Bryoniæ recentia in formâ peſſi ſecta, oleoq; inuncta & intruſa.

Vel: ℞. Mercurialis contuſæ cum Petroſelino, quantum pro peſſario ſufficit, ſem. Nigellæ & rad. Cyclaminis ana ʒ.j. impleatur ſacculus.

Fortiùs adhuc ſic fiet: ℞. Agarici ʒ. ij. rad. Ariſtoloc. Azari, ana ʒ.j. Hellebori albi ʒ.ß. Colocynthidis (quæ venas admodum aperit) ℈. j. Myrrhæ ʒ.iiij. ſucci Mercurialis cocti cum melle in formam ſyrupi, ſubigãtur, impleantur ſacculi pro peſſarijs.

Suppurantia, ſecundinam diutiùs retentam, ſi hiſce non cedat, inijcimus, vt ſic in pus conuerſa ſenſim effluat, & ab vtero ſecedat, quod citra vteri noxam poteſt fieri, naturâ partes corruptas à ſanis ſponte ſegregante.

Tale maturans infundatur: ℞. Amydi ℥.j. diſſoluatur in decocto Maluæ & ſem Lini, addendo Vitellos ouorum num. ij. Terebinth. diſcolatæ ʒ.ij. inijciatur ſæpè: addendo tandem etiam Mel ad deterſionem.

Vnguentum Baſilicon diſſolutum in Lacte, vel Oleo communi, infuſum, maturatiuum eſt vſitatũ.

Ægyptiacum vnguentum, vbi ſecundinam putreſcere ex pure emanante cognoſcimus, diſſolutum in Lixiuio & iniectum, potenter abſtergit & naturam ad expulſionem ſollicitat.

In aluum quoq; ſuppoſitoria indita, aluum ſoluendo, non tantùm faciliorem partum reddunt, ſed & ſtimulando, conatum augendo, qui in fœtus expulſione requiritur, præſertim ſi is ceſſarit & tamen neceſſarius ſit, & quia vicinum vterum quoq; mouet, plurimùm iuuant. Imprimis autem Clyſmata infuſa vtrumq; præſtant, & veluti topica vtero proximè adhibita fiunt remedia; quæ potentiùs

adhuc, quàm extrinſecùs admota operátur, de quibus nunc agemus, ex quibus & Clyſter parari poterit, ſicuti illic dicetur.

Inſeſſiones ad relaxandas vias vltimo menſe, ſi difficulter parere ſoleat, ſæpe vſurpandæ. Ex aquâ calidâ; addito interdū decoctio emollientium, poſteaq; axungijs, butyro & oleo venter inungendus.

Prǽſertim verò, cùm in partus eſt difficultatibus, ſi in balneo ſedeat, vel eo fomententur ventris inferiora, ad dilatandum, fœtumq; promouendum, magnum adfert adiumentum.

Quod cùm laxare prǽcipuè volumus, ſic fiet: ℞. bulborum, Liliorum, rad. Bryoniæ, recentium ana ℔.ß. Altheæ, Maluæ, Parietariæ, Caulium ana M.j. ſemin. Lini & Fœnogr ana ℥.ß. fol. Chamom. Meliloti ana P.j. fiat decoctio pro inſeſſione vel fotu. Vel ſumatur illius ℔.j atque additis Melle, Oleis, ſucco Mercurialis. Hiera: fiat clyſter.

Si verò vrgere fœtum volumus aut ſecūdinam: ℞. rad. Bryoniæ rec. ℔.ß. rad. Dictamni, Ariſtolochiæ vulg. ana ℥.ij. Pulegij, Sabinæ, Rutæ, Artemiſiæ ana M. . Lupinorum, baccarum Lauri, Iuniperi conquaſſ. ana ℥.ij. flor. Lauandulæ P.iij. fiat decoctio in aquâ, addito Vino: Vtatur vt dictum eſt: Vel Clyſtere adhibitis prædictis, ex eo fieri poterit.

Pannus intinctus in decocto rad. Ariſtoloc. rot. herb. Pulegij, Satureiæ, facto cum Vino, ventrique applicatus, ad ſecundinas educendas probatur.

Lotiones pedum & crurum ex enarratis quibuſdam, vel omnibus, cùm balneo non vtuntur, quoque adiuuabunt.

Vnctiones poſt balneum, vel per ſe factæ, idem præſtant, quibus venter imus totus anteriore ſede, & inferiùs cum pudendo, lumbiq; poſteriùs cum coccyge inungi debent.

Relaxans ſic fiet linimentum: ℞. ol. Liliorum, Chei-

Cheirini, Anethini, Butyri, axung. Anſeris & Gallinæ, mucilag. ſemin. Lini & Fœnogr. ana ℥.j. miſceantur, adde Croci ʒ.ß.

Vnguentum reſumptiuum idem præſtabit.

Ad fœtum verò promouendum hoc modo: ℞. olei Cheirini, Rutacei ana ℥.ij. ſucci Sabinæ, Artemiſiæ ana ℥.j.ß. ſucci Porri ℥.ß. coquantur ad ſuccorum conſumpt. adde Myrrhæ, Galbani diſſol. in Aceto ana ℥.ß. Styracis liquidæ ʒ.j. rad. Azari, Ariſtoloch. Cyclaminis ana ʒ.j. Cinamom. ʒ.ß. Croci ℈.j. Ceræ q. ſ. fiat vnguentum.

Emplaſtra præſertim vmbilicó, pectini, pudendo adhibita, validiùs adhuc operantur. Efficaciſſimum hoc eſt: ℞. recentium omnium. rad. Porri, Polypodij ana ℥.ij. Ariſtoloc. vulg. ℥.j. Artemiſiæ, Caulium, Origani, Tanaceti, Satureiæ, fol. Iridis ana M.j. contundantur, addendo farinæ Lupinorum ℥.j. applicetur inſtar cataplaſmatis, renouando cùm areſcere incipit.

Cucurbitulæ, Frictiones, Ligaturæ in coxis & pedib. adhibita, deorſum reuellendo, partum quoque accelerant.

Amuletis plurimùm vulgus tribuit, præſertim in partus difficultatibus, quæ ſi non viribus, ſaltem, quia dum ſpem bonam illorum vſu mulier concipit, animum addendo, iuuare poſſunt.

E multis probata magis ſunt, ſi exuuiæ ſeu ſpolio ſerpentis cingatur.

Crocus collo appenſus. Magnes manu retẽtus.

Lapis ætites, coxæ aut plantis pedum alligatus.

Polypodium elixum pedibus admotum.

Superſtitioſa verba, Intuitus, & vt certa quædam à marito maſticentur antequam applicentur, omittimus.

DE VITALIS MO-TVS DEFECTV.

CAP. X.

Genera.

VITALEM motum, operationẽ illam vocamus, quâ omnes totius corporis partes viuunt. Vitaq; dicitur: cuius defectum, quem & Virium defectum nòminamus. in partibus quæ mouentur, non ſolùm in motu voluntario, tunc quoque, ſed alijs de cauſis, quàm in motus impotentià dictum fuit, quæ, viribus vitalibus nihilominus perſiſtentibus, accidit, labefactato, cognoſcimus, ſed quòd & reliquæ omnes functiones vitales & naturales, in partibus tàm mobilibus quàm immobilibus, ſublatæ vel imminutæ ſunt. Quod aliàs generatim toti corpori, interdum ſpeciatim certis accidit partibus.

Totius corporis virium defectum, non ſolùm ex functionum omnium dictarum lapſu, ſed & ex motus cordis, & arteriarum pulſus remiſſione deprehendimus & iudicamus: variatq; quòd vel debiliora hæc ſunt, vel omnino ceſſant.

Imbecillitas virium generalis Schwachheit *Germ.*

Debiliores ſi ſint vires in vniuerſum, motusque dicti ſegniùs procedant, Imbecillitas generalis dicitur. Germ. Schwachheit vocant. Eſtq; imbecillitas hæc nunc maior, nunc minor; aliàs ab ortu homini connata; aliàs poſtea ſuperueniens; quandoq; morbos præcedit; interdum in morborum principis vel progreſſu, aut circa finem inuadit.

In quâ corpus vniuerſum ægrè & difficulter actiones obit, non vt in motus impotentià membris reſolutis, aut ipſorum actionibus alio modo impeditis, ſed languidis ac veluti conquaſſatis: idq; plus minúsve, prout maior minórve debilitas exiſtit.

Arteriarum motus ſeu pulſatio aut pulſus, vt vocant, tunc quoque imminutus eſt. Et vel arteria non quantum oportebat dilatatur, paruuſque pulſus dicitur: Vel mox, cùm premitur rémittit, pulſuſque minor fit, qui Languidus vocatur: Vel tardè arteria extenditur, qui pulſus Tardus appellatur. Vel ex longis interuallis pulſus fit, qui Rarus nominatur: Vel nunc vnum, nunc duos, nunc plutes ictus intermittit, qui Intermittens pulſus dicitur: Vel admodum eſt obſcurus, in duobus vel plu ribus iam enarratis generibus, delinquens, quales plures inueniuntur ſpecies, ſicuti pulſus Miurus, Formicans, & Vermicularis appellati.

Cordis motus imbecillis ſimiliter exiſtit. Et tunc remiſſiùs & tardiùs, vel lentè admodum mouetur. Reliquas verò differentias, quas in pulſibus obſeruare ſolent Medici, in corde vix annotant, neque deſcribunt, cùm ſufficiat arterias tangendo, vires vitales quo pacto ſe habeant æſtimare, præſertim cùm pulſui, cordis motus, niſi aliis concitetur, plerunque reſpondere ſoleat: & ex reſpiratione quoque, cordis defectus aliquomodo cognoſcatur. *Extrema imbecillitas in Agone mortis.*

Summa virium eſt proſtratio in Agone dicto, qui mortem, vitæ & virium omnium terminum & finem, proximè anteire, & breuiùs longiúſve durare, grauiùs mitiúſve ante obitum ægrum exercere ſolet. In quo, etſi iam ob cõflictum illum, quo mors cum vità luctatur, aut ob conuulſiones, quæ aliquando ſuperuenire ſolent, membra adhuc exagitentur, vires tamen extremè deiectæ & collapſæ ſunt. Et pulſus aliquoties intermittere & ſenſim deſinere incipit; flammæ inſtar, quæ deficiente nutrimento, cùm ferè extinguitur, tamen pauxillum reſiduum veluti lambendo, rurſum ſe erigit, quo mox abſumpto, penitus deficit; ſic pulſus nunc ſe recolligens nonnihil, mox remittens, do-

nec omnino quieſcat, inæqualiter ſe habet. Vti & cordis motus & reſpiratio, quæ antequam deficiant, prius in illo agone laborantia, valde concitata ſunt, ita vt & thorax vniuerſus concutiatur, alæque narium motu agitentur: ſudorque è corpore crepitusque per inferiora (vnde animam eos cacare Poëta ludit) erumpunt, & morte iam proximâ ſenſim exteriora, quæ calor primûm deſerit, vt pedes, manus, naſus, poſtmodumque ceteræ partes, ſaltem pectore adhuc aliquamdiu calente, refrigerantur. Donec iam omni ceſſante reſpiratione, ore oculiſq; apertis permanentibus, & colore corporis in luteum conuerſo, quibus certis ſignis illos iam extinctos cognoſcimus, vitæ finem faciant, animaque corpus derelinquat.

Virium lapſus, Syncope. Sublatæ ſunt aliquamdiu, viuente nihilominus nomine, vires omnes, functionesque totius corporis, eſtq; præceps virium lapſus, ceſſante & motu & pulſu arteriarum, vel penitus, vel ſaltem eatenus vt amplius tactu non deprehendi poſſint, in affectu qui Animi ſeu virium defectus, Deliquium, Lipothymia, Lipopſychia Græcis, Germ. Omacht/ quaſi ſine viribus, & ſi grauiùs afficiat, Syncope appellatur. Reſpiratione tunc quoque omni abolitâ, adeò vt ne minimum quidem illius, pennâ naribus admotâ, aliiſve indicijs explorari poſſit; quæ & in hoc ſolo caſu tamdiu, quamdiu ille perſeuerat & cordis motus ſiſtitur, cùm tunc reſpiratione minimè opus habeat, nec eâ etiam frui poſſet, citra hominis interitum, ceſſare poteſt: ſicuti verò dum cor mouetur, quia eâ continuò, ad ſpiritus vitalis generationem indiguit, illâ diutius, citra extinctionem carere minimè potuit, & ſi tunc intercluſa ſit reſpiratio, hominem mori neceſſe eſt. Corruunt quoque, & labuntur ſubitò & inopinatò, præcedente ſaltem, interdum aurium tinnitu & ſibilo, ilico amiſſis

amiſſis viribus, ſi grauis ſit ſyncope, vt in apoplexia; à quâ tamen, quod illic pulſus cordis & arteriarum, & reſpiratio, licet difficilis & obſcura ſit, perſiſtant, quæ ſicuti dictum, in hoc caſu omnino deſinunt, diſtinguitur. Sudor frigidus, quem Syncopticum vel Diaphoreticum vocant, ſic prehenſis emanare ſolet: non ob digeſtam, vti volunt, ſolidorum ſubſtantiam, ſed potius ob conflictationem naturæ & ſpirituum diſſipationem; quæ & tanta eſt, vt non tantùm tenues in ea humores erumpant, ſed & excrementa craſſiora ſtercus & vrina profundantur. Et quia tunc calor in exterioribus corporis quoque euaneſcit, exteriora illorum, cum ſudore adhærente, frigida exiſtunt: pallorque vniuerſum corpus occupans, illis locis quæ naturaliter rubere deberent, vt labijs potiſſimùm, ſe primùm manifeſtat.

Particularis virium debilitatio, priuatis organis tàm internis, quàm externis nonnunquam accidit: quæ ſe in functionum illorum omnimodâ imbecillitate prodit, atque Imbecillitas illius partis dicitur; non quæuis à morbo progreſſa, ſed illa, quæ ob viuidam illam vim quâ viuunt, labefactatam, ſicuti in cauſis explicabitur, euenit. Qualis, exempli gratiâ, ventriculi, hepatis, cerebri, oculorum, artuum vel membrorum nonnunquam occurrit imbecillitas: quæ, cùm alia ſecum quoque adferat accidentia, quibus melius cognoſcitur, illis in locis tractabitur.

Imbecillitas particularis.

Cauſæ.

CAuſa virium totius corporis lapſus, animi deliquij & partium priuatarum imbecillitatis, à partium ſimilarium ſpiritu illis connato & inſito, vt vocant ſpirituoſam partium ſubſtantiam conſtituente, & vim viuificam ſeu vitam, vi-

In ſpiritu vitali inſito, quod ſpiritu in [illegible] te [illegible] oneca tur at hu-

mido viuiſico nõ alatur: aut quòd alioquin abſumatur, cauſa eſt omnium Virium defectuum.

res & calorem, vt vocant, natiuum illis conferente, dependet. Qui inſitus ſpiritus ſeu calor, ſingulis partium ſubſtantijs ingenitus, vti & cordi ipſi, (qui ei etſi aliàs ſpiritu etiam abundet, nihilominus ad vitam fuit neceſſarius) cùm à ſpiritu vitali dicto, in cordis ſiniſtro ventriculo genito, & per arterias omnibus corporis partibus, vti & ipſius cordis ſubſtantiæ per arterias coronarias communicato, atq; influente, vnde Influens ſpiritus dictus, vt continuò foueretur viribusque nouis inſtrueretur, opus habuerit, vt influens ſpiritus illius inſiti tanquam materia ex quâ ſuſtentatur, copiosè generaretur neceſſe fuit, qui, cùm facile rurſum diſſipetur, magnâ copiâ corpus vniuerſum ſingulasq; illius partes perfundere debuit. Atque inde eſt, quod cor generationis illius ſpiritus officina materiâ requiſitâ, aëre ſcilicet & ſanguine è quibus eum format, perpetuò indiguit: quamobrem ſi illis deſtituatur, vel hæc parciùs illi offerantur, cauſa vna, quare vires deficiant, exiſtit. Vti fit ſi reſpiratione interclusâ, aëre cor diutius priuetur: tunc enim ſi cordis motus non priùs ob alias cauſas, ſicuti in animi deliquij cauſis dicetur, ceſſarit, ſed perſeueret, ſuppreſsâ reſpiratione homo extinguitur; cùm cor, per motum dilatatum aliquoties, ſi non materiâ ſpiritus vitalis impleatur, concitat atque extinguatur: quod illi dum non mouetur accidere minimè poteſt, cùm ſpiritu proprio vti & reliquæ partes adhuc aliquamdiu frui, viuere & ſubſiſtere poſſit: ſicuti per ſyncopes accidere, & ob eam cauſam in eâ ſatis longo ſpatio reſpiratione abolitâ, nihilominus tandem ad ſe redire iterum, docuimus. Verùm cùm & ſanguis, aëri in pulmonib. permixtus, materiam ſpiritui animali gignendo idoneam præbeat, ſi ille adeò per magnam atrophiam abſumatur, aut in vaſis obſtruatur, vt illius ibi ſit penuria,

ria, vigilius hoc quoq; plurimum incommodabit: quod tamen viuete homine, vt adeo exanguis fiat & vt pulmones tantam ſanguinis in ſe continentes copiam, ita inaniantur, aut vt vaſa illius tam ampla, per quæ ſanguis à corde cum aëre rapitur, adeo obſtruantur, euenire vix poteſt. Cæterùm non tantum ex eo, quòd hi ſpiritus influentes non generentur, ſed & quòd geniti, admodum ſubitoque diſſipentur, cùm nec tunc inſiti diutiùs perſiſtere queant, vires concidunt. Idq; quando vel omnino euaneſcere, corpusq; deſerere incipiunt, in agone mortis, illudque in morte poſtea penitus derelinquunt: Vel ſaltem ad tempus a corde recedentes, mox iterum redeunt, in animi deliquio: Vel alias pauciores quàm oportebat exiſtunt; in imbecillitate. Verùm, cùm hic ſpiritus inſitus, præter influentem quo fouetur, etiam humido primogenio appellato, in quo reſidet, nutriri & tanquam pabulo paſci, & cùm continuò deperdatur, ſic conſeruari debuerit, illius humidi, ſubſtantifici etiam nominati, penuria ſe offerat vel defectus, vires quoque collabi neceſſe eſt: atq; ſic prout vel in corde, (nam & illius ſpiritus inſitus proprio illic humido ſuſtentatur) vel pluribus paucioribúsve partibus accidit: occaſionem vel morti, vel generali aut particulari imbecillitati præbet. Sed & ſi inſiti ſpiritus ſeu ſpirituoſa dicta partium ſubſtantia abſumatur, vel, vt loquuntur, calor natiuus extinguatur, vel languidior fiat, aut, vti quoq; dicere ſolent, pars refrigeretur, tunc ſi illud in corde fiat, (quod & proprium ſuum ſpiritum inſitum, vti modò diximus, habet, præter vitalem, quo illius ventriculus redundat, alioquin enim proprijs arterijs coronarijs non indiguiſſet) illaque conſumatur, mors, vel ſi imminuatur, generalis languor totius corporis, vti particularis membrorũ imbecillitas, ſi in illis hoc accidat,

ſequuntur. Verùm à quibus cauſis, hæc ſpiritus inſiti influentisque, à quo ille ſuſtentatur, fiat diſſipatio, illiusque humoris quo alitur conſumptio contingat, & quomodo ab inſitis cauſis, aduentitijsque proficiſcatur, nunc indagandum.

Aetatis decurſu humidi viuifici conſumptio, cauſa imbecillitatis virium. Inſitis de cauſis accidit, vt quibus copia ſpiritus inſiti, ſeu caloris natiui, & humidi primogenij contigit, robuſtiores & viuaciores exiſtant: quibus verò minimè, debiliores ſint, & ad mortē citius properent. Et cùm viuidus ille humor, olei inſtar a calore ſpiritus illius ſenſim abſumatur, tandemque conſumatur, fit ætatis decurſu, vt per ſenium debiliores fiant, demumq; extinguantur.

Morbi, ſpiritum influentem & fixum diſſipantes, cauſa imbecillitatis virium. Inter aduentitias cauſas, externæ internæque & morbi omnes, quęcunq; vel admodū & vehementer infeſtant, vel quæ diu affligunt & perſeuerant, ſpiritus vitales diſſipare ac tandē etiam inſitos cum humore in quo tanquā ſubiecto hærent, abſumere poſſunt, ſicq; prout agunt, virium lapſum plus minúsve, grauiorem cauſare. Quæ es ſequentes potiſſimùm, quæ id agunt, cauſæ exiſtunt.

Euacuationes ſpiritum influentem & fixum diſſipantes, cauſa virium defectuum. Euacuationes nimiæ & frequenter factæ, vel caſu vel ſtudio, vel in morbis contingentes, ſpiritus exhauriendo vel diſſipando, vires deijciunt: præſertim ſi vtilium humorum, vt ſeminis in gonorrheâ, vel per venerem ſint excretiones, quę immoderata admodum ſpiritus & humorē ſpirituoſum abſumendo, vires labefactant, & vti vocant, enervant: Vti & ſanguinis profuſæ hæmorrhagiæ. Sed & excrementorum immodicæ deiectiones, ob ſpirituum tunc quoq; agitationem, ſummopere virtutem proſternunt: vti in diarrhœis: ſudoribus nimijs frequēter: & mictu copioſo, interdum euenit. Cùm & eorum quæ præter naturam ſunt; vt aquæ in hydropicis, & puris in empyemate, ſubitanea & omnimoda effuſio, debilitet. Quæ excretiones violen-

violentæ, ſi cum dolore iungantur, veluti in dyſenteria, vt vires magis corruant, procreabunt.

Dolor grauis, cùm admodum ſpiritus exagitet, illos, vt ad partẽ quæ eo affligitur, affatim cum ſanguine ferantur, & veluti ſuppetias in hoſte abigendo ferant, commouendo; imbecillitatem quoq; & ſi vehemens ſit dolor, animi defectum parit. Imprimiſq; ſi pars quæ patitur, cum corde magnam habeat affinitatem: vnde & qui cardialgiâ laborant, ob oris ventriculi hunc conſenſum, tantopere proſternuntur, animoq; facilè deficiunt: peculiariterque hæc animi defectio Cardiaca appellatur. Sicuti in alijs etiam morbis, quôd dolore vehementi conflictantur, vel eo diu infeſtantur, virium proſtrationis cauſa exiſtit. *Dolor ſpiritus exagitans, cauſa Virium proſtrationum.* *Orificij ventriculi dolor, cauſa Animi deliquij in Cardiaca.*

Animi affectus ſubitanei & magni, quia in illis ſpiritus extrorſum introrſumve cum impetu, feruntur, debilitatem cauſant, quandoq; lipothymiam; ſæpè mortem accerſunt. Sic gaudio nimio profuſis ſpiritibus ad exteriora, aliquos ſyncope corripi vidimus, mortuos alios legimus. In irâ quoq; etſi ſpiritus admodum efferantur, adeò vt rubore irati ſuffundantur, cùm tamen mox iterũ remeent, vti pallor mox ſubſequẽs oſtendit, vix in vitæ periculum veniunt, admodũ tamen eos quoq; ſubitâ hac mutatione debilitari, tremor quem patiũtur, oſtendit, & laſſitudo, quæ licet ira iam deferbuerit, remanet. Neq; autem, quòd ob iram, vti ex gaudio, non moriantur, cauſa hæc, quod robuſti tantùm irati fiant, vti putarunt, exiſtit, cùm & ſenes & ægri ſimul ad iram proni, facilè cômoueantur. Terrore verò magno, ſpiritibus vehementer commotis, aliquos extingui, frequentiùs verò admodum debilitari, contingit. Quod pudor & verecundia eandem ob cauſam facere poſſunt; quibus & Homerum è medio ſublatum ſcribunt. Sed & perſeuerãte diuturniq; *Animi affectus ſpiritus exagitantes, cauſa Imbecillitatis & Syncopis.*

ſi validi ſint affectus, triſtitia, aut metus aſſiduè, cogitatione indeſinenti, ſpiritus exagitantes, tandem eoſdem abſumunt, & vt inquiunt, oſſa exiccant: ſic hanc ſpirituum conſumptionem appellantes.

Calor, ſpiritus diſsipãs, ipſorumq; pabulũ abſumens, cauſa Imbecillitatis.

Calor intenſus & perſeuerans, ſpiritus non ſolùm diſſipare, ſed & eos ipſorumq; nutrimentum abſumere poteſt. Si ab æſtu, igne, labore, corpus calefactum debilitatur, animoq; interdum deficit. Quod & in febribus continuis atq; intermittentibus, calore in ſummo exiſtente, aliquando accidit, & in cauſone hominem nonnũquam conficit. Sed & in febribus hecticis calor cordis extraneus, licet non magnus, perſeuerans tamen, humidum primigenium non cordis ſolùm, ſed & partium ſolidarum depaſcens, ſpiritusque abſumens: vires deijcit hominemq; tandem conſumit.

Frigus, calorem natiuũ reſtinguens, cauſa Imbecillitatis.

Frigida intemperies calorem natiuum extinguit, vel remiſſiorem facit. Ita refrigerato vniuerſo corpore in aëre frigido, aliqui mortui ſunt: quod & in aquâ frigidâ moram trahentibus, poteſt accidere. Et partes quoq; certæ corporis frigore intenſo, interdum ſiderantur, & emoriuntur, vel ita debilitantur, vt poſtea rectè ad ſe ampliùs redire nequeant: Quod ex frigidæ potu, ventriculo etiã euenire poteſt. Quò & referre poſſumus, ſi ob intermiſſionẽ exercitij & ocium, partes frigidiores, calore natiuo non in actum deducto, & torpidiores fiãt. Ab aliorum potentiâ refrigerãtium longo vſu, intrinſecùs vel extrinſecùs adhibitorum, imbecillitatem quoque partes contrahunt, vix autem omnimodam, ſicuti ab actuali frigore, caloris natiui extinctionẽ patiuntur. Licet hoc, à narcoticorum ſummâ frigiditate, fieri poſſe, hactenus creditũ ſit; quæ nos non refrigerãdo, ſed cerebrũ ſtupefaciendo nimio ipſorũ vſu mortẽ inferre, alibi docuimus. Sed neq; obſtructis frigore poris, calorem tũc, quod non euenire

tur,

tiletur. ſuffocari, vt vocant, concedimus: cùm ſicuti alibi docuimus, cutis non vt aërem intromittat, ſed è corpore aliquid potiùs emittat, perforata ſit.

Qualitas maligna, totâ ſubſtantiâ cordi infenſa, ſi illud inficiat, aut ſpiritibus illius permiſceatur, vt illius vis & calor natiuus, & per conſequens omnium corporis partium extinguatur, vel diminuatur efficiens, mortem vel ſyncopen vel imbecillitatem, pro diuerſitate illius qualitatis, procreat. Ita ex peſtiferâ illâ aurâ, peſte correpti, ſubitò viribus deficiunt, animo delinquunt, citoq; moriuntur. Aut aliâ noxiâ qualitate cordi aduersâ infecti, morbo contracto, adeò proſternuntur & periclitâtur: ſicuti in febribus ſyncopalibus, ob id, dictis, quòd ſemper cum ſyncope inuadant, accidit. Et ex veneno ſumpto, vel ictu, corpus ſubeunte, aut in corpore genito, cordi inſidiante, in vitæ diſcrimen veniunt, aut virium lapſum patiuntur. Quod & partibus ſingulis accidere poteſt, vt venenum quod illis potiùs quàm cordi totâ naturâ contrarium, illarum quoq; vires vel omnino, vel ex parte peſſundet.

Qualitas maligna cordi infeſta, cauſa Viriũ defectuum.

Solutio continui ex vulnere in corde facto, ſi ad ventriculum ſiniſtrum vſq; penetret, quia tunc ſpiritus ſubitò euaneſcunt, omnium virium proſtrationem & mortem ſubitaneam inducit. Si verò ad dextrum illius ventriculum permeet, aut in ſuperficie illius venas coronarias diſcindat, & tunc ob hæmorrhagiam magnam, vitâ mox priuantur. Euadere aliquos vix puto poſſe, etſi ſola ipſius ſubſtantia diuiſa ſit, cùm pars princeps tales læſiones perferre nequeat. Ex vlcere tamen illic à cauſis internis genito, ægrum ſenſum cõtabuiſſe, antequam extingueretur, ſe obſeruaſſe Fernel. ſcribit. Quod & ex rumore, ſi cor illud pateretur, fortè contingeret; quæ tamen & rara, & cùm cor non ſentiat, cognitu, homine non aperto, ſunt difficilima. In

Vulnus in corde, cauſa Virium lapſus & Mortis.

Corruptio partiu, cauſa imbecillitatu particularu.

partibus alijs corruptio magna & putredo, calorem illarum viuificum quoq; extinguunt.

Curatio.

Virium imbecillitatum & lapſuum: vti & ſyncopes curatio.

HÆc quâ ratione in virium defectibus diuerſis, & potiſſimùm in generali imbecillitate, & ſummâ virium proſtratione, atque animi deliquijs & ſyncope, inſtitui debeat, hîc explicabitur: quæ & priuatis partiũ debilitatibus conueniet, licet in illorum alijs ſymptomatis, quæ illas comitari ſolent, quâ ratione vires quoq; ipſorum reparari debeant, explicemus. Pro cauſæ autem varietate, quæ virium defectum parit, hîc & agendum & prædicendum. Quæ ſi ob aëris penuriam, reſpiratione ſublatâ, procedat, quomodo reſpiratio reuocanda ſit, in illius defectu explicatum fuit. Si ab ortu vel ſenij causâ, quod alijs citiùs alijs tardiùs ſuperuenit, debiliores ſint: cùm neque inſitas cauſas mutare, aut humìdum radicale, vt vocant, ſucceſſu ætatis amiſſum, reparare queamus, aut mortẽ auertere, fruſtra laboramus. Ab euacuatione nimiâ vires deiectæ ſi ſint, noxa grauior erit, ſi à Venere aut hęmorrhagia id fiat, quam imbecillitatem hydrops ferè excipit: à ſudoribus ſi deficiant, reprimẽdi: vti ſuo loco dicetur. Si à dolore debilitentur, cauſa illius primum auferenda, dolorq; mitigãdus eſt, imprimisq; ſi cardialgia ſyncopen aut imbecillitatem pariat, illius causâ vomitum prouocamus, euacuamus, vẽtriculumq; roboramus; ſicuti in cardialgiâ explicabitur. In animi affectibus, gaudio aliquos ſubitò extinctos, docuimus: imbecillitas, quæ ab alijs mentis doloribus, gignitur, ſi diutiùs perſeuerarit, & præſertim à terrore impreſſa maneat, ægrè quoq; reparatur. Si ab intemperie calidâ vel frigidâ id fiat, contrarijs emendãda. Qualitas maligna, peſtilens, venenata ſæpè interficit: quorum nomine eua-

ne euacuationes inſtituimus, ipſorumq́, vim antidotis refringimus. Solutio continui in corde facta, lethalis eſt; & corruptio omnimoda viſcerum aut partium, inemendabilis.

Hiſce obſeruatis, nihilominus, etſi deſperatum ſit malum, vires reſtaurantibus & cordialibus illos aliquamdiu adhuc etiam in ipſo mortis agone, ad extremum ſpiritum vſque ſuſtentare ſtudebimus. Vel ſi adhuc ſpes aliqua, aut imbecillitas non adeò impreſſa ſit, vt curari poſſit: vt ſi fiat ab euacuatione aut dolore, animi affectu, aut poſt morbum relicta ſit debilitas, illis eò audaciùs cumque meliori ſpe ſucceſſus vtemur: & ſi ſyncopen inducant, quæ illos à paroxyſmo mox liberare poſſunt, hocque finito, quæ ab eo præſeruare, exhibebimus & adhibebimus. Quorum omnium exempla quędam hîc proponemus.

Reficientia vires, Cordialia dicta remedia.

Nutriantur alimentis, quę bonum ſuccum & copioſum etiam minimâ quantitate generant, quæ facilè concoquuntur, ea ſæpè parumq́; de illis exhibendo: potiſſimùm ſenes & qui à morbo debilitati conualeſcunt, & ex magnis euacuationibus vires amiſerunt. Et ſi in ſummâ debilitate craſſiora digerere nequeant: dentur iuſcula, cõtuſa, expreſſa, congelata; ſicuti hæc varijs artibus parantur.

Iuſculi forma hæc eſt conueniens: ℞. iuſculum Gallinæ vel Caponis, & in eo decoque parùm Oryzæ & fol. Borraginis tenera, recẽtia, adde in fine vitellum Oui, Aceti roſ. parùm vel ſucci Pomorũ acidorum aut Citri vel Vini, parùm, Maioranæ & Nucis moſch. Croci tantillum, Salis q.ſ. Detur.

Vel pulpa cocta carnium Caponis, vel Gallinæ ſumatur, contundatur & cum iure diſſoluatur, additisq́; prioribus, exhibeatur.

Ex vitello Oui, Vino Sacchuro & Butyro edulium Germanorum, valde vires reparat.

Succus qui ex Capone aſſo exprimitur, vel dum torretur, emanat in ſartaginem, ſi ablata pinguedine, oui vitello permiſceatur, addità Nuce moſch. & Sale, & coquatur, efficax erit reſtauratiuum.

Congelata ex ſuccis hoc nomine varia fiunt. Sumendo Caponem præparatum, inciſum cum paucâ Vitulinâ leuiter ſalitâ & aromatizatâ, nullo liquore vel pauco Vino ſaltem addito, eaque diu admodum vaſe incluſà, in aquà bulliente coquendo, ſuccumque poſtea, qui ab illis ſeparatur ſenſim effundendo, & à pinguedine colando. & donec congeletur in frigore ſeruando: qui per ſe reliquiſque permixtus exhibebitur.

Vinum præ cæteris ſubitò vehementerque reficit, cuius effectum veluti actu agentis, in momento ægri experiuntur, eoque refocillantur, etiam hi qui animi deliquium paſſi ſunt. Datur per ſe, fragrans ſubdulce; interdum ſaccharo dulcoratum: interdū etiam aromatizatum cinamomo aliisve.

Panis micâ intinctà in Vino prętanti, reficimus eos qui animo deliquerant: addito interdum ſucco Pomorū, Limonum vel Granatorū & Cinamom.

E medicamentis quæ exhibentur ad ſpiritus, humoremque, pabulum ipſiūs, conſeruanda & recreanda, ſequentia ſunt.

Aqua Cinamomi ſtillatitia propinata hîc valde iuuat.

Vſitatum hoc eſt: ℞. Iulep Roſacei ℥. ij. aquæ Cinam. ℥. ß. Capiat frequenter.

Vel ſic: ℞. ſucci Pomorum fragrantium acidulorum ℥. ß. Vini maluatici & aquæ Cinamom. ana ʒ. ij. Bibat.

Aut hoc modo in cardiacâ paſſione: ℞. aquarū Meliſſæ & florum Lauandulæ ana ℥ ß. aquæ Cinamom. ſucci Limonum vel Pomorum, vt dictum. Vini maluat. ana ʒ. ij. Bibat.

Iulepis

Iulepis frequenter vtuntur, præſertim in febribus & ſiti: ℞. ſyr. Viol. Bugloſſi, Nenuph. ana ℥.j. Iulep Roſacei ℥. ß. aquarum Roſ. Bugloſſi vtriuſque, Meliſſæ ana ℥.ij. Cinamom. ℥. ß. miſce: Bibat ad ℥.ij. vel iij.

Deſtillatum inſtaurans dictum, ſæpè exhibendum: ſic paratur: ℞. Iuris Capi & cordis Bouis vel Cerui, ſimul perfectè cocti menſ j. Vini Maluatici ℔.j. pomum Arantium vel Limonium, vel aliud, vt dictum, diſſectum in partes, vnum vel duo, rad. Galangæ, fol. Meliſſæ ana ʒ.j. Cinamom. ℥.ß. Gariophyl. ʒ.ij. ſem. Coriandri, Ocimi, flor Roſ. Scabioſæ, Bugloſſi vtriuſque ana ʒ.j. Croci ℈.j. raſuræ cornu Cerui, Eboris ana ʒ.j. miſce; eliciatur aqua: quæ per ſe datur, vel cæteris commixta.

Vel ſic: ℞. cort. Citri ſicci, rad. Angelicæ, fol. Meliſſæ, flor. Borrag. ſem. Ocimi ana ʒ.ß. Cinamom. ʒ.iij Gariophyl. ſpec. Diamargarit. frigi. ana ʒ.j. infundantur in Vino deſtillato: Detur infuſi, coch. j. vel ij. cum Saccharo roſ. tab. vel Vino albo.

Cordiales dictę potiones, quibus in agone quoque mortis, ægrũ letho eripere ſtudemus, ſic fiunt: ℞. confect. Alkermes ℈.j. pulu. Diamarg. frig. ʒ.ß. ſyr. de Acetoſ. Citri ℥.ß. ſyrup de Papau ʒ.iij. cum aquâ Roſ. Bugloſ. & Cinamom. fiat potio. Hæc & in doloribus hominem proſternentibus vtilis, auctâ præſertim ſyr. Papauerini quantitate.

Vel ſic, quæ & in veneno ſumpto conueniet: ℞. confect. de Hyacintho ʒ.ß. vel ſi non habetur, ſpec. Diamarg. frig. Diamoſchi dulc. ana ʒ. ß. ſyr. de Acetoſ. Citri ℥.j. aquarum Scabioſæ, Meliſſæ q ſ. fiat potio.

Theriaca aliaquę Antidota opiata, ſi à veneno aut cathartico violento, animo deficiant, conueniunt.

Tabulæ Manus Chriſti appellatæ, & Diamar-

garitonis frigidi, in vſu ſunt frequenti.

Vel tales fiant: ℞. ſpec. Diamargar. frig. ſpec. Cord. vel el. de Gemmis ana ʒ. ß. ol. Cinamo. gut iiij. Sacchari diſſoluti in aqua Roſ. ℥. ij fiant tabulę.

Vel. ℞. Coralli ʒ. j. fragment. Lapidum pretioſorum, Margarit. raſuræ Eboris ana ʒ. ß. ſem. Citri, Acetoſæ, Ocimi ana ℈. j. Cinamom. Maceris ana ʒ. j. ligni Aloës ℈. j. Moſchi gr. ij. cum Saccharo fiat puluis, vel tabulæ.

Olea Corallorum, Perlarum & ſimilia hiſce addi poſſunt.

Auro potabili, aliorumque elicitis ſpiritibus, vt vocant, elixirq; appellatis, Chymiſtæ ſe non ſolùm vires, ſed & vitam conſeruare, ſeniumq; impedire poſſe, ſatis friuolè pollicentur.

Odore ſuaui prædita, admodum refocillant, & ſyncope prehenſos, vt ad ſe citiùs redeant, efficiũt. Qualia permulta ſunt, odoramenta, ſuffitus, & quę per cubiculum, lectumq; ſparguntur: nos quædam quæ in animi defectibus, naribus adhibentur, & ſubitò parari poſſunt, tantùm proponemus.

Acetum roſaceum ſpõgiâ vel panno exceptum naribus adhibetur: efficacius erit, ſi Pulegium contuſum cum Aceto admoueas, vel Ocimũ. Vinum item olfactum.

Gariophyllos mandere ſolent, & halitum poſtea in nares & os, animo delinquentium, inſufflare.

Vel ſic: ℞. Gariophyl. Santali citrini (quod valde commẽdant) Roſarum ana ʒ. j. Camphoræ ℈. j. contundantur cum Aceto, adhibeantur naribus.

Aliter: ℞. aquæ Roſ ℥. j. aceti Roſacei, ſucci Pomorum ana ℥. ℔. Gariophyl. ʒ. ß. ol. Spicæ gut. j. Admoue.

Ciuetâ illinantur nares, vel Oleis chymicis odoratis, Gariophyl. Cinam. cera albâ ſubactis.

Cordis & pulſuum regioni epithemata vel alia appo-

apponuntur. Vt: ℞. aquæ Roſ. ℥. ij. Vini odor. ℥. ij. Aceti roſ. ℥. j. ſucci Pomorum redol. vel Limon. ℥. ß. Gariophyl. ʒ. j. Croci ℈. j. miſce.

Vel ſic: ℞. aquæ Roſ. Meliſſæ, Scabioſæ ana ℥. ij. Aceti roſ. ſucci Pomorum ana ℥. j. ſpec. Diamarg. frig. ʒ. j. Camphoræ ℈. j. Croci ℈. ß. miſce: fiat epithema.

Pulueres in ſacculo poſiti & decocti in Vino, loco illorum, pulſibus alligari poſſunt: ℞. Gariophyll. ℥ ij. Galliæ moſch. ʒ. j. Croci ℈ ß. ſemin. Ocimi ℈. j. Camphoræ ℈. ß. puluerizentur. Vtatur vt dictum.

Vel inungantur pulſus: ℞. ol. Gariophyl. ol. Cinamom. per deſtill. ana gut. iij. Ceræ parum, miſce: Vngantur pulſus.

Liniatur quoq; cordis regio vnguentis in palpitatione cordis explicandis, vel oleo Iaſmini: vel vnguento Nenuph. Citrino hiſce vſibus deſtinato.

Vel huius loco: ℞. olei Nenuphar. ℥. ij. ſucci Citri, aceti Roſ. ana ℥. ß. coquantur ad conſiſtent. adde Santal. omnium, Roſarum, ſeminis Acetoſæ ana ℈. j. Coralli ʒ. j. Margarit ʒ. ß. Camphoræ ℈. ß. Ceræ q. ſ. fiat linimentum.

Vel applicetur hoc emplaſtrum: ℞. Theriacæ ʒ. j. ß. Cerati ſantalini ʒ. ß. ſp. Diamoſchi, Diambræ ana ℈. ß. miſce: Applicentur.

Sacculus cordialis: ℞. Santalorum omnium an. ʒ. j. ligni Aloës ℈. j. cort. Citri ſicci, ſl. iiij. Cordial. Scabioſæ, fol. Meliſſæ ana ʒ. ß. raſuræ Eboris vel oſſis de corde Cerui ℈. i. ſpec. Diamoſchi ʒ. j. fiat ſacculus, irroretur Vino & aqua Roſ. vel illorum vapore imbuatur. Poſtea cordi applicetur.

Facies ſi irroretur vel aſpergatur aquâ frigidâ: cui Roſacea vel Acetum aut Vinum permiſceri poſſunt, citiùs à paroxyſmo in animi deliquio, liberabitur.

Quod & frictiones ad dolorem vſque factæ; ligaturæ item extremitatum, faciunt.

Compreſſio etiam narium & tractio, Orisq; patefactio, Linguæq; frictio.

Excitanturq; quoq; citiùs clamore & ſtrepitu; & ſi ad alternutationem commoueantur.

Si capite decliui, corpore altiùs collocentur, citiùs ad ſe redeunt.

Quieti extra paroxyſmum maneāt: nam qui debiles ſunt, ex leui commotione animo deficiunt.

DE VITALIS MOTVS DEPRAVATIONE.

CAP. XI.

Genera.

VITALIS motus, quem in functionibus tàm voluntarijs, quàm inuoluntarijs partium, motuq; cordis & pulſu arteriarum ſpectari diximus, ſi deprauatur, nō vt in defectu illius in functionum dictarum defectu, ſic hîc in deprauatis functionibus, in illis obſeruamus: cùm nimiùm vitâ frui, vel corpus vniuerſum aut partes illius nimis robuſtæ eſſe minimè poſſint, & ſi quę motu voluntario aguntur partes, nimiùm aut ſiniſtrè moueantur, hoc ad deprauatum ipſorum motum voluntarium, de quo diximus pertineat. Verùm deprauationem vitalis motus hanc, in pulſu cordis & arteriarum potiſſimùm notamus, cùm vel frequentior vel vehemētior hæc pulſatio, quàm naturaliter eſſe debebat, exiſtit: vel aliàs inordinatè procedit.

Cordis & arteriarū crebra pulſatio, ſiue magna, ſiue parua ſimul.

Frequentior, quàm par erat cordis arteriarumq; pulſus ſæpe fit, tàm in ſanis alioquin, quàm ægris; reſpiratione tunc quoq; vel citâ, vel minimè concitatâ: quem & ſi magnus ſimul ſit, cum moleſtiâ aliquâ

quâ qui hoc patiuntur in thorace, collo, & in capite, & in ipſis auribus, cum dolore in cæphalalgijs ſentiunt: atq; contactu non tantùm ſi frequens & magnus, ſed & paruus & citus ſit, in locis non ſolùm dictis, ſed & in omnibus in quibus pulſus ſe manifeſtant, deprehenditur, & à Medicis in carpo tangitur.

Cordis palpitatio. Vehemens & immodica pulſatio ſeu agitatio & concuſſio cordis & arteriarum, ſymptoma eſt, ſæpè per ſe, aliàs in cacecticis puellis, præſertim antequam menſes erumpant; vel melancholiâ hypochondriacâ laborantibus, eueniens; quod cordis Palpitationem & Tremorem, quia cum inæqualitate aliquâ hic fit motus, appellant. Hæc quia ſemper valida eſt, manifeſtè in pectoris ſiniſtrâ regione pulſare ſentitur, ſæpè & in iugulo, nonnunquam & ſub hypochondrijs, ſiniſtro præſertim; moleſtiam magnam ægro parit, eumq; admodum, ſi perſeueret, debilitat. Aliquoties quoque vi & impetu, coſtas thoracis vicinas impellens, interdum etiam, teſte Fernelio, confringens vel potius luxans aut loco pellens. Quandoq; etiam arteriam ita dilatans, *Aneuriſma.* extrorſumq; propellens, vt tumor, quem aneuriſma vocant, inde magnus in ſede aliquâ corporis apparens & pulſus naſcatur. Remittit quandoq; hoc ſymptoma, citiusque vel tardiùs rurſum redit, aliàs leui ex causâ; aliàs alio tempore. Duratq; paroxyſmus quoque diutiùs interdum; vel breuiùs mitiùsve vel grauiùs, vti dictum, afficit: aut ſtato tempore exacerbatur.

Pulſus inordinatus & inæqualis. Inordinatus & inæqualis pulſus, in prædictis, vti dictum, etiam obſeruatur, moleſtiamque parit. Qui verò leuiùs pulſat, non vt ſymptoma, ſed ſignum tantùm, morbum & vires declarans, conſideratur, eamq; ob cauſam à Medicis tactu exploratur.

Cauſæ.

Sedes affecta.

COr & arterias ſuo motu pulſationem hunc deprauatam efficere, cùm non aliud pulſet, certum eſt. Quorum motum & pulſus, cùm moderatè & decenter fiunt, ſani minimè ſentire debuerunt, idque ne impedimentum hic ſonus & ſtrepitus corpori noſtro adferrent: ſicuti accidit, quando vehementiùs, vti dictum, pulſantibus vicinasque ſedes quatientibus, pulſum hunc ægri cum moleſtiâ ſentiunt, & nonnunquam audiunt: illis præſertim in locis, vbi arteriæ ſunt maiores pluresque, liberæque nec muſculis immerſæ, vt in ſiniſtrâ pectoris regione, non tàm ob cordis ſiniſtrum ſinum & auriculam quoq; ſe mouentem, quàm arteriam magnã, illic à ſiniſtro cordis ſinu prodeuntem, & per ſiniſtrum vertebrarum latus deſcendentem. Dein & in iuguli vtraq; ſede, quam arteria magna aſcendens diuiſaque perreptat, illicque ſoporales & brachij arterias profert. Sicuti & ſub hypochondrijs, ſiniſtro præſertim, tum quia arteria magna illic deſcendens, ſiniſtro potiſſimùm lateri adhuc inſiſtit: tum quia magnas ibi arterias, quæ venæ portæ ramos, ſiniſtrum potiſsimùm, ad viſcera naturalia & lienem propagatos, comitantur, promit. Ob quas cauſas, illis præcipuè in ſedibus, cùm arteriæ vehementer pulſant, pulſus ſentitur moleſtiamque parit. Alijs autem in locis, vbi minores ſunt arteriæ, aut abſconditæ, non adeò, etſi validus quoque ipſarum ſit pulſus, obſeruatur: niſi ob dolorem partis vicinæ, quæ vel leui contactu exacerbatur, arteria ſuo motu eam percutiente, pulſum, eumque cum dolore ſentiunt. Vti in capitis doloribus, ob ſinus cerebri magnos pulſantes, & in inflammationibus, pulſantem hunc dolorem ægri experiuntur, vel ſi ob vicinum neruum, in loco

in loco anguſto, arteriola vel minima validiùs pulſante, eum afficiat: ſicuti in auribus hoc accidere, pulſumq; hunc ſi concitatus ſit, auditui obſtrepere, ſcimus. Sed & in nudis & excarnibus corporis locis, quò arteria defertur, pulſus tàm naturalis quàm deprauatus, contactu explorari, & qualis ſit dijudicari poteſt: quod vti in carpo maximè fieri ſolet, ita & in alijs locis quoq; obſeruatur. Cauſæ verò, quarum occaſione, cor & arteriæ tantoperè ad pulſus illos edendos, cõcitentur, veriores ſunt: ſpirituum vitalium diſſipatio: & arteriarum repletio atque dilatatio: quibus alias quoq; minus probabiles adiungunt Medici: de quibus ſingulis nunc iudicium noſtrum interponemus.

Spiritus vitales influentes dicti, ſi ſubitò aut nimiùm diſſipentur, ita vt inſiti illis frui & gaudere continuò & ſufficienter nequeant, cùm neceſſe ſit, ſemper nouos à corde vniuerſo corpori ſubminiſtrari; idq; per hanc pulſationem cordis & arteriarum fiat: non mirum tunc motum quoque illarum intendi, celerioremque, & ſi cauſa magna ſit, vehementiorem fieri, reſpiratione tunc ſimul concitatâ, quæ ſpiritui vitali, ſicuti dictum eſt, gignendo materiam ſemper ſuggerit: quod & ſpiritibus cum ſanguine agitatis, illiſque cum corde & arterijs vehementiùs calefactis, accidit.

Agitatis nimiùm ſpiritibus, ſubitoq; huc illùc ve propulſis & diſperſis, nec æqualiter corpori communicatis, vt noui mox reponantur, pulſatio hæc cordis & arteriarum cita inſurgit, reſpiratioque intenditur: quæ niſi ſuppetias ferrent, vires mox, ſicuti dictum eſt, collaberentur. Quod à motu corporis & animi, ſicuti in reſpiratione quam quoq; promouet, citâ, oſtenſum fuit, prodire ſolet. Vnde per affectus animi, iram, gaudium, terrorem, metum, pudorem, ſpiritibus commotis, pulſatio hæc

Spiritu[illegible] nimia agitatio, [illegible]

adeo increſcere ſolet, quod cog[illegible]tus, ex pulſus illa ſubita, prop[illegible] cæ, quam deperibat, commotu[illegible] animi, amore ſcilicet p[illegible]odire, deprehendit & con-iecit. Quæ & cauſa eſt verior, quare ex [illegible] cor-poris valido vel celeri, non ſolum [illegible] reſpiratione citâ dictum eſt, ſed & [illegible] tendantur frequentioresq; fiant. Qui[illegible] & citius in debilioribus vel diſpoſitis accidit: [illegible] vel [illegible] exercitium cordis palpitatione, [illegible] huic ma-lo obnoxij ſunt, commouet: ſicut e[illegible] actu ſibi ſtatim ſuperuenire ſolere, quidam n[illegible]ſus eſt, ab eaq; adeò ſe angi, vt niſi deſiſteret, ſuffo-caretur; quod & tandem illi accidit.

Spirituum agitatio cauſa vt cordis palpitatio in huic affectus obnoxijs ſequatur.

Sed & ſpiritibus aliis de cauſis diſſipatis, & vt in agone mortis iam euaneſcere incipientibus, con-citatior, etſi ſumma interim adſit debilitas, eſt h[illegible] pulſatio: per quam natura, in extremo periculo po-ſitis, hoc motu, ſpirituumque recollectione, adhuc ſuppetias ferre nititur.

Incaleſcentibus quoque ſpiritibus vna cum ſan-guine, non tantum quòd tunc efferueſcentes in-quieti ſint, ſed & quia tunc citiùs abſumuntur, fit vt & cordis motus arteriarumque pulſus, vt quod ci-tò deperditur, cito iterum reſarciant, augeantur. Siue hoc ab externis cauſis, calore ſolis aut ignis, internisve fiat; eoque magis, ſi & cor ſimul incale-ſcat: diutiusque perſeuerat, ſi calor ille in eo, ſicuti in febribus contingit, diutiùs impreſſus hæreat. Vel ſi à motu corporis calor ille ſuſcitetur: aut dum calet, corpus exerceat, geminâ tunc accedente cau-ſa. Aut animi talis ſit affectio, quæ non ſolùm ſpi-ritus exagitet, ſed & accendit: qualis ira exiſtit. Aut omnia hæc tria ſimul concurrant, ſicut in exerci-tio pilæ paruæ, nobilem admodum c[illegible]lentem irâ[illegible] correptum, tantopere in pulſatione hac & reſpira-

Spirituum ſuper caleſ[illegible]io, cauſa citæ & magnæ pulſationis.

[illegible] commotum ſuiſſe [illegible] [illegible] pulſus, [illegible] extinctus ſubito fuerit.

Repletis arterijs nimium & dilatatis a ſangui-ne, cuius [illegible] diſtendente, [illegible], & ſpiritu vitali [illegible] maxime præoccu-patæ, non adeo ſanguine, vt venæ, turgidæ & impletæ, cum naturaliter [illegible] ſicuti appa-ret, eſſe debeant) quia tunc amplioribus illis fa-ctis, pulſus illorum, quem prius cùm moderatus erat non ſentiebant, maior plenior que factus, ab ægrotantibus percipitur; vehemens illa & appa-rens circa cor & arterias maiores præſertim dia-ſtole, in cordis palpitatione dictâ, ſuboriri ſolet: tunc potiſſimum moleſtans, ſeq; manifeſtans, cùm affluente hoc ſanguine admodum, vel in ſiniſtrum cordis ventriculum illique connatam auriculam, quæ admodum dilatari poteſt, vel arteriæ magnæ exortum aut progreſſus illius ſedem aliquam, ni-mium ea adimplentur diſtenduntur que. Et tunc iterum remittit, quando ab illis locis aliquomodo refluens, non amplius adeo illas attollit dilatatve. Vel perſeueranter quoq; moleſtat, ſi ita alicubi ar-teria, ſicuti Fernelius ſe obſeruaſſe ſcribit, dilate-tur, vt tumor magnus, aneuriſma dictus inde ſe-quatur: quod intrinſecus, in magnæ arteriæ aliquâ ſede, in pectore, iugulo, hypochondrijs, vel etiam in ipsâ cordis auricula, quæ & ipſa valdè ampliari poteſt, natum, non minus quàm externum aneu-riſma, perpetuo pulſantem ſenſum, in eo loco vbi eſt, mouet: illiusq; cordis palpitationis dictæ, quæ tamdiu durat, hominemque tandem conficit, cau-ſam aliquando eſſe, ſectio nobis, ſi in illis, qui hoc morbo extinguuntur inſtitueretur, ſicuti à qui-buſdam obſeruatum eſt, ſine dubio patefaceret. Ex copiâ autem ſanguinis arterioſi, hæc proficiſci

Sanguinis arterioſi copia & feruor, arterias repiens, cauſa Cordis palpitationis.

potiſſimùm, cùm non aliud arteri[illegible] ant, ſatis patet, Galenusq́; eo, quòd omnes ſanguinis emiſſione ſanari vel iuuari ſcribit, eum videtur innuere. Quæ & pulſatio eo [illegible] ſanguis & ſpiritus illi confuſus, arterijs [illegible] feruidiora exiſtunt. Qualem ſanguinem in arterijs, ſummo ex calore veluti [illegible] atræ comparatum, ſe deprehendiſſe teſtatur quoque Fernelius. Quem nos ſanguinem biliosum, feruidumq́, præcipuè, nunc inquinatum & myxorum in arterijs meſeraicis collectum, maioribusq́; arterijs infuſum eſſe, hiſce demonſtramus. Quòd eiuſmodi ſuccus, qualem in venis meſeraicis frequenter naſci ab eſculentis potulentisq́; alibi docuimus, ſicuti ex venæ portæ ramis in cauam venam translatus, ſanguinem illic accendere & contaminare ſolet: ita quoque in meſeraicas arterias, ſingulis venis meſeraicis annexas, quandoque ſe inſinuat, indeque in maiores arterias per latus, illarum ſanguini confunditur, & cum eo vndiq; etiam ad cor vſq; diffuſus, ſic illas implet, modoque enarrato afficit: eoq́; faciliùs, quòd arteriæ hæ meſeraicæ, propagines magnæ ſint arteriæ, venæq́; meſeraicæ à venâ cauâ minimè proficiſcantur, nec illi niſi intermedio hepatis ſubſtantiæ, continuentur. Hincq́; adeò frequens hic affectus virginibus, cauſâ ſuppreſſorum menſtruorum, malum acquirentibus habitum, melancholiaque hypochondriacâ laborantibus, exiſtit: in quibus, vbi venarum, & arteriarum ſanguinis plenitudo vitiumque, cacexiæ & melancholiæ; ſic cordis & arteriarum pulſationi, occaſionem præbet.

A flatibus autem, ſicuti aliqui voluerunt, arterias implentibus, hoc quoq; fieri poſſe, cùm neque venas ijs repleri, aliquis obſeruarit, approbare minimè poſſumus. Vt neque vapores cir[illegible] præ[illegible]

aut lienem aut vterum collectos, arterijsq; vel cordis ſinui inſertos; Vel craſſum vaporem cordi incluſum, aliundeve eò importatum, ſicuti ſcripſerunt, adeo illa implere poſſe, vt talis pulſatio ſequatur, concedimus. Quod alias cauſas cordis palpitationis, quas deſcribunt, attinet, atq; inter eas præcipuè aquæ vel etiam flatuum in pericardio, redundantiam, nec eam, tanquam veram huius cordis pulſationis cauſam, aſſignandam cenſemus, ſed potius fluctuationis alicuius, tunc ſaltem, cùm corpus mouetur, ſe in pectore, vti palpitatio dicta, ſed longè aliter, nimirum cum fluctuationis ſono potiùs, vt dictum, quàm pulſu manifeſtantis: ſicuti de hoc vitio, quod cacecticis ſimul cum iam enarratis poteſt accidere, in ſonitibus præternaturalibus, qui in corpore audiuntur, ſuo loco dicemus.

Cordis affectus alij præter enarratos, inter quos & calorem cordis ſpiritus agitantem & diſſipãtem eſſe diximus, illiusq; à ſanguine arteriarum nimiã repletionem, ſi tales ſint, qui illud ad vehementiorem motum edendum ſollicitant, eius quoq; motum inordinatum vel concitatiorem reddere poſſunt. Eiuſmodi hi fuerint, qui adeò illud offendũt, vt dum noxam, quam naturali ſenſatione potiùs percipit, quàm ſenſu tactus, quo cor deſtituitur, excutere nititur, ſic commouetur. Qualitas ſcilicet venenata ab externis cauſis, internisve humoribus, vaporibúsve prodiens, & cor petens, illudque hoc modo exagitans: aut aliàs maligna, in ſanguine iam dicto arterias implente, impreſſa, qui ſanguis tunc non ſolùm arterias diſtendendo, ſed & cor ſimul hoc modo ſollicitando, pulſationi huic duplicem cauſam præbet. In quodam diuturno cordis tremore è medio ſublato, oſſeum quid vel cartilagineum in corde deprehenſum fuiſſe intellexi.

Qualitas maligna cor excitãs, cauſa Cordis palpitationis.

Curat[illegible].

[illegible] & alte-rierum pulsus nimiæ cõmotionis, curatio.

QVæ à vehementi motu [illegible] aut calore naſcitur [illegible] rumque pulſus nimia [illegible] ruſum ceſſantibus cauſis extern[illegible], [illegible] remittit, ſicuti in cit à reſ[illegible] dum comes eſſe ſolet, o[illegible] bus concurrentibus cauſis, hæc ad[illegible] vt in periculum, ſicuti ſuperius declaratum eſt, [illegible]minem adducant.

Cordis palpitationis, curatio.

Cordis verò illa arteriarumq; moleſta pulſat[illegible], à ſanguinis, vt dictum redundantiâ [illegible]ta, [illegible] eſt, nonnunquã & periculoſus affectus, non ſo[illegible]m moleſtiam pariens cõtinuo ſuo motu & p[illegible]u, ſed & ſpiritibus per eum vitalibus ex[illegible]tatis & diſſipa[illegible]tis, & corde quoque offenſo tandem proſternens, adeò vt hoc malo aliqui è medio tollãtur, alij [illegible]uam diutiſſimè eo affligantur, plurimi tamen quoq; [illegible]e-ſtituantur, ſublatâ vnde hæc affectio oriebatur, cauſâ. Quæ cum plerunq; circa vaſa meſer[illegible]ica, partibus naturalibus diſtributa, ſuam habeat originem, illicq; arterijs plethora & illuuies hęc inſeratur, cura eadem ferè, quæ in melancholiâ hypochondriacâ & cacexiâ & cacochymiâ adhiberi ſolet, quæ & hunc affectum fere comitantur, hîc inſtituetur. Nimirum cauendo prouentum nimium ſanguinis, aliorumq; humorum & flatuum, eaq; quę hîc potiſſimùm redundare cognoſcimus, bilioſos precipuè ſuccos euacuando, vẽtriculum parteſq; naturales roborando, omnibuſq; cordialia permiſcendo; & vt, cùm coniũctam cauſam quæ in arterijs & c[illegible]rde continetur, ęgrè euacuare queamus, illas t[illegible]mé partes cordialibus dictis cõfortemus. Quæ o[illegible]nia [illegible]c methodo, ſequentibus [illegible]erè remedijs perſ[illegible]ntur.

S[illegible]guini[illegible] detrac[illegible]o, ni[illegible] quid obſtet, p[illegible]m

co[illegible]e

conuenit, quâ omnes iuuari Gal. teſtatur. Quæ ſi ex ipſis arterijs fieri poſſet commodè, cùm cauſam ipſam noxium affectum inducentem, auferret aut minueret ſinguladio magnum adferret adiumentum: ſicut & vertiginem à tali repletione arteriarum factam, arterotomia ſanari diximus. Verùm & è venis emiſſo ſanguine, nihilominus proderit, tum ad cauſam antecedentem minuendá, tum quod venæ inanitæ, è vicinis arterijs ſæpè rapiant ſanguinem. Quapropter magna & generalis vena tundi debet in brachio, humeralis ſeu baſilica, dextro ſiniſtrove latere, prout pulſus hoc illóve magis inquietus eſt. Quæ & repeti ſi emolumentum inde ſentiant, poteſt. Crurum quoq; venas aperire, vt à ſuperiorib. deorſum deriuemus, conferet: idque præſertim, ſi menſtrua, vti ferè in fœminis accidit, ſubſtiterint.

Hęmorrhoides prouocare in hoc caſu, magnum adfert adiumentum. cùm non aliâ viâ à vaſis meſeraicis, ſanguinem rectâ emittere queamus.

In euacuatione cacochymiæ, melancholiæ aduſtæ, hanc plerunque accommodant, cordialibus ſemper additis.

Præparatur humor, viæq; obſtructæ aperiuntur ante purgationem (primis vijs priùs repurgatis, exhibitis, & imprimis Clyſteribus, qui in hoc caſu probantur cùm materia in illis locis hæreat) iulepis, decoctiſque, per triduum vel quatriduum ſumendis, hoc modo: ℞. ſyr. de ſucco Citri vel Limonum, vel de Pomis acidis redol. de Acetoſa, de Bugloſſa ana ℥.j. aquarum Fumariæ, Bugloſſæ, Endiuiæ ana ℥.iij. miſce.

Vel ſi obſtructio prævaleat: ℞. ſyr. Capill. ven. de duabus Radicibus, de Bugloſſa ana ℥ j. aquarũ Meliſſæ, Roſmarini, Bugloſſæ ana ℥.iij. miſce.

Vel decocto hoc: ℞. rad. Aperitiuar. macerat. in vino añ. ℥.ß. herb. Meliſſæ, Saluiæ, Fumarię, Lupul.

Ceterach, Capill. ven. ań. M. j. fl. Anthos, Viol. Bu-
gloſſi vtriuſq, ań P. j. ſem. Cuſcutæ, Acetoſæ, Aniſi
ań. ʒ. j. fiat decoct. adde ſucci Pomor. ℥. ij. Sacchari
q. ſ. clarif. & arom. Cinam. pro iij. vicib. vel quat.

Vel hoc vino: ℞. rad. Aperitiuar. ana ℥ ij. cort.
Tamaricis, Abſynthij, ſummit. Meliſſæ, Fumariæ
ana ʒ. iij. fl. Cord. ſem. Citri ana ʒ. j. macerentur in
Vini debitâ quantitate: & vtatur.

Purgetur dein non violentis, ſed moderantibus, ſi
neceſſitas exigat: ſæpè tamen repetitis, vt potione
ſequenti: ℞. Rhabarb. el. ℈. iiij. Myrobal. citrin. ʒ. ij.
contundantur, irrorentur parùm ſucco Citri vel Po-
morum, donec molleſcant, poſtea infundantur in
Vino & aqua Meliſſæ & ʒ. ij. aquæ Cinam. expreſ-
ſioni adde ſyr. Roſ. ſol. ſimpl. vel Mannæ ℥. ij. Bibat.

Vel ſi malit potionem amaram: ℞. Rhabarbari
el. ℈. iiij. Myrobal. citrin. ʒ. ij. Agarici troch. ʒ. j. Ci-
namomi. ʒ. ß. fol. Senæ ʒ. ij. macerentur in Vino ab-
ſynth. q. ſ. Expreſſionem bibat.

Vel ex cõpoſitis ſic: ℞. Catholici ℥. ß. el. de Ci-
tro ſol. ʒ. ij. ſyr. Roſ. ſol. ℥. j. ſucci Pomorum dulc.
℥. ß. aquæ Meliſſæ, Roſarum q. ſ. fiat hauſtus.

Decoctum pro pluribus vicibus vel ſyrupus ſic
fiet: ℞. rad. Cichoreæ Acetoſæ ana ℥ ij. cort. Ta-
maricis ℥. ß. herb. Bugloſſi vtriuſque cum toto, Fu-
mariæ, Lupul. Thymi, Meliſſæ, Capill. Ven. ań. M. j.
flor. Cordial. Scabioſæ, Nympheæ, Anthos ana P. j.
ſem. Aniſi, Portulacæ, Citri ana ʒ. j. Paſſul. Tama-
rind. ana ℥. j. rad. Polypodij ℥. ij. fol. Senæ ℥ j. ß. fiat
decoctio & in colatura feruente adhuc, infunde
Myrobal. citrinar. emblic. ana ℥. iij. Turbith el. ʒ. ij.
vel Agarici ℥. ß. Zingib. Spicæ ana ʒ. ß. fiat expreſ-
ſio: adde ſyr. de Bugloſſa & Roſa. ſol. ſimpl. an. ℥.
ij. pro trib. vel quat. matutinis: vel addito Sacchara
q. ſ. coquatur in formam ſyrupi: quo vtatur per vi-
ces aliquot.

Pilulis

Pilulis ſi vti malit, ex extracto Myrobal. & Rhabarbari formatæ, dari poſſunt. Vel ℞. Rhabarbari ʒ. .Myrobal.citrin. ʒ.j.ß. Agarici, Turbith ana ʒ.j. ſem. Ocimi ℈.j. Spicæ ℈.ß. cum ſucco Rutæ & Abſynthij: fiat maſſula: capiat ʒ.j.

Victus ratio imprimis ſit temperans & tenuis, potiùs quam plenior: quâ obſeruata, & ſanguine interim detracto, pleroſque ſanitati reſtitutos eſſe, Galen. teſtimonium præbet. Imprimis autem quæ cruditatem & flatus gignunt vitanda.

Corda animalium quadrupedum & volatilium comeſta ſępè, proprietate iuuare creduntur in hoc caſu: præſertim aſſa, Garyophyllis prius fixa.

Aqua cordis hæc eſt efficaciſſima: ℞. cor Cerui, ſi haberi poteſt, vel Bouis vel Porci ad ℔.j. quibus corda auium imprimis Perdicū addi poſſunt: incidantur minutim, adde pulueres ſequentes, flor. iiij. Cordialium, Anthos, fol. Maioranæ, Meliſſæ, Ocimi, Phyllitidis ana ʒ.ij. ſem. Ocimi, Citri ana ʒ.j. cort. Citri ʒ.iij. Gariophyll. ʒ.ij. Cinamom. Santali moſch. ligni Aloës ana ʒ.j. Maceris, Zedoariæ, ana ʒ.ß. Croci ℈.j. Moſchi vel Ambræ ℈.ß. irrorentur omnia Vino maluatico, donec fiant inſtar pultis, eliciatur aqua: Detur ab ℥.ß. ad ʒ.vj per ſe, vel cum iulepo Roſ. Viol. vel ſyrupo Acetoſ. Citri & ſimilibus, ſæpè.

Oleum Corallorum & Perlarum, arte chymicâ elicitum, per ſe guttatim, vel cum Saccharo exhibitum, valde commendantur.

Syrupus hic eſt efficax: ℞. flor. Cordial. ana P.j. Gariophyl. hortenſ. P.ij. herb. Meliſſæ, Ocimi ana M.j. Gariophyl. aromat. ʒ.ij. decoquantur in Vino & Aquâ, clarif. & aromat. Cinamom. additoq; Saccharo: fiat ſyrupus.

Vel ex ſuccis: ℞. ſuccorum Pomorum redol. Granatorum, ana ℥.iij. ſuccor. Bugloſſi, Roſarum

ana ℥.ij. ſucci Citri vel Limonum [illegible] ℥.j. aquæ Roſæ, Meliſſæ [illegible] coquantur in formam ſyrupi [illegible] & Gariophyl. [illegible] Vino, aut aqua [illegible] conuenientibus.

Vinum laudatiſſimum ſic fiet. ℞. rad. Angelicæ, Enulæ, Tormentillæ, Dictamni albi ana ℥.ß. Zedoariæ, Galangæ ana ʒ.ij. cort. Citri [illegible] Gariophyl. ʒ. [illegible]. Cinnamom. ʒ.iij. flor. Cordial. ana ʒ.j. flor. Anthos, Lauandulæ ana ʒ.j. fol. Meliſſæ, Saluiæ, Ocimi ana ʒ.ij. ſem. Ocimi, Maioranæ, Cardui ana ʒ.j. baccarum Myrti ʒ.ij. conquaſſentur omnia, affund. Vini præſtantiſſ. lib. xij. vel xv. [illegible] in dolio, primis Vino feruenti, cum puluere Gariophyl. permixto, imbuto. Bibat de eo mane, cum haſculum ſumit, vel in principio menſæ, hauſtum.

In ſubſtantia puluerizatâ, multa varijs formis exhibentur, dando pulueres cum aqua flor. Gariophyl. hortenſ. Meliſſæ, Ocimi, Acetoſæ, Plantag. Scabioſæ, bibendos. vel formando Tabulas & exhibendo. Sunt autem ſequentes.

Primus: ℞. ſem. Ocimi ʒ.j. rad. Galangæ ℈.j. Gariophyl ℈.ß. fiat puluis.

Secundus: ℞. rad. Angelicæ, Galangæ, Zedoariæ, cort. Citri ſicci, fol. Meliſſæ ana ʒ.ß. ſem. Ocimi, Gariophyl. ana ʒ.j. ſemin. Portulacæ, Maceris, Cinamom. Santali moſch. añ. ʒ.j. Croci, Camphoræ ana ℈.ß. Coralli ʒ.j. fiat puluis: Vſurpetur ʒ.j. vt dictum.

Tertius: ℞. Coralli, Margarit. Cryſtalli, raſuræ Eboris, vel oſſis de corde Cerui, vel Vnicornu ana ʒ.ß. ſem. Ocimi ℈.ij. Gariophyl. ℈.j. fiat puluis.

Vel dentur tabulæ Diamarg. frigid. Diamoſchi Diambræ.

Vel ſic. ℞. ſpec. Diamarg. frig. ℥. ſpec Diambræ, Diamoſchi ana ʒ.ß. trochiſc. de Camphora ℈.ß.

ʒ.ß. Sacchari diſſoluti in aq. Roſ. ʒ.[illegible] & Meliſſæ ʒ.ij aquæ Cinamomi [illegible]
In [illegible] electuariorum [illegible]
poſſunt [illegible] Syrupis [illegible] Bu-
gloſſo vtroque, Viol. Roſar. Citri. [illegible] Acetoſæ, Li-
monum & [illegible] vel Conſer[illegible]

Veſiclant: ℞. conſeruarum [illegible] flor. Cord [illegible]
conſerui. Acetoſæ, Meliſſæ ana ʒ.ß. condit. cort. Ci-
tri, Myrobal. chebul. ana ʒ. [illegible] Zingib. Nucis
moſch. ana ʒ ij puluerum prædictorum ʒ.ij. cum
ſyr. de Pomis redol. fiat electuarium: capiat ʒ.ij. ſu-
perbibendo de Vino ſupradicto vel aquis.

Confectio Alkermes, de Hyacintho, & multæ a-
liæ cordiales competunt: de quibus in Vinum de-
fectu egimus.

Pilulæ hæ conuenientiſſimæ quoque ſunt: ℞. Charabe ʒ. ß. Smaragdi, Hyacinthi ana ℈.ij. Mar-
garit. ℈.j. ſem. Ocimi ʒ.j. Camphoræ ℈.ß. cum ſuc-
co Citri: fiat maſſula: Da ʒ.ß. cùm hoc affectu pre-
muntur.

Sacculos cordi applicatos geſtent, in ſyndone
rubrâ interpaſtatos, qui Vino albo & aqua Meliſſæ
& Roſar. aliquando irrorantur: qualis hic eſt: ℞. cort. Citri, fol. Meliſſæ, Spicæ celt. Lauri, flor. Roſ.
rubr. Roſmarini, Lauandulæ, Borrag. ana ʒ.j ſem.
Ocimi ʒ.ij. ſem. Citri, baccarum Myrti ana ʒ.j gra-
norum Tinct. ʒ.ß. Santal. omnium, ligni Aloes, Ga
riophyl. Maceris ana ʒ.ß. Coraliorum ʒ.j. lap. Pre-
cioſorum ʒ.ß. ſi velis. trochiſ. de Camphora, ſpec.
Diambræ ana ℈.j. miſce: fiat puluis pro ſacculo.

Vnguento ſequenti cordis regio manè & veſ-
peri illinatur & pulſuum: ℞. ſucci Cardiacæ, ol.
Nardini ana ʒ ß. coquantur parùm, adde ol. Gario-
phyl. ℈.ß. Camphoræ ℈.j. Croci ℈.ß. Ceræ albæ
q.ſ. fiat linimentum. Si addas tantillum Moſchi,
efficacius erit.

Vel Epithemate hoc cordiali ſæpè vtitur. ℞. Aquæ Roſ. ℥. iij. aquæ Meliſſæ, Lauandulæ, Vini od. ana ℥ j. ß. Camphoræ ℈ j. fiat Epithema.

Si Meliſſa calefiat ſupra laterem calefactum, Vinoque maluatico aſpergatur, & applicetur, ſingulare eſt præſidium.

Odoramenta cum rectà cor petant, vtilia in hoc caſu, præſertim hoc: ℞. fol. Meliſſæ, Ocimi, rad. Gariophyllatæ ſicc. ana ʒ. ij. radic. Angelicæ, cort. Citri ſicci ana ʒ. j. Croci ℈. ß. Camphoræ gr. vj. miſce, ligentur in nodulo, irrorentur aqua Roſ. & Meliſſæ, & Vino maluatico. Odoretur.

Hypochondrij ſiniſtri fotus cõuenit, cum ſpongià in hoc decocto madefactâ: ℞. flor. Chamomil. Meliloti ana p j. ſem. Aniſi, Fœniculi ana ʒ. ij. Fœnogr. ℥. ß. decoquantur in Vino albo mediocri. Pro fotu.

Frictiones extremitatum, cruris præſertim & lateris ſiniſtri, conferunt.

Cucurbitulæ item ſiniſtro hypochõdrio affixæ.

Quies palpitationem cordis mitigat, vti motus eam auget, & quieſcentem prouocat.

Cãphora appẽſa in collo, valde iuuare creditur.

DE APPETITVS DEFECTV.

CAP. XII.

Genera.

APPETITVS defectum vocamus, quando non eſuriunt, vel non ſitiunt: aut quando certa quædam, quæ aliàs comeduntur aut bibuntur, faſtidiunt.

Anorexia, ſeu Appetentia deiecta. Non eſuriunt aliqui tempore conuenienti, hoc eſt ventriculo inanito, appetentiaque cibi vel omnino vel maxima ex parte, vel longiùs quàm par erat

erat deiecta & proſtrata eſt, diciturque Anorexia, & ſi ſimul cibum faſtidiant, ingratumque, etſi gratus ſit, eſſe iudicēt, Cibi faſtidium Nauſea. Hoc ſanis alioquin accidens, niſi cauſam manifeſtam habeat, morborum futurorum eſt præſagium, cum omnes qui recte conſtituti ſunt, ſuo tempore, cui libet naturæ a commodo, cibum expetant. In pleriſq; quoque morbis ſymptoma conſuetum eſt: ex quo etiam, vt in brutis animantibus, ſic in infantibus cùm ægrotant, nec tamen illud verbis aliisve indiciis declarare poſſunt, ſi cibum reſpuant, eos male habere cognoſcimus. *Faſtidium ciborum, ſeu ſtomachi, ſeu Nauſea.*

Si non ſitiant, potumq; omnem reſpuant, Apoſitia dicitur: quod rariùs euenit: Nam etſi ex illis qui ſani adhuc ſunt, aliqui naturâ parum bibant: aliqui etiam ſine potu, humidioribus tantùm cibis ſuſtentati, vixerint, quod licet rariſſimum; frequentiſſimum tamen hoc eſt, vt qui cibum minimè cupiant, potum nihilominus appetant, & qui cibum expetunt eoq; ue fruuntur, mox potum quoque requirant. In morbis quoque licet appetentia cibi plerumque deiecta ſit, tantùm tamen abeſt, vt interim non ſitiant, vt potiùs ſiti premantur immodicâ, adeò vt & cibos qui illis obtruduntur, liquidos tantùm, quos bibere potiùs, quam edere poſſint, admittant. *Apoſitia.*

Accidit verò frequentiùs, vt ex illis quæ aliàs conſueta ſunt, & guſtui inter edendum & bibendum grata ſapidaq; eſſe ſolent, qualia ſunt alimentario ſapore prædita; item dulcia & vinoſa (ſic enim acidodulcia vocamus) eaque rectè præparata & munda, certa quædam, aliqui faſtidiant. Idque vel à naturâ adeò quædam auerſantes, vt & ab illis abhorreant, illorumque vſu lædantur. Sicuti à caſeo multi, accidere videmus, quem tantopere etſi lac & butyrum comedát, faſtidiunt. Aliquos etiam *Faſtidium ciborum quorundam.*

ex ſua natura à vinum [illegible] ſubire, [illegible] Athe-
ni[illegible] quaſi ab [illegible] te[illegible] ſe [illegible]. Alios ve-
rò alios cibos odiſſe. Quod [illegible], qui [illegible] ob-
noxij ſunt, vel [illegible], valde eſt contra-
tum, certos cibos faſtidire, & ex illis plerunque ali-
mentoſos, quorum [illegible] ſapor [illegible]
pinguis, vnctuoſus, [illegible] odor [illegible]
rit. Dulcia quidam, omnibus alioqui [illegible],
in morbis quibuſdam; vti in alijs quæ [illegible],
namque ipſum adeo auerſantur, vt & alia, etiam alia
non ſint, ſi offerantur, hoc ſapore prædita eſſe exi-
ſtimantes, ſicuti in guſtu deprauato dictum fuit,
reſpuant.

Cauſæ.

CVm ventriculus is ſit, qui ſuo ſenſu naturali
cibum [illegible]que appetit, hunc in omnibus
appetentiæ defectu in genere [illegible] certe
eſt [illegible] ſeu appetitum, [illegible]
[illegible] potius aut aliquomodo [illegible] vel
[illegible] potius contrario affectus, nauſea nimirum,
cibos vel in genere, vel aliquos ſaltē reſpuat. Quæ
cùm ex pleriſque ventriculi affectibus, vel leuiori-
bus etiam poſſint accidere, cùm vt rectè appetat
ventriculus, benè conſtitutus eſſe debuerit, ſit, vt
tam frequens hic defectus, tàm in ſanis quàm ægris
eueniat: cuius cauſæ vel à conſtitutione quadam il-
lius, aut repletione; aut offenſione; vel intemperie
aut imbecillitate dependent.

Conſtitutio certa [illegible] [illegible] Faſtidium certorum ciborum.

Talem ab ortu ſæpè conſtitutionem ſeu tempe-
raturam accepit vētriculus, ab inſitis cauſis depen-
dentem, vt certa quædam, alijs naturis non abomi-
nabilia, vt caſeum vel vinū aut alia, faſtidiat: quam
explicare qualis ſit, nō magis poſſumus quam eam
eius temperiem quâ certis cibis delectatur, aut qua
quædam animalia, illa quæ homo non poteſt, vti

aues,

[illegible] fluxu [illegible] pueræ.
Hoc tamen à fœminæ [illegible] cau-
ſæ, occaſionem ſæpè præbent [illegible],
ab apprehenſione matrum, dum grauidæ ſunt, ex
nauſea certorum ciborum præſertim dum [illegible] la-
borant, in fœtus deriuata. quos & quàm primùm
nati ſunt, eos cibos, vt caſeum vel alia renuere vi-
demus, quorum faſtidium fœtum in lucem attule-
runt. Sed & ex apprehenſione, & aliis cauſis quo-
que, ventriculi conſtitutionem adeo nonnũquam
immutari videmus, vt quos cibos priùs ſumere ſo-
liti erant poſtea reſpuãt: Idque, quod illis aliquan-
do vel immoderate aut indecenter vel immunde
viſi ſint. Vel quod in morbis adeo illis diſplicue-
rint, vt poſtea ſanitati reſtituti, nauſea adhuc ven-
triculo illorum impreſſa maneat: ſicuti poſt febrẽ,
hîc ob carnem, poſtea ab omni carnis vſu aliquos
diu, alios ſemper abſtinuiſſe, obſeruauimus.

Apprehenſio cauſa Faſtidii certorũ ciborum.

Conſuetudo, cùm ſit altera natura, facit, vt ex e-
ſculentis & poculentis ea potiſſimùm appetamus,
illiſque delectemur, quibus a teneris vti aſſueti ſu-
mus, & inſueta, vel quorum vſus rarus eſt, etſi ſapi-
da interim exiſtant, faſtidiamus. quæ & cauſa eſt,
quare certorum animalium carnes, niſi ſumma fa-
me vrgente, in ciborum vſum minime veniant, &
quod qui conſueuerunt, ranas, limaces, ſimiliaque
cum voluptate edant, quæ non conſuetis nauſeam
pariunt; & quòd crudæ carnes, & quæ immunda
ſunt, ſimiliaque, hominibus mundis, aduerſa ſint.

Conſuetudo, cauſa Faſtidii certorum ciborum.

Repletio ventriculi, à qua ſenſus hic illius appe-
tendi obtunditur, appetentiam tollit: quæ illi à
chylo quem conficit diutiùs illic retento nonnun-
quam euenit: ſicuti enim inanitus ab eo, ad alium
conficiendum, nouum cibum appetit, ſic quamdiu
ille ſubſiſtit, tamdiu non fameſcit. Quod illi ex di-
ſtributionis chyli defectu accidit: quod vti ab ob-

Diſtributionis chyli tarditas, cauſa.

Appetentia imminuta. ſtructionibus venarum meſeraicarum contingere poteſt; ſic & ob ſanguinis, in venis inueterati, & præſertim in ventriculum diſperſi, redundantiam ob quam, cùm nulla vel exigua fiat ſuctio, appetentia quoque nulla vel pauca exiſtit. Et præſertim quòd ventriculus ſanguine plenus, eoque veluti ſaturatus, nouum ſuccum minimè appetat. Sicuti in plethoricis, illiſque qui otioſi non ſe exercent (cum tardiùs ſubſtantiæ corporis abſumptio, & proin pro reſtitutione illius, non tam ſubitò alio ſucco opus habeant, tardiuſque illius fiat diſtributio, vt tardius minuſq; eſuriant, contingit: niſi fortè tamen ſibi præternaturalem, ex nimia crapulæ mala conſuetudine, conciliauerint.

Lentor, Pinguedo, Humor in ventriculo, cauſa, Appetentiæ deiectæ. Humore alieno, ſi ventriculus refertus ſit, idem accidit. Vt ſi lentore illo, quo, vt lubrica eſſent, ventriculus & inteſtina, naturaliter aliàs inunguntur, lanſque dum ea abluunt, abradere ſolent, nimium abundet. Tunc enim hoc limo illi obducto veluti incruſtatus, ſenſus illius retunditur, & ventriculus eo, cùm dulcis ſit, necita adhuc alienus, ac ſi chylus eſſet, ſatiatur: cui cibi glutinoſi & pinguis, immoderatior vſus occaſionem præbet. Quod & à pinguedine, ſi illa, vt in valde obeſis fieri poteſt, ſiniſtro illius fundi latere, vbi plerunque inuenitur, vel circa illius orificium, vt vult Fernel. copioſius accreuerit, eâdem ratione euenit Et ſi humor alius vel excrementum crudum, inſipidum, aqueum, vel lentum, atque pituitoſum ex cibo & potu natum, aut eò deductum, ventriculũ adimpleat, vel illi pertinaciter adhæreat, eodem modo appetentiam deijcit: atque ſi ventriculus eo humectetur copiosè, vt & minimè ſitiant, efficit.

Humectio ventriculi, Appetentiæ [illegible]. Oblaſio ventriculi, cauſa [illegible]. Offenſio ſeu irritatio ventriculi, ſi vt aliò grauis eſt, eum vt illam excutiat, ad [illegible] citat, ſi [illegible] ſit, propenſionem [illegible]

nem, quæ nauſea dicitur, parit: per quam & ea quæ continet, & quæ aſſumere debebat, faſtidit. Quod illi tum ab aſſumptis cibis acribus, medicamentis irritantibus, catharticis, venenatis, accidere poteſt. Præſertim verò bilioſus humor, & flauus & viridis & ater, ex cibis genitus, vel in ventriculum effuſus, in varijs, qui inde ſequuntur, morbis, illum moleſtando, cibi faſtidiū cum nauſea aliſq́ue quæ inde ſequuntur accidentibus, parit. Quod & alij praui humores illic collecti, vel eò delati, ſuâ malignitate poſſunt efficere.

Calor ventriculi, cauſa Appetentiæ proſtratæ.

Intemperies calida ventriculi, non tàm relaxando illum, quàm, quòd ſitim parit, famemq́ue tollit, appetitum proſternit: cùm diuerſi hi ventriculi ſenſus, ſitis nimirum & fames, vix poſſint ſimul concurrere, vnoq́ue præualente alter quieſcat: ſicuti de hoc alibi diſputatum eſt. Ita ſi ab externis internisve cauſis, corpus adeo incaleſcat, vt & ventriculo accenſo ſitiant, potum tunc citius, quàm cibum expetunt: & ſi cibis calidioribus vtantur, ieiuno præſertim adhuc ventriculo, vt ſi in principio mox menſæ vina generoſa bibant, vel dulcia aut aromatizata comedant, appetitum edendi amittunt. Et in omnibus morbis calidis, in quibus vel ſolus ventriculus, vel cum illo vicina viſcera; vel totum corpus in febribus incaleſcit, appetentia proſtrata eſt.

Imbecillitas ventriculi; cauſa Appetitionis defectus.

Imbecillitates ventriculi aliæ, quæ functiones illius, concoctionem & diſtributionem, labefactant, etiam hunc illius ſenſum, appetitum, qui illis inſeruit proſternunt, & ſi illæ rectè procedant, quoque ſuo hic munere fungitur. Quod vt ab ortu quibuſdam, aut ob ætatem ſenibus accidit; ſic & ex diuturnis morbis & grauibus, ventriculo tandem debilitato contingit, vt ſicuti tardiùs cibos digerit, ita & minùs & rariùs appetat. Et cùm affe-

ctus animi aliqui cardialgiam cauſent, fit, vt qui mærent, & ex dolore animi circa præcordia angun tur, appetitum omnem amittant: & cùm ventriculus propter eximium ſenſum, tot partibus conſentiat, accidit, vt in tam diuerſis etiam aliarum partium morbis & doloribus conſentiente ventriculo, ſymptoma hoc appetentiæ deiectæ, reliquos affectus comitetur.

Stupor ventriculi, cauſa Appetitus defectus.

Huc & referimus, ſi ob ſtuporem ventriculus, ſenſu tactus illius, qui etiam guſtatus eſt particeps labefactato, nihil appetat: quod ab exhibitis narcoticis accidere poſſe, vt in alijs experimur, ſic in ſolani furioſi radicis infuſione in vino factâ, propinatâque fieri, & ab eâ etiam famelicos mox omnem ciborum appetentiam amittere, teſtatur Matthiolus. Quam & non minimam cauſam, quòd ebrioſi parùm comedant, & multùm bibant, non tantùm ex calore vini, vti ſuperiùs dictum, ſed & narcoticâ illius vi, profectum eſſe exiſtimo.

Curatio.

Anorexiæ, ſeu appetentiæ deiectæ, Faſtidij ciborum, & Apoſitiæ cura.

CVm appetentia in illis qui alioquin ſani ſunt deficit, quia de eâ deiectâ conqueruntur, & hac voluptate, quam edendo percipiunt, cũ moleſtia carent, huic potiſſimùm reparandæ cura adhibetur: vti & ſi in morbis diuturnis hoc accidat. In alijs verò morbis, cùm grauiora tunc adſint accidentia, hoc non adeò curatur, præſertim cùm, ſi multùm appeterent, plus illis obeſſet, quàm prodeſſet, & curato morbo ſponte redeat appetitus, licet illud ferè poſtremum ſit, ex quo etiam conualeſcentiæ ſignum petimus. Sitis defectus, cùm non per ſe incommodet, non aliâ ratione, quàm cauſam quæ ventriculo etiam alias noxas adfert, auferendo, ſi præternaturalis ſit, curatur. Nauſea ferè tàm in ſanis quàm in ægris, quia moleſtiam parit, illius

illius rationem habemus, & ſi iam ad vomitum inclinet, ſicuti in vomitu explicabitur, ſanabitur. Certorum ciborum faſtidium ab ortu, vix emendatur. In omnibus tamen hiſce generibus, à quacunque causâ dependentibus, in diuerſis medendi modis, ſic nos gerere debemus.

Conſuetudo ad appetitum ita conſeruandum, vt decenti tempore exſurgat, magnum adfert adiumentum. Quod fit, ſi ordinem rectum in cibis ſumendis, tum in prandio tum cœna, certâ horâ ſemper eos capiendo, ſeruemus: ſic enim naturam, vt tunc ſemper appetat, aſſuefaciemus: cùm, ſi temporis nulla habeatur ratio, naturæ opus in hiſce vt & in alijs operationibus, confundamus. Et cùm conſuetudo in cauſa ſit, vt à teneris certa quædam appetamus, alia faſtidiamus, ſicuti in cauſis dictū, eâdem cònſuetudine efficere poſſumus, vt quædam, quæ omnino priùs auerſabantur, & tamen illis vtilia eſſe cenſemus, ſenſim eis offerendo, perſuadendo, fallendo, poſtea familiaria reddamus: vti abſtemios aliquos, & eos qui caſeum aut aliud quid non comedebant, aſſuetos, tandem ſumpſiſſe, vidimus.

Ieiunium, moderatè & ſtrictiùs nonnunquam etiam obſeruatum, quia ventriculum ob penuriam alimenti ad appetentiam excitat, in anorexiâ conuenit, ſi à repletione ex cibo, chylo vel ſanguinis aut pinguedinis redundantiâ, nata ſit. Aut ex eo, quòd humore lento ventriculus ſordidus ſit, vel humore copiôſo madeat: cùm omnia hæc, ſi diu ieiunus maneat, ſponte abſumat, eaque à venis meſeraicis, quæ vix ocioſæ ſunt, tandem quoque rapiantur. Quod tamen, ſi bilis in cauſa ſit, præter quam quod non prodeſt, etiam quia inediam acuit, magis obeſt.

Exercitium decens & validum in illis, qui hoc

ferre poſſunt, cùm omnes functiones acuat, etiam ventriculi appetitum, diſtributionem ciborum potiùs, quam concoctionem promouendo, prouocat augetque. Quod & ante cibum fieri debet. Hinc ſanos opera validiora exercentes, etiam ter quatérve, cibum appetere, in die videmus, ocioſos è contra, vix ſemel auide eum expetere. In ægris verò ſi exercere ſe nequeant, etiam frictiones id præſtant.

Somnum nauſeam depellere ſcribunt, ſed appetentiam minimè prouocare ex eo conſtat, quòd diſtributio chyli per vigilias potiùs fiat, eaque facta, primùm appetitus redeat, niſi ex accidenti hoc ſomnus faciat. Proin & vigilantes citiùs eſurimus: ſpaciumque illud, quod inter prandium & cœnam vigilantes obimus, etſi breue ſit, nos ad cibum iterum capiendum æquè inuitat, atque longum illud, quod inter cœnam & prandium ſequentis diei, cui horæ ſomni ſeptem vel octo accedunt, intercedit.

Vomitus, ſi à recrementis vel ab humoribus pituitoſis, aut bilioſis, aut alijs quibuſcunque, ventriculum replentibus, vel offendentibus fiat anorexia aut nauſea, competit. Quæ ſi tenaciter adhæreant, vomitorio abſtergente & incidente prouocari debent, Oxymel ſimplex & ſyrupum Acetoſum ſimpl. liquoribus permiſcendo.

Expurgandus quoque eadem ratione repletus ſtomachus, ſi vomitu non cedant humores, vel ægrè vomant: catharticis huic illive humori expurgando deſtinatis, & imprimis amaris: quæ quia ſimul abſtergunt, ventriculo accommodata ſunt. Quo nomine Aloe ſtomacho amica dicitur atque vſurpatur: ſicuti in pilulis de Hiera, Alephang. & ſimilibus.

Quorum loco vſuales hoc modo facere poſſumus,

mus, in quocunque humore redundante: ℞. Rhabarbari, Myrobal. citrin. ana ʒ. j. ſpec. Hieræ ʒ. ij. Maſticis, Santali albi od. ana ℈. ß. cum ſyr. de Abſynth. fiat maſſula: cuius ʒ. j. datur: vel poteſt acui Diacrydio ſi validiùs purgare volumus.

Vinum Abſynthites in quo infuſa ſint Rhabarbarum, Myrobalani, Sena, & in pituita, Agaricus, loco pilul. dari poteſt.

Quæ aliâ vi & qualitate, ex aſſumptis cauſæ contraria, appetitus defectum corrigunt: faciunt illud, vel quia refrigerant ventriculum, quorum vſus, ſi à caliditate illius anorexia procedat: quod vel actu faciunt vel potentiâ: atque inter ea imprimis quæ acida ſunt, quæ &, ſi bilis in cauſa ſit ſimul illius acrimoniam quâ ſtomachum vellit, retũdunt. Alia quia ventriculum leuiter ſtimulando, illius hunc ſenſum mouent & torpidum excitant, appetentiam prouocant: vti acida imprimis, quæ proin non tantùm in ſupradictis cauſis, qualitate illâ, ſed & in alijs quoque multis aciditate ſuâ & tenuitate, ventriculum obiter vellicando, accedente inſuper proprietate quadam, vti in deprauato appetitu dicetur, vt appetat, impellunt. Sicuti naturaliter à melancholici ſucci aciditate; in ventriculum ob eam cauſam, vt appetentiam faceret, à liene, vti voluerunt, infundi ſoliti, fieri ſcribunt: nos verò à chyli aciditate, quam ex ſua natura in ſe habere, & ab aſſumptis ſibi aſciſcere, & ſic veluti fermentari, ex eo quod omnis vomitus etiam in illis qui vinum non biberunt, ſit acidus, conijcimus proficiſci, ab eoque ventriculum ita ſollicitari putamus; eoque magis, ſi acida, ſicuti iam dictum, aſſumantur: quæ & ſtupente omnino ventriculo ex narcoticorum vſu, eum reuocant, vireſq; ſtupefacientium aſſumptorum, ſicuti alibi dictum, infringunt. Alia quoq; abſtergendo ventriculum à ſor-

dibus, id præſertim præſtant: qualia ſunt ſalſa, à limo & dulci ſucco ventriculum abſtergendo, appetitum conciliantia, & fortè quod eundem quoque inertem, ſtimulo ſuo, vti dictum de acidis, excitēt: amara abſtergendo eaſdem ſordes & pituitam & bilem, ſi hæc appetentiam deiiciant, eadem ratione illam reuocant. Alia, proprietate quadam incognitâ hoc faciunt. Imprimis quæ guſtui grata ſunt, ſi exhibeantur, appetitum excitant, nauſeamq; corrigunt, præſertim ſi inſuauitatem reliquorũ emendent: quo nomine in febribus & morbis calidis, vbi dulcia tantopere reſpuunt, acida appetunt: & inſipidos, ſi ſale ſapida facta, expetunt. Sed & quæ ventriculum roborāt, ſicuti alias illius functiones, ita & appetentiam iuuant, & nauſeam quoque emendant: quæ in illius imbecillitate potiſſimùm conueniunt: quod & aſtringentia calidaq; faciunt: quæ calida in apoſitia, ſi interdum fiat, exhibita, vt & rurſum potum appetant, procurant. Cæterum quibus formis hæc vſurpentur, obiter nunc in præcipuis quibuſdam oſtendemus.

Eſculenta poculentaq; actu frigida propinata ſi à calore appetitus deficiat, iuuant.

Quo nomine & Aquæ frigidæ potus laudatur: potentiùsq; operatur, ſi ante cibum bibatur.

Et qui loco vini Aquam bibunt, auidiùs cibum expetunt. Quæ & non minima eſt cauſa, quòd animalia quæ crudis continuo veſcuntur, adeò voracia exiſtant.

Cibi ſi acidorum fructuum ſuccis, qui fructus & eo nomine eduntur, condiantur, appetitum excitant: imprimis Omphacio & Agreſtâ.

Et ſi panis bene fermentatus ſalitusque edatur, appetentiam auget.

Vinum acidulum in naturis calidioribus conſuetim bibitum, vt maiori appetitu edant, facit.

Acetum

Acetum appetentiam valde excitat, iuſculis inditum, alióve modo vſurpatum, in acetarijs, bellarijs. Vel aliàs per ſe ante paſtum bibitum. Quo pacto & ſi bonâ quantitate bibatur, faſtidium illud cibi à vini potu, in quo radices ſolani furioſi maceratę fuerint, vt in cauſis dictum, profectum, vti ſcribit Matthiol. iterum tollit. Et ſi ab ali s narcoticis ſumptis appetitus ſublatus eſſet, idem faceret.

Perſica in principio menſę ſumpta appetentiam prouocare, ſi à cauſa calida ablata ſit, docent: quod gratâ quoq; aciditate, niſi alia accedat proprietas, faciunt.

Mala arantia, limonia, acida, diuiſa aſperſaque aquâ Roſaceâ, & Saccharo, condimenti loco menſæ appoſita, iuuant.

Braſſica capitata, Rapæ, cocta & condita donec aceſcant, ſicuti Germani ſolent, comeſta in principio menſæ, appetitum mouent.

Acetoſa ſi edatur prodeſt; & Portulaca Aceto condita.

Oliuæ & Capparum fructus, Sale condita, cum Aceto, ad appetitum excitãdum communiter menſæ apponuntur & eduntur.

Allium appetitum excitare docent, atque ex eo tale ferculum parant. Allio contuſo mortarium & piſtillum inficiunt, eoque abiecto, micam Panis & Amygdalas in eodem mortario, vt odorẽ allij hauriat, contundunt, poſteaque cum iure carnium miſcent & propinant: quod quibus gratum eſt, fortè gratâ magis quàm aliâ vi appetitum mouet.

Vinum Abſynthites in principio menſæ bibitum, ſi modo non à calore proficiſcatur, aliàs in quibuſcunque excrementis & pituita & bile etiam redundantibus, in ventriculo appetitum deiectum reuocat.

Syrupi conueniunt de ſucco Perſicorum: de

ſucco Citri, Granatorum, Ribes, de Agreſta, Acetoſus, Oxyſacchara. Syrupus de Abſynthio quoque datur, qui ſi Aceto addito coquatur, magis illud præſtabit.

Compoſitus ad eoſdem vſus ſic fit: ℞. ſucci Perſicorum acidulorum ℔. j. ſucci Granatorum vel Pomorum acidorum 4. j. ſucci Cytonior. 4. ſ. coquantur, addito Sacchari q. ſ. addendo Acetum album, vt aciditatem decentem acquirat: coquatur: capiat ℥. j. vel plus.

Et hoc electuarium, abſtergendo ventriculum à limo appetentiam excitare compertum eſt: ℞. Mellis ℔. j. deſpumetur, adde ſucci Abſynthij, Parietariæ ana ℥. iiij. coquantur in formam decẽtem: capiat manè & veſperi inſtar caſtaneæ.

Conſeruæ & conditurae fructuum acidorum, ſi modo non nimiâ ſacchari additione aciditatem amittant, ſic quoq; dantur: tum per ſe, tum inuicem permixtæ hoc modo: ℞. conſeru. Roſarum, Acetoſæ, rob de Ribes ana ℥. j Vtatur.

Aqua Chamæmeli bibita, appetentiam excitare creditur.

Quæ ventriculum corroborando iuuant, alibi explicantur: inter quæ Piper eo nomine fortè comeſtum, appetitum iuuare docuit Dioſcor. Vti & alia multa quæ concoctionem iuuant, appetitum quoq; reparare ſcribunt: quæ tamen nauſeam potius impediunt: qualia ſunt, Panem ex vino Maluatico ſumere: Aromatibus cibum condire, Menthâ, Calamenthâ alijsque ſimilibus vti. Quæ & Apoſitiam, vti ſuprà dictum, emendant.

Iniecta clyſmata abſtergentia, appetentiam excitant, ſi ſordibus, pituitâ, aliisve recrementis, vnà cum ventriculo etiam inteſtina ſcateant. Quale ex Vrina pueri paratum laudatur: vel ex Lixiuio non nimis acri.

Item

Item quod ℞. Betæ albæ cum toto, Mercurialis, Caulium, ana M. j. Hordei P. j. Agarici ʒ. j. Senæ ʒ. ij. ſem. Carui ʒ. i. fiat decoctio, addendo parùm Vrinæ pueri vel Lixiuij ad ℥ iiij. diſſolue in colatura ſucci Mercurialis vel Betæ ℥. j. Mellis ℥. j. ß. Salis ʒ. j. Detur, ſine oleo, quia potenter tunc abſtergit.

Si à calore nauſea vrgeat in febribus, ex refrigerantibus Clyſmata aliqui ad eam emendãdam inijciunt: quale hoc eſt: ℞. aquarum Lactucæ, Endiuiæ, Viol. ana ℥. iiij. ſucci Portulacæ, Lactucæ ana ℥. j ol. Nenuph. Violacei ana ℥. j. ß. fiat clyſter.

Odores ſuaues nauſeam corrigunt. Sicuti quando, quomodo vomitus impediri debeat, docebimus, oſtendemus: vt Aceti, fructuum Acidorum, Abſynthij, &c.

Extrinſecùs, ventriculi regioni eum corroborantia applicantur, calida frigidàve aſtringẽtia, pro cauſæ diuerſitate: cauẽdo ab vnctuoſo odore præditis, ingratis, quia nauſeam excitant. Qualia multa eiuſmodi aliorum vẽtriculi affectuum causâ potiùs, quàm ratione appetentiæ, in alijs ſymptomatibus illius, deſcribuntur.

Epithemata quę hepar refrigerant, ſi à calore faſtidium cibi procedat, tum huius quoque affectus, tum aliorum inde profectorum causâ, in febribus vſurpantur.

Corporis refrigeratio externa appetitum excitat in calidiore cauſa. Vt ſi in aëre frigidiore verſentur, rectiùs eſuriunt quàm ſi in calido moram trahãt. Balnea, Pedum lotiones ex aqua frigida, idem præſtãt. Quò & induſiorum frequens refertur permutatio, vnde appetitus egregiè promouetur.

Sanguinis detractio in illius plethora conuenit: ſi morbus, cuius appetitus defectus ſymptoma eſt, eam requirat.

DE APPETITV DEPRAVATO.

CAP. XIII.

Genera.

APPETITVM deprauatũ vocamus, ſi immoderatiùs, quàm per famem aut ſitim naturalem fieri ſolet, cibum potúmve appetant, hoc eſt, eſuriant, ſitiantve: Vel ſi vitioſus ſit, hoc eſt, aliud quid quàm cibum potumq́ue, expetant.

Boulimos, Appetentia nimia. Eſuriunt immoderatè, cum auidiùs cibũ quàm par eſt, appetunt, eoq́; vel vix dum ſatiari poſſunt, vel vix priore concocto, nouum expetunt. Quod ſanis alioquin nonnunquam contingit: aliàs morborum quorundam eſt ſymptoma: Appetentiaq́ue ſeu Appetitio immodica, Boulimos, & ſi magis vigeat, Fames inſatiabilis, dicitur: alia quoque interdum adferens accidentia, in illis qui hoc patiuntur: aliâs enim ob cibum nimium ingeſtũ, qui illos grauat, compreſſionis dolorem in regione ventriculi ſentiunt, tamdiu donec ille concoctus digeſtusq́ue fuerit. *Canina appetẽtia, Boulimi ſpecies.* Alij ventriculo non ferente onus, cibum nimiâ copiâ ingurgitatum mox iterum euomunt, &, vt canis ad vomitum, vt prouerbium habet, ſic & illi à cibo ad vomitum ſe conferunt, ob eamq́ue cauſam Caninam appetentiam aut famem, hanc ſpeciem appellant. Alijs dyarrhœa potius quàm vomitus ſuperuenire, & repletionem illam deorſum potiùs quàm ſurſum excutere ſolet. Aliqui niſi famem mox ſedare poſſint, animo deficiunt, & ſyncope graui, quam mors nonnunquam ſubſequi ſolet, corripiuntur: quod tamen quibuſdam debilitato primum ventriculo, & dolente ob hanc immoderationem, appetentiâ iam potiùs proſtratâ, quam

tâ, quàm auctâ, ex cardialgia illa contingit: cùm in illis qui hoc malum aliquamdiu paſſi ſunt, tandem ſumma ſtomachi imbecillitas & ciborum faſtidiũ ſubſequi ſoleant.

Sitiunt immoderatè, cùm intempeſtiuè, hoc eſt, extra tempus quo cibum capiunt (quo tempore primùm ſitire deberent) ſitis ipſos admodum vrget: aut alioquin adeo magna eſt, vt largo potu vix dum expleri ſedarive poſſit, diciturque: Sitis immodica: & ſanis & ægris frequentiſſimè accidens, atque intollerabilem adferens moleſtiam magisq; quàm fames immodica, affligens: cùm eorum, quæ citò nos ſatiant, ſummamq; voluptatem ſubito adferunt, penuria, maiorem adferat dolorem, quàm illorum, quæ id tardiùs præſtant. Ob quam cauſam, ſitim tam ægrè ferunt, & cùm valida eſt, de eo potiſſimùm ſymptomate in morbis & maximè in febribus, conqueruntur: & qui hac premuntur, alba ſpumoſaq; ſæpè expuunt, ægreque cùm lingua palatui aut faucibus, vt aiunt, hæreat, loquuntur, balbutiuntque, & niſi potu reficiantur, interdum animo deficiunt. *Sitis immodica.*

Aliena à cibi potusq; natura quando appetunt, Vitioſam vel alienam appetẽtiam vocamus, quam Picam quoq; appellant. Rariùs viris, ſed frequẽter mulieribus vterum gerentibus, quibuſdam primis menſibus eueniens, tuncq; Malacia præſertim nominatur. Interdum & puellis cacecticis accidens. *Pica.* *Malacia, Picæ ſpecies.*

Huius varietas, pro diuerſitate illorum quæ appetunt, exurgit. Cùm aliæ crudas partes animaliũ, & carnem edere anthropophagorum inſtar, geſtiant: cuius inordinato appetitu adeò commotam quandam fuiſſe narrant, vt beſtiarum inſtar in hominem ſæuiret, illiusq; brachium morderet. Aliæ verò, ea quæ per ſe non ſumuntur, ſed condimenti loco tantùm cibis adhibentur, ſola magnaq; copiâ

citra noxam deuorant: ſicuti illa quæ libras zingiberis innoxiè comedit: alia quæ acetum fortiſſimũ affatim bibebat aliaq; ſimilia. Plerumq; autem ſicca, vt farinam, cineres, cretam, lutum, teſtas, pannos attritos, coria putrida, cum voluptate comedunt. Nonnunquam & noxia ex illis, vt calcem viuam: cuius inſignem portionem quãdam citra noxam deuoraſſe, teſtatur Fernelius.

Cauſa.

OMnis fames aut ſitis immodica procedit aliquando à cauſa naturali, eâ ſcilicet, quæ ſi moderata ſit, naturalem appetitum, ſi immoderata, præternaturalem cauſat. Qualis eſt ſenſus ventriculi: penuriâ nutrimenti vel madoris. Interdum vero à præternaturali causâ appetitus hic nimius, vti & alienus, naſcitur: quæ eſt vel intemperies frigida & ſicca ventriculi: vel alia qualitas.

Senſus ventriculi exquiſitus, cauſa Appetentia nimiæ.

Senſu ſuo, ex tactu & guſtu permixto, vti ventriculus apperit, ſic, ſi exquiſito admodum ventriculus præditus ſit, cùm tunc faciliùs afficiatur, fit, vt & defectum citiùs ſentiat, & ad appetẽtiam magis ſit procliuis. Quod alijs naturâ ab ortu euenit, vt à teneris voratiores ſint cæteris. Alijs à conſuetudine vitiosâ cõtingit, vt dum ob crapulam continuam, illum ſine intermiſſione adimplent & vacuum eſſe non ſinunt, ita aſſuefaciunt, vt non niſi diſtentus & plenus eſſe velit, ob eamq; cauſam, niſi talis ſit, perpetuo eſuriat, &, vt vocant, latret: ſicuti helluonibus hoc conſuetum eſſe, eosque ventri dies noctesque inſeruire, non tantùm voluptatis, ſed & huius innatæ vel acquiſitæ voracitatis causâ, videmus.

Conſuetudo vitioſa, cauſa Appetentiæ inordinatæ.

Nutrimenti penuria, cauſ

Nutrimenti penuria, quæ indies eo abſumpto accidit, vti famem naturalem excitat, ſi ſic diutiùs perſe-

perſeueret per inediam diuturniorem, nimiùm fa- melico. facit. Acciditq; hoc vel propter ciborum longiorem defectum: vel quòd illis qui pauci ſunt nutrimenti aut facilimè digeruntur, diu vſi ſint: vel quia diebus aliquot vel multis, in morbis diuturnis, præſertim ob appetentiam proſtratam, nihil omnino vel ſaltem quod alere ſatis potuerit, comederunt: vnde poſtea conualeſcentes tam auide cibos appetunt, & licet cibentur, cùm natura exhauſta, ſubitò chylum confectum rapiat & exugat, vnde & conſtipari facilè illos ſuperiùs, in deiectione alui ſuppreſſâ, diximus, mox iterum eſuriunt, & niſi ſibi temperent, ſe ipſos grauiter lædunt, accidentiaq; ſupradicta boulimo ſuperuenire ſolita, morbiq; recidiuam, interdum patiuntur. Si quoq; alia ratione citiùs quàm par erat in diſtributione nimis citò factâ, chylus è ventriculo rapiatur, propter exercitia, euacuationes, ſudores, idem accidit: vel ſi ex humidiori cibo, aut naturam ſollicitante & detergente, vt vult Rondel. ſæpiùs vſurpato, vel potu nimiùm dilutus chylus, in ventriculo moram nõ trahat, ſed ſtatim deſcendat: vel ſi à lumbricis, vti ſcribunt, ventriculo ſubripiatur: quos ſanè, cùm magna conſumptio chyli, vt boulimos inde ſequatur, fieri debeat, plures numero, ſi illud faciant, eſſe oportet. Vnde alij à lato lumbrico, cùm longiſſimus ſit, illud potius fieri autumant: quod ſi fit, illud non ea ratione, quòd chylo paſcatur, cùm viuus non ſit vermis, ſicuti alibi oſtendimus, ſed quod ex chylo generetur & nutriatur hæc faſcia, contingit.

Ja Famis immodicæ.

Diſtributio chyli nimis cito facta, causa Appetentiæ nimis citæ.

Madoris illius defectus, quem niſi ventriculus eo madeat & refrigeretur, mox per ſenſum illum ſitis denuò expetit, vti ſitim naturalem parit; ſic ſi diutiùs magiſve eo deſtituatur, ſitim accreſcere neceſſe eſt. Quod eadem ratione, vti fames ob de-

Madoris ventriculi defectus, cauſa Sitis vehementis.

fectum cibi, quando potu diutiùs caruerunt, aut ille frigidus actu minimè eſt, quod ad ſitim ſedadam naturaliter requiritur, euenit. Item ſi frequenti expuitione, multâ humiditate, quâ fauces ſemper madere debuerunt, abſumpta, & fauces, & per conſequens ventriculus madore priuetur. Vnde & multam locutionem, per quam frequenter expuunt, ſitim conciliare docent.

Refrigeratio ventriculi calidioris, cauſa vt Appetitus redeat.

Frigidam intemperiem ventriculi appetentiam immodicam excitare, pleriq; ſtatuerunt: idq; cùm viderent eos qui in aëre frigido verſantur, aut aquam frigidam bibunt, quam voracem ob id vocat Hippoc. auidiùs cibos ſumere. Verùm cùm frigus ſenſum non acuat, ſed potiùs obtundat, aliam huius rei cauſam proponimus, quòd nimirum, ſi calidior ſit ventriculus, indeq; appetentia proſtrata, ſicuti in appetitus defectu dictum, frigiditas calorem illius corrigendo, & ventriculum ad temperiem naturalem reducendo, potius quàm intemperiem frigidam in illo excitando, appetentiam prouocet. Et quòd ob frigus externum hyemis tempore, & in locis frigidioribus calore ad interiora repulſo, illicque collecto & abundante, & vt inquit Hippoc. quia ventres tunc ſunt calidiſſimi, copioſiore alimento indigentes, illud auidiùs tunc appetunt, ita vt caloris natiui abundantia, ſicuti idem Hippoc. in illis qui dum creſcunt plurimùm calidi innati habent, fieri docet, appetentiam potius augeat, & frigiditas ventriculi illam è contra imminuat. Quod cùm ita ſit, neque acidus humor quia refrigerat, etſi in calidioribus ventriculis appetentiam deiectam hac ratione reuocet, & ventriculum nonnihil excitet, vt in appetitus defectu oſtenſum eſt, immodoratæ illius appetentię, quam caninam vocant, cauſa eſſe poterit. Vti neque melãcholicus humor aut pituitoſus, quemadmodum volue-

voluerunt, ſua frigiditate aut aciditate, ob ſupradictas cauſas, illud poterit efficere.

Siccitas ventriculi, cauſa Sitis præternaturalis.

Siccitas ſeu ariditas ventriculi interioris tunicæ, quæ quoq; per œſophagum & fauces expanſa eſt, ſi in ventriculo, aut ſimul etiam iam dictis in locis oboriatur, ſitis præternaturalis cauſa eſt: ſicuti ſolius madoris illius defectum naturalem, ſitim efficere, prius dictum eſt: quæ exiccatio quò maior erit, eò ſitim grauiorem procreabit. Hanc autem calor, madorem hunc abſumens, interdum excitat, tuncque ſitis eò maior fit, quòd incaleſcente ſimul ventriculo, non tantùm humiditatem, ſed & frigiditatem, quam ex potu actu frigido conſequitur, expetat, ideoque magis bibere cupiat. Vti fit, ſi vniuerſo corpore à calore accenſo, illoq; ventriculum occupante, per æſtus ſolis, balneorum, per nimios motus corporis aut animi, & in febribus, vt tantopere ſitiát, & ſi ardor magnus ſit, ſitim intollerabilem patiantur. Vel ſi priuatim ventriculus incaleſcat ab aſſumptis calidioribus: vt vino meraciore, vel dulcibus, vel aromatibus, aut alijs acribus, herbis, caſeo putri & ſimilibus: quæ omnia intemperanter ſumpta, ſitim enormem cauſant. Ita ex catharticorum medicamentorum caliditate, dum purgantur, ſitis plerumq; vrget. Et bilis in ventriculo ex cibis genita, vel in eum, in varijs morbis effuſa, ſitim excitat: eò vehementiorem quò hæc magis eſt ardens. Quod & à vaporibus calidis eò delatis, poteſt fieri. Sed & ea quæ tantùm exiccant, nec dum ex ſua natura calorem ad ferunt, aſſumpta, ſitim conciliant: Vti ſalſa omnia, aridaq; & ſuffumigata. Aër quoq; ore patulo attractus diutiùs, quia fauces & per conſequens ventriculum exiccat, ſitim parit. A tracheæ arteriæ & pulmonum caliditate & ſiccitate, in illis partibus, vt in ventriculo, ſitim quoq; oriri poſſe, aliqui ſcri-

pſerunt. Verùm, cùm pulmones ſenſu hoc, vti & tactus deſtituantur, ſi illorum, vti & thoracis morborum causâ, ſitis fiat, illud non hac ratione, ſed quòd per conſenſum tunicæ, ventriculum, œſophagum & aſperam arteriam ſimul ſuccingentis, ventriculus quoque afficiatur, vel ob multam in illis morbis expuitionem, aut quia febris comes eſt, euenit: nec ſaliua alba, quam ſitientes expuere ſolent, à pulmonibus hoc proficiſci, oſtendit, cùm & in ore, in ariditate illius, ſaliua tenacitatem acquirens, aëris confuſione albedinem illam & ſpumoſitatem adipiſcatur.

Qualitas occulta in ventriculo causa Boulimi & Caninæ appetentiæ.

Qualitas alia & proprietas rei alicuius, ſic ventriculum alterans, vt in eo appetitus excitetur potiùs quàm deijciatur, vti alia contrariâ vi prædita id faciunt; appetitus immodici vel etiam vitioſi cauſa eſſe poteſt. Qualem, in humoribus, quos melancholicos vocant, nonnunquam inueniri putamus: qui in venis meſeraicis interdum nati, ſanguinique permixti, nec tantùm, vti credunt, à lienis venis, ſed & alijs venæ portæ ramis ad ventriculum deſinentibus, in illum effuſi, boulimum illum poſſunt efficere. Quod non tam ab aciditate illorum aut auſteritate, quæ in melancholico naturali humore eſſe dicitur; vel ab atrâ bile, aut etiam pituitâ acidis, vt putarunt, quòd ea ventriculum conſtringendo appetitũ excitent, proficiſci; quàm ab occulta illius proprietate, quâ ſenſum hunc immoderatum excitat, euenire, ex eo conijcimus: quòd neque talis ab acidis, ventriculi conſtrictio, aut ſicuti nos volumus, extimulatio, aut frigiditas, vti ſuprà dictum, aut alia qualitas manifeſta, adeò functionem illius, quæ potius à cauſis hiſce proſternitur, quàm augetur, poſſit intendere, vt tam inſatiabilis fames ſequatur, niſi abſtruſa quædam in humore eſſet vis, illud efficiens. Sicuti humores

eiuſmodi

eiuſmodi, quos [illegible] melancholiæ & atræ bilis [illegible] corruptis, adustos, [illegible] vocant, venenatas qualitates diuerſas [illegible] poſſunt, atq; effectus tam varios & incredibiles, inter quos & certa quædam qualitas eſt quæ caninam hanc appetentiam facere poteſt, aliæ vero vitioſum illum alterius rei aduerſæ & abominabilis alias appetitum, qualis in pica [illegible] currit, proferre. Et proin appetituum horum præternaturalium cauſam non aliam, quàm venenatam & malignam vim, quę ex effectu potius cognoſcitur, quàm deſcribi poteſt, in humoribus in ventriculum, vti dictũ, effuſis, vel etiam nonnunquam ex cibo in illo genitis, ſtatuere poſſumus. Sicuti venena quoq; quædam eſſe, quæ extrinſecùs illata vel aſſumpta, talia accidentia appetitus deprauati producant, Dioſc. docet. Veluti & alia ſitim potius intollerabilem, vt ex morſu dipſadis ſerpentis euenit, alijsque, excitant. Quia ia in corpore quoque naſci, humoresq; in venena conuerti, Gal. ſæpius monet: vt non ſit mirum, in mulieribus grauidis, aut in puellis cacecticis, ſanguine retento menſtruo, in eo talem qualitatem exſurgere, quæ picam in quâ pro diuerſitate huius qualitatis tam diuerſa appetunt, in illis excitet. Quod & nonnunquam alijs de cauſis cacochymiæ tali nata, in alijs appetitum prauum poteſt efficere.

[illegible] oc-[illegible] ven-[illegible] ca-[illegible]

Venena quæ-d[illegible] Bo[illegible], & Sitis intole-rabilis.

Curatio.

EX tribus generibus prauæ appetentiæ. Si ad-eò immoderatè eſuriant, aut ſitiant, vt vix hominem explere vel ſitim reſtinguere queant, & ſi hoc faciant lædantur, vel cardialgias ſentiant, vel vomitu aut dyarrhœa infeſtentur, quinimo ſi appetitui ſatisfacere nolint, grauius afficiantur, imbecillitatem & lipothymias patientes, ſuccurrendum

B[illegible]mi [illegible] [illegible] [illegible], Si. [illegible] [illegible], [illegible] Pica cu-ratio

rendum erit. Quod longè faciliùs in fame quam ſi-ti,cùm modum excedunt, periclitur,ſicut & fami nimiá minori negotio tollimus, quam reparamus. Quando aliena à cibis appetunt,vitium hoc negli-gi minimè debet: idq; quia cauſam præternatura-lem in corpore deliteſcere ſignificat: tum quod ad-uerſa alioquin corpori ingerentes, etſi ſe illis qui-bus delectantur,lędi minime poſſe putant,lęduntur tamen,eoq; citiùs ſi noxia ſint, afficiantur. Quibus omnibus hoc modo occurrimus.

Temperantiam in cibo & potu ſumendis adhi-bere imprimis oportet. Non nimium abſtinendo, nec immoderatiùs ſe implendo. Præſertim ſi poſt longam mediam prægreſſam, aut corporis con-ſumptionem vehementer eſuriant. Tunc modicâ quantitate ſed ſæpius, benè nutrientibus facilibuſ-que concoctu datis, ſenſim refici debent. In alijs verò cauſis,etiam illis, quæ multum ſatiant, & ſoli-diora cùm ſint,minus citò conficiuntur & digerun-tur, quantitate tamen moderatiore, cibandi ſunt. Et ſic famem ſitimq; decenter compeſcere, aſſue-ſcere debent. Nam vti conſuetudo peruerſa, eos qui crapulæ & ebrietati dediti ſunt, voraces bibu-loſq; facit, vt niſi pleni ſint, rectè ſe minimè habe-ant; ſic & decens, immodicos illos & inordinatos appetitus ad veram redigit mediocritatem & ordi-nem conuenientem.

Vomitus probatur,ſi humor prauus in ventricu-lo latens, appetentiam nimiam vel vitioſam cau-ſet. Qui,niſi ſponte ſuperueniat, conciliandus. In canina appetentia quoq; etſi vomant, in principio præſertim, antequam vomitio nimium inualuerit, vt per eam non ſaltem aſſumpta, ſed & humor no-xius educatur, promouenda. In alijs verò cauſis vomitus non conuenit. In ſiti vomitus eam potius auget, quàm minuit, niſi bilis eam excitarit, in cu-

lus tamen etiam euomitione, ſitis concitatur, quæ tamen mox bile euacuata, ceſſat.

Purgatio per inferiora facta, in iam enarratis cauſis, tam famis quam ſitis præternaturalis, in alijs minimè competit, niſi diarrhœa ſpontanea, ſicut interdum fit, accedat: in qua nihilominus tamen, vt per eam humor prauus educi queat, natura cathartici eſt adiuuanda, ex lenioribus & aſtringentibus paratis. Præparato prius humore ſi illud opus ſit. Quæ omnia nos, alia potius obſeruantes, quam melancholiæ vel pituitæ aciditatem, eligimus & dextrè exhibemus. Quæ & in ſiti, licet eam cathartica moueant, ad bilem exturbandam, ſi ab illa fiat, commodè exhibētur. Et ſi à vermibus fiat, vt illi deorſum ſimul pellantur, ex amaris concinnata propinantur.

Calefacientia & ſiccantia ventriculum remedia, in boulimo ab humoribus genito, plerumque poſt expurgationem illorum vſurpantur: quæ non tam, quod illis ſtomachus refrigeratus alteretur, quàm quód ventriculus hiſce accenſus atque exiccatus magis ſitiat quam eſuriat, famem ſic compeſcunt. Hoc autem prᴂſtant; Aſſumptus cibus calidus actu & potentià: aromatibus conditus, & dulcis factus: quæ validiùs operantur, ſi ieiuno adhuc ventriculo, vel nondum admodum cibis impleto, aſſumantur. Quod & citò valideq́; potus Vini meracioris, à natura dulcis, vel alioquin potentis, aut arte aromatizati & dulcorati facit, imprimisq́; Aqua Vitæ, quam vt famem diutiùs ferre poſſint, ruſtici ieiuni bibere ſolent. Idem medicamēta alia ventriculum calefacientia: qualia ſunt dulcia & acria & adurentia, item vehementer odorata, præſtant. Vel ſi extrinſecùs calidis actu potentiàve vētriculus foueatur, vngatur, emplaſtretur: aut corpus vniuerſum exercitijs aut balneis incaleſcat.

Relaxantia ventriculum, pingu[illegible], & [illegible] illum veluti ſubuertunt, & illinend[illegible] nonnihil retundunt, appetitum deij[illegible] quæ [illegible] mine vnctuoſa, Butyrum, Oleum, Adipes, & glutinoſa, Extremitates vituli, agni, hœdi, ſi[illegible] tur: è quibus ſi quæ nauſeoſam in ſe vim [illegible], tantò magis appetitum proſternent, vti de [illegible] pingui carne a[illegible] exhibita, ſcribunt.

Proprietate quæ appetitum tollunt [illegible] tum, faciunt illud vel ob vim aduerſam, qu[illegible] nauſeoſam vocamus. Quâ ratione forte C[illegible] pinguium caro aſſa deuorata appetitũ [illegible] re dicitur. Vinum in quo Anguilla ſuffocata fuerit propinatum, vt abſtemij poſtmodum omnino fiant, facere ſcribitur: quod tamẽ, cûm hoc etiam ignorantibus ſe eiuſmodi vinũ bibiſſe, accidat, ſi modo verum eſt illud, aliâ proprietate facere oſtẽdit. Quod alia qualitate alexiteria præſtãt, ſi á venenata causâ procedat. Alia verò narcoticâ vi ſenſum ventriculi nonnihil retundentia, ſicuti in appetitus deiecti cauſis dictum, illum tollunt: Qua & forte Vinum præſtans, illiusq́; aquâ ſtillatitia, adhuc efficacius, ſi ieiunis detur, vti ſuprà dictum, non tàm calefaciendo quàm ſtupefaciendo famem tollit: & infuſio radicum Solani furioſi in vino facta, & bibita, vti ſuperiùs quoq; explicatum, ſubitò omnem appetentiam, etiam in ſummè famelicis euertit. Et cùm Theriacam, Mithridatum cum vino exhibita caninam appetentiam ſanare ſcribunt, illud eâdem vi narcoticâ, tanquam opiatas, facere putamus. Adiuuante etiam alexiteriâ, cùm ſint ſimul antidota, ſi à malignis pernitioſisq́;, vti ferè fit, hæc prodeant humoribus. Quod & alia Opiata medicamenta, etſi antidota minimè ſint, aut admodum calefaciant, ſimiliter facere, ex eo conijcimus, quod poſt horum vſum, etiam alterius rei causâ, appetitum inde minui

nui expediuntur, illisque aceto, quòd illorum vires infringere diximus, dato, reuocetur.

Refrigerantia & humectantia, ſitim quacunque de cauſâ genitam, emẽdant ſed & famem nimiam, frigore vehementi, vt aquæ frigidiſſimæ magno hauſtu, forte quia ventriculi actiones lædit: & aëris quoque frigidiſſimi inſpiratione, tolli docet Rhazes.

Hoc potiſſimùm potus, ventriculum aridum egregiè madefaciens, facit: eoque magis ſi actu quoque frigidus ſit; & adhuc validiùs, ſi potentiâ etiam refrigeret. Sicuti varias eiuſmodi potiones, hinc inde in morbis conuenientes, quæ ſitis cauſâ vſurpantur, ſuis in locis explicamus: hîc verò quaſdam ſaltem adijciemus.

Aqua madore ſuo atque actuali frigiditate (nam potentiâ eam temperatam eſſe alibi docuimus) id præſertim præſtat, potusque eſt, ſitis pellendæ gratiâ, omnibus animantibus communis, & tantopere expetitus ab ægris ſitientibus. Quæ & cruda; vel ſi quid obſtat cocta, ne cruditatẽ & flatus procreet, exhibetur. Vel ſi magis refrigerare volumus, tantillo Aceti, aliisve ſuccis acidis acitoſitatem illi conciliantes, propinamus. Cui guttulas ſpiritus Vitreoli eo nomine addunt Chymici.

Aquæ atramentoſæ acidæ naturales, ſic bibuntur, & qui diu ſiti afflicti fuerunt, ſi diutiùs illas bibant, liberantur.

Vinum, vti vſitatus eſt adultis ſitis ſedandæ cauſâ potus, ſic & ad præternaturalẽ ſitim extinguendam, in aſſuetis præſertim, concedi poteſt. Cùm ſi vinoſum ſit, vti ferè noſtra eſſe ſolent, non adeò calore ſuo, præſertim ſi diluatur aquâ, nocere, moderatè ſumptum in certis morbis, queat.

Lac iuuenibus & conſuetis idem præſtat, & in quibuſdam affectibus, illiusque ſerum in conſtipa-

tione nonnunquam permittitur, in quibus verò morbis facilè corrumpitur, improbatur.

Emulſio amygdalarum dulcium cum aqua hordeâ vel coctâ extracta, quam Lac amygdalinum vocant, ad ſitim reſtinguendam in ægrotantibus, communiſſimus eſt quem Medici docent, ægrique non reſpuunt, potus.

Decocta varia fiunt ad ſitim pellēdam vti Aquæ decoctum cum pauco Hordeo. Item cum pane, ex Siligine, Rogga dicta, præſertim piſto. Item cum ſeminibus Cucumerum excorticatis, vel alijs frigidis maioribus dictis. Vel ſi fiat cum Prunis, Ceraſis, Paſſulis: cum Cinamomo: Vel ſeminibus Aniſi, Fœniculi, aliisve, cùm flatus timentur.

Iuſcula huc referuntur ex decocto Carnium, vel Caponis, quæ colata primùm, frigida, vt pinguedo ſeparetur, ſitis cauſà, cum magna reſtauratione opus, dantur.

Conſueta & in vſu ſunt Ceruiſia, Priſana, pro cuiuſq; naturæ & morbi ratione parata.

Alia aliter fiunt, vt addito ſucco: ℞. Aquæ menſ. ij. ſucci Granat. vel Agreſtæ ℥.ij. Sacchari ℥.ß. coquatur parùm.

Vel ex aquis ſtillatitijs: ℞. aquarum Acetoſæ, Endiuiæ ana ℔.ij. ſucci Ribes, vel Agreſtę vel Granat. ℥.iij. ſucci Limonum vel Pomorum acid. parùm, coquantur, addito ſaccharo vel ſine eo.

Iulep Alexandrinum dictum vſitatum ad ſitim: ℞. aquæ Roſ. ℔.j. Sacchari ℔ ß. coquantur ad conſiſt. Diluatur ad vſum, aquá fontis vel coctâ.

Vel ſic: ℞. aquæ Fontis ℔.j. aquæ Roſar. ℥ iij. ſucci Ceraſorum vel Agreſtæ ℥. ij. Sacchari ℥. iij. coquantur parùm, vel ad conſiſtentiam, ſi diſſolui debet.

Syrupi varij acidi; imprimis de Ribes, de Agreſta, de ſucco malorum Medicorum, vel etiam vulgarium

garium

garium, de Ceraſis, Prunis, de Granatis, de Aceto-ſa. Vel ex aceto parati, vt Acetoſus, Oxyſaccharũ, ſic diſſoluta in aqua fontis, vel ſtillatitijs, aut vtriſque, dantur. Et ſi dulcia non reſpuant, ſyrup. Violaceus.

Anguriarum maturarum ſuccus exſuctus, ad ſitim ſedandam, valde in vſu eſt, illic vbi bene matureſcunt. Quod & è granatis recentibus priùs ſæpè preſſis & perforatis, vtiliter fit.

Præter hæc, in ſolidiore formâ, multa maſticata & ſenſim deglutita, licet minùs quàm quæ bibuntur madefaciant; vel deuorata, ſitim compeſcunt.

Qualia ſunt ex acidis, Acetoſa, Trifolium acetoſum. manſa, Lactuca, Portulaca, Endiuia, Cichorea, Buglosſi vtriuſq; flores, in acetarijs.

Braſſica capitata, Rapæ, Poma, cocta, aciditatemq; adepta, addita racemis Berberis, ſicuti condiri ſolent.

Medica mala, Poma, Ceraſa, Pruna, Mala Punica, Ribes, Berberis, Vua criſpa, Paſſulæ, Vuæ, acida præſertìm vel ſaltem vinoſa, recentia, vel etiam ſiccata rurſumq; macerata, vt Pruna, Ceraſa, Paſſulæ, comeſta ſitim extinguunt: minùs ſi Saccharo condita dentur.

Ex dulcibus, licet ea ſitim pleriſque augeant, tamen quibus grata ſunt, vt ſenibus, radix Liquiritiæ maſticata recens, ſitim ſedat.

Saccharum item candum, & præcipuè è ſyrupo Violaceo ſumptum, refrigeratum ore retentum, Manna item: & Saccharum roſ. tabul. vel Manus Chriſti commeſta: & conſer. Roſarum præſertim, ſi cum ſpiritu Vitreoli, ruborem & aciditatem contraxerit, & conſerua Violarum: conditum caulium Lactucarum, & carnis Cucurbitarum, Citri.

Vel hoc modo electuarium paratum: ℞. conſer. Roſ. ℥. ij conſer. Acetoſæ ℥. j. conſer. Viol, Buglosſ.

Nenuph. ana ℥ ß. rob de Ribes q. ſ. & prout rotulum eſſe cupimus. Vtatur.

Linctus ad idem paratur: ℞. mucilag. ſeminis Pſyllij. Cytonior. vel gummi Tragacanth. extractæ cum aqua Roſ. addito Saccharo vel Syrupo conuenienti.

℞. mucilag. prædictarum ℥. j. ſyrupi de Agreſta ℥. ß. Sacchari parum: fiat linctus.

Vel ſemina Pſyllij, Cytoniorum, ſacculis indita, addito Saccharo, refrigerataque in aqua. Sæpe linguæ imponantur.

Trochiſci in ore eandem ob cauſam donec ſenſim diſſoluant. retineantur: ℞. medullæ 4. ſem. frig. mai. ana ʒ. j. ſem. Portulacæ, Amyli, ſucci Liquirit. ana ʒ. ß. incorporentur cum inf. gummi Tragach. fiant formulæ.

Oris refrigeratio actualis plurimùm iuuat. Si ſæpè colluatur Aquâ frigidâ, addito præſertim Aceto; brodio item Braſſicæ conditæ, vt dictum; vel aquâ ſtillatitia Roſarum, Vitium, Acetoſæ, &c. Et ſi in ore Chryſtallum refrigeratum, vel Lapillos, vel etiam Glaciem teneant, ſæpeq; permutent.

Sunt qui Mucilaginibus ſeminum, & oleo Roſaceo, linguam illinunt.

Aer frigidus inſpiratus frequenter, non quòd refrigerando pulmones, ſitim illorum cauſâ tantum factam, emendet, ſed quia calorem in genere corrigit totius corporis, quia ſuccingentem oris tunicam ſtomacho & ventriculo connatam, refrigerat, vt minus ſitiant, efficit.

Sicuti & aliæ externæ refrigerationes, per Balnea, Pedum & extremitatum lotiones, Linteaminum, Induſiorum mutationes, idem efficiunt.

Quod & Epithemata hepatis cordisq; regioni adhibita, præſtant.

Colli & gutturis inunctio ex ol. Violaceo, Nenupha-

nymphanino, de Salicibus, Papauerino, aliquid quoque adiumenti adferre creditur.

Sunt qui & caput iiſdem oleis, ad ſitim in febribus corrigendam, inungunt: conſenſu, quod caput cum ventriculo neruorum cauſa habet, iuuare exiſtimantes. quod ego quia ſomnum prouocat, illud facere potius exiſtimauerim.

Somnus ſitim ſedat, vt inquit Hipp. non quòd humectet, vti voluerunt: ſed quia per ſomnum calor ad exteriora potius feratur, ſicuti hoc ſudores, qui tunc faciliùs fiunt, ſatis declarant.

Quies, cùm per eam corpus minus incaleſcat, minusq́; humor diſſipetur, conuenit.

Quò & pauca locutio, cum multa ſitim augeat, refertur.

DE HAEMORRHAGIÆ DEFECTV.

CAP. XIV.

Genera.

HÆMORRHAGIARVM, quas natura certo tempore, per certas vias molitur vtiliter, defectus, pro ratione loci primùm differunt: prout nimirum illæ vel non fiunt, vel non ſufficienter, quæ per vterum, vel podicem, vel nares, aut alia loca fluere debebant.

Quæ per vterum fit in fœmineo ſexu ſanguinis euacuatio menſtrua dicta, ſingulis menſibus toto ætatis tempore, annis quadraginta quodammodo comprehenſo, quo fœmina ad conceptum habilis eſt, & nec vterum geſtat, nec lactat, conſueta & neceſſaria, ſi deficiat, Menſium ſuppreſſio dicitur. Hæcque varians quòd vel nunquam quibuſdam, quod tamen rarum eſt, etiam citra incommodum *Menſtruorum ſuppreſſio.*

menſes fluxerint: quæ ideo quaſi virilem naturam induiſſent, Viragines dicuntur. Aliis verò etſi manarint, poſtea ceſſarunt, nec amplius redierunt. Alijs toto anni ſpacio, vel menſibus aliquot ſubſtiterunt. In quibus, primùm laſſitudo ſpontanea ſeſe offerens morbos præſagit: Dein cardialgia, appetitu proſtrato, & nauſea, in vomitionem aliquando tendens, infeſtat: Cordis & arteriarum palpitatio moleſta eſt. Capitisque dolores adſunt. Inſomnia grauia mentem perturbant. Pallor faciei & liuiditas, vitium hoc prodit. Vrinarum cruditas inter reliqua ſigna quoq; demonſtrat. Quæ vt præter naturaliter menſtruis ſuppreſſis, in plethoricis magisq; in cacochymicis ſuccedunt; ita etiam naturaliter ceſſantibus menſibus in puerperis quibuſdam, ex illis accidentibus, quædam illis eueniunt: & vomitus in primis menſibus admodùm vrget easque afficit. Ad hunc defectum, ſi parciùs quàm conſtitutio cuiuſque requirebat, fluant, refertur. Vt cùm minori quantitate quàm par erat, redduntur. Aut vix vnum aut alterum diem perſeuerant. Quod ſi frequentiùs accidat, damnum quoq; tandem inferre ſolet.

Purgationis poſt partum defectus.

Eſt & alius, qui partum mox ſubſequitur, per vterum ſanguinis effluxus, neceſſarius, per dies aliquot perſeuerans, abũdantiusq; quàm menſtruus fluxus fluens: quem Purgationem poſt partum appellant. Quæ ſi non fiat, aut diminutè, morbis grauiſſimis, dolori colico, conuulſionibus alijsq; occaſionem præbet.

Hæmorrhoiſdum ſuppreſſio.

Per podicem in vtroq; ſexu ſanguinis effluxus, hæmorrhois generali vocabulo appellatus, quibuſdam ſaltem naturis conſuetus, vel ſemel in anno, vel certo anni tempore, deficere dicitur, ſi tunc ſolita hæc euacuatio, illis præſertim quibus peculiaris ſit, non ſuperueniat: vocaturq; Hæmorrhoi-

dum

dum ſuppreſſio. Quem defectum tunc potiſſimum explicant Medici, ſi qui eo laborent, accidentia quædam patiantur, quæ ex retentis hæmorrhoidibus prouenire cognoſcant, maximè præſertim quibus priùs aliquando hæmorrhoides fluxerunt, & tunc ſuppreſſæ ſunt, cum cacochymicos morbos, vt cacexiam, febrem quartanam, melancholiam aliosque ſimiles patiuntur. Verùm & ægri ipſi, cùm hunc fluxum faſtidiant, nec expetant, proin nec de illius defectu conqueruntur; tunc maximè ex illius ſuppreſſione ſe malè habere & affici præſentiunt, quando venæ hæmorrhoidales inflatæ, magnum cruciatum illis adferũt, neque aperiri, quod neceſſe erat, poſſunt, quas Cæcas hæmorrhoides vocant.

Narium Hæmorrhagiæ defectus.

Per nares, hæmorrhagia generatim ſic dicta, quę ſuo tempore facta, quibuſdam naturalis eſt euacuatio, plethoricis imprimis iuuenibus & viris conſueta, cùm alias illius euacuationes non habeant: mulieribus item quibus menſes decenter non fluunt: & grauidis quandoque: virginibusque antequam menſes erumpant: & in morbis interdum critica, aut aliàs neceſſaria euacuatio, ſi ſubſiſtat, huc quoque referri poteſt: cùm in ea prouocanda Medici tunc quoque laborent.

Partium aliarum Hæmorrhagiæ defectus.

Per alias vias ſi ſanguis effluat, etſi quandoq; iuuet, tamen cùm hoc non adeò fiat ſecundùm naturam, aut Medicus id moliri ſoleat, ſi non fiat, ad defectus hæmorrhagiarum naturalium pertinet.

Cauſæ.

HÆmorrhagiarum dictarum defectus, vel ob ſanguinis qui fluere debebat penuriam aut vitium accidit. Vel ob venarum obſtructionem, aut coarctationem euenit.

Cùm in fœminis eâ ætate, quâ ad conceptum

maturæ habiles quæ ſunt, non [illegible] quantitas, quæ pro corporis nutritione [illegible] erat, ſufficiat, ſed & pro fœtu [illegible] enutritione [illegible] adhuc illius, ſingulis menſibus re[illegible] venas vteri colligatur, isq; ſi illo menſe co[illegible] fiat, ad illius augmentum & nutritionem r[illegible] tur, ſi vero non concipiat, abſoluto menſe [illegible] re repurgetur: ſi copia hæc ſanguinis [illegible] au[illegible] ſufficiens adſit, menſtruorum quoq; fluxus vel nul lus, vel diminutus erit. Quæ penuria ſanguinis, etſi à diuerſis cauſis procedere poſſit, non tamen om nes cauſam huic ſuppreſſioni præbent.

Conſtitutio virilis, cauſa Menſium ſuppreſſorum.

Conſtitutionis cuiuſdam peculiaris occaſione, ſed rarò euenit, vt fœminæ inueniantur, in quibus, vti natura, cùm ad conceptum nondum idoneæ ſunt, non plus ſanguinis quam corpori nutriendo opus erat, generat, ſic & deinceps in illis iam ad concipiendum aptis, hanc moderationem ſeruat: quę proin etiam ſine noxâ menſtruis deſtituuntur, atque ſteriles ob hunc defectum, manent. Quam illarum hanc conſtitutionem, quia cùm virili non nihil conuenire videtur, virilem vocant, ipſasque Viragines appellant.

Parſimonia in cibis, cauſa Menſium ſuppreſſorũ.

Ob ſucci è quo ſanguis gigni debuit defectum, vt menſes parciùs potius fluant, quàm omnino de ſinant, accidit: cùm natura conſuetum hunc ordi nem, etiam in ſanguine non adeò redundante, ni hilominus ſeruet. Fieri tamen poteſt per longam inediam, aut ciborum paucioris ſucci diuturnio rem vſum: & in morbis potiſſimùm, in quibus ob longam abſtinentiam corpus marceſſit, vt in men ſibus defectus aliquis ſe offerat.

Sanguinis per alias vias [illegible], cauſa Suppreſſorum

Abſumpto quoq; in morbis acutis ſanguine ob caloris vehementiam, ſi diu perſiſteret, idem eue nire poſſet: ſed quia breues ſunt, in illis calor po tius intempeſtiuum vel immoderatũ fluxum con

citat,

citur, quàm ſupprimit, ſæpe etiam [illegible] ſuper- uenient morbum ſoluat, facit. Quod & in [illegible] uacuationibus, vt magis promoue[illegible] commo- tâ per eas excretr[ic]e facultate, quàm [illegible] men- ſtrua, euenit. Niſi hoc per magnas fiat hæmorrha- gias. inter quas & hæmorrhoidum nimius fluxus, menſtruum ſiſtere vel imminuere poteſt. & vice verſâ menſtruorum fluor, hæmorrhoides, & v- trumq; narium hæmorrhagia, aliæque, & econtrà, hæ illas. In quibus tamen hæmorrhagiis, non tam quòd ſanguis nimiùm profundatur, quam quod ad alia loca deriuetur, fluores dicti ſubſiſtunt, vel ſe- gnius fluunt. Quæ & præcipua hæmorrhoidum ſuppreſſorum cauſa eſt, quod natura fluuié illam non ad venas hæmorrhoidales deriuat, ſed alibi re- tinet, aut alio propellit.

mi[illegible]em & Menstru[illegible] [illegible]

Sanguinis vitium menſtruorum ſuppreſſioni, vti & hæmorrhoidum, ſæpius occaſionem præbet. Si tale ſit, quod illum minus fluxilem reddat. Vti fit ſi craſſior quàm illius natura requirebat, fiat: vel ciborum ingeſtorum craſſiorem ſuccum gignen- tium causâ: vel quia ſero minimè dilutus, vehiculo hoc ſuo deſtitutus, craſſeſcit. Quæ & cauſa, quod in cacecticis & hydropicis, ſero è venis exudante, menſtrua ſuppreſſa ſint, ſectaque venâ, craſſus ſan- guis potius quàm ſeroſus detrahatur. Sed & coral- li alicuius rubri vel etiam albi inſtar, ſi illum conge- lari contingat, qualem alij quoque ſe vidiſſe prodi- derunt, & nos è venis aliquando extraximus, illud longè magis efficiet.

Craſſities ſanguinis, cauſa Menſium ſuppreſſorum.

Crudus quoq; ſanguis, aut aliàs impurus & ca- cochymicus, nō ſolùm ob craſſitiem, ſi modò craſ ſus ſimul ſit, (ſicuti aliquando e vena ſecta, ſangui- ne extracto & cōcreto, in ſuperficie illius eiuſmo- di tenacem & craſſam, in cutem veluti condenſa- tam materiam extenſam videmus) ſed & quia lau-

Cruditas & impuritas ſanguinis, cauſa Menſium ſuppreſſorum.

datus minimè eſt ſed vitioſus, vt ſ[illegible] à [illegible] menſtruatim euacuetur, in cauſa eſt: quæ vt [illegible] proſpiceret, laudatum & purum potius ſanguinem ad vterum, quàm impurum, quo minimè fœtus frui potuiſſet, ſicuti & in mundo natis puriſſima [illegible] [illegible]lis, ad [illegible]ctis generationem demandare ſolet. & proin cùm talis non eſt, natura in eo propulſando minime ſollicita, vt menſtrua non fluant, accedentibus præſertim aliis quoque impedimentis, vt obſtructione, de qua mox dicetur, occaſionem præbet. Quæ & cauſa, quod cacecticis, leucophlegmaticis virginibus, menſtrua, quamdiu vitioſo ſanguine ſcatent, retenta ſint, donec rurſum ſanguine repurgato, coloreque viuido redeunte, ad menſtruas priſtinas expurgationes redeant. Ex quo ſatis quoque patet, menſtruum hunc fluxum naturalem, non, vti communis eſt opinio, ad vitioſi ſanguinis euacuationem, cùm ſi is ſuperabundet, fluxus hic potius ceſſet, à natura inſtitutum eſſe, & proin non quod qualitate peccet ſanguis, ſed quantitate redundet, euacuari: aut ſi eiuſmodi redundantia, per hæmorrhagias vteri, vel menſtruo tempore, aut extra hoc expurgetur, etſi eo quòd corpus purgat, iuuet, præternaturalem tamen, ſicuti & tunc immoderatiùs plerunque, nulloque ordine fluere ſolet, exiſtere. Qualem & mulieribus, quibus iam ob ætatem menſes deſierunt, nihilominus frequenter accidere, in hæmorrhagijs immoderatius fluentibus, oſtendemus. Nec nos mouere debet, quòd hæc ſanguinis impuritas hæmorrhoidibus, vt fluant, occaſionem præbet, cùm huius fluxus longè alius quam mēſtrui ſit vſus & ratio. Qui & licet per eum craſſus fœculentusque ſanguis expurgetur, niſi quid aliud obſtet, & à natura ad venas hęmorrhoidales deriuetur, facilè tamen in conſuetis, per illas expurgabitur.

Obſtru-

Obſtructio venarum, hæmorrhagiarum naturalium defectuum, cauſa interdum exiſtit, ſiue primis in viſceribus & vaſis maioribus, vel illis quæ ad partem per quam ſanguis fluere debebat, pertinent, facta. Idque, quod illius naturalis diſtributio & deriuatio ad partes, per quas illum excerni oportebat, impedita ſit: ſicuti videmus per cucurbitam viſceribus admotam retracto ſanguine, aut aliàs per venam ſectam reuulſo, quia curſus hic illius ſiſtitur, hæmorrhagias ceſſare, contrarioque motu in pede ſanguine detracto eo ad inferiora commoto, menſes moueri. Hincque cacecticis, non tam quod impuro ſanguine redundent, de quo priùs dictum, quàm obſtructionum harum cauſà, menſtrua ſupprimuntur. Et obſtructionibus factis in venis meſeraicis, hæmorrhoides conſuetæ non ampliùs fluunt, ob eamque cauſam poſtea in graues morbos, qui ob putredinem & impuritatem, à ſanguine venarum meſeraicarum naſcuntur, vt febres, melancholias, epilepſias incidunt: à quibus vix, niſi hæmorrhoides redeant, liberantur. Verùm & in ipſis partibus quæ ſanguinem effundunt, ſi hæc obſtructio fiat, fluxus illius intercipitur menſtruus, ſi venæ ceruicis vteri, vel quæ poſt partum fit expurgatio, ſi etiam venæ vteri obturatæ ſint: hæmorrhoidalis aut narium hæmorrhagia, ſi illis in locis hoc fiat. Idque vel ipſo ſanguine craſſo, tenaci, illic ſubſiſtente, ſibiq; viam præcludente, aut alioquin concreto & grumoſo, qui poſt partum, purgationes ſolitas, frequentius præcludit: aut ab alijs humoribus.

Obſtructio in viſceribus & extra hæc, cauſa [illegible] Menſium & Hæmorrhoidum.

Obſtructio in vaſis partium per quas ſãguis fluit, cauſa Menſiũ Hæmorrhoidum, & Purgationis poſt partum defectus.

Coarctatio etiam venarum in illis locis, oſculorumq; illorum occluſio, ſanguinis fluxum ſupprimit. Quod aliquando à pinguedine nimia, venas, illorumque orificia obliterante, ſi eo pinguior vteri venis adnaſcatur, prodire docent: At ut à callo ſeu

Pinguedo, cauſa Menſiũ defectus,

Callus, Cicatrix, Scyrrhus, cauſa Menſium & Hæmorrh. ſuppreſſorũ. cicatrice, poſt vteri exulcerationem relictâ: Vel aliquo duro ſcyrrhoſoque tumore. A quibus paſſim ſtenoribus, etiam podicis venæ hæmorrhoidales occludi poſſunt. *Tumor verrucoſus, cauſa Hæmorrhoidum ſuppreſſorum cum dolore.* In primis vero, ſi in tumorem ipſæ venæ eleuatæ, qui interdum durus & verrucoſus eſt, ſanguine, quo impletæ ſunt, naturaque eua cuare nititur, protrudere nequeant: ſicuti in dolentibus hæmorrhoidibus cæcis dictis explicabitur. *Conformationis vitiũ circa vterũ cauſa ſuppreſſorum Menſium.* Conformationis vitio, ab ortu, vterus ſic poteſt eſſe formatus, vt vel venæ hæ deſint, aut penitus occaluerint, in illis quibus nunquam menſes fluxerunt, viraginibus.

Ab intemperie vteri frigidiore, (vti volunt & mulieres ſibi potiſſimùm perſuadent, & proinde adeo à frigore ſibi cauent, & à frigidis cibis abſtinent, & ſi illis menſtrua ceſſent, quòd certis cibis frigidioribus imprimis vſæ ſint, inde accidiſſe credunt) ſi fiat menſtruorum defectus, cùm adeo hæ partes, vt venarum aſtringantur orificia diuque conſtricta maneant, refrigerari difficulter poſſint, vix hoc euenire poteſt. *Intemperies vteri, cauſa Menſium deficientium.* Niſi hoc ea ratione, quod frigiditas, vt ſanguis minùs aptè fluat, efficit, contingat. Aut ſi frigiditas ea dicatur, quæ calore partis natiuo debilitato, ſuperuenit: quòd tunc facultate expultrice languidiore exiſtente, menſtrua rarius vel parciùs fluant, accidit.

Curatio.

Menſtruorum ſuppreſſorum cura. IN menſium defectu (de reliquis enim poſtea agemus) hæc methodus obſeruanda. Si eo ætatis tempore, quo mulier non fœcunda eſt, menſtrua non fluant, quia hoc naturale eſt, mutari minimè debet: Proin niſi præteritis iam pubertatis annis, qui decimoquarto ætatis in alijs citiùs, in alijs tardiùs incipiunt, nondum fluxerint, vti plerunque in virginibus accidit male tunc coloratis

& affectis, priùs cura nulla inſtituenda. Et ſi annis quatuor, quinque vel ſex ante quinquageſimum menſtrua ceſſarint, non amplius reuocanda ſunt. Nec eo tempore, quo mulier fœtum conceptum proprio ſanguine, aut in lucem editũ eo in lac conuerſo enutrire debuit, etſi plus ſanguinis quàm fœtus abſumat in ea cumuletur, & in quibuſdã menſtrua adhuc aliquoties ſe manifeſtent; neq; in grauidis, etſi accidentia quoq; quædam, quæ illis quibus menſes deficere ſolent accidunt, primis menſibus appareant: neque in lactantibus, temerè menſes ciere oportet. Vt nec illis ſeptimanis, etſi menſes prouocandi ſint, quibus priùs non fluxerunt, niſi hoc ad præparationem corporis fiat; ſed eâ demum ſeptimanâ, quâ menſes antè fluere conſueuerant, aut indicia quædam ac ſi fluxuræ quidem eſſent, ſi modò poſſent, quòd ex ſupputatione, dolore dorſi, alijsque coniecturis ſeſe offerentibus aſſequimur, aut eo tempore, quo ſe quidem manifeſtant, ſed leuiter tãtùm, & gutta vna aut paucæ tantùm apparent; menſes prouocantia, validiora præſertim exhiberi adhiberiq; debent.

In illis quæ ab ortu, ob naturam virilem, aut conſtitutionem vteri occluſam, à menſibus immunes & ſteriles ſunt, menſtruum fluxum ordinarium reddere impoſſibile.

Ob ſanguinis defectum, ſi menſtrua purgatio ceſſet, aut imminuatur, fruſtra eam prouocare in macilentis & attenuatis tẽtabimus, ſed potius vt is reparetur, bonâ viuendi ratione ſtudebimus; tuncque ſponte redit, vel facilè in ordinem ſuum reducitur. Si verò alio raptus, non ampliùs per vterum effluat, eò reducendus erit.

Si vitium ſanguinis, aut obſtructiones in viſceribus factæ in cauſa ſint: hiſce ſoluendis & repurgationi ſanguinis intendendum, admixtis ijs, quæ

muliebria ducunt. Quæ &, ſi hæmorrhoides, remanente impuro ſanguine in venis meſeraicis, nō fluant, locum habent.

Durities calloſa, ſcirrhoſa, vteri ceruicis, ſi menſes impediat, hæc prius auferenda, dein menſes, niſi per ſe redeant, ſollicitandi. A pinguedine ſi vteri venæ occultatæ ſanguinem minimè profundant, ieiunio illum abſumere oportet.

In reliquis cauſis, ab humorum craſſitie, & ab vteri venarum obſtructione profectis, aut refrigeratione, ſicuti & in alijs, quando menſes mouere conſultum eſt, ſequenti modo procedendum.

Purgantia per aluum conueniunt, ſi à ſanguinis vitio & impuritate menſes ſubſiſtant: quæ, etſi facultatem expultricem ſtimulando, deiectiones promoueant, quia tamen ſimul vteri venarum vim ſollicitant, eâ quoque ratione menſes prouocant: ob quam cauſam etiam illis quibus fluunt menſes, ne nimiùm fluant, & grauidis ne fluant, cathartica exhibere veremur, & in illis quibus ſubſtiterũt, plus ſæpè catharticis, præſertim ſi ea quæ menſes ſimul mouent, illis commiſceantur, quàm alijs, quæ tantùm menſes propriâ vi mouent, efficimus. Quæ nos prout pituitoſos, vel bilioſos, aut melancholicos humores redũdare cognoſcimus, ſeligimus.

Præmittitur autem alui lenitio ex Catholico, Tryphera, Hiera & ſimilibus.

Præparatur dein humor: ℞. ſyrupi de Artemiſia, de quinq; Radicibus ana ℥.j.ß. Oxymel. ſimpl. ℥.j. aquarum Artemiſiæ, Matricariæ ana ℥.ij. aqu. Pulegij, Nepetæ ana ℥ j. fiat iulep. pro trib. vel quatuor doſibus, aromat. Cinamomo.

Vel hoc decocto: ℞. quinq; rad. Aperit. in vino macerat. ana ℥.ß. rad. Rubiæ mai. Eryngij ana ʒ.vj. rad. Valerianæ ℥.ß. herb. Artemiſ. Pulegij, Matricariæ,

ćariæ, Meliſſæ, Nepetæ, Chamædreos, Chamæpith. Thymi ana M.j. ſumm. Lupul. Cicerum rub. ana P.j. baccarum Lauri ℥.ß. ſem. Aniſi, Fœnic. ana ʒ.ij. ſem. Petroſel, Cuſcutæ ana ʒ.j. fl. Roſmar. Sambuci, Bugloſſi vtriuſque ana P.j. rad. Polypodij ℥.j. fiat decoctio, cuius colatura dulcoretur Saccharo & aromat. Cinam. Pro diebus aliquot bibenda.

Dein purgabitur hac potione: ℞. Catholici ʒ. vj. Agar. troch. ʒ.j. ſp. Benedictæ lax. ʒ.ß. Croci gr. v. cum ſaccharo fiat bolus: Vel bibat cum vino Anthoſ. aut Abſynthite.

Vel ſic in bilioſioribus: ℞. Trypheræ Perſicæ ʒ.vj. Rhabarbari el. ʒ.j. Spicæ ℈.j. el. de ſucco Roſ. ʒ.j. ſyrupi Roſar. ſol. ℥.j. cum aqua Bugloſſi & Fumariæ, fiat potio.

Vel hoc decocto: ℞. rad. Liquiritiæ ℥.j. Cicerum rub. P.j. Artemiſiæ M.j. ſem. Aniſi, Fœnic. ana ʒ.ij. flor. Cord. P.j. rad. Polyd. ſem. Carthami, fol. Senæ ana ℥.ß. Epithymi ʒ.ij. fiat decoctio: infunde Agarici trochiſ. ʒ.ij. fiat expreſſio; adde ſyr. Roſar. ſol. ℥.j. fiat potio.

Vel per puluerem: ℞. Turpethi ℈ iiij. Agarici ℈.ij. Cinam. Zingib. ana ʒ ß. Salis foſſilis ℈.j. Croci gr.v. Sacchari ʒ.ij. fiat puluis: ſumat cum Vino albo infuſ. Artemiſiæ: vel alia ratione.

Vel per pilulas: ℞. ſpec. Hieræ. & Bened. lax. ana ʒ.ß. pilul. Fœtidarum ℈.j. vel plus ſi fortiores eſſe velis, cum Vino albo, fiant pilulæ.

Per vices purgantia menſesq; ſimul mouentia, eâ ſeptimana quâ mēſes inſtare coniectamus, commodè exhibentur: quæ etiam inter ea quæ ſumuntur medicamenta, citiùs illud, vti dictum, præſtant.

Imbecillioribus & virginibus leuiora dantur: & quia amara menſes mouent, in forma pilularum præcipuè: quales hæ ſunt: ℞. Aloës ʒ.j.ß. Agarici, Rhabarbari ana ʒ.j. Myrrhæ, gummi Ammoni;

diſſoluti in Aceto, rad. Gentianæ & Azari ana ℥. ß. Spicæ, Cinamomi, Maſticis añ. ℈. j. Croci gr. v. cum ſyr. de Artemiſia, fiat maſſa: capiat ℥. ß. vel ℈. ij. acuuntur interdum addito Diacrydio.

Vel fit infuſio: ℞. rad. Cichoreæ, Petroſel. Fœniculi ana ℥. ß. rad. Azari ʒ. ij. Abſynthij, Artemiſiæ ana ʒ. j. ß. fol. Senæ ℥. j. Rhabarbari ʒ. ij. Spicæ ℈. j. Agarici ʒ. ij. Zingib. ʒ. j. conquaſſentur pro Vino: Pro duabus vel tribus vicibus.

Fortioribus & ex pluribus concinnatis, in forma ſyr. ad vſum ſic paratur: ℞. rad. Aperitiuarum ℥. j. ß. rad. Liquiritiæ, Pæoniæ rec. ana ℥ j. rad. Ireos, Azari, Rubiæ mai. Eryngi, Dictamni albi ana ℥. j. radic. Ariſtoloc. Valerianæ ana ℥ ß. Cyclaminis ʒ. ij. herb. Artemiſiæ Matricariæ, Pulegij, Maioranæ, Meliſſæ, ana M j herb. Sabinæ, Serpilli, Marrubij, Cardui ben. Thymi ana M. ß. flor. Roſmar. Sambuci, Cordial. ana P. j. flor. Cheiri P. j. ß. Cicerum rub. P. j. bacc. Iuniperi & Lauri ana ℥. ß. ſem. Aniſi, Fœnic. ana ʒ. ij. ſem. Cuſcutæ, Apij, Petroſel. Leuiſtici añ. ʒ. j. Paſſul. ℥. j. ß. Ficuum num x fiat decoctio in Aqua & Vino, & in colatura infunde rad. Polypodij, ſem. Carthami ana ℥. ij. ß. fol. Senæ 4. j. ß. radic. Bryoniæ ſiccatæ ℥. j. iterum coquantur & colentur, infunde Agarici, Turpethi añ. ℥. ß. & ſi validam operationem requiris Hellebori ʒ. j. Zingib. ʒ. j. ß. denuò bulliant, ſed leuiter, colentur: adde Sacchari 4 j. ß. coquatur ad conſiſtentiam ſyrupi, De quo ſumat ℥. j. augendo vel minuendo doſim proùt operabitur; cum iure Cicerum, bis aut ter: inſtante tempore menſtruò: vel in plenilunio, quòd idoneum ad hæc eſſe putant.

Infuſio in vino ex amaris & efficacibus, prius ſiccatis, id quoq; præſtat: ℞. rad. Azari ℥. ß. radic. Cyclaminis ʒ. ij. rad. Gentianæ ʒ. j. ß. herb. Abſynthij, ſumm. Centaurij, Sabinæ, Marrubij, Cardui

bened.

bened.ʒ.ij. Maioranę, Pulegij ana ʒ.j. flor. Anthos, Cheiri ana ʒ.ij. ſem. Fœnic. Apij ana ʒ.j. fol. Senæ ℥.ij. Agarici, radic. Bryoniæ ana ℥.ß. Turbith ʒ.ij. Zingib. ʒ.j. puluerifetur, infundantur in Vino vt ſuperemineat duobus digitis: & vtatur diebus aliquot loco ſyrupi.

Quæ menſium prouocandorũ cauſâ per os exhibentur remedia; Vel quia ſanguinem augent in exanguibus fœminis, vt hic fluxus redeat, occaſionem præbent: quod, quæ corpus bene ſaginant, efficiunt. Vel quod calefaciendo & attenuando ſanguinem fluxui aptum reddunt: atq; venarum oſcula aperiunt, eâdem ratione vt diuretica, à quibus hæc non admodum differunt, id faciunt. Accedente fortè proprietate quoq; aliquâ nobis incognitâ: de quibus hîc agemus.

Præparantur autem varijs modis, & exhibentur tempore quo menſes aliâs fluere ſolebant, ieiunis. Aliquando etiam cùm balneum intrant, vel ex eo egrediuntur, ſic enim potètiùs operantur, & vnum aliud adiuuat: Vti & ante venæ ſectionem in pede. Quorum exempla præcipua ſequuntur.

Inter ea quæ in cibis ſumũtur, iuſculum hoc ſæpè ſumptum conuenit: ℞. Cicerum rubr. P.j. rad. Petroſ. ℥.ij. flor. Borrag. P.j. Porrorum vel Cæparum mund. num. j. decoquantur, ſumat ius, Butyro & Sale decenter conditum, & Croco & Cinamom. aromatizatum, quod ſingulis matutinis bibat.

Acetarium ex Naſturtio, Siq, addito Raphano & Cæpis, comeſtum ſæpè, in robuſtiorib. conducet.

Ex medicamentoſis in ſubſtantia, dantur in formâ pulueris per ſe, cum vino, aquis, decoctis, aliiſve liquoribus, vel cum melle, melicrato hydromellite, aliiſve ſyrupis: vel cum ſaccharo, & tunc tabulæ formantur: vel fiunt electuaria aut pilulæ, ſuperbibendo quoq; liquores.

Pulueres autem ſic fiunt. Primus: ℞. Croci ℈ ß. Maceris, Cinamom. ana ℈.j. fiat puluis; Bibat aliquot matutinis.

Secundus: ℞. ſemin Nigellæ ʒ. ß. Myrrhæ ℈.j. Cinamom. ʒ.j. Croci ℈. ß. fiat puluis.

Tertius: ℞. trochiſc. de Myrrha, ſine aſſâ fœtidâ ob fœtorem, ʒ. ß. ſem. Nigellæ, Boracis ana ℈.j. fiat puluis pro vnâ vice.

Quartus: ℞. rad. Azari, fol. Sabinæ añ. ʒ. ß. ſem. Paludapij, Petroſel. ana ʒ j. Cinamom. ʒ. ß. Croci ℈.j. Myrrhæ, Succini ana ʒ. ß. fiat puluis: capiat ʒ.j.

Quintus: ℞. rad. Azari, Dictamni albi, Rubiæ, Ireos ana ʒ. ß. radic. Cyclami. fol. Sabinæ, Pulegij, Rutæ, flor. Cheiri, ſem. Nigellæ, cort. Caſſiæ fiſt. & Caſſiæ ligneæ, oſſium Dactylorum ana ℈.j Cinamom. ʒ.j. Schœnanthi ℥. ß. Croci ℈. ß. fiat puluis: Pro pluribus vicibus.

Sextus: ℞. oſſium Dactylor. Borracis, ſem. Lauandulæ ana ℈.j. Maceris ℈. ß. Croci gr. v. fiat puluis, pro vnâ vice ſumendus.

Septimus ex ſplene paratur, quod remediũ ſingulare perhibetur, poteſt ſic parari: ℞. Splenem bouis iunioris caſtrati, torreatur in clibano, cuius ʒ j. addito Cinamom. ʒ. ß. Croci gr. iij. pulueriſata, cum decocto Cicerum vel Piſorum, ſæpè propinetur. Paracelſus ipſius eſſentiam elicit atq; exhibet.

Salia chymiſtarum probantur, Artemiſię, Meliſſæ, & radicis Chelidonij.

Inter electuaria, Theriaca diateſſaron ad ʒ.j. exhibita, ad menſtrua prouocanda approbatum eſt remedium.

Tryphera magna ſine opio, ad ʒ j. ß. propinata idem præſtat.

Electuariũ Hæmagogon, præter quod alias ſanguinis excretiones iuuat, imprimis in ſanguine mẽſtruo euacuãdo valet, ſi illius ʒ.j. vel ij. exhibeatur.

Ele-

Electuarium de Scoria, vel limatura Ferri Rhazis, ad quantitatem caſtaneæ propinatum, quoque confert: in cacecticis præſertim fœminis.

Aliud ſic parari poteſt: ℞. rad. Ariſtol. Ireos, Rubiæ ana ʒ.j. fol. Sabinæ, Marrubij añ. ʒ.ß. Schœnanthi, Spicæ, Xyloaloes ana ℈. j. gummi Laccæ ʒ. ß. cum Melle fiat electuarium: Vel datur alio modo.

Efficaciſſimum hoc eſt: ℞. ſucci Mercurialis & Mellis ana æquales par. coquantur in formam ſyrupi: quo excipe puluerem ſemin. Nigellæ, addito pauco Cinamom. & ℈.ß. Croci, donec ſpiſſum fiat electuarium: De quo ſumat cochl. j. Vel ſi inſpiſſare velis, vt pilulæ formentur, eâ formâ deglutiat.

Conſeruam Borraginis cum Vino, pro ſecreto habent in hoc caſu mulieres.

Inter pilulas, vſuales de Caſtorio pilulæ exhibitæ, menſes educunt.

Ex trochiſcis, de Myrrha, qui ad menſes mouendos potiſſimùm in vſu ſunt, rectiùs, ob fœtorem aſſæ, quam ſi alia forma eas ſumerent nemo ferre poſſet, pilulas ex illis parabimus, & aliquot exhibebimus.

Vel hoc modo: ℞. trochiſ. de Myrrha ʒ.j. Caſtorij ℈. ß. cum ſucco Artemiſiæ, fiant pilulæ paruæ; & ſumat.

Vel hoc pacto: ℞. Myrrhæ ʒ.j. Aloês ʒ.ß. ſem. Lupinorum & Nigellæ, rad. Rubiæ tinct. Gentianæ ana ʒ.ß. Croci ℈.j. Boracis ℥.ß. cum ſyr. de Artemiſia fiat maſſa: capiat ʒ. ß, pro vice.

Vel ex lachrymis: ℞. Myrrhæ ʒ.j. Galbani, Aſſæ fœtidæ ana ʒ.ß. Caſtorij ℈.j. Croci ℈.ß. ſem. Nigellæ, rad. Azari ana ℈.ij. cum ſucco Sabinæ & Melle, fiat maſſa: capiat ʒ.ß.

Vel ſic: ℞. Agarici, Hermodactil. ana ʒ. ß. fimi Caprarum ſylu. exiccati ℈.j. gum. Laccæ Myrrhæ ana ℈.ij. cũ ſyr. de Artemiſia, fiat maſſa: capiat ℈.j.

In cacecticis virginibus ad obſtructiones ſoluendas & menſes mouendos: ℞. troch. de Capparibus, de Rhabarbaro ana ʒ. ß. gummi Ammon. diſſol. in Aceto forti ℈. j. radic. Gentianæ, ſeminum Apij, Petroſel. rad. Azari ana ℈. ij trochiſ. de Myrrha ʒ. ß. cum ſyrupo de Artemiſia, vel de Radicibus, fiat maſſa: capiat alternis diebus, vel triduo ʒ. ß. vel ℈. ij.

Liquidâ formâ bibenda dantur, aquæ, ſucci, decocta & infuſa, vel ſimplicia, vel inuicem permixta: additis interdum pulueribus, electuarijs aliisve in illis diſſolutis.

Aquæ elicitæ laudantur præcipuè, Artemiſiæ, Sabinæ, Pulegij, Matricariæ, Meliſſæ, Calamenti, Mentaſtri, Nepetæ, Petroſelini, Fœniculi, Raphani, Acori, & Cinamomi: per ſe datæ, vel inuicem permixtæ.

Succi conueniunt ab iiſdem plantis expreſſi: ſed magis grati ſunt, ſuccus Raphani, Eryngij, Porri: item ſuccus ex virgultis Salicum rubrarum expreſſus: Vinum item album tenue: quæ cęteris permixta ſumuntur.

Vel hoc modo: ℞. ſucci Raphani & Eryngij ana ℥. ij. ſucci rad. Ireos ℥. j. additâ Sacchari æquâ portione: Detur ℥. j. ß. cum Vino.

Vel ſic: ℞. iam enarratos ſuccos, addendo ſucci Artemiſiæ, Pulegij, Petroſel. ana ℥. j. Sacchari æquas ad omnia portiones: coque in formam ſyrupi: Da ℥. j. ß. vel plus, cum Vino, vel per ſe.

Decocta vel infuſa in aqua vel vino, vel alio liquore, fiunt ex prædictis plantis, ad hunc vſum, ex quibus aquas elici diximus. Et præter hæc Cicerum decoctum valde hîc commendatur: ſeminis item Iuniperi & Lupulorum: Item Phaſæolorum, Pimpinellæ, florum Chamomil. & Hordei quoque decoctum.

Ex his

Ex his fiunt compoſita hoc modo: ℞. Artemiſiæ, Pulegij, Meliſſæ foliorum ſiccatorum ana ʒ.iij. baccarum Lauri, Iuniperi, ana ℥.ß. decoquantur in Vino: Bibat.

Vel ſic: ℞. rad. Paludapij, Apij veri, Fœniculi ana ℥.j.ß. Cicerum rub. Hordei ana P.j. decoquantur, addendo in ℔.j. Mellis crudi ℥ iiij Vini ℥.ij. iterum bulliant, deſpumentur: Bibat aliquot vicibus.

Vinum amarum valde efficax: ℞. rad. Gentianæ, Valerianæ ſicc. Azari ana ʒ.ij. rad. Rubiæ mai. ℥.ß. Scyllæ præpar. ʒ.j. herb. Abſynthij, Cardui bened. Artemiſiæ, Sabinæ, Rutæ ſicc. ana ʒ.iij. infundantur in Vini menſ.j. bulliant in duplici vaſe: Bibat de eo ℥.iij.

Vinum ex infuſione aromatum & mellitũ quoque, menſium fluxum iuuat; Hippocraticum vel Claretum dictum.

Syrupus ad vſum ſic paratur: ℞. rad. Aperitiuarum ana ℥.ij. rad. Eryngij, Rubiæ mai. ana ℥.j. rad. Azari ℥.ß. herb. Artemiſiæ, Pulegij vtriuſque, Serpilli, Sabinę, Meliſſæ, Calamenti, Nepetæ, Rutę ana M.j. florum Anthos, Camomil. odor. Cheiri, Geniſtæ, Hyperici ana P.j. ſemin. Apij veri, Leuiſtici, Fœniculi ana ʒ.ij. Cicerum rub. P.j. granorum Iuniperi P.ß. fiat decoctio in Aqua & Vino, & in colaturæ ℔.iij. diſſolue Mellis crudi ℥.vj. decoquantur & deſpumentur: & vtatur. Vel redigatur in formam ſyrupi, vt ad vſum ſeruari queat.

Syrupus de Artemiſia, de Calamenta, de duabus & quinq; Radicibus, Oxymel. ſimpl. compoſ. diureticum & ſcylliticum, vſitati ad hæc aſſeruantur.

Potiones aliæ ex horum omnium mixtura variè fieri poſſunt. Exempli gratiâ: ℞. ſyr. de Artemiſia, ℥.j.ß. aquarum Pulegij, Meliſſæ ana ℥.ij. aquæ Cinamom. ʒ.ij. fiat iulep. Pro vno hauſtu.

Vel ſic: ℞. rad. Petroſel. ℥.j. Cicerum rubr. P.j.

Pulegij M.j.ſeminis Fœniculi,Petroſel.ana ℥.j. fiat decoctio in Vino, in colatura diſſolue Trypheræ magnæ ſine opio, vel Theriacæ diateſſaron ʒ.j. ſyrup. de Artemiſia ℥.j. Croci ℈.ß. fiat potio: Pro vnâ vice.

Ex topicis, balnea humida, vel pro inſeſſione facienda, vel ad fotum regionis vteri, ad menſtrua prouocanda vſurpantur; Eo maximè tempore, cùm menſes inſtant: diebus aliquot repetitis manè & veſperi: per horam vnam. Quæ tamen non adeò, vt ſudores prouocent, quibus menſes impedirentur, actu calefacere debent. Ob quam & cauſam non ſiccare aut aſtringere, ſed potius relaxare debent: vnde & accidit, quod quando thermas ſiccantes eo nomine adeunt mulieres, harum vſu nullum emolumentum ſentiant. Parantur autem ex decoctis plantarum odoratarum, aliarumque calidarum, varijs modis: maiore quantitate pro inſeſſione: minore pro fotu ſumendo, & in aquâ addito Vino coquendo.

Paratu facilè etiam hyemis tempore: ℞. fol. Sabinæ, Rutæ recent. flor. Lauandulæ, M.ij. vel plures, baccarum Iuniperi P.ij. coquantur pro inſeſſione vel fotu. Æſtatis tempore adde Mercurialis rec. M.ij.

Aliud pro pauperibus: ℞. Cæpas, Porros, & niſi odor impediat, Allia, cum toto, decoquat per ſe, vel cum ſupradictis quantitatem aliquam.

Tertium tale erit: ℞. rad. Liliorum, Valerianæ, herb. Artemiſiæ, Sabinæ, Rutæ, Meliſſæ, Leuiſtici, Pulegij, Calamenti ana M.j. vel ij. flor. Chamom. Sambuci ana P.j vel ij. ſem. Lini, Fœnogr. ana ℥.j. ſem. Carui ℥.ß. baccarum Lauri, Iuniperi, Cicerum rub. ana P.j. coquantur.

Compoſitum ex multis ſic fit: quod & etſi non omnia recipiat, efficax tamen erit, ſi reliqua maior

quantitate addantur: ℞. rad. Liliorum, Altheæ, Ireos ana quar. j. rad. Rubiæ mai. Ariſtoloch. vulgaris, Valerianæ ana ℥. iij. rad. Azari ℥. j. ß. rad. Acori veri, Enulæ camp. ana ℥. j. herbarum Artemiſiæ, Sabinæ, Rutæ, Abrotani, Matricariæ, Meliſſæ, Calamenthi, Nepetæ, Pulegij, Origani, Spicæ celt. Leuiſtici, Satureiæ, virgultarum Salicum rubrarum confractarum ana M. ij. ſemin. Centaurij min. Cardui bened. Maioranæ, fol. Lauri ana M. j. flor. Chamomil. Anethi, Sambuci, Lauandulæ, Cheiri, & Leucoij ana P. j. ſeminum Lini, Fœnogr. ana ℥. j. ſeminum Nigellæ, Naſturtij ana ℥. ß. bacc. Iuniperi, Lauri ana P. j. ſemin. Apij. Leuiſtici ana ʒ. ij. decoquantur pro balneo.

Fotus ex efficacioribus ſic fit: ℞. rad. Rubiæ, Azari, Ariſtolochiæ, Cyclaminis ana ℥. j. fol. Cucumeris aſini Mercurialis ana M. j. Myrrhæ ℥. ß. coquantur in Vino & aqua, diſſoluantur ſucci Artemiſiæ & Sabinæ ana ℥. j. fellis Vaccæ ℥. ß. Pro fotu.

Iiſdem decoctis, ſi crura calidè manè & ſerò, à ſummo ad imum pedem deſcendendo abluantur: vel aliàs pedes aliquamdiu profundè in illis immergantur, idem quoque, ſæpè repetita, facere poterunt.

Et ſi per clyſmata inijciantur, quia vteri ceruix recto inteſtino incumbit, non minus quàm extrinſecùs operabũtur. Quod tunc maximè çùm aluus ſuppreſſa, clyſmatum vſum requirit faciendũ: cum & clyſmata ſtimulantia aluum, ex Mercuriali, Benedicta, Hieris parata, vterum quoque vicinum ad menſes ſollicitent. Quod & rectius præſtabunt, ſi prædictorum quoq; ſimplicium decocta vel ſucci permiſceantur.

Vel hoc modo, valde efficax, ſi aliquoties ſumatur, enema: ℞. rad. Liliorum ℥. iij. rad. Ireos rec. ℥. j. ß. rad. Valerianæ ℥. j. herb. Artemiſiæ, Sabinæ,

Rutæ ana M.j. ſum. Centaurij, fl. Chamom. Meliloti, Lauendulæ ana P j. ſeminum Lini, Fœnogr. ana ℥.ß.ſemin. Carui. Nigellæ ana ℥.ij. bacc. Lauri P.ß. Cicerum rubr. P. j. fiat decoctio: diſſolue Bened.lax. Hieræ Logod.ana ʒ.iii. ſucci Mercurialis & rad. Ireos ana ℥.i. Mellis ſcyll. ℥.j.ß. olei Cheirini ℥.ij. fellis Tauri ʒ.j. fiat clyſter; Datur ſine ſale, ſi diutiùs retinere poſſet.

Illinitiones in pubis ſeu pectinis regione & lumbis, poſt balnea præſertim factæ, illius operationem iuuant, & ſine illis quoque proſunt. Qualia omnia ex relaxantibus & calefacientibus oleis & axungijs factæ proſunt.

Appropriatum magis huic affectui hoc erit: ℞. oleorum Cheirini, Irini ana ℥.j. miſce.

Oleum Muſcatum, muſcellinum dictum, idem præſtabit.

Vel hoc vnguentum: ℞. olei Amygd. am. Liliorum ana ℥.j. ol. Cheirini, Irini, è floribus Geniſtæ ana ℥.ß. axungiæ Anſeris, medull. cruris Vituli ana ℥.ß. mucilag. ſem. Fœnogr. ʒ.vj. rad. Azari, Ariſtoloc. Cyclaminis, Ireos ana ʒ.j. Ceræ q. ſ. fiat Vnguentum.

Emplaſtra quoque admouentur pectini, & ſupra pudendum, ex præcedentibus, Veluti: ℞. rad. Liliorum, Ireos ana ℥.ij. bulborum Porrorum ℥.j. herb. Artemiſiæ, Sabinæ, Pulegij ana M.j. Ficuum numero x. coquantur in Vino; piſtentur; adde fimi Caprarum ſyl. ʒ.ij. ol. Lilior. & Cheirini an. ℥.j. fiat Cataplaſ.

Vel: ℞. olei Cheirini, Irini, Muſcellini ana ℥.j. Styracis, Galbani diſſol. in aqua Vitæ ana ℥.ß. Salis nitri ʒ.j. reſinæ Lariceæ q. ſ. fiat emplaſtrum.

Suffitus ceruice vteri excepti per infundibulum, aut in ſella perforata, muliebria ducunt, ſi ex aromatibus, vt vult Hipp. alijsq; calidis fiant: quibus

bus & poſt balnea, alioque tempore, vtantur.

Ex vapore decoctorum, inſeſſionum prædictorum, admiſſorum, facti conueniunt.

Aut hoc modo: ℞. rad. Dictamni albi, Rubiæ ana ℥.j. herb. Artemiſiæ, Pulegij, Botryos, Sabinæ, Lauri ana M.j. baccarum Lauri, Iuniperi ana P.j. rad. Galangæ, Zingib ana ʒ.ij. Myrrhæ, Bdellij ana ℥.ß. decoquantur in Vino: & dum calet, ſuffitum excipiat.

Si quoq; oleum Spicæ, vel Zibetum pudendis apponas, vel illis ea illinas, ſubtili & vehementi expiratione, vehementer menſes cient.

Fumus, idem præſtabit, ſequens, ſuauis adhuc: ℞. Storacis ʒ.ij. Benzoini, Thuris, Galliæ vel Aliptæ moſ. ana ʒ.ß. Gariophyl. ligni Aloës, Scænanthi, Caſſiæ ligneæ ana ℈.j. Sacchari ʒ.ij. excipiantur infuſione gummi Tragach. factâ in aqua Cinamom. fiant trochiſci pro fumo.

Vel ſic: ℞. ligni, Sabinæ bacciferæ, & Iuniperi: & ſupra carbones proijciatur: Vel baccæ Iuniperi.

Validior hic erit ſed fœtidus: ℞. Mumiæ ʒ. ij. Galbani, Bdellij, Oppopanacis añ. ʒ.j. Thuris, Storacis ana ʒ.j.ß. rad. Azari, Schœnanthi ana ʒ.j. Vngulæ aſini vel equi ℈.j. pulueriżentur, & cum reſina Laricea fiant trochiſci: Vrantur in ſella occluſa, dum mulier ſedet, vt fumus incluſus maneat.

Peſſaria in ceruicem vteri intruſa: vel naſcalia admota in virginibus, extrema ſunt remedia, quæ vteri oſcula ſuo calore & acrimoniâ aperiant, non tamen nimiùm irritent aut exulcerent.

Raphanus in formam peſſi ſectus, ſubditus id facit.

Mercurialis contuſa, in ſacculo indita, valde iuuat: cui Centaurij flores ſi addantur, ampliùs operabitur. Idem facit Scordium verum vel Alliaria contuſa.

Vel ſic: ℞. ſucci Mercurialis, Cæparum, Fellis vaccæ ana ℥.j. Mellis ℥.ij. coquantur ad conſiſtentiam ſuppoſitorij: & vnum indatur.

Quibus permiſceri poſſunt hi pulueres: ℞. rad. Azari, Cyclam. ana ʒ.ß. Agarici ʒ.j. Myrrhæ ʒ. ij. excipiantur Melle cocto vt prius, vel ſolo: fiant peſſaria.

Vel ſic: ℞. Aloës ℥.ß. Myrrhæ ℥.ij. rad. Gentianæ ʒ.j.ß. ſem. Nigellæ ʒ.j. excipiantur Felle bouis: fiat paſta pro peſſarijs.

Aliud ex ſpeciebus: ℞. ſpec. Hieræ Picræ, & Bened. Lax. & troch. de Myrrha ana ʒ.j.ß. cum Mellis cocti ad tenacitatem q.ſ. fiat peſſarium.

Vel ex antidotis: ℞. Trypheræ Perſicæ ſine opio, Theriacę diateſſaron ana ʒ.ij. inſpiſſentur puluere ſem. Nigellæ: Pro peſſarijs.

Efficaciſſimum: ℞. Myrrhæ ℥.ß. ſemin. Nigellæ ʒ.ij. Agarici ʒ.j. ſalis Nitri ʒ.ß. cum ſucco Braſſicæ vel Melle in paſtam redigatur: Pro peſſario. Si addas troch. Alhandal ℈.ß. fiet potentiſſimum.

Vel ex odoratis: ℞. troch. Galliæ & Aliptæ moſc. ana ʒ.iij. Zibetæ, Moſci, Ambræ portionem, prout diues eſt: excipiantur Styrace: Pro peſſar.

Vel ſic additis oleis: ℞. ol. Muſcellini ʒ.ij. Styracis liquir. ʒ.j. ol. baccarum Iuniperi gut. vj. miſceantur: & lana in eo intincta apponatur vel intrudatur.

Infuſiones in ſinum vteri ex decoctis pro balneo ſuprà expoſitis, ſi fiant, longè validiùs, quàm ſi extrinſecùs tantùm adhibeantur, id præſtabunt.

Vel hoc: ℞. rad. Rubiæ & Azari ana ℥.ß. Artemiſiæ, Pulegij ana M.j. ſem. Nigellæ ʒ.iij. Lupinorum ℥.j. fiat decoctio, & in ℔.ß. diſſolue ſucci Sabinæ ℥.ij. Inijciatur portio.

Ex actu agentibus præſidijs; Venæ ſectio in pede facta, eo tempore, quo inſtant, ad menſtruum

fluxum

fluxum commouendum præcipuum & vſitatiſſimum eſt remedium: cùm enim ad inanitum ex inferioribus venis ſanguinem, alius ex ſuperioribus in locum vacuum mox ſequatur, concitato ſic ſanguine, qui prius otioſus & ſegnis circa vteri venas hærebat, viam illic naturalem potius quàm aliam ſecutus, per oſcula ceruicis vteri erumpēs, fluxum conſuetum efficit. Ob quam cauſam non ſolùm in plethoricis, in quibus plethoræ causâ è venis primùm brachij, antequam in pede aperiatur, ſanguis mittitur, ſed & in macilentis, niſi quid aliud obſtet, hoc remedij genus vſurpari poteſt. Aperiturq́; ea communiter, quæ ſub malleolo ſeu talo interiore diſperſa eſt, Saphena dicta, in eo pede vbi hæ venæ magis turgidæ videntur: quem & priùs in aquâ feruidâ, & poſtea quoq. cùm ſecta eſt, vt vena magis pateat, ſanguiſq́; citiùs fluat, immergere, & tamdiu retinere debent. Sed & in poplitis regione ſi ſecetur æquè proderit, citiusq́; ſanguis effluet. In vtroque pede eodem tempore, vel in vno manè, in altero veſperi facta, potentiùs adhuc operabitur. In quibus agendis, ſi faſciâ coxa tota interim ſtrictè cincta ſit, cùm ſanguis deſcendere nequeat, maiori impetu ad vterum præcipitabitur.

Sanguiſugæ talo appoſitæ, ſi ſanguinem ſugant copioſum, venæ ſectionem ex parte ſupplère poſſunt.

Cucurbitulæ in poplite, coxarum interiore ſede, & in pube quoque eodem nomine adhibitæ, ſanguinem eò rapiunt: præſertim ſi accedat ſcarificatio.

Ligaturæ factæ in coxis & pedibus idem præſtant. Frictionesq́ue fortes, per vniuerſum pedem deorſum factæ.

Congreſſus, ſi legitimè fieri poſſit, virginibus tempore virginitatis, menſtruorum defectu labo-

rantibus, pallidis & morboſis, hunc fluxum, ſi nubant, interdum primâ nocte, ſicuti hoc etiam ſanis, vt citiùs quam par erat fluát, quód pro virginitatis indicio certo habent, commouet, & in certum ordinem cũ colore viuido & incólumitate reſtituit.

Purgationis poſt partum defectus, cura.

Purgatio poſt partum appellata, ſpecies illa hæmorrhagiæ, ſi non rectè procedat, quia, vti dictum, grauiſſimis morbis occaſionem præbet, promouenda erit. Quód iiſdem medicamentis exhibitis, quæ menſes aperire docuimus, præſtatur. E quibus tamen cùm habenda ſit ratio puerperæ doloribus exagitatæ & imbecillis, non nimis violenta eligemus, nec quæ corpus admodum accendant, præſertim ſi febris, vt ſæpè fit, adſit, propinabimus.

Et in tali caſu febris, hunc puluerẽ exhibere poſſumus: ℞. rad. Pæoniæ (quæ menſes prouocat, & ſi metuatur conuulſio duplici nomine proderit) ʒ. j. ſem. Maluę ʒ. ß. Myrrhæ, Cinamom. ana ℈ j. Sacchari ʒ. ij: capiat duabus vicibus cum Vino albo, vel aquâ Pæoniæ, vel aliâ ſupradictâ.

Vel hoc decoctum: ℞. rad. Pæoniæ ℥. ß. Capill. Ven. Chelidoniæ, ana M. j. Artemiſiæ M. ß. fl. Viol. P. j. Cicerum rub. P. j. Hordei P. ß. fiat decoctio: adde Sacchari q. ſ. arom. Cinamom. ʒ. j. & Schœnanthi ʒ. ß. Pro duabus vicibus.

Damus & efficaciora ſi nihil obſtet; qualia multa dicta ſunt, & imprimis hoc decoctum: ℞. Artemiſiæ, Verbenæ, Chelidoniæ, gr. Iuniperi q. ſ. decoquantur in Vino: & bibat.

Vel hæ pilulæ: ℞. rad. Ariſtolochiæ ʒ. j. Myrrhæ ʒ. ß. Piperis ℈. j. cum ſucco Pomi, fiant paruæ pilulæ: capiat ʒ. ß.

Reliqua quoq; quod attinet remedia, eadẽ quæ menſes mouere diximus, vſurpantur: vt Inſeſſiones ex Altheâ, Chamomillâ, & Artemiſiâ, ſimilibusq;,

busque. Et vnguenta, ſuffitus, peſſaria, frictiones, ligaturæ cucurbitulæ; nonnunquam & venæ in pedibus ſectio, conſideratis viribus & accidentibus, ex illis quæ menſes mouent, conuenientia eligendo, adminiſtrabuntur.

In hæmorrhoidibus, ſi conſuetæ priùs fuerint & ſubſtiterint, manifeſtumq; inde nocumentum imminere vel iam adeſſe videamus, eas mouere ſtudebimus. Vti & ſi priùs non fluxerint, nihilominus aliquando prouocare nitemur, ſi illuuies illa quæ morbos parit, per hæmorrhoidum fluxum euacuari poteſt: ſicuti cùm in venis meſeraicis cauſa febrium, melancholiæ, aliorumque morborum latet, facere oportet & conuenit. Dein & quando in venis hæmorrhoidalibus dilatatis & tumidis ſanguis turget, exitumq; quærit, nec tamen via illi patet, hæc aperienda naturaq; iuuanda eſt. Quod in iam dictis cauſis, quæ illud ſuadent, hac methodo perficitur. *Hæmorrhoidum ſuppreſſorum cura.*

Purgantia per ſedes, ob impuritatem ſanguinis, qui in hæmorrhoidibus ſuppreſſis retinetur, quandoque exhibentur, nec tantùm eo nomine, ſed & quia vim irritãdo deiectoriam, inteſtina podicemque ſtimulando, ſic quoque hæmorrhoidum fluxum nonnihil promouent. Imprimis ſi hæc illis permiſceantur, quæ, præterquam quòd vtrumque præſtant, oſcula venarum ſuâ amaritudine, vt aloë, colocynthis, aliáve, aperiunt: eodem modo ſicuti in menſium fluxu purgationes, inſtitui docuimus. Quorum exempla huc quoq; referri poſſunt.

Sicuti & ea, quæ per os ad hæmorrhoides promouendas exhibentur, nõ alia, quàm quæ & menſes prouocare, varijs formis propoſuimus, cùm ſint, non hîc de nouo repetere neceſſe eſt. Sicuti & electuarium Hæmagogon aliaque vſitata, quæ menſibus mouendis aſcribunt, idem in hæmor-

rhoidibus efficere traduntur.

Topica tamen hîc potiùs in hæmorrhoidibus mouendis, quàm quæ aſſumuntur, locum habent, cùm venæ hæmorrhoidales non adeò, ſicuti menſtruæ venæ in corpore lateant & abſcon ditæ ſint, rectiusque & propinquiùs ob id illis admoueri, efficaciusque ſic operari poſſint: cùm interdum foris quoque prominere & tumere conſpiciantur, aliàs cæcæ, hoc eſt, conſpicuæ minimè ſint; & non procul ab extremo annulo podicis abſint, vt remedia facilè eò pertingant, ac inuerſo etiam podice illis quoq; rectà applicari queat.

Vnguentis autem hoc præſtari poteſt, quæ podici inunguntur, aut alioquin applicantur. E leuioribus hoc eſt: ℞. rad. Ireos, Cyclaminis ana ℥. ß. ſumm. Centaurij, Matricariæ ana ʒ. i. puluericentur, affunde olei Nucum vt ſuperemineat digito, ſucci Cæparum rub. ℥. j. coquantur parùm, colentur; hoc oleo inungat.

Vel ſic: ℞. Lardi ſaliti, à membranis mundi & cortice ℥. j. fellis Porci ℥. ß. Fimi Columbini ʒ. ij. Nitri ʒ. ß. miſce, fiat vnguentum.

Aliud: ℞. ſp. Hieræ picræ, Bened. lax. ana ʒ. ij. rad. Cyclam. Ariſtol. ſumm. Centaurij min. ana ʒ j. excipiantur Melle & Felle: fiat vnguentum.

Efficaciora adhuc hæc ſunt: ℞. ſucci Porri, Cæparum rub. ana ℥. j. fellis Porci vel Bubuli ʒ. vj. rad. Cyclaminis ʒ. j. pulpæ Colocynth. Euphorbij ana ℈. ß. cum Melle fiat linimentum. Si ſuccum Eſulæ vel Lathyridis addas, erit efficaciſſimum: ſed ſi vrat, remouendum.

Suppoſitoriorum forma, præſertim ſi intrinſecùs hæmorrhoides lateant, eſt conuenientior, ſi modò non cum dolore intumuerint, & diutiùs ea retinere queant: hoc modo: ℞. Mellis, ſucci Cæparum acrium, Fellis ana ℥. j. ß. coquantur, permiſce

ce in fine ſpec. Hieræ picræ ℥.j. Myrrhæ ℥.ß. rad. Cyclami. ℥.ß. Salis nitri parum: fiat ſuppoſ. Si pá-rùm Hellebori addas, erunt efficaciſſima.

Radix Ireos recens in formam ſuppoſitorij ſe-cta, atque intincta in Felle: vel ſi acrimonia metua-tur, in ol. Irino, & ſubdita idem facit.

Cepæ vel Aliij bulbus, detracto externo cortice, intruſus idem efficiet: magiſque adhuc rad. Cycla-minis recens eodem modo vſurpata.

Inſeſſiones vel externi fotus, & iniecta clyſmá-ta, eadem quæ & menſes prouocant, hîc quoque competere poſſunt.

Suctione factâ per ſanguiſugas, ad ſanguinem hæmorrhoidalem eliciendum, vtimur: & vt dein-ceps libentiùs ſponte quoq; fluant, hac ratione ef-ficimus: podicem primùm ſanguine illinendo, vt eò ſanguiſugæ allectæ, auidiùs eum apprehendát, & poſtea per arundinem eas adhibendo. Quod; cùm hęmorrhoïdum fluxum requirimus, tutius & certius eſt remedium.

Frictio podicis panno aſpero facta: vel folijs a-ſperis ficus, aut borraginis aliisve, hæmorrhoides interdum aperit, vel vt medicamenta poſtea me-liùs operentur, promouet.

Sectione cum phlebotomo, ſi vena tumens ap-pareat, ſanguinem quoque emittere poſſumus, ca-uentes tamen ne ab eâ errantes, podicem qui ſum-mè ſenſilis eſt, vulneremus. Sunt qui ſetis eas pun-gere, donec ſanguinem profundant, doceant. Cæ-terùm venæ ſectio alijs in locis facta, vti neque ſi in pede fiat, hæmorrhoides, ſicuti verò in mulieribus menſes, promouere poteſt: cum hæmorrhoidales venæ, à venæ portæ, non à venæ cauæ ramis, ſicuti menſtruæ prodeant: quæ cùm nullibi ad cutem fe-rantur, etſi venæ cutaneæ ſecentur, nulla ab illis fie-ri poteſt ſanguinis euacuatio aut agitatio.

Nariumhæmorrhagiæ defectus,cura.

E naribus ſanguinem elicere in illis,quibus conſueta cùm eſſet hæc hæmorrhagia, non amplius fit,non inconſultum, præſertim ſi capitis & oculorum aut aurium ex plethora immineant morbi, ad hoſce præcauendos,ſicuti & ad eoſdem curandos, cùm infeſtant, niſi ſponte natura has venas aperiat, fluxum hunc promouere, non minima pars eſt curationis.

Actu autem eas aperire phlebotomo, cùm paruæ ſint, & nares inuerti nequeant, valde arduum. Setis tamen aliqui pungendo ſanguinem eliciunt.

Si nares, aſperis & aculeatis plantis complicatis in peſſum, impleantur, rectiùs hoc ſuccedit: præſertim ſi nares hiſce oppletæ premantur, aut percutiantur: veluti folijs Millefolij, Borraginis, Rubiæ tinctorum, Aparines, floribusq; graminis, fortè Harundinacei, & ſimilibus.

Vnguentis ſi nares illinantur, id effici docent, paratis ex Mentha cum Melle: vel Rubiâ tinctorum in oleo diſſolutâ.

Decoctum Crocodilij radicis bibitum, ſanguinem è naribus elicere docet Dioſcor.

Partiũ aliarum hæmorrhagiæ defectus,cura.

In alijs locis internis, vt ſub lingua, vel externis, vt in fronte, vel brachijs aut pedibus, (vbi, qui venas malleoli aliquando ſecuerunt, pruritum nonnunquam in ambitu cicatricis ſectionis ſentiunt, ſanguine exitũ quærente, quem & aliquando ſponte apertâ illic cute, effluxiſſe, vti hoc in equis conſuetum, vidimus) ſi ſanguinis fluxus requiratur, tum ad morborum præcautionẽ tum curationem, hoc venæ ſectione potiſſimùm perficitur. Antequam, vt venæ tumidæ fiant, meliusq; appareant, decocto Saluiæ, alijsq; priùs foueri poſſunt. Corpus quoque exhibitis admotisque calefacere, cùm ſanguinem faciat fluidum, vt rectiùs educatur, iuuat.

DE

DE SVDORIS DEFECTV.

CAP. XV.

Genera.

SIC hunc affectum appellamus, quando excretio illa, quæ per poros cutis cum madore, quem ſudorem vocant, perficitur, tunc cùm fieri debebat, & neceſſaria erat, non ſuccedit: Vel illius loco halitus potiùs, quàm mador, erumpit: aut cùm generalem ſudorem eſſe oportebat, pauciores duntaxat partes, vt caput vel pedes, ſudant.

In ſanis alioquin hic defectus accidit, quando in quibuſdam naturis plethoricis, vel cacochymicis, aut humidioribus natura ſponte per ſudores, excretiones certo tempore molitur, ſicq; corpus alleuiat & poſtea intermittit: tuncq; Sudoris ſuppreſſio dici poteſt. Vel cùm alioquin ad ſanitatem conſeruandam ſudoribus opus erat, eosque exercitijs aut balneis elicere ſtudent, nullus tamen ſequitur effectus: ſicuti aliquibus in ipſo æſtu balnei ſedentibus, ſudores tamen minimè emanare, aut tenaci tantùm madore cutem obliniri, nec dignâ quantitate profluere, ſæpè vidimus. *Sudoris conſueti Suppreſſio.* *Sudoris ad ſanitatem neceſſarij, Defectus.*

In morbis in quibus ſudores neceſſarij erant, vt per illos morbifica cauſa expurgaretur, hic defectus quoque ſeſe offert, vt ſudores naturæ vel artis commoueri nequeant: aut alioquin non rectè procedant. Sicuti in morborum acutorum imperfectis criſibus, & in morbis etiam diuturnis quibuſdam euenit. *Sudoris in morbis neceſſarij, Defectus.*

Cauſæ.

Serum quãdo deficit, vel aliò rapitur, aut impeditum eſt, vel craſſum, cauſa Sudoris defectus.

OB eaſdem à ſero dependentes cauſas, ſicuti mictio pauca, ſic & ſudores pauci fiũt, cùm materiam & ſudori & vrinę ſerum præbeat. Vti ſit, ſi exigua illius in corpore ſit copia: Aut ſi non ad habitum corporis, ſed aliò ſerum feratur, atq; per multam mictionẽ, diarrhœas, alióve modo euacuetur. Quâ ratione in morbis, cùm natura per ſudores euacuationem tentat, per alias purgationes factas ſæpè impeditur, & non eò quò vergit, ſed aliò ducitur, ſudoresque non procedunt. Dein & ab obſtructionibus fieri poteſt, vt tranſitu ſeri impedito, ſudores æquè atque vrina difficulter erumpant: ob quam cauſam hydropici vti parùm mingunt, ſic & ægrè ſudant, quod tamen illis neceſſarium erat. Sed & craſſities & tenacitas ſeri, vti mictionem, ſic & ſudores impedire poteſt: quæ & in hydropicis leucophlegmaticis, vt minus aptè ſudent, facit; & in morbis acutis ſudores non priùs, donec cõcocto humore, attenuati ſint, erumpunt: atque ideò quæ ſudores mouent, attenuantia ſint remedia. Quarum omnium quæ à ſero dependent cauſarum, cauſas prægreſſas, in mictionis defectu docuimus.

Serum quia ad habitum corporis non allicitur, cauſa Sudoris defectus.

Verùm præter has à ſero dependentes cauſas, frequentior ſudoris defectus cauſa eſt, quòd ſerum ad externum corporis habitum nõ alliciatur, cùm ad ſudorem euocãdum, calor exterior requiratur, quo deficiẽte, niſi natura ſponte in morbis vi quadam eos protrudat, ſudare minimè poſſunt.

Longeq; minùs, ſi accedente contrariâ qualitate, frigore, ſudor repellatur, & pori ſimul aſtringantur: cùm alioquin vix ſola pororum obſtructio, ſudores impedire poſſit.

Curatio.

Curatio.

SI ſudores non erumpant ob ſeri defectum, fruſtra in illis euocandis laboraremus, neq; illud conueniret. Vti nec, etſi redundet, ſed aliò rapiatur, aut per alias vias euacuetur, niſi hoc ſiniſtrè & contrà quàm natura tentat, fiat: tunc enim naturâ ad ſudores vergente, nec aliæ euacuationes inſtituendæ ſunt, & quæ ſiniſtrè fiunt, impediendæ. In obſtructionibus quoque & cruditatibus, ſi per ſudores excrementa expurgare conſultum eſt, hæ priùs ſoluendæ, materiaque præparanda. Verùm ſi præſente, ſeroſi humoris excrementitij, collecti in venis & corporis habitu, redundantiâ, cùm ad præcautionem morborum, tum ad curationem, hac euacuatione opus ſit, eaque ob craſſitiem aut cruditatem non procedat, attenuandus & concoquendus, vt vocant, primùm erit, & ſi externa aliqua cauſa ſudores impediat, illa ante omnia auferenda, & poſtea ad ea, quæ ſudores prouocant, deueniendum. Quæ cùm in eiuſmodi caſibus in quibus ſudores neceſſarij ſunt, hinc inde explicentur, hîc ſaltem diuerſos modos, quibus illud præſtatur, generatim attingemus. *Sudoris defectus, curatio.*

Inter ea quæ aſſumuntur, ad ſudorem elicien- dum, remedia: alia quæ largâ liquoris alicuius in geſtione, ſudori materiam præbent, illum prouocant, maximè accedente calore corporis externo, ad exteriora illum euocante, nullaque re aliâ impediente. Ita ſi, dum calent ſiue in lecto, aut aliâs, & præſertim dum ieiuni ſunt, affatim bibant, mox ſudor ſequitur. *Sudatoria ſeu Sudorem elicientia remedia.*

Nec ſolùm ſi tepida ſint ſed & frigida, quòd tunc interioribus ſubitò refrigeratis, calor in ambitu corporis citiùs ad ſe ſerum trahat, vel quòd, ob frigidam potionem in calente corpore, exha-

latione factam, hæc extrorſum diſperſa, ſudoribus materiam præbeat.

Præſertim verò ſi talia ſumantur, quæ facilè penetrant, hoc citiùs efficient, ſuntq; hæc, quæ Sudorifera dicuntur, remedia.

Inter quæ, aquæ ſtillatitiæ ob tenuitatem præualent, eæq; præcipuè, quę ſubtiliores magisq; à craſſamento repurgatæ exiſtunt, Vti exempli gratia, ex calidis: Cerefolij, Cardui bened. ex alijs Fumariæ, Limonum, &c.

Decocta multa fiunt ad hanc rem. Qualia ſunt vſitata decocta, Gaiaci, Zarſæ parillæ, rad. Chinæ, aliorumque lignorum. rad. & herbarum, in multa aqua decocta. Vel Poligoni minoris, Caudæ equinæ, & ſimilia in Vino decocta.

Vel ſequens tantopere commẽdatum & in vſu: quod ℞. Milij excorticati, cuius loco & Panicum ſumi poteſt, ℔. j. decoque in aqua ad crepaturam vſque colaturæ ſume ℥. iiij. permiſce Vini ℥. ij. Pro vno hauſtu, Syrupum S. Ambroſij vocant.

Vel ſic: ℞. Hyſopi, Maioranæ, decoquantur in brodio pulli, adde emulſionis de ʒ. ij. ſem. Cannabis factæ; Bibat.

In ſubſtantia varijs modis diſſoluta, alióve modo, exhibentur, Theriaca, aliaq; Antidota narcotica: cùm in ſomno forti ſudores facilè erumpant.

Item rob de Sambuco, Ebulo, cum aquis vel decocto datum.

Vel: ℞. Croci ℈. j. Zingib. ʒ. ß. puluerizentur; Detur cum lacte amygdalino.

Aut: ℞. Sulphuris ʒ. j. Sumat cum vitello Oui.

Salia, Olea certa aut Spiritus exhibent Chymici, Spiritus Vitreoli guttas, cum liquore conuenienti, dant.

Extrinſecùs quęcunq; corpus calefaciunt adeò, vt ſanguis eò rapiatur, & cum eo ſerum, corpusque

rarum

rarum fiat, ſudores prouocant. Quod initiori maioréve calore, pro humoris copiâ & corporis conſtitutione perficitur. Quem ſequentia accendunt.

Indumenta integumentaque, multa, & quæ bene ſe applicant, pellicea, plumea.

Aër, igne, ſole calefactus, extrinſecùs corpus inflammans.

Aqua calida, naturâ vel arte, in qua corpus immergitur.

Vnguenta quibus ſpina dorſi, atq; vbi maiores ſunt venæ, corpus illinitur, non adeò violenter ſed ſenſim excalfacientia & rarefacientia, ex oleis conuenientib. parata, vt ol. Liliorum, Pyrethri & ſimil.

Corporis motus vehemens eâ ratione ſudores elicit.

Animi quoque affectus, qui ſpiritus & humores inflammant, vt Ira, Gaudium; vel exagitant, (nam & ſpirituum agitatio ſudores prolicit) vt Terror, vel Metus, id præſtant.

DE LACTATIONIS DEFECTV.

CAP. XVI.

Genera.

ETSI hæc excretio naturalis, lactis, Lactatio dicta, quæ per papillas ſuctione infantis, eo tempore, cùm mulier illum enixa eſt, eouſq; donec aliquantum adauctus ſit, procedere debet, non adeò matri neceſſaria ſit, vt niſi lactet omnino lædatur, cùm multas videamus, ſtudio vt habitiores fiant mamillasque elegantiores retineant, ſui ipſius corporis venuſtati potiùs, quàm liberorum commodo ſtudentes, à lactatione abſtinere, nec proin lædi; quod tamen etiam aliquando accidit, quando

plethoram ſibi, vel in mamillis inflammationem ob neglectam lactationem accerſunt: tamen quia infanti hoc vtile, quem mater vel nutrix lacte alere debet, ſi tunc fieri nequeat, quia incommodat, defectus quoq; huius functionis appellatur. Hicque variat, quod aliquando non ſuccedit, quia vel ſuctio fieri nequit in Suctione impedita: vel quia Lac deeſt, vel omnino, vel ex parte, Lactisque defectus tunc dicitur.

Suctio impedita.
Lactis defectus.

Cauſæ.

Sanguinis penuria, impuritas, craſſities, cauſa Lactationis defectus.

DEfectus autem lactationis ob ſanguinis penuriam in venis mamillarum accidit: cum enim is lacti materiam præbeat, eo deficiente, lac quoque deficit, lactatioq; procedere nequit. Sicuti hoc varijs de cauſis, vt in menſium defectu ab hac quoq; cauſa oriente, dictum fuit, poteſt accidere. Imprimis verò in puerperis, ſi ob faſtidium cibi dum grauidæ erant parcè vixerint, vel cibo non benè nutriente, ob picam dictam, dum vterum gerebant, paſtæ fuerint. Vel ſi poſt partum immoderatiùs purgatæ ſint, aut illis menſes, qui quamdiu lactant, non redire debent, eo tempore fluant, & præſertim immoderatiùs, quàm ipſorum natura ferre poſſit. Aut alioquin magnas hæmorrhagias paſſæ ſint. Aut dum lactant, morbo diuturno acutóve extenuentur. Impuritas quoque ſanguinis ſi tanta ſit, vt ad mamillas feratur, cùm non niſi ex puro ſanguine, qui fœtus in vtero exiſtentis eſt pabulum, etiam lac vtile generetur, lac ex eo concoqui non poteſt, vt deficiat, in cauſa eſt. Sed & craſſities ſanguinis, ſicuti menſium ſuppreſſorum cauſa eſt, ita &, ſi eo nomine mamillarum venas peruadere nequeat, lactationem tollit vel imminuit.

Venarum in mamillis obturatio, cau-

Mamillarum cauſâ, ſi venę in ipſis ob tumorem durum, aut alio modo obturatæ ſint, lactatio deficit.

cit. Vel ſi papillæ non perforatæ exiſtát, quia tunc egredi lac non poteſt. Aut ſi deſint papillæ, cùm tunc apprehendi, quod ad ſuctionem requiritur, minimè poſſint, lactatio nulla quoque fieri poteſt, ſicuti frequenter euenit ex fricatione, ob pruritum, quem puellæ in papillis ſentiunt, præſertim cùm nubiles fieri incipiunt, papillas ita lędi, vt vlceribus illic natis abſumantur, vel relicto callo, obturentur. Sed & ob papillarum fiſſuras & dolores, quando matres, labiorum infantis firmam conſtrictionem dum ſugere volunt, in illis ferre nequeunt, lactatio, donec hæ ceſſent, omittitur.

ſa Lactationis defectus. Papillæ quia non protuſæ, aut quia deſunt vel læſæ ſunt, cauſa Suctionis impedita.

Curatio.

SI ob ſanguinis defectum lactatio impedita ſit, optimè nutrienda eſt mulier. Si ob illius cacochymiam, purganda decenter. Si ob ſanguinis craſſitiem, attenuandus. Si mamillarum aut papillarum vitio, hæc priùs emendanda: ſicuti alijs in locis hæc explicantur.

Lactationis defectus, curatio.

Hîc autem ea quæ proprietate quadam lac gignere, atq; ſanguinem calore ſuo attenuando fluidúmque reddendo, & ad mamillas deriuando, lactíque ſic materiam ſubminiſtrando, lac augere dicuntur, deſcribenda.

Lac gignentia vel augentia remedia.

Exhibentur autem commodè eo nomine inter alimenta, Lac, Oua, Vbera animalium lactantium, Cerebra: non tãtùm quia bene nutriunt, ſed quòd & proprietate quadam lactis prouentum faciunt.

Fructus item lacteum ſuccum reddentes, Amygdalæ, Pineæ, ſimilesq; comeſtæ; aut emulſio eorum propinata.

Puls ex Ouis, Vino, Butyro & Saccharo, Germanis vſitata, valde conuenit.

Oryza item cum Lacte cocta.

In iuſculis coquantur herbę recentes, Caulium,

Maluarum, (Lactucam lac augere etſi ſcribãt,cùm tamen geniturã extinguat, credere minimè poſſumus.) Erucæ, Anethi, Fœniculi, Petroſelini, & Aniſi, herbæ pauciores, vel omnes, iuſculumque bibant, herbasq; comedant.

Cæpe quoq; in brodio coctæ, aliòve modo toſtæ, & comeſtæ, proſunt.

Radix Tragopogi flore purpureo, decocta in iuſculo & comeſta cum Zingibere.

Cicerum & Hordei decocta itidem proſunt.

Vinum optimum cùm nutriat & calefaciat, nutricibus magnum in lactatione adfert adiumentũ.

Decocta medicata hæc ſunt: ℞. Hordei P. j. herb. Fœniculi, Petroſel. ana M. j. coquantur, dulcorentur Saccharo: & bibat.

Vel ſic: ℞. rad. Echij ℥. ß. herb. rec. Maluæ, Braſſicæ, Polygalæ, Fœniculi, Petroſel. Anethi, Erucæ, Ocimi, Menthę, ana M. j. Hordei, Cicerum, ana P. j. ſem. Lini ʒ. ij. ſem. Aniſi ʒ. iij. ſem. Nigellæ ʒ j. fiat decoctio addendo Sacchari qu ſuf. Bibat ſingulis matutinis.

Ex ſuccis ſic: ℞. ſuccorum Sonchi, & Tragopogi ana ℥. ß. Detur cum Vino albo, vel addito Saccharo exhibeatur.

Lumbricorum decoctũ, valde laudatur in brodio factum carnium ſimplici, vel in quo Fœniculum, Hordeum, aliaque incocta ſint, & neſciat nutrix, quid ſit illi exhibitum.

Quæ ſicciora ſunt, minùs lac generare poſſunt, tamen probantur multa ſemina, quorum herbæ vtiliores ſunt, aliaque.

Vt: ℞. ſem. Aniſi ʒ. iij. ſem Fœnic ℥. j. ſem. Erucæ, Nigellæ ana ʒ. ß. fiat puluis: Dentur ʒ. ij. cum decocto aliquo ſimplici vel compoſito ſupradicto.

Vel: ℞. Lumbricorum exiccat. pulueriſatorum ℥. iij. Sacchari ℥. ß. ſemin. Aniſi ʒ. j. Zingib. Cinamom.

mom. ana ʒ.ß. fiat puluis: Detur cochlear cum decoctis.

Vel: ℞. Cryſtalli ſubtiliſſimè triti ʒ. j. detur vt ſuprà, Corallum eodem modo exhibitum laudát.

Lac Lunæ appellatum, ex alpium cauernis abraſum, ad lactis generationem, ſi ʒ.j. pondere ſæpè exhibeatur, vtiliſſimum cenſent.

Mammis ad ſanguinis attractionem varia adhibentur.

Fotus calidi, venas dilatantes id faciunt.

Mentha contuſa mammillis impoſita, lac allicit.

Vel fiat hoc emplaſtrum: ℞. fol. Petroſel. Fœniculi, Menthæ, recentium ana M. j. coquantur & contundantur, adde farinæ Hordei P. j. Storacis cal. ʒ.ij. ſemin. Nigellæ ʒ.j. ol Liliorum ℥.ij. fiat cataplaſma.

Sinapiſmis & Dropacibus mammis appoſitis, aliqui ſanguinem, ſi omnino eò ferri nolit, attrahunt: ſed leuioribus vtendum, cùm facilè inflammentur.

Frictio mamillarum tutiùs illud facit.

Et ſi cucurbitulæ iuxta axillas, illic vbi maiores venæ quæ lactis materiam ferre ſolent, & liuidæ apparere, ad mamillas deſcendunt, apponantur.

Sugere ſæpè mamillas, vel ex illis lac mulgere, vt libentiùs lactatio procedat, efficit.

Si quoque ob abſentiam papillarum ſuctio fieri nequeat, certo inſtrumento cauo vitreo, papillarum regioni adhibito, ſi canalem inde prominentem ſugat infans, lac eliciet.

DE VENEREI ACTVS DEFECTV.

CAP. XVII.

Genera.

QVANDO commixtio, ſeu coitio aut congreſſus maris & fœminę, qui membris ad id deſtinatis mutuò iunctis, ſeminumque inuicem permixtione, ad generationem potiſſimùm vel mutuum amorem, ſuo tempore perfici debet, vel nullo modo, aut nō abſolutè fieri poteſt, Actus Venerei defectus, eſſe dicitur.

In maſculis hi frequētiùs, quàm in fœminis, cùm in hoc actu peragendo plus vir quàm mulier præſtet, obſeruātur. Præcipuè in eo, quòd membrum virile, quod non ſemper tēſum, ſed ne impedimentum adferret, pendulum & molle eſſe debuit, tunc cùm commixtio hæc fit, vt dirigi poſſit, non attollatur indureturque, quod voluntate noſtrâ minimè perfici poteſt. Hincque fit, vt qui hac impotentiâ laborant, venerem exercere omnino nequeant, ob eamque cauſam Impotentes eſſe dicantur. *Impotentia in maſculis.* Sed & huc referuntur illi, quibus licet membrum aliquatenus vt eo nonnihil ad venerem vti poſſint, intumeſcat, quia tamen languidius, quàm oportebat, exiſtit, ſegniter & imperfectè ſuum opus peragit: *Languiditas in maſculis.* quos Languidos vocare poſſumus. Si quoque in ipſo actu, ſiue eum ſtrenuè aut lentè obeant, ſemen non profundant, cùm illud quoque ad abſolutum hunc actum perficiendum, requiratur, impedimentumque quod & vir & mulier ſentit, adferat. *Venus imperfecta in maſculis.* Imperfecta venus dici poteſt. Neq; autem ſi rarius, rectè tamen hoc munus obeant, defectus dici debet, cùm hęc functio generationis cauſâ inſtitu-

ta,

ta, finem citiùs aſſequatur, ſi rariùs ſiat. Et cùm vlteriùs adhuc ad pruritum compeſcendum, & debitum vxori perſoluendum, Venus conceſſa ſit, in hoc quò maior moderatio adhibetur, eò rectiùs hæc actio & ſecundùm naturæ ductum, peragitur.

In fœminis, etſi rarius hunc defectum, membri ipſarum causâ, accidere obſeruetur, quod in illis ſemper ad ſuſcipiẽdum, dum ſanæ ſunt, aptum eſt, nec vt in viris ſubinde nouo robore inſtrui, aut, vt in canibus, cum certo duntaxat tempore caleant, mulier vero nullum definitum tẽpus habeat, dilatari debuerit: ſit tamen ob illius ſinus vteri vitium aliquod Apparens vel Abditum nonnunquam, vt maritum non admittere vel ægrè, aut etiam admiſſum diutiùs ferre minimè poſſint: Venusq; ſic impedita ſit aut moleſta. Sicuti & Imperfecta eſt, quãdo in congreſſu aliquæ nullam aut exiguam voluptatem ſentiunt: præſertim ſi hoc non illis, quæ nimio illius vſu ſatiatę eam aliquamdiu ampliùs non curant, ſed his quæ temperatè eâ alioquin vtuntur, accidat: aut etiam perpetuum quibuſdam ſit; ſicuti multis annis durante matrimonio, tres non plus delectationis aut ſenſus in coitu, quàm ex contactu externo alioquin fieri ſolet, percepiſſe ex maritis ipſarum, conſilium à me petentibus, cognoui: in quibus Venus extincta eſſe dicitur.

Venus impedita in mulieribus.

Venus imperfecta in mulieribus.

Venus extincta in mulieribus.

Cauſæ.

IN vtroq; & mare & fœminâ horum defectuum, quòd membris idoneis ad Venerem exercendam deſtituantur; vel quòd ſemen non eiaculari poſſint; in membris genitalibus, per quos actus exercetur, quæ ſunt in viro, virga; in muliere, ſinus vteri: Vel vaſis ſeminalibus, quæ materiam ſeminis & ſemen continent, aut deferũt, cauſa perquirenda.

In membro virili Defectus, Conformatio mala, Læſio, Stupor, cauſa Impotentiæ vel Languiditatis.

Membri virilis cauſâ actus hic deficit, ſi eo vir deſtituatur. Quemadmodum aliquos eunuchos in lucem prodijſſe, ſcribunt. Quod & ſi caſu membrum amputetur, aut aliàs eunuchizentur, accidit: vel ſi ita mutiletur, vt glande abſectâ, reliqua pars illius ad congreſſum ſit inutilis: Vel ſi ab ortu adeò ſit exile, quale in Hermaphroditis, mulierem potiùs referentibus, leuiter tantùm prominere interdum videmus, vt nullius ad hanc rem ſit vſus: aut ſi ad eam craſſitiem excreuerit, aut alijs de cauſis adeò intumuerit, vt ſinus vteri id aut planè non excipere, aut non niſi magno cum cruciatu intromittere poſſit: aut aliàs incuruum naturâ vel inflatione, & vt in hydropicis conuolutum inflati farciminis inſtar, dirigi nequeat: aut tumor aliquis adnatus, obſtaculum illi adferat: Vel aliter læſum, vlceratum, in glande præſertim & præputio, impetum hunc ferre nequeat; ſicuti in congreſſu violento interdum, vel ex impuro concubitu, illi nonnunquam contingit: quò & refertur, ſi præputio anguſto adhuc glans obtecta, denudari nequeat: quibus de cauſis, Venus vel non perfici, vel ægrè, vel non perfectè poteſt. Et ſi ab intemperie frigidâ adeò ſit refrigeratum vt ſanguinis influxus, qui ad illius diſtentionem, vti mox dicetur, requiritur, præpeditus ſit, idem euenit: aut ſi alioquin ita ſtupeat & inſenſile ſit, quod neruorum vitio ab ijſdem cauſis, vt in ſtupore dictum & paralyſi, accidere poteſt; vel incantamentis effici, vt exquiſitum illum ſenſum amittens, nec titillatione aut ſtimulo, quem à ſemine prodire mox dicemus, incitatum, aſſurgat. Vnde quoq; ſæpè Venus nulla vel languida obitur.

In Vteri ſinus rima vel orificio Coalitus, An-

Vteri ſinus ſeu ceruicis vitio, Venus deficit; ſi via ſeu introitus ad ipſum per cutem non ſatis apertus ſit; nam ſi rimâ nullâ apparente infantes naſcantur,

ſcantur, ſicuti interdum accidit, diutiùs, cùm vrinam reddere nequeant, niſi pateſiat, viuere nequeunt. Quod ab ortu, vel poſt exulcerationes, coaleſcente ex parte hac ſede, fieri poteſt, ſed rarum eſt. Vti & illud, vt orificium ſinus vteri penitus coaleſcat: quod tamen mulieri cuidam ex partus difficultate, hac parte læsâ, accidiſſe vidimus, vt cùm curam illius, pudore impeditâ, naturæ committeret, luxuriante carne, os illud ceruicis vteri adeò occaluiſſe, vt ne menſtruis quidem pateret efflu-xus, & cicatrice ſpiſsâ, ſicuti poſtea ſectione poſt mortem illius, quam viua ferre nolebat, deprehendi, profundè admodum & penitus obliteratũ fuiſſe. Frequentius autem orificium hoc, hymene in virginibus occluſum, primam coitionem acerbam facit, & ſi ſpiſſum ſit, tamdiu donec liberetur, impedit. Dein & anguſtius ab ortu, vel adnata carne, aut tumore, aut callo factum; Vel alia huius oris vel ſinus ipſius læſio dolorem adferens, vt virum excipere vel pati nequeat, facit.

guſtia, Læſio, cauſa Veneris impedita.

¶ Vaſorum ſeminalium, quæ ſeminis materiam, ſanguinem ſcilicet adferunt, vel ſemen generant, continent & effundunt, affectuum causâ, in vtroque ſexu, venus aut impedita aut languida eſt, ſi tales ſint, vt eorum causâ nullum ſemen, vel non tale, quale ad ſtimulum venereum excitandum requiritur, generetur. Cum enim hunc pruritum ſeu ſtimulum, quo natura excitata, in maturis, ſanguine arteriarum ſpirituoſo, corpora penis fungoſa & glandem perfundens & replens, (quod hactenus à flatibus fieri malè creditum eſt) vt ille inde dilatatus, tumens, rigidus, rubens & calidus, qualis ad actum hunc exercendum requirebatur fiat, ſeminis cauſet acrimonia; tunc præſertim, cum illud in proprijs vaſculis redundãs, ſeu vt vocant turgens, aut calidius, aut aliàs commotum, exitum quærens

In vaſis ſeminarijs, quæ ſemen nullum, vel non decens generatur, cauſa Veneris impedita, vel imperfecta in vtroque ſexu, vel etiã extincta, in fœminis.

naturam ſollicitat,eoque modo quo dictum in embrum intendit: fit ſanè, vt ſi inualidum, aqueum, crudum; vel quantitate minimè decenti, aut omnino non generetur, cùm nec ſtimulus tunc adſit, ſine quo membrum rectè minimè poteſt erigi, ſicuti in Eunuchis videmus, vt actum venereum mares vel nullo modo,vel languidè obeant. Et ſi hoc in muliere cõtingat, ſtimulusq; ille deſit, cùm non incaleſcant, vt venerem non expetant, aut ſine voluptate eam peragant, euenit. Sed & illi affectus vaſorum ſeminalium,qui ſeminis,etſi non deficiat, excretionem impediunt (cùm & niſi hoc fiat in vtroque ſexu ſatietas in actu perficiendo hoc, non ſit)vt Impeifectus ſit,efficiunt.

Imbecillitas, Refrigeratio, Conformatio mala vaſorum ſeminalium, cauſa Veneris defectus in vtroque ſexu, & in viris ſpeciatim illius vnde Frigidi dicuntur.

Eiuſmodi autem affectus, per quos ſemen deficit,aut languidius naſcitur,vel excerni minimè poteſt,ſunt, vel imbecillitas vaſorum ſeminalium, ratione ſenij vel morbi alicuius, præſertim circa has partes; aut ob nimis frequentem, ab immoderato veneris vſu ſeminis profuſionem, laxatis admodum & debilitatis hiſce vaſis contracta. Vel refrigeratio nimia harum partium, præſertim ſi in viro, illius membrum ſimilem contrahat, vti dictum, intemperiem, cùm & tunc ſanguine minus impleri diſtendiq́ue poſſit: qui & ſoli inter impotentes rectius Frigidi vel Refrigerati dicuntur, licet in genere ſic eos appellare ſoleant. Quorum omnium dictorum morborum cauſâ, ſemine vel nullo, vel pauco,vel inerti genito, non ſtimulantur, & ad venerem minimè excitantur, nec etiam ſi deſit, eijcitur; vel ſpontè & ſine ſenſu effluit. Quod & à mala conformatione vaſorum horum, ab ortu quibuſdam innatum eſt: quæ qualis ſit, difficilè eſt in viuis diſcernere, niſi ex eo,quòd perfectis alioquin membris genitalibus & nulla prægreſsâ cauſâ, ad venerem tamen apti minimè ſunt:& in mortuis ſe-

ctio

ctio quandoque vaſorum ſemen deferentium aut generantium, abſentiam, aut ductum peruerſum, ſi in vtroque præſertim hoc latere inueniatur, ſicuti ipſe deprehendi, vel aliud quid eiuſmodi in cauſa fuiſſe, patefacit.

Ab incantatione magicis artibus hac imbecillitate, in vaſis genitalibus genitâ, vel pene, vt ſuprà dictum, vel vtriſque; vt coire nequeat vir, frequenter procedit: quos Ligatos & Maleficiatos appellare ſolent. Quod quâ ratione fiat, cùm præternaturale ſit, non eſt noſtrum indagare.

Tncantatio, cauſa Impotentia, illius in viris vnde Ligati appellantur.

Diſſectis vaſis adferentibus ſeminis materiam, execto in caſtratione, non vno (non enim hoc impedit) ſed vtroque teſte, in maſculis, cùm ſemen ampliùs generari nequeat, illud profundere minimè quoq; poſſunt, & cùm ſtimulum amittant, neque hunc ampliùs exercere. Niſi fortè membro, alijs de cauſis affluente ſanguine inflato, vt ſe mulieribus miſcere queant, aliquantum irritentur, vnde tamen nullus ſequitur effectus. Quo nomine cùm Eunuchos perfectos reddere volunt, quibus mulierum curam committant, membrum radicitùs, vt dictum, amputant: licet & enarrata caſtratio illos impotentes & effœminatos reddat. Quæ vt viris eo nomine, tum ad hernias ſanandas, ſæpè fit; ſic in fœminis vel morbi alicuius causâ, vel ad laſciuiam illis demendam, tentatam fuiſſe (quæ tamen in ſcrophis frequentiſſima eſt) nec audiuiſſe, nec legiſſe me memini.

Caſtratio, cauſa Impotentia in Eunuchis.

Obſtructio quoque horum vaſorum ab humore craſſo, tumoréve, defectum aliquem cauſare poteſt. Et præcipuè in viris, ſi ductus ille ſeu canalis ſub penis corporibus, ſeminis & vrinæ excretionibus communis, à caruncula, callo, calculo & ſimilibus obturatus ſit, vt nec vrina, nec ſemen excerni poſſint, impedit. Aut ſi aliàs ob languorem

Obſtructio vaſorum ſeminalium cauſa veneris defectus.
Obturatio vel anguſtia, aut perforatio ca-

ualis in pene, cauſa Veneris impedita, vel imperfecta, in viris.

membri dum venus exercetur, hic canalis non directus, nec ſufficienter dilatatus ſit, vt in congreſſu ſemen, præſertim ſi paucum ſit, non rectâ eijciatur, ſed impingens ſubſiſtat, donec poſtea ſponte effluat, ſæpe occaſionem præbet. Vel ſi alicubi perforatus, ſub penis ductu, per fiſtulam illic genitam, vti vidi aliquoties, ſemen non per præputij foramen, ſed per alterum effundant; quod impedimentum tamen non veneris actum, ſed cōceptionem, vt illic dicetur, potiùs impedit.

A ſanguinis penuriâ, quæ ſemini gignendo non ſufficiat, actus venereus vix penitus ſiſtitur, cùm illius non tanta requiratur copia: ob quam cauſam, & qui inedias patiuntur, parcè tenuiterque viuunt, à morbo conualeſcunt, & phthiſici ipſi adhuc, ad hunc actum peragendum habiles ſunt. Magis tamen hi, quibus ſanguinis ſuppetit copia. Quod autem in morbis quibuſdam, vel animi affectibus doloribusque, hæc penitus ceſſet actio, non mirum, cùm voluptas quæ hunc actum primùm excitat, ſublata ſit.

A ſanguinis craſſitie vix quoque, quò minus, cùm mouetur ad virgæ extenſionem, in eam diſpergatur, accidere pōteſt: cùm ſanguis ſpirituoſus ex arterijs potiùs eò, quàm craſſus feratur. Salaciores tamen eos, quibus ſanguis calidior tenuiorque exiſtit, eſſe exiſtimamus.

Curatio.

CONſiderandum prius, an apparens vel occultum ſit vitium: ſicque prædicendum & agendum.

Impotentia, Languidita tis, Venerisq; impedita vel imperfecta

Si in viris membrum ab ortu deſit, vel alioquin ita ſit formatum, vt ad vſum accōmodari nequeat: Aut ſi amputatum ſit penitus, vel ſaltem glans præciſa: aut ſi teſtes vtrinque caſtrati ſint, cura impoſſibilis.

ſibilis. Vti & in mulieribus, ſi ab origine ſinus vteri ita occluſus anguſtatusque ſit, vt nullâ arte, & citra diſcrimen vitæ, aperiri queat. Reliqui defectus, tàm in membro virili, quàm mulieris apparentes; tumores præter naturam, vlcera, læſiones, obſtructio penis ductus, ſemen deferentis, cùm cæteris quoque locis communes ſint affectus, alibi explicantur. Quomodo verò proprij hiſce locis, vt præputij & ductus ſeminis anguſtia, & hymenis amplitudo, affectus curari debeant, hîc explicabitur. Si verò nullo horum apparente, virga erigi nequeat, nec ſemen profundi; vel mulier ſine omni delectationis ſenſu, aut cum exiguo, hunc actum peragat: tunc ſi hi defectus in ſanis alioquin perſeuerent; vel erit originale aliquod vitium internum; quod ex eo, quòd à teneris tales fuerint, cognoſcimus, atque idcirco incurabile: Vel ab incantatione procedit, quam ſoluere non noſtrum eſt: Vel alioquin ab imbecillitate, refrigeratione, aut morbo aliquo alio deſcendit, vnde ſeminis prouentus impeditur, vel ſemen inutile gignitur. Quæ ſi diu perſeuerauerint, etſi difficulter emendantur, tamen in hiſce cauſis potiſſimùm cura adhibebitur. *aut extincte, in mare & fœmina curatio.*

Exhibentur autem eo nomine ea, quæ ſemẽ generant, quod genitum ſuâ copiâ & acrimoniâ ſtimulum venereum excitare, & ad hũc actum membra rectè diſponere, diximus. Sunt autem hæc, quæ dum ſanguinem copioſum procreant, ſemini gignendo materiam vberem ſubminiſtrant. Quibus calefacientia permiſcemus, vt ſanguis calidior inde redditus, ſemen feruentius, quod ad venerem eò magis incitet, generet: quod, &, vt ſanguis ſic calefactus & attenuatus, citiùs & copioſiùs ad virgæ dilatationem influat, iuuat. Et cum ſerum hac quoque ratione accendatur, fit, vt cum illud

ad veſicam defertur, non ſolùm illam, ſed & propter viciniam, partes genitales calefaciens, actionem hanc quoque illarum promoueat. Sicuti vſu cantharidum veſicam vehementer accendi, & ad exulcerationem ſæpè vſque irritari, vt mictio inde frequens & cruenta ſequatur, & per conſequens, calore in viciniam vſque deriuato, venerem ſimul iiſdem excitari, videmus. Quam ſeminis acrimoniam, ſalſa hiſce permixta, ſicuti dicetur, adiuuare quoque poſſunt. Quæ remedia nos, quatenus manifeſtâ qualitate operantur, eo modo potiùs, quàm flatus gignendo, quibus penis corpora minimè diſtendi, oſtendimus, venereum actum iuuare credimus: accedente præſertim proprietate quadam nobis incognitâ, quam ex albedine carnium, fructuũ, radicum, &c. tãquam ſemini ſimilia, fortè primùm, qui hæc docuerunt, obſeruarunt: Vel ex eo, quòd à ſalacibus animalibus deſumpta ſint; Vel quòd formâ teſtes referant, vti orchides, & ſatyria: vel ſcrotum rugoſum, vt tubera terræ.

Exhibentur eo nomine varia remedia, præſertim in cœna, vel poſt eam cubitum ituris, ſi ſtatim effectum eâ nocte quærimus; aut ſi ſucceſſiuè operari debent, etiam manè.

Ex alimentoſis quæ benè nutriunt, multumque ſanguinem generant, conueniunt, eligunturque præſertim, quæ alba & medulloſa ſunt. Qualia ſunt Cerebra, Teſtes, ſalaciorum præſertim animalium, vt gallorum, coturnicum, paſſerum, vulpis. Caro quoq; caſtoris, fortè quòd teſtibus præualere, cùm tamen veſicæ ſunt, non teſtes, credant, & cùm eas ob fœtorem non poſſint comedere, carnem illius ſubſtituerunt. Et quia lutra, caſtoris naturæ non adeò abſimilis, illius quoque carnem, in hac re vtilem, probarunt. Caro cancrorum, oſtreorum, teſtudinum nemoralium, aliorumq; piſcium

cartila

cartilaginoſorum, vt Sepiarum, Polyporum. Ex humoribus animalium, Lac & Oua. Ex fructibus amygdalæ, auellanę, pineæ, piſtacia, caſtaneæ, phaſeoli, fabæ, cicer album, oryza, hordeum, cinaræ item echinus. Ex radicibus, paſtinaca, rapum, napus, ſiſer, fortè & tragopogi radix, cum quæ lac gignunt, ſemen quoque procreent. Item cæpa, porrum, tubera terræ. Inter herbas, eruca, caules, aſparagorum teneritates. Quæ omnia ſola, inuicémve permixta, varijs modis præparata, aſſumpta in cibis id præſtabunt, ſi modò, vt in pleriſque in illis quia inſipida ſunt, fieri ſolet, aromatibus, inter quæ piper cæteris præualet, optimè condiantur & ſaliantur. Cuius conditurę causâ, magis ferè venerē ſtimulare, quàm proprietate ſuſpicamur; hincque factum, vt cùm ab hiſce piperatis ſumptis, veneris ſtimulum ſentirent, non ratione conditurę, ſed ipſius quod conditum erat causâ, hoc profectum fuiſſe crederent. Proin & nos, ſic potius illis inter cibaria vtimur, quàm quod ea præſertim, quæ carnea ſunt, medicamentis, vti aliàs facere ſolent, & vt citiùs ſic corrumpantur efficiunt, permiſceamus.

Vſitata Venerem iuuantia edulia ſunt, Puls alba, Weinwarm dicta, ex Vino, Ouis, Saccharo & Butyro parata, quâ nouiter nuptos manè recreant. Vel crocea Leberſulß appellata, ex hepate porcellorum, quod cōceptum, proprietate iuuare aſſumptum, ſcribunt: addito Vino dulci, multiſque aromatibus & Croco, quod quoque Venerem acuere docet Dioſcor. præparata: quam ipſa nuptiarum die, Germani ſolent apponere. Quò & puls atra, Pfeffer nominata tantopere Piperata: & congelatum illud croceum Galrey/ ex ſucco carnium vel piſcibus factum, egregiè quoque aromatizatum & Croco tinctum, referri poſſunt.

Inter bellaria reliqua ſaccharata, mellita, aromatizata, varia parantur, quæ hîc competunt, atq; eo nomine vel in fine cœnæ, vel ante ſomnũ in poſtcœnio Epidorpiſmo Græcorum, quem Schlaffdrunck vocant, fortè ad hunc vſum primum inſtituto, dantur.

Vt ſunt confectiones ſiccæ ex fructibus nucleatis, & ſeminibus Saccharo obductis, paratæ, & piperatæ. Inter quas Pineæ, Fiſtici, ſemen Erucæ, ſic condîta, præferuntur.

Vel Martius panis datur, imprimisque hic erit vtilis: ℞. Amygdalarum, Auellan. excort. ana ℥.j. Pinearum, Piſtacior. excort. ana ℥.j. contundantur diligenter, adde Cinamom. ℥.ß. Piperis ʒ.j. Zingib. Gariophyl. Nucis moſch. Cardamom. mai. ana ʒ.ß. ſem. Erucæ ʒ.ij. & ſi luteum habere vis, Croci, vel ſi rubrum, Santali q. ſ. & Sacchari q. ſ. miſceantur, coquantur in clibano forma placentæ vel panis; Vtatur.

Panis vitæ quem Lebküchen vocant, admodum aromatizatus & mellitus, valde conuenit: Quæ omnia veneris promouendæ cauſâ, primum excogitata fuiſſe credimus.

Eruca, Naſturtium hortenſe & aquaticum, aliæque acres herbæ, crudæ, cum garo piſciũ aut melle, vt Hiſpani ſolent, comeſta in cœna, ſtimulum addunt.

Vinum generoſum dulce, & imprimis aromatizatum Cinam. & Pipere, moderatè ſumptum, cum vniuerſum corpus calefaciat, illudq; vegetum reddat, hanc quoque actionem intendit. Immoderatè verò ſumptum, narcoticâ vi, ad eam ineptos potius reddit.

Ex medicamẽtoſis. Pulueres varij fiunt, qui cum Vino, Lacte, aliisve exhibentur: aut per ſe ſaccharo addito puluerifata vel tabulata dantur: hac ratione parati. Pri-

Primus puluis: ℞. Piperis gr. x. confracta ſaltem, ne fauces vrat; Bibat in Vino generoſo cubitum iturus: vel Lacte tepido.

Secundus: ℞. Piperis ʒ.ß. Croci ℈. ß. fiat puluis, imponat Hordeato: & comedat.

Tertius: ℞. Piperis ʒ.j. Nucis moſch. ʒ.ß. Salis ʒ.j. (ſi ſumatur, quo ſtinci ſaliti fuerint, erit vtilius) Vtatur cum Ouo ſorbili.

Quartus: ℞. Piperis ʒ.j. Zingib. ſemin. Erucæ, Porri ana ʒ.ß. Sacchari ʒ.ij. Capiat ʒ.j.

Quintus: ℞. ſeminum Erucæ ʒ.ij. ſem. Fraxini, Bulbi, Lini, Aniſi ana ʒ.ſ. ſeminis Paſtinacæ, Napi, Raphani, Cæparum, Porri, Sinapis, Vrticæ, Naſturtij, Aſparagi ana ʒ.ß. Piperis ʒ.j.ß. Zingib. Galangæ, Gariophyl. Maceris ana ʒ.ß. Croci ℈.j. raſ. Eboris ʒ. j. Priapi cerui vel tauri, vel ericij, carnis Stincorum ana ʒ.ß. Sacchari ad pondus omnium. Cinamom. ʒ.ij. fiat puluis ſubtiliſſimus: Exhibeatur ad ʒ.ij.

Sextus efficax admodum: ℞. ſeminum Erucæ ℥.ß. ſeminis Paſtinacæ, Rapæ, Porri ana ʒ.j. ſeminis Naſturtij, rad. Pyrethri ana ʒ.ß. Piperis ʒ.j. Zingib. Cinamom. ana ʒ. ß. Croci ℈. j. Cantharidum ablatis alis num. 9. Boracis ʒ.j. Moſchi gr. aliquot, Sacchari ℥.j. fiat puluis ſubtiliſſimus: capiat coch. j. ab initio: augendo doſim ſi non ſuccedat: Bibat cum Lacte tepido.

Septimus omnium validiſſimus: ℞. Cantharidum abruptis alis num. ij. Cinamom. ℈.j. Sacchari candi ʒ.j. Bibat in Lacte: ſi non iuuerit, capiat ſecundâ vice Cantharides tres.

Inter electuaria; Diaſatyrion Nicolai ʒ.j. quantitate exhibitũ, huius rei gratiâ, excogitata eſt compoſitio. Anacardina quoq; compoſitiô, quia vehementer accendit, iuuat.

Aliud ſic fieri poteſt: ℞. rad. Satyrionis & Eryn-

gij cond ana ℥.j. Zingib. cond. conſ. Acori veri ana ℥.ß. Pinearum, Fiſticorum mundat. ana ʒ. iij. medullæ nucis Indicæ ʒ.j. ſeminum Lini, Fraxini ana ʒ.ij. ſeminis Erucæ ʒ.j ß. ſp. Diatrionpip. ʒ.j. ſpec. Diambræ, Diamoſchi ana ʒ.ß. Cinamom. ʒ.j. Priapi cerui vel tauri, vel ericij, Stincorum carnis ſicc. ana ʒ.ß. in mulieribus, matrix Leporis ſicca quoq; additur, Sacchari ℥. j. adde Mellis q.ſ. fiat electuarium: capiat ʒ.ij. vel plus.

Pilulæ ex ingratis ſic fiunt: ℞. ſtercoris Muris ʒ.ß. ſem. Erucæ ʒ.j. Piperis ʒ.ß. Cantharidum abruptis alis numero v. excipiantur Terebinthinâ; capiat ʒ.j.

Syrupus ad vſum aſſeruandus hoc pacto fieri poſſet: ℞. radicum recent. Satyrionis, Eryngij, Paſtinacæ, ana ℥.ij. radic. Bulbi, Porri, Cæparum ana ℥.j. radic. Pyrethri, Dracunculi ana ℥.ß. herb. rec. Erucæ M.ij. Naſturtij, Eriſymi ana M.j. ſeminum Erucæ ℥.ß. ſemin. Lini, Fraxini, Aſparagi ana ʒ.ij, ſem. Aniſi (cùm & lac gignere credatur) ℥.ß. Dactylorum num. v. fiat decoctio in Vino albo, & in colatura adde Sacchari q.ſ. aromat. Piperis ʒ.j. Cinamom. ʒ.iij. coquatur ad cõſiſtentiam. Capiat ʒ.j. per ſe, vel cum Vino dulci.

Cathartica exhibita, ſi calidis & aromatibus correcta, vti parantur, & leuiora ſint, quàm vt aluum vehementer moueant: vel ſi mouent, quoq; venerem vehementer ſtimulare, obſeruauimus: ita vt illis antequam purgare incipiant, virga admodum erigatur: ſicuti mihi aliquãdo faſſi ſunt, in pharmaco errorem commiſſum fuiſſe, exiſtimantes.

Odores ſuaues, non tàm recreando, quàm vi calefaciendi & penetrandi, ad venerem aptiores reddunt: & ex ijs vehementes præcipuè, vt Ambræ, Moſchi, Ciuetæ.

Admouentur extrinſecùs illinitiones, in maſculis

lis potius; quibus penis non ſolùm prominēs pars, ſed & ea quæ ſubtus in perinæi regione latet, inungitur; vt eo calefacto, ſanguis ad illius erectionem, libentiùs adfluat. Et vt ad ſeminis quoq; generationem, ſanguis in vaſa ſeminaria feratur, teſtes, lumborum & pubis regionem, & plátas interdum pedum inungimus. Ex calidis attrahentibus proinde hæc parantur.

Ex vſitatis oleis: ℞. oleorum de Piperibus, de Euphorbio, de Caſtorio ana æq. partes. Inungat.

Vel ſic: ℞. ſuccorum Erucæ, Naſturtij, Aquæ vitæ ana ℥.j. rad. Pyrethri ʒ.ij. ſemin. Sinapi ʒ.j. Euphorbij ʒ.ß. ol. Lini ℥.j.ß. coquantur, colentur: Vtatur eo oleo.

Aliter: ℞. ol. nucis Moſc. per expreſ. ʒ.ij. ol. Spicæ gr.vj. ol. Gariophyl. ℈.ß. miſce pro inunctione.

Sine oleis ſic paratur: ℞. Fellis apri vel verris ʒ.j. Ciuetæ ℈.ß. Mellis parùm, inungat penis & perinęi regionem: ſi addas Cantharides tres vel quat. erit efficaciſſimum.

Oleum formicarum, ex decoctis formicis alaș habentibus, in oleo, paratum, efficaciſſimum eſt.

Pinguedo item ericij.

Vnguentum conueniens: ℞. rad. Pyrethri, Piperis, Zingib. ſem. Sinapi ana ʒ.j. Euphorbij ʒ.ß. Caſtorij ℈.j. Formicarum ſiccat ʒ.ß. pulueriſentur, adde ol. Laurini q.ſ. ad excipiendum, addendo parùm ol. Spicæ, & Ceræ: fiat vnguentum.

Pollex pedis dextri, ſi oleo in quo Cantharides diſſolutæ ſint, vngatur, admodum Venerem incitare ſcribunt: quod ob eximiam cantharidum vim, quâ extrinſecùs applicatas cruentam mictionem promouiſſe, alibi oſtendimus, experientiâ hac perſuaſi, fieri poſſe non negamus.

In muliere, hæ illinitiones in lumborum & pubis regione factæ, illam quoq; ſtupidam & inertem

ad venerem, excitare poſſunt. Priuatim verò in illis, vt maiorem voluptatem in congreſſu ſentiant, iuuabit, ſi ante congreſſum vir glandem Zibeta inungat, vel Felle gallinæ, aut Lucij piſcis: quod illi loco peſſarij eſt.

Thermarum calidarum vſus, calorem fouendo & reuocando in Refrigeratis dictis & imbecillioribus, veluti poſtremum adhibetur remedium.

Quod & balnea & inſeſſiones, fotus, pedum lotiones, ex calidis actu potentiaque, poſſunt efficere. Qualia ex decocto radic. Ireos, herb. Nepetæ, Calamenthæ, Vrticæ, Maioranæ, Erucæ, Eryſimi, flor. Lauandulæ, Chamomillæ, ſimiliumque, parari poſſunt.

Pellibus quoque diligenter munire has partes, vt calor conſeruetur: & pedes à frigore præcauere, cùm frigus valde noceat, calor iuuet, admodum proderit.

Manualis operatio impotentiam nonnunquam tollit. In viro, ſi præputium ita anguſtatũ, vt glans detegi nequeat, artibus varijs dilatemus, & ſi aliter fieri nequeat, ſectione diuidamus. In muliere, ſi ſinus vteri foramen, hymene obductum, aut aliàs anguſtius, vel etiam omnino callo occluſum, ſectione, quod nummo acuto aliqui facere docent, aperiamus vel dilatemus. Quod ego cauterio meo ſine dolore, in illâ fœminâ, cuius caſum expoſui, ſectionem quam conaturus eram renuente, iam aliquouſq; via factâ, niſi mors ſuperueniſſet, tandem perfeciſſem.

Quæ ad incantatos & ligatos, vt vocant, ſoluendos, aliæ operationes pertinent; Vt excutere puluinaria: Vt per annulum ſponſalem mingant, iubere: Vel per axim aratri, & ſimilia multa, non noſtri eſt inſtituti, aut etiam officij, explicare.

Sicuti nec amuleta, quibus ſi ab hac cauſa procedat,

cedat, magnam efficaciam tribuunt. Cineres tamen ſtellionis nigri, in petiâ ligatos, & manu ſiniſtrâ geſtatos, membrum virile erigere, etiam in alijs cauſis docent: ſi verò in dextrâ teneatur, impedire.

Imaginatiò & apprehenſio prægreſſæ voluptatis, venerem potenter excitat: quæ recordatione & intuitu, vel auditu eorum, quæ hæc in memoriam nobis reuocant, perficitur: longeq́ue magis contactu.

Animi affectus ſuaues, vt gaudium, aptiores ad hunc actum, ſicuti contrarij mœrorem & dolorem adferentes, ineptiores reddunt. Quam lætitiâ ſenſuum recreatio, per viſum, auditum, imprimis muſices, aliosq́; ſenſus facta, adfert.

DE SALACITATE.

CAP. XVIII.

Genera.

IMmoderatam ad venerem propenſionem, Salacitatis nomine comprehendimus: quę variat primùm eo, quod eſt vel continuus, vel frequenter incitans pruritus, & vehemens admodum veneris deſiderium, quod quando expleri nequit, admodum inquietos reddit, & niſi ſibi temperare queant, vt turpia facinora committant, adigit. Maſculis & fœminis nonnunquam contingens, diuerſimodè tamen in eo, quod mares citiùs incaleſcant, fœminæ difficiliùs ſatientur. *Pruritus venereus.*

Altera ſpecies longè grauior & præternaturalis magis eſt, inſatiabilis Venereus furor, cùm, etſi eâ exerceant, ab eâ minimè leuantur, ſed potius amplius accenduntur, vel non niſi diutiùs durante ſæpeq́; repetitâ venere ſatiantur. *Furor venereus.*

Cauſæ.

OMnis ſalacitatis immoderatæ cauſa. Vel à ſeminis copiâ, vel acrimoniâ, vel commotione, quæ ſtimulum venereum commouent: Vel à ſanguine, cuius affluxu in viris membrum extendi in actus Venerei defectu oſtendimus, proficiſcitur.

Semen ſi copioſum generetur, vel ſi ob plethoram: vel calorem vaſorum ſeminariorum, ſanguinem continuò allicientium, quia tunc redundans turgensq;, vt vocant, ad ſui expulſionem naturam ſollicitat, vt ad Venerem ſanguinei magis incitentur, facit.

Seminis copia, caliditas, cauſa Pruritus venerei.

Imprimis verò, ſi ſemen vltra naturalem, quam in ſe habet, maiorem adhuc & præternaturalem acrimoniam & caliditatem acquirat, etſi non ita redundet, magis tamen ſi ſimul exuperet, continuò ad Venerem exſtimulans, Libidinoſos facit. Hoc autem à ciborum nimiâ conditura & aromatiſatione, calefacientium frequenti vſu, vel à medicamentis eiuſmodi proficiſci poſſe, in remedijs impotentiæ ſanandæ, expoſuimus. Quod & ab humoribus calidis, acribus, non in vtero in fœminis collectis, ſicuti ex pituita ſalſa & bile illic coacervatis, accidere ſcribunt, ſed in vtroque ſexu, ſemini permixtis, illudq; viroſum ſummeq; acre reddentibus, fieri poteſt. A cuius ardore pruritus ille Veneris inſatiabilis oritur, qui mulieribus impuris & vitioſum ſemen habentibus (quo & eos, qui cum ipſis congrediuntur, ſæpè inficiunt) potius quàm viris, conſuetus eſt: cùm viri, quando à peruerſo eiuſmodi ſemine hunc pruritum patiuntur, gonorrhœa, viroſâ ob id dictâ, infeſtati, illud continuò profundant, qui ſeminis fluxus, mulieribus non adeò facilè vt viris, euenit, Vnde nec leproſos

Seminis Acrimonia, cauſa Furoris venerei. in fœminis Vterini dicti.

eo nomine ſalaces eſſe, vti aliqui cauſam illius hanc eſſe ſcripſerunt, concedimus, cùm hoc illis potius quòd ſeparati ab vxoribus, vel à matrimonio & concubitu prohibiti viuant, ſicq; ob abſtinentiam coactam libidinoſi fiant, accidat.

Seminis commotio, cauſa Pruritus venerei.

Excitatum quoq; in proprijs veſiculis, & veluti iam loco motum, exitum quærens, pruritum vehementem, vt parùm quin effundatur abſit, facit. Cùm hæc illius ſit natura dum ſanum eſt, vt in ſuo loco retentum, niſi copiâ nimiâ redundet, non adeò ſtimulum excitet; ſic quando iam ab eo nonnihil recedit, & vix ampliùs, longeq; minus ſi è veſiculis in ductum iam effundatur, poteſt ſubſiſtere, fit, vt ſi ſic commotum non reijciatur, admodùm pruriens, ad excretionem valde ſollicitet. Sicuti per imagines, inſomnia, contactus, ſemen commoueri in vtroq; ſexu poteſt.

Sanguinis ſpirituoſi in colem adfluxus, cauſa Priapiſmi.

Sanguis ſpirituoſus arteriarum, affatim penis corpora & glandem adimplens, idque diu, Priapiſmi cauſa eſt, in quo ille cõtinuo riget. Quod, quando cum veneris appetitu, fit, (quam illius ſpeciem tantùm huc pertinere diximus) tunc illius ſanguinis influxus, ſeminis cauſâ, ſicuti iam dictum, ſtimulantis accidit. Sed & alijs de cauſis illud fieri poteſt, vt ante huius ſtimuli ſenſum ſanguine affluente, penis erigatur, erectusq; diutiùs maneat, eamq; ob cauſam ſemine commoto, veneris inde ſequatur appetentia. A calore autem lumborum & renum, vt vocant, partiumque vicinarum procedere ſolet, ſanguine copioſiùs tunc ad haſce ſedes affluente. Cuius caloris vt multæ cauſæ eſſe poſſunt, ſic decubitum ſupinum, ob quem lumbi in culcitra plumea immerſi, vel à duro ſubiecto cui incũbunt, vt ſcamno, ſtramine preſſi, incaleſcunt, adiuuante ſitu corporis, cuius cauſâ ſanguis faciliùs eò fluit, penis erectionis & per conſequens ad venerem

incli-

inclinationis maioris, cauſam eſſe, docet experientia. Atq; ob lecti calorem, vt prouerbium affirmat, circa mediam noctem ad venerem excitati magis apti ſunt. Si alijs de cauſis, ob dolorem, inflammationem, flatuum aut aquę influxum, membrum intumeſcat, aliò ſicuti dictum, pertinet.

Curatio.

Pruritus & Furoris venerei, & Priapiſmi curatio

VEnereo ſtimulo ſi admodùm & frequenter incitétur mares vel fœminæ, ne committant actus venereos illicitos, ſi à legitimo cõgreſſu qui per matrimoniũ fit, vel legibus, vel alio modo prohibeantur, aut in coniugio vnius culpâ, mariti præſertim, alteri non ſatisfiat; ardor ille præſertim immodicus cõpeſcitur, ſi ſeminis potiſſimùm prouentus, illiusque nimia caliditas & ardor, vt & ſanguinis, impediantur, & ne ſperma ſic irritetur aut moueatur, caueatur: ſequentibus modis.

Quæ euacuationis causâ exhibentur purgantia, tunc potiſſimùm in hoc caſu locum habent, ſi à vitioſis humoribus, vel acribus ſuccis, ſemen corrumpentibus & acuentibus, ſalacitas hæc vehemens oriatur. Quæ nos illis quæ maximè redundare cognoſcimus, & in cauſa eſſe putamus, accommodabimus.

Ad refrigerandam laſciuiam, quæ refrigerando ſeminis feruorem extinguunt, vel ſiccando, etſi calida ſint, illud abſumunt, dantur: quibus fortè & proprietas quædam inſita opitulatur. Nêque hîc in flatibus pellendis, abſumendis, quos in cauſa eſſe minimè poſſe diximus, laboramus. Dantur autem ſub noctem vel manè: ſæpè repetita, cum citò effectus minimè ſentitur.

Acetarium in cœna comeſtum, paratum ex Lactucæ, Portulacæ, Mentæ, (quæ venerem proprietate extinguit) folijs recentibus, addito Aceto,

plus proderit, ſi ſæpè hoc fiat, quàm multa alia; ſi modò interim ab aromatũ & acrium vſu ſibi temperent.

Electuarium hoc vtile erit: ℞. conſ. flor. Nenupharis, & Menthæ ana ℥ j. caulium Lactucæ cond. ʒ. vj. ſeminis Viticis, Agnicaſti (ob haſce vires ſic dicti) ʒ. j ß. ſeminis Rutæ ʒ. ß. Coralli ʒ. j. Cryſtalli, ʒ. ß. Camphoræ ℈. j. cum ſyrup. de Portulaca q. ſ. fiat electuarium.

Puluis cõueniens: ℞. rad. Biſtortæ ʒ. j. fol. Mentæ, Rutæ, flor. Nymphææ ſicc. ana ʒ. ß. ſem. Viticis ʒ. j. ß. ſemin. Cannabis, Vuarum, Lactucæ ana ʒ. ß. Cryſtalli ʒ. j. Camphoræ ℈. j. fiat puluis: capiat ʒ. j. cum iuſculo vel ſyr. Portulacæ: vel addito Saccharo exhibetur: vel in tabulas redigatur, Saccharo diſſoluto in aqua Roſ. & Lactucæ.

Syrupus conueniens: ℞. ſuccorum Lactucæ, Portulacæ ana ℥. ij. ſucci Menthæ ℥. ß. aquarũ Roſarum, Viol. ana ℥. j. Aceti roſ. ℥. ß. Sacchari ℥. iij. coquantur in formam ſyrupi. Detur ℥. j. frequenter.

Decoctum Lactucæ, Portulacæ, Intibi, Menthæ in iuſculis proderit.

Aquæ frigidæ potus ordinarius, venerem reſtinguit.

Vt omne veneris deſiderium & vſus tollatur, aliqui pro certo hiſce effici poſſe affirmant; ſi vinum in quo Mullus piſcis extinctus fuerit propinetur. Alij, ſi Formicæ quadraginta in potu dentur.

Extrinſecùs ſi actu refrigerentur pedes, genitalia, lumbi, admodùm venerem compeſcit. Immerſio membri virilis in aquam frigidam, mox illum facit languidum.

Quæ potentiâ refrigerant, additis ſiccantibus, in fotu adhibita genitalibus, venerem quoque extinguunt. Vt decoctum Lactucæ, Plantaginis, Portulacæ, fol. Salicis, flor. Nymphææ & ſimilium.

Quod

Quod & ſi pedes eo ſæpè lauentur præſtant, addito præſertim Aceto.

Vel ſi ex ſuccis harum plantarum, fomentum teſtibus in viris, addito Aceto & Camphorę momento, adhibeamus, efficacius erit. Quæ etiam in vterum iniecta, inhibere nimiam mulierum ſalacitatem credunt.

Oxyrrhodinum idem præſtat, ſi teſtes in eo immergantur.

Inunctio regionis renum frequens tali vnguento, iuuabit: ℞. ol. Nenupharini ℥. ij. ſucci Lactucæ ℥. j. ß. coquantur ad ſuccorum conſumpt. adde ſeminis Viticis ʒ. j. Camphoræ ʒ. ß. Ceræ albæ parùm: fiat inunctio.

Vnguentum album camphoratum: vel refrigerans renes, Gal. additâ Camphorâ, idem præſtabit.

Lamina plumbea renib. impoſita id quoq; facit.

Odor Camphoræ venerem conſopit: quare caſtitatis nomine camphorā geſtare docent: tātamq; illi vim, vt & contactu quoq; admota brachiiſve alligata, id efficere poſſit, attribuunt. Vti & Vitici & Verbenæ, ſi ea in cubiculo ſpargantur.

Ieiunium ſeuerum laſciuiam aliquomodo ſedat. Sed præſertim abſtinentia ciborum calidorum, aromatum & vini imprimis; quam regulam hi potius ſeruare debent, qui abſtinētiâ certorum ciborum, caſtitatem ſeruare ſe poſſe, profitentur.

Affectus animi triſtes & moleſti, ob offenſam, mœrorem perſeuerantem adferentes, laſciuiam tollunt.

Morbi, ob dolorem vel intemperiem calidam aut frigidam, idem faciunt

Sanguinis per venam ſectam detractione parùm efficimus, niſi tanta ſit, vt corpus inde penitus emacietur, aut debilitetur, quod tamen citra grauiorem offenſam vix poteſt fieri. Quâ ratione, exhau-

ſtis per venæ ſectionẽ omnibus penè venis, quendam vxoris petulantiam repreſſiſſe ſcribunt. Priuatim tamen venarum poſt aures apertionem, impotentes reddere, exemplo Scytharum probat & docet Hippocrates.

Caſtratio, ſalacitatis extremæ, extremum eſt remedium: quæ in viris tantùm exectis teſtibus, vel amputato membro, quod certius & tutius eſt, fieri poteſt. Quâ ratione ſeipſum, caſtitatis causâ, Origenem caſtraſſe ſcribunt: egoque ſacerdotem, quia ſæpè propter laſciuiam mulctatus fuerat, offenſum, idem feciſſe ſcio. Quod aliàs ſeruis, quos vxoribus miniſtros adiungunt, ne ab illis corrumpantur, heri facere ſolent: rectiusque hanc pœnam illi, qui adulterio, vel ſcortatione delinquunt, & in ijs peccatis perſeuerant, luerent.

Congreſſus legitimus coniugum, fœdere matrimonij ſociatorum, certiſſimum ad luxuriam ſedandam & caſtè emendandam, eſt remedium, omnibus à Deo, qui dono continentiæ carent, conceſſum & liberum mortalibus.

DE CONCEPTVS DEFECTV.

CAP. XIX.

Genera.

Sterilitas. QVANDO mulier eâ ætate quâ ad concipiendum habilis eſſe debebat, menſesq; illi naturaliter fluunt, viri conſuetudine vtens, non concipit nec generat, Sterilitas, Agónia, Atechnia dicitur. Et ſi quoque ſemel aut iterum conceperit & pepererit, & poſtea annis præſertim cõſuetis, (qui in alijs biennium, in alijs triennium, in alijs amplius temporis ſpatium eſt, quo rurſum concipere ſolẽt) vel etiam

nun-

nunquam poſtea amplius concipiat, defectus huius functionis, & per conſequẽs generationis, quæ ad propagationem generis humani, vt aliquoties vel multoties fiat, neceſſaria eſt, exiſtit.

Ex illis autem quæ hoc modo ſteriles & infœcundæ ſunt: Aliæ ſanæ nihilominus & benè habitæ ſunt, magisque quàm quæ aliquoties procrearunt plerumq; pingueſcunt, tardiusque ſeneſcunt. Plerumque verò accidentia vteri quædam huic defectui copulata ſunt. Quod vel menſtrua nunquam illis apparuerunt: quæ & viragines tùm ob hanc cauſam, tùm quod non generant appellantur. Vel quòd quæ prius fluxerant, nunc ſuppreſſa ſint, aut parciùs vel nullo ordine fluunt; aut cum difficultate coloreq; alieno. Quibus frequens hoc accedit malum, quod vterinus albus fluor dictus mulieribus infœcundis conſuetus eſt. Sed & alia etiam interdum patiuntur incommoda: quæ omnia ſterilitati occaſionem vel præbent, vel inde naſcuntur. *Viragines.*

Huc & hoc incommodum referri poſſet, quod aliquæ fœminæ tantùm fœminas pariunt, & nullos maſculos; præſertim ſi hoc ſucceſſionem ſtirpis euertat. Verùm & quæ maſculos tantùm procreant, fœminas interdum habere optant. *Mares vel fœminas procreandi defectus.*

Cauſa.

Qvod autem non concipiat mulier, licet in actu venereo nullus obſeruetur defectus, (cuius causâ, ſi & congreſſus & per conſequens procreatio impedita ſint, ea iam in Impotentia explicata fuit) fit hoc, vel quia ſemen vtero minimè excipit: aut exceptum non retinet. Quod viri vel mulieris ſeminis, aut inſtrumentorum genitalium causâ, accidit.

Seminis virilis occaſione potiſſimùm hoc acci- *Seminis vi-*

rilis Paucitas, Cruditas, Vitium, cauſa Conceptus defectus, ſeu Sterilitatis à viro dependentis.

dit, ſi non ſufficiens, aut prolificum ad generationem à viro conferatur: etſi enim tunc mulier illud concipit, procreatio vel nulla, vel irrita, ſicuti in mola dicetur, ſequitur. Niſi enim tanta illius ſit quantitas, vt vteri cauitatem, quæ proin exigua facta fuit, in conceptu adimpleat, ex eo fœtus minimè procreabitur. Quæ & cauſa eſt, ſi ſemen iuſtâ quantitate, quæ ad generationem requiritur, colligi nequeat, ſed frequentiùs quàm conueniat, per veneris nimium vſum, aut inuoluntarium illius in gonorrhœâ effluxum, excernatur, vt illi non generent; vti verò alij qui rariùs eam exercet, & vel procreationis vel ſanitatis causâ, ſibi temperare poſſunt. Vnde & euenit, quòd ſenes aliqui matrimonium cum iuuenculis contrahentes, cùm minùs quàm iuuenes feruidi parciùs venere vtantur, liberos adhuc etiam extremâ ſenectâ, ſicuti parens meus octuagenario maior, procreêt. Quod ſi quoque ſemẽ non coctum & elaboratum, ſed crudum ſit, tenue, aquoſum & vt vocant, frigidius, vel ſpiritu non perfuſum, vel alioquin vitia ea in ſe contineat, quę illius generatricem vim tollunt, cùm non ſit prolificum, ex eo nihil generari poterit. Tale autem ob imbecillitatem vaſorum ſeminalium: vel permixtionem prauorum humorũ, à cauſis in impotentia & ſalacitate explicatis, naſcitur. Fit tamen ſępè, vt tacitum vitium aliquod in ſemine procreationem minimè impediens lateat, quod in ſobolem ex eo genitam tranſiens, ſuo tempore ſeſe exerit, ſimilemq́ue affectum à parente hæreditarium in eo, eâ ferè ætate quâ pater eo primum laborare incepit, profert: vnde podagra, elephantiaſis, ſimileſq́ue affectus, ab inſitis cauſis in liberos propagantur. In ſemine viri defectum hũc quoq; exiſtere, quòd fœminæ tantùm & nulli mares ex eo naſcantur, credibile eſt, cum inualidius tunc à fœmineo

Semẽ viri & mulieris in cauſa, quod

neo ſemine in ſexu conferendo, vincatur: quorum abditas cauſas relinquere ſatiùs eſt, quàm temperaturæ alicui, aut quòd ex hoc illóve teſte ſemen prodiens ſexum immutet, affingere, cùm execto vno teſte, vel hoc illóve temperamento prẹditus, nihilominus vtriuſq; ſexus ſobolem generent.

Mares vel Fæmina generentur.

Mulieris ſeminis causâ, (quod ad fœtus generationem cum virili commiſcere neceſſe eſſe, ſexus in fœtu fœmineo, & ſimilitudo matris in maſcula & fœminea prole apparens, ſatis declaret) ſi illud deficiat penitùs, vel minori quàm opus erat quantitate conferatur, idem ſine dubio contingit, & frequentiùs fortè quàm in viris, cùm mulier & ſi ſemine deſtituatur penitus, congreſſum tamen ferre poſſit, vir autem eo priuatus, ad illum exercendum ineptus ſit. Quæ & cauſa, quòd meretrices quæ quæſtus gratia illud adeò profundunt, vt exſuctæ penitus fiant, tam multis & varijs ſe commiſcentes, illorum ſemen licet excipiant, tamen non concipiant. Quod & ſi illud labe aliquâ affectum, impurum, aut crudum, exiſtat, non ſolùm ſcortis ſed & alijs ſolet accidere, quæ plerumque malè habitæ alijsque morbis affectæ ſunt. Sed & ſi ſeminis mulieris temperatura, eadem cum virilis ſeminis exiſtat, ex commixtionis horum æquabilitate nihil generari poſſe contendunt, & vt ex diuerſis illorum naturis, medium & temperatum ex vtriſque mixtum exſurgat, requirunt. Verùm nos omne ſemen calidum ſtatuentes, non prolificam vim in eo, ſed cuiuſque decenti temperaturâ conſtituimus.

Seminis mulieris Defectus, Cruditas, Impuritas, cauſa Conceptus defectus ſeu Sterilitatis à fœmina profecta.

Virilis membri causâ, modò tale ſit, vt actum venereum perficere poſſit, rariùs hoc fit. Neq; enim ſi eam lõgitudinem, quâ aliqui alijs præualent, non habeat, modò rectè formatum actum obire poſſit, hoc quò minùs ſemen ab ipſo eiectum, vtero (qui

cûm calet ſeminis appetens, facilè eouſque progreditur, illudque arripit) concipi queat, niſi aliud obſtet, impedimentum adferet. Si tamen, foramen ſemen & vrinam in glande emittens, non in medio illius, vt rectâ interius orificium vteri aſpicere poſſit, fit, ſed in latere vel ſubtùs, ſicuti in quibuſdam ab ortu hoc accidiſſe vidi, vel alioquin ductus alicubi ſub pene fiſtulâ perſeuerante perforatus, ita vt dum ſemen emittit, illud non ad oſculum matricis dictum eiaculetur, aut peruenire poſſit, illud concipi nequit.

Penis non in recto loco apertura, cauſa Conceptus defectus.

Si ab vtero ſterilitas procedit, rariùs illius ceruicis cauſâ, vt conceptio non fiat, niſi per accidens, quatenus congreſſum impedit, vti iam dictum, accidit. Sicuti verò vteri fundi orificij vel illius ſubſtantiæ occaſione, hoc frequentiùs fieri ſolet.

Vteri orificij interioris, Amplitudo, Laxatio Occluſio, cauſa Sterilitatis.

Orificium interius dictum vteri, ſeu tranſuerſa rimula anguſta & occluſa, quæ tempore conceptionis ſe aperit, ſemenque haurit, ſi ampla nimium fiat, etſi tunc ſemen facilè admittat, quia tamen illud diutiùs minimè retinetur, vt nihil ex eo generetur, in cauſa eſt. Hoc autem, diducto eo vltra modum in partu violento, ob fœtus magnitudinem aut peruerſionem, adeò vt ad priſtinam anguſtiam, ſicuti aliàs poſt partum fieri ſolet, redire nequeat, ſolet contingere. Quæ & cauſa aliquando eſt, quòd mulieres poſt partum difficilem non ampliùs concipiant. Laxato quoque hoc orificio, ab humidioribus multis excrementis, vel in vtero genitis, aut in ceruicem illius, in fluxu alborum menſium continuo, effuſis, retentiſque aliquamdiu, ſedemque hanc alluendo madefacientibus, idem accidit, vt ad cõceptum aliquæ mulieres, profluuio hoc muliebri obnoxiæ, non ſint idoneæ. Occluſâ quoq; & obſtructâ penitus hac viâ, adeò

vt

vt aperiri nequeat, cùm ſemini tunc minimè pateat in vterum introitus, conceptio nulla fit: ſicuti ab ortu, à cicatrice, aut excreſcentiâ carnis, vlceratis aut laceratis in partu arduo, hiſce ſedibus relictis, obſtrui poteſt. quâ ratione etiam exterius orificium, etſi longe patentius ſit, occaluiſſe, ſuperiùs declaratum fuit. Ab alijs verò cauſis vix obſtruitur. Nam quod de adipe fertur, ſterilitatem in pinguibus mulieribus efficere, non quòd in vteri ceruice aut fundo abundet, in quibus nullus eſſe deprehenditur, ſed aliam ob cauſam hoc agere, ſi modò hoc verum, priùs demonſtrauimus. Quòd verò non aperiatur ad conceptum hoc orificium, alio enim tempore naturaliter ſemper occluſum manet, & poſt conceptum in grauidis rurſum mox ſe claudit, nec niſi de nouo in ſuperfœtatione, ſicuti & poſtea in partu ſe aperit vterus, ſicuti iam oſtendetur, in cauſa eſt.

Vteri ſubſtantiæ Soliditas, Durities & Siccitas, cauſa Sterilitatis.

Corpus ipſum ſeu ſubſtantia vteri, ſi nimis compacta & dura ſit, vel ſanguine nõ perfundatur, conceptionis defectus potiſſima eſt cauſa. Cùm enim tunc primùm mulier ad concipiendum apta fiat, quando vterus ipſius, qui denſus & neruoſus eſt, & quamdiu talis manet ad concipiendum ineptus, calore inſito, affluenteque ſanguine adauctus, carnoſus & mollis fit, & ſicuti canibus dum calent, pudendum turgeſcere videmus, in ambitu orificij intumeſcit, rimaque illius ampliatur, (ſic enim auidiùs ſemen excipere poteſt) fit ſanè, vt ſi in naturali denſitate perſiſtat, aut etiam præter naturam durior adhuc euadat, cùm ipſius orificium ad ſemen ſugendum, ſicuti dictum, aperiri nequeat, nulla ſequatur conceptio. Hoc autem vel à conſtitutione & temperamento illius tali, ab ortu procedit, vt ſtatim ſiccior & ſolidior, quàm par erat illius ſubſtantia euadat: Qualis aliàs primùm ſenio ap-

propinquâte, fieri ſolet, & naturalis quoque, quòd tunc mulieres parere deſinant, cauſa eſt. Sed & ſi ante ſenium mulieri hoc accidat, fit, vt ſanè alioquin mulieres, ſteriles fiant talesque permaneant. Quod & illis quæ venere nimiâ, aut aliis rebus vterum vehementiùs exiccarunt, euenit: aut quibus alioquin vterus à tumore aliquo præter naturam, aut poſt inflammationem induratus eſt. Sed & ſi ſanguis vteri ſubſtantiam imbuere nequeat, cùm non ſolùm ad dilatationem & mollitiem vteri dictam, influxus illius requiratur, ſed &, vt quando ſemen vtero concipitur, illique adnaſci incipit, mox ſanguis, ex quo & incrementum ſumat, fœtusque alatur, præſto eſſe debuerit. vnde & principium generationis ſtatuitur: duplici huius neceſſitatis causâ, ſi vel omnino nullibi ad vterum feratur; vel aliàs ſuppreſſis menſtruis impeditus ſit, à cauſis illic recenſitis; vel licet per ceruicem illius menſtruatim euacuetur, tamen ad fundum vteri peruenire nequeat, ob vteri dictam ſoliditatem, vel venarum vterum implicantium anguſtiam, aut obſtructiones, accidit, vt viragines, vel quæ menſtruorum ſuppreſſione laborarunt, aut etiam quibus mēſtrua fluunt, præſertim immoderatiùs (vnde minus quoque vteri venis, tunc, cùm vterus calere debuit, diſtribui potuit) non concipiant, ſterilesque ſint. Quod & illis euenire poteſt, quæ à matrimonio & conſortio viri diu abſtinentes, vel alijs de cauſis, quia diu non conceperunt, atque vterum hoc otio & deſuetudine, vt nunquam ſanguine admodum perfuſus fuerit, aut intumuerit, habilisque ad conceptionem factus ſit, exanguem veluti reliquerunt, ſanguine ad ceruicis illius venas potius defluente, & per menſtruas euacuationes expurgari ſolito; ex conſuetudine hac longâ, ſanguine eò potius quàm ad vterum defluente, fit vt poſtea,

Vteri ſubſtãtia, quòd ſanguine, nõ irrigetur, cauſa Sterilitatis.

etſi

etſi cum viro miſceantur, iam ætate prouectiores, non tam facilè, vti quæ mox in iuuentute venerem exercent, impregnentur.

Imbecillitas vteri, cauſa eſt, vt neque ad conceptionem aptus, ſicuti dictum, tempore idoneo, fieri poſſit, & quòd functionibus illis læſis, quarum præcipua ſeminis eſt conceptio, illud non attrahat, vel apprehenſum retineat. Quæ illius debilitas, vel ab ortu illi connata eſt, vel quia aliàs refrigeratus eſt, aut morbis quibuſdam debilitatus, illi contingit. Suntque hæ ad venerem tardiores, alijsque vteri morbis ſæpè obnoxiæ. *Imbe[illegible] v[illegible], [illegible] ſterilita[illegible].*

Intemperies, præter ſiccam iam dictá vteri conſtitutionem, & debilem, quam frigidam appellare ſolent, humida præſertim cum frigiditate copulata, conceptioni quoq; incommodat, huicque tanquam frequentiori ferè ſoli, curationem accommodant. Quod ab excrementis humidis, in vtero ex crudo vel prauo illius nutrimento, natis collectisque, illumq; humectantibus atque refrigerantibus, ac illius orificium, vt ſuprà dictum, laxantibus, ferè contingit. Cûm ex defluxu illius in vterum, nullâ patente viâ, hoc vixdum fieri poſſit: vti verò corpus eiuſmodi excrementa per conſuetas, etiam ſanguinis expurgationum, venas, tranſactis plerunque menſibus, vel etiam vnà cum illis, quæ tunc malè coloratæ & impuræ ſunt, expurgare ſolet. Fit tamen in vtriſque, vt cum à ſanguinis vitio hæc proueniant, eiuſmodi fœminæ quæ non concipiunt, malè habitæ & decoloratæ exiſtant. *Intemperies humida vteri, cauſa Sterilitatis.*

Curatio.

SI mulier non cõcipiat, nullo alio defectu actus venerei obeundi, nec in viro, aut in illa apparẽte, (cuius curationem illic expoſuimus) cauſas diligenter expendentes, hac methodo proce- *Conceptus de[illegible]uum curandi ratio*

demus. Si ob ſeminis penuriam, quod in viris citiùs contingit, hoc fiat, tunc rariùs coeant, illisque quæ ſemen augere poſſunt, de quibus in impotentia dictum, vtantur. Si quia crudum eſt ſemen, aut vitioſum non procreent, vt ſanguis laudatus generetur, & ſi quod ineſt vitij ab eo expùrgetur, vaſaque ſemen generantia corroborentur, curãdum. Si membri virilis vitio, eo quod foramen ſemen emittens alicubi apertum ſit, illud accidat, ſectione factâ vel eroſione labiorum huius fiſtulæ, vt connaſcatur denuò & claudatur, procurandum: quò, eo occluſo, ſemẽ rectam viam rurſum ſequi, & per glandis foramen recta rurſum effundi poſſit: quod quando ab ortu deeſt, deſperata tunc eſt curatio. Si verò vteri causâ, ſterilitas contingat, idque quia vterum adeò induratũ vel orificium illius, ex partu læſum laxatumq; nimis, aut tumore aliquo obturatum habent, in illis mulieribus, quæ ſanæ alioquin, vel nunquam conceperunt, vel poſt partum aut læſionem vteri inſignem, non amplius concipiunt, deſperata ferè eſt curatio. Sicuti & in illis viraginibus, quibus à teneris menſes nunquam fluxerunt. In reliquis verò, quibus propter imbecillitatem, vel humiditatem, aut refrigerationem, aut excrementorum vteri copiam conceptio impedita eſt, quibus & menſes plerunq; non decenter fluunt, aut fluor vterinus dictus, moleſtus eſt, aut alij morbi comites exiſtunt, curandis potius intenti ad conceptionem illarum permouendam curam, cum meliori ſpe, ſequẽti modò accommodare poterimus. Quæ, & in deſperatis in omnem euentum, tentatur.

Conceptionẽ procurantia remedia

Ante omnia generatim hoc modo mulier euacuabitur. Purgamus primùm illas: in quo corporis conſtitutionem, humorum redundantiam & præcipuè an menſes non rectè fluant, vti ferè fit, & albo

albo fluore vterino laborent, obſeruamus.

In genere autem ſic procedimus: ℞. Catholici ℥.j. ſyr. Roſ. ſol. ℥.ij. aquæ Borrag. & Artemiſiæ q.ſ. fiat potio: Detur.

Venam dein aperimus: ſi plethorica ſit.

Dein præparationis nomine: ℞. ſyr. de Artemiſia, Capill Vener. ana ℥.j.ß. aquarum Borrag. Artemiſiæ, Nepetæ ana ℥.j. miſce; fiat iulep, aromat. Cinam. Capiat tribus matutinis.

Huius loco hoc decoctum ſumi poteſt: ℞. rad. Aperitiu. tẽperat. in Vino ana ℥.ß. rad. Eryngi, ℥.j. rad. Enulæ, Valerianæ, Imperatoriæ ana ℥.ß herb. Artemiſiæ, Matricariæ, Nepetæ, Pulegij, Chamædreos, Alchimillæ, Maioranæ ana M.j. Bugloſſi vtriuſq; cum toto, Cichorij, Endiuiæ, Fumariæ ana M.ß. florum Leucoij, Geniſtæ, Roſmarini, Borrag. Cicerum rub. ana P.j ſem. Aniſi, Fœniculi, ana ʒ.ij. ſem. Petroſel. Sileris mont. Paſtinacæ ſylu. ana ʒ.j. conquaſſentur, decoquantur, clarificentur & aromat. Cinam. atque addito Saccharo q.ſ. fiat apozema pro tribus doſibus, vel quatuor aut quinque, Vel ex infuſis in Vino & decoctis in duplici vaſe, vinum exhibeatur.

Si ſimul purgare velimus, requirente illud corporis impuritate, præcedentibus addimus, radic. Liquirit. ℥.ij. rad. Azari ʒ.ij. Mercurialis recentis M.j. Paſſul. par. xx. fol. Senæ, radic. Polypodij ana ℥.j.ß. ſemin. Carthami conquaſſ. ʒ.vj & prædicto modo cum Aqua vel Vino decocta exhibemus.

Purgamus dein hac potione: ℞. Rhabarbari ℈.iiij. Cinam. ℈.j. infundantur in Vino, diluto parùm aquâ Endiuiæ, exprimantur, diſſolue elect. de Citro ſol. vel Diaphæn. ʒ.ij. ſyrupi Roſar. ſol. ℥.ij. fiat potio.

Si pilulas malit: ℞. pilul. Cocciar. Aggregat. Sine quibus ana ℈.j. cum Vino albo, fiant pilulæ.

Abſolutâ purgatione Trypheræ magnæ ſine opio ad ʒ.j.ſequenti mane propinamus.

Vt per vices euacuetur, pilulis vſualibus vel electuario aliquo laxante illud efficimus: Quæ tunc dantur ſingulis menſibus antequam balneis aliisve topicis, ſicuti dicetur, vtantur: Vt ℞. Catholici ℥.ii. Diaphæn. ℥.j Caſſiæ rec. ext. ℥. ij. pulpæ Sebeſten ℥.j. ſyr. Roſar. ſol. ℥.j.ß. miſce: capiat bolum per ſe, cum iure Cicerum aut Vino.

Pilulæ vſuales, repetantur priores: Vel ℞. pilul. de Aromat. de Agarico ana ʒ j. ß. Cocciarum ʒ.j. troch. Alhandal ℈.ß. cum ſyr. Roſar. ſol. cum infuſ. purgantium, fiat maſſa: capiat ʒ.j.

Sudores in humidiorib. mulieribus, ſi frequenter prouocentur, cùm ab vniuerſo corpore euacuent, valde illis vtile erit. Quo nomine decoctum Guaiaci, adhibitâ cibi parſimoniâ, more vſitato interdum bibant, qua dum quædam ex meo præſcripto, vtebatur, grauida antequam abſolueret facta eſt. Item balneo ſicco humidoque, vti mox dicetur, eos eliciant.

Menſes prouocentur, exhibitis admotiſque, in illis quibus deficiunt: & præſertim venæ ſectione iuxta malleolum factâ: vt hæc in menſtruis ſuppreſſis explicata ſunt.

Conceptionis autem potiſſimùm iuuandæ gratiâ, exhibentur mulieribus ea remedia, quæ venerem excitare, ſemen augere, in venereo actu iuuando ſuperiùs deſcripta ſunt: quæ vt in eo defectu viris potiſſimùm, quibus impotentia citiùs accidit, quàm fœminis, exhibentur: ſic hîc, mulieribus ad conceptum promouendum, qui citiùs fit, ſi in venere magis caleant, & ſemine abundent, dantur: atque interdum, ne in viris mora ſit, illis quoque ſimul propinantur. Addendo illis quæ fœminæ aſſumere debent, ea quæ vterum proprietate iuuant,

&

& calefaciendo & ſiccando intemperiem corrigant, menſeſque ſi ſuppreſſi ſint, promoueant, humiditateſque ſi redundent, abſument. Sequenti modo.

Pulueres ſequentes id præſtent. Primus: ℞. Nucis moſch. ℈.j. Moſchi gr. ij. Salis q. ſ. pro ouo ſaliendo; cum ouo Sorbili capiat ſingulis matutinis.

Secundus: ℞. ſem. Sileris mont. ʒ.j. ſem. Erucæ ʒ.ß. raſuræ Eboris ʒ.ij. Cinamom. Nucis moſchatæ ana ʒ.j. Moſchi gr. vj Sacchari ʒ.ij. fiat puluis: capiat ʒ.j. cum Vino generoſo.

Tertius: ℞. ſpec. Diamoſchi, Diambræ ana ʒ.ß. raſ. Eboris ʒ.j. ſemin. Sileris mont. ʒ.ij, Cinamom. ʒ.j. Sacchari ℥.ij. fiat puluis: vel diſſoluto Sacharo in aqua Cinamom. & Artemiſiæ, fiant tabulæ: Dentur ad ʒ.ij.

Quartus: ℞. Teſticulorum verris ʒ. ij. Priapi tauri ʒ.j. Matricis leporis, Coaguli leporis ana ʒ.ß. exiccata omnia & pulueriſata ſumantur, addendo Cinamom. ʒ.j.ß. Nucis moſch. Gariophyll. an̄. ʒ.ß. Piperis, Zingib. ana ℈.j. ſem. Erucæ, Paſtinacæ ſyl. Sileris mont. Fraxini ana ʒ.ß. ſem. Naſturti, Pæoniæ ana ℈.j. raſ. Eboris, Cornu capræ, ana ʒ.ß. Moſchi, Ambræ ana gr. vj. Sacchari ℥.x. In formam pulueris vel tabularum exhibeantur pondere ʒ.ij.

Ex fructibus nucleatis, rectiùs confectiones ſequentes paramus, quàm illos pulueribus aut electuarijs permiſcendo compoſitionibus quæ diu aſſeruari debent, & rancorem acquirunt.

Confectio ſicca: ℞. nucleos fructuum ſequentium ſaccharo obductos, Amygdalarum, Auellanarum, Pinearum, Fiſticorum ana ℥.j. cort. Citri, Cinamom. Gariophyl. Zingib. inciſorum & Saccharo quoque vti ſolent condit. ana ℥.ſ. ſem. Erucæ condit. ʒ.ij. miſce: capiat cochl. j. pro vice cubitum itura.

Martius panis ſic fieri poteſt: ℞. nucleor. Amygd. dulc. 4.j. Auellanarum 4.ß. Pinearum ℥.ij. Fiſticorum ℥.j. macerentur in Lacte & poſtea contundantur, addendo ſpec. Diambræ, Diamoſchi ana ʒ.ß. Cinamom. ʒ.ij. raſ. Eboris ʒ.j. vel de pulueribus prædictis ʒ.j. coquantur in panes rotundos, vel aliter formatos.

Electuaria ſequentia proderunt: ℞. conſeru. Eryngij, Orchidis, ana ℥.j.ß. conſer. flor. Roſmarini, Scabioſæ, cond. cort. Citri, Nucis moſch. Zingib. ana ℥.j. commiſceantur addendo puluerum prædictorum ſine ſaccharo, primi, ſecundi, vel tertij ʒ.ij. vel iij.

Reliqua in remedijs venerem mouentibus inuenienda erunt.

Tryphera maior ſine opio ʒ.j. quantitate, cum Vino generoſo, laudatur.

Edulia efficacia hoc modo fiunt: ℞. Nucis moſch. ʒ.j. Zingib. Piperis añ. ʒ.ß. Maioranæ ſiccæ ℈.j. ſem. Erucæ, Sileris mont. Carui ana ʒ.ß. fiat puluis ad ſequentes vſus.

℞. Cerebellum porci, coquatur in Vino maluatico, in fine addendo pulueris prædicti, & Salis q.ſ. Comedat frequenter in cœna.

Vel: ℞. Teſticulos & Criſtas gallorum dum caſtrantur, & coquantur eo modo, & puluere condiantur: & comedantur.

Vel: ℞. Teſticulos arietis, incidantur, vt ſolent antequam torrentur, voluantur fruſta in dicto puluere, atque folijs Saluiæ & Omento pingui deſuper inuoluta, bacilloq; affixa, torreâtur: Pro cœna.

Sed & alia alimenta bene nutrientia, ſi illis egregiè reficiantur fœminæ, vt ad conceptum aptiores fiant, efficiunt.

Ferculum ſequens pro imprægnatione mulieris mirè commendatum, ſic ſuauius & efficacius

parabi-

parabitur: Sumendo fol. Menthæ, flores Scabioſæ & Pimpinellæ, omnia recentia, incidantur minutim, affunde duo vel tria Oua confracta, adde Cæpas inciſas, Nucem moſch. & Salis q. ſ. coquantur in ſartagine in placentam, ein Pfannkuch: vel inuoluatur paſta folijs Caulium & coquatur ſub cineribus: comedant de eo vir & mulier ieiuni, & poſt horas quat. commiſceantur, octiduo poſtquam à menſibus purgata fuerit.

Decoctum ſequens infallibile prædicant eſſe remedium. Fit, radicem Eryngij, fol. Artemiſiæ & Sanamundæ decoquẽdo in Vino rubro: & cyathum vnum tepidum mulieri manè & veſperi exhibẽdo: cum ℥.j. Trypheræ magnæ ſine opio, per dies nouẽ.

Hoc quoque arcanum, ob ſingulares vires eſſe volunt. Exhibere olei Maioranæ arte chymica eliciti, & Moſchi ana gr. j. vel ij. cũ Coagulo leporis.

Topicis adhibitis balneis, ſuffitibus, inunctionibus, peſſarijs, vterum calefacere, exiccare, roborare, interdum relaxare ſi durus, aſtringere ſi nimis laxus & humidus, ſtudebimus.

Balnea, inſeſſiones, præcipuè conueniunt. Vt illis per dies quinque, ſex vel octo, abſolutis menſtruis purgationibus, antequam maritum admittat, vtatur: horam vnam aut alteram ante introitum lecti, vel ante cœnam aut etiã manè in eo ventris inferiora immergẽdo, vel omnino in eo ſedendo. Repetendo illorum vſum ſequenti menſe, & tertio & quarto quoque, ſi interea non concipiat: quod ex eo, ſi menſes ſiſtantur, cognoſcimus.

Si itaq; ex calefacientibus, ſiccantibus, vterumque roborantibus balneum concinnare volumus, ex pluribus paucioribúsve, hoc modo fieri poterit: ℞. rad. Liliorum alb. Valerianæ, Ireos, herb. Matricariæ, Artemiſiæ, Pulegij, Nepetæ, Origani, Calamenti, Maioranæ, fol. Lauri, ſummit. Sabinæ

& Iuniperi, fl. Chamomil. Sabuci, Roſmarini, Lauandulæ ana q. ſ. addendo baccarum Lauri & Iuniperi ana P. j. ſem. Sileris mont. ℥. ß. Aluminis ℥. iij. vel plus, aut ſalis, decoquatur in Aqua pluuiali, addendo Lixiuium, aquam ferratam & Vinum.

Vel ſi magis aſtringere & exiccare velis, ſupradictis adde, Gallarum, Balauſt. ana P. j. fol. Rubi, Quercus ana M. j. Aluminis ℥. ß. decoquantur vt ſupra, augendo menſuram aquæ extinctionis Ferri.

Cùm relaxare potius volumus: ℞. rad. Liliorum, Altheæ & Maluæ cum toto, Parietariæ, ana q. ſ. addendo paulò minùs Matricariæ, Pulegij, & de alijs ſupradictis vterum roborantibus. Item ſeminis Lini, Fœnogr. ana P. j. fol. Chamomil. Meliloti ana P. ij. pro balneo.

Si expurgare vterum ab humiditatibus præcipuè ſtudemus, adde balneo calefacienti, rad. Bryoniam, herbam Mercurialem & Perſicariam, vt reliqua quantitate exuperent.

Iiſdem, præſertim quæ efficacia ſunt, vterum fouere, ſi in eo multoties ſedere tædioſum illi ſit, loco balnei conueniet.

Vel ſi tota mulieris conſtitutio humidior, balnei vſum diuturnum requirat, eo corporis inferiora penitus immergendo, per menſis ſpatium vti poterit.

Thermarum item naturalium ſiccantium vſus, per menſis ſpatium & vlterius, mulierum infæcundarum vltimum eſt refugium, ad quas eo nomine proficiſcuntur; in illiſq; multas horas indies ſedet, & ſudant. Quæ efficaciores erunt, ſi naturâ actu calidæ quoque ſint: quales aluminoſæ vel nitroſæ, & gypſum redolentes, Plumbariæ dictæ, paſſim inueniuntur. Sulphureæ item: quæ cùm vim emolliendi habeant maximam, in duritie vteri naturali ſanas mulieres ſteriles reddente, vt dictum, extremum

mum erit remedium, & quia ſiccant, in aliſs quóq; conuenient. Salſæ etiam maris & puteorum aquæ, arte calefactæ & vſurpatæ, per ſe vel cum decocto conuenienti, proderunt.

Suffitus vtero excepti idem quoq; præſtant: qui ex decocto feruenti excitati, atque à muliere dum in ſtupha ſudat, vel quandocunque balneum humidum egreditur, aliquamdiu admittuntur.

Calefaciens potiſſimum & roborans, ex odoratis plantis ſic fiet, efficacioribus. Vt decocto Matricariæ, Pulegiſ, Calamenti, Origani, Saluiæ, Hyſopi, Ocimi, Maioranæ, Roſmarini, Chamomillæ, addendo Fumariam, & Pimpinellam, quæ priuatim hîc commendantur. Item rad. Imperatoriæ, Valerianæ & Acori veri, ana q. ſ. ea in aqua & Vino decoquendo.

Vel ſi magis aſtringendum & ſiccandum, addimus rad. Biſtortæ, Agrimoniam, Glandium capulas, nuces Cupreſſi, decoctioneinque, addito Vino rubro ſtiptico, facimus.

Fumum iniectis pulueribus vel trochiſcis, ſupra accenſos carbones excitatum, mulier quotieſcunque ab inſeſſione ſurgit, excipiat.

Qui ſic parabitur, bonique odoris erit: ℞. Benzoini, Storacis, ana ℥.ij. Ladani ℥.j. ligni Aloës ℈.j. Moſchi ℈.ß. Sacchari ℥.iij. miſce; fiat trochiſci cum infuſ. gummi Tragach. Vratur vnus.

Vel hoc modo: ℞. trochiſc. Galliæ & Aliptæ moſch. Imponatur vnus carbonibus.

Vel ſequens non ita ſuauis: ℞. Maſticis, Thuris, Storacis, Ladani ana ℥. j. Gariophyl. Cinamom. rad. Cyperi, Nucis moſch. Santali citr. ana ℥. ß. Caſtorij ℈. j. fiat puluis: Proijciatur portio illius ſupra carbones ignitos, & fumum excipiat.

Quæ ſinui vteri admouentur proximè, naſcalia, vel quæ profundè intruduntur, peſſaria, ad vterum

cis cal. ʒ. ij. Ceræ albæ q.ſ. addendo parùm Moſchi vel Caſtorij: fiant peſſaria.

Vnctiones, poſt balneum & ſuffitum peracta, in pectinis regione & vmbilici fieri debent. Probatur autem imprimis ol. Muſcatum ſeu Muſcellinum dictum.

Vel fiat tale: ℞. olei Cheirini, Nardini, axung. Gallinæ & Anſeris ana ℥. ß. Styracis liquidæ ʒ. ij. Gariophyl Nucis moſch. Maceris ana ʒ. j. Ligni aloes, Schœnanthi ana ʒ. ß. Galliæ moſch. ʒ. j. Ceræ q.ſ. fiat linimentum.

Efficaciſſimum hoc eſt: ℞. olei Maioranæ & Gariophyl. per deſtillat. ana ℈. j. olei Nucis moſch. per expreſ. ʒ. j. Zibetæ & Moſchi gr. aliquot. Ceræ albæ q.ſ. fiat linimentum: quo vmbilicus & introitus ſinus vteri illinatur, diebus poſtremis balnei, antequam cum marito concumbat.

Emplaſtra vterum, vt ſemen auidiùs rapiat, & conceptũ retineat confirmantia, in perinæi & lumborum regione vel eodem tempore vel mutatis vicibus, geſtare debent, tunc primùm, quando peractis diebus balnei, ſuffitus, inunctionum & peſſariorum, ab illis ceſſant, & viri conſuetudine iterum vti incipiunt mulieres; continuò vel ſaltem ſingulis noctibus, ad vltimam ſeptimanam, quâ menſes erumpere debent, vſque illa ferendo.

Quale hoc eſt: ℞. emplaſtri pro Matrice ℥. j. Galliæ moſc. ʒ. ij. Styracis liquidæ ʒ. j. ß. Gariophyl. ʒ. j. Maſticis ʒ. ij. malaxentur oleo Muſcellino vel Cheirino: fiat emplaſtrum.

Quòd ſi menſes, exactâ curâ vnius aut alterius menſis, ſiſtantur, ſuſpitioque ſit grauidam illam eſſe, per ſeptimanam vnam aut alteram expectandum: quo tempore quieta mulier eſſe debet, & niſi interea redeant, ſequens emplaſtrum ad conceptum retinendum abortumque vitandum locis di-

ctis applicare, & ſingulis noctibus retinere debet: ℞. emplaſtri de Maſtice ℥.j. rad. Biſtortæ ʒ.iij. nucum Cupreſſi, Hypociſtidis ana ʒ.ij. Santali rubr. Roſ. rubr. Gariophyl. ana ʒ.j. malaxentur oleo Maſticino: fiat emplaſtrum.

Congreſſus decens, vt conceptio fiat, omnino requiritur. Qui ſic inſtitui debet, vt non fiat, niſi tàm mare quàm fœmina, cum magno deſiderio appetente, ſi deſiderium illud ex aliquãdiu intermiſſo concubitu potiùs, quàm irritamentis naſcatur: quę & non minima cauſa eſt, quare poſt peregrinationem longam, maritis diu abſentibus, & quòd mulieres, dum thermis vtuntur, aliquamdiu à maritis ſeparatæ, aut dum remedijs vtuntur, diutiùs à concubitu abſtinentes, poſtea citiùs concipiant. Deinquoque ſic actus perfici debet, vt eodem tempore vtrinque ſemen emittatur, nec mox ab inuicem ſeparentur. Et cùm mulier ſe grauidam eſſe, ſuſpicatur, à Venere, donec embryo vtero adnatus, beneque confirmatus fuerit, abſtineat. Abſolutis menſibus, die vno aut altero, ſi congrediantur, tunc tantùm conceptum fieri poſſe, alio minimè, exiſtimatur. Alij citiùs hoc fieri, ſi illud dum menſes adhuc fluunt, fiat, autumant. Quod nos omni tempore, cùm vterus calet, vt ſupra demonſtratum, fieri poſſe credimus. Sunt qui varios congrediendi modos ad conceptioné, facientes turpiter docent, & quod ſcelus eſt, depingunt.

Si vir ante concubitum glandem Zibetâ inungat, cum odore illius vterus delectetur, citiùs eum ſemen excipere, plerique docent.

Odorem Zibetæ, Ambrę, Moſchi in pomis, chirothecis, puluinis, noctu præſertim, mulieres ad conceptum aptiores reddere, ſcribunt.

Mariū, Fœminarumq́: Vt maſculus potius quàm fœmina generetur: Alij ſi vir & mulier victus ratione calidiore & ſic-

ciore

ciore vtantur, fieri poſſe autumant, hiſce rationibus, quòd. quia mares calidiores fœminis eſſe cenſentur, à calidioribus naturis procreentur, adducti. Alij verò ſi vir antę congreſſum matricem leporis, mulier verò teſticulos illius exiccata & pulueriza- ta cum vino bibant, id fieri poſſe, docent. Vel ſi vir adipe anſeris cum terebinthina virgam inungat, tertioq; die coëat. Alij qui ex ſemine teſticuli dextri mares, ex ſiniſtri fœminas generari putant, ligaturâ huius illiúsve teſtis in coitu, vt mas vel fœmina procreetur, effici poſſe, Ariſtotelem ſecuti, qui in pecoribus hoc facere iubet, ſcribunt: quod falſum eſſe non ſolùm in caſtratis, vno teſte vtriuſque generis ſobolem tamen generantibus, vti ſuperiùs demonſtratum eſt, cernere eſt; ſed & ratio docet, quòd niſi vinculum adeò arctè ſtringatur, vt vaſa ſeminaria intercipiat, penitus, ſeminis tráſitum impedire minimè poſſit, illud verò ſi tentetur, cùm ſine ſummo dolore fieri non poſſit, vir tûc ad actum Venereum exercendum, ineptus redditur. *procreandarum ratio.*

Alij qui mares, ſi dextrâ; fœminas, ſi ſiniſtrâ vteri ſede ſemen excipiatur, formari cenſent, marem generari, ſi fœmina à cõcubitu ſemper in dextrum latus recubuerit, volunt. Superſtitiosè quidam, vt hoc fiat, faſciâ pueri albâ pede dextrum, nigrâ ſiniſtrum, ligare iubent.

Affectuum omnium qui in hoc opere tractantur, & in margine plerunq; adnotati reperiuntur, tàm Symptomatum in generibus propoſitorum, quàm Morborum in cauſis deſcriptorum. Quibus, vbi cuiuſq; cura (quo nomine omnem actionem Medici, quæ prædicendo operandoq; perficitur, intelligimus) inueniatur, numero indice, ſingulis addito, ſignificatur.

A.

Abſtemij 574 vide, Faſtidium certorum ciborum.
Agonia, Atechnia: vide Sterilitas.
Albugo oculi, cauſa Viſus defectus 227
cura 267
Alui conſtipatio 503 cauſæ 504 506
cura 507
Amauroſis: vide, Viſus defectus.
Amblyopia: vide, Viſus defectus.
Amor; Hereos: vide, Animi commotio.
Aneuriſma in cordis palpitatione: vide, Cordis palpitatio.
Anhelatio 463.494
Anheloſi, Suſpirioſi: vide, Aſthma.
Animi commotio 97 cauſæ 110 cura 131
Animi deliquium. vide, Virium lapſus.
Animi affectus, cauſa Suſpiriorum 464 cura 472
Anorexia: vide, Appetentia deiecta.
Aphonia 417 vide, Vocis defectus.
Apolipſis: vide Aphonia.
Apoplexia 15 cauſæ 23.26 28.32 cura 46.60.62.67
Apoſitia 573 cauſæ 576 cura 578
Appetitus defectus 572 cauſæ 574 cura 578
Appetitus deprauatus 586 cauſæ 588 cura 593
Appetentia deiecta ſeu imminuta 572 cauſæ 575.576.
577.578 cura 578
Appetentia nimia ciborum 586 cauſæ 588.589.
590.592.593 cura 593
Appetentia canina: vide, Boulimos.
Appetentia vitioſa 587 cauſæ 593 cura 593
Apprehenſio, cauſa Faſtidij certorum ciborum 575
cura 578
Aquei humoris tenacitas, cauſa Suffuſionis 225
cura 208

Arteriarum repletio à ſanguine arterioſo copioſo & feruido, cauſa Cordis palpitationis 564 cura 566
Aſpera arteria amputata, cauſa Strangulationis 448
cura ibid.
Aſperæ arteriæ conſtrictio, cauſa Suffocationis 428
cura 449
Aſperæ arteriæ irritatio ab illapſis, cauſa Tuſſis 467
cura 479
Aſperæ arteriæ irritatio a defluxione, cauſa Tuſſis 468
cura 479
Aſthma 415 cauſa 429 cura 449
Aſthmatis ſpecies diuerſa à communi 419 cauſa ibid.
cura 431
Auditus læſio 283 cauſæ 285 cura 296
Auditus defectus in Surditate 283 in Auditu graui 284
cauſæ 285.286.287.290.293.296 cura 296.297.
299.306.307
Auditio grauis, Barycoïa, vide, Auditus defectus.
Auditio praua, Obauditio 284 cauſæ 285.286.287.290
cura 296.297.299.300
Auditorij nerui refrigeratio, cauſa Auditus defectus 296
cura 307
Auditorij nerui ſtupor, cauſa Auditus defectus 296
cura 307
Auditus organi repletio, ab humore, cauſa Auditus defectus 293 cura 306
Auditus organi conformationis vitium, læſio, cauſa Auditus defectus 293 cura 306
Auditus organi affectus à ſpiritu, vapore, flatu, cauſa Auditionis prauæ 290 cura 300
Auditus organi offenſio, à ſono, cauſa Auditus defectus & deprauationis 286 cura 297
Auris obturatio ab externis, cauſa Auditus defectus & deprauationis 287 cura 297
Auris obſtructio ab excrementis, tumore, cauſa Auditus defectus & deprauationis 290 cura 299

B.

Balbuties 418 cauſa 426.427 cura 447.448
Balbuties cum ſtridore 464 cauſa 472
Boulimos: vide, Appetentia nimia.

C.

Caecitas: vide, Viſus defectus.
Caligo 201 cauſæ 227 cura 268
Callus, Cicatrix, cauſa Menſium & Hæmorrhoidum ſup-

preſſorum 608 cura 608.625
Caloris natiui extinctio, cauſa Virium imbecillitatis 550
cura 552
Cardiaca: vide, Ventriculi orificij dolor.
Caros 14 cauſæ 23.26 cura 46.60
Cartilaginum oſſium articulos incruſtantium exiccatio & exaſperatio, cauſa Immobilitatis 360
cura: vide Ligamentorum exiccatio.
Caſtratio, cauſa Impotentiæ in eunuchis 643
Catalepſis 21 cauſa 33 cura 67
Catalepſeos ſpecies, Aphonia 417
Cataphora: vide, Caros.
Catoche: vide, Catalepſis.
Cerebri calida intemperies, cauſa Inſomniorum 176
cura 179
Cerebri calida intemperies, cauſa Vigiliarum 176
cura 178
Cerebri calida intemperies, cauſa Viſus hallucinationis 205 cura 238
Cerebri frigida intemperies, cauſa Stuporis 23
cura 45
Cerebri frigida intemperies, cauſa Viſus defectus 205
cura 238
Cerebri frigiditas, calor, imbecillitas, repletio, ab humore, vapore, læſio, cauſa Auditus defectus & deprauationis 285 cura 296
Cerebri humida intẽperies, cauſa Memoriæ imminutæ 4
cura 5
Cerebri humida intemperies, cauſa Somni immodici 23
cura 45
Cerebri ſicca intemperies, cauſa Memoriæ imminutæ 4
cura 12
Cerebri maligna intemperies, cauſa Viſus hallucinationis 205 cura 238
Cerebri à qualitate maligna affectus, cauſa Maniæ 108
cura 126
Cerebri à qualitate venenata affectus, cauſa Soporis & Stuporis 531 cura 67
Cerebri à vi narcotica affectus, cauſa Soporis & Stuporis 31 cura 66
Cerebri à vi temulenta dementatio, cauſa Temulentiæ 106 cura 123
Cerebri intemperatura, cauſa Mentis imbecillitatis 4
cura 5

Cerebri intemperatura, cauſa Stultitiæ 122 cura 169
Cerebri affectus, cauſa Suffocationis & Dyſpnœæ in Apoplexia & Epilepſia 413 cura 431
Cerebri affectus, cauſa Olfactus defectus 308
cura 311
Cerebri imbecillitas, cauſa Mentis imbecillitatis 2
cura 5
Cerebri imbecillitas, cauſa Viſus defectus 207
cura 238
Cerebri vitium organicum, cauſa Mentis imbecillitatis 4
cura 5
Cerebri praua conformatio, cauſa Stultitiæ 122
cura 169
Cerebri tumor, cauſa Soporis cum Stupore 28
cura 63
Cerebri inflammatio, cauſa Phrenitidis 122
cura 160
Cerebri læſio, cauſa Stuporis & Apoplexiæ 28
cura 62
Cerebri putredo, cauſa Maniæ 123 cura 169
Cerebri vermes, cauſa Maniæ 123 cura 169
Cerebri macula, cauſa Maniæ 123 cura 169
Cerebri à ſanguine affectus, cauſa Cari & Apoplexiæ 26
cura 60
Cerebri à pituita affectus, cauſa Cari & Apoplexiæ 23
cura 46
Cerebri à pituita, ſeu aqueo humore fluctuante affectus, cauſa Vertiginis 216 cura 246
Cerebri ab humore melancholico affectus, cauſa Melancholiæ & Maniæ 118 cura 141
Cerebri à vapore copioſo aggrauatio, cauſa Somni profundi 29 cura 64
Cerebri à vapore halituoſo irrigatio, cauſa Somni immodici 29 cura 63
Cerebri à vaporibus affectus, cauſa Vertiginis, Hallucinationis & Scotomatis 211 cura 240
Cerebri à vaporibus incalefactio, cauſa Paraphrenitidis 122 cura 160
Cerebri â vaporibus petiti in febribus affectus, cauſa Lethargi & Cari 30 cura in Lethargo.
Cerebri ſpiritus animalis defectus, cauſa Tremoris 406
cura 409
Cerebri ſpirituum abſumptio, cauſa Apoplexiæ 32
cura 67

Cerebri ſpirituum agitatio, cauſa Animi commotionis 110. 126
Cerebri ſpirituum agitatio, cauſa Vertiginis 209
cura 239
Cerebri ſpirituum agitatio & perturbatio, cauſa Inquietudinis 402 cura 405
Cerebri ſpirituum commotio, cauſa Vigiliarum 174
cura 177
Cerebri ſpirituum perturbatio, cauſa Melancholiæ hypochondriacæ 115 cura 134
Cerebri ſpirituum perturbatio, cauſa Inſomniorum 175
cura 178
Cerebri ſpirituum perturbatio, cauſa Viſus hallucinationis 208 cura 238
Cerebri ſpirituum in neruos profuſio, cauſa Epilepſiæ, Conuulſionis Catalepſis, & Stuporum diuerſorum generum 33 cura 67
Cerebri arteriarum, & vaſis venoſi induratio, cauſa Vertiginis 211 cura 239
Chryſtallini humoris deflexus à ſua ſede, cauſa Viſionis, quâ res non niſi propinquas vel diſſitas cernunt 222
cura 259
Chryſtallini humoris peruerſio, cauſa Viſus hallucinationis & Strabiſmi 221 cura 258
Chryſtallini humoris diſcoloratio, cauſa Viſus hallucinationis & Glaucomatis 225
Chryſtallini humoris obſcuritas, cauſa Nyctalopiæ 224
cura 260
Chryſtallini humoris, ſeu vitrei induratio, cauſa Viſus defectus 224 cura 260
Ciborum parcior vſus, cauſa Menſtruorum ſuppreſſorum 604 cura 608
Cicatrix oculi, cauſa Viſus defectus 227 cura 267
Colli anguſtia, cauſa Vomitionis difficilis 497 cura 502
Columellæ defectus, cauſa Loquelæ defectus 427
cura 448
Conceptus defectus 660 cauſæ 661 cura 667
Congelatio: vide, Catalepſis.
Conſuetudo vitioſa, cauſa Appetentiæ nimiæ 588
cura 593
Contractio 328. 331 cauſæ 349 cura 385. 391
Contractio, Contracht Germ. 332. 347 Paralyſis vel Contractionis ſpecies, vbi & cauſæ, & cura.
Conuulſio, Fallendt Siechtag: vide, Epilepſia.

Conuulſio,

Conuulſio, Σπασμὸς 17 cauſæ 33 cura 67
Cordis & arteriarum cita pulſatio, ſiue magna ſiue parua ſit 558 cauſa 561. 566
Cordis palpitatio vel tremor 559 cauſæ 562. 564 565 cura 566
Cordis affectus, cauſa Reſpirationis abolitæ in Syncope 418 cura 431
Cor impetens maligna qualitas, cauſa Virium defectuum 551 cura 552
Cor offendens maligna qualitas, cauſa Cordis palpitationis 565 cura 566
Cordis vulnus, cauſa Virium lapſus & mortis 551 cura 552
Corneæ diſcoloratio, cauſa Viſionis falſum colorem repræſentantis 228 cura 280
Corneæ obſcuritas, cauſa Caliginis 227 cura 267
Corporis calor, cauſa Inquietudinis 402 cura 409
Corporis calor cauſa Reſpirationis citæ 465 cura 472
Corporis dolor cauſa Inquietudinis 402 cura 408
Corporis motus vehemens, cauſa Reſpirationis citæ 465 cura 472
Corporis habitum peruadentes vapores, cauſa Palpitationis 405 cura 414
Corporis plethora & cacochymia. cauſa Laſſitudinis ſpōtaneæ 324 cura 325
Coryza 468 cauſa ibid. cura 477
Cynicus ſpaſmus, ſpaſmi ſpecies 334 cauſa 345 cura in Spaſmo.

D.

Dæmonis faſcinatio, cauſa Soporis dæmoniaci 37 cura 67
Dæmonis faſcinatio, cauſa Obſeſſorum 106 cura 123
Defatigatio poſt labores 321 cauſæ 323 cura 325
Deiectionis defectus 503 cauſa ibid. cura 507
Delirium: vide, Phrenitis, Paraphrenitis
Dentium defectus, cauſa Balbutiei 427 cura 448
Dentium ſtupor, cauſa Mandendi defectus 333 cura in Hæmodia.
Deſuetudo, cauſa Faſtidij certorum ciborum 575 cura 578
Diſtributionis Chyli tarditas, cauſa Appetentiæ imminutæ 575 cura 578
Diſtributio chyli nimis citò facta, cauſa Appetentiæ nimiæ 589 cura 593

Dyſpnæa, Difficilis reſpiratio 415 cauſa 420.421.428.430.431 cura 433.447.448.449
Dyſpnœa in partium naturalium vitijs, præſertim Hydropicis 416 cauſæ 424.425 cura 446
Dyſuria: vide, Mictio interruptis vicibus.

E.

EBrietas: vide, Temulentia.
Ecſtaſis: vide, Sopor grauis cum inſomnijs, & Stupor remanente auditu.
Ecplixis: vide, Stupor.
Emunctio 463
Ephialtes: vide, Incubus.
Epilepſia ſeu Conuulſio 17 cauſa 33 cura 67 iterum 400 cauſa 402 cura 408
Epiſtotonos, Cõtractionis ſpecies 331 vide Contractio.
Erigendi & flectendi corporis Impotentia 313 cauſas & curam: vide, in Spaſmo, Tetano, Gibbo, Muſculorum, Oſſium, Ligamentorum, affectibus, motus impotentiam facientibus.
Eructandi impedimentum. Godi. Germ. 495 cauſa 498 cura 502
Eunuchi 643 vide, Impotentia.
Expuitio, Screatus 463 cauſa 467.468 cura 494
Expuitio copioſa ab Hydrargyri vſu 468 cauſa ibid.
Exſufflatio 463.494

F.

FAmes inſatiabilis vel immodica: vide, Appetentia nimia.
Faſtidium ciborum 573 cauſæ 576 cura 578
Faſtidium ciborum certorum 573 cauſæ 574.575.578
Faucium anguſtiæ occluſæ, cauſa Suffocationis & Dyſpnœæ 426 cura 449
Faucium, aſperæque arteriæ ab aëre frigido, vel aqua, refrigeratio, cauſa Tuſſis & Raucedinis 466.479.491
Faucium irritatio à defluxione, cauſa Screatus, Expuitionis & Raucedinis 468 cura 494.491
Faucium morbi, cauſa Raucedinis 472 cura 491
Faucium à ſanguine oppletio, cauſa Exſcreationis illius 468
Fœtus magnitudo, cauſa Partus difficultatis 527 cura 531

Fœtus

Fœtus ſitus peruerſus, cauſa Partus difficilis, vel nullius 527 cura 531
Fœtus imbecillitas, cauſa Partus defectus 528
cura 531
Fluctuatio in auribus: vide, Auditio praua.
Formicatio: vide, Stupor.
Fractura oſſium: vide, Oſſium fractura.
Frigidi 642 vide, Impotentia.
Furor venereus in maſculis. vide, Pruritus venereus.
Furor venereus Vterinus in fœminis 654 cauſa 655
cura 657

G.

GEſſe vide, Oculos claudendi impotentia.
Gibbus, Contractionis ſpecies 331 cauſam & curam vide in contractione.
Gibbus Luxationis oſſium ſpecies 358 cauſa ibid.
cura 396
Glaucoma 225.232 vide, Chryſtallini diſcoloratio & ſuffuſio.
Guſtus læſio 188 cauſa ibid. cura 192
Guſtus defectus 188 cauſa 188.189 190
cura 192.195.196
Guſtus falſus 188 cauſa 191 cura 199

H.

HAemodia, Stupor dentium 181 cauſa 185
cura 188
Hæmorrhagiæ defectus 601 cauſa 603 cura 608
Hæmorrhagiæ narium defectus 603 cauſæ 604
cura 628
Hæmorrhagiæ partium defectus 603 cauſa 604
cura 628
Hæmorrhoidum ſuppreſſio 602 cauſæ 605.607.608
cura 625
Hemiplegia, Paralyſis vnius lateris 328 vide, Paralyſis.
Hermaphroditi 640 vide, Impotentia.
Horror: vide, Rigor.
Hydrophobia 102 cauſæ 106 cura 126
Hypochyma: vide, Suffuſio.
Hypopios: vide, Oculi pus.
Hypoſphaſma: vide, Sugillatio.
Hyſtericæ mulieres: vide, Vteri ſuffocatio.

I.

IMaginatio, cauſa Oſcitationis 404 cura 414
iterum 464.465 cura 473

Imaginatio: vide, Viſus hallucinatio, cuius ſpecies exiſtit
Immobilitas generalis ſeu plurium partium ſimul 328 vide Paralyſis ſeu Spaſmus, vbi hoc tantùm euenit.
Immobilitas particularis ſeu peculiarium partium 330 veluti dorſi, in brachijs & cruribus 331 maxillæ inferioris & oris 333 palpebrarum 334 oculi 335 quorum cauſas & curam vide in Paralyſi, Spaſmo, Contractione muſculorum, tendinum, ligamentorum oſſium, cartilaginum affectibus, Immobilitatem procurantibus.
Impotentia in maſculis qui Impotentes dicuntur 638 cauſa 640.642.643 cura 644
Incedendi & apprehendendi Impotentia 331 cauſas & curam vide in Paralyſi, Spaſmo vero & flatulento, Contractione Muſculorum, Oſſium, Ligamentorum, Cartilaginum, motus impotentiam gignentibus affectib.
Incantatio, cauſa Impotentiæ illius in viris, vnde Ligati appellantur 643 cura 644
Incubus, Pignalion 416 cauſa 422 cura 433
Ingenij tarditas: vide Mentis imbecillitas.
Inſomnia præternaturalia 171 cauſæ 173.175.176 cura 176.178.179
Inquietudo 399 cauſa 402 cura 408.409
Iſchuria vide, Mictio abolita, veſicâ plenâ.
Iſchuria in Delirio 513 cauſa ibid. cura 515
Inteſtinorum exiccatio, cauſa Alui conſtipationis 504 cura 507
Inteſtinorum obſtructio â fæcibus, cauſa Alui conſtipationis 505 cura 507
Inteſtinorum obturatio alia, cauſa Alui conſtipationis 506 cura 507
Inteſtinorum conuolutio, cauſa Alui conſtipationis 504 cura 507
Inteſtinorum ſenſus ablatus, vel obtuſus 506
Iudicij defectus: vide, Mentis imbecillitas.

L.

Labiorum amputatio, diſſectio, vlcera, aliáve vitia, cauſæ immobilitatis illius 360 vide: Os claudendi & aperiendi impotentia.
Lactationis defectus 633 cauſa 634 cura 635
Lactis defectus 634 cauſa ibid. cura 635
Languiditas in maſculis, qui Languidi dicuntur 638 cauſa 640 cura 644

Laryngis

Laryngis muſculorum affectus, cauſa Vocis defectus 420
cura 433
Laryngis rimulæ aſtrictio vel obſtructio, cauſa Vocis defectus 427 cura 449
Laſſitudo ſpontanea 322 cauſæ 324 cura 325
Lethargus ſine febre: vide, Caros: cum febre; vide, Sopor cum febre.
Ligamentorum morbi, cauſa Motus impotentiæ 358
cura 388.391 392.395
Ligamentorum exiccatio, duritics, tumor, cauſa Motus impotentiæ 360 cura 388.391
Ligamentorum laxitas, cauſa Motus impotentiæ 359
cura 392
Ligamentorum ſoluta continuitas, cauſa Immobilitatis 358 cura 392
Ligati, Maleficiati 643 vide, Impotentia.
Ligula ſub lingua aſtricta, cauſa Loquelæ defectus 427
cura 448
Lingua diminuta, cauſa Loquelæ defectus 427
cura 448
Lingua nimium adaucta, cauſa Loquelæ impeditæ 427
cura 447
Linguæ exiccatio, cauſa Balbutiei 426 cura 447
Linguæ vitium, cauſa Balbutiei cum ſtridore 472
Linguæ imbuitio, cauſa Guſtus falſi 191 cura 199
Linguæ neruorum affectus, cauſa quod Muti & Surdi fiunt 418 cura 431
Linguæ muſculorum affectus, cauſa Loquelæ defect s 420 cura 433
Lipothymia, Lipopſychia: vide Virium Lapſus.
Loquelæ defectus 417 cauſa 420.427 cura 433. 447.448
Loquelæ defectus, deficiente voce 417 vide, Vocis defectus.
Luxatio oſſium: vide, Oſſium dislocatio.

M.

Malacia: vide, Pica.
Mamillarum venarum obturatio, cauſa Lactationis defectus 634 cura 635
Mania 101 cauſa 108.118.123 cura 141.169
Mares vel fœminas procreandi defectus 661
cauſa 662 cura 673
Matris parturientis imbecillitas, cauſa Partus defectus 528
cura 531

Melancholia 98 cauſa 118 cura 141
Melancholia hypochondriaca 100 cauſa 115 cura 134
Membranarum & cutis affectus, cauſa Stuporis 184
cura 186
Membri virilis defectus, conformatio mala, ſtupor, cauſa Impotentiæ vel Languiditatis 640 cura 644
Membri virilis canalis obturatio, anguſtia aut perforatio, cauſa Veneris impeditæ, vel imperfectæ in viris 643
cura 644
Membri virilis non in recto loco apertura, cauſa Conceptus defectus 664 cura 667
Membrorum ex labore nimius motus, cauſa Defatigationis 323 cura 325
Membrorum ex otio torpor, cauſa Pigritiei 323
cura 325
Membrorum imbecillitas, cauſa Motus debilitatis 323
cura 325
Membrorum laſſitudo, cauſa Pandiculationis & Oſcitationis 403 cura 414
Memoria imminuta: vide Mentis imbecillitas.
Menſtruorum ſuppreſſio 601 cauſæ 604.605.607.608 cura 608
Mentis imbecillitas 1 cauſæ 2.4 cura 5.12
Mentis hebetudo: vide, Mentis imbecillitas.
Mentis conſternatio 13 cauſæ 21 cura 45
Mentis defatigatio 169 cauſa 172 cura 176
Mentis alienatio 94 cauſæ 105 cura 123
Mictionis defectus 510 cauſa 511 cura 515
Mictio abolita veſicâ plenâ, Iſchuria 510 cauſa 513.514 cura 515
Mictio abolita, veſicâ inani 510 cauſa 512 cura 515
Mictio interruptis vicibus, Dyſuria 510 cauſa 513.514
cura 515
Mictio pauca & rara 510 cauſa 511.512.515
cura 515
Mictio ſtillatim facta, Stranguria 510 cauſa 513.514
cura 515
Morbus caducus, Comitialis, Sacer, Lunaticus, Herculeus: vide, Epilepſia.
Mordendi & mandendi impotentia 333 cauſas & curam: vide in Paralyſi, Triſmo, Oſſium, Muſculorum, Ligamentorum affectibus, motus impotentiam cauſantibus.
Morſus canis rabidi, cauſa Hydrophobiæ 109 cura 126

Motus debilitas 321 cauſæ 323 cura 314
Motus Impotentia 327 cauſæ 335 cura 361
Motus deprauatus 399 cauſa 402 cura 408
Muſculorum illorumve tendinum exiccatio, cauſa Contractionis 349 cura 391
Muſculorum, illorúmve tendinum tumor, cauſa Paralyſis 351 cura 392
Muſculorum, illorumve tendinum morbi, cauſa Paralyſeos, Spaſmi flatulenti: aliarumq; Immobilitatis ſpecierum 346 cura: vide in illis ſpeciebus.
Muſculorum, illorumve tendinum nimia attractio, cauſa Spaſmi flatulenti 352 cura 386 398
Muſculorum organicum vitium, cauſa Motus impotentiæ 353 cura 398
Muſculorum refrigeratio, cauſa Motus impotentiæ 351 cura 386
Muſculorum ſpacia flatibus oppleta, cauſa Spaſmi flatulenti 348 cura 386
Muſculorum diſtẽtio ab halituoſis vaporibus, cauſa Pandiculationis 403 cura 414
Muti 417 vide, Loquelæ defectus.
Muti & ſurdi ſimul 417 cauſa 418 cura 431
Myopia: vide, Viſus res non niſi propinquas diſcernens.
Mytriaſis: vide, Pupillæ dilatatio.

N.

NArium obturatio, cauſa Olfactus defectus 308 cura 311
Narium circa oſſa cribroſa obſtructio, cauſa Olfactus defectus 309 cura 311
Narium irritatio ab acribus, cauſa Sternutationis 467 cura 477
Narium pruritus à ſanguine, cauſa Sternutationis 468 cura 477
Narium vellicatio ab odore, cauſa Sternutationis 466 cura 477
Narium vellicatio à defluxione, cauſa Sternutationis 468 cura 477
Natura ex conſuetudine mutata, cauſa Vigiliarum 173 cura 177
Natura ex conſuetudine mutata, cauſa Inſomniorum 173 cura 177
Nauſea: vide, Faſtidium ciborum.
Neruorum morbi, cauſæ Paralyſis 339 cura 340. 385. 386. 388. 391. 392. 398.

Neruorũ à pituita affectus, cauſa Paralyſis 340 cura 361
Neruorum frigida intemperies, cauſa Paralyſis 343
cura 386
Neruorum ſiccitas, cauſa Paralyſis 343 cura 388
Neruorum conformationis vitium; cauſa Paralyſis 342
cura 398
Neruorum tumor, cauſa Paralyſis 342 cura 391
Neruorum læſio, cauſa Paralyſis 344 cura 392
Neruorum compreſſio, cauſa Paralyſis 343 cauſa 392
Neruorum ab aliis humoribus quam pituita affectus, cauſa Paralyſis ſpeciei, colicos dolores ſequi ſolitæ 341
cura 385
Neruorum affectus, cauſa Transglutiẽdi difficultatis quæ Paralyſis vel Spaſmi eſt ſpecies 496 cura 499
Neruorum irritatio, cauſa Spaſmi ſeu conuulſioni. particularis, illiusq; diuerſarum ſpecierum 344 345. 346
cura 361. 385 Iterum 402 cura 408
Neruorum læſio, cauſa Tremoris 406 cura 410
Neruorum principij irrigatio, refrigeratio, compreſſio, cauſa Viſus defectus 205 cura 238
Nerui optici coarctatio, cauſa Viſus defectus 205 cura 238
Nerui optici ſoluta continuitas, cauſa Viſus defectus 207
cura 238
Nerui optici ſiccitas, cauſa Viſus defectus 205 cura 239
Nerui optici refrigeratio, cauſa Viſus defectus 205
cura 239
Nerui retiformis affectus, ob ſpiritus animalis priuationem, cauſa Viſus defectus 218 cura 256
Nerui retiformis affectus, ob obiecti priuationem, cauſa Viſus defectus 218 cura 257
Neruorum ſextæ & ſeptimæ coniugationis affectus, cauſa Dyſpnœæ in Paralyſi 419 cura 431
Neruorum recurrentium affectus, cauſa Loquelæ & vocis defectus 418 cura 431
Neruorum tàm motoriorum, quàm ſenſoriorũ affectus, cauſa Formicationis 183 cura 187
Neruorum tàm motoriorũ quàm ſenſoriorum affectus, cauſa ſenſus falſi caloris & frigoris 184 cura 187
Neruorũ motoriorũ affectus, cauſa Stuporis 182 cura 186
Neruorũ ſenſoriorũ affectus, cauſa Stuporis 183 cura 186
Nictatio 401
Nubecula 203 cauſæ, cura vide, Viſus hallucinatio
Nutrimenti penuria, cauſa Famis immodicæ 588 cura 593
Nyctalopia 202 cauſæ 224. 225 cura 260

Oblitior

O.

Obliuio: vide, Memoria imminuta.
obſeſſio à dæmone 102 cauſa 106 cura 123
Obſtructio in viſceribus & extra hæc, cauſa Menſium & Hæmorrhoidum ſuppreſſorum 607 cura 608.625
Obſtructio in vaſis partium per quas ſanguis fluit, cauſa Menſium, Hemorrhoidum & Purgationis poſt partum defectus 607 cura 608.625.624
Oculi occluſio cauſa Viſus defectus 226
Oculi humorum abſumptio, cauſa Viſus defectus 220
cura 258
Oculi humorum effluxus, cauſa Viſus defectus 219
cura 257
Oculi humorum prolapſus, cauſa Viſus defectus 224
cura 258
Oculi pus, cauſa Viſus hallucinationis & defectus 230
cura 280
Oculi peruerſio, cauſa Strabiſmi 222 cura 258
Oculi muſculorum contractio, cauſa Strabiſmi 361
cura in Contractione.
Oculos aperiendi & claudendi impotentia 334
cauſas & curam: vide in Paralyſi, Spaſmo & Palpebrarum affectibus, motus impotentiam gignentibus.
Oculi poſt ſomnum aperiendi difficultas, Spaſmi leuioris ſpecies 335
Oculos volutandi impotentia 335 cauſas & curam vide in Apoplexia, Epilepſia, vbi hoc euenit.
Oculorum tumor, vulnus, cauſa illius Immobilitatis 361
vide Oculos claudendi & aperiendi impotentia.
Oculorũ offenſa à ſplendore, cauſa Sternutationis 466
cura 477
Oeſophagi compreſſio, cauſa Tranſglutiendi difficultatis 497 cura 502
Oeſophagi exiccatio, cauſa Tranſglutiendi difficultatis 496 cura 500
Oeſophagi obſtructio à deglutitis illic hærentibus, cauſa Tranſglutiendi difficultatis 497 cura 500
Oeſophagi obſtructio a tumore, cauſa Tranſglutiendi difficultatis 497 cura 502
Oeſophagi obſtructio, cauſa Vomitionis impeditæ 497
cura 502
Oeſophagi vel ſtomachi anguſtia, cauſa Vomitionis impeditæ 497 cura 502
Olfactus læſio 307 cauſæ 308 cura 311

Olfactus defectus 307 cauſæ 308 309.310.311 cura 313
Olfactus deprauatus 308 313
Olfactus foraminulorum occluſio, cauſa Olfactus defectus 310 cura 313
Olfactus organum, humore tenui affectum, cauſa Olfactus defectus 311 cura 313
Opiſtotonos, Cõtractionis ſpecies 331. vide; Contractio.
Orthopneumatici, qui recta ceruice reſpirare coguntur 415 cauſas, curam: vide in Suffocatione & Dyſpnœa.
Os aperiendi & claudendi impotentia 333 cauſas & curam vide in Paralyſi, Spaſmo & Labiorum affectibus motus impotentiam gignentibus.
Oris tortura 334 Paralyſis & Spaſmi ſpecies: vbi & cauſa & cura
Oris diſtorſio ſeu leuis Spaſmus, in plorantibus & ridentibus 334 cauſa 345
Oris & narium obturatio, cauſa Suffocationis 426 cura 449
Oris irritatio, cauſa Expuitionis 467 cura 494
Os ſuccingentis tunicæ limus, cauſa Guſtus defectus 190 cura 196
Os ſuccingentis tunicę ſiccitas, cauſa Guſtus defectus 188 cura 192
Os ſuccingentis tunicæ ſiccitas & nigredo, cauſa Guſtus defectus 189 cura 195
Oſcitatio 461 cauſa 465 cura 473 iterum 401 cauſæ 403 cura 414
Oſſium articulorum diſlocatio, cauſa Immobilitatis 355 cura 395
Oſſium fractura vel alia læſio, cauſa Motus impotentiæ 353 cura 393
Oſſium morbi, cauſa Impotentiæ 353

P.

PAlpebrarum tumor, vulnus cauſa Immobilitatis 360 vide, Oculos claudendi & aperiendi impotentia.
Palpitatio conuulſiua. Zupfen Germ. 345 cauſa ibid. cura in Spaſmo. Iterum 400 cauſa 405 cura 408
Pandiculatio 401 cauſa 402.403 cura 414
Panniculus oculi, cauſa Viſus defectus & hallucinationis 219 cura 277
Papillarum defectus vel coalitus, aut læſio, cauſa Suctionis impotentiæ 635 cura 635
[illegible] 328 cauſæ 339.340.342.343. 347.356.357 cura 361.386.388.391.392.398

Paralyſis cum ſenſu formicationis 328 cauſæ 343
cura.vide, Paralyſis.
Paralyſis ſpecies colicos dolores ſequi ſolita 329
cauſæ 341 cura 585
Paraphrenitis 104 cauſa 121 cura 160
Paraplegia, Paralyſis vtriuſq; lateris 328 vide, Paralyſis.
Partium imbecillitas particularis 545 cauſa 552
cura 552
Partium corruptio, cauſa Partium imbecillitatis 552
Partium ſenſibilium irritatio, cauſa Rigoris & Pandiculationis 402 cura 412
Partus defectus 523 cauſa 527 cura 531
Partus difficilis naturalis 524
Partus difficilis præternaturalis 524 cauſæ 528. 529 530 cura 531
Partus omnino impeditus vel nullus 524 cauſæ 527. 228 cura 531
Peccatum, cauſa Partus difficilis naturalis 527
Phrenitis 104 cauſa 122 cura 160
Pica: vide, Appetentia vitioſa.
Pigritia, Segnities, Tarditas, Ignauia ad aliquid agendum 321 cauſa 323 cura 325
Pinguedo an cauſa Partus difficultatis 530
Præternaturalis cauſa Inſomniorum 173 cura 176
Priapiſmus 654 cauſa 656 cura 657
Priapiſmus vteri: vide, Furor vterinus.
Pruritus venereus 653 cauſa 655.656 cura 657
Pudendi mulieris rimæ anguſtia, cauſa Partus difficultatis 529 cura 531
Puerilis morbus. Kindtlin wehe: vide, Epilepſia.
Pulmonum connexus cum thorace, cauſa Dyſpnœæ 428
cura 448
Pulmonum obſtructio, cauſa Aſthmatis 429 cura 449
Pulmonum pituita ex congeſtione, cauſa Tuſſis 469
cura 479
Pulmonum pus, cauſa Tuſſis 469 cura 479
Pulmonum ſanies, cauſa Tuſſis 469 cura 479
Pulmonum ſanguis, tam eō defluxus, quam inde ſuſcitatus, cauſa Tuſſis 469 cura 479
Pulmonum tophi, cauſa Tuſſis 469 cura 479
Pulſatio in auribus: vide, Auditio praua.
Pulſus inordinatus & inæqualis 559
Pupillæ obſtructio ab oculi humoribus, cauſa Viſus defectus 230

Pupillæ anguſtia cauſa Nyctalopiæ 275 cura 260
Pupillæ dilatatio, cauſa Veſpertinæ acici 236 cura [illegible]
Pupillæ peruerſio, cauſa Strabiſmi 225 cura [illegible]
Pupillę peruerſio, cauſa Viſionis per naſum 227 cura [illegible]8
Purgationis poſt partum defectus 602 cauſa 607
cura 624

R.

RAucedo 463 cauſa 466.468.472 cura 491
Rigor, Motus deprauati gen⁹ 401 cauſa 402 cura 412
Rigor, Spaſmi ſpecies 330 vide Tetanum.
Riſus Sardonius 345 cauſa ibid. cura in ſpaſmo.
Renum vel vreterum conſumptio, obſtructio, exiccatio, cauſa Mictionis ſuppreſſæ veſica inani 512 cura 515
Reſpirationis defectus 414 cauſa 418 cura 431
Reſpiratio abolita in Syncope 414 cauſa 418 cura 431
Reſpiratio cita 461 cauſæ 465 cura 472
Reſpiratio deprauata 460 cauſa 464 cura 472
Reſpirationis organi Laſſitudo, & à vaporibus aggrauatio, cauſa Oſcitationis 465 cura 473
Ructus 462 cauſa 471 cura 494

S.

SAlacitas 653 cauſæ 655 cura 657
Sanguinis craſſities, cauſa Menſiũ ſuppreſſorum 605
cura 608
Sanguinis cruditas & impuritas, cauſa Menſium ſuppreſſorum 605 cura 608
Sanguinis per alias vias effuſio, cauſa Menſium & Hæmorrhoidum ſuppreſſorum 605 cura 608.625
Sanguinis penuria, impuritas, craſſities, cauſa Lactationis defectus 634 cura 635
Sanguinis ſpirituoſi in colem adfluxus, cauſa Priapiſmi 656 cura 657
Satyriaſis: vide Priapiſmus.
Scotoma. Obtenebratio 200 cauſæ 211 cura 240
Scotodinos 204 cauſæ, cura: vide, Vertigo.
Scirrhus, cauſa Menſium & Hæmorrhoidum ſuppreſſorum 608 cura 608.625
Seminis acrimonia cauſa Furoris venerei vterini in fœminis 655 cura 657
Seminis comotio, cauſa Pruritus venerei 656 cura 657
Seminis copia, caliditas, cauſa Pruritus venerei 655
cura 657
Seminis muliebris defectus, cruditas, impuritas, cauſa Sterilitatis à fœmina profectæ 663 cura 667

Seminis

Seminis virilis, paucitas, cruditas, vitium, cauſa Sterilitatis a viro dependentis 662 cura 667
Sem n viri & mulieris in cauſa, quòd Mares vel Fœminæ generentur 662 cura 678
Senſus falſus caloris & frigoris, foris intusq́; 181
cauſa 184 cura 187
Septi quatenus muſculus, affectus, cauſa Dyſpnœæ 420
cura 433
Septi per conſenſum affectus, cauſa Dyſpnœæ 421
cura 433. 439
Septum flatibus in abdomine collectis diſtentum, cauſa Dyſpnœæ 424 cura 446
Septum humore, abdomen replente, diſtentum, cauſa Dyſpnœæ 424 cura 446
Septum viſceribus ventris impeditum, cauſa Dyſpnœæ 425 cura 446
Septi nerui defluxione moleſtati, cauſa Aſthmatis occulti 419 cura 431
Septum vaporibus à venis meſeraicis aſcendentibus affectum, cauſa Incubi 422 cura 433
Septum vaporibus ab vteri venis venientibus affectum, cauſa Suffocationis vteri 423 cura 439
Septi irritatio, cauſa Singultus 469 cura 473
Septi & ſubiectarum partium morbi aliqui, cauſa ſingultus 472 cura 478
Seri paucitas, cauſa Mictionis paucæ & raræ 511
cura 515
Serum aliò raptum, cauſa Mictionis paucæ & raræ 511
cura 515
Seri craſſities, cauſa Mictionis paucæ & raræ 512
cura 515
Seri tranſitus impeditus, cauſa Mictionis paucæ & raræ 511. 515
Serum quia ad habitum corporis non allicitur, cauſa Sudoris defectus 630 cura 631
Serum deficiens, aliò raptum, impeditum, craſſum, cauſa, Sudoris defectus 630 cura 631
Sibilus aurium: vide, Auditio praua.
Singultus 461 cauſæ 469. 470. 472 cura 473
Sitis defectus: vide, Adpoſitia.
Sitis immodica, præternaturalis vel vehemens 587. 589
cauſæ 591. 593 cura 593
Somnus immodicus 13 cauſæ 23. 29 cura 45. 61
Somnus profundus 14 cauſæ 29. 31 cura 64. 66. 67

Sopor grauis, Veternus Subeth: vide, Caros.
Sopor cum ſtupore 15 cauſæ 28 cura 63
Sopor grauis cum inſomnijs horrendis: vide, Sopor cum delirio.
Sopor cum delirio, Cataphora ſeu Coma agripnion 15 cauſam & curam vide in Caro vel Lethargo.
Sopor dæmoniacus 15 cauſa 32 cura 67
Spaſmus ſeu Conuulſio particularis 328.329 cauſæ 344 cura 361.385
Spaſmus ad ſtomachum chirurgorum 346 cauſa ibid. cura in ſpaſmo
Spaſmus mirus hinc inde per membra diſcurrens 330 cauſam & curam: vide in Spaſmo.
Spaſmus flatulentus Krampf Germ. 328.330 cauſæ 348. 352 cura 386.398
Sterilitas 660 cauſæ 662.663.664.665.666.667 cura 667
Sternutatio 461 cauſæ 466.467.468.470 cura 477
Strabiſmus 222 cauſa 222.262 cura [illegible]
Strabiſmus, Contractionis ſpecies 335 cauſa 361 cura in Contractione
Strepitus in auribus: vide, Auditio praua.
Stultitia Moria, Fatuitas, Infantia 95 cauſæ 122.123 cura 169
Stupor, Narce 179 cauſa 182.183.184 cura 18[illegible]
Stupor, Obſtupeſcentia 15 cauſæ 23.28.31.33 cura 45.67
Stupor cum reſolutione: vide, Apoplexia.
Stupor cum conuulſione: vide, Epilepſia.
Stupor cum rigiditate: vide, Catalepſis.
Stupor remanente auditu, vel motu 21 cauſa 34 cura 67
Suctio impedita 624 cauſa 625 cura ibid.
Sudoris defectus 629 cauſæ 630 cura 631
Sudoris conſueti ſuppreſſio 629 cauſæ 630 cura 631
Sudoris ad ſanitatem neceſſarij defectus 629 cauſæ 630 cura 631
Sudoris in morbis neceſſarij defectus 629 cauſæ 630 cura 631
Sugillatio in oculo, cauſa viſus hallucinationis & defectus 220 cura 280
Suffocatio & Strangulatio ab externis 415

cauſæ

cauſæ 426.428.448 cura 448.449
Suffocatio à fungorum eſu 425 cura 447
Suffocatio ſeu Strangulatio aut Præfocatio vteri 416
cauſa 423 cura 439
Suffocatio & Dyſpnœa in Angina 416 cauſa 426.428
cura 449
Suffocatio & Dyſpnœa in Apoplexia, Paralyſi, Spaſmo
416 cauſa 418.419 cura 431
Suffocans catarrhus 415 cauſa & cura in Aſthmate.
Suffuſio cauſa Viſus hallucinationis & defectus 231
cura 268
Surditas, Cophoſis: vide, Auditus defectus.
Surdi & Muti ſimul. vide, Auditus defectus.
Suſpirium 461 cauſa 464 cura 472
Syncope: vide, Virium lapſus.

T

TActus læſio 179 cauſæ 182 cura 186
Temulentia 96 cauſa 106 cura 123
Tendinum exiccatio, tumor, ſoluta continuitas, attractio, cauſæ Motus impotentiæ: vide Muſculorum illorumve tendinum eiuſmodi morbos.
Tendinum nimia elongatio, cauſa Motus impotentiæ
351 cura 398
Tendines pituitâ imbuti, cauſa Paralyſeos 346
cura 361.398
Tentigo: vide, Priapiſmus.
Tetanos, Spaſmi ſpecies 330 vide, Spaſmus.
Tetanos, Contractionis ſpecies 331 vide, Contractio.
Thoracis cauitatis repletio, cauſa Dyſpnœæ 431
cura 448
Thoracis compreſſio, cauſa Dyſpnœæ 430 cura 419
Thoracis coſtæ introrſum delatæ, cauſa Dyſpnœæ 430
cura 448
Thoracis cartilaginum induratio, cauſa Dyſpnœæ 430
cura 447
Thoracis muſculorum affectus, cauſa Dyſpnœæ 420
cura 433
Tinnitus aurium: vide, Auditio praua.
Tranſitus per gulam defectus 494 cauſæ 496
cura 499
Tranſglutiendi difficultas 494 cauſa 496.497
cura 500.502
Tranſglutiendi difficultas, Paralyſis vel Spaſmi ſpecies
495 cauſa 496 cura 499

Tremor 400 cauſa 406 cura 409.410
Triſmos 333 Spaſmi vel Contractionis ſpecies, vbi & cauſæ & cura.
Tumor verrucoſus, cauſa Hęmorrhoidum ſuppreſſorum, cum dolore 608 cura 625
Tuſſis 462 cauſa 466.467.468.469.479
Tuſſis ſicca 471 cauſa. ibid. cura 479
Typhomania: vide, Sopor cum delirio.

V.

VAſorum ſeminalium affectus vnde ſemen vel nullum, vel non decens generatur, cauſa Veneris impeditæ, vel imperfectæ in vtroque ſexu: vel extinctæ in mulieribus 641 cura 644
Vaſorum ſeminalium obſtructio, cauſa Veneris defectus 643 cura 644
Vaſorum ſeminalium refrigeratio, conformatio mala, cauſa Veneris defectus in vtroque ſexu; & in viris ſpeciatim illius, vnde Frigidi dicuntur 642 cura 644
Venerei actus defectus 638 cauſæ 639 cura 644
Venena quædam, cauſa Boulimi, & Sitis intollerabilis 593 cura 593
Ventriculi lentor, pinguedo, humor, cauſa Appetentiæ deiectæ 576 cura 578
Ventriculi calor, cauſa Appetentiæ proſtratæ 577 cura 578
Ventriculi imbecillitas, cauſa Appetitionis defectus 577 cura 578
Ventriculi ſtupor, cauſa Appetitus defectus 578 cura 578
Ventriculi offenſio, cauſa Faſtidij ciborum 576 cura 578
Ventriculi certa conſtitutio, cauſa Faſtidij certorum ciborum 574 cura 578
Ventriculi ſenſus exquiſitus, cauſa Appetentię nimiæ 588 cura 593
Ventriculi qualitas occulta, cauſa Boulimi & Appetentiæ caninæ 592 & Picæ 593 cura 593
Ventriculi ſiccitas, cauſa ſitis præternaturalis 591 cura 593
Ventriculi humectatio, cauſa Apoſitiæ 576 cura 578
Ventriculi madoris defectus, cauſa Sitis vehementis 589 cura 593
Ventriculi morbi aliqui, cauſa ſingultus 472 cura 473
Ventriculi irritatio, cauſa Singultus 470 cura 473

Ventri-

Ventriculi cardialgia, cauſa Sternutationis 470
cura 477
Ventriculi & inteſtinorum irritatio, cauſa Tuſſis ſiccæ & ſternutationis 471 cura 477.479
Ventriculi ebulliens humor, cauſa Eructationis difficilis quem Sodt vocant 498 cura 502
Ventriculi flatus, cauſa Ructus 471 cura 494
Ventriculi tenax humor, cauſa Vomitionis difficilis 498
cura 502
Ventriculi conſtitutio ad vomitum inepta 497 cura 502
Ventriculi moleſtia, cauſa Vomitionis 471 cura 494
Ventriculi orificij dolor, cauſa Animi deliquij in Cardiaca 549 cura 552
Venus imperfecta in maſculis 638 cauſæ 641.
642.643 cura 644
Venus imperfecta in mulieribus 639 cauſa 640.641
cura 644
Venus extincta in mulieribus 639 cauſa 641
cura 644
Vertigo, Dinos 203 cauſæ 209.211.216
cura 239.240.246
Vertigo cum imaginationibus 203 cauſa 211
cura: vide, Vertigo.
Vermis in profundo narium natus, cauſa Olfactus defectus 310
Veſicæ diſtentio ob vrinam diu retentam, cauſa Iſchuriæ 513 cura 515
Veſicæ vulnus veſicâ inani, cauſa Mictionis ſuppreſſæ 512 cura 515
Veſicæ ſtupor, cauſa Mictionis paucæ vel raræ 514
cura 515
Veſicæ ceruicis contorſio, cauſa Iſchuriæ 513 cura 515
Veſicæ ceruicis refrigeratio, cauſa Stranguriæ 513
cura 515
Veſicæ ceruicis calculus, eam obſtruens, cauſa Iſchuriæ vel Stranguriæ 514 cura 515
Veſicæ ceruicis excreſcentia, cauſa Iſchuriæ vel Stranguriæ 514 cura 515
Veſicæ ceruicis compreſſio, aliquando à tumore vicino, cauſa Iſchuriæ vel Dyſuriæ 513 cura 515
Veſicæ ceruicis obſtructio ab humore, cauſa Iſchuriæ vel Dyſuriæ 514 cura 515
Veſpertina acies 202 cauſæ 236 cura 262
Vigiliæ nimiæ 170 cauſa 173.174.179 cura 177.179

Viragines, quibus citra incommodum menſes nunquam fluxerunt 602 cauſa 604 cura 608 iterum 661
Virilis conſtitutio, cauſa Menſtruorum ſuppreſſorum 604 cura 608
Virium imbecillitas generalis. Schwachheit Germ. 542 cauſa 548. 549. 550 cura 552
Virium extrema imbecillitas in Agone mortis 543 cauſa 550. 551 cura 552
Virium lapſus, Syncope 544 cauſa 549 cura 552
Viſus læſio 200 cauſæ 204 cura 237
Viſus defectus in Cæcitate 200 Imbecillitate 201 cauſæ 205. 206. 207. 218. 219. 220. 224. 225. 226. 227. 229. 231 cura 238. 239. 246. 256. 257. 258. 267. 277. 280
Viſus imbecillitas: vide, Viſus defectus.
Viſus res diſtantes rectiùs quàm propinquas diſcernens 201 cauſæ 222 cura 259
Viſus res paulò diſtantiores non rectè diſcernens 201 cauſæ 222 cura 259
Viſus res nō niſi oculo propinquas rectè dijudicans 202 cauſæ 223 cura 259
Viſus hallucinatio 202 cauſæ 203. 208. 211. 221. 222. 225. 227. 228. 230. 231 cura 238. 240. 258. 267. 268. 280
Viſio cui falſus color & ſplendor offertur 203 cauſæ 215. 225. 228 cura 280
Viſio non niſi per naſum facta, caſus admirandus 227. 258
Vitalis motus defectus 542 cauſæ 545 cura 552
Vitalem ſpiritum influentem & fixum diſſipantes morbi, cauſa Virium imbecillitatis 548 cura 552
Vitalem ſpiritum influentem & fixum diſſipantes euacuationes, cauſa Virium defectuum 548 cura 552
Vitales ſpiritus exagitans dolor, cauſa Virium proſtrationum 549 cura 552
Vitales ſpiritus exagitantes Animi affectus, cauſa Virium imbecillitatis & ſyncopes 549 cura 552
Vitalium ſpirituum diſſipatio, ipſorumq; pabuli, à calore, cauſa Virium imbecillitatis 550 cura 552
Vitalis ſpiritus inſiti penuria, cauſa Virium defectuū 545 cura 552
Vitalium ſpirituum ſupercalefactio, cauſa Pulſationis citæ & magnæ 562 cura 566

Vitalium ſpirituum nimia agitatio cauſa Pulſationis citæ & magnæ cordis & arteriarum 561 cura 566
Vitalium ſpirituum agitatio, cauſa Cordis palpitationis 562 cura 566
Viti ſaltus, Windans 203 cura in Mania.
Vitrei humoris ſitus peruerſio, cauſa Viſus hallucinationis 221
Viuifici humidi, ſeu Primogenij conſumptio, cauſa Virium imbecillitatis 548 cura 552
Vnguis, Vngula, Pterygium, Zebel; vide, Pãniculus, oculi.
Vociferatio 463.494
Vocis defectus 417 cauſa 418 cura 431.449
Vocis defectus in Dyſpnœa 417 vide Dyſpnœam.
Vocis defectus in Paralyſi 417 cauſa 419 cura 431
Vocis defectus cum dolore faucium 417
cauſa 420.426 cura 433.449
Vomendi difficultas 495 cauſæ 497.498 cura 502
Vomitio 462 cauſa 471 cura 494
Vreteris abſentia vel contorſio, cauſſa Mictionis ſuppreſſæ, veſicá inani 512 cura 515
Vteri ſinus rimæ vel orificij Coalitus, anguſtia, læſio, cauſa Veneris impeditæ 640 cura 644
Vteri orificij interioris amplitudo, laxatio, occluſio, cauſa Sterilitatis 664 cura 667
Vteri ſubſtantiæ ſoliditas, durities & ſiccitas cauſa Sterilitatis 665 cura 667
Vteri ſubſtantia quod ſanguine non irrigetur, cauſa Sterilitatis 666 cura 667
Vteri imbecillitas, cauſa Sterilitatis 667 cura 667
Vteri humida intẽperies, cauſa Sterilitatis 667 cura 667
Vteri vaſorum connexus non diſſolutus, cauſa Partus difficultatis 528 cura 531
Vteri orificij interioris anguſtia, cauſa Partus difficultatis 529 cura 531
Vteri ceruicis orificij anguſtia, cauſa Partus difficultatis 529 cura 531
Vteri ceruicis anguſtia, cauſa Partus difficultatis 530
cura 531
Vteri conformationis vitium, cauſa Menſium ſuppreſſorum 698 cura 608
Vteri imbecillitas, cauſa Menſium deficientium 608
cura 608
Vteri ſuffocatio; vide Suffocatio vteri.

INDEX.

Remediorum quorundam.

Remedia, quorum innumera, non ſolum prius vſitata (ex quibus pleraque correctiora proponuntur) ſed etiam noua & rara, (inter quæ & chymica) multa hinc inde varijs formis præſcripta reperiuntur, indici inſerere noluimus, cùm ea ex affectibus quibus in curatione accommodantur, facilè peti, atq; illic inueniri poſſint. Diligentem enim Lectorem, non talem qui obiter ſaltem hæc mea ſcripta inſpiciat, & neglectis alijs, remedia tantùm enucleet, requirimus. Vt tamen vbi remedia quædam expreſſe, & copioſè proponuntur, pateat, hæc pauca huic indici ſubiungere voluimus.

Acouiſtica, auditum iuuantia remedia. 303
Aluum ſoluentia remedia. 508
Conceptionem procurantia remedia. 668
Lac gignentia vel augentia remedia. 635
Reficientia vires, cordialia medicamenta. 553
Sudatoria ſeu ſudorem elicientia remedia. 280
Viſum reſtaurantia Oxydorcica remedia. 261
Vrinam prouocantia & mictionem adiuuantia remedia 516

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA